การสัมมนาวิชาการ เทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย ระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3

The 3rd Digital Media Technology Graduate Seminar

วันที่ 20-22 กุมภาพันธ์ 2569
ณ วังรีรีสอร์ท แอนด์ สปา จังหวัดนครนายก

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล ศูนย์นนทบุรี
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

คำนำ

เอกสารเล่มนี้เป็นการรวบรวมบทความจากการสัมมนาวิชาการเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย ระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 1 โดยนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย ที่เขียนและนำเสนอบทความ ที่ผ่านกระบวนการศึกษางานวิจัย สรุป วิเคราะห์ และนำมาออกแบบแนวคิด ในการประยุกต์ใช้ในบริบทตาง ๆ ตามความสามารถของผู้เขียน อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการจัดทำงานวิจัยในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกต่อไป

สาขาวิชาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า กิจกรรมในการสัมมนาวิชาการครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและบุคคลที่สนใจที่จะนำแนวคิดการพัฒนานวัตกรรมดิจิทัลไปพัฒนาต่อไป

หลักสูตรเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย ระดับบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล ศูนย์นนทบุรี
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

สารบัญบทความ

บทความ		หน้า
DMT-01	การพัฒนาระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สาหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร ปุณณกัณฐ์ ชำนาญกิจ (DDMT)	1
DMT-02	ThaiPerformRec: ระบบแนะนำแบบไฮบริดที่คำนึงถึงบริบทแบบครบวงจรสำหรับศิลปะการแสดงไทย พร้อมความสามารถในการอธิบายผลตามอนุกรมวิธาน พิชญา ดำนิล (DDMT)	15
DMT-03	การพัฒนาระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะ เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร32 ระดับ1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน วีระ ทิพย์ธนะกาญจน์ (DDMT)	32
DMT-04	การพัฒนาเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึกสาหรับการจาแนกโรคใบพืช เอกรัตน์ สุขสุคนธ์ (DDMT)	41
DMT-05	การพัฒนาระบบสนับสนุนการนิเทศอัจฉริยะสาหรับการจัดการศึกษาทวิภาคีระดับอาชีวศึกษา ธีรพงศ์ พงษ์ตน (DDMT)	54
DMT-06	การออกแบบสถาปัตยกรรมแพลตฟอร์ม Early Warning อัจฉริยะเพื่อป้องกันการออกจากระบบการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก นิพิฐพนธ์ ทัพพ์ชัยศิริ (DDMT)	68
DMT-07	การพัฒนาแพลตฟอร์มแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้เขียนโปรแกรมด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับครูระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาล สุภาภัทร ทรรทุรานนท์ (DDMT)	93
DMT-08	การพัฒนาและการประเมินกรอบแนวคิดระบบแนะนำหัวข้อโครงงานและกำกับเส้นเวลาอัจฉริยะในรายวิชาโครงงานระดับปริญญาตรีเพื่อเพิ่มความสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชา อังสนา ผ่อนสุข (DDMT)	117
DMT-09	การพัฒนาระบบตรวจจับวัตถุอัจฉริยะแบบเรียลไทม์และย้อนหลังจากกล้องวงจรปิดรองรับความปลอดภัยระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชาญวิทย์ พรหมพันธุใจ (DDMT)	136
DMT-10	การพัฒนาระบบการตัดสินใจอัจฉริยะเพื่อการเลือกใช้อุปกรณ์กล้องโทรทัศน์วงจรปิดตามสภาพพื้นที่จริง ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุติมา ปรางน้อย (DDMT)	158

สารบัญบทความ (ต่อ)

บทความ		หน้า
DMT-11	การพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร ยศพร ภักดีชน (DDMT)	177
DMT-12	การพัฒนาระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนรายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี วรวัฏฏ์ ธำรงวินิจฉัย (DDMT)	201
DMT-13	การศึกษาการถ่ายโอนทักษะเชิงปฏิบัติจากกิจกรรม Capture The Flag (CTF) เพื่อยกระดับความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ อดิศร นิลวิสุทธิ์ (DDMT)	224
DMT-14	แพลตฟอร์มปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะสำหรับการให้คำปรึกษาธุรกิจ SMEs ด้วย BusinessModel Canvas: นวัตกรรมการพัฒนาธุรกิจยุคดิจิทัล ดุษฎี อนันตชัย (DDMT)	232
DMT-15	ระบบอัจฉริยะเพื่อให้คำแนะนำด้านประเด็นกฎหมายโรงงานโดยใช้การสร้างข้อความแบบเสริมด้วยการค้นคืน (RAG) และโมเดลภาษาขนาดใหญ่แบบหลายตัวแทน กฤษฎิ์ภวิศ สูงสว่าง (DDMT)	243
DMT-16	การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำคำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุตามมาตรฐาน ISAD(G) ศิวพัฒน์ บุญบางยาง (DDMT)	259
DMT-17	การพัฒนาระบบจับคู่การศึกษาแบบสหกิจศึกษาด้วยปัญญาประดิษฐ์บนแนวทางกราฟความรู้(KGAT) จักรพันธ์ สาตมุณี (DDMT)	266
DMT-18	การพัฒนาเกมที่เสริมด้วยปัญญาประดิษฐ์ แบบปัญหาเป็นฐานและแบบปรับตัวได้เพื่อการเรียนรู้การคิดเชิงคำนวณในระดับอุดมศึกษา ณรงค์ ล่ำดี (DDMT)	279
DMT-19	ระบบสนับสนุนการบริหารหลักสูตรอัจฉริยะสา หรับรองรับการประกันคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA ณิชานันท์ สมัครไทย (DDMT)	294
DMT-20	การพัฒนาระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐานด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร รัชกฤต วสุภัทรดิลก (DDMT)	302
DMT-21	ระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย วลัยนุช สกุลนุ้ย (DDMT)	329

สารบัญบทความ (ต่อ)

บทความ		หน้า
DMT-22	ระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษาด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ จุรีพร อ่อนจันทร์ (DDMT)	343
DMT-23	การพัฒนาแบบจำลองเชิงการจำลองเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากภัยพิบัติและการกู้คืนสถานีฐานในเครือข่ายโทรคมนาคม ชานนทร์ คงศรี (DDMT)	361
DMT-24	การพัฒนาระบบอัจฉริยะเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะสีไทยและแนะนำการประยุกต์ใช้ตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ มโน โพธิ์ดิถี (DDMT)	374
DMT-25	พัฒนาระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารหลักสูตรรองรับมหาวิทยาลัยดิจิทัล มุทิตา มาทมูล (DDMT)	384
DMT-26	การจำลองสภาพแวดล้อมอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในประเทศไทย อนุรักษ์ ตันตราธิปไตย (DDMT)	401
DMT-27	การพัฒนาระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีอัตโนมัติด้วย AI เพื่อสนับสนุนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน อภิรักษ์ วัฒนภิญญา (DDMT)	432
DMT-28	การพัฒนาระบบผู้ช่วยอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์เพื่อสนับสนุนกระบวนการออกแบบเครือข่ายอัจฉริยะ อิทธิพัทธ์ รัตนสิริเวช (DDMT)	448
DMT-29	การพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพของระบบอาจารย์นิเทศอัจฉริยะแบบพหุตัวแทนเพื่อเสริมสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู จักรพงษ์ นิลพงษ์ (DDMT)	456
DMT-30	ระบบยืนยันตัวตนอัจฉริยะโดยเทคโนโลยีการรู้จำใบหน้าร่วมกับการระบุตำแหน่งและการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่ ธีรยุทธ์ ศิลาเกษ (MDMT)	476
DMT-31	การออกแบบและพัฒนาเฟรมเวิร์กสำหรับสร้างแชทบอทที่ตระหนักรู้บริบทพร้อมการสนับสนุนการเขียนโค้ดด้วยปัญญาประดิษฐ์: กรณีศึกษาระบบติดตามการขาย ราชันย์ บุญศรี (MDMT)	496
DMT-32	การพัฒนาระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ ชัยวัฒน์ คงพันธุ์ (MDMT)	509

สารบัญบทความ (ต่อ)

บทความ		หน้า
DMT-32	การพัฒนาระบบจัดการเอกสารในองค์กรด้วยเทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะ เฌอริดา ภิรมยาภรณ์ (MDMT)	525
DMT-33	ระบบตรวจสอบข้อมูลการรับประกันสินค้าอัจฉริยะโดยใช้เทคโนโลยีแชทบอต ณิฐานิษฐ์ สิงห์สุวรรณ (MDMT)	538
DMT-34	การพัฒนาบทเรียนจาลองเรื่องการจัดแสงไฟในสตูดิโอด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือน สาหรับนักศึกษาปริญญาตรี ยศรัณย์ จุลอำพันธ์ (MDMT)	548
DMT-35	การพัฒนาระบบให้คาปรึกษาโดยใช้เทคโนโลยีตอบกลับอัตโนมัติเพื่อสนับสนุนการขาย วีรวงศ์ บุญยิ่ง (MDMT)	562
DMT-36	ระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ กัญวรา โพธิ์ทองคำ (MDMT)	574
DMT-37	ออกแบบและพัฒนาเกมนิยายภาพเรื่องควันสุดท้าย เพื่อการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ บรรณรต ขันจ่าง (MDMT)	589
DMT-38	การพัฒนาแอปพลิเคชันแชทบอทปัญญาประดิษฐ์ สำหรับจำแนกพระเครื่องไทยเพื่อแสดงภาพพระเครื่องไทยบนสมาร์ทโฟน วิชัย ปัญญาชาติรักษ์ (MDMT)	597
DMT-39	การพัฒนาระบบช่วยตัดสินใจยื่นเสนอโครงการภาครัฐของสถานประกอบการ ด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ธนกฤต ศิริพฤกษ์ (MDMT)	605
DMT-40	ระบบติดตามงานซ่อมและระบบช่วยเหลือช่างติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด ด้วยปัญญาประดิษฐ์ พงศกร พรหมพันธ์ใจ (MDMT)	612
DMT-41	การวิเคราะห์และคาดการณ์ความเสี่ยงของโครงการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) โดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ รพีพรรณ พรหมพันธ์ใจ(MDMT)	620
DMT-42	ระบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานอัจฉริยะสาหรับการปรับพื้นฐานกราฟิก ของนักศึกษาระดับ ปวส. สาขาดิจิทัลกราฟิก Intelligent Blended Learning System สลิลาภรณ์ พลอยวิลัย (MDMT)	628
DMT-43	ระบบผู้ช่วยอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคในการแก้ไขปัญหาด้านซอฟต์แวร์ให้กับลูกค้า น้ำทิพย์ วัฒนภิญญา (MDMT)	645

สารบัญบทความ (ต่อ)

บทความ		หน้า
DMT-44	ระบบอัจฉริยะสำหรับการจัดหมวดหมู่บัญชีอัตโนมัติจากข้อมูลใบกำกับภาษีด้วยปัญญาประดิษฐ์ นภัสสรณ์ วุฒิโรจน์รังษี (DDMT)	650

การพัฒนาระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สำหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร

Development of a Learning Assistance System for Lesson Content Using Artificial Intelligence Based on Individual Learner Needs for Students in Military Educational Institutions

พ.ท. ปุณณกัณฐ์ ชำนาญกิจ

นักศึกษาระดับปริญญาเอก
สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบช่วยการเรียนรู้บูรณาการปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล ก้าวข้ามขีดจำกัดของระบบการจัดการเรียนรู้ (LMS) แบบเดิมที่ขาดความยืดหยุ่นและการรองรับการระดมความคิด ผู้วิจัยได้ออกแบบสถาปัตยกรรมระบบตามแนวคิดระบบสอนเสริมอัจฉริยะ (ITS) ประกอบด้วย 7 โมดูลหลัก อาทิ การประเมินก่อนเรียน การจัดกลุ่มผู้เรียนอัจฉริยะ (AI-Classify) และระบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน บนโครงสร้างฐานข้อมูลคลาวด์ ระบบที่พัฒนาขึ้นมีการประยุกต์ใช้เทคนิคขั้นสูง ได้แก่ Retrieval-Augmented Generation (RAG) เพื่อเพิ่มความแม่นยำและลดปัญหาการให้ข้อมูลที่ผิดพลาดของ AI (Hallucinations) เทคนิค Knowledge Tracing (KT) เพื่อวิเคราะห์สถานะความรู้ของผู้เรียนแบบต่อเนื่อง และ AI Chatbot เพื่อทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการตลอดเวลา ผลการประเมินความสอดคล้องของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เฉลี่ยเท่ากับ 0.93 แสดงถึงความสอดคล้องในระดับสูง ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.45) และในมิติความเหมาะสมเชิงเทคนิคของนวัตกรรม AI มีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.73 สรุปได้ว่าระบบช่วยการเรียนรู้นี้มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึก การคิดวิเคราะห์ และการมีส่วนร่วม ซึ่งสามารถยกระดับการจัดการศึกษา ให้ตอบโจทย์ทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ Artificial intelligence, Learning assistance system, Training System, Student Learning

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ซึ่งมีผลโดยตรงต่อรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาไทย โดยให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการพัฒนากลไก

การบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ [1] ในบริบทของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รัฐบาลได้เน้นย้ำถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Infrastructure) การสร้างระบบคลังข้อมูลทางการศึกษา (Education Data Warehouse) การผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ตลอดจนการพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ

การจัดการฝึกอบรมและการศึกษาของกำลังพลในกองทัพบก ให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาทางทหาร กองทัพบกได้กำหนดนโยบายการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. 2566 – 2570 [2] โดยกำหนดให้สถาบันการศึกษาทางทหาร ได้แก่ โรงเรียนนายสิบทหารบก (รร.นส.ทบ.) โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (รร.จปร.) วิทยาลัยแพทย์ศาสตร์ พระมงกุฎเกล้า (วพม.) และวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก (วพบ.ทบ.) พัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และส่งเสริมให้มีการถกแถลง (อภิปราย) [3] ในการเรียนการสอนทุกระดับ เพื่อระดมความคิดและประสบการณ์ของผู้เข้ารับการศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะทางด้านการคิดวิเคราะห์ของกำลังพล โดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอบรม และเน้นการจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (Active Learning) [4] และการจัดการเรียนรู้ในฐานการทำงาน (Work-Based-Learning) [2][5] รวมทั้ง การปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนให้มี ความสมบูรณ์และมีความทันสมัย ยึดหลักผู้เข้ารับการศึกษาเป็นสำคัญ

รร.จปร. ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาทางทหารของกองทัพบก ในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา จำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการศึกษา [5] ให้มีความเหมาะสม ก้าวหน้าทันสมัย และได้มาตรฐานตามข้อกำหนดของสภาการศึกษาวิชาการทหาร และกระทรวงอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อผลิตกำลังพลบรรจุเข้ารับราชการในกองทัพบก โดยกำหนดให้ส่วนวิชาทหาร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (สวท.รร.จปร.) เป็นหน่วยงานหลักที่จะประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านวิชาการทหารให้แก่ นักเรียนนายร้อย (นนร.) [6] ตามหลักสูตรของ รร.จปร. เป็นการเรียนการสอนในรายวิชาที่มีเนื้อหาเฉพาะ ส่วนใหญ่ใช้การเรียนการสอนแบบการบรรยายให้กลุ่มผู้เรียนจำนวนมากเป็นหลัก ซึ่งการเรียนการสอนเชิงบรรยายไม่สามารถกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียนเป็นจำนวนมากได้ ทำให้ไม่สามารถตอบสนองผู้เรียนได้ทุกคน และไม่รองรับความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดในเรื่องการจัดการเรียนการสอนของหน่วย พบว่าการจัดเตรียมเนื้อหาหรือความรู้ ในการถ่ายทอดของอาจารย์ผู้สอนยังไม่สอดคล้องกับนโยบายของกองทัพบก และไม่ตรงกับศักยภาพทางการเรียนรู้และตรงตามความต้องการของผู้เข้ารับการศึกษาของแต่ละคน รวมทั้ง การส่งเสริมให้มีการถกแถลง (อภิปราย) [3] ในการระดมความคิดและประสบการณ์ของผู้เข้ารับการศึกษาในการเรียนการสอนนั้น ยังอยู่ในระดับของการเริ่มดำเนินการและยังไม่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (Active Learning) [4] ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนอย่างจริงจังในกระบวนการเรียนรู้

จากข้อจำกัดของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ที่ยังคงเน้นการบรรยายและไม่สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคลหรือกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้เต็มที่ จึงเกิดความจำเป็นต้องนำนวัตกรรมทางการศึกษาเข้ามาเสริมเพื่อยกระดับคุณภาพ

การเรียนรู้ ระบบสอนเสริมอัจฉริยะ Intelligent Tutoring Systems (ITS) [7], [8], [9], [10] เป็นแนวทางที่เหมาะสม เนื่องจากสามารถปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้เชิงลึก และการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกองทัพบก และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ Active Learning และ Work-Based Learning จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ระบบ ITS ที่นำปัญญาประดิษฐ์ Artificial Intelligence มาใช้ในการเรียนการสอนสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจ [4], [11] โดยเฉพาะเมื่อผสานกับโมเดลภาษาเพื่อการปรับการสอนเฉพาะบุคคล [10] หรือใช้เทคนิค Reinforcement Learning [12], [13] เพื่อปรับลำดับกิจกรรมตามศักยภาพผู้เรียน [8][14] อีกทั้งการบูรณาการ Retrieval-Augmented Generation (RAG) [9], [10] [15] และการจำแนกเจตนาของผู้เรียนช่วยให้ ITS ถ่ายทอดความรู้ได้แม่นยำและตอบสนองเชิงโต้ตอบมากขึ้น [7][12] ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอการวิจัยเรื่อง”การพัฒนาระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สำหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร” เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนทางทหารของ รร.จปร. ให้มีความทันสมัย มีคุณภาพ และผลิตกำลังพลที่มีสมรรถนะตรงตามมาตรฐานของสภาการศึกษาวิชาการทหารและกระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม การจัดการศึกษาแห่งชาติ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดการพัฒนาระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สำหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร

2.2 เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สำหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร

2.3 เพื่อประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สำหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร

2.4 เพื่อประเมินความพึงพอใจและทัศนคติของผู้ใช้งานระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียนโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สำหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1.1 ตัวแปรต้น ระบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียนโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สำหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร

3.1.2 ตัวแปรตาม

3.1.2.1 คุณภาพและประสิทธิภาพของระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียนโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สำหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร

3.1.2.2 ความพึงพอใจและทัศนคติต่อระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียนโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สำหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร อาจารย์ บุคลากร และนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 3 ส่วนวิชาทหาร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จำนวน 500 นาย

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง อาจารย์ บุคลากร และนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 3 ส่วนวิชาทหาร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จำนวน 222 นาย (กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane) ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) [16] เป็นการเลือกกลุ่มที่ผู้วิจัยใช้เหตุผลในการ เลือกเพื่อความเหมาะสมในการวิจัย

3.3 ระยะเวลาในการวิจัย ตั้งแต่ 2568 - 2569

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 มีระบบการจัดการเรียนการสอนอัจฉริยะเพื่อรองรับความต้องการผู้เรียนรายบุคคล

4.2 ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล ช่วยพัฒนาศักยภาพทางวิชาการและทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนในรายวิชาของสถาบันการศึกษาทางทหารอย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ผู้สอนได้รับเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ ลดภาระงานซ้ำ และสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

4.4 เป็นแนวทางในการยกระดับการจัดการเรียนสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในสถาบันการศึกษาทางทหาร

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สำหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร

ตัวแปรต้น
ระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สำหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร

⇩

ตัวแปรตาม
1.คุณภาพและประสิทธิภาพของระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สำหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร **2. ความพึงพอใจและทัศนคติของผู้ใช้ระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สำหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร**

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 พัฒนากรอบแนวคิดในการพัฒนาระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สำหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร โดยมีขั้นตอน ดังนี้

6.1.1 ศึกษาและทบทวนวรรณกรรม งานวิจัย ทฤษฎีเกี่ยวกับระบบสอนเสริมอัจฉริยะ, ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการเรียนรู้รายบุคคล และบริบทการศึกษาในสถาบันการศึกษาทางทหาร

6.1.2 วิเคราะห์ความต้องการของผู้กี่ยวข้องในสถาบันการศึกษาทางทหาร โดยการสำรวจความต้องการและข้อจำกัดของผู้เรียน ครู และผู้บริหาร เพื่อระบุความต้องการด้านเนื้อหาและฟังก์ชันของระบบ

6.1.3 กำหนดองค์ประกอบหลักของกรอบแนวคิด ระบุส่วนประกอบสำคัญของระบบ เช่น เนื้อหาการเรียนรู้ด้วย AI, การปรับเนื้อหาตามผู้เรียน และกลไกการประเมินผล

6.1.4 สังเคราะห์และพัฒนากรอบแนวคิดระบบ โดยนำข้อมูลและการวิเคราะห์ที่ได้ มารวมเป็นกรอบแนวคิดระบบสอนเสริมอัจฉริยะที่สามารถปรับใช้กับสถาบันการศึกษาทางทหาร

6.1.5 ประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิด โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญมาตรวจสอบความครบถ้วน ความเหมาะสม และความเป็นไปได้

6.2 ออกแบบและพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียนโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สำหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร โดยมีขั้นตอนดังนี้

6.2.1 การวิเคราะห์ความต้องการ (Requirements Analysis) ขั้นตอนนี้มุ่งเน้นการเก็บรวบรวมความต้องการของผู้ใช้งานและข้อจำกัดของสถาบันการศึกษา รวมถึงการวิเคราะห์ลักษณะของผู้เรียน เช่น ระดับความรู้ ความถนัด และรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพ เช่น แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการออกแบบระบบให้ตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนการสอนทางทหาร

6.2.2 การออกแบบเชิงสถาปัตยกรรมของระบบ (System Architecture Design) ในขั้นตอนนี้จะกำหนดโครงสร้างของระบบ โดยรวมถึงโมดูลหลัก เช่น โมดูลการจัดการเนื้อหาบทเรียน โมดูลการติดตามผลการเรียน โมดูลการวิเคราะห์ความต้องการผู้เรียน และโมดูลปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อปรับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามความสามารถของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ยังพิจารณาการเชื่อมต่อกับฐานข้อมูลและแพลตฟอร์มดิจิทัลของสถาบัน

6.2.3 การออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ (Content and Learning Activity Design) ออกแบบบทเรียน กิจกรรม และแบบฝึกหัดที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ทางทหาร โดยคำนึงถึงการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) การคิดวิเคราะห์ และการปฏิบัติจริง (Hands-on Learning) รวมถึงสร้างการเรียนรู้แบบ Active Learning และ Work-Based Learning เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้

6.2.4 การพัฒนาระบบด้วยเทคโนโลยี AI (AI-Based System Development) พัฒนาระบบโดยนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ เช่น การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing) การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน (Learner Analytics) และระบบแนะนำอัจฉริยะ (Intelligent Recommendation) มาใช้ เพื่อปรับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละบุคคล พร้อมทั้งพัฒนาส่วนติดต่อผู้ใช้ (User Interface) ให้ใช้งานง่าย

6.2.5 การทดสอบและประเมินผล (Testing and Evaluation) ดำเนินการทดสอบระบบในสภาพแวดล้อมจริง โดยประเมินทั้งด้านความถูกต้องของเนื้อหา การตอบสนองต่อความต้องการผู้เรียน ความสามารถในการปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสม

6.3 ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สำหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร โดยมีขั้นตอนดังนี้

6.3.1 กำหนดวัตถุประสงค์การประเมิน ระบุวัตถุประสงค์การประเมิน เช่น ความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคล และประสิทธิผลของการเรียนรู้ เพื่อกำหนดโฟกัสและเลือกเครื่องมือวัดที่เหมาะสม

6.3.2 การออกแบบเกณฑ์และมาตรฐานการประเมิน กำหนดตัวชี้วัด (KPI) เช่น ความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมกับผู้เรียน และความพึงพอใจของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาทางทหาร

6.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ เช่น แบบทดสอบก่อน–หลังเรียน แบบสอบถามสัมภาษณ์ และข้อมูลการใช้งานระบบ

6.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ เช่น ค่าเฉลี่ย t-test หรือ ANOVA เปรียบเทียบผลก่อน–หลัง และวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากความคิดเห็นผู้เรียน

4.3.5 การตีความผลและสรุปข้อเสนอแนะ สรุปผลการประเมิน แปลความหมายระบบมีประสิทธิภาพเพียงใด และเสนอแนะแนวทางปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้

6.4 ประเมินความพึงพอใจและทัศนคติของผู้ใช้ระบบช่วยการเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ตามความต้องการผู้เรียนรายบุคคล สำหรับนักเรียนสถาบันการศึกษาทางทหาร โดยใช้แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี Technology Acceptance Model (TAM) [17], [18] ในการประเมินทัศนคติของผู้ใช้โดย มีขั้นตอนดังนี้

6.4.1 กำหนดวัตถุประสงค์การประเมินการยอมรับเทคโนโลยีของผู้ใช้ (Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use) และทัศนคติ (Attitude Toward Using) ต่อระบบช่วยการเรียนรู้ที่ใช้ AI ตามความต้องการรายบุคคล

6.4.2 การออกแบบเครื่องมือประเมิน สร้างแบบสอบถามตาม TAM โดยใช้มาตรวัด Perceived Usefulness (PU), Perceived Ease of Use (PEOU), และ Behavioral Intention (BI) เพื่อวัดความตั้งใจใช้งานระบบ พร้อมเพิ่มคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจการใช้งาน

6.4.3 การเลือกกลุ่มตัวอย่างและเก็บข้อมูล กำหนดกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในสถาบันการศึกษาทางทหาร เก็บข้อมูลเชิงปริมาณผ่านแบบสอบถามและเชิงคุณภาพจากสัมภาษณ์เชิงลึก

6.4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ เช่น ค่าเฉลี่ย, SD, และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (เช่น SEM หรือ regression) เพื่อประเมินความสัมพันธ์ระหว่าง PU, PEOU, Attitude, และ Behavioral Intention

6.4.5 การตีความผลและรายงานข้อเสนอแนะ ตีความผลการประเมินเพื่อระบุระดับการยอมรับและความพึงพอใจของผู้ใช้ เสนอแนวทางปรับปรุงระบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

6.4.6 การปรับปรุงและติดตามผล ปรับปรุงระบบตามผล TAM เช่น ปรับฟังก์ชันให้ใช้งานง่าย เพิ่มคุณประโยชน์ และติดตามผลต่อเนื่องเพื่อยกระดับการยอมรับและประสิทธิภาพการเรียนรู้

7. ผลการวิจัย

ผู้เขียนได้นำกรอบแนวความคิดในการออกแบบระบบการจัดการเรียนการสอนอัจฉริยะเพื่อรองรับความต้องการผู้เรียนรายบุคคล ไปประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของเทคโนโลยีและเทคนิคที่ใช้ในการพัฒนาแพลตฟอร์มจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อยืนยันความเที่ยงตรง ความเสถียรของโมเดล โดยใช้เครื่องมือในการประเมิน ประะกอบด้วย (1) Content Validity ความตรงเชิงเนื้อหา ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คนขึ้นไป เพื่อคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของคำถามแต่ละข้อ ใช้วัดความเหมาะสมและความเชื่อมั่นของระบบว่าเนื้อหานั้นมีความถูกต้องและตรงตามวัตถุประสงค์ และ (2) Appropriateness ความเหมาะสมของกรอบแนวคิด วัดโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ (Likert 5 ระดับ) เพื่อประเมินความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่อสรุปแนวโน้มของข้อมูลเชิงปริมาณ

7.1 ผลการประเมินความสอดคล้องของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ปรากฏข้อมูลตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความสอดคล้องของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ

องค์ประกอบ / โมดูลของระบบ	วัตถุประสงค์ที่สอดคล้อง	IOC
Pre-test Module (Item Bank, CAT, Security)	ประเมินความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนเริ่มบทเรียนอย่างแม่นยำและเหมาะสม	0.95
AI-Classify / Student Model (KT, Classifier)	วิเคราะห์และจัดกลุ่มผู้เรียนตามระดับความสามารถและความต้องการในการเรียนรู้	0.93
Blended Learning System (Q&A, Discussion, Summarization)	สนับสนุนการเรียนรู้เชิงลึก การคิดวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน	0.90
Post-test Module (AIG, Scoring, Reporting)	ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเปลี่ยนแปลงของระดับความรู้หลังเรียน	0.96
AI-Chatbot Module (DST, Persona, HITL)	ให้คำปรึกษา ตอบคำถาม และสนับสนุนผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมตามบริบท	0.92
Student UI (Adaptive Learning, Feedback, Engagement)	ส่งเสริมการเรียนรู้เฉพาะบุคคลและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	0.94
Teacher UI (Item Bank, Alerts, Dashboard)	สนับสนุนการตัดสินใจเชิงการสอนและการแทรกแซงผู้เรียนด้วยข้อมูลเชิงวิเคราะห์	0.91
Admin UI (Analytics, MLOps, Reporting)	สนับสนุนการบริหารจัดการระบบ การกำกับดูแลโมเดล AI และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ	0.89
Cloud Database & AI Infrastructure	รองรับการจัดเก็บ วิเคราะห์ข้อมูล และการขยายระบบอย่างมีเสถียรภาพและปลอดภัย	0.97
ค่าเฉลี่ยรวม		**0.93**

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญต่อกรอบระบบการเรียนรู้ด้วยปัญญาประดิษฐ์ที่นำเสนอ ซึ่งประกอบด้วย 9 โมดูลหลัก ครอบคลุมกระบวนการบริหารจัดการการเรียนการสอนทั้งหมด ได้แก่ การประเมินก่อนเรียน การจัดการเรียนรู้แบบปรับตัวและเฉพาะบุคคล การสนับสนุนการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด การประเมินผลการเรียนรู้ และการบริหารจัดการระบบอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัยระบุว่า การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมินได้ดำเนินการอย่างเข้มงวดโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาระดับความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item–Objective Congruence: IOC) เป็นเกณฑ์ในการประเมิน ผลการประเมินพบว่า รายการประเมินทุกข้อมีค่า IOC อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าอยู่ในช่วง 0.89–0.97 และมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.93 ซึ่งสูงกว่าค่ามาตรฐานที่ยอมรับได้อย่างชัดเจน (≥ 0.50) ผลลัพธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องอย่างเข้มแข็งระหว่างรายการประเมินกับวัตถุประสงค์การวิจัย สะท้อนถึงความถูกต้องและความเหมาะสมเชิงเนื้อหาของเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น

โดยสรุป ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาชี้ให้เห็นถึงความสอดคล้องในระดับสูงระหว่างรายการประเมินและวัตถุประสงค์การวิจัย ค่า IOC ที่อยู่ในระดับสูงอย่างสม่ำเสมอยืนยันถึงความสอดคล้องเชิงแนวคิดและความน่าเชื่อถือของเกณฑ์การประเมิน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความถูกต้องเชิงทฤษฎีของกรอบระบบการเรียนรู้ด้วยปัญญาประดิษฐ์ที่นำเสนอ

7.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ปรากฏข้อมูลตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	**S.D.**	**ระดับความเหมาะสม**
Pre-test Module (Item Bank, CAT, Security)	4.78	0.42	เหมาะสมมากที่สุด
AI-Classify / Student Model (KT, Classifier)	4.72	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
Blended Learning System (Q&A, Discussion, Summarization)	4.65	0.50	เหมาะสมมาก
Post-test Module (AIG, Scoring, Reporting)	4.82	0.38	เหมาะสมมากที่สุด
AI-Chatbot Module (DST, Persona, HITL)	4.60	0.53	เหมาะสมมาก
Student UI (Adaptive Learning, Feedback, Engagement)	4.75	0.41	เหมาะสมมากที่สุด
Teacher UI (Item Bank, Alerts, Dashboard)	4.68	0.47	เหมาะสมมาก
Admin UI (Analytics, MLOps, Reporting)	4.55	0.56	เหมาะสมมาก
Cloud Database & AI Infrastructure	4.85	0.35	เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.71**	**0.45**	**เหมาะสมมากที่สุด**

จากตารางที่ 2 จากผลการวิจัยพบว่า ระบบการเรียนรู้ด้วยปัญญาประดิษฐ์ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยโมดูล จำนวน 9 โมดูลย่อย ครอบคลุมกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด ได้แก่ การประเมินก่อนเรียน การสนับสนุนการเรียนรู้แบบปรับตามผู้เรียน การสอนด้วยระบบอัจฉริยะ การประเมินหลังเรียน และการบริหารจัดการระบบ ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบทุกโมดูลมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.55–4.85 และมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.71 (S.D. = 0.45) ซึ่งอยู่ในระดับ เหมาะสมมากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวยืนยันว่าโครงสร้างระบบที่นำเสนอมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและมีความเหมาะสมสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ

7.3 ผลการประเมินนวัตกรรมและเทคนิคปัญญาประดิษฐ์ที่นำเสนอ ได้มาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดียวกันจำนวน 15 คน โดยการประเมินมุ่งเน้นการพิจารณาความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้จริง ความเป็นไปได้ในการพัฒนา และความถูกต้องเชิงเทคนิคขององค์ประกอบด้านปัญญาประดิษฐ์ที่บูรณาการอยู่ในระบบ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อใช้ในการตีความผลการประเมิน ผลลัพธ์ดังกล่าวเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยืนยันถึงความเหมาะสมของเทคนิคปัญญาประดิษฐ์ที่เสนอสำหรับการนำไปใช้งานจริง โดยสรุปผลการประเมินแสดงไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมของนวัตกรรมและเทคนิคปัญญาประดิษฐ์

โมดูล / องค์ประกอบระบบ	รายการประเมินความเหมาะสมเชิงเทคนิค	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. Pre-Test & AI-Classify	1.1 ความเหมาะสมของเทคนิค Knowledge Tracing (BKT/DKT) ในการวิเคราะห์สถานะความรู้แบบต่อเนื่อง	4.72	0.46	เหมาะสมมากที่สุด
	1.2 ความสามารถในการอธิบายเหตุผลของการจัดกลุ่มผู้เรียน (Explainability) ผ่านเครื่องมืออย่าง SHAP/LIME	4.65	0.50	เหมาะสมมาก
2. Blended Learning (RAG)	2.1 ประสิทธิภาพของเทคนิค Retrieval-Augmented Generation (RAG) ในการลดการหลอน (Hallucinations) ของ AI	4.78	0.42	เหมาะสมมากที่สุด
	2.2 ความเหมาะสมของระบบ Argument Mining ในการวิเคราะห์โครงสร้างเหตุผลในเวทีอภิปราย	4.60	0.53	เหมาะสมมาก

โมดูล / องค์ประกอบระบบ	รายการประเมินความเหมาะสมเชิงเทคนิค	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
3. Post-Test & Scoring	3.1 ความเที่ยงตรงของการตรวจคำตอบอัตโนมัติ (AES) โดยใช้โมเดล Transformer ตามเกณฑ์ Rubric	4.82	0.38	เหมาะสมมากที่สุด
	3.2 ความหลากหลายและความสอดคล้องของข้อสอบที่สร้างโดยระบบ AIG	4.70	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
4. AI-Chatbot Module	4.1 ความเหมาะสมของ Persona & Pedagogy Rules (ความเป็นครูฝึก/พี่เลี้ยง) ในการโต้ตอบ	4.68	0.47	เหมาะสมมาก
	4.2 ระบบ Human-in-the-Loop (HITL) ที่เปิดให้ผู้สอนตรวจสอบและควบคุมการทำงานของ AI	4.85	0.35	เหมาะสมมากที่สุด
5. User Interface (UI)	5.1 ระบบ Intervention Alerts ใน Teacher UI สำหรับเตือนเมื่อพบผู้เรียนที่มีความเสี่ยง	4.66	0.49	เหมาะสมมาก
	5.2 ความสะดวกในการเข้าถึง (Accessibility) และการแสดงผลข้อมูลวิเคราะห์พฤติกรรมใน Student UI	4.73	0.44	เหมาะสมมากที่สุด
6. Cloud & Infrastructure	6.1 ประสิทธิภาพของ Vector Database ในการสืบค้นข้อมูลเชิงความหมายเพื่อตอบคำถาม	4.80	0.40	เหมาะสมมากที่สุด
	6.2 ความเหมาะสมของระบบ MLOps ในการตรวจสอบความปลอดภัยและความเสถียรของโมเดล (Model Drift)	4.83	0.37	เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		**4.73**	**0.45**	**เหมาะสมมากที่สุด**

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญแสดงให้เห็นว่า กรอบแนวคิดของระบบการเรียนรู้ด้วยปัญญาประดิษฐ์ที่นำเสนอมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับสูงมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.73 (S.D. = 0.45) ผลลัพธ์ดังกล่าวเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนแนวความคิดและความถูกต้องของโครงสร้างของกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้น โดยเฉพาะองค์ประกอบสถาปัตยกรรมที่สำคัญ ได้แก่ กลไกการประเมินและให้คะแนนอัตโนมัติ ระบบผู้ช่วยอัจฉริยะที่มีมนุษย์ร่วมควบคุม และโครงสร้างพื้นฐานบนระบบคลาวด์ ซึ่งได้รับคะแนนประเมินในระดับสูงสุด ผลการประเมินเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการบูรณาการองค์ประกอบดังกล่าวช่วยเสริมศักยภาพของกรอบแนวคิดในการรองรับการเรียนรู้แบบปรับเหมาะ การขยายขนาดของระบบ และกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์อย่างมีความน่าเชื่อถือ

โดยสรุป ผลการวิจัยยืนยันว่ากรอบแนวคิดที่นำเสนอมีคุณูปการในฐานะแบบจำลองสถาปัตยกรรมที่ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมแล้วและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง สำหรับการออกแบบและพัฒนาระบบผู้สอนอัจฉริยะ อีกทั้งยังเป็นรากฐานเชิงระบบที่สำคัญสำหรับการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เสริมด้วยปัญญาประดิษฐ์ในระดับอุดมศึกษาในอนาคต

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

การนำระบบการจัดการเรียนการสอนอัจฉริยะเพื่อรองรับความต้องการผู้เรียนรายบุคคลมาใช้ในการเรียนการสอน สะท้อนถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนยุคใหม่ อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดสำคัญของ การเรียนการสอนในปัจจุบัน คือ การขาดเครื่องมือที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เช่น การระดมความคิดเห็น การอภิปราย และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว เป็นทักษะสำคัญที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ การเรียนการสอนแบบเดิมยังขาดความยืดหยุ่นในการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ เพื่อแก้ไขข้อจำกัด ดังกล่าว โดยการพัฒนาระบบ LMS ที่ผสานรวมกับระบบช่วยฝึกการอภิปรายอัจฉริยะ (AI-Debate) และเทคนิค Retrieval-Augmented Generation (RAG) โดย AI-Debate จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ผ่านการจำลองสถานการณ์การอภิปราย โดยใช้เทคนิค RAG เข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของ AI-Debate ในการตอบคำถาม และให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนได้อย่างแม่นยำและครอบคลุม โดยอาศัยการดึงข้อมูลจากฐานข้อมูลภายนอกแบบเรียลไทม์ขั้นตอนการค้นคืนข้อมูล (Retrieval Step) ใช้โมเดลการค้นคืนข้อมูลขั้นสูง เช่น BM25, DPR, FAISS ในการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคำถามของผู้เรียนจากฐานข้อมูลขนาดใหญ่ และขั้นตอนการสร้างข้อความ (Generation Step) ใช้โมเดลภาษาขนาดใหญ่ เช่น GPT และ BART ในการประมวลผลข้อมูลที่ค้นพบ และสร้างคำตอบที่เป็นภาษาธรรมชาติแก่ผู้เรียน

ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญแสดงให้เห็นถึงหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนกรอบแนวคิดอย่างชัดเจน โดยมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับสูง (IOC = 0.93; ตารางที่ 1) ระดับความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{\mathbf{x}}$ = 4.71; ตารางที่ 2) และความเหมาะสมเชิงเทคนิคของกลไกปัญญาประดิษฐ์อยู่ในระดับสูงมากเช่นกัน ($\bar{\mathbf{x}}$ = 4.73; ตารางที่ 3) สำหรับการวิจัยในอนาคตจะดำเนินนำไปทดลองใช้งาน เพื่อหาประสิทธิภาพและทำการประเมินเชิงประจักษ์ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการปรับความเหมาะสมของผู้เรียน พร้อมทั้ง ขยายกรอบ

แนวคิดด้วยการวิเคราะห์การเรียนรู้แบบหลายมิติ (multimodal learning analytics) กลไกปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถอธิบายได้และคำนึงถึงจริยธรรม รวมถึง การประยุกต์ใช้ข้ามสาขาวิชา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการขยายระบบและความยั่งยืนในระยะยาว

9. เอกสารอ้างอิง

[1] 'Office of the Secretary-General of the National Education Commission. (2017). National Education Plan 2017-2026. Ministry of Education. [Online]. Available: http://lms.nhrc.or.th/ulib/dublin.php?ID=10294'.

[2] 'Royal Thai Army. (2022). Order No. 1/2022 Concerning the Policy on Training and Education of the Royal Thai Army for the Years 2023-2027. Bangkok, Thailand: Royal Thai Army.'

[3] A. Uansiri, 'Coop-Dis-Q: A Technique for Reading Teaching through Team Learning', Jun. 2024.

[4] A. Létourneau, M. Deslandes Martineau, P. Charland, J. A. Karran, J. Boasen, and P. M. Léger, 'A systematic review of AI-driven intelligent tutoring systems (ITS) in K-12 education', *NPJ Sci. Learn.*, vol. 10, no. 1, Dec. 2025, doi: 10.1038/s41539-025-00320-7.

[5] Tepparit W. & Mattana W., 'The Management of New Normal Learning Environment for Cadets', Thailand, Feb. 2022.

[6] J. Jaroonrung, J. Katkeaw, and A. Sutthipongpan, 'Army Cadets of Chulachomklao Royal Military Academy's Key Competencies for', Mar. 2023.

[7] M. Zerkouk, M. Mihoubi, and B. Chikhaoui, 'A Comprehensive Review of AI-based Intelligent Tutoring Systems: Applications and Challenges', Jul. 2025, [Online]. Available: http://arxiv.org/abs/2507.18882

[8] V. Liu, E. Latif, and X. Zhai, 'Advancing Education through Tutoring Systems: A Systematic Literature Review', Mar. 2025, [Online]. Available: http://arxiv.org/abs/2503.09748

[9] M. Balavar and W. Yang, 'Enhancing tutoring systems by leveraging tailored promptings and domain knowledge with Large Language Models'.

[10] Z. Liu, P. Agrawal, S. Singhal, V. Madaan, M. Kumar, and P. K. Verma, 'LPITutor: An LLM based personalized intelligent tutoring system using RAG and prompt engineering', *PeerJ Comput. Sci.*, vol. 11, 2025, doi: 10.7717/peerj-cs.2991.

[11] D. Venugopalan, Z. Yan, C. Borchers, J. Lin, and V. Aleven, 'Combining Large Language Models with Tutoring System Intelligence: A Case Study in Caregiver Homework Support', in *15th International Conference on Learning Analytics and Knowledge, LAK 2025*, Association for Computing Machinery, Inc, Mar. 2025, pp. 373–383. doi: 10.1145/3706468.3706516.

[12] A. Riedmann, P. Schaper, and B. Lugrin, 'Reinforcement Learning in Education: A Systematic Literature Review', 2025, *Springer*. doi: 10.1007/s40593-025-00494-6.

[13] Y. Deng, Z. Ren, A. Zhang, and T.-S. Chua, 'Towards Goal-oriented Intelligent Tutoring Systems in Online Education', *ACM Trans. Inf. Syst.*, Aug. 2025, doi: 10.1145/3760401.

[14] Junaidi, T. Wahyono, and I. Sembiring, 'AI-driven competency recommendations based on attendance patterns and academic performance', *Computers and Education: Artificial Intelligence*, vol. 8, Jun. 2025, doi: 10.1016/j.caeai.2025.100423.

[15] M. Keerthichandra, T. Vihidun, S. Lakshan, and I. Perera, 'Large Language Model-Based Student Intent Classification for Intelligent Tutoring Systems', in *Proceedings of ICITR 2024 - 9th International Conference on Information Technology Research: Harnessing the Potential of Information Technology*, Institute of Electrical and Electronics Engineers Inc., 2024. doi: 10.1109/ICITR64794.2024.10857758.

[16] F. Nyimbili and L. Nyimbili, 'Types of Purposive Sampling Techniques with Their Examples and Application in Qualitative Research Studies', *British Journal of Multidisciplinary and Advanced Studies*, vol. 5, no. 1, pp. 90–99, Feb. 2024, doi: 10.37745/bjmas.2022.0419.

[17] A. S. Al-Adwan, N. Li, A. Al-Adwan, G. A. Abbasi, N. A. Albelbisi, and A. Habibi, '"Extending the Technology Acceptance Model (TAM) to Predict University Students' Intentions to Use Metaverse-Based Learning Platforms"', *Educ. Inf. Technol. (Dordr).*, vol. 28, no. 11, pp. 15381–15413, Nov. 2023, doi: 10.1007/s10639-023-11816-3.

[18] T. B. Frøsig, 'Expanding the Technology Acceptance Model (TAM) to Consider Teachers Needs and Concerns in the Design of Educational Technology (EdTAM)', *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, vol. 18, no. 16, pp. 130–140, 2023, doi: 10.3991/ijet.v18i16.42319.

Plagiarism Checking Report

Created on 2026-01-26 13:35:07 at 13:35 PM

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
4603941	Jan 26, 2026 at 13:24 PM	166490431003-st@rmutsb.ac.th	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	The 3st Digital Media Technology_Lt. Col. Poonnakan Chamnankij.pdf	Completed	0.60 %

Match Overview

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
1	Cloud-Based Technology Adoption for Proactive Learning Environment among Undergraduate Students in Public Higher Education Institutions	ไสยสิทธิ์, พิชญ์สินี	EdD_Adm_thaijo	0.60 %

26/1/69 13:39 อักขราวิสุทธิ์

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
การศึกษาทางทหารโดยใช้แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี Technology Acceptance Model TAM 17 18 ในการประเมินทัศนคติของผู้ใช้โดยมีขั้นตอนดังนี้ 641 กำหนดวัตถุประสงค์การประเมินการยอมรับเทคโนโลยีของผู้ใช้ Perceived Usefulness Perceived Ease of Use และทัศนคติ Attitude Toward Using ต่อระบบช่วยการเรียนรู้ที่ใช้ AI ตามความต้องการรายบุคคล 642 การออกแบบเครื่องมือประเมินสร้าง	ผู้เรียนสามารถเข้าถึงทรัพยากรการเรียนได้จากหลายช่องทางยืดหยุ่นในการให้บริการและประหยัดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาคุณประโยชน์ในการนำเทคโนโลยีคลาวด์มาใช้ทางการศึกษานี้มีความเป็นไปสูงในการที่จะจัดการเรียนการสอนโดยการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้บนคลาวด์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและผู้สอนลดต้นทุนในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี The Technology Acceptance Model หรือ TAM เป็นทฤษฎีที่คิดค้นโดย Davis Bagozzi Warshaw 1989 เน้นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆที่ส่งผลต่อการยอมรับหรือการตัดสินใจที่จะใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ซึ่งปัจจัยหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อการยอมรับเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมของผู้ใช้ได้แก่ 1 การรับรู้ประโยชน์ Perceived Usefulness PU 2 การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน Perceived Ease of Use PEOU 3 ทัศนคติที่มีต่อการใช้เทคโนโลยี Attitude Toward Using A 4 ความตั้งใจที่จะใช้เทคโนโลยี Behavioral Intention to Use BIU และ 5 การใช้งานเทคโนโลยี Actual System Use ภัทราวดีวงศ์สุเมธ 2556 ดังภาพ 1 ภาพ 1 แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี The Technology Acceptance Model หรือ TAM ของ David Bagozzi Warshaw 1989 ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการศึกษาการยอมรับการใช้เทคโนโลยีคลาวด์ในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

ThaiPerformRec: ระบบแนะนำแบบไฮบริดที่คำนึงถึงบริบทแบบครบวงจรสำหรับศิลปะการแสดงไทย พร้อมความสามารถในการอธิบายผลตามอนุกรมวิธาน

ThaiPerformRec: An End-to-End Context-Aware Hybrid Recommender System for Thai Performing Arts with Taxonomy-Based Explainability

พิชญา ดำนิล
นักศึกษาระดับปริญญาเอก
สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

ศิลปะการแสดงไทยเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม การค้นหาและเข้าถึงข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ยังคงทำได้ยาก เนื่องจากคำบรรยายมีความกระจัดกระจาย ข้อความภาษาไทยมีสัญญาณรบกวนสูง และมีข้อกำหนดด้านความเหมาะสมตามโอกาสที่เข้มงวด งานวิจัยนี้นำเสนอ ThaiPerformRec ซึ่งเป็นระบบแนะนำแบบไฮบริดที่คำนึงถึงบริบทแบบครบวงจร โดยบังคับใช้บริบทผ่านข้อจำกัดบริบทย่อยระดับโอกาสแบบเข้มงวด เพื่อคัดกรองเฉพาะรายการที่สอดคล้องเข้าสู่ ชุดรายการที่ผ่านการคัดเลือก ก่อนกระบวนการจัดอันดับ และรองรับการติดตามที่มาของเหตุผลการแนะนำได้ผ่านโครงสร้างอนุกรมวิธานและความเชื่อมโยงเชิงคำ–รายการแสดง

กระบวนการดำเนินงานประกอบด้วย 5 ระยะหลัก ได้แก่ (1) การเตรียมข้อมูลและจัดกลุ่มคำสำคัญเพื่อสร้างโครงสร้างมหภาคเชิงความหมาย โดยให้ค่า Silhouette เท่ากับ 0.7115 และดัชนี Davies–Bouldin เท่ากับ 0.3948 (2) การคัดกรองคำหยุดเชิงอรรถศาสตร์ด้วยแบบจำลองภาษาขนาดใหญ่ภายใต้สคีมาที่ตรวจสอบได้ ซึ่งให้จำนวนคำสำคัญคงเหลืออยู่ในช่วง 109–574 คำ (3) การสร้างอนุกรมวิธานเชิงปฏิบัติการ 4 ชั้นตามพิมพ์เขียวที่กำหนดโดยใช้ Gemini (4) การเชื่อมโยงคำสำคัญกับรายการแสดงด้วยการจับคู่แบบฟัซซีภายใต้ค่าเกณฑ์ความคล้าย โดยให้ค่า F1-score เท่ากับ 0.8937 ที่ค่าเกณฑ์ τ = 90 และ (5) การประเมินระบบแนะนำภายใต้ ขนาดชุดรายการที่ผ่านการคัดเลือกสูงสุด เท่ากับ 100 พบว่าแบบจำลองเชิงเนื้อหา multilingual-e5-large ให้ค่า nDCG@10 เท่ากับ 0.8873 ± 0.0095 ขณะที่การผสานแบบไฮบริดสามารถยกระดับผลลัพธ์จากแบบจำลองเชิงพฤติกรรม LightGCN (0.7800 ± 0.0231) เป็น 0.8619 ± 0.0164 โดยยังคงความสามารถในการอธิบายผลตามลำดับชั้นอนุกรมวิธานและการแนบหลักฐานเชิงคำ–รายการแสดงอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ การแนะนำที่คำนึงถึงบริบท, ระบบแนะนำแบบไฮบริด, ศิลปะการแสดงไทย, ปัญญาประดิษฐ์ที่อธิบายได้

สัมมนาวิชาการ เทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย ระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3

1. บทนำ

ศิลปะการแสดงไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการธำรงอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนสะท้อนคุณค่าทางจิตวิญญาณและวิถีชีวิตของชุมชน อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น [1], [2] ในบริบทนี้ ศิลปะการแสดง หมายถึง ศิลปะที่ถ่ายทอดผ่านการเคลื่อนไหว เสียง และการแสดงของมนุษย์ ได้แก่ นาฏศิลป์ ดนตรี การละคร และการแสดงพื้นบ้าน ซึ่งล้วนสะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเชื่อที่หล่อหลอมสังคมไทยในแต่ละภูมิภาค [3] ทั้งนี้ องค์การยูเนสโกได้ระบุว่ามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เป็นรากฐานสำคัญของการธำรงอัตลักษณ์ การสร้างความต่อเนื่องของชุมชน และเป็นทรัพยากรหลักสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน [2]

อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงและการมีส่วนร่วมกับศิลปะการแสดงไทยในปัจจุบันยังคงเผชิญข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะความท้าทายในการเชื่อมโยงเนื้อหาที่มีคุณค่าเชิงวัฒนธรรมเข้ากับผู้ชมที่มีความหลากหลายทั้งด้านความสนใจ บริบทส่วนบุคคล และเจตนาการรับชม [4] แม้ปัจจุบันจะมีช่องทางเผยแพร่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ หรือสื่อสิ่งพิมพ์ แต่การนำเสนอส่วนใหญ่ยังคงเป็นมาตรฐานเดียว ไม่สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้ใช้ได้อย่างเพียงพอ [5] นอกจากนี้ การคัดเลือกและแนะนำศิลปะการแสดงยังพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญเป็นหลัก ซึ่งเผชิญข้อจำกัดทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และเวลา ส่งผลให้การเผยแพร่ไปสู่ผู้ชมในวงกว้างทำได้ไม่เต็มศักยภาพ [3]

สำหรับภาคธุรกิจบันเทิง ระบบแนะนำได้รับการพัฒนาอย่างแพร่หลายเพื่อแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าว ตัวอย่างสำคัญคือ ระบบแนะนำภาพยนตร์ [6], [7], [8] และระบบแนะนำเพลง [9], [10] ระบบเหล่านี้ช่วยให้ผู้ใช้ค้นพบเนื้อหาที่สอดคล้องกับรสนิยมส่วนบุคคล ลดภาระในการค้นหาจากคลังข้อมูลขนาดใหญ่ และเพิ่มการมีส่วนร่วมกับแพลตฟอร์ม ระบบแนะนำภาพยนตร์มักอาศัยข้อมูลจากประวัติการรับชม การให้คะแนน และข้อมูลบริบท ผสานเข้ากับคุณลักษณะของภาพยนตร์ เช่น ประเภท นักแสดง และคำอธิบาย [11], [12] ส่วนระบบแนะนำเพลงใช้ข้อมูลจากพฤติกรรมการฟัง ศิลปิน เนื้อเพลง สัญญาณเสียง และบริบทของผู้ใช้ เพื่อสร้างแบบจำลองการคาดการณ์ความสนใจ [13], [14] โดยเทคนิคที่ใช้ครอบคลุมการกรองร่วม [15] การกรองเชิงเนื้อหา [12] การกรองแบบผสม [16], [17] การเรียนรู้เชิงลึก [6], [7], [8], [9], [10] และการประยุกต์ใช้กราฟความรู้ [14], [17]

ขณะที่ในมิติของมรดกวัฒนธรรม ระบบแนะนำถูกนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงองค์ความรู้และกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การแนะนำภาพโบราณวัตถุ [18] เพลงพื้นบ้าน [1] และศิลปะการแสดงท้องถิ่น [3] ระบบเหล่านี้อาศัยข้อมูลเมตาดาตา พฤติกรรมผู้ใช้ โปรไฟล์ และความสัมพันธ์เชิงความหมายของเนื้อหาเพื่อสร้างคำแนะนำ [19] เทคโนโลยีที่นำมาใช้ประกอบด้วย ออนโทโลยี [20] เว็บเชิงความหมาย [21] การสร้างแบบจำลองเชิงกราฟ [22] และการกรองตามบริบท [20] อย่างไรก็ดี ระบบเหล่านี้ยังเผชิญข้อจำกัด เช่น ความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลเมตาดาตา ความซับซ้อนในการตีความเจตนาของผู้ใช้ และความท้าทายในการขยายผลข้ามวัฒนธรรม [19]

แม้ว่าระบบแนะนำทั้งในภาคบันเทิงและมรดกวัฒนธรรมจะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังมีความท้าทายร่วมกัน ได้แก่ การรองรับผู้ใช้หรือเนื้อหาใหม่ในบริบทที่ไม่มีข้อมูลล่วงหน้า [8]การตีความบริบทเชิงลึกแบบเรียลไทม์ [20] ความโปร่งใสในการอธิบายผลลัพธ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่น [12], [18] และความสามารถในการปรับตัวต่อความสนใจที่เปลี่ยนแปลงตามเวลา [8], [15]

ในบริบทของศิลปะการแสดงไทยโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้และมีความสำคัญต่ออัตลักษณ์สังคมไทย การขาดระบบแนะนำที่สามารถเชื่อมโยงผู้ชมกับการแสดงที่เหมาะสมกับความสนใจและบริบทของตนเอง ทำให้ผู้ชมจำนวนมากเข้าถึงศิลปะการแสดงได้ไม่เต็มที่ หากปัญหานี้ไม่ได้รับการแก้ไข ย่อมส่งผลให้การเผยแพร่ศิลปะการแสดงไทยในวงกว้างมีข้อจำกัด และอาจนำไปสู่การลดลงของความสนใจและการมีส่วนร่วมในระยะยาว ซึ่งไม่เพียงแต่กระทบต่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แต่ยังเสี่ยงต่อการสืบทอดและธำรงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่สู่อนาคตอย่างยั่งยืนด้วย

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงนำเสนอการวิเคราะห์และการจัดกลุ่มคำสำคัญเชิงความหมายสำหรับศิลปะการแสดงไทย โดยสร้างชุดข้อมูลที่ครอบคลุมคำอธิบายและบริบทจริงจากภาคสนาม และทำเหมืองคีย์เวิร์ดภาษาไทยด้วยเทคนิคการประมวลผลภาษาธรรมชาติ ได้แก่ การตัดคำ การกรองคำหยุด และการระบุชนิดคำ เพื่อคัดกรองคำนามหลัก จากนั้นนำไปประมวลผลด้วยการฝังความหมายคำ การลดมิติ และการจัดกลุ่ม [23] ผลลัพธ์ที่ได้จะถูกพัฒนาเป็นคลังศัพท์เฉพาะโดเมนซึ่งสะท้อนความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมในระดับกลุ่มคำ และนำไปบูรณาการเข้ากับพฤติกรรมผู้ใช้และบริบทการแสดง เพื่อสร้างระบบแนะนำแบบผสมตามบริบท ที่มีความแม่นยำ โปร่งใส และตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้ชมไทยได้อย่างแท้จริง ซึ่งมีความสำคัญต่อการอนุรักษ์และการเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล ตลอดจนเพิ่มศักยภาพการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ในระดับที่ยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนากระบวนการเตรียมข้อมูลข้อความภาษาไทยเชิงโดเมนและการจัดกลุ่มคำสำคัญสำหรับศิลปะการแสดงไทย

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการคัดกรองคำหยุดเชิงอรรถศาสตร์ด้วยแบบจำลองภาษาขนาดใหญ่ภายใต้กรอบที่ตรวจสอบได้

2.3 เพื่อพัฒนากระบวนการติดฉลากแบบลำดับชั้นเพื่อสร้างอนุกรมวิธานเชิงปฏิบัติการสำหรับการจัดการคำศัพท์และการอธิบายผล

2.4 เพื่อพัฒนาแนวทางการเชื่อมโยงคำสำคัญกับรายการแสดงเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคำและรายการแสดงที่ใช้งานได้ในระบบ

2.5 เพื่อพัฒนาและประเมินระบบแนะนำแบบผสมที่บังคับใช้บริบทแบบเข้มงวดพร้อมกลไกการอธิบายผลการแนะนำแบบ post-hoc

3. ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยรวบรวมและจัดเตรียมข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาและประเมินผลระบบ แบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านชุดข้อมูล

3.1.1 ข้อมูลชุดการแสดง เป็นข้อมูลชื่อและคำบรรยายศิลปะการแสดงไทยที่สกัดจากสารานุกรมภาพ “วิพิธศิลป์” จำนวน 114 ชุดการแสดง ใช้สำหรับการสกัดคำสำคัญ การจัดกลุ่มคำสำคัญ และการสร้างเวกเตอร์ฝังตัว

3.1.2 ข้อมูลความสัมพันธ์เชิงบริบท เป็นข้อมูลคู่ความสัมพันธ์ระหว่างรายการแสดงและบริบทย่อย จำนวนรวม 1,022 ระเบียน ครอบคลุมบริบทหลัก 6 ประเภท และบริบทย่อย 25 รูปแบบ ใช้สำหรับกำหนดและบังคับใช้ข้อจำกัดบริบทแบบเข้มงวดในการคัดกรองชุดรายการที่ผ่านการคัดเลือกก่อนจัดอันดับ

3.1.3 ข้อมูลประวัติการปฏิสัมพันธ์ เป็นบันทึกการให้คะแนนความพึงพอใจ (ratings 1–5) พร้อมบริบทการใช้งานย้อนหลัง จำนวน 2,500 ระเบียน จากผู้ใช้ที่ผ่านกระบวนการปกปิดตัวตน จำนวน 156 ราย ใช้สำหรับการเรียนรู้สัญญาณเชิงพฤติกรรมและการประเมินผลในส่วนของวิธีการแนะนำแบบร่วมมือและแบบผสม

3.2 ขอบเขตด้านตัวแปรของการวิจัย

3.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การตั้งค่าพารามิเตอร์ของกระบวนการ ThaiPerformRec ตามกรอบการทำงาน 5 ระยะ

3.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของระบบแนะนำที่ประเมินจากตัวชี้วัดการจัดอันดับ เช่น nDCG@10 HR@10 MRR@10 และความครอบคลุมของการประเมิน (coverage) ภายใต้ข้อจำกัดบริบทเดียวกัน

3.2.3 ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ชุดข้อมูลที่ใช้ในการทดลอง เกณฑ์บริบทย่อยระดับโอกาสที่ใช้คัดกรองรายการ การกำหนดขนาดชุดรายการที่ผ่านการคัดเลือกสูงสุดก่อนจัดอันดับ และวิธีการประเมินผลที่ใช้ร่วมกันเพื่อให้เปรียบเทียบได้อย่างเป็นธรรม

3.3 ระยะเวลาในการวิจัย

ดำเนินการวิจัยในช่วงมกราคม 2568 ถึง กุมภาพันธ์ 2569

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ยกระดับการเข้าถึงศิลปะการแสดงไทยในสภาพแวดล้อมดิจิทัลอย่างเหมาะสมตามโอกาส ทำให้การค้นพบรายการที่เหมาะสมมีความเป็นไปได้สูงขึ้นในสถานการณ์ใช้งานจริง

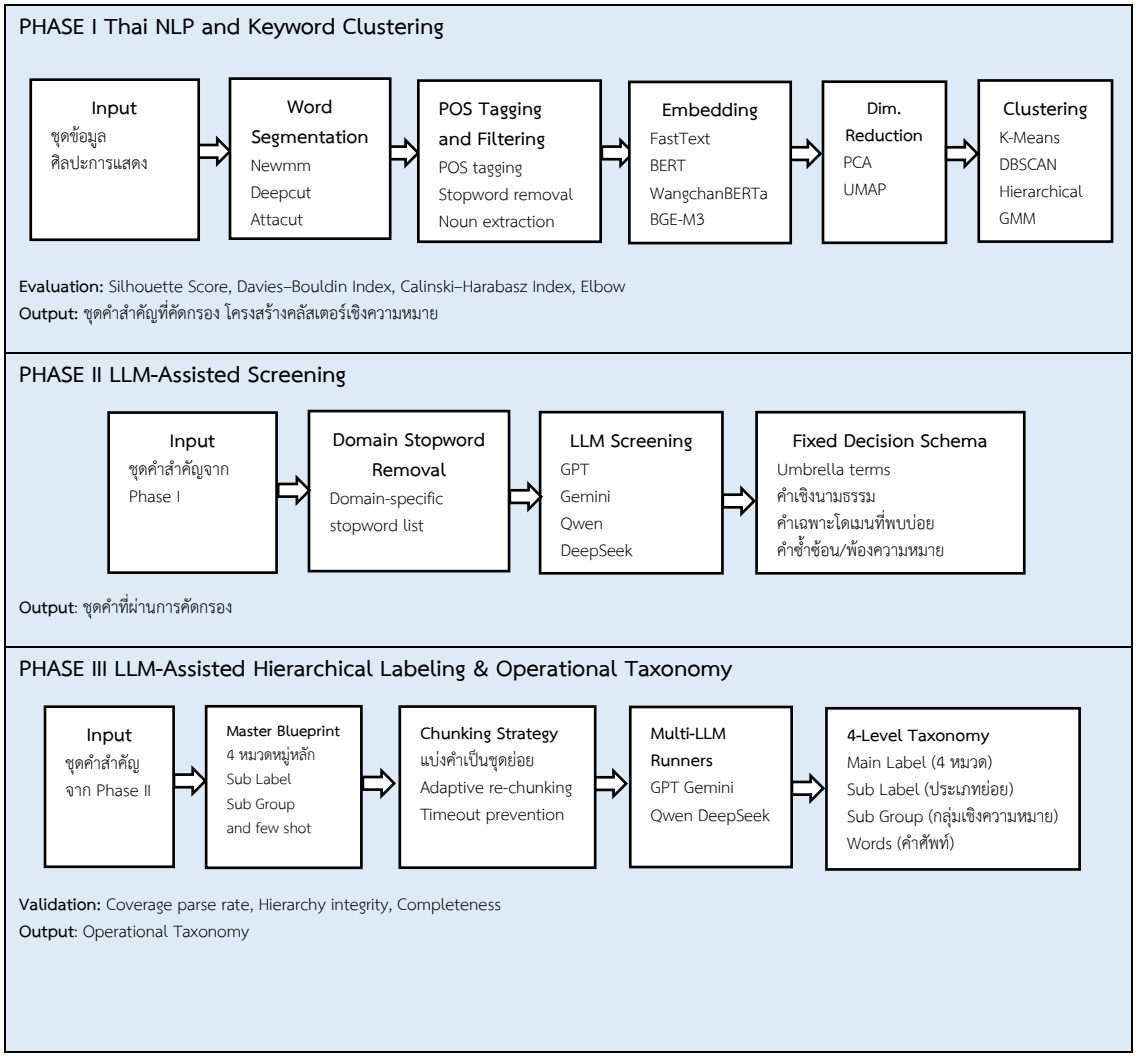
4.2 เพิ่มความน่าเชื่อถือของระบบแนะนำสำหรับโดเมนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้ใช้และผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบเหตุผลประกอบคำแนะนำได้ ลดความคลุมเครือของการแนะนำแบบกล่องดำ

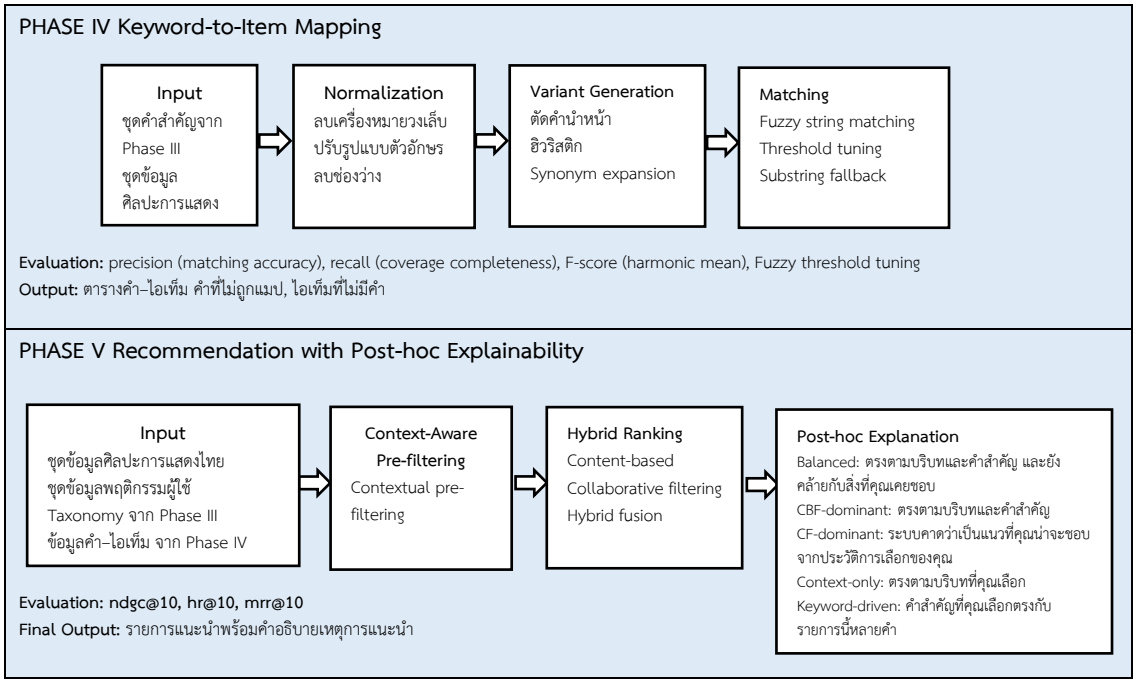
4.3 การสร้างกรอบการจัดการคำศัพท์และความรู้เชิงโดเมนที่นำกลับมาใช้ซ้ำได้ (reusable knowledge assets) ในรูปแบบอนุกรมวิธานเชิงปฏิบัติการและหลักฐานเชื่อมโยงระหว่างคำและรายการแสดง ซึ่งสามารถต่อยอดเป็นฐานความรู้สำหรับการสืบค้น การจัดหมวดหมู่ และการพัฒนาระบบสารสนเทศทางวัฒนธรรมในอนาคต

4.4 สนับสนุนหน่วยงานด้านวัฒนธรรมและการศึกษาในการออกแบบบริการดิจิทัลเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยของระบบ ThaiPerformRec เป็นการนำเสนอลำดับการไหลของข้อมูลและผลลัพธ์จากระยะที่ 1 ถึงระยะที่ 5 โดยชี้ให้เห็นบทบาทของการจัดการคำศัพท์ (ผ่านการคัดกรองและอนุกรมวิธาน) และการสร้างหลักฐานระหว่างคำและรายการแสดงในการสนับสนุนการแนะนำที่คำนึงถึงบริบทและการอธิบายผลแบบ post-hoc ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยของระบบ ThaiPerformRec

6. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ดำเนินการพัฒนาและประเมินระบบ ThaiPerformRec ตามกรอบการทำงาน 5 ระยะ โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

6.1 การเตรียมข้อมูลข้อความภาษาไทยและการจัดกลุ่มคำสำคัญ

ศึกษากระบวนการเตรียมข้อมูลภาษาไทยสำหรับโดเมนศิลปะการแสดงไทย โดยดำเนินการปรับรูปแบบข้อความ (normalization) ตัดคำและระบุชนิดคำ สกัดคำสำคัญเชิงโดเมน และสร้างตัวแทนเชิงความหมายในรูปเวกเตอร์ฝังตัว จากนั้นลดมิติข้อมูลและจัดกลุ่มคำสำคัญเพื่อสร้างโครงสร้างคำสำคัญเชิงความหมายที่พร้อมใช้ในระยะถัดไปของระบบ

6.2 การคัดกรองคำหยุดเชิงอรรถศาสตร์ภายใต้กรอบที่ตรวจสอบได้ด้วย LLM

พัฒนาแนวทางการคัดกรองคำหยุดเชิงอรรถศาสตร์ด้วยแบบจำลองภาษาขนาดใหญ่ โดยกำหนดสคีมาการตัดสินใจคงที่และเกณฑ์การพิจารณาที่ชัดเจน เพื่อควบคุมความสอดคล้องของผลลัพธ์ และจัดเก็บผลการตัดสินใจระดับคำเพื่อรองรับการตรวจสอบย้อนกลับและการนำไปใช้งานในกระบวนการสร้างอนุกรมวิธาน

6.3 การติดฉลากแบบลำดับชั้นและการสร้างอนุกรมวิธานเชิงปฏิบัติการ

ออกแบบและพัฒนากระบวนการติดฉลากแบบลำดับชั้นภายใต้พิมพ์เขียวที่กำหนด (blueprint-constrained hierarchical labeling) เพื่อสร้างอนุกรมวิธานเชิงปฏิบัติการหลาย

ระดับ และควบคุมความสอดคล้องของฉลากทั้งในเชิงรูปแบบและความสัมพันธ์เชิงชั้น สำหรับใช้เป็นโครงสร้างการจัดการคำศัพท์และเป็นฐานในการอธิบายผลในระบบแนะนำ

6.4 การเชื่อมโยงคำสำคัญกับรายการแสดงเพื่อสร้างหลักฐานระหว่างคำและรายการแสดง

พัฒนาแนวทางการเชื่อมโยงคำสำคัญกับรายการแสดงโดยจัดการรูปคำแปรผันและคำพ้อง รวมถึงการปรับรูปแบบข้อความของรายการและคำสำคัญ จากนั้นใช้การจับคู่แบบฟัซซีภายใต้ค่าเกณฑ์ความคล้ายที่กำหนด เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคำรายการแสดงในลักษณะหลักฐานที่สามารถตรวจสอบและนำไปใช้ประกอบการอธิบายผลการแนะนำได้

6.5 การพัฒนาและประเมินระบบแนะนำแบบผสมตามบริบทพร้อมการอธิบายผลแบบ post-hoc

ผู้วิจัยออกแบบระบบแนะนำให้บังคับใช้บริบทด้วยข้อจำกัดบริบทย่อยระดับโอกาสแบบเข้มงวด โดยคัดกรองรายการให้เหลือชุดรายการที่ผ่านการคัดเลือกก่อนเข้าสู่การจัดอันดับ และกำหนดขนาดชุดรายการที่ผ่านการคัดเลือกสูงสุดเป็นค่าคงที่เพื่อควบคุมเงื่อนไขการเปรียบเทียบ จากนั้นพัฒนากลไกการจัดอันดับแบบผสมโดยผสานสัญญาณเชิงเนื้อหาและเชิงพฤติกรรม พร้อมสร้างคำอธิบายผลแบบ post-hoc ที่อิงลำดับชั้นอนุกรมวิธานและหลักฐานเชิงคำ–รายการแสดง รวมถึงจัดเก็บผลลัพธ์และพารามิเตอร์ที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการประเมินระบบอย่างเป็นระบบ

7. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามกรอบการทำงาน 5 ระยะของ ThaiPerformRec โดยมุ่งรายงานสิ่งที่ได้จากแต่ละระยะและความหมายเชิงระบบที่ส่งต่อไปยังระยะถัดไป ตั้งแต่การเตรียมข้อมูลภาษาไทย การจัดการคำศัพท์และความหมาย ไปจนถึงการจัดอันดับแบบผสมภายใต้ข้อจำกัดบริบทแบบเข้มงวด พร้อมการอธิบายผลแบบ post-hoc ดังนี้

7.1 ระยะที่ 1 การประมวลผลข้อความภาษาไทยและการจัดกลุ่มคำสำคัญ

ผลการพัฒนากระบวนการระยะที่ 1 แสดงให้เห็นว่าสามารถแปลงคำบรรยายศิลปะการแสดงไทยให้เป็นชุดคำสำคัญเชิงโดเมนและจัดระเบียบเป็นกลุ่มเชิงความหมายได้อย่างเป็นระบบ โดยการเปรียบเทียบตัวตัดคำ Newmm/Deepcut/Attacut พบว่า Newmm ให้ความแม่นยำและความเร็วเหมาะสมต่อการใช้งาน แต่ยังมีข้อจำกัดกับคำเฉพาะโดเมน จึงเสริมพจนานุกรมเฉพาะด้านเพื่อลดความคลาดเคลื่อน จากนั้นการระบุชนิดคำและการคัดกรองคำรบกวนช่วยทำให้คุณลักษณะข้อความกระชับขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยจำนวนคำนามลดจาก 2,659 เหลือ 900 คำ ก่อนเข้าสู่ขั้นตอนสร้างเวกเตอร์ฝังตัว เมื่อเปรียบเทียบแบบจำลองแทนความหมายหลายชนิด พบว่า WangchanBERTa ให้สัญญาณการแยกกลุ่มชัดเจนที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบการลดมิติ พบว่า UMAP ให้สัญญาณจำนวนกลุ่มเหมาะสมชัดเจนและให้ค่า Silhouette สูงสุดใกล้ช่วง 4–5 กลุ่ม สุดท้ายการจัดกลุ่มบนเวกเตอร์ที่ลดมิติด้วย UMAP พบว่า K-Means ที่ K=4 ให้ผลดีที่สุด โดยได้ Silhouette score = 0.7115 และ Davies–Bouldin index = 0.3948 ซึ่งสะท้อนว่ากลุ่มคำมีความกระชับภายในและแยกจากกันดี จึงได้โครงสร้างคลัสเตอร์เชิงความหมายที่พร้อมใช้เป็นฐานคำศัพท์สำหรับระยะถัดไปของระบบแนะนำ

7.2 ระยะที่ 2 การคัดกรองคำหยุดเชิงอรรถศาสตร์ด้วย LLM ภายใต้กรอบที่ตรวจสอบได้

ผลการทดลองระยะที่ 2 ชี้ว่าการคัดกรองคำหยุดเชิงอรรถศาสตร์ภายใต้สคีมาคงที่สามารถควบคุมรูปแบบการตัดสินใจให้ตรวจสอบได้ ในขณะที่ระดับความเข้มงวดยังขึ้นอยู่กับตัวรันของแบบจำลองภาษา โดยเริ่มจากชุดคำสำคัญ 900 คำ และตัดคำหยุดเชิงโดเมนที่กำหนดไว้ล่วงหน้าออก 215 คำ เหลือ 685 คำเป็นอินพุตให้โมเดลภาษา จากนั้นคัดกรองภายใต้กรอบการตัดสินใจ 4 ประเภท ได้แก่ (1) คำกว้างเกินจำแนก (2) คำเชิงนามธรรมหรือคำเชิงประเมิน (3) คำเฉพาะโดเมนที่ใช้ซ้ำบ่อย และ (4) คำซ้ำซ้อนหรือคำพ้องความหมาย ผลลัพธ์พบว่าจำนวนคำที่คงเหลือหลังคัดกรองอยู่ในช่วง 109–574 คำภายใต้ข้อมูลตั้งต้นเดียวกัน และมีการจัดเก็บผลการตัดสินใจระดับรายคำเพื่อรองรับการตรวจสอบย้อนกลับ ดังแสดงในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

เมื่อพิจารณาความสอดคล้องของผลลัพธ์ระหว่างตัวรัน พบว่าคู่ DEEPSEEK–GEMINI และ GPT–GEMINI มีระดับความสอดคล้องสูงกว่าคู่ GPT–QWEN อย่างชัดเจน สะท้อนว่าพฤติกรรมการคัดกรองของ GEMINI มีแนวโน้มสอดคล้องกับโมเดลอื่นมากกว่า ขณะที่ QWEN แสดงรูปแบบการตัดสินใจที่แตกต่างภายใต้กรอบเดียวกัน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ผลการคัดกรองคำหยุดด้วยโมเดลภาษาขนาดใหญ่

โมเดลภาษา (Runner)	คำตั้งต้น	ตัดโดเมนล่วงหน้า	ส่งเข้าโมเดล	ถูกคัดเป็นคำหยุด	คำคงเหลือหลังคัดกรอง	อัตราคำหยุด
QWEN	900	215	685	576	109	84.09%
GPT	900	215	685	290	395	42.34%
GEMINI	900	215	685	111	574	16.20%
DEEPSEEK	900	215	685	115	570	16.79%

ตารางที่ 2 ความสอดคล้องของผลการคัดกรองระหว่างตัวรัน (ค่าสัมประสิทธิ์แคปปาของโคเฮน)

คู่ตัวรันที่เปรียบเทียบ	ค่าสัมประสิทธิ์แคปปา (K)
DEEPSEEK – GEMINI	0.693
GPT – GEMINI	0.692
GPT – QWEN	0.497

7.3 ระยะที่ 3 การสร้างอนุกรมวิธานเชิงปฏิบัติการด้วยการติดฉลากแบบลำดับชั้น

ผลการพัฒนาในระยะที่ 3 แสดงว่าแนวทาง blueprint-constrained hierarchical labeling สามารถสร้างอนุกรมวิธานเชิงปฏิบัติการ 4 ระดับ (หมวดหลัก–หมวดย่อย–กลุ่มเชิงความหมาย–คำศัพท์) ได้ครบถ้วนในเชิงโครงสร้าง และทำหน้าที่เป็นกรอบจัดการคำศัพท์ ที่พร้อมส่งต่อให้ขั้นตอนการเชื่อมโยงหลักฐานและการอธิบายผลในระบบแนะนำ ทั้งนี้ ตัวรันของแบบจำลองภาษาขนาดใหญ่ให้คุณภาพอนุกรมวิธานแตกต่างกันทั้งด้านความครอบคลุมการแปลงผลลัพธ์ จำนวนคำศัพท์ที่ถูกจัดหมวด จำนวนกลุ่มย่อย และตัวชี้วัดเชิงโครงสร้าง/เชิงสมดุล เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดรวม พบว่า GEMINI ให้คะแนนรวมสูงสุด (SCORE=0.770) พร้อมความครอบคลุม

เต็ม (COV=1.000) และจำนวนคำศัพท์สูง (WORDS=570) ขณะที่ QWEN แม้มีความครอบคลุมเต็ม (COV=1.000) แต่จำนวนคำศัพท์ต่ำมาก (WORDS=107) และคะแนนรวมต่ำสุด (SCORE=0.445) ซึ่งชี้ว่า “ความครบเชิงโครงสร้าง” ไม่เพียงพอหาก “ความหนาแน่นเชิงสาระของคำศัพท์” ต่ำเกินไป รายละเอียดผลเชิงปริมาณสรุปในตารางที่ 3 และตัวอย่างผลลัพธ์อนุกรมวิธานเชิงปฏิบัติการแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพอนุกรมวิธานเชิงปฏิบัติการจากการกำกับป้ายชื่อแบบลำดับชั้น

ตัวรันโมเดล	COV	WORDS	SUBG	H	HN	MAX	COH	MAJ	SCORE
GEMINI	1.000	570	33	4.904	0.972	0.054	0.353	0.853	0.770
GPT	1.000	395	36	4.879	0.944	0.071	0.346	0.760	0.550
DEEPSEEK	0.998	554	34	4.909	0.965	0.054	0.350	0.787	0.528
QWEN	1.000	107	30	4.621	0.942	0.094	0.384	0.653	0.445

หมายเหตุ: COV = อัตราความครอบคลุมของผลลัพธ์ที่แปลง/แยกวิเคราะห์ได้ (coverage parse rate) WORDS = จำนวนคำศัพท์ระดับคำที่ถูกนำมาจัดหมวด SUBG = จำนวนกลุ่มย่อยเชิงความหมายที่เกิดขึ้นในอนุกรมวิธาน H = ค่าความหลากหลายของการกระจายคำในกลุ่ม (entropy) HN = ค่าเอนโทรปีที่ปรับให้อยู่ในช่วงมาตรฐาน (normalized entropy) MAX = สัดส่วนกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ที่สุดเมื่อเทียบกับทั้งหมด (max-group dominance) COH = ค่าความสอดคล้องภายในกลุ่ม (group coherence) MAJ = สัดส่วนความเป็นกลุ่มหลักหรือความเป็นเสียงข้างมากของกลุ่มที่เด่น (major-group ratio) และ SCORE = คะแนนรวมแบบถ่วงน้ำหนักเพื่อสรุปคุณภาพอนุกรมวิธานโดยรวม

ตารางที่ 4 ตัวอย่างผลลัพธ์อนุกรมวิธานเชิงปฏิบัติการ

หมวดหลัก	หมวดย่อย	กลุ่มเชิงความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์
ประวัติศาสตร์ ราชสำนัก และมรดกชาติ	มรดกและสัญลักษณ์ประจำชาติ	มรดกทางวัฒนธรรม	กรมศิลปากร, จารึก, จิตรกรรม
วรรณกรรม ตัวละคร และโลกในตำนาน	ตัวละครและอมนุษย์	ตัวละครเอก	ขุนแผน, นางสีดา, พาลี
ศิลปะการแสดงและมหรสพ	ท่วงท่าและดนตรี	ลีลาและการเคลื่อนไหว	กระทบไม้, กระบวนท่ารำ, กิริยาอาการ
สังคม ประเพณี และวิถีชีวิต	กลุ่มชาติพันธุ์และการดำรงชีพ	การทำมาหากิน	การจับปลา, การทำนา, หัตถกรรม

7.4 ระยะที่ 4 การเชื่อมโยงคำสำคัญกับรายการแสดงภายใต้ค่าเกณฑ์ความคล้าย (τ)

ผลการทดลองระยะที่ 4 แสดงให้เห็นว่าแนวทางการจับคู่แบบฟัซซีร่วมกับการปรับค่าเกณฑ์ความคล้าย (τ) สามารถควบคุมสมดุลระหว่าง “ความเที่ยงตรง” และ “ความครอบคลุม” ของความสัมพันธ์เชิงคำ–รายการแสดงได้อย่างชัดเจน เมื่อปรับค่าเกณฑ์จาก τ = 70 เป็น τ = 90 พบว่าความครอบคลุมเพิ่มจาก 0.3437 เป็น 0.8284 ขณะที่ความเที่ยงตรงยังคงสูงจาก 0.9897 ลดลงเล็กน้อยเป็น 0.9701 ส่งผลให้ F1-score เพิ่มจาก 0.5102 เป็น 0.8937 สะท้อนว่าค่าเกณฑ์ที่เหมาะสมช่วยเพิ่มการเชื่อมโยงหลักฐานให้ครอบคลุมมากขึ้นโดยยังรักษาความแม่นยำไว้ได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อเพิ่มค่าเกณฑ์เป็น τ = 95 แม้ความครอบคลุมยังใกล้เคียง (REC.=0.8313) แต่

ความเที่ยงตรงลดลง (PREC.=0.9564) ทำให้ F1-score ลดลงเป็น 0.8895 ชี้ว่าการเพิ่มค่าเกณฑ์ต่อไปเริ่มกระทบสมดุลโดยรวม รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5 และตัวอย่างคำสำคัญที่สามารถเชื่อมโยงกับชื่อชุดการแสดงภายใต้ τ = 90 แสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 5 ผลการทดลองการเชื่อมโยงคำสำคัญกับรายการแสดงภายใต้ค่าเกณฑ์ความคล้าย (Threshold, τ) ต่างกัน

ค่าเกณฑ์ความคล้าย (τ)	ความถูกต้องโดยรวม (ACC.)	จำนวนความเชื่อมโยง (LINKS)	ความเที่ยงตรง (PREC.)	ความครอบคลุม (REC.)	คะแนนเอฟหนึ่ง (F1-score)
70	2508	862	0.9897	0.3437	0.5102
75	2101	861	0.9885	0.4098	0.5794
80	1306	855	0.9816	0.6547	0.7855
85	1045	848	0.9736	0.8115	0.8852
90	1020	845	0.9701	0.8284	0.8937
95	1002	833	0.9564	0.8313	0.8895

ตารางที่ 6 ตัวอย่างคำสำคัญที่เชื่อมโยงกับชื่อชุดการแสดง (ภายใต้ τ = 90)

คำสำคัญที่เชื่อมโยงได้	ชื่อชุดการแสดง
กินเนสส์บุ๊ค	กรุงเทพ
บุหรงซีงอ	กีปัสเรนัง
สี่ภาค	จตุรภาคี
ฝั่งน้ำ	เจ้าพระยานที
ลาวครั่ง	ชาติพันธุ์สราญ

7.5 ระยะที่ 5 ผลการพัฒนาและประเมินระบบแนะนำแบบผสมตามบริบท พร้อมการอธิบายผลแบบ post-hoc

ผลการประเมินระยะที่ 5 ภายใต้การบังคับใช้บริบทย่อยระดับโอกาสแบบเข้มงวดชี้ว่า เมื่อทุกวิธีถูกจำกัดให้จัดอันดับภายในชุดรายการที่ผ่านการคัดเลือกเดียวกัน คุณภาพการจัดอันดับจึงสะท้อนความสามารถของแบบจำลองในการเรียงลำดับภายในชุดดังกล่าวมากกว่าความสามารถในการเข้าถึงรายการ โดยในเงื่อนไขนี้ความครอบคลุมของการประเมินของวิธีส่วนใหญ่เท่ากับ 1.0000 แสดงว่ารายการจริงยังคงอยู่ในชุดรายการที่ผ่านการคัดเลือกอย่างสม่ำเสมอเมื่อควบคุมเงื่อนไขการทดลองให้คงที่

เมื่อเปรียบเทียบแบบจำลองเชิงเนื้อหา พบว่า multilingual-e5-large ให้ผลดีที่สุดด้วยค่า nDCG@10 = 0.8873 ± 0.0095 ดังแสดงในตารางที่ 7 ขณะที่แบบจำลองเชิงพฤติกรรมที่ดีที่สุดคือ LightGCN ให้ค่า nDCG@10 = 0.7800 ± 0.0231 ดังแสดงในตารางที่ 8 ซึ่งสะท้อนว่า ภายใต้

ข้อจำกัดบริบทแบบเข้มงวด ระบบจำเป็นต้องพึ่งสัญญาณเชิงความหมายของเนื้อหาเพื่อจัดอันดับได้แม่นยำกว่าแนวทางเชิงพฤติกรรมเพียงอย่างเดียว

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบแบบจำลองเชิงเนื้อหา (CBF Encoder Benchmark; MAX_CANDS=100)

Encoder	nDCG@10 (mean ± std)	HR@10 (mean ± std)	MRR@10 (mean ± std)	Coverage (mean ± std)
multilingual-e5-large	0.8873 ± 0.0095	0.9962 ± 0.0035	0.8512 ± 0.0120	1.0000 ± 0.0000
bge-m3	0.8707 ± 0.0150	0.9923 ± 0.0054	0.8304 ± 0.0196	1.0000 ± 0.0000
mpnet-base-v2	0.7784 ± 0.0219	0.9667 ± 0.0105	0.7178 ± 0.0270	1.0000 ± 0.0000
wangchanberta-base	0.7685 ± 0.0262	0.9808 ± 0.0120	0.6999 ± 0.0329	1.0000 ± 0.0000
qwen2-0.5b	0.7517 ± 0.0178	0.9731 ± 0.0194	0.6808 ± 0.0257	1.0000 ± 0.0000

ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบแบบจำลองเชิงพฤติกรรม (CF Backbone Benchmark; MAX_CANDS=100)

CF Backbone	nDCG@10 (mean ± std)	HR@10 (mean ± std)	MRR@10 (mean ± std)	Coverage (mean ± std)
LightGCN	0.7800 ± 0.0231	0.9910 ± 0.0086	0.7119 ± 0.0292	1.0000 ± 0.0000
SVD	0.7500 ± 0.0207	0.9872 ± 0.0128	0.6741 ± 0.0239	1.0000 ± 0.0000
NCF	0.5964 ± 0.0440	0.8333 ± 0.0475	0.5238 ± 0.0435	1.0000 ± 0.0000
ItemKNN	0.4016 ± 0.0211	0.7346 ± 0.0356	0.2974 ± 0.0180	1.0000 ± 0.0000

สำหรับวิธีการผสานผลการจัดอันดับ พบว่าการผสานอันดับแบบ RRF ให้ผลดีที่สุดในกลุ่มวิธีผสมภายใต้การควบคุมเงื่อนไขเดียวกัน โดยเลือกค่าที่เหมาะสมที่ ขนาดชุดรายการที่ผ่านการคัดเลือกสูงสุด = 100 ดังแสดงในตารางที่ 9 และเมื่อประเมินแบบปลายทางภายใต้แกนแบบจำลองที่ตรึงไว้ วิธีผสมให้ค่า nDCG@10 = 0.8619 ± 0.0164 ซึ่งดีกว่าวิธีเชิงพฤติกรรมล้วน แต่ยังต่ำกว่าวิธีเชิงเนื้อหาที่ดีที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบวิธีการผสม ค่าเพดานรายการที่ผ่านการคัดเลือกที่ดีที่สุดของแต่ละกฎผสาน (Best MAX_CANDS per Hybrid Fusion)

Blend method	Selected MAX_CANDS	Coverage (mean ± std)	nDCG@10 (mean ± std)	HR@10 (mean ± std)	MRR@10 (mean ± std)
RRF	100	1.0000 ± 0.0000	0.8625 ± 0.0170	0.9897 ± 0.0057	0.8203 ± 0.0216
Cascade	100	1.0000 ± 0.0000	0.8555 ± 0.0200	0.9756 ± 0.0115	0.8156 ± 0.0237
WeightedSum	100	1.0000 ± 0.0000	0.8439 ± 0.0184	0.9641 ± 0.0116	0.8041 ± 0.0209

Blend method	Selected MAX_CANDS	Coverage (mean ± std)	nDCG@10 (mean ± std)	HR@10 (mean ± std)	MRR@10 (mean ± std)
Switching	50	0.9987 ± 0.0029	0.7620 ± 0.0245	0.9576 ± 0.0125	0.6983 ± 0.0301

ตารางที่ 10 ผลการประเมินแบบปลายทาง (End-to-end; Fixed Backbones; MAX_CANDS=100)

Method	nDCG@10 (mean ± std)	HR@10 (mean ± std)	MRR@10 (mean ± std)	Coverage (mean ± std)
CBF (E5-large)	0.8873 ± 0.0095	0.9962 ± 0.0035	0.8512 ± 0.0120	1.0000 ± 0.0000
CF (LightGCN)	0.7800 ± 0.0231	0.9910 ± 0.0086	0.7119 ± 0.0292	1.0000 ± 0.0000
Hybrid (Ranking run)	0.8619 ± 0.0164	0.9885 ± 0.0054	0.8198 ± 0.0213	1.0000 ± 0.0000
Hybrid (Audit logging run Post-hoc XAI)	0.8619 ± 0.0164	0.9885 ± 0.0054	0.8198 ± 0.0213	1.0000 ± 0.0000

นอกจากนี้ ผลการทดสอบยืนยันว่ารอบจัดอันดับจริงและรอบบันทึกหลักฐานเพื่อการอธิบายแบบภายหลังให้ค่าตัวชี้วัดเท่ากันทุกประการ แสดงว่ากระบวนการอธิบายถูกออกแบบให้ไม่รบกวนผลการจัดอันดับ ดังแสดงในตารางที่ 10

เมื่อวิเคราะห์ความไวต่อขนาดชุดรายการที่ผ่านการคัดเลือก พบว่าแม้ความครอบคลุมจะอิ่มตัวแล้ว แต่ค่าตัวชี้วัดยังเปลี่ยนตามขนาดชุดรายการ โดยขนาดชุดรายการที่ผ่านการคัดเลือกสูงสุด = 100 ให้ค่าเฉลี่ย nDCG@10 สูงสุดเมื่อเทียบกับ 50 และ 200 ดังแสดงในตารางที่ 11 สุดท้าย ในระดับสถิติกรณีทดสอบ พบว่าจำนวนรายการในชุดรายการที่ผ่านการคัดเลือกมีค่าเฉลี่ย 56.75 ± 1.18 และมีความน่าจะเป็นพบคำสำคัญตรงกันอย่างน้อยหนึ่งคำเท่ากับ 1.0000 พร้อมจำนวนคำตรงกันคาดหมาย 2.7064 ± 0.0273 ซึ่งเพียงพอต่อการแนบหลักฐานและการกำหนดเส้นทางการอธิบายอย่างเป็นระบบภายใต้ข้อจำกัดบริบท ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 11 ความไวต่อขนาดชุดรายการที่ผ่านการคัดเลือก (Sensitivity; Hybrid Audit Logging Run)

MAX_CANDS	Coverage (mean ± std)	nDCG@10 (mean ± std)	HR@10 (mean ± std)	MRR@10 (mean ± std)
50	0.9987 ± 0.0029	0.8548 ± 0.0273	0.9897 ± 0.0134	0.8096 ± 0.0357
100	1.0000 ± 0.0000	0.8604 ± 0.0184	0.9885 ± 0.0054	0.8178 ± 0.0241
200	1.0000 ± 0.0000	0.8481 ± 0.0275	0.9872 ± 0.0045	0.8019 ± 0.0360

ตารางที่ 12 สถิติชุดรายการที่ผ่านการคัดเลือกและหลักฐานเชิงคำสำคัญ (Candidate & Evidence Stats; MAX_CANDS=100)

Split	Coverage	Candidates (std)	Median (std)	P95 (std)	P(KW_HIT ≥ 1) (std)	E[KW_HIT] (std)	GT Rank μ (std)
Test	1.0000	56.75 (1.18)	48.4 (2.8)	100.0 (0.0)	1.0000 (0.0000)	2.7064 (0.0273)	1.7679 (0.1046)

หมายเหตุ Coverage = สัดส่วนกรณีทดสอบที่มีรายการจริงปรากฏอยู่ใน ชุดรายการที่ผ่านการคัดเลือก Candidates(std) = ค่าเฉลี่ย (และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) ของจำนวนรายการที่ผ่านการคัดเลือกต่อกรณีทดสอบ Median = ค่ามัธยฐานของจำนวนรายการที่ผ่านการคัดเลือกต่อกรณีทดสอบ P95 = ค่าเปอร์เซ็นไทล์ที่ 95 ของจำนวนรายการที่ผ่านการคัดเลือก P(KW_HIT ≥ 1) หมายถึง ความน่าจะเป็นที่มีคำสำคัญตรงกันอย่างน้อย 1 คำระหว่างคำค้นและรายการที่แนะนำ E[KW_HIT] หมายถึง จำนวนคำสำคัญตรงกันที่คาดหมายต่อกรณีทดสอบ GT Rank หมายถึง อันดับของรายการจริง (ground-truth item) ภายในผลการจัดอันดับ Top-K ของระบบ

เพื่อสาธิตผลลัพธ์เชิงผู้ใช้ ระบบสามารถแสดงรายการแนะนำพร้อมเหตุผลในรูปแบบที่อ่านเข้าใจง่ายภายใต้บริบทที่กำหนด โดยตัวอย่างกรณีผู้ใช้ “บุคคล24” ภายใต้บริบท “งานฌาปนกิจศพ” และคำสำคัญที่เลือก ระบบให้รายการแนะนำ Top-10 พร้อมป้ายกำกับเหตุผลประกอบ ซึ่งทำหน้าที่เป็นผลลัพธ์เชิงอธิบายแบบ post-hoc สำหรับการใช้งานจริง ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ตัวอย่างผลลัพธ์การแนะนำพร้อมคำอธิบายผล

ผู้ใช้: บุคคล24
บริบทที่ต้องการ: งานฌาปนกิจศพ
คำสำคัญที่เลือก : กวางทอง, อุบาย, แปลงกาย, นางสีดา

อันดับ	รายการแนะนำ	เหตุผล
1	การแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ตอน พระรามตามกวาง	ตรงบริบท ตรงคำสำคัญ เคยชอบ
2	การแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ตอน ลักสีดา	ตรงบริบท ตรงคำสำคัญ เคยชอบ
3	การแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ตอน ขับพิเภก	ตรงบริบท ตรงคำสำคัญ เคยชอบ
4	การแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ตอน นางลอย	ตรงบริบท ตรงคำสำคัญ เคยชอบ
5	การแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ตอน ศึกพรหมาสตร์	ตรงบริบท ตรงคำสำคัญ เคยชอบ
6	การแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ตอน สุครีพถอนต้นรัง	ตรงบริบท ตรงคำสำคัญ เคยชอบ
7	หนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา	ตรงบริบท ตรงคำสำคัญ เคยชอบ
8	การแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ตอน กุมภกรรณพุ่งหอกโมกขศักดิ์	ตรงบริบท ตรงคำสำคัญ เคยชอบ
9	การแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ตอน ศึกวิรุญจำบัง	ตรงบริบท ตรงคำสำคัญ เคยชอบ
10	ฉุยฉายเบญกาย	ตรงบริบท คำสำคัญเด่น

8. เอกสารอ้างอิง

[1] L. Huang and Y. Song, “Intangible Cultural Heritage Management Using Machine Learning Model: A Case Study of Northwest Folk Song Huaer,” *Sci. Program.*, vol. 2022, 2022, doi: 10.1155/2022/1383520.

[2] “Basic Texts of the 2003 Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage,” 2024. [Online]. Available: https://ich.unesco.org

[3] M. Boontonglek, P. Rittibul, P. Boonsong, R. Orachun, C. Soontranon, and S. Senamontree, “Creating Performing Arts to Promote Community Products that Reflects the Local Identity Pathum Thani Province,” *Journal of Ecohumanism*, vol. 3, no. 7, pp. 5218–5229, Sep. 2024, doi: 10.62754/joe.v3i7.4629.

[4] E. Mitreva, A. Nikolova, and A. Gigova, “Personalization Approaches for Cultural Heritage Study,” *Conference Proceedings*, vol. 13, 2023.

[5] O. A. S., “Challenges of the Creative Industries in Nigeria: A Case Study of the Performing Arts Industry,” *British Journal of Mass Communication and Media Research*, vol. 4, no. 2, pp. 1–17, Jul. 2024, doi: 10.52589/bjmcmr-rzvlsbmh.

[6] Y. Gao, H. Zheng, and H. Cui, “User preference modeling for movie recommendations based on deep learning,” *Sci. Rep.*, vol. 15, no. 1, Dec. 2025, doi: 10.1038/s41598-025-00030-5.

[7] L. Xia, Y. Yang, Z. Chen, Z. Yang, and S. Zhu, “Movie Recommendation with Poster Attention via Multi-modal Transformer Feature Fusion,” Jul. 2024, [Online]. Available: http://arxiv.org/abs/2407.09157

[8] S. Siet, S. Peng, S. Ilkhomjon, M. Kang, and D. S. Park, “Enhancing Sequence Movie Recommendation System Using Deep Learning and KMeans,” *Applied Sciences (Switzerland)*, vol. 14, no. 6, Mar. 2024, doi: 10.3390/app14062505.

[9] S. Doh, K. Choi, and J. Nam, “TALKPLAY: Multimodal Music Recommendation with Large Language Models,” May 2025, [Online]. Available: http://arxiv.org/abs/2502.13713

[10] C. Maheshwari, “Music Recommendation on Spotify using Deep Learning.”

[11] A. Amangeldieva and C. Kharmyssov, “A hybrid approach for a movie recommender system using Content-Based, Collaborative and Knowledge-Based Filtering methods,” in *SIST 2024 - 2024 IEEE 4th International Conference on Smart Information Systems and Technologies, Proceedings*, Institute of Electrical and Electronics Engineers Inc., 2024, pp. 93–99. doi: 10.1109/SIST61555.2024.10629294.

[12] S. Sinha and T. Sharma, “Content-Based Movie Recommendation System: An Enhanced Approach to Personalized Movie Recommendations,” *International Journal of Innovative Research in Computer Science and Technology*, vol. 11, no. 3, pp. 67–71, May 2023, doi: 10.55524/ijircst.2023.11.3.12.

[13] X. Liu, Z. Yang, and J. Cheng, “Music recommendation algorithms based on knowledge graph and multi-task feature learning,” *Sci. Rep.*, vol. 14, no. 1, Dec. 2024, doi: 10.1038/s41598-024-52463-z.

[14] X. Cui, X. Qu, D. Li, Y. Yang, Y. Li, and X. Zhang, “MKGCN: Multi-Modal Knowledge Graph Convolutional Network for Music Recommender Systems,” *Electronics (Switzerland)*, vol. 12, no. 12, Jun. 2023, doi: 10.3390/electronics12122688.

[15] Chunyan Mao, Shuaishuai Huang, Mingxiu Sui, Haowei Yang, and Xueshe Wang, “Analysis and Design of a Personalized Recommendation System Based on a Dynamic User Interest Model,” *Advances in Computer, Signals and Systems*, vol. 8, no. 5, pp. 109–118, 2024, doi: 10.23977/acss.2024.080513.

[16] M. Bevec, M. Tkalčič, and M. Pesek, “Hybrid music recommendation with graph neural networks,” *User Model. User-adapt. Interact.*, vol. 34, no. 5, pp. 1891–1928, Nov. 2024, doi: 10.1007/s11257-024-09410-4.

[17] S. Sharma and H. Kumar Shakya, “Hybrid recommendation system for movies using artificial neural network,” *Expert Syst. Appl.*, vol. 258, Dec. 2024, doi: 10.1016/j.eswa.2024.125194.

[18] T. Arnold and L. Tilton, “Explainable Search and Discovery of Visual Cultural Heritage Collections with Multimodal Large Language Models under Creative Commons License Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). CEUR Workshop Proceedings (CEUR-WS.org)”, [Online]. Available: https://statsmaths.github.io

[19] L. Xu, L. Lu, M. Liu, C. Song, and L. Wu, “Nanjing Yunjin intelligent question-answering system based on knowledge graphs and retrieval augmented generation technology,” *Herit. Sci.*, vol. 12, no. 1, Dec. 2024, doi: 10.1186/s40494-024-01231-3.

[20] M. Flórez, E. Carrillo, F. Mendes, and J. Carreño, “A Context-Aware Tourism Recommender System Using a Hybrid Method Combining Deep Learning and Ontology-Based Knowledge,” *Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research*, vol. 20, no. 3, p. 194, Aug. 2025, doi: 10.3390/jtaer20030194.

[21] J. Li and A. Bikakis, “Towards a Semantics-Based Recommendation System for Cultural Heritage Collections,” *Applied Sciences (Switzerland)*, vol. 13, no. 15, Aug. 2023, doi: 10.3390/app13158907.

[22] L. S. Nair and J. Cheriyan, “Multi-Featured Movie Recommendation Using Knowledge Graph,” in *IDCIoT 2023 - International Conference on Intelligent Data Communication Technologies and Internet of Things, Proceedings*, Institute of Electrical and Electronics Engineers Inc., 2023, pp. 590–594. doi: 10.1109/IDCIoT56793.2023.10053435.

[23] P. Dumnil and U. Buranasaksee, *Enhancing Thai Text Clustering for Performing Arts Through Domain-Specific NLP and Clustering Algorithms*. 2025.

สัมมนาวิชาการ เทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย ระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3

Plagiarism Checking Report

Created on 2026-02-11 01:05:08 at 01:05 AM

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
4622992	Feb 10, 2026 at 21:19 PM	166490431004-st@rmutsb.ac.th	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	พิชญา_ดำนิล_ปี3_166490431004_บทความสัมมนา.pdf	Completed	0.00 %

Match Overview

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
No data available in table				

การพัฒนาระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะ เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

Development of an Intelligent Training Simulator to Upgrade Building Electrician Level 1 Skills under Thailand's Department of Skill Development (DSD) Standard

นายวีระ ทิพย์ธนะกาญจน์

นักศึกษาระดับปริญญาเอก
สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

อาชีพช่างไฟฟ้าภายในอาคารเป็นสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยสาธารณะ และอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานต้องผ่านการทดสอบตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงานก่อนประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตาม กระบวนการฝึกเตรียมสอบยังมีข้อจำกัดสำคัญ ได้แก่ ความหลากหลายของพื้นฐานผู้เข้าอบรม ความซับซ้อนของทักษะภาคปฏิบัติ ความเสี่ยงจากการฝึกกับระบบไฟฟ้าจริง ต้นทุนวัสดุสิ้นเปลือง ตลอดจนข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ในการฝึก

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะในรูปแบบ Non-Immersive Virtual Lab สำหรับยกระดับฝีมือแรงงานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยออกแบบให้ระบบประกอบด้วย 2 องค์ประกอบการเรียนรู้หลัก ได้แก่ 1) ส่วนการติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้า และ 2) ส่วนการเดินวงจรสายไฟฟ้า ระบบได้รับการออกแบบให้สามารถฝึกซ้ำได้อย่างปลอดภัย ลดต้นทุนวัสดุสิ้นเปลือง และบันทึกผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ โดยการวิจัยใช้รูปแบบกึ่งทดลอง โดยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการทดสอบก่อนและหลังการใช้ระบบจำลอง เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของความรู้และทักษะภาคปฏิบัติ โดยใช้สถิติ t-test ในการทดสอบความแตกต่างของคะแนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พร้อมรายงานค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และขนาดอิทธิพล (Effect Size) เพื่อสะท้อนประสิทธิผลของระบบอย่างเป็นระบบและเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ ยังประเมินระดับความพึงพอใจและการยอมรับเทคโนโลยีของผู้ใช้โดยอ้างอิงแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (TAM=Technology Acceptance Model)

ผลการวิจัยคาดว่าระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ลดความเสี่ยงจากการฝึกกับไฟฟ้าจริง ลดต้นทุนวัสดุสิ้นเปลือง ลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ และสามารถขยายผลสู่ระดับ 2 และระดับ 3 รวมถึงประยุกต์ใช้กับสาขาวิชาช่างอื่น ๆ ได้ในอนาคต

คำสำคัญ: ระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะ, Non-Immersive Virtual Lab, ช่างไฟฟ้าภายในอาคาร, มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ

1. บทนำ

อาชีพช่างไฟฟ้าภายในอาคารเกี่ยวข้องโดยตรงกับความปลอดภัยสาธารณะ งานเดินสายไฟติดตั้ง ตรวจสอบ และทดสอบระบบไฟฟ้า ล้วนสัมพันธ์กับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ด้วยเหตุนี้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 จึงกำหนดให้ “สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร” เป็นสาขาอาชีพที่อาจเป็นอันตรายต่อสาธารณะ ผู้ปฏิบัติงานต้องผ่านการทดสอบตามมาตรฐานฝีมือแรงงานก่อน และยื่นขอประเมินความรู้ความสามารถเพื่อขอให้ทางราชการออก “หนังสือรับรองความรู้ความสามารถ (คร.11)” จึงสามารถเป็นผู้ประกอบอาชีพได้ โดยประกาศมีผลบังคับใช้ทั่วประเทศเมื่อ 26 ตุลาคม 2559[1], [2], [3] ปัจจุบันมีความท้าทายสำคัญที่กระทบผลสัมฤทธิ์ของการทดสอบและคุณภาพของช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ได้แก่ ความหลากหลายของผู้เข้าทดสอบ ทั้งด้านอายุ พื้นฐานการศึกษา และประสบการณ์ ความยากของเนื้อหาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ อีกทั้งข้อจำกัดงบประมาณของทางราชการ ส่งผลให้กระบวนการทดสอบฝีมือแรงงานต้องพึ่งพาศูนย์ทดสอบภายนอกมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นสำหรับผู้เข้ารับการทดสอบ รวมถึงระยะเวลาในการอบรมเตรียมความพร้อมก่อนการทดสอบฯ ถูกจำกัดลงอย่างมาก และส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการทดสอบที่อาจไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด นอกจากนี้ยังมีความเสี่ยงด้านความปลอดภัยจากการฝึกจริง และต้นทุนวัสดุสิ้นเปลืองหากการปฏิบัติผิดพลาด ทำให้การฝึกซ้ำเพื่อเพิ่มทักษะมีข้อจำกัด รวมถึงข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ที่ต้องเปิด–ปิดตามเวลาทำการของศูนย์ฯ (เช่น 8.30–16.00 น.) ซึ่งไม่เอื้อต่อการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การฝึกอบรมก่อนการทดสอบจริง และการประยุกต์กิจกรรม 7A (Activity, Analysis, Application, Assignment, Association, Assistance, Assessment) ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติ จึงมีความสำคัญต่อการยกระดับความรู้และทักษะ[4], [5]

จากงานวิจัยที่ผ่านมาจำนวนมาก พบว่าการใช้ Virtual Laboratory (Virtual Lab) ที่อยู่ในกลุ่ม Non-Immersive Simulation ได้รับการพัฒนาและประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในสาขาวิศวกรรมไฟฟ้าและอุตสาหกรรม เนื่องจากสามารถเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติและทำการทดลองโดยไม่จำเป็นต้องใช้ห้องปฏิบัติการจริง ซึ่งช่วยลดต้นทุนและความเสี่ยงได้อย่างมาก

ตัวอย่างเช่น การใช้ WebGL และ HTML5 ในการสร้าง Virtual Lab สำหรับการเรียนทางไกลด้านวิศวกรรมไฟฟ้า นักศึกษาสามารถทดลองวงจรไฟฟ้าและการวัดค่าพารามิเตอร์ได้ในสภาพแวดล้อมออนไลน์ ผลการวิจัยรายงานว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจสูง และสามารถเข้าถึงได้ง่ายโดยไม่ต้องติดตั้งซอฟต์แวร์เพิ่มเติม[6] นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่สร้าง Virtual Lab สำหรับวิศวกรรมอุตสาหการ โดยออกแบบให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติด้านสายการผลิตและโลจิสติกส์ ผ่านการจำลองสถานการณ์เสมือน ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนที่ทำการทดลองผ่าน Virtual Lab มีคะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ[7] อีกทั้งยังมีการพัฒนา Virtual Lab ด้านไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ที่ให้นักศึกษาได้ทดลองเชื่อมต่อวงจรและปรับพารามิเตอร์ในระบบจำลอง ทำให้เข้าใจหลักการทางทฤษฎีและลดข้อผิดพลาดเมื่อฝึกจริง รวมถึงการพัฒนา Application Electrical Wiring Simulation (EWS) ที่ช่วยจำลองการเดินสายไฟฟ้าในอาคาร ผู้เรียนสามารถฝึกการต่อวงจรและติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้าได้ในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงผ่านอุปกรณ์พกพา ซึ่งสะท้อนความเป็นไปได้ในการใช้ Non-Immersive เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ[8] ขณะเดียวกันยังมีการพัฒนาโดยใช้ Trainer Kit พลังงานแสงอาทิตย์ ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้การติดตั้งและวัดค่าพลังงานไฟฟ้าอย่างปลอดภัยและลดต้นทุนวัสดุ[9] และงานวิจัยที่นำ AI มาผสานกับระบบฝึกอบรมไฟฟ้า เพื่อช่วยประเมินผลและให้ feedback แก่ผู้เรียนอัตโนมัติ[10] งานวิจัยเหล่านี้ยืนยันว่า Virtual Lab แบบ Non-Immersive เป็นทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับการฝึกปฏิบัติ เนื่องจากเข้าถึงง่าย ใช้งบประมาณต่ำ และช่วยเสริมสร้างความเข้าใจได้ใกล้เคียงกับการทดลองจริง

นอกเหนือจากงานวิจัย Non-Immersive ยังมีการพัฒนาระบบฝึกปฏิบัติที่ใช้ Immersive VR ซึ่งมอบประสบการณ์เสมือนจริงในระดับสูง เช่น การใช้ วิดีโอ VR 360 องศา เพื่อฝึกความปลอดภัยในงานก่อสร้าง ซึ่งช่วยเพิ่มความเข้าใจด้านความเสี่ยงและวิธีป้องกัน[11] รวมถึงการพัฒนา Virtual World 3D ที่คล้ายเกมออนไลน์ และ VR Interactive Platform ที่ให้นักศึกษาได้ฝึกตัดสินใจและโต้ตอบกับสถานการณ์ไฟฟ้าเสมือนจริง [12], [13], [14] งานวิจัยเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า Immersive VR สามารถสร้างการมีส่วนร่วมและความแม่นยำในการปฏิบัติงาน แต่ก็มีข้อจำกัดที่สำคัญคือ ต้นทุนสูง อุปกรณ์มีราคาแพง ไม่สะดวกต่อการนำไปใช้ในวงกว้าง จึงไม่เหมาะสมกับระบบที่เรากำลังจะพัฒนา

จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าระบบจำลองการฝึกปฏิบัติแบ่งได้เป็นสองแนวทางหลัก คือ Non-Immersive Virtual Lab และ Immersive VR โดย Immersive VR แม้จะมีจุดแข็งในด้านความสมจริงและการมีส่วนร่วม แต่ยังคงมีข้อจำกัดด้านต้นทุนและการเข้าถึง [11], [12] ในขณะที่ Non-Immersive Virtual Lab มีข้อได้เปรียบที่ชัดเจน ได้แก่ ความปลอดภัย ผู้เรียนสามารถฝึกซ้ำได้โดยไม่เสี่ยงอันตรายจากไฟฟ้าจริง ต้นทุนต่ำ ลดการใช้อุปกรณ์จริงและวัสดุสิ้นเปลือง เข้าถึงง่าย ใช้งานได้ผ่านคอมพิวเตอร์ทั่วไปหรืออุปกรณ์พกพา และการประเมินผลที่เป็นระบบ ที่ช่วยบันทึกความถูกต้องและพัฒนาการของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้งานวิจัยนี้จึงเสนอใจพัฒนาระบบจำลองการ

ฝึกปฏิบัติอัจฉริยะเพื่อยกระดับฝีมือแรงงานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน แบบ Non-Immersive ซึ่งสอดคล้องกับข้อจำกัดและความต้องการในปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์

2.1 พัฒนากรอบแนวคิดของระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะ เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

2.2 ออกแบบและพัฒนาระบบระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะ เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

2.3 ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะ เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

2.4 เพื่อประเมินความพึงพอใจและทัศนคติของผู้ใช้งานระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะ เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้มีคุณสมบัติสมัครเข้าทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ในพื้นที่กรุงเทพฯและปริมณฑล ทั้งจากศูนย์ทดสอบของรัฐและเอกชนที่ได้รับการรับรอง

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1) ผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินกรอบแนวคิด/ความเหมาะสมของระบบ จำนวน 7 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีวศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา ระบบจำลองการฝึกปฏิบัติ ระบบงานไฟฟ้าอาคาร หรือการทดสอบมาตรฐานฯ (ประสบการณ์ ≥ 3 ปี)

2) ผู้ใช้สำหรับทดลองระบบต้นแบบและเปรียบเทียบวิธีฝึก รวม 60 คน (ผู้เรียนหรือผู้ปฏิบัติงานที่เตรียมสอบช่างไฟฟ้าในอาคาร ระดับ1 แบ่งเป็น

- กลุ่มทดลอง (Experimental) 30 คน ฝึกด้วยระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะ
- กลุ่มควบคุม (Control) 30 คน ฝึกด้วยวิธีดั้งเดิม

3.2. ตัวแปร ที่ใช้ได้แก่

3.2.1 ตัวแปรต้น ระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะเพื่อยกระดับฝีมือแรงงานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

3.2.2 ตัวแปรตาม

1) คุณภาพและประสิทธิภาพของระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะ เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

2) ความพึงพอใจและทัศนคติของผู้ใช้งานระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะ เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

3.3. ระยะเวลาในการวิจัย

ดำเนินการ กันยายน พ.ศ.2568 - พ.ศ.2569

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 มีระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะ เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อให้ผู้เข้าทดสอบใช้เป็นมาตรฐานดียวกันทั่วประเทศ

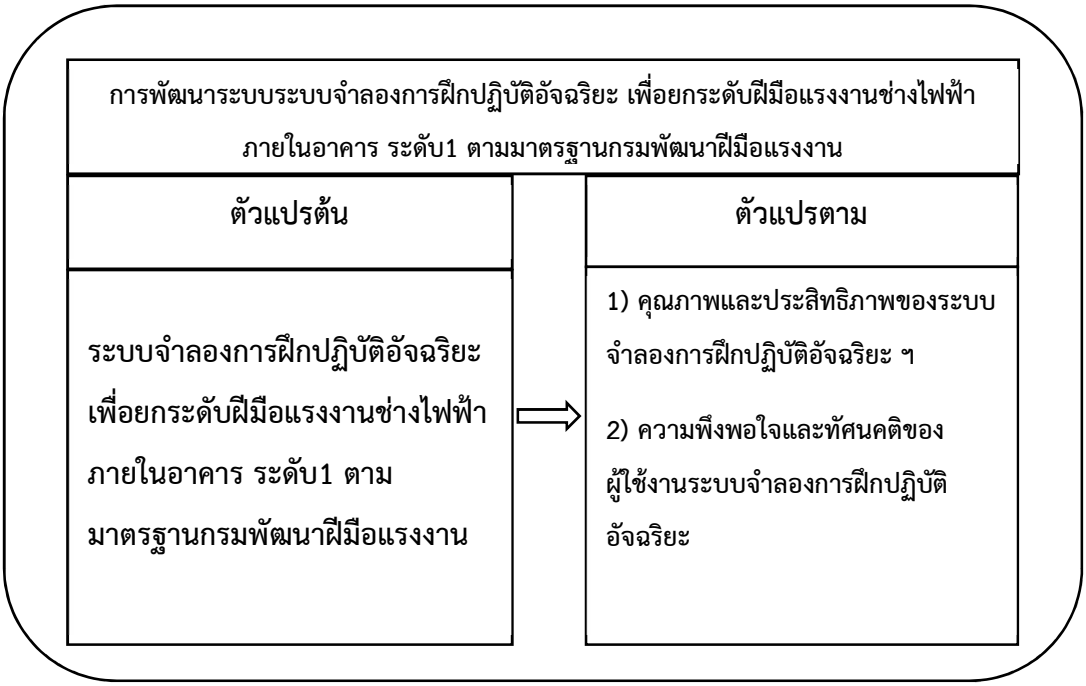
4.2. เป็นเกณฑ์มาตรฐานว่าผู้ผ่านการทดสอบฝีมือแรงงาน ช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน นั้นมีความสามารถตามเกณฑ์ที่กำหนด

4.3. ผู้ฝึกระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะฯ จะสามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้อง ภายในเวลา และลดค่าใช้จ่าย และข้อจำกัดด้านสถานที่และเวลา

4.4. สามารถนำไปปรับใช้กับ ช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 2 และ3 รวมถึงการทดสอบฝีมือแรงงานด้านอื่นๆ ต่อไป

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะ เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 พัฒนากรอบแนวคิดระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะ เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

6.1.1 ศึกษาและจัดทำแผนผังความเชื่อมโยงหน่วยสมรรถนะ ภารกิจ เกณฑ์คะแนน และข้อกำหนดความปลอดภัย ตามมาตรฐานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1

6.1.2 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์งานวิจัยและเอกสารด้านระบบจำลอง Non-Immersive และรูปแบบอื่น ๆ เพื่อนำมาประกอบการออกแบบกรอบแนวคิด

6.1.3 วิเคราะห์ความต้องการผู้เกี่ยวข้อง สำรวจความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ครูฝึก และผู้เข้าทดสอบ ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดองค์ประกอบระบบจำลองที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการใช้งานจริง

6.2 ออกแบบและพัฒนาระบบระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะ เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

6.2.1 ฮอกแบบโครงสร้างและฟังก์ชันระบบกำหนดโมดูลการฝึกปฏิบัติ หน้าจอใช้งาน และวิธีการประเมินผล

6.2.2 พัฒนาระบบจำลอง Non-Immersive สร้างสื่อจำลองบนคอมพิวเตอร์ ใช้กราฟิกและฐานข้อมูลตามมาตรฐาน กพร.

6.2.3 ทดสอบและปรับปรุงต้นแบบ ทดลองใช้งานกับกลุ่มเล็ก เก็บข้อมูลข้อบกพร่อง และปรับแก้เพื่อความเหมาะสม

6.3 ประเมินประสิทธิภาพของระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะ เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

6.3.1 ศึกษาและออกแบบเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพระบบฯ

6.3.2 ประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ

6.3.3 ทดลองใช้ระบบกับกลุ่มตัวอย่าง นำระบบไปใช้กับผู้เรียนช่างไฟฟ้าอาคาร ระดับ 1 ตามเกณฑ์มาตรฐาน กพร. พัฒนาระบบจำลอง Non-Immersive สร้างสื่อจำลองบนคอมพิวเตอร์ ใช้กราฟิกและฐานข้อมูลตามมาตรฐาน กพร.

6.3.4 นำเครื่องมือไปประเมินประสิทธิภาพของระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะ

6.3.5 จัดทำรายงานสรุปผลและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงในอนาคต

6.4 ประเมินความพึงพอใจและทัศนคติของผู้ใช้งานระบบจำลองการฝึกปฏิบัติอัจฉริยะ เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ตามมาตรฐานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

6.4.1 ศึกษาและออกแบบเครื่องมือประเมินความพึงพอใจ กำหนดเกณฑ์การประเมิน เช่น ความสะดวกในการใช้งาน ครอบคลุม ความเข้าใจในเนื้อหา ความปลอดภัยในการฝึก และความเหมาะสมของระบบโดยรวม และศึกษาและออกแบบ แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี Technology Acceptance Model (TAM)

6.4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ใช้ระบบ ให้ผู้เรียนช่างไฟฟ้าอาคาร ระดับ1 ทดลองใช้งานระบบ จากเครื่องมือในการประเมินความพึงพอใจและการยอมรับเทคโนโลยี (TAM)

6.4.3 วิเคราะห์และสรุปผลการประเมิน พร้อมสรุปผลและข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาระบบในอนาคต

7. ผลการวิจัย

อยู่ระหว่างการออกแบบองค์ประกอบของระบบฯ และออกแบบระบบต้นแบบ

8.สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

รอนำระบบที่พัฒนาเสร็จแล้วไปทำงานวิจัย

9. เอกสารอ้างอิง

[1] ประเทศไทย, พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 119, ตอน 39 ก, 10 พฤษภาคม 2545 เข้าถึงได้จาก https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2545/A/039/1.PDF

[2] กระทรวงแรงงาน, ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง กำหนดสาขาอาชีพที่อาจเป็นอันตรายต่อสาธารณะ, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 132, ตอนพิเศษ 269 ง, 27 ตุลาคม 2558 เข้าถึงได้จาก https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/2057088.pdf

[3] คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน, ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน เรื่อง คุณสมบัติของผู้เข้ารับการทดสอบ สาขาอาชีพช่างไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ (สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร), ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 136, ตอนพิเศษ 57 ง, 8 มีนาคม 2562 เข้าถึงได้จาก https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/17073804.pdf

[4] S. Prepremjinda, “Evaluation of the Training Program in the Building Electrician Field of the Department of Skill Development: A Case Study of Saint-Gobain Weber Co., Ltd.,”, M.P.A. thesis, Faculty of Political Science, Thammasat University, 2016.

[5] S. Khemnak, Guidelines for Developing Desirable Characteristics of Building Electricians, M.Ed. thesis, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University, 2018.

[6] M. Bal, “Using WebGL in Developing Interactive Virtual Laboratories for Distance Engineering Education.”

[7] W. Terkaj, K. Kleine, and V. Kuts, “Virtual labs for higher education in industrial engineering,” Proceedings of the Estonian Academy of Sciences, vol. 73, no. 2, pp. 142–149, 2024, doi: 10.3176/proc.2024.2.07.

[8] L. C. Juera, “Digitalizing skills development using simulation-based mobile (SiM) learning application,” Journal of Computers in Education, vol. 11, no. 1, pp. 29–50, Mar. 2024, doi: 10.1007/s40692-022-00246-8.

[9] J. Asrul, Z. Hendri, D. Desti Putri, P. Negeri Padang, J. Teknik Elektro, and K. Limau Manis, “RANCANG BANGUN TRAINER PEMBANGKIT LSITRIK TENAGA SURYA DENGAN METODA OFF GRID DAN ON GRID SEBAGAI MEDIA PERKULIAHAN SISTEM PEMBANGKIT DESIGN OF A SOLAR ELECTRIC GENERATOR TRAINER WITH OFF GRID AND ON GRID METHODS AS A LECTURE MEDIA FOR

[10] H. Pu, “Application Electrical Engineering Training and Intelligent Technology of Electrical and Electronic Technology under Artificial Intelligence

Technology," in E3S Web of Conferences, EDP Sciences, May 2021. doi: 10.1051/e3sconf/202125301070.

[11] R. Eiris and M. Gheisari, "Applying 360-degree virtual reality for construction safety training," in Handbook of Construction Safety, Health and Well-being in the Industry 4.0 Era, Routledge, 2023, pp. 91–102. doi: 10.1201/9781003213796-9.

[12] S. Shiradkar, L. Rabelo, F. Alasim, and K. Nagadi, "Virtual world as an interactive safety training platform," Information (Switzerland), vol. 12, no. 6, May 2021, doi: 10.3390/info12060219.

[13] Z. Xu and N. Zheng, "Incorporating Virtual Reality Technology in Safety T raining Solution for Construction Site of Urban Cities," 2020, doi: 10.3390/su.

[14] F. Gorski, D. Grajewski, P. Bun, and P. Zawadzki, "Study of Interaction Methods in Virtual Electrician Training," IEEE Access, vol. 9, pp. 118242–118252, 2021, doi: 10.1109/ACCESS.2021.3106826.

การพัฒนาเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึกสำหรับการจำแนกโรคใบพืช

Development of Deep Learning Technique for Plant Leaf Diseases Classification

เอกรัตน์ สุขสุคนธ์

นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การเรียนรู้เชิงลึกมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการรู้จำและจำแนกโรคพืช โดยสามารถให้ความแม่นยำใกล้เคียงกับการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาระบบที่มีประสิทธิภาพยังคงเผชิญกับอุปสรรคจากความซับซ้อนและความหลากหลายของลักษณะการเกิดโรคพืช เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว งานวิจัยนี้ได้นำเสนอสถาปัตยกรรมการเรียนรู้เชิงลึกแบบผสมผสาน และกลไกความสนใจ (attention) สำหรับการรู้จำโรคใบพืช โครงข่ายที่นำเสนอประกอบด้วยการผสานบล็อก squeeze-and-excitation ร่วมกับ residual block โครงข่ายแคปซูล และโครงข่ายหน่วยความจำระยะยาวแบบสองทิศทาง (Bidirectional Long Short-Term Memory: BiLSTM) บนพื้นฐานของ Transformer นำไปสู่การเพิ่มความแม่นยำในการรู้จำโรคใบพืช โครงข่ายที่นำเสนอได้รับการประเมินบนชุดข้อมูลโรคใบข้าวโพด และชุดข้อมูลโรคใบข้าว จากผลการทดลองพบว่าโครงข่ายสามารถให้ความแม่นยำในการฝึกสอนเท่ากับร้อยละ 99.88 สำหรับ CLDD และร้อยละ 99.10 สำหรับ RLDD นอกจากนี้ การวิเคราะห์พื้นที่ใต้โค้ง AUC ของ CLDD พบว่ามีค่าสูงใกล้ระดับสูงสุด โดยมีค่าเท่ากับร้อยละ 99.73, 99.96, 99.96 และ 99.98 สำหรับโรคใบไหม้ (BL) โรคราสนิม (CR) โรคจุดใบสีเทา (GL) และใบปกติ (HE) ตามลำดับ สำหรับชุดข้อมูล RLDD โครงข่ายยังคงให้ผลลัพธ์ในระดับสูง โดยมีค่า AUC เท่ากับร้อยละ 94.98, 93.70, 97.66, 84.57, 99.58 และ 98.85 สำหรับโรคใบข้าวแบคทีเรีย (BLB) โรคจุดสีน้ำตาล (BS) ใบปกติ (HE), โรคไหม้ (LB) โรคใบไหม้ขอบใบ (LS) และโรคจุดสีน้ำตาลแคบ (NBS) ตามลำดับ ผลการทดลองดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพและประสิทธิภาพที่โดดเด่นของโครงข่ายที่นำเสนอในการประยุกต์ใช้กับการรู้จำโรคใบพืช

คำสำคัญ โรคใบพืช โครงข่ายคอนโวลูชัน การเรียนรู้เชิงลึก การจำแนก การรู้จำ

สัมมนาวิชาการ เทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย ระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3

1. บทนำ

การจำแนกและการรู้จำโรคพืชได้กลายเป็นประเด็นสำคัญในภาคการเกษตรแม่นยำ เนื่องจากมีบทบาทในการปกป้องผลผลิตและคุณภาพของพืชผล รวมถึงช่วยลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจของเกษตรกรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การตรวจพบโรคใบพืชในระยะเริ่มต้นและเชิงรุกสามารถนำไปสู่การดำเนินการแก้ไขได้อย่างทันท่วงที ส่งผลให้ลดการแพร่กระจายของโรค และช่วยให้การใช้ทรัพยากร เช่น สารเคมีป้องกันศัตรูพืชและปุ๋ย เป็นไปอย่างเหมาะสม ซึ่งเอื้อต่อการเกษตรอย่างยั่งยืน [1] อย่างไรก็ตาม การวินิจฉัยโรคใบพืชจากการสังเกตโรคใบพืชเป็นงานที่มีความซับซ้อนสูง แม้แต่เกษตรกรที่มีประสบการณ์ก็ยังประสบปัญหาในการแยกแยะโรคบางชนิด ส่งผลให้เกิดการวินิจฉัยที่คลาดเคลื่อนและการรักษาที่ล่าช้า ด้วยเหตุนี้ วิธีการดั้งเดิมที่อาศัยการสังเกตด้วยสายตามนุษย์จึงไม่เพียงพอสำหรับการเกษตรสมัยใหม่ ปัญหาดังกล่าวได้กระตุ้นให้เกิดการวิจัยและพัฒนาในด้านคอมพิวเตอร์วิทัศน์และการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning: ML) เพื่อแก้ไขข้อจำกัดเหล่านี้ [2], [3]

คอมพิวเตอร์วิทัศน์และ ML ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือขั้นสูงและมีประสิทธิภาพในการวินิจฉัยและระบุโรคพืช [4], [5] วิธีการ ML แบบดั้งเดิมมักประกอบด้วยกระบวนการแบ่งส่วนภาพ การสกัดคุณลักษณะ และการจำแนกประเภท [6] แม้ว่าวิธีการเหล่านี้จะสามารถเรียนรู้ข้อมูลและสกัดคุณลักษณะได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังมีข้อจำกัดในการเรียนรู้คุณลักษณะเชิงลึก (deep features) ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพด้านการรู้จำและความสามารถในการทั่วไป (generalization) โดยเฉพาะเมื่อข้อมูลมีสัญญาณรบกวนจากพื้นหลังหรือมีรูปแบบของโรคพืชที่ซับซ้อน [7], [8]

ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning: DL) โดยเฉพาะโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชัน (Convolutional Neural Network: CNN) จึงได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและยกระดับผลลัพธ์ ตัวอย่างเช่น MobileNetV3Small ได้รับการปรับปรุงด้วยการผสาน SE Blocks เพื่อเพิ่มความสามารถของโครงข่ายในการจับคุณลักษณะที่สำคัญจากข้อมูล พร้อมทั้งนำฟังก์ชันกระตุ้น Hard-swish มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และลดความซับซ้อน ส่งผลให้ได้โครงข่ายที่มีจำนวนพารามิเตอร์น้อยลงแต่ยังคงให้ความแม่นยำสูงในการจำแนกโรคจากใบพืช [9] ในทำนองเดียวกัน โครงข่าย ResNet ได้รับการปรับปรุงเป็น Modified ResNet และนำเทคนิคการเรียนรู้ถ่ายโอน (Transfer Learning) มาใช้เพื่อเพิ่มความสามารถของโครงข่าย ทำให้เหมาะสมต่อการตรวจจับโรคใบพืช [10]

นอกจากนี้ การพัฒนาอัลกอริทึม MBIRCH สำหรับการแบ่งส่วนภาพ และโครงข่ายแบบผสมผสานระหว่าง BiLSTM และ CNN สำหรับการจำแนกโรคใบพืช ได้แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าอย่างมีนัยสำคัญ [11] อีกทั้งยังมีการพัฒนาโครงข่าย CNN แบบน้ำหนักเบาที่ได้รับการปรับปรุงสำหรับการจำแนกโรคพืชแบบละเอียด โดยมุ่งเน้นการแยกแยะโรคที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งผสานกลไก coordinate attention เพื่อเพิ่มความสามารถของโครงข่ายในการรับรู้ตำแหน่งและบริบทของคุณลักษณะที่สำคัญในใบพืช [12] อย่างไรก็ตาม การเพิ่มจำนวนชั้นการทำงานในโครงข่ายรู้จำโรคพืชยังคงเผชิญกับปัญหา เช่น การหายไปหรือการระเบิดของค่าเกรเดียนต์ (vanishing/exploding gradients) ซึ่งทำให้โครงข่ายเรียนรู้ได้ยากและไม่สามารถปรับค่าน้ำหนักได้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างการฝึกสอน นอกจากนี้ ปัญหาการเกิด overfitting ความซับซ้อนในการคำนวณ และความยั่งยืนของระบบ ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้โครงข่ายเหล่านี้ไม่เหมาะสมต่อการประยุกต์ใช้แบบเวลาจริง

แม้ว่าโครงข่ายขนาดใหญ่ เช่น GoogLeNet [13], ResNet [14], Inception [15], EfficientNet [16] และโครงข่ายอื่น ๆ [17]–[19] จะมีบทบาทสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการจำแนกและรู้จำโรคใบพืช แต่จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าโครงข่ายรู้จำโรคพืชในปัจจุบันยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการสกัดคุณลักษณะเชิงจำแนกได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานที่เชื่อถือได้ในสภาพแวดล้อมจริง และประสิทธิภาพด้านการคำนวณได้อย่างเหมาะสม ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขผ่านการออกแบบสถาปัตยกรรมที่มีน้ำหนักเบา สามารถชดเชยปัญหา vanishing gradients มีความทนทานต่อสัญญาณรบกวน และเพิ่มความแม่นยำและความน่าเชื่อถือของการรู้จำ [4]–[19]

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงนำเสนอกรอบการเรียนรู้เชิงลึกแบบผสมผสาน โดยบูรณาการตัวดำเนินการคอนโวลูชันแบบสองสาย เพื่อเรียนรู้คุณลักษณะเสริมและคุณลักษณะแบบหลายสเกลของโรคใบพืช กรอบแนวคิดดังกล่าวสนับสนุนการแทนคุณลักษณะด้วยการใช้ SE-Residual blocks สำหรับการปรับค่าน้ำหนัก, Capsule Network สำหรับการแทนความสัมพันธ์เชิงพื้นที่แบบลำดับชั้น และ BiLSTM สำหรับการเรียนรู้การพึ่งพาเชิงลำดับ และโครงข่าย Tranformer Network สำหรับการปรับคุณลักษณะด้วยกลไกความสนใจ โครงข่ายที่พัฒนาขึ้นสามารถบูรณาการคุณลักษณะเชิงพื้นที่ เชิงลำดับ และเชิงบริบท เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรู้จำรูปแบบของโรคพืช ส่งผลให้โครงข่ายสามารถเรียนรู้คุณลักษณะเชิงลึกที่มีความจำแนกสูง และยกระดับสมรรถนะในการรู้จำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในงานวิจัยนี้ได้ทำการประเมินกรอบการทดลองบนชุดข้อมูลโรคใบข้าวโพด (Corn Leaf Disease Dataset: CLDD) และชุดข้อมูลโรคใบข้าว (Rice Leaf Disease Dataset: RLDD) พร้อมทั้งเปรียบเทียบประสิทธิภาพกับแนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อพิสูจน์ศักยภาพของกรอบแนวคิดที่นำเสนอ สำหรับกานำไปรประยุกต์ใช้ในภาคเกษตรกรรม

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อออกแบบและพัฒนาโครงข่ายการเรียนรู้เชิงลึกแบบผสมผสาน สำหรับการรู้จำโรคใบพืช โดยการผสาน SE-residual blocks, Capsule Network, BiLSTM และ Transformer Network

2.2 เพื่อประเมินประสิทธิภาพของโครงข่ายที่นำเสนอในการจำแนกโรคพืชบนชุดข้อมูล CLDD และ RLDD โดยใช้ตัวชี้วัด ได้แก่ ค่า Accuracy ค่า Precision ค่า Recall และค่า AUC

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร

ภาพใบพืชที่แสดงลักษณะโรคและใบปกติ ซึ่งประกอบด้วยภาพใบข้าวโพดจากชุดข้อมูล CLDD และภาพใบข้าวจากชุดข้อมูล RLDD ที่รวบรวมจากฐานข้อมูลสาธารณะ

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

ภาพใบข้าวโพดและภาพใบข้าวที่มีลักษณะโรคและใบปกติ จากชุดข้อมูล CLDD จำนวน 4,188 ภาพ และชุดข้อมูล RLDD จำนวน 2,628 ภาพ โดยแบ่งข้อมูลออกเป็นร้อยละ 80 สำหรับการฝึกและตรวจสอบความถูกต้องของโครงข่าย และร้อยละ 20 สำหรับการทดสอบประสิทธิภาพของโครงข่าย

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรอิสระ

โครงสร้างและองค์ประกอบของโครงข่ายการเรียนรู้เชิงลึกที่ใช้ในการรู้จำโรคใบพืช

3.3.2 ตัวแปรตาม

ประสิทธิภาพของโครงข่ายในการรู้จำโรคพืชจากภาพใบพืช ซึ่งวัดจากตัวชี้วัดทางสถิติ ได้แก่ ค่า Accuracy ค่า Precision ค่า Recall และค่า AUC

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย

1 ปี

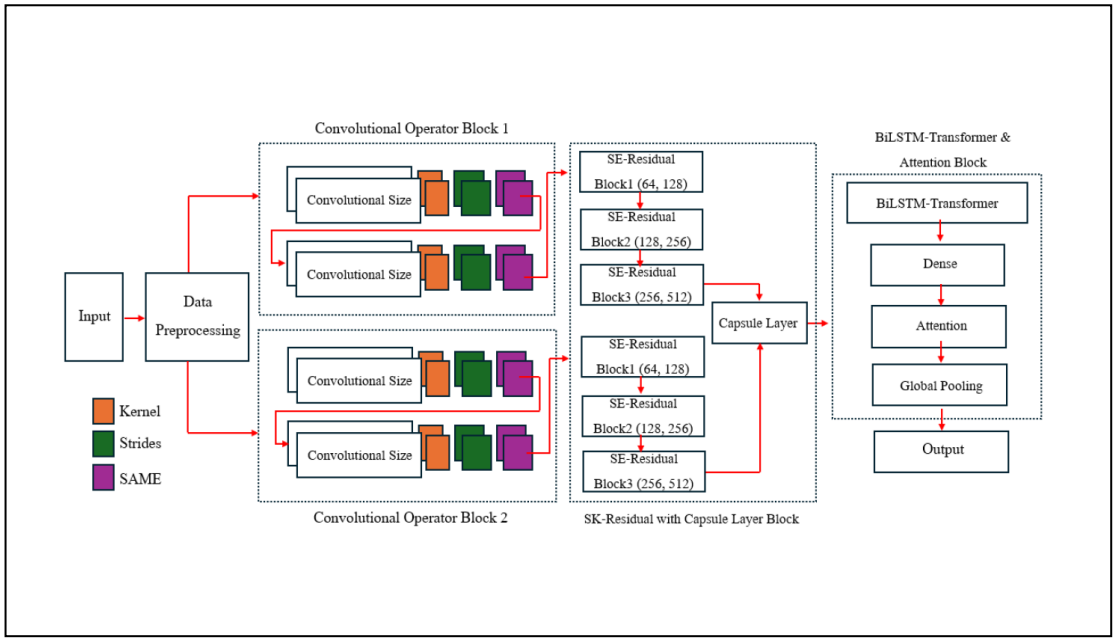
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 โครงข่ายการเรียนรู้เชิงลึกที่มีความแม่นยำสูงในการรู้จำโรคใบพืช ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการวินิจฉัยโรคใบพืช

4.2 สามารถนำโครงข่ายที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้กับระบบเกษตรอัจฉริยะ เพื่อช่วยลดการสูญเสียผลผลิตและสนับสนุนการตัดสินใจทางการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

โครงข่ายที่นำเสนอได้บูรณาการตัวดำเนินการคอนโวลูชันแบบสองสตรีม โดยใช้ขนาดเคอร์เนลที่แตกต่างกันเพื่อสกัดคุณลักษณะแบบหลายสเกลจากภาพโรคใบพืช บล็อก SE-Residual ถูกนำมาใช้เพื่อปรับค่าน้ำหนักของช่องสัญญาณให้เหมาะสม ขณะที่โครงข่ายแคปซูล ช่วยคงรักษาความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ของคุณลักษณะ นอกจากนี้ โครงข่าย BiLSTM ถูกใช้เพื่อเรียนรู้การพึ่งพาเชิงลำดับ และร่วมกับกลไกความสนใจบนพื้นฐานของ Transformer Network เพื่อมุ่งเน้นคุณลักษณะที่มีความสำคัญในระดับสากล ชั้นของ Global Average Pooling ถูกใช้ในการรวมคุณลักษณะทั้งหมดเพื่อสร้างผลลัพธ์การรู้จำขั้นสุดท้าย สถาปัตยกรรมทั้งหมดของโครงข่ายแสดงไว้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 A two-stream SE-capsule BiLSTM-transformer for plant leaf disease recognition

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 การรวบรวมและเตรียมข้อมูล

รวบรวมภาพโรคใบพืชจากชุดข้อมูล CLDD และชุดข้อมูล RLDD จากแหล่งข้อมูลสาธารณะ จากนั้นดำเนินการเตรียมข้อมูลภาพโดยการปรับขนาดภาพ การกรองพื้นหลัง และการแบ่งชุดข้อมูลออกเป็นชุดฝึก ชุดตรวจสอบความถูกต้อง และชุดทดสอบ

6.2 การออกแบบและพัฒนาโครงข่าย

ออกแบบโครงข่ายการเรียนรู้เชิงลึกแบบผสมผสาน โดยประกอบด้วยตัวดำเนินการคอนโวลูชันแบบสองสตรีม ร่วมกับ SE-residual blocks, Capsule Network, BiLSTM และ Transformer Network เพื่อสกัดและเรียนรู้คุณลักษณะเชิงพื้นที่ เชิงลำดับ และเชิงบริบทของโรคใบพืช

6.3 การฝึกสอนและประเมินผลโครงข่าย

ฝึกสอนโครงข่ายด้วยชุดข้อมูลฝึก และประเมินประสิทธิภาพของโครงข่ายด้วยชุดข้อมูลทดสอบ ได้แก่ ค่า Accuracy ค่า Precision ค่า Recall และค่า AUC

7. ผลการวิจัย

โครงข่ายการเรียนรู้เชิงลึกแบบผสมผสานที่พัฒนาขึ้นสามารถให้ประสิทธิภาพในการรู้จำโรคใบพืชได้ในระดับสูง โดยมีความแม่นยำในการฝึกสอนร้อยละ 99.88 สำหรับชุดข้อมูล CLDD และร้อยละ 99.10 สำหรับชุดข้อมูล RLDD

ผลการประเมินด้วยตัวชี้วัดด้านความเที่ยงตรงและความครอบคลุมพบว่า ชุดข้อมูล RLDD มีค่า Precision และ Recall เท่ากับร้อยละ 100 ขณะที่ชุดข้อมูล CLDD มีค่า Precision ร้อยละ 98.85 และ Recall ร้อยละ 98.61 แสดงถึงความสามารถในการจำแนกโรคพืชได้อย่างถูกต้องและสม่ำเสมอ

การวิเคราะห์พื้นที่ใต้โค้งแสดงให้เห็นว่าโครงข่ายมีประสิทธิภาพในการจำแนกโรคใบพืชในระดับสูง โดยชุดข้อมูล CLDD มีค่า AUC ใกล้เคียงระดับสูงสุดในทุกคลาส และชุดข้อมูล RLDD มีค่า AUC เฉลี่ยในระดับสูง สะท้อนถึงศักยภาพของโครงข่ายในการนำไปประยุกต์ใช้งานจริง

8. ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้นำเสนอแนวคิดการพัฒนาโครงข่ายการเรียนรู้เชิงลึกแบบผสมผสาน โดยผสาน SE-residual blocks, Capsule Network, BiLSTM และ Transformer Network เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรู้จำโรคใบพืช โครงข่ายที่นำเสนอมีผลการรู้จำ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2. Sample representation of CLDD recognition performance.

ภาพที่ 3. Sample representation of RLDD recognition performance.

จากภาพที่ 2 แสดงผลการรู้จำของชุดข้อมูล CLDD สำหรับกลุ่ม BL กลุ่ม CR กลุ่ม GL และกลุ่ม HE โดยโครงข่ายสามารถให้ความแม่นยำอยู่ในช่วงร้อยละ 99.92 ถึง 100 ในทุกกลุ่ม ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของโครงข่ายในการระบุลักษณะเฉพาะของโรคใบพืชได้อย่างถูกต้อง และสามารถแยกแยะระหว่างใบพืชที่เป็นโรคและใบพืชปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าตัวอย่างภาพจะมีความซับซ้อนและความหลากหลายสูง โครงข่ายยังคงแสดงสมรรถนะที่มีเสถียรภาพ แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลในการเรียนรู้และจำแนกคุณลักษณะของโรคใบพืชชนิดต่าง ๆ

จากภาพที่ 3 แสดงผลการรู้จำของชุดข้อมูล RLDD สำหรับกลุ่ม BLB กลุ่ม LB กลุ่ม BS กลุ่ม HE กลุ่ม LS และกลุ่ม NBS โดยกลุ่ม BLB แสดงความแม่นยำในการรู้จำสูงถึงร้อยละ 100 ในบางตัวอย่าง และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วงร้อยละ 98–100 แม้ว่าจะมีตัวอย่างหนึ่งที่ค่าความแม่นยำลดลงเหลือร้อยละ 90.07 แต่โดยรวมยังสะท้อนถึงความน่าเชื่อถือของโครงข่ายในการรู้จำ กลุ่ม BS ให้ค่าความแม่นยำสูงถึงร้อยละ 99.99 ในบางกรณี และส่วนใหญ่อยู่ในช่วงร้อยละ 93–99 แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจำแนกโรคใบพืชได้อย่างถูกต้อง สำหรับกลุ่ม HE พบว่าค่าความแม่นยำมีความแปรปรวนค่อนข้างมาก โดยอยู่ในช่วงร้อยละ 67.93 ถึง 99.67 ซึ่งสะท้อนถึงความไม่สม่ำเสมอของสมรรถนะโครงข่ายในบางกรณี ขณะที่กลุ่ม LB ให้ค่าความแม่นยำอยู่ระหว่างร้อยละ 71.63 ถึง 100 โดยพบข้อผิดพลาดเล็กน้อยในบางตัวอย่าง ส่วนกลุ่ม LS แสดงผลการรู้จำที่มีความแม่นยำสูงอย่างสม่ำเสมอ โดยหลายตัวอย่างให้ค่าร้อยละ 99.99 แสดงถึงความน่าเชื่อถือของโครงข่ายในการจำแนกโรคใบพืช และกลุ่ม NBS ให้ค่าความแม่นยำสูงสุดที่ร้อยละ 99.98 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วงร้อยละ 88–99 สะท้อนถึงประสิทธิภาพของโครงข่ายในการรู้จำโรคชนิดนี้ อย่างไรก็ตาม กรณีที่โครงข่ายให้ค่าความแม่นยำต่ำในบางตัวอย่าง เช่น ร้อยละ 67.93 สำหรับกลุ่ม HE หรือร้อยละ 71.63 สำหรับกลุ่ม LB อาจมีสาเหตุมาจากความคลุมเครือหรือความซับซ้อนของข้อมูลนำเข้า ซึ่งเป็นประเด็นที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงโครงข่ายและแนวทางการเรียนรู้ในงานวิจัยในอนาคต

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าโครงข่ายมีความแม่นยำสูงในการจำแนกโรคใบพืช โดยให้ความแม่นยำร้อยละ 99.88 บนชุดข้อมูล CLDD และร้อยละ 99.10 บนชุดข้อมูล RLDD พร้อมทั้งมีค่า Precision ค่า Recall และค่า AUC อยู่ในระดับสูง สะท้อนถึงศักยภาพของแนวคิดที่เสนอในการประยุกต์ใช้กับระบบเกษตรอัจฉริยะและระบบตรวจจับโรคใบพืชในอนาคต

9. เอกสารอ้างอิง

[1] Liu, X., Min, W., Mei, S., Wang, L., & Jiang, S. (2021). Plant disease recognition: A large-scale benchmark dataset and a visual region and loss reweighting approach. *IEEE Transactions on Image Processing, 30*, 2003–2015. https://doi.org/10.1109/TIP.2021.3049334

[2] Alqahtani, Y., Nawaz, M., Nazir, T., Javed, A., Jeribi, F., & Tahir, A. (2023). An improved deep learning approach for localization and recognition of plant leaf diseases. *Expert Systems with Applications, 230*, Article 120717. https://doi.org/10.1016/j.eswa.2023.120717

[3] Hari, P., & Singh, M. P. (2025). Adaptive knowledge transfer using federated deep learning for plant disease detection. *Computers and Electronics in Agriculture, 229*, Article 109720. https://doi.org/10.1016/j.compag.2024.109720

[4] Polly, R., & Devi, E. A. (2024). Semantic segmentation for plant leaf disease classification and damage detection: A deep learning approach. *Smart Agricultural Technology, 9*, Article 100526. https://doi.org/10.1016/j.atech.2024.100526

[5] Bouacida, I., Farou, B., Djakhdjakha, L., Seridi, H., & Kurulay, M. (2024). Innovative deep learning approach for cross-crop plant disease detection: A generalized method for identifying unhealthy leaves. *Information Processing in Agriculture*. https://doi.org/10.1016/j.inpa.2024.03.002

[6] Prommakhot, A., Onshaunjit, J., Ooppakaew, W., Samseemoung, G., & Srinonchat, J. (2025). Hybrid CNN and transformer-based sequential learning techniques for plant disease classification. *IEEE Access, 13*, 122876–122887. https://doi.org/10.1109/ACCESS.2025.3586285

[7] Chaturya, T., Swathi, Y., Kumar, V., Karthik, P., Nayan, A., & Yadav, A. (2023). Detection of plant disease using convolutional neural networks (CNN). In *Proceedings of the International Conference on Sustainable Computing and Data Communication Systems (ICSCDS)* (pp. 1–6). IEEE. https://doi.org/10.1109/ICSCDS56580.2023.10105099

[8] Wongbongkotpaisan, J., & Phumeechanya, S. (2021). Plant leaf disease classification using local-based image augmentation and convolutional neural network. In *Proceedings of the International Conference on Electrical Engineering/Electronics, Computer,*

Telecommunications and Information Technology (ECTI-CON) (pp. 1–6). IEEE. https://doi.org/10.1109/ECTI-CON51831.2021.9454672

[9] Salam, A., Naznine, M., Jahan, N., Nahid, E., Nahiduzzaman, M., & Chowdhury, M. E. H. (2024). Mulberry leaf disease detection using CNN-based smart Android application. *IEEE Access, 12*, 83575–83588. https://doi.org/10.1109/ACCESS.2024.3407153

[10] Zhang, C., Wu, D., Chen, J., & Yang, J. (2020). Efficient plant diseases recognition based on modified residual neural network and transfer learning. In *Proceedings of the IEEE 18th International Conference on Industrial Informatics (INDIN)* (pp. 1–6). IEEE. https://doi.org/10.1109/INDIN45582.2020.9442151

[11] Jayanthi, V., & Kanchana, M. (2024). Modified BIRCH and hybrid deep framework for tomato leaf disease segmentation and classification. In *Proceedings of the International Conference on Intelligent Communication Technologies and Virtual Mobile Networks (ICICV)* (pp. 1–6). IEEE. https://doi.org/10.1109/ICICV62344.2024.00030

[12] Liu, Y., Gao, G., & Zhang, Z. (2022). Crop disease recognition based on modified lightweight CNN with attention mechanism. *IEEE Access, 10*, 112066–112075. https://doi.org/10.1109/ACCESS.2022.3216285

[13] Yang, L., Yu, X., Zhang, S., Long, H., Zhang, H., Xu, S., & Liao, Y. (2022). GoogLeNet based on residual network and attention mechanism identification of rice leaf diseases. *Computers and Electronics in Agriculture, 204*, Article 107543. https://doi.org/10.1016/j.compag.2022.107543

[14] Kumar, V., Arora, H., Harsh, & Sisodia, J. (2020). ResNet-based approach for detection and classification of plant leaf diseases. In *Proceedings of the International Conference on Electronics and Sustainable Communication Systems (ICESC)* (pp. 1–6). IEEE. https://doi.org/10.1109/ICESC48915.2020.9155585

[15] Yu, S., Xie, L., & Huang, Q. (2023). Inception convolutional vision transformers for plant disease identification. *Internet of Things, 21*, Article 100650. https://doi.org/10.1016/j.iot.2022.100650

[16] Rajeena, F. P. P., A. S. U., Moustafa, M. A., & Ali, M. A. S. (2023). Detecting plant disease in corn leaf using EfficientNet architecture—An analytical approach. *Electronics, 12*(8), Article 1938. https://doi.org/10.3390/electronics12081938

[17] Ferentinos, K. P. (2018). Deep learning models for plant disease detection and diagnosis. *Computers and Electronics in Agriculture, 145*, 311–318. https://doi.org/10.1016/j.compag.2018.01.009

[18] Liu, J., & Wang, X. (2021). Plant diseases and pests detection based on deep learning: A review. *Plant Methods, 17*, Article 22. https://doi.org/10.1186/s13007-021-00722-9

[19] Attri, I., Awasthi, L. K., Sharma, T. P., & Rathee, P. (2023). A review of deep learning techniques used in agriculture. *Ecological Informatics, 77*, Article 102217. https://doi.org/10.1016/j.ecoinf.2023.102217

Plagiarism Checking Report

Created on 2026-02-09 19:58:07 at 19:58 PM

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
4621336	Feb 9, 2026 at 18:03 PM	aekkarat.s@rmutsb.ac.th	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	166490431006-เอกรัตน์ สุขสุคนธ์.pdf	Completed	0.00 %

Match Overview

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
No data available in table				

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)

การพัฒนาระบบสนับสนุนการนิเทศอัจฉริยะสำหรับการจัดการศึกษาทวิภาคี ระดับอาชีวศึกษา

Development of an Intelligent Supervision Support System for Vocational Dual Education

นายธีรพงศ์ พงษ์ตน รหัส 166491432001 นักศึกษาระดับปริญญาเอก
สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดและออกแบบระบบสนับสนุนการนิเทศอัจฉริยะสำหรับการจัดการศึกษาทวิภาคีระดับอาชีวศึกษา โดยบูรณาการแนวคิดเชิงระบบตามโมเดล IPOF (Input–Process–Output–Feedback) ร่วมกับสถาปัตยกรรม AI Agent ตามวงจร PDAL (Perceive–Decide–Act–Learn) และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่สำคัญ ได้แก่ การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (NLP) การสร้างคำตอบโดยเสริมด้วยการค้นคืนข้อมูล (Retrieval-Augmented Generation: RAG) และปัญญาประดิษฐ์เชิงอธิบาย (Explainable AI: XAI) เพื่อแก้ไขข้อจำกัดของกระบวนการนิเทศแบบเดิมที่ขาดความเป็นระบบ ความต่อเนื่อง และการใช้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์

การวิจัยดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้ข้อมูลการนิเทศย้อนหลัง 3 ปีการศึกษา จากระบบการจัดการศึกษาทวิภาคีระดับอาชีวศึกษา ประกอบด้วยข้อมูลนักศึกษา อาจารย์นิเทศ สถานประกอบการ ผลการประเมินการนิเทศ และข้อมูลคำถาม-คำตอบจากการนิเทศในสถานการณ์จริง กรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นครอบคลุม 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) Theory (2) System Development (3) Research Outcomes และ (4) Evaluation โดยมีการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดด้วยวิธีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน ครอบคลุม 5 มิติ คือ System, Intelligence, Decision, Learning และ User & Environment

ผลการวิจัยพบว่า กรอบแนวคิดระบบสนับสนุนการนิเทศอัจฉริยะ (ISS-DVE) มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.64 และค่า IOC เท่ากับ 0.83 สะท้อนให้เห็นถึงความครบถ้วน ความเชื่อมโยงเชิงระบบ และความเป็นไปได้ในการนำไปพัฒนาเป็นระบบต้นแบบเพื่อใช้งานจริง กรอบแนวคิดดังกล่าวสามารถสนับสนุนการตัดสินใจเชิงหลักฐาน เพิ่มความโปร่งใสในการนิเทศ และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาทวิภาคีระดับอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทการใช้งานจริงและมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสากล

คำสำคัญ การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาแบบทวิภาคี (Vocational dual education), การนิเทศที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นกลไกสนับสนุน (AI-enabled supervision), การตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ (expert validation), การสร้างข้อความโดยเสริมด้วยการสืบค้นข้อมูล (Retrieval-Augmented Generation-RAG), ปัญญาประดิษฐ์เชิงอธิบาย (Explainable AI-XAI)

1. บทนำ

การศึกษาอาชีวศึกษาในระดับสากลได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปสู่ระบบการจัดการศึกษาทวิภาคี (Dual Vocational Education) ซึ่งผสมผสานการเรียนรู้ในห้องเรียนและการฝึกงานในสถานประกอบการจริง นโยบายการศึกษาแห่งชาติได้เน้นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาที่ต้องมีระบบติดตามและประเมินผลที่มีมาตรฐานสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการนิเทศนักศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ [1],[2] แผนยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนากำลังคนและเสริมสร้างศักยภาพทุนมนุษย์ ได้กำหนดให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา รวมถึงการสร้างระบบการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถติดตามผลได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสากลที่เรียกร้องให้มีระบบการจัดเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง [3],[4]

จากการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานในระบบการนิเทศนักศึกษา พบปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการนิเทศในหลายประการ ข้อมูลการนิเทศส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในรูปแบบกระดาษหรือรายงานที่กระจัดกระจาย ทำให้ขาดระบบที่สามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์เชิงวิเคราะห์ได้อย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างอาจารย์นิเทศก์ นักศึกษา และสถานประกอบการส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการสนทนาที่ไม่ถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ข้อมูลสำคัญสูญหายและไม่สามารถใช้ในการประเมินผลหรือปรับปรุงการนิเทศได้ [5] นอกจากนี้ การให้คำแนะนำจากอาจารย์นิเทศก์มีความไม่สม่ำเสมอ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของแต่ละบุคคล ทำให้นักศึกษาได้รับการสนับสนุนที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์นิเทศก์ที่มีประสบการณ์น้อยมักขาดความพร้อมในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิดในสถานประกอบการ เช่น ปัญหาการปรับตัวของนักศึกษา ความขัดแย้งในสถานที่ทำงาน หรือการประเมินผลงานที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาล่าช้าและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักศึกษา ประกอบกับการขาดระบบ Feedback ที่ชัดเจนในการนำผลการนิเทศกลับมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการต่อไป [6],[7]

การพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing) ในปัจจุบันได้เปิดโอกาสใหม่สำหรับการแก้ไขปัญหาในระบบการนิเทศ งานวิจัยต่างๆ ได้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในด้านการศึกษา โดยเฉพาะในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก การสร้างระบบแนะนำที่เหมาะสม และการพัฒนาแดชบอร์ดอัจฉริยะ (Intelligent Dashboard) [8],[9] เทคโนโลยี Retrieval-Augmented Generation (RAG) และ Hybrid Retrieval System ได้รับการพัฒนาให้สามารถผสมผสานการค้นหาข้อมูลแบบ keyword และ semantic เข้าด้วยกัน ทำให้ได้ผลลัพธ์ที่ตรงกับบริบทและเจตนาของผู้ใช้มากขึ้น [10] เทคโนโลยี Speech-to-Text และ Neural Re-ranker ช่วยให้สามารถแปลงข้อมูลเสียงเป็นข้อความและจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลได้อย่างแม่นยำ การใช้ Machine Learning Models และ Sentiment Analysis ในระบบการศึกษาได้แสดงผลลัพธ์ที่น่าสนใจในการวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้และการให้คำแนะนำที่เหมาะสม [11],[12] นอกจากนี้ Adaptive AI และ Reinforcement Learning ยังช่วยให้ระบบสามารถเรียนรู้และปรับปรุงตัวเองได้อย่างต่อเนื่อง [13]

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะบูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) กับข้อมูลการนิเทศย้อนหลัง Expert Knowledge และ Dashboard เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบซึ่งจะได้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก (Insights) เช่น แนวโน้ม ปัญหา และ ความเสี่ยง ข้อเสนอแนะเชิงหลักฐาน (Evidence-based Recommendations) สำหรับอาจารย์และผู้บริหาร การตอบคำถามอัตโนมัติ (AI Q&A Support) เพื่อช่วยตัดสินใจในสถานการณ์จริง เพื่อใช้สำหรับการวางแผนพัฒนาระบบการนิเทศก์ของสถาบันที่ต้องการเร่งด่วนในการปรับปรุงระบบการนิเทศให้มีคุณภาพ ความน่าเชื่อถือ และสามารถรองรับมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสากล [14],[15]

2. วัตถุประสงค์

2.1. เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดระบบสนับสนุนการนิเทศอัจฉริยะสำหรับการจัดการศึกษาทวิภาคี ระดับอาชีวศึกษา

2.2. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบต้นแบบโดยใช้ข้อมูลย้อนหลังและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

2.3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพ คุณภาพ และความพึงพอใจ ของระบบต้นแบบ

2.4. เพื่อศึกษาผลการใช้งานระบบที่ปรึกษาอัจฉริยะในการนิเทศของหลักสูตรทวิภาคีอย่างยั่งยืน

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1. ข้อมูลการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลการนิเทศนักศึกษา ในระบบทวิภาคี ระดับอาชีวศึกษา ย้อนหลัง 3 ปีการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีพงษ์สวัสดิ์ ประกอบด้วย

3.1.1. ข้อมูลผลการนิเทศนักศึกษาจากอาจารย์นิเทศก์ในระบบทวิภาคี ระดับอาชีวศึกษา

3.1.2. จำนวนนักศึกษาเข้ารับการนิเทศในระบบทวิภาคี ปีละ 20 คน รวมจำนวน 60 คน

3.1.3. อาจารย์นิเทศก์ ในระบบทวิภาคี จำนวน 10 คน

3.1.4. สถานประกอบการที่เข้าร่วมในระบบทวิภาคี จำนวน 10 แห่ง

3.2. ประชากร อาจารย์นิเทศก์ในระบบทวิภาคีระดับอาชีวศึกษา จากวิทยาลัยเทคโนโลยีพงษ์สวัสดิ์ จำนวน 50 คน

3.2.1. กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกอาจารย์นิเทศก์ในระบบทวิภาคีระดับอาชีวศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 15 คน เพื่อนำมาประเมินและให้ข้อเสนอแนะต่อระบบต้นแบบที่พัฒนา

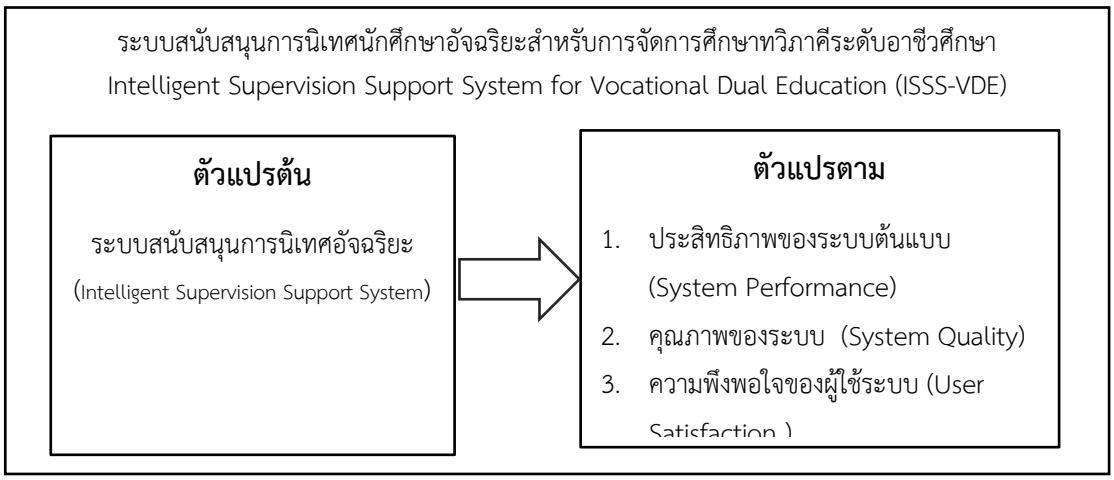
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1. พัฒนากรอบแนวคิดระบบสนับสนุนการนิเทศอัจฉริยะที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของการนิเทศในระบบทวิภาคีระดับอาชีวศึกษา

4.2. อาจารย์นิเทศก์ในสถานประกอบการตามการจัดการศึกษาทวิภาคี ระดับอาชีวศึกษามีสมรรถนะในการแก้ปัญหาเฉพาะในนิเทศฝึกงานสูงขึ้น

4.3. สนับสนุนการประยุกต์ใช้ AI ในการศึกษาระดับอาชีวศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการจัดการศึกษาทวิภาคี

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

5.1. ตัวแปรต้น (Independent Variable)

ระบบสนับสนุนการนิเทศอัจฉริยะ (Intelligent Supervision Support System) ซึ่งเป็นระบบที่พัฒนาขึ้น เพื่อยกระดับกระบวนการนิเทศนักศึกษาในระบบการจัดการศึกษาทวิภาคีระดับอาชีวศึกษา ระบบดังกล่าวอาศัยข้อมูลการนิเทศนักศึกษาย้อนหลังซึ่งสะท้อนประสบการณ์จริงของการ

นิเทศในสถานประกอบการ ผสานกับองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศและการจัดการศึกษา เพื่อสร้างฐานความรู้ที่มีความถูกต้องและสอดคล้องกับบริบทการใช้งานจริง นอกจากนี้ ยังนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP) และเทคนิคการสร้างคำตอบแบบเสริมด้วยการค้นคืนข้อมูล (Retrieval-Augmented Generation: RAG) มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกและสนับสนุนการให้คำแนะนำเชิงหลักฐานอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการนำเสนอผลลัพธ์ผ่านแดชบอร์ดอัจฉริยะที่ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถติดตาม ประเมิน และทำความเข้าใจสถานการณ์การนิเทศได้ทั้งในระดับรายบุคคลและภาพรวม ส่งผลให้ระบบทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนการตัดสินใจ การให้คำปรึกษา และการติดตามผลการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

5.2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

การใช้ระบบสนับสนุนการนิเทศอัจฉริยะการจัดการศึกษาทวิภาคี มีการประเมิน 3 ด้านหลัก ได้แก่

5.2.1. ประสิทธิภาพของระบบต้นแบบ (System Performance) สะท้อนความสามารถของระบบในการทำงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว เสถียร และตอบสนองต่อการใช้งานจริงของอาจารย์นิเทศก์

5.2.2. คุณภาพของระบบ (System Quality) พิจารณาคุณลักษณะของระบบในด้านความเหมาะสม ความน่าเชื่อถือ ความง่ายต่อการใช้งาน และความสอดคล้องกับมาตรฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการประกันคุณภาพการศึกษา

5.2.3. ความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ (User Satisfaction) วัดระดับความพึงพอใจของอาจารย์นิเทศก์ต่อการใช้งานระบบต้นแบบ ทั้งในด้านความสะดวก ประโยชน์ใช้สอย และการสนับสนุนการนิเทศในสถานการณ์จริง

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนากรอบแนวคิด (Conceptual Framework Development) ระบบสนับสนุนการนิเทศอัจฉริยะสำหรับการจัดการศึกษาทวิภาคี ระดับอาชีวศึกษา มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

- การศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- การออกแบบกรอบแนวคิดเบื้องต้น
- ตรวจสอบและอภิปรายร่างกรอบแนวคิดด้วยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)
- การสรุปผลและปรับปรุงกรอบแนวคิด
- การประเมินกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Validation)
- การวิเคราะห์ผลการประเมิน

ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนาระบบต้นแบบ (Prototype Development) โดยใช้ข้อมูลย้อนหลังและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

- การศึกษาเอกสารและเทคโนโลยี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- การออกแบบระบบต้นแบบ (System Design)
- การประเมินความเหมาะสมของการออกแบบระบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ
- การพัฒนาระบบต้นแบบ (Prototype Development)
- การตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นโดยผู้วิจัย (Researcher Internal Test)
- การประเมินประสิทธิภาพระบบต้นแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ
- การวิเคราะห์ผลการประเมิน

ระยะที่ 3 การประเมินระบบต้นแบบโดยผู้ใช้จริง (User Evaluation)

- กำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้จริง
- เตรียมเครื่องมือและระบบต้นแบบ
- การทดลองใช้งานระบบต้นแบบ (User Testing)
- การเก็บข้อมูลความพึงพอใจ
- การวิเคราะห์ข้อมูล
- สรุปผลและข้อเสนอแนะ

7. ผลการวิจัย

Conceptual Framework Intelligent Supervision Support System for Dual Vocational Education (ISS-DVE) มีองค์ประกอบดังนี้

ภาพที่ 1 Conceptual Framework Intelligent Supervision Support System for Dual Vocational Education (ISS-DVE)

บทความเรื่อง การออกแบบสถาปัตยกรรมระบบสนับสนุนการนิเทศอัจฉริยะสำหรับการจัดการศึกษาทวิภาคี อยู่ระหว่างการเผยแพร่วารสาร ตีพิมพ์ใน Journal of Education and Learning ปีที่ 15 ฉบับที่ 5 ปี ค.ศ. 2026

จากภาพที่ 1 การพัฒนากรอบแนวคิดระบบสนับสนุนการนิเทศอัจฉริยะสำหรับการอาชีวศึกษาแบบทวิภาคี ผู้วิจัยได้ศึกษาและพัฒนากรอบแนวคิด ISS-DVE ในรูปแบบ วงจรปรับปรุงต่อเนื่อง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) Theory 2) System Development 3) Research Outcomes 4) Evaluation โดยเริ่มจากทฤษฎีและแปลงเป็นสถาปัตยกรรมการพัฒนาระบบ จากนั้นตรวจสอบผลลัพธ์เชิงเทคนิคและเชิงการประยุกต์ ก่อนย้อนกลับสู่การประเมินเพื่อปรับปรุงกรอบแนวคิดรอบถัดไป การบูรณาการข้อมูลและกระบวนการระหว่างสถานศึกษาโดยอาจารย์นิเทศกับสถานประกอบการโดยพี่เลี้ยงการปฏิบัติงานของนักศึกษา เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศ โดยเฉพาะในการสัมภาษณ์ ซึ่งต้องอาศัยคำถามและคำตอบที่สอดคล้องและถูกต้องในการประเมินผลการนิเทศที่ตอบสนองต่อสถานการณ์จริงได้ดียิ่งขึ้น มีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบดังนี้

1. Theory เป็นส่วนที่ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการมาพัฒนากรอบแนวคิดระบบประกอบการอธิบายว่าการออกแบบระบบมีความสอดคล้องทั้งทางวิชาการและทางปฏิบัติ ในงานวิจัยนี้ใช้หลักทฤษฎีสำคัญดังนี้

1.1. System Theory แนวคิด IPOF Model เป็นกรอบแนวคิดเชิงระบบที่ใช้ในการออกแบบและวิเคราะห์การทำงานของระบบสารสนเทศ แบ่งออกเป็น 4 ส่วนหลัก ประกอบด้วย 1) Input เป็นข้อมูลหรือทรัพยากรที่เข้าสู่ระบบ 2) Process เป็นขั้นตอนการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้าง

คุณค่าใหม่ 3) Output เป็นผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการ 4) Feedback การย้อนกลับเพื่อนำผลการทำงานไปปรับปรุงระบบในรอบถัดไป แนวคิด IPOF Model ถือเป็นรากฐานที่มาจาก General System Theory ที่มุ่งเน้นการอธิบายระบบในเชิงองค์รวม (Holistic View) โดย Feedback เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ระบบสามารถปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง [16],[17]

1.2. AI Agent Theory (PDAL) เป็นระบบอัจฉริยะที่สามารถรับรู้สิ่งแวดล้อม ตัดสินใจ และกระทำการได้อย่างอิสระ โดยวงจรการทำงานหลักของ AI Agent ประกอบด้วย 4 ส่วนหลักประกอบด้วย 1) Perceive เป็นการรับรู้และตีความข้อมูลจากสภาพแวดล้อม 2) Decide เป็นการเลือกแนวทางการตัดสินใจจากข้อมูลที่รับมาเทคนิค AI เช่น Machine Learning Rule-based Reasoning 3) Act การนำผลการตัดสินใจไปสู่การแสดงผล เช่น การแจ้งเตือน การแนะนำ หรือการสั่งงานระบบ 4) Learn การเรียนรู้จากประสบการณ์และผลลัพธ์ที่ผ่านมา เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและเพิ่มความแม่นยำในอนาคต การผสานทั้งสองแนวคิดจึงทำให้ได้ Framework ที่มีทั้ง โครงสร้างที่ชัดเจน (IPOF) และ ความอัจฉริยะที่ปรับตัวได้ (AI Agent Core) [13],[18]

1.3. Learning Theory (Experiential Learning) สนับสนุนวงจรการเรียนรู้แบบประสบการณ์ (Experiential Learning Cycle) เน้นการเรียนรู้ต่อเนื่องจากการกระทำ [19]

1.4. Explainable AI (XAI) Theory เป็นหลักการเน้นการทำให้การตัดสินใจของ AI โปร่งใส อธิบายได้ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือซึ่งต้องอาศัยเทคนิค AI ที่สามารถอธิบายเหตุผลในการวิเคราะห์และการตัดสินใจได้อย่างเข้าใจง่าย [20],[21]

1.5. Dual Vocational Education กำหนดบริบทนโยบายและการปฏิบัติที่บูรณาการการเรียนรู้ในสถานศึกษาและสถานประกอบการ (work-based learning) ให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ ปฏิบัติงานในสถานประกอบการจริง ควบคู่กับ เรียนทฤษฎี กับ ฝึกปฏิบัติในงานจริง เพื่อให้พร้อมทำงานทันทีเมื่อจบ [22],[23]

2. System Development เป็นส่วนนำเทคโนโลยี AI ผสาน การเรียนรู้เชิงสถิติ (ML) กับ การดึงความรู้ (IR/RAG) และ การสร้างภาษาธรรมชาติ (LLM) เพื่อสร้าง ที่ปรึกษาอัจฉริยะ ที่เชื่อถือได้ [10],[24] โดยมีส่วนประกอบย่อยดังนี้

2.1. Data Management & Integration เป็นการบูรณาการข้อมูลของระบบ ISS-DVE โดยใช้ข้อมูลการนิเทศย้อนหลัง 3 ปี ประกอบด้วย 3 ส่วนประกอบหลัก [25] ดังนี้

2.1.1. Data Storage เป็นข้อมูลดิบ ที่ประกอบด้วย 1) ข้อมูลนักศึกษา จำนวน 30 คน 2) ข้อมูลสถานประกอบการ จำนวน 10 แห่ง 3) ข้อมูลอาจารย์นิเทศ จำนวน 10 ท่าน 4) ผลการประเมินการนิเทศ 5) ข้อมูลคำถามคำตอบของอาจารย์นิเทศและพี่เลี้ยงสถานประกอบการ ข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี สำหรับใช้ในการพัฒนาระบบ [26]

2.1.2. Data Integration เป็นการบูรณาการข้อมูลที่หลากหลายจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ตามข้อ 2.1.1 ผ่านกระบวนการ ETL มาแปลงให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน จัดเก็บเป็นข้อมูลกลางของระบบ ISS-DVE [27]

2.1.3. Data Process ข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลกลาง จะเชื่อมข้อมูลนิเทศจากสถาบันการศึกษากับสถานประกอบการด้วยรูปแบบมาตรฐาน เพื่อรองรับการวิเคราะห์แบบใกล้เวลาจริง และการติดตามย้อนกลับ (data lineage) ตามหลักการคุณภาพข้อมูล (accuracy, completeness) และจะนำมาประมวลผลด้วยเทคนิค AI Core ตามระบบ ISS-DVE [28]

2.2. AI Agent Core ประกอบด้วยเทคนิคที่พัฒนาเป็นระบบ Intelligent Supervision Support System for Dual Vocational Education ประกอบด้วยเทคนิคดังนี้

2.2.1. Machine Learning (ML) จัดจำแนก พยากรณ์เหตุการณ์นิเทศ โดยอาศัยการฝึกแบบมีผู้สอนและไม่มีผู้สอน [29]

2.2.2. Retrieval-Augmented Generation (RAG) ผนวกรวมการค้นคืนความรู้เฉพาะบริบทก่อนการสังเคราะห์คำตอบ เพื่อลด hallucination และเพิ่มความถูกต้องของคำแนะนำ [5],[30]

2.2.3. Large Language Model (LLM) กลไกสื่อสารภาษาธรรมชาติระหว่างอาจารย์นิเทศก์ นักศึกษา และระบบ ช่วยแปลเจตนา (intent) และให้คำปรึกษาแบบบริบทยึดโยง

2.3. Outputs เป็นผลการการพัฒนาระบบจากงานวิจัยนี้ประกอบด้วย

2.3.1. Dashboard ประกอบด้วย 1) ผลการประเมินการนิเทศนักศึกษารายบุคล 2) Trend ของปัญหาการนิเทศ 3) สถิติรายการถามตอบในการสัมภาษณ์ในการนิเทศในสถานที่จริง [9]

2.3.2. AI-Chatbot เป็นสื่อสารสองทางแบบโต้ตอบ ให้คำแนะนำ ขั้นตอนงาน ความปลอดภัย ตลอดจนแนวทางปรับปรุง โดยดึงหลักเกณฑ์ คู่มือองค์กรผ่าน RAG สำหรับอาจารย์นิเทศใช้ในการนิเทศในสถานที่จริง ในงานวิจัยใช้อาจารย์นิเทศจำนวน 30 ท่านในการใช้ระบบต้นแบบที่พัฒนาขึ้น

2.4. Feedback นำข้อมูลจาก Dashboard และ Chatbot ที่มาจากการใช้งานจริงและผลตอบรับของผู้ใช้ มารวบรวมเป็น case แล้วใช้ปรับปรุง การค้นคืน (retrieval) นโยบายการอ้างอิง (policy-grounded RAG) และ แบบคำตอบของ LLM เพื่อให้คำแนะนำในรอบถัดไป ยึดหลักฐานและตรงกับการใช้งานจริง [31],[32]

2.5. User & Environment ส่วนประกอบนี้ครอบคลุมการใช้งานจริงในสภาพแวดล้อมจริงของอาชีวศึกษาทวิภาคี ตั้งแต่การออกแบบจนถึงการประเมินผลของระบบที่พัฒนา โดยกำหนดผู้ใช้ 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) อาจารย์นิเทศ ต้องการคำแนะนำที่อ้างอิงได้และสรุปเคสได้รวดเร็ว 2) พี่เลี้ยงในสถานประกอบการ ต้องการแนวปฏิบัติที่สั้น กระชับ และสอดคล้องขั้นตอนงาน 3) นักศึกษา ต้องการคำแนะนำเป็นขั้นตอนปฏิบัติ 4) ผู้บริหาร ต้องการภาพรวมแนวโน้มพร้อมหลักฐานประกอบการตัดสินใจ ระบบรองรับการใช้งานผ่าน Dashboard และ Chatbot โดยเน้นความถูกต้องของคำแนะนำด้วย Policy-Grounded RAG และการอธิบายผลแบบ XAI ทั้งยังรองรับ โหมดออฟไลน์ชั่วคราว เพื่อรับมือเครือข่ายไม่เสถียร พร้อมมาตรการความปลอดภัยข้อมูลและสิทธิ์เข้าถึงตามบทบาทผู้ใช้ [21],[33]

3. Research Outcomes ในกรอบแนวคิดครอบคลุมทั้งประสิทธิภาพเชิงเทคนิคและประสิทธิผลเชิงการใช้จริง ดังนี้

3.1. Technical Outcomes ประเมินประสิทธิภาพแบบจำแนกด้วย Accuracy, Precision, Recall และ F1-score ตามนิยามเมทริกซ์สับสน (Confusion Matrix) มาตรฐาน เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือเชิงคำนวณของโมเดล [34],[35]

3.2. Application Outcomes ตรวจสอบประสิทธิภาพการใช้งานจริงของ Outputs ของ AI-Chatbot และ Dashboard ต่อการนิเทศนักศึกษาในสถานที่ปฏิบัติงานจริง [36]

4. Evaluation ในกรอบแนวคิดการผสานการประเมิน ปริมาณกับคุณภาพ ทำให้กรอบแนวคิดมีความเข้มแข็งเชิงวิชาการ และ ความน่าใช้เชิงปฏิบัติ ดังนี้

4.1. Quantitative ประกอบด้วย

4.1.1. Appropriateness (ความเหมาะสม) วัดจากคะแนนผู้เชี่ยวชาญ (Likert 5 ระดับ) รายหัวข้อของกรอบแนวคิด แล้วสรุป ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) [37]

4.1.2. Content Validity (IOC) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ [38]

4.2. Qualitative ประกอบด้วย

4.2.1. Expert Opinions & Recommendations เก็บข้อมูลผ่าน สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สนทนากลุ่ม วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (thematic) เพื่อปรับปรุงความครบถ้วน ความชัดเจน และความเป็นไปได้ของระบบ [39]

4.2.2. Usability/Acceptance เมื่อต้นแบบพร้อมใช้งาน อาจประเมิน ความพึงพอใจ หรือกรอบ TAM เพื่อวัดการยอมรับของผู้ใช้จริงในการปฏิบัติงาน [35],[40]

2. Evaluation conception framework

การประเมินกรอบแนวคิดกรอบแนวคิดระบบสนับสนุนการนิเทศอัจฉริยะสำหรับการจัดการศึกษาทวิภาคี ระดับอาชีวศึกษา ได้รับการออกแบบภายใต้แนวคิด Evaluation Dimensions for the Conceptual Framework of AI Agent-Based Intelligent System Development โดยครอบคลุม 5 มิติหลัก ได้แก่ (1) System (2) Intelligence (3) Decision (4) Learning และ (5) User & Environment ซึ่งแต่ละมิติสะท้อนถึงคุณลักษณะสำคัญของระบบปัญญาประดิษฐ์ที่มีความครบถ้วน โปร่งใส และยั่งยืน [20],[21]

2.1. System (เชิงระบบ)

มิตินี้มุ่งประเมินความครบถ้วน ความเชื่อมโยง และความสามารถในการประยุกต์ใช้จริงของกรอบแนวคิดที่บูรณาการโมเดล IPOF และ AI Agent Core เข้าด้วยกัน โดยการที่ระบบมีโครงสร้างชัดเจนและองค์ประกอบสอดคล้องกัน สะท้อนถึงความแข็งแรงของระบบและความสามารถในการพัฒนาเป็นต้นแบบที่มีเสถียรภาพและน่าเชื่อถือ [17]

2.2. Intelligence (ปัญญาประดิษฐ์)

เป็นมิติที่สะท้อนถึงความฉลาดของ AI Agent ในการทำงาน โดยพิจารณาจากวงจรหลักของ AI PDAL ระบบที่ดีต้องสามารถรับรู้ วิเคราะห์ ตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมต่อสภาพข้อมูลและบริบทจริง อีกทั้งยังสามารถปรับตัวกับข้อมูลใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความฉลาดเชิงปรับตัว (Adaptive Intelligence) [13],[18]

2.3. Decision (การตัดสินใจ)

ระบบที่ขับเคลื่อนด้วย AI Agent จำเป็นต้องให้ผลการตัดสินใจที่ถูกต้อง มีเหตุผล และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ (Traceable Decisions) โดยเฉพาะในบริบทของการจัดซื้อจัดจ้างและการวางแผนนโยบายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความสามารถในการอธิบายเหตุผลของระบบจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความน่าเชื่อถือ การนำแนวคิด Explainable AI (XAI) เข้ามาช่วยเพิ่มความโปร่งใสและความเข้าใจของผู้ใช้ ถือเป็นหนึ่งในเกณฑ์การประเมินที่สำคัญของมิตินี้ [41],[42]

2.4. Learning (การเรียนรู้หรือการปรับตัว)

มิตินี้สะท้อนศักยภาพของระบบในการเรียนรู้และปรับปรุงจากข้อมูลย้อนกลับ ทั้งแบบชัดแจ้ง (Explicit Feedback) และแบบแฝง (Implicit Feedback) เพื่อพัฒนาโมเดลอย่างต่อเนื่อง [43] แนวคิดการเรียนรู้เชิงเสริมกำลัง (Reinforcement Learning) [13] และการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) [19] ถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานเพื่อสร้างระบบที่สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของระบบอัจฉริยะที่มีความยั่งยืนในระยะยาว

2.5 User & Environment (ผู้ใช้และสิ่งแวดล้อม)

มิตินี้ประเมินความเหมาะสม ความเข้าใจง่าย ความสะดวกในการใช้งาน และผลกระทบต่อผู้ใช้จริง รวมถึงความสอดคล้องของระบบกับบริบทชุมชนท้องถิ่น [44] การพัฒนาระบบให้รองรับความต้องการและความแตกต่างของผู้ใช้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยเพิ่มระดับความยอมรับของระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Technology Acceptance Model (TAM) [35],[40]

การประเมินทั้ง 5 มิติถูกนำมาใช้เพื่อวัด ความครบถ้วน และ ความเหมาะสม ของกรอบแนวคิดที่พัฒนาเพื่อยืนยันว่าระบบสามารถเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างเชิงทฤษฎีกับการประยุกต์ใช้จริงในระดับสถาบันการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. Expert Validation ผู้เชี่ยวชาญแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ประเมิน IOC จำนวน 5 คน ประเมินความสอดคล้องเชิงวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence (IOC)) เพื่อใช้ตรวจสอบความตรงของรายการคำถามและตัวชี้วัดในแบบสอบถาม [45] 2) ประเมินกรอบแนวคิด จำนวน 15 คนแบ่งออกเป็น 3 ด้านๆละ 5 คนประกอบด้วย 2.1) System & Technical Experts 2.2) AI & Decision-Making Experts 2.3) User & Quality Assurance Experts การประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดระบบ ISS-DVE

4. Instruments แบบสอบถามประเมิน IOC และ แบบสอบถามประเมินกรอบแนวคิดโดยใช้ Likert Scale 5 ระดับ ครอบคลุม 5 มิติ ได้แก่ System, Intelligence, Decision, Learning และ User & Environment [45]

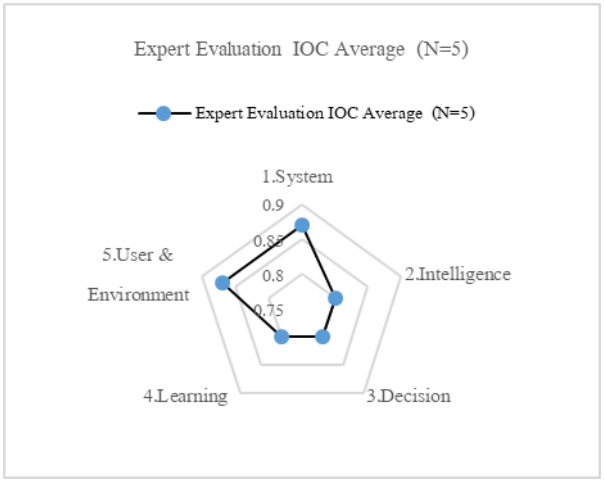
5. Data Analysis ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ IOC ในการวิเคราะห์ความเหมาะสมของแต่ละมิติและข้อย่อย [46]

ข้อมูลจากการประเมินจะนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ ค่า IOC เพื่อวัดระดับความเห็นพ้องของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละมิติ รวมถึงเพื่อยืนยันความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของกรอบแนวคิดก่อนนำไปพัฒนาเป็นระบบต้นแบบ การออกแบบขั้นตอนการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญในลักษณะนี้ช่วยยืนยันว่า กรอบแนวคิดที่พัฒนามีความถูกต้อง ตามหลักวิชาการ มีความครอบคลุมทั้งเชิงทฤษฎีและการปฏิบัติ และสามารถรองรับการนำไปใช้พัฒนาระบบต้นแบบของงานวิจัยในการใช้งานจริง

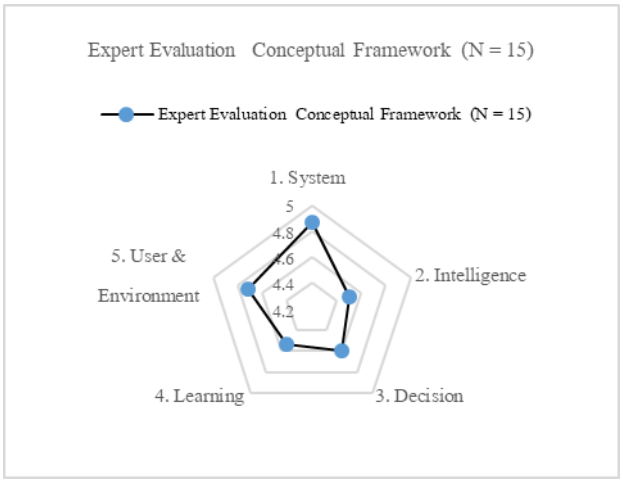
จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้มีการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน ข้อมูลตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการ		$\bar{x}$	S.D.	IOC	ระดับความเหมาะสม
1.	**System**	**4.87**	**0.25**	**0.87**	**มากที่สุด**
	1.1) องค์ประกอบของกรอบแนวคิดมีความครบถ้วน	5.00	0.00	1.00	มากที่สุด
	1.2) โครงสร้างระบบมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกัน	4.8	0.41	0.80	มากที่สุด
	1.3) กรอบแนวคิดสามารถนำไปพัฒนาต้นแบบได้จริง	4.8	0.41	0.80	มากที่สุด
2.	**Intelligence**	**4.51**	**0.43**	**0.80**	**มากที่สุด**
	2.1) AI Agent แสดงความสามารถในการรับรู้และวิเคราะห์ได้เหมาะสม	4.53	0.52	0.80	มากที่สุด
	2.2) การตัดสินใจของ AI Agent มีความเหมาะสม	4.47	0.52	0.80	มาก
	2.3) กระบวนการทำงานของ AI Agent มีความเป็นระบบ	4.53	0.52	0.80	มากที่สุด
3.	**Decision**	**4.6**	**0.47**	**0.80**	**มากที่สุด**
	3.1) ระบบสามารถสนับสนุนการตัดสินใจที่ถูกต้อง	4.6	0.51	0.80	มากที่สุด
	3.2) ผลลัพธ์ของการตัดสินใจมีความโปร่งใสและอธิบายได้	4.6	0.63	0.80	มากที่สุด
	3.3) การตัดสินใจของระบบตรงกับความต้องการของผู้ใช้	4.6	0.51	0.80	มากที่สุด
4.	**Learning**	**4.53**	**0.52**	**0.80**	**มากที่สุด**
	4.1) ระบบสามารถเรียนรู้และปรับปรุงจาก Feedback ได้	4.53	0.52	0.80	มากที่สุด
	4.2) AI Agent แสดงความสามารถในการปรับตัวตามสถานการณ์	4.47	0.64	0.80	มาก
	4.3) การเรียนรู้ช่วยเพิ่มความแม่นยำและประสิทธิภาพของระบบ	4.6	0.51	0.80	มากที่สุด
5.	**User & Environment**	**4.71**	**0.45**	**0.87**	**มากที่สุด**
	5.1) ระบบสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้	4.67	0.49	0.80	มากที่สุด
	5.2) ผู้ใช้สามารถเข้าใจและใช้งานได้สะดวก	4.73	0.46	0.80	มากที่สุด
	5.3) กรอบแนวคิดเหมาะสมกับการนำไปใช้ในสภาพแวดล้อมจริง	4.73	0.46	1.00	มากที่สุด
สรุปภาพรวม		**4.64**	**0.37**	**0.83**	**มากที่สุด**

ภาพที่ 2 IOC (Content Validity) of the ISS-DVE Conceptual Framework (N=5)

ภาพที่ 3 Expert Evaluation of the ISS-DVE Conceptual Framework (N=15)

จากตารางที่ 1 ผลการประเมิน IOC โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 ท่าน ภาพรวมพบว่า แบบประเมินมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ภาพรวม (IOC=0.83) และรายข้ออยู่ในการเกณฑ์มาตรฐาน IOC= (0.80-1.00) และผลการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ด้านจำนวน 15 คน พบว่าภาพรวม ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นที่สอดคล้องกันมาก (S.D. = 0.00-0.64) กรอบแนวคิดมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด (mean=4.64, S.D.=0.37) เมื่อพิจารณารายด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุดเรียงลำดับดังนี้ 1) System (mean=4.87, S.D.=0.25) 2) User & Environment (mean=4.71, S.D.=0.45) 3) Decision (mean=4.60, S.D.=0.47) 4) Learning (mean=4.53, S.D.=0.52) 5) Intelligence (mean=4.51, S.D.=0.43) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความเหมะสมระดับมากที่สุดอยู่ระหว่าง (mean=4.51-5.00, S.D. =0.00–0.64) ยกเว้น ข้อ 2.2 และ 4.2 มีความเหมาะสม มาก (mean =4.47, S.D.=0.52, 0.64) เท่ากันตามลำดับ จากภาพที่ 1 และ 2 ผลการประเมิน ทั้ง IOC (N=5) และคะแนนเฉลี่ย (N=15) สะท้อนแนวโน้มเดียวกัน ISS-DVE มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด โดย System และ User & Environment เป็นจุดแข็ง ขณะที่ Decision ยังเป็นด้านที่พัฒนาหลัก สอดคล้องระหว่างมุมมองเชิงการใช้งานและความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นภาพรวมเพิ่มเติมในการพัฒนากรอบแนวคิดในด้าน Intelligence และ Learning ในการที่ผู้วิจัยเลือกเทคนิคของ AI Agent ให้พิจารณาข้อมูลนำเข้าต้องมีปริมาณข้อมูล เพียงพอครบถ้วน และมีมาตรฐานก่อนนำเข้าระบบของ AI Core จึงจะได้ผลลัพธ์ที่ต้องการรองรับการแก้ปัญหาในงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ใช้ Likert 5-point จำนวน 15 ท่าน ผลการประเมินกรอบแนวคิด ISS-DVE มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดระดับมากที่สุด (mean=4.64, S.D.=0.37) โดยด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือด้าน System (mean=4.87, S.D.=0.25) ซึ่งการออกแบบและพัฒนาเชิงสถาปัตยกรรม ความสอดคล้องกับบริบทผู้ใช้ เป็นจุดแข็งของกรอบแนวคิดนี้อย่างมาก ทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดระบบและกระบวนการแบบ IPOF และสถาปัตยกรรม AI Agent (PDAL) ที่ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบครบวงจรและลูปป้อนกลับ [17],[18] เมื่อพิจารณารายข้อ ด้าน System โดยข้อ 1.1 ความครบถ้วนขององค์ประกอบ (mean=4.87, S.D.=0.25) แสดงถึงผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นที่สอดคล้องกันทุกท่าน ต่อความครบถ้วนและความเชื่อมโยงของโครงสร้าง อีกทั้งด้าน User & Environment (mean=4.71, S.D.=0.45) สอดคล้องกับทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (TAM) ที่ชี้ว่าความง่ายในการใช้และประโยชน์ที่รับรู้เป็นตัวขับการยอมรับ [35][40] ด้าน Decision และ Intelligence Learning อยู่ในระดับมากที่สุด แต่ยังมี จุดพัฒนา ในข้อ 2.2 ความเหมาะสมของการตัดสินใจของ AI และ 4.2 ความสามารถปรับตัวตามสถานการณ์ ซึ่งได้ค่า (mean=4.47, S.D.=0.64) ต่ำกว่าข้ออย่อยอื่นเล็กน้อย สะท้อนความท้าทายด้าน คุณภาพข้อมูลหลักฐาน และ ความครอบคลุมของฐานความรู้ สำหรับ RAG กับ LLM และการออกแบบ feedback loop ให้ตรวจสอบย้อนกลับได้ (XAI) จากผลดังกล่าว ข้อเสนอเพื่อยกระดับคุณภาพเชิงระบบสอดรับกับ จุดพัฒนา ดังนี้ 1) นำแนวคิด Policy-Grounded RAG มากำกับแหล่งอ้างอิง เงื่อนไขการปฏิเสธตอบเมื่อหลักฐานไม่พอ เพื่อเพิ่มคุณภาพคำแนะนำ [10] 2) สร้างปุ่ม Feedback Driven Learning บนแดชบอร์ด ภายใต้กรอบปฏิบัติ MLOps 3) เสริมการอธิบายผล (XAI) ในระดับที่ผู้ใช้งาน เข้าใจได้ง่าย เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและการยอมรับ [20] ในค่า S.D. = 0.00-0.64 ระหว่างผู้เชี่ยวชาญความเห็นสอดคล้องกันสูง ขณะที่ค่าเฉลี่ยรายข้อโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดรับสมมติฐานว่าโครงสร้าง ISS-DVE พร้อมต่อยอดสู่ Prototype & Field Trial เพื่อประเมิน Usability และ Acceptance (SUS กับ TAM) ควบคู่ตัวชี้วัดคุณภาพคำแนะนำของ AI ในสถานการณ์จริง [35][47][48] ซึ่งจะต้องพัฒนาระบบต้นแบบสำหรับงานวิจัยไปใช้งานจริงกับกลุ่มผู้ใช้

8. สรุปแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้นำเสนอและตรวจสอบความเหมาะสมของกรอบแนวคิด ISS-DVE ซึ่งบูรณาการแนวคิด IPOF เข้ากับสถาปัตยกรรม AI Agent (PDAL) และเทคโนโลยี RAG ร่วมกับโมเดลภาษาขนาดใหญ่ (LLM) เพื่อสนับสนุนระบบนิเทศแบบทวิภาคี ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญพบว่ามีความเหมาะสมในระดับสูงที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงจุดแข็งด้านโครงสร้างระบบที่ครอบคลุมและความสอดคล้องกับการใช้งานของผู้ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีระบบและทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี [17],[35] ประเด็นที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม ได้แก่ 1) คุณภาพของคำแนะนำจาก AI 2) ความสามารถในการปรับตัวตามสถานการณ์ ซึ่งทั้งสองด้านยังเป็นประเด็นที่ต้องเร่งพัฒนาในระดับเดียวกับมิติอื่น ๆ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงกับหลักฐานและการเรียนรู้จากการใช้งานจริง [10],[49].

9. เอกสารอ้างอิง

[1] S. Choy, G.-B. Wärvik, and V. Lindberg, Eds., Integration of Vocational Education and Training Experiences: Purposes, Practices and Principles. Singapore: Springer Nature Singapore Pte Ltd., 2018. doi: 10.1007/978-981-10-8857-5.

[2] O. Ivanytska and L. Sike, “A comparative study on the governance of vocational education between China and Germany,” Public Administration and Law Review, vol. 1, no. 21, pp. 25–39, Mar. 2025, doi: 10.36690/2674-5216-2025-1-26-39.

[3] M. T. Maurer and P. Gonon, “Governance and policy change in vocational education and training: A comparative analysis,” International Journal for Research in Vocational Education and Training, vol. 11, no. 1, pp. 1–22, 2024. doi: 10.13152/IJRVET.11.1.1.

[4] K. Bhatta, “Ensuring quality assurance in technical and vocational education and training,” TVET Journal, vol. 1, no. 15, pp. 71–82, 2021.

[5] R. Maclean and D. Wilson, Eds., International Handbook of Education for the Changing World of Work: Bridging Academic and Vocational Learning. Dordrecht, The Netherlands: Springer, 2009.

[6] S. Billett, Guiding Workplace Learning. Dordrecht, The Netherlands: Springer, 2001.

[7] D. Carless and D. Boud, "The development of student feedback literacy," *Assessment & Evaluation in Higher Education*, vol. 43, no. 8, pp. 1315–1325, 2020.

[8] S. Billett, "Learning through work: Emerging perspectives and new challenges," International Journal of Educational Research, vol. 123, 2024, Art. no. 102308. doi: 10.1016/j.ijer.2024.102308.

[9] L. Tretow-Fish, P. Gonon, and M. Maurer, "Apprenticeship governance and quality assurance: Comparative insights from European VET systems," Empirical Research in Vocational Education and Training, vol. 15, no. 1, 2023, Art. no. 8. doi: 10.1186/s40461-023-00308-8.

[10] P. Lewis et al., "Retrieval-augmented generation for knowledge-intensive NLP tasks," *Advances in Neural Information Processing Systems*, vol. 33, pp. 9459–9474, 2020.

[11] A. K. Vashistha and R. K. Gupta, "Speech recognition using deep neural networks: A systematic review," Journal of King Saud University – Computer and Information Sciences, vol. 35, no. 4, pp. 1012–1035, 2023, doi: 10.1016/j.jksuci.2023.01.015.

[12] T. Shaik, X. Tao, C. Dann, H. Xie, Y. Li, and L. Galligan, "Sentiment analysis and opinion mining on educational data: A survey," Natural Language Processing Journal, vol. 2, Art. no. 100003, 2023, doi: 10.1016/j.nlp.2022.100003.

[13] M. A.-M. Khan, N. Sikder, M. A. P. Mahmud, A. Nahid, and A. K. M. Azad, "A Systematic Review on Reinforcement Learning-Based Robotics Within the Last Decade," IEEE Access, vol. 8, pp. 176598–176623, 2020, doi: 10.1109/ACCESS.2020.3027152.

[14] Q. Abbas, W. Jeong, and S. W. Lee, "Explainable AI in clinical decision support systems: A meta-analysis of methods, applications, and usability challenges," Healthcare, vol. 13, no. 17, Art. no. 2154, 2025, doi: 10.3390/healthcare13172154.

[15] S. Mahamad, Y. H. Chin, N. I. N. Zulmuksah, M. M. Haque, M. Shaheen, and K. Nisar, "Technical review: Architecting an AI-driven decision support system for enhanced online learning and assessment," Future Internet, vol. 17, no. 9, p. 383, 2025. doi: 10.3390/fi17090383.

[16] S. Guberman, "Reflections on Ludwig von Bertalanffy's 'General System Theory: Foundations, Development, Applications'," [Conference/Journal name if applicable], pp. 1–10.

[17] S. Arnold and K. Wade, "A definition of systems thinking: A systems approach," *Procedia Computer Science*, vol. 44, pp. 669–678, 2020.

[18] S. Russell and P. Norvig, *Artificial Intelligence: A Modern Approach*, 4th ed. Hoboken, NJ, USA: Pearson, 2021.

[19] D. A. Kolb, Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Englewood Cliffs, NJ, USA: Prentice-Hall, 1984.

[20] A. Adadi and M. Berrada, "Peeking inside the black-box: A survey on explainable artificial intelligence (XAI)," *IEEE Access*, vol. 8, pp. 52138–52160, 2020.

[21] B. Mittelstadt et al., "The ethics of algorithms: Mapping the debate," *Big Data & Society*, vol. 7, no. 2, pp. 1–21, 2020.

[22] M. Gessler and C. Siemer, "Umbrella review: Methodological review of reviews published in peer-reviewed journals with a substantial focus on vocational education and training

research," International Journal for Research in Vocational Education and Training, vol. 7, no. 1, pp. 91–125, Apr. 2020, doi: 10.13152/IJRVET.7.1.5.

[23] V. Šćepanović and A. Martín-Artiles, "Dual training in Europe: a policy fad or a policy turn?," Transfer: European Review of Labour and Research, vol. 26, no. 1, pp. 1–12, 2020, doi: 10.1177/1024258919898317.

[24] T. B. Brown et al., "Language models are few-shot learners," *Advances in Neural Information Processing Systems*, vol. 33, pp. 1877–1901, 2020.

[25] DAMA International, *DAMA-DMBOK: Data Management Body of Knowledge*, 2nd ed., 2020.

[26] A. Margara, N. Felicioni, S. Cilloni, and G. P. Cugola, "A Model and Survey of Distributed Data-Intensive Systems," ACM Computing Surveys, vol. 56, no. 1, pp. 1–69, Aug. 2023, doi: 10.1145/3604801.

[27] J. Smith and L. Anderson, "Artificial intelligence in higher education: Emerging trends and research directions," Computers & Education, vol. 189, 2023, Art. no. 104593, doi: 10.1016/j.compedu.2023.104593.

[28] Z. Ghahramani, "Probabilistic machine learning and artificial intelligence," Nature, vol. 521, no. 7553, pp. 452–459, May 2015, doi: 10.1038/nature14541.

[29] J. Gawlikowski et al., "A survey of uncertainty in deep neural networks," Artificial Intelligence Review, 2023, doi: 10.1007/s10462-023-10562-9.

[30] A. Kumar and S. Patel, "Artificial intelligence–driven educational supervision systems: Conceptual design and implementation framework," Preprints, vol. 2025, Art. no. 0351, Apr. 2025. doi: 10.20944/preprints202504.0351.v1.

[31] T. A. B. Tretow-Fish and M. S. Khalid, "Methods for evaluating learning analytics and learning analytics dashboards in adaptive learning platforms: A systematic review," The Electronic Journal of e-Learning, vol. 21, no. 5, pp. 430–449, 2023, doi: 10.34190/ejel.21.5.3088.

[32] J. Wei, X. Wang, D. Schuurmans, M. Bosma, B. Ichter, F. Xia, E. Chi, Q. Le, and D. Zhou, "Chain-of-thought prompting elicits reasoning in large language models," in Proceedings of the 36th International Conference on Neural Information Processing Systems (NeurIPS 2022), 2022, pp. 24824–24837, doi: 10.5555/3600270.3601850.

[33] J. R. Koza, Genetic Programming: On the Programming of Computers by Means of Natural Selection. Cambridge, MA, USA: MIT Press, 1992.

[34] D. Kahneman, "Maps of bounded rationality: Psychology for behavioral economics," American Economic Review, vol. 93, no. 5, pp. 1449–1475, Dec. 2003, doi: 10.1257/000282803322655392.

[35] E. Atkinson, C. Yuan, G. Baudart, L. Mandel, and M. Carbin, "Semi-symbolic Inference for Efficient Streaming Probabilistic Programming," Proceedings of the ACM on Programming Languages, vol. 6, no. OOPSLA2, Art. 184, 2022, doi: 10.1145/3563347.

[36] X. Chen, H. Xie, D. Zou, and G.-J. Hwang, "Application and theory gaps during the rise of Artificial Intelligence in Education," Computers & Education: Artificial Intelligence, vol. 1, p. 100002, 2020, doi: 10.1016/j.caeai.2020.100002.

[37] G. Tutz, "Hierarchical models for the analysis of Likert scales in regression and item response analysis," International Statistical Review, vol. 89, no. 1, pp. 18–35, Apr. 2021, doi: 10.1111/insr.12396.

[38] N. Yusoff, “The use of index of item-objective congruence (IOC) in instrument validation,” *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, vol. 10, no. 7, pp. 187–194, 2020.

[39] V. Braun and V. Clarke, “Reflecting on reflexive thematic analysis,” *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, vol. 11, no. 4, pp. 589–597, 2020.

[40] V. Venkatesh et al., “User acceptance of information technology: Toward a unified view (UTAUT update),” *MIS Quarterly*, vol. 44, no. 3, pp. 1–30, 2020.

[41] N. Marangunić and A. Granić, “Technology acceptance model: A literature review from 1986 to 2021,” *Universal Access in the Information Society*, vol. 20, pp. 1–20, 2021.

[42] A. Rai, “Explainable AI: From black box to glass box,” *Journal of the Academy of Marketing Science*, vol. 48, pp. 137–141, 2020.

[43] S. Budd, E. C. Robinson, and B. Kainz, “A survey on active learning and human-in-the-loop deep learning for medical image analysis,” arXiv preprint, arXiv:1910.02923v2, May 2021.

[44] E. Moreau, “Human-centric artificial intelligence systems: Integrating ethical design, human values, and socio-technical intelligence across domains,” European Journal of Emerging Education Research, vol. 3, no. 1, pp. 1–5, Jan. 2026.

[45] J. Boone and D. Boone, “Analyzing Likert data,” *Journal of Extension*, vol. 50, no. 2, 2020.

[46] A. Field, *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*, 5th ed., SAGE, 2020.

[47] E. Breck, S. Cai, E. Nielsen, M. Salib, and D. Sculley, “The ML Test Score: A rubric for ML production readiness and technical debt reduction,” in Proc. 2017 IEEE Int. Conf. Big Data (Big Data), Boston, MA, USA, 2017, pp. 1123–1132, doi: 10.1109/BigData.2017.8258038.

[48] J. Brooke, “SUS: A retrospective,” *Journal of Usability Studies*, vol. 8, no. 2, pp. 29–40, 2020.

[49] K. Shuster, M. Komeili, L. Adolphs, S. Roller, A. Szlam, and J. Weston, “Language models that seek for knowledge: Modular search & generation for dialogue and prompt completion,” arXiv preprint arXiv:2203.13224v2, Mar. 29, 2022.

การออกแบบสถาปัตยกรรมแพลตฟอร์ม Early Warning อัจฉริยะ เพื่อป้องกันการออกจากระบบการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

Intelligent Early Warning Platform Architecture Design to Prevent Dropping Out of the School System of Students in Small Schools

นิพิฐพนธ์ ทัพพ์ชัยศิริ

นักศึกษาระดับปริญญาเอก

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การป้องกันการออกกลางคันของผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ เนื่องจากลักษณะที่เป็น *'กล่องดำ' (Black-box)* ของปัญญาประดิษฐ์แบบดั้งเดิม และข้อจำกัดในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีทรัพยากรจำกัด งานวิจัยฉบับนี้จึงนำเสนอโครงร่าง *AI-based Early Warning and Dropout Surveillance (AI-EWDS)* ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมอัจฉริยะรูปแบบใหม่ที่ออกแบบมาเพื่อยกระดับความโปร่งใสในการทำนายและความสอดคล้องตามบริบทการใช้งานข้อเด่นทางเทคนิคหลักของงานวิจัยนี้คือการบูรณาการสถาปัตยกรรม *AI Agent* อัตโนมัติ เข้ากับ ปัญญาประดิษฐ์ที่อธิบายได้ (*Explainable Artificial Intelligence: XAI)* โดยใช้เทคนิค *SHAP* และ *Feature Importance* เพื่อให้ผู้สอนสามารถเข้าใจกระบวนการตัดสินใจของระบบได้ ในขณะเดียวกัน โครงร่างนี้ยังได้รวมกลไก *Human-in-the-Loop (HITL)* ซึ่งช่วยให้เกิดวงจรการตอบกลับอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของโมเดลให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในแต่ละพื้นที่สถาปัตยกรรมที่นำเสนอนี้ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้วยกระบวนการตรวจสอบที่เข้มงวด ซึ่งผลการประเมินแสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ *4.73* และสูงสุดที่ *4.78* ในมิติด้านคุณภาพการเรียนรู้และความฉลาดในการปรับตัว (*Learning Quality and Adaptive Intelligence)* โครงร่างงานวิจัยนี้จึงเป็นรากฐานทางเทคนิคที่แข็งแกร่งสำหรับการติดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้าที่มีความโปร่งใสและยืดหยุ่นในสถานศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะ

คำสำคัญ *Early Warning System, Student Dropout, Artificial Intelligence, Rural Education, Framework Validation, Explainable AI (XAI)*

สัมมนาวิชาการ เทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย ระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3

1. บทนำ

ปัญหาการออกนอกระบบการศึกษา school dropout เป็นหนึ่งในความท้าทายเชิงโครงสร้างที่สำคัญของระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ชนบทและห่างไกล ซึ่งมักเผชิญข้อจำกัดด้านบุคลากร งบประมาณ โครงสร้างพื้นฐาน และระบบสารสนเทศ [1] [2] ปัญหานี้ไม่เพียงส่งผลต่อโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนแต่ละคน แต่ยังมีผลกระทบเชิงระบบต่อการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และความเสมอภาคทางสังคมในระยะยาว [3] ข้อมูลจากรายงานสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทยชี้ว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กและพื้นที่ห่างไกลมีความเสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษาสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ อันเนื่องมาจากปัจจัยซับซ้อนทั้งด้านเศรษฐกิจครัวเรือนและภาวะการเรียนรู้ถดถอย [4] สำหรับกรณีศึกษาของโรงเรียนบ้านนนท์ พบปัญหาลักษณะเดียวกัน โดยข้อมูลการวิเคราะห์ระบุว่าอัตราการเข้าเรียนอยู่ที่ 83.5% และมีนักเรียนราว 15–18% ที่มีความเสี่ยงด้านสุขภาพจิต ซึ่งสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย [5] ปัจจัยเหล่านี้ สะท้อนถึงความเปราะบางของกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ต้องเผชิญทั้งข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความท้าทายด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม–เศรษฐกิจ

แม้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จะมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลไกสำคัญตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่การดำเนินงานในปัจจุบันยังคงพึ่งพาการสังเกตของครูและการบันทึกข้อมูลแบบกระจาย ขาดการบูรณาการข้อมูลจากหลายแหล่งและการติดตามผลอย่างเป็นระบบ [6] [7] การคัดกรองเชิงรุก proactive screening จึงทำได้จำกัด และการสนับสนุนช่วยเหลือมักเกิดขึ้นเมื่อปัญหามีความรุนแรงแล้ว ซึ่งขัดแย้งกับเป้าหมายของ สพฐ. ที่มุ่งเน้นการเข้าถึงการศึกษา ความเสมอภาค และการดูแลนักเรียนแบบองค์รวม

ในเชิงทฤษฎี ปัญหาการออกนอกระบบสามารถอธิบายได้ด้วย Ecological Systems Theory ของ Bronfenbrenner [8] ซึ่งชี้ว่า การพัฒนาของเด็กเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อยหลายระดับ ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และนโยบายสาธารณะ การออกนอกระบบจึงเป็นผลจากปัจจัยหลายมิติที่ซับซ้อน ทั้งด้านวิชาการ จิตสังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งต้องการการวิเคราะห์ที่ครอบคลุมและเชื่อมโยงข้อมูลจากหลายแหล่ง

จากงานวิจัยในระดับสากล ระบบแจ้งเตือนล่วงหน้า Early Warning Systems: EWS ที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์ ได้แสดงศักยภาพในการตรวจจับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้อย่างแม่นยำและ

ทันเวลา [1] [9] จากงานวิจัยจำนวนมาก พบว่า การใช้ตัวชี้วัดด้านการเข้าเรียน ผลสัมฤทธิ์ และพฤติกรรมในระบบแจ้งเตือนล่วงหน้า EWS สามารถระบุนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่จะออกนอกระบบได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งช่วยให้โรงเรียนเข้าช่วยเหลือได้ทันท่วงที [10] โมเดลการเรียนรู้ของเครื่อง Machine Learning เช่น Random Forest, Gradient Boosting และ Neural Networks ได้ถูกนำมาใช้วิเคราะห์ตัวแปรเชิงพฤติกรรม การเข้าเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และปัจจัยครอบครัว เพื่อสร้างแบบจำลองการพยากรณ์ความเสี่ยงที่มีความแม่นยำสูง [11]

แต่อย่างไรก็ตาม การนำระบบแจ้งเตือนล่วงหน้าไปใช้ในโรงเรียนขนาดเล็กยังเผชิญอุปสรรคหลายประการ ได้แก่ ขนาดข้อมูลที่จำกัด ความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล การขาดโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี และความพร้อมด้านทักษะดิจิทัลของครู [2] [12] ในประเทศไทย มีงานวิจัยเกี่ยวกับ EWS ส่วนใหญ่เน้นในระดับอุดมศึกษาหรือโรงเรียนขนาดใหญ่ [13] ขาดระบบที่ออกแบบให้เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความต้องการเฉพาะพื้นที่ ช่องว่างนี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ย่อย 4.1 ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDG 4 และมาตรฐาน สพฐ. ที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการข้อมูล [3]

ดังนั้น งานวิจัยนี้ จึงมุ่งพัฒนาแพลตฟอร์มการเฝ้าระวังล่วงหน้าอัจฉริยะ (AI-based Early Warning and Dropout Surveillance: AI-EWDS) เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีความเสี่ยงออกจากระบบการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้เทคโนโลยี Machine Learning และ Explainable AI เพื่อเสริมศักยภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้สามารถตรวจจับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเชิงรุก ผสานข้อมูลหลายมิติ ในกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนนท์ [5] เช่น ด้านวิชาการ การมาเรียน พฤติกรรมเสี่ยง สุขภาพ-จิตสังคม และครอบครัว XAI จะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ครูที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่จำกัด [12] แพลตฟอร์มนี้ จะแจ้งเตือนแบบเรียลไทม์ เพื่อให้การช่วยเหลือเกิดขึ้นอย่างทันท่วงทีและตรงจุด โดยระบบจะอธิบายเหตุผลเบื้องหลังการพยากรณ์ ความเสี่ยง และการตัดสินใจร่วมกันของครู เพื่อให้การสนับสนุนช่วยเหลือได้อย่างที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับเป้าหมายของ สพฐ.

2. วัตถุประสงค์

2.1 พัฒนากรอบแนวคิดแพลตฟอร์มการเฝ้าระวังล่วงหน้าอัจฉริยะสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก

2.2 ออกแบบและพัฒนาระบบต้นแบบให้สอดคล้องกับมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สพฐ.

2.3 ประเมินประสิทธิภาพ คุณภาพ และความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ข้อมูลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลย้อนหลัง 3 ปีการศึกษา จากโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียน ≤ 120 คน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุมข้อมูลนักเรียนใน 6 มิติ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 ข้อมูลด้าน วิชาการ การมาเรียน พฤติกรรมเสี่ยง สุขภาพ-จิตสังคม ครอบครัวและบริบทโรงเรียน

3.1.2 จำนวนนักเรียนที่มีข้อมูลย้อนหลัง ปีละประมาณ 20 คน รวมไม่น้อยกว่า 60 คน

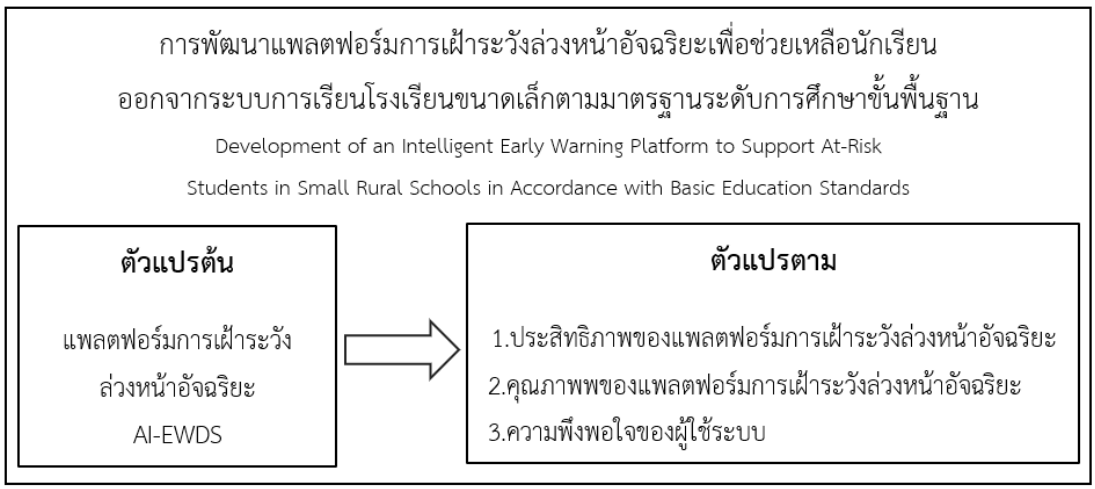
3.1.3 ครูที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น ครูประจำชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษา รวมไม่น้อยกว่า 20 คน

3.1.4 โรงเรียนขนาดเล็กที่เข้าร่วมการเก็บข้อมูล และทดลองใช้ระบบต้นแบบ จำนวน 8 – 12 แห่ง เพื่อให้ครอบคลุมความหลากหลายของบริบท

3.2 ประชากร ครูประจำชั้น ครูแนะแนว และผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมไม่น้อยกว่า 20 คน

3.3 กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกแบบเจาะจง Purposive Sampling จากครูและผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 10 คน เพื่อสอบถามความต้องการ ประเมิน และให้ข้อเสนอแนะต่อระบบต้นแบบ AI-EWDS

3.4 ตัวแปร

3.5 ระยะเวลาในการวิจัย ปีพุทธศักราช 2566-2569

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

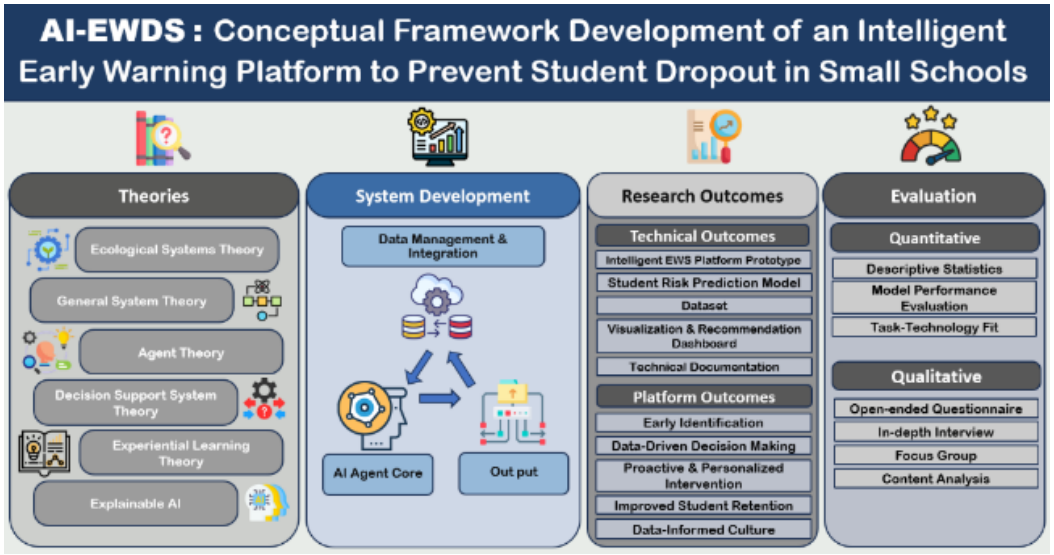
4.1 ได้กรอบแนวคิดการพัฒนาแพลตฟอร์มการเฝ้าระวังล่วงหน้าอัจฉริยะ ที่ผ่านการทดสอบความถูกต้อง ครอบคลุมมาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 ครูและผู้บริหารมีแพลตฟอร์มการเฝ้าระวังล่วงหน้าอัจฉริยะในการตัดสินใจช่วยลดปัญหาผู้เรียนออกนอกระบบการเรียน ได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.3 ส่งเสริมการประยุกต์ใช้ AI เป็นเครื่องมือสนับสนุนช่วยตัดสินใจ เพื่อยกระดับคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเพิ่มโอกาสทางการศึกษา

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในบริบทของไทยและการวิจัยพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ สำหรับการเฝ้าระวังการออกกลางคัน Dropout Surveillance และการเตือนภัยล่วงหน้า Early Warning กรอบแนวคิด Conceptual Framework ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดโครงสร้างและแนวทางของระบบ โดยแพลตฟอร์ม AI-based Early Warning and Dropout Surveillance: AI-EWDS ที่ผสมผสานทฤษฎีพื้นฐานจากสาขาต่างๆ เพื่อสร้างระบบที่ครอบคลุมตั้งแต่การจัดการข้อมูล การวิเคราะห์ด้วย AI ไปจนถึงการประเมินผลลัพธ์ กรอบแนวคิดนี้จะช่วยให้เห็นภาพรวมของการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎี การพัฒนาระบบ ผลลัพธ์จากการวิจัย และวิธีการประเมิน โดยเน้นความเชื่อมั่น และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบโจทย์ปัญหาในภาคการศึกษาที่ต้องการลดอัตราการออกกลางคัน ภาพไดอะแกรมที่นำเสนอนี้ แสดงถึงลำดับชั้นของกรอบแนวคิด โดยเริ่มจากฐานทฤษฎีลงไปสู่การนำไปปฏิบัติและประเมินผล ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยหรือผู้พัฒนาสามารถเข้าใจและนำไปขยายผลได้อย่างมีระบบ

รูปที่ 1. *Conceptual Framework of AI-Agent- Based Intelligent System Development for AI- EWDS*

เป็นกรอบแนวคิดการพัฒนาระบบอัจฉริยะที่ใช้ AI Agent สำหรับแพลตฟอร์ม AI-EWDS ซึ่งเป็นระบบเตือนภัยล่วงหน้าและเฝ้าระวังการออกนอกระบบที่ใช้ AI นำเสนอโครงสร้างที่เป็นระบบสำหรับการออกแบบ การนำไปปฏิบัติ และการประเมินระบบอัจฉริยะที่มุ่งป้องกันการออกนอกระบบของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย จาก *รูปที่ 1* กรอบแนวคิดนี้ได้บูรณาการทฤษฎีพื้นฐาน องค์ประกอบการพัฒนาระบบ ผลลัพธ์การวิจัยเชิงประจักษ์ และกลไกการประเมิน เพื่อให้มั่นใจถึงความสามารถในการขยายขนาด ความสามารถในการตีความ และการประยุกต์ใช้ในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร โดยอาศัยความก้าวหน้าในการช่วยเหลือด้านการศึกษาที่ขับเคลื่อนด้วย AI

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้กระบวนการวิจัย เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์ม AI-EWDS ป้องกันนักเรียนออกนอกระบบในโรงเรียนขนาดเล็ก สอดคล้องกับมาตรฐาน สพฐ. แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

6.1 ระยะที่ 1 การพัฒนากรอบแนวคิด

6.1.1 วิเคราะห์งานวิจัย EWS และปัจจัยความเสี่ยง 6 มิติ เช่น ด้านวิชาการ การมาเรียน พฤติกรรมเสี่ยง สุขภาพ-จิตสังคม ครอบครัว และบริบทโรงเรียน

6.1.2 ออกแบบกรอบแนวคิด ผสานข้อมูล 6 มิติ ตาม Ecological Systems Theory

6.1.3 อภิปรายกรอบแนวคิด เพื่อประเมินความเหมาะสม

6.1.4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงกรอบแนวคิด

6.1.5 ประเมินกรอบแนวคิด ด้วย 5 มิติ โดยผู้เชี่ยวชาญด้าน AI และการศึกษา 5 คน ผ่านแบบสอบถามมาตรส่วน ประมาณค่า Likert Scale 5 ระดับ เพื่อตรวจสอบ ความเหมาะสม และความสมบูรณ์

6.1.6 วิเคราะห์เนื้อหาปรับปรุงและยืนยันกรอบแนวคิด ด้วย Content Analysis

6.2 ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนาระบบต้นแบบ

6.2.1 ศึกษางานวิจัย EWS ที่ใช้ AI

6.2.2 ออกแบบระบบย่อย โดย Integration Model แบบ Two-Axis Integration Model แบ่งออกเป็น 2 แกนหลักการทำงานในการวิเคราะห์ผ่าน Analytics Engine และ Recommendation Engine

6.2.3 ประเมินแบบร่างระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ด้วย Expert Review

6.2.4 พัฒนาระบบต้นแบบโดยใช้ข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี

6.2.5 ทดสอบความถูกต้องของระบบโดยผู้วิจัย

6.2.6 ประเมินประสิทธิภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้วยค่า Accuracy, Precision, Recall, F1-Score และ mAP

6.2.7 วิเคราะห์ผลเชิงปริมาณ ด้วย Latency และ Uncertainty Sampling

6.2.8 วิเคราะห์เนื้อหาปรับปรุงและยืนยันกรอบแนวคิด ด้วย Content Analysis

6.3 ระยะที่ 3 การประเมินโดยผู้ใช้จริง

6.3.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ครูที่ปรึกษาและผู้บริหาร 10 คน

6.3.2 จัดเตรียมคู่มือและอบรมการใช้งาน

6.3.3 ทดลองใช้ระบบ เพื่อตรวจจับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และวาง ISP แนะนำ โดยผ่าน Dashboard เพื่อการตัดสินใจ

6.3.4 เก็บข้อมูลความพึงพอใจและความคิดเห็น ด้วยแบบสอบถาม

6.3.5 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ด้วย Accuracy, Precision, Recall, Latency, Dropout Reduction Rate และการวิเคราะห์เนื้อหา ด้วย Net Promoter Score และ Task-Technology Fit

6.3.6 สรุปผลอัตราการลดลงของการออกนอกระบบ ด้วย Dropout Reduction Rate และข้อเสนอแนะ ด้วย Content Analysis เพื่อพัฒนาระบบ

7. ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิด ระบบแจ้งเตือนและป้องกันการออกนอกระบบด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก (AI-EWDS) การพัฒนากรอบแนวคิดนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้

ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาระบบแจ้งเตือนล่วงหน้า (Early Warning System) เพื่อลดความเสี่ยงในการออกนอกระบบของนักเรียน [50] กรอบแนวคิดนี้ได้รวมเอาจุดเด่นของเทคนิค Machine Learning และ Data Mining ที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่ามีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ [45] เข้ากับสถาปัตยกรรม Intelligent Agents [49] เพื่อสร้างระบบที่ตอบสนองต่อบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างแท้จริง การนำเสนอผลการประเมินแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ (Content Validity)

ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา และการบริหารจัดการสถานศึกษา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อยืนยันว่าข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามเชิงปฏิบัติการของกรอบแนวคิด โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ตามที่แสดงไว้ใน *ตารางที่ 1*

ตารางที่ 1 ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน

รายการประเมิน	คนที่			ผลรวม (ΣR)	IOC (ΣR/N)	การแปลผล
	1	2	3			
1. System Quality	**+1**	**+1**	**+1**	**3**	**1.00**	**ใช้ได้**
1.1) องค์ประกอบของกรอบแนวคิดมีความครบถ้วนและครอบคลุมข้อมูล 6 มิติ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
1.2) โครงสร้าง IPOF-AI Agent มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกัน	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
1.3) กรอบแนวคิดสามารถนำไปพัฒนาต้นแบบสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กได้จริง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2. Intelligence Quality	**+1**	**+1**	**+1**	**3**	**1.00**	**ใช้ได้**
2.1) AI Agent แสดงความสามารถในการรับรู้และวิเคราะห์ข้อมูลหลายมิติ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

รายการประเมิน	คนที่			ผลรวม (ΣR)	IOC (ΣR/N)	การแปลผล
	1	2	3			
2.2) การตัดสินใจของ AI Agent มีความสมเหตุสมผลและตรงกับบริบทการศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2.3) กระบวนการ ML และ XAI มีความฉลาดและเป็นระบบ	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
3. Decision Quality	**+1**	**+1**	**0**	**2**	**0.67**	**ใช้ได้**
3.1) ระบบสามารถสนับสนุนการตัดสินใจในการช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3.2) ผลลัพธ์ของการตัดสินใจมีความโปร่งใสและอธิบายได้ด้วย XAI	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3.3) การตัดสินใจตรงกับความต้องการของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
4. Learning Quality	**+1**	**+1**	**+1**	**3**	**1.00**	**ใช้ได้**
4.1) ระบบสามารถเรียนรู้และปรับปรุงจาก Feedback ของครูได้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4.2) AI Agent แสดงความสามารถในการปรับตัวตามบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4.3) การเรียนรู้ช่วยเพิ่มความแม่นยำในการตรวจจับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5. Environment Quality	**+1**	**+1**	**+1**	**3**	**1.00**	**ใช้ได้**

รายการประเมิน	คนที่			ผลรวม (ΣR)	IOC (ΣR/N)	การแปลผล
	1	2	3			
5.1) ระบบสอดคล้องกับมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สพฐ.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5.2) ครูสามารถเข้าใจและใช้งานได้สะดวกแม้มีทักษะดิจิทัลจำกัด	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
5.3) กรอบแนวคิดเหมาะสมกับข้อจำกัดด้านทรัพยากรของโรงเรียนขนาดเล็ก	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

หมายเหตุ *+1 = แน่ใจว่าสอดคล้อง, 0 = ไม่แน่ใจ, -1 = แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง*

จากตารางที่ 1 ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พบว่า รายการประเมินทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง **0.67 – 1.00** ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 0.50 แสดงว่า แบบประเมินฉบับนี้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหลักได้อย่างน่าเชื่อถือ

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดประเมินความเหมาะสมใน 5 มิติหลัก ซึ่งมิติเหล่านี้ถูกออกแบบมาเพื่อสะท้อนคุณภาพของระบบ AI เพื่อการศึกษาที่สมบูรณ์ โดยเฉพาะมิติ Decision Quality ที่มุ่งเน้นการเป็นระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System) เพื่อช่วยครูในการวางแผนช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ [48] และมิติ Intelligence Quality ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความไว้วางใจผ่านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่อธิบายได้ (Explainable AI: XAI) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ครูยอมรับและใช้งานระบบ [46] นอกจากนี้ มิติ Learning Quality ยังถูกออกแบบมาให้สอดคล้องกับแนวคิด Human-in-the-Loop ที่ระบบสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองจากข้อมูลป้อนกลับของครูผู้ใช้งานได้ [47]

ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดระบบ AI-EWDS ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 กลุ่มๆ ละ 5 ท่าน

ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบ AI การศึกษา และการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 15 ท่าน ประเมินความเหมาะสมใน 5 มิติหลัก โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามที่แสดงไว้ใน *ตารางที่ 2*

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิด AI-EWDS โดยผู้เชี่ยวชาญ 15 ท่าน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. System Quality (คุณภาพของระบบ)	**4.67**	**0.50**	**มากที่สุด**
1.1) องค์ประกอบของกรอบแนวคิดมีความครบถ้วนและครอบคลุมข้อมูล 6 มิติ	4.69	0.51	มากที่สุด
1.2) โครงสร้าง IPOF-AI Agent มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกัน	4.67	0.48	มากที่สุด
1.3) กรอบแนวคิดสามารถนำไปพัฒนาต้นแบบสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กได้จริง	4.65	0.51	มากที่สุด
2. Intelligence Quality (คุณภาพความฉลาด)	**4.74**	**0.46**	**มากที่สุด**
2.1) AI Agent แสดงความสามารถในการรับรู้และวิเคราะห์ข้อมูลหลายมิติได้เหมาะสม	4.75	0.45	มากที่สุด
2.2) การตัดสินใจของ AI Agent มีความสมเหตุสมผลและตรงกับบริบทการศึกษา	4.73	0.47	มากที่สุด
2.3) กระบวนการ ML และ XAI มีความฉลาดและเป็นระบบ	4.74	0.46	มากที่สุด
3. Decision Quality (คุณภาพการตัดสินใจ)	**4.70**	**0.48**	**มากที่สุด**
3.1) ระบบสามารถสนับสนุนการตัดสินใจในการช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง	4.71	0.47	มากที่สุด
3.2) ผลลัพธ์ของการตัดสินใจมีความโปร่งใสและอธิบายได้ด้วย XAI	4.70	0.48	มากที่สุด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
3.3) การตัดสินใจตรงกับความต้องการของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก	4.69	0.49	มากที่สุด
4. Learning Quality (คุณภาพการเรียนรู้)	**4.80**	**0.42**	**มากที่สุด**
4.1) ระบบสามารถเรียนรู้และปรับปรุงจาก Feedback ของครูได้	4.79	0.43	มากที่สุด
4.2) AI Agent แสดงความสามารถในการปรับตัวตามบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก	4.82	0.40	มากที่สุด
4.3) การเรียนรู้ช่วยเพิ่มความแม่นยำในการตรวจจับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง	4.79	0.42	มากที่สุด
5. Environment Quality (คุณภาพเชิงสภาพแวดล้อม)	**4.72**	**0.45**	**มากที่สุด**
5.1) ระบบสอดคล้องกับมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สพฐ.	4.74	0.44	มากที่สุด
5.2) ครูสามารถเข้าใจและใช้งานได้สะดวกแม้มีทักษะดิจิทัลจำกัด	4.71	0.46	มากที่สุด
5.3) กรอบแนวคิดเหมาะสมกับข้อจำกัดด้านทรัพยากรของโรงเรียนขนาดเล็ก	4.71	0.45	มากที่สุด
สรุปภาพรวม	**4.73**	**0.46**	**มากที่สุด**

จาก *ตารางที่ 2* ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดระบบ AI-EWDS โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 ท่าน ได้ให้ข้อสรุปที่ชัดเจนและเป็นเอกฉันท์ว่า กรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นนี้ มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.73, S.D. = 0.46) ผลลัพธ์ดังกล่าวไม่เพียงสะท้อนถึงการยอมรับในเชิงทฤษฎี แต่ยังเป็นการยืนยันถึงศักยภาพในการนำไปประยุกต์ใช้จริงในบริบทของสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละมิติ พบว่าคุณลักษณะที่โดดเด่นที่สุดของกรอบแนวคิดนี้ คือ ความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัว ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ยั่งยืนและตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงได้จริง

มิติที่ได้รับการประเมินในระดับ สูงสุด คือ ด้านคุณภาพการเรียนรู้ (Learning Quality) ($\bar{X}$ = 4.80) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญให้คุณค่าอย่างยิ่งกับความสามารถของระบบในการพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็น ความสามารถในการปรับตัวตามบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก ($\bar{X}$ = 4.82) ที่ได้คะแนนสูงสุดในทุกรายการย่อย คุณสมบัตินี้ชี้ให้เห็นว่า AI-EWDS ไม่ใช่ระบบที่หยุดนิ่ง แต่เป็นแพลตฟอร์มที่มีชีวิต สามารถเรียนรู้จากข้อมูลป้อนกลับของครูผู้ใช้งานเพื่อเพิ่มความแม่นยำในการตรวจจับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้อย่างต่อเนื่อง แนวคิดนี้สอดคล้องโดยตรงกับกรอบการทำงานแบบ Human-in-the-Loop [47] ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาระบบ AI สมัยใหม่ที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับการใช้งานในโลกแห่งความเป็นจริง

ยิ่งไปกว่านั้น ความเชื่อมั่นใน กลไก ของระบบยังปรากฏชัดเจนใน ด้านคุณภาพความฉลาด (Intelligence Quality) ($\bar{X}$ = 4.74) และ ด้านคุณภาพการตัดสินใจ (Decision Quality) ($\bar{X}$ = 4.70) ผู้เชี่ยวชาญยอมรับในศักยภาพของ AI Agent ที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลหลายมิติได้อย่างเหมาะสม [45] และให้ผลลัพธ์ที่สมเหตุสมผลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของครูได้อย่างถูกต้อง [48] ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มิตินี้ได้รับการยอมรับในระดับ สูง คือ การออกแบบที่เน้นความโปร่งใสผ่านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่อธิบายได้ (XAI) ซึ่งช่วยสร้างความไว้วางใจ (Trust) ให้แก่ผู้ใช้งาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่การยอมรับและใช้งานเทคโนโลยีในที่สุด [46]

ในขณะเดียวกัน กรอบแนวคิดนี้ ยังได้รับการยืนยันว่ามีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการนำไปใช้งานจริงในบริบทเฉพาะทาง ดังที่ปรากฏในผลการประเมิน ด้านคุณภาพเชิงสภาพแวดล้อม (Environment Quality) ($\bar{X}$ = 4.72) และ ด้านคุณภาพของระบบ (System Quality) ($\bar{X}$ = 4.67) ผู้เชี่ยวชาญเห็นพ้องว่าระบบนี้ถูกออกแบบมาโดยคำนึงถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากรของโรงเรียนขนาดเล็ก สอดคล้อง กับมาตรฐานของหน่วยงานกำกับดูแล [50] และมีโครงสร้างสถาปัตยกรรมแบบ Intelligent Agent ที่มีความแข็งแกร่งและเป็นระบบ [49] ทำให้กรอบแนวคิดนี้ไม่ได้เป็นเพียงทฤษฎีที่สวยหรู แต่เป็นพิมพ์เขียวที่สามารถนำไปสร้างเป็นเครื่องมือที่ใช้งานได้จริง

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิด AI-EWDS เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานจริงของกรอบแนวคิด ระบบแจ้งเตือนและป้องกันการออกนอกระบบด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก (AI-EWDS)" ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินโดย

ผู้เชี่ยวชาญสหสาขาวิชาชีพจำนวน 15 ท่าน การประเมินนี้ครอบคลุม 5 มิติคุณภาพที่สำคัญ ซึ่งถูกออกแบบมาเพื่อวัดประสิทธิภาพและความสมบูรณ์ของระบบ AI เพื่อการศึกษาโดยเฉพาะ ตามที่แสดงไว้ใน *ตารางที่ 3*

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิด AI-EWDS โดยผู้เชี่ยวชาญ 15 ท่าน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	**ระดับความเหมาะสม**
1. System Quality (คุณภาพของระบบ)	4.67	0.50	มากที่สุด
2. Intelligence Quality (คุณภาพความฉลาด)	4.74	0.46	มากที่สุด
3. Decision Quality (คุณภาพการตัดสินใจ)	4.70	0.48	มากที่สุด
4. Learning Quality (คุณภาพการเรียนรู้)	4.80	0.42	มากที่สุด
5. Environment Quality (คุณภาพเชิงสภาพแวดล้อม)	4.72	0.45	มากที่สุด
สรุปภาพรวม	**4.73**	**0.46**	**มากที่สุด**

จาก *ตารางที่ 3* ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิด AI-EWDS โดยผู้เชี่ยวชาญ 15 ท่าน ได้ให้ข้อสรุปเชิงบวกอย่างท่วมท้น โดยกรอบแนวคิด ในภาพรวมได้รับการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.73, S.D. = 0.46) ผลลัพธ์นี้ไม่เพียงแต่ยืนยันความถูกต้องและความครบถ้วนของกรอบแนวคิดในเชิงทฤษฎี แต่ยังสะท้อนถึงความเชื่อมั่นของผู้เชี่ยวชาญต่อศักยภาพในการนำไปประยุกต์ใช้จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผลการประเมินในแต่ละมิติสามารถอภิปรายและสนับสนุนด้วยบทความทางวิชาการได้ ดังนี้

1.ด้านคุณภาพการเรียนรู้ (Learning Quality) ($\bar{X}$ = 4.80) เป็นมิติที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนว่าผู้เชี่ยวชาญให้คุณค่าอย่างยิ่งกับความสามารถของระบบในการปรับตัวและพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นหัวใจของระบบ AI ที่ยั่งยืน คุณลักษณะนี้สอดคล้องอย่างยิ่งกับแนวคิด Human-in-the-Loop [47] ซึ่งเน้นย้ำว่าระบบ AI ที่ดีที่สุด คือ ระบบที่สามารถเรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้งาน (ครู) เพื่อเพิ่มความแม่นยำและประสิทธิภาพได้อย่างต่อเนื่อง

2.ด้านคุณภาพความฉลาด (Intelligence Quality) ($\bar{X}$ = 4.74) คะแนนที่สูงในมิตินี้แสดงถึงความเชื่อมั่นในแกนหลักการประมวลผลของ AI ทั้งในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อนและการตัดสินใจที่สมเหตุสมผล ซึ่งแนวทางการใช้เทคนิค Machine Learning ในระบบได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยของ Aguiar et al. [45] ที่ได้รวบรวมแบบจำลองที่มีประสิทธิภาพสูงในการพยากรณ์การออกนอกระบบของนักเรียน

3.ด้านคุณภาพเชิงสภาพแวดล้อม (Environment Quality) ($\bar{X}$ = 4.72) ผลการประเมินยืนยันว่ากรอบแนวคิดนี้ถูกออกแบบมาให้ตอบโจทย์บริบทของโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างแท้จริง ทั้งในด้านความสอดคล้องกับมาตรฐาน ความง่ายในการใช้งาน และการคำนึงถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากร ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการพัฒนากรอบ ระบบแจ้งเตือนล่วงหน้า (Early Warning System Framework) ที่ต้องสามารถบูรณาการเข้ากับสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษาได้จริง [50]

4.ด้านคุณภาพการตัดสินใจ (Decision Quality) ($\bar{X}$ = 4.70) ความสามารถของระบบในการให้ข้อมูลที่โปร่งใสและเป็นประโยชน์ต่อครู เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มิตินี้ได้รับการยอมรับในระดับสูง โดยการใช้เทคโนโลยี XAI (Explainable AI) เพื่อสร้าง ความไว้วางใจ (Trust) [46] ทำให้ AI-EWDS เป็น ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System) ที่มีประสิทธิภาพสำหรับครูในการวางแผนช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง [48]

5.ด้านคุณภาพของระบบ (System Quality) ($\bar{X}$ = 4.67) แม้จะเป็นมิติที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับ มากที่สุด อย่างชัดเจน ซึ่งแสดงถึงความเชื่อมั่นในโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมโดยรวม โดยเฉพาะการเลือกใช้สถาปัตยกรรมแบบ Intelligent Agent ซึ่งเป็นแนวทางที่ทันสมัยและได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพสำหรับการประยุกต์ใช้ในแวดวงการศึกษา [49]

ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญได้ตอกย้ำความสำเร็จและความเหมาะสมของกรอบแนวคิด AI-EWDS อย่างเป็นเอกฉันท์ โดยเป็นการยืนยันความสมบูรณ์แข็งแกร่งทั้งในมิติ ความถูกต้องเชิงทฤษฎี ซึ่งผ่านการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และมิติของ ศักยภาพในการนำไปใช้จริง ซึ่งผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 15 ท่าน โดยมีจุดแข็งที่โดดเด่นที่สุด คือ ความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวอย่างชาญฉลาด ผลลัพธ์เชิงบวกนี้ไม่เพียงสะท้อนคุณภาพของกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับทิศทางและมาตรฐานของงานวิจัยด้านปัญญาประดิษฐ์เพื่อการศึกษาในระดับสากลอย่างชัดเจน [45] [46] [47] [48] [49] [50] ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ในบทนี้จึงเป็นรากฐานที่มั่นคงซึ่งยืนยันว่า กรอบแนวคิด AI-EWDS มีความพร้อมและมี

ศักยภาพสูงที่จะก้าวสู่ขั้นตอนการพัฒนาต้นแบบและการทดสอบในสถานการณ์จริง เพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถแก้ปัญหาการออกนอกระบบของนักเรียนได้อย่างยั่งยืน

การอภิปรายและเปรียบเทียบจาก AI-EWDS

จากการออกแบบสถาปัตยกรรม AI-EWDS สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยแสดงให้เห็นประเด็นสำคัญที่สอดคล้องและสร้างความแตกต่างจากวรรณกรรมเดิม ดังนี้

1.การสร้างความไว้วางใจด้วยปัญญาประดิษฐ์ที่อธิบายได้ (XAI) สถาปัตยกรรมนี้เน้นการใช้ XAI เพื่อแก้ปัญหา "กล่องดำ" (Black Box) ของ AI ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Pardo et al. [46] ที่ระบุว่าความโปร่งใสเป็นปัจจัยวิกฤตในการยอมรับระบบแนะนำในสถานศึกษา โดย AI-EWDS ได้ประยุกต์ใช้มิติข้อมูลจาก กสศ. มาเป็นเกณฑ์ในการอธิบายเหตุผล ทำให้ครูสามารถตัดสินใจช่วยเหลือเด็กได้อย่างมั่นใจมากขึ้น

2.การบูรณาการมนุษย์ในวงจรการตัดสินใจ (Human-in-the-Loop) ในขณะที่งานวิจัยของ Gonzalez et al. [47] เน้นการใช้ระบบอัตโนมัติ แต่ AI-EWDS กลับให้ความสำคัญกับบทบาทของครูในการ "Feedback" ข้อมูลกลับสู่ระบบ ซึ่งความยืดหยุ่นนี้จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบริบทเฉพาะตัวสูงและไม่สามารถพึ่งพาอัลกอริทึมเพียงอย่างเดียวได้

3.มิติข้อมูลเชิงลึกและบริบทเฉพาะทาง เมื่อเปรียบเทียบกับระบบแจ้งเตือนทั่วไปที่มักใช้เพียงเกรดเฉลี่ยเป็นตัวแปรหลัก de Carvalho et al. [48] ชี้ให้เห็นว่าการใช้ข้อมูลพฤติกรรมเสี่ยงและครอบครัวช่วยเพิ่มความแม่นยำในการทำนาย ซึ่ง AI-EWDS ได้นำแนวคิดนี้มาขยายผลโดยครอบคลุมมิติข้อมูล 6 ด้าน ทำให้ระบบมีความครอบคลุมมากกว่างานวิจัยในอดีต

ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญได้ตอกย้ำความสำเร็จและความเหมาะสมของกรอบแนวคิด AI-EWDS อย่างเป็นเอกฉันท์ โดยเป็นการยืนยันความสมบูรณ์แข็งแกร่งทั้งในมิติ ความถูกต้องเชิงทฤษฎี ซึ่งผ่านการรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และมิติของ ศักยภาพในการนำไปใช้จริง ซึ่งผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 15 ท่าน โดยมีจุดแข็งที่โดดเด่นที่สุด คือ ความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวอย่างชาญฉลาด ผลลัพธ์เชิงบวกนี้ไม่เพียงสะท้อนคุณภาพของกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับทิศทางและมาตรฐานของงานวิจัยด้านปัญญาประดิษฐ์เพื่อการศึกษาในระดับสากลอย่างชัดเจน [45] [46] [47] [48] [49] [50] ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ในบทนี้จึงเป็นรากฐานที่มั่นคงซึ่งยืนยันว่า กรอบแนวคิด AI-EWDS มีความพร้อมและมีศักยภาพสูงที่จะก้าวสู่

ขั้นตอนการพัฒนาต้นแบบและการทดสอบในสถานการณ์จริง เพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถแก้ปัญหาการออกนอกระบบของนักเรียนได้อย่างยั่งยืน

การสรุปภาพรวมทั้งหมดของงานวิจัย ตั้งแต่การสังเคราะห์องค์ความรู้จนถึงการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดแพลตฟอร์ม AI-EWDS โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบยอดผลสำเร็จและองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย การพิจารณาข้อจำกัดที่เกิดขึ้นอย่างโปร่งใสตามหลักวิชาการ, และการนำเสนอแนวทางการต่อยอดงานวิจัยในอนาคตอย่างเป็นระบบ ซึ่งผลลัพธ์จากบทนี้จะเป็นการตอกย้ำถึงคุณค่าขององค์ความรู้ที่เกิดขึ้นและชี้ให้เห็นถึงทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

การวิจัยนี้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดแพลตฟอร์ม AI-EWDS ซึ่งบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญได้ยืนยันอย่างเป็นเอกฉันท์ว่ากรอบแนวคิดนี้มีความเหมาะสมใน ระดับมากที่สุด ในทุกมิติ โดยมี องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยหลัก (Original Contribution) คือ การนำเสนอ กรอบแนวคิดที่ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสม (Validated Framework) ซึ่งบูรณาการสถาปัตยกรรม AI Agent เข้ากับหลักการสำคัญอย่าง ปัญญาประดิษฐ์ที่อธิบายได้ (XAI) และ การเรียนรู้ร่วมกับผู้ใช้งาน (Human-in-the-Loop) กรอบแนวคิดนี้จึงไม่ได้เป็นเพียงพิมพ์เขียวทางเทคนิค แต่เป็นรากฐานที่มั่นคงสำหรับการสร้างนวัตกรรมที่สามารถแก้ปัญหาการออกนอกระบบของนักเรียนในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างยั่งยืน

ข้อจำกัดของการศึกษา

เพื่อให้เกิดความโปร่งใสทางวิชาการ ผู้วิจัยตระหนักถึงข้อจำกัดบางประการในการศึกษานี้ ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ข้อจำกัดของขอบเขต

การศึกษานี้มุ่งเน้นที่บริบทของ โรงเรียนขนาดเล็ก เป็นหลัก ดังนั้น การนำกรอบแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนแบบจำลองและปัจจัยนำเข้าบางประการ เพื่อให้สอดคล้องกับความซับซ้อนของข้อมูลที่เพิ่มขึ้น

2. ข้อจำกัดของข้อมูล

การประเมินกรอบแนวคิดในขั้นตอนนี้ ยังเป็นการประเมินเชิงแนวคิด (Conceptual) ประสิทธิภาพที่แท้จริงของแบบจำลอง AI จะขึ้นอยู่กับคุณภาพและความครบถ้วนของข้อมูลนักเรียนที่จะนำมาใช้จริงในอนาคต

3. ข้อจำกัดในการประเมิน

การประเมินเป็นการประเมิน ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional) ยังไม่ได้เป็นการศึกษาผลกระทบในระยะยาว (Longitudinal Study) ที่จะเกิดขึ้นหลังจากการนำระบบไปใช้งานจริง

การพัฒนาในอนาคต

จากความสำเร็จของกรอบแนวคิดและข้อจำกัดที่กล่าวมา งานวิจัยในอนาคตสามารถต่อยอดได้ใน 3 แนวทางหลักซึ่งมีความเชื่อมโยงและส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน ดังนี้

แนวทางที่ 1 การปรับปรุงทางเทคนิคและอัลกอริทึม

1.การสำรวจแบบจำลองขั้นสูง

วิจัยและเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลอง Machine Learning อื่นๆ เช่น Graph Neural Networks (GNNs) เพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียน หรือ Deep Learning Models สำหรับข้อมูลอนุกรมเวลา (Time-series) เช่น ผลการเรียนหรือการเข้าเรียน

2.การพัฒนา XAI เชิงโต้ตอบ

พัฒนาส่วนติดต่อผู้ใช้ของ XAI ให้เป็นแบบ Interactive XAI ที่ครูสามารถปรับเปลี่ยนปัจจัยและเห็นผลการทำนายที่เปลี่ยนแปลงไปได้ทันที เพื่อสร้างความเข้าใจในเชิงลึกยิ่งขึ้น

3.การวิจัยด้านความเป็นส่วนตัว

ศึกษาการประยุกต์ใช้เทคนิค Federated Learning เพื่อให้ระบบสามารถเรียนรู้จากข้อมูลของหลายโรงเรียนได้โดยไม่ต้องมีการรวมศูนย์ข้อมูล ซึ่งเป็นการรักษาความเป็นส่วนตัวของข้อมูลนักเรียน

แนวทางที่ 2 การศึกษาผลกระทบตามยาวและการยอมรับของผู้ใช้

1.การศึกษาผลกระทบระยะยาว

นำระบบต้นแบบไปทดลองใช้งานจริงและติดตามผลเป็นระยะเวลาหลายภาคการศึกษา เพื่อวัดผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงต่อ อัตราการออกนอกระบบ (Dropout Rate) และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement)

2.การวิเคราะห์ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี

ทำการวิจัยเชิงลึกเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการใช้งานแพลตฟอร์มอย่างต่อเนื่องของครู โดยอาจใช้แบบจำลอง เช่น Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT) เพื่อทำความเข้าใจอุปสรรคและหาแนวทางส่งเสริมการใช้งาน

แนวทางที่ 3 ผลกระทบของนโยบาย

1.การพัฒนาโมดูลฝึกอบรมครู

สร้างและประเมินประสิทธิผลของ โมดูลการพัฒนาวิชาชีพครู (Teacher Professional Development Module) เพื่อเสริมสร้างทักษะการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ (Data-Informed Decision Making) ผ่านแพลตฟอร์ม AI-EWDS

2.การศึกษาความท้าทายในการขยายผล

วิจัยถึงความท้าทายและปัจจัยแห่งความสำเร็จในการนำแพลตฟอร์มไปขยายผลในระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือในระดับประเทศ

3.การพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยทั้งหมด เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy Recommendation) สำหรับหน่วยงานกำกับดูแล เช่น สพฐ. ในการส่งเสริมการใช้ทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

9. เอกสารอ้างอิง

[1] D. Baneres et al., *“An early warning system to identify and intervene online dropout learners,” Int. J. Educ. Technol. High. Educ*., vol. 20, no. 1, Art. no. 3, 2023, doi: 10.1186/s41239-022-00371-5.

[2] W. Lo, "*Rural education and urban-rural inequality in Thailand: A capability perspective,*" *Asia Pacific Education Review*, vol. 22, no. 3, pp. 429-440, 2021, doi: 10.1007/s12564-021-09681-8.

[3] UNESCO, *“Global Education Monitoring Report 2021/2: Non-state actors in education,”* 2021. [Online]. Available: https://www.unesco.org/gem-report/en/

2021-22-non-state-actors- education

[4] Equitable Education Fund (EEF), "*Thailand Education Inequality Report 2022,*" 2022. [Online]. Available: https://www.eef.or.th/ publication/inequality-report-2565/[in Thai].

[5] T. Nipitphon, *Analysis of Problems in Educational Institutions: Ban Non School, Academic Year 2025*. Songkhla, Thailand: OBEC, 2025.

[6] OECD and UNESCO, *Education in Thailand: An OECD-UNESCO Perspective*. Paris, France: OECD Publishing, 2016, doi: 10.1787/9789264259119-en.

[7] J. Pitanupong, "*The student support system in Thai basic education schools: A case study of schools under the Office of the Basic Education Commission*," *Kasetsart Journal of Social Sciences*, vol. 42, no. 1, pp. 132-139, 2021.

[8] M. J. Fischer, "*A longitudinal examination of the role of family and peer support in student retention,*" *J. High. Educ*., vol. 78, no. 5, pp. 549-576, 2007, doi: 10.1353/jhe.2007.0029.

[9] C. G. Brinton and M. Chiang, "*MOOC performance prediction via clickstream data and forum messages,*" in *Proc. ACM Conf. Learning at Scale*, 2015, pp. 91–100, doi: 10.1145/2724660.2724675.

[10] A. J. Bowers, R. Sprott, and S. A. Taff, "*Do we know who will drop out? A review of the predictors of dropping out of high school: Precision, sensitivity, and specificity,*" *J. Educ. Stud. Placed at Risk (JESPAR)*, vol. 18, no. 1, pp. 1-15, 2013, doi: 10.1080/10824669.2013.749486.

[11] L. Aulck, N. Velagapudi, J. Kemp, and J. D. West, "*Predicting student dropout in higher education using a combination of machine learning and survival analysis,*" in *Proc. 6th Int. Learn. Anal. Knowl. Conf. (LAK '16)*, 2016, pp. 473-477, doi: 10.1145/2883851
.2883943.

[12] H. Khosravi et al., “*Explainable Artificial Intelligence in education,” Comput. Educ. Artif. Intell*., vol. 3, Art. no. 100074, 2022, doi: 10.1016/j.caeai.2022.100074.

[13] S. Plak, I. Cornelisz, M. Meeter, and C. van Klaveren, "*Early warning systems for more effective student counselling in higher education: Evidence from a Dutch field experiment,*" *High. Educ. Q*., vol. 76, no. 1, pp. 131-152, Jan. 2022, doi: 10.1111/hequ.12298.

[14] Office of the National Economic and Social Development Council, *The Twenty-Year National Strategy (2018-2037)*. Bangkok, Thailand, 2018.

[15] United Nations Development Programme (UNDP) Thailand, *Thailand's Human Development Report 2021: Human Security and Development in the Southern Border Provinces*. Bangkok, 2021.

[16] I. A. Adekitan and S. O. Noi, "*A hybrid machine learning approach for predicting student dropout,*" in 2021 International Conference on Electrical, Computer and Energy Technologies (ICECET), 2021, pp. 1-6, doi: 10.1109/ICECET52533.2021.9698585.

[17] R. J. R. M. Gallimore, and L. D. R. M. Brown, "*Using data to reduce chronic absenteeism in rural schools,*" *Journal of Research in Rural Education*, vol. 35, no. 11, pp. 1-17, 2019.

[18] F. D. Davis, "*Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology,*" *MIS Quarterly*, vol. 13, no. 3, pp. 319-340, 1989, doi: 10.2307/249008.

[19] N. A. Ali, M. A. A. Z. Abidin, and S. M. Z. S. Othman, "*Ethical considerations in the use of artificial intelligence in education,*" International Journal of Advanced Computer Science and Applications, vol. 12, no. 6, 2021.

[20] L. von Bertalanffy, *General System Theory: Foundations, Development, Applications*. New York: George Braziller, 1968.

[21] M. Wooldridge and N. R. Jennings, "*Intelligent agents: Theory and practice,*" *The Knowledge Engineering Review*, vol. 10, no. 2, pp. 115-152, 1995.

[22] R. H. Sprague and E. D. Carlson, *Building Effective Decision Support Systems*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1982.

[23] D. A. Kolb, *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1984.

[24] D. Gunning, "*Explainable Artificial Intelligence (XAI),*" *Defense Advanced Research Projects Agency (DARPA)*, 2017. [Online]. Available: https://www.darpa.mil/program/explainable-artificial-intelligence

[25] U. Bronfenbrenner, *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design. Cambridge*, MA: Harvard Univ. Press, 1979.

[26] M. P. Rojas and A. Chiappe, "*Artificial Intelligence and Digital Ecosystems in Education: A Review,*" Technol. Knowl. Learn., vol. 29, no. 3, pp. 2153–2170, 2024, doi: 10.1007/s10758- 024-09732-7.

[27] Y. Li et al., "*Pedagogical agent design for K-12 education: A systematic review,*" Comput. Educ., vol. 215, p. 104850, 2024, doi: 10.1016/j.compedu.2024.104850.

[28] S. T. Jishan et al., "*Machine learning approaches for predicting student dropout: A systematic literature review,*" Educ. Inf. Technol., vol. 28, pp. 14325–14367, 2023, doi: 10.1007/s10639-023-11832-3.

[29] S. Yang, B. Li, and H. Wang, "*Student Dropout Prediction for University with High Precision and Recall,*" Appl. Sci., vol. 13, no. 10, p. 6275, 2023, doi: 10.3390/app13106275.

[30] N. Szekely and I. Taylan-Ozkan, "*Interpretable Dropout Prediction: Towards XAI-Based Personalized Intervention,*" Int. J. Artif. Intell. Educ., vol. 33, pp. 820–845, 2023, doi: 10.1007/s40593-023-00331-8.

[31] S. Sivakumar and R. Selvaraj, "*Machine Learning based Prediction of Dropout Students from the Perspective of Bangladeshi University using Feature Selection,*" 2022 Int. Conf. Innov. Sci. Technol. Sustain. Dev. (ICISTSD), pp. 1-6, 2022, doi: 10.1109/ICISTSD54559.2022.9716450.

[32] M. J. Solheim and T. H. Flatebø, "*Teachers' Experiences with an Early Warning and Monitoring System for Dropout Prevention in Secondary Education,*" Nord. Stud. Educ., vol. 44, no. 3, pp. 1-18, 2024, doi: 10.23865/nse.v44.6116.

[33] M. Adelman, F. Haimovich, A. Ham, and E. Vazquez, "*Scalable Early Warning Systems for School Dropout Prevention: Evidence from a 4.000-School Randomized Controlled Trial,*" AERA Open, vol. 7, pp. 1-22, 2021, doi: 10.1177/23328584211042549.

[34] S. Odonkor, Z. Barrett, and O. El-Gayar, "*Effectiveness of Artificial Intelligence Models for Predicting School Dropout Rate: A Systematic Review and Meta-Analysis,*" REMIE Multidiscip. J. Educ. Res., vol. 14, no. 3, pp. 1-29, 2024, doi: 10.17583/remie.13342.

[35] M. Quimiz-Moreira, R. Delgadillo, J. Parraga-Alava, N. Maculan, and D. Mauricio, "*Factors, Prediction, Explainability, and Simulating University Dropout Through Machine Learning: A Systematic Review, 2012–2024,*" Computation, vol. 13, no. 8, p. 198, 2025, doi: 10.3390/computation13080198.

[36] S. Romero and X. Liao, "*Statistical and machine learning models for predicting university dropout and scholarship impact*," PLOS ONE, vol. 20, no. 6, p. e0325047, 2025, doi: 0.1371/journal.pone.0325047.

[37] R. Guevara-Reyes, I. Ortiz-Garcés, R. Andrade, F. Cox-Riquetti, and W. Villegas-Ch, "*Machine learning models for academic performance prediction: interpretability and application in educational decision-making,*" Frontiers in Education, vol. 10, p. 1632315, 2025, doi: 0.3389/feduc.2025.1632315.

[38] Z. Liu, X. Zhou, and Y. Liu, "*Student Dropout Prediction Using Ensemble Learning with SHAP-Based Explainable AI Analysis,*" Journal of Social Systems and Policy Analysis, vol. 2, no. 3, pp. 111–132, 2025, doi: 10.62762/JSSPA.2025.321501.

[39] S. Heikkinen et al., "*Predicting student dropouts with machine learning: An empirical study in Finnish higher education,*" Technology in Society, vol. 76, p. 102474, 2024, doi: 10.1016/j.techsoc.2024.102474.

[40] K. Niemi, S. Kinnunen, and K. Aunola, "*Machine learning predicts upper secondary education dropout as early as the end of primary school,*" Scientific Reports, vol. 14, no. 1, p. 63629, 2024, doi: 10.1038/s41598-024-63629-0.

[41] Y. Wang, J. Lavonen, and K. Tirri, "*Enhancing high-school dropout identification: a collaborative approach integrating human and machine insights,*" Discover Education, vol. 3, no. 1, p. 209, 2024, doi: 10.1007/s44217-024-00209-4.

[42] M. Mubarak, V. S. Cao, and I. Wahid, "*Predicting student's dropout in MOOCs using deep learning and time-series behavior analysis,*" *IEEE Access*, vol. 11, pp. 45678–45692, 2023, doi: 0.1109/ACCESS.2023.3274152.

[43] R. S. S. Guitart and J. Conesa, "*Explainable artificial intelligence for student dropout prediction in higher education: A case study using SHAP and LIME,*" *Computers and Education: Artificial Intelligence*, vol. 5, p. 100145, 2023, doi: 10.1016/j.caeai.2023.100145.

[44] A. Alam and B. Edwards, "*Optimizing machine learning models for predicting student academic performance: A comparative study of ensemble methods,*" *Journal of Intelligent Systems in Computing and Design*, vol. 15, no. 2, pp. 88–110, 2024, doi: 10.1016/j.jiscd.2024.01.005.

[45] E. Aguiar et al., "*A survey on machine learning and data mining for student dropout prediction,*" Computers & Electrical Engineering, vol. 109, p. 108734, Jul. 2023, doi: 10.1016/j.compeleceng.2023.108734.

[46] A. Pardo, S. Buckingham Shum, and R. Ferguson, "*Designing for trust in an educational advising recommender system,*" in Proceedings of the 13th International Conference on Learning Analytics & Knowledge (LAK23), Arlington, TX, USA, Mar. 2023, pp. 31–41, doi: 10.1145/3576050.3576084.

[47] C. Gonzalez, V. C. S. L. Le, B. F. M. Hulse, and D. S. Leite, "*A Human-in-the-Loop Framework for Machine Learning in Education,*" in 2022 IEEE Frontiers in Education Conference (FIE), Uppsala, Sweden, Oct. 2022, pp. 1–9, doi: 10.1109/FIE56618.2022.9962510.

[48] B. M. G. de Carvalho, D. F. F. da Silva, I. I. Bittencourt, and S. Isotani, "*An AI-Based Decision Support System to Help Teachers in the Process of Intervening with Students at Risk,*" in 2023 IEEE 23rd International Conference on Advanced Learning Technologies (ICALT), Orem, UT, USA, Jul. 2023, pp. 196–200, doi: 10.1109/ICALT58122.2023.00065.

[49] G. Armendáriz, J. R. Hilera, S. Otón, and H. D. G. Oss-Ciobanu, "*Intelligent Agents in Education: A Systematic Review,*" IEEE Access, vol. 11, pp. 118431–118453, 2023, doi: 10.1109/ACCESS.2023.3326197.

[50] A. Waheed, M. A. Al-Mistarehi, H. A. Alshannag, H. A. Alshira'h, and A. M. Al-Zoubi, "*A Proposed Framework for an Early Warning System for At-Risk Students in an E-Learning Environment Using Educational Data Mining,*" Sustainability, vol. 15, no. 14, p. 10931, Jul. 2023, doi: 10.3390/su151410931.

การพัฒนาแพลตฟอร์มแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้เขียนโปรแกรม ด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับครูระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาล

Development of an AI-Based Platform for Recommending Programming Instruction Plans for Primary School Teachers in Municipality Schools

นางสาวสุภาภัทร ทรรทุรานนท์ รหัส 166491432005 นักศึกษาระดับปริญญาเอก
สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพของ AI-PINS (AI-based Programming Instruction Navigation System) แพลตฟอร์มแนะนำแผนการสอนเขียนโปรแกรมสำหรับครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาล โดยออกแบบภายใต้กรอบทฤษฎีเชิงสถาปัตยกรรม 6 ด้าน ประกอบด้วย System Theory (IPOF), Agent Theory, Experiential & Adaptive Learning, Explainable AI (XAI), Information Theory และ Cognitive Load Theory เพื่อสร้างแพลตฟอร์มโดยมี AI-Agent Core ที่สามารถรับรู้ วิเคราะห์ และตัดสินใจจากข้อมูลการสอนจริงอย่างต่อเนื่อง ระบบประยุกต์เทคนิค DKT, CBR, RAG, Reinforcement Learning และระบบแนะนำอัจฉริยะ เพื่อสร้างแผนการสอนที่สอดคล้องกับตัวชี้วัด OBEC และบริบทผู้เรียน ส่วนการประเมินประกอบด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC ≥ 0.80) การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 15 คน และการวิเคราะห์สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน IOC และ Cronbach's Alpha ≥ 0.90 รวมถึงการประยุกต์ TAM 4.0 เพื่อวัดการยอมรับ ผลการประเมินพบว่าระบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.13) โดยเฉพาะมิติ Intelligence Quality และ Decision Quality ($\bar{X}$ = 4.65 และ 4.80) จากประสิทธิภาพของ ML, NLP, RAG และโมดูล Explainable Decision ซึ่งมี XAI อยู่ในระบบที่อธิบายให้ผู้ใช้เข้าใจเหตุผลในการแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้และเลือกกิจกรรมผ่าน Dashboard ด้านความจำเป็นของ XAI ในระบบการศึกษา ระบบยังมีศักยภาพเรียนรู้ต่อเนื่องผ่าน MLOps Monitoring และมีความเป็นมิตรต่อผู้ใช้ ($\bar{X}$ = 4.53) รองรับปัจจัย TAM 4.0 ในโรงเรียนเทศบาล โดยสรุป AI-PINS เป็นสถาปัตยกรรมที่แข็งแรงและประเมินได้จริง ช่วยลดภาระงานครู พัฒนาการเรียนรู้แบบปรับตัวเฉพาะบุคคล และมีศักยภาพต่อการขยายผลเชิงนโยบายด้านการเรียนรู้ดิจิทัลในระดับประเทศ

คำสำคัญ แพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่ใช้ AI (AI-Based Platform); ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence); แผนการจัดการเรียนรู้ (Learning Management Plan); ครูประถมศึกษา (Primary School Teacher); พื้นฐานการเขียนโปรแกรม (Programming Fundamentals);

1. บทนำ

การศึกษาโค้ดดิงได้รับความสำคัญในระดับโลก โดยหลายประเทศกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) [1] ชี้ให้เห็นว่าการสอนโค้ดดิงตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาทักษะเชิงตรรกะและการแก้ปัญหาของนักเรียน [2] นโยบายของหลายประเทศ เช่น ฟินแลนด์ สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา ได้บูรณาการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ากับกระบวนการเรียนการสอนโค้ดดิง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้แบบปรับแต่งตามบุคคล (Personalized Learning) [3] สอดคล้องกับภารกิจของสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สดช.) ที่กำกับดูแลองค์กรหรือบุคคลในการพัฒนาและการใช้งาน AI เพื่อพัฒนาประเทศไทยและสร้างทรัพยากรที่สำคัญในด้านการศึกษา รองรับการขับเคลื่อนและการพัฒนาเทคโนโลยี AI ในอนาคต [4] ซึ่งประเทศไทยได้กำลังพัฒนาสู่การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านการเรียนการสอนเป็นกรอบในการพัฒนาประเทศ โดยมียุทธศาสตร์ที่ 3 เป็นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นให้สถานศึกษาสร้างการเรียนรู้สู่การเรียนการสอนด้วยกิจกรรมให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรม [5] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดให้โค้ดดิงเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรวิชาวิทยาการคำนวณ โดยเน้นให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) และการแก้ไขข้อผิดพลาด (Debugging Skills) [6], [7]

การยกระดับคุณภาพการศึกษาการเรียนการสอนโค้ดดิงเป็นพื้นฐานสำคัญในการต่อยอดการเขียนโปรแกรม แต่มีข้อจำกัดและปัญหาโครงสร้างของระบบการเรียนการสอน รวมถึงขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านโค้ดดิงและปัญญาประดิษฐ์ [7], [8] ซึ่งทำให้การดำเนินงานดังกล่าว ยังขาดสมรรถนะที่เหมาะสม ประกอบด้วย 1) ครูใช้วิธีการสอนและประสบการณ์แบบเดิมนักเรียนจึงขาดทักษะในการวิเคราะห์และแก้ไขข้อผิดพลาดในทันที ครูใช้แผนการเรียนรู้ตามหลักสูตรเดียวกันแต่ออกแบบการสอนเหมือนกัน ซึ่งทำให้กิจกรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีพื้นฐานน้อยอาจเรียนรู้ได้ไม่ดีเท่ากับนักเรียนที่มีพื้นฐานดีกว่า สื่อการเรียนรู้อาจไม่มีความน่าสนใจเพียงพอทำให้การพัฒนาประสิทธิภาพไม่เป็นไปอย่างที่ครูต้องการ [9], [10] 2) ระบบการเรียนรู้ที่ยังไม่รองรับตามระดับความสามารถของนักเรียน การสอนโค้ดดิงที่ต้องใช้หลักสูตรเดียวสำหรับนักเรียนทุกคน แต่เกณฑ์การให้คะแนนหรือประเมินผลการเรียนในแต่ละสถานศึกษาต่างกัน ครูจึงต้องปรับวิธีการสอนที่เพิ่มความน่าสนใจด้วยกิจกรรมเกมเป็นหลักเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดของโค้ด [11] หรือการเขียนโปรแกรมใช้โค้ดอย่างง่าย เพื่อให้นักเรียนสนใจมากขึ้นและรู้สึกสนุกสนาน [12] การที่นักเรียนให้ความสำคัญกับการเรียนโค้ดดิงจะช่วยขจัดปัญหาในการเรียนรู้ และครูสามารถปรับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เคยจำกัดตามขีดความสามารถของนักเรียนได้ดีขึ้น [13], [14]

ดังนั้น การพัฒนาแพลตฟอร์มแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้เขียนโปรแกรมด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับครูระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาล สามารถแนะนำวิธีการจัดการเรียนการสอนให้กับครูตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแนวทางแบบเดียวกัน (one-size-fits-all) [15], [16] แต่เป็นรูปแบบใหม่ที่เน้นการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยมีโครงสร้างหลักร่วมกันในหน่วยการเรียนตามหลักสูตรและตัวชี้วัด [17] สาระสำคัญ มีเนื้อหาบทนำ วิธีการสอน ใบความรู้ กิจกรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ จริยธรรม เกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ อิงตามข้อมูลผลคะแนนย้อนหลังในหน่วยการเรียนรู้ที่ผ่านมา แล้วเพิ่มทางเลือกของกิจกรรมในระดับนักเรียนที่แตกต่างกัน เริ่มตั้งแต่การเขียนอัลกอริทึม [18], [19] การสร้างโฟลวชาร์ต [20], [21] และนำไปเขียนโปรแกรมตามตัวชี้วัดที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้ แพลตฟอร์มนี้ใช้ Agentic AI ที่พัฒนาขึ้นมาเฉพาะจากข้อมูลที่ส่งให้ระบบจดจำและบันทึกไว้ โดยที่ครูกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้ Agentic AI ช่วยดำเนินการตามเป้าหมายหรือเงื่อนไขตามสถานการณ์เหล่านั้น [22], [23] เป็นการแนะนำการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนเฉพาะบุคคล มี CBR แนะนำกิจกรรมที่เคยได้ผลกับนักเรียน [24], [25] ใช้ RAG ดึงข้อมูลใบงานตัวอย่างที่ตรงหัวข้อ [26] หรือข้อมูลคะแนนเดิมของนักเรียนมาใช้ในการเชื่อมโยงกับเนื้อหาการสอนของครู [27] เพื่อจัดเส้นทางการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของเกณฑ์คะแนน ให้ระบบมีการบันทึกการปรับปรุงโมเดลเพื่ออัพเดทเป็นฐานความรู้ ซึ่งครูจะใช้เป็นระบบแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้เขียนโปรแกรมอัตโนมัติที่สมบูรณ์ในอนาคต [28], [29]

2. วัตถุประสงค์

2.1. เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดแพลตฟอร์มแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้เขียนโปรแกรมด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับครูระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาล

2.2. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบต้นแบบ โดยใช้ข้อมูลย้อนหลังและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

2.3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพ คุณภาพ และความพึงพอใจของระบบต้นแบบ

2.4. เพื่อศึกษาผลการใช้งานระบบแพลตฟอร์มแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้เขียนโปรแกรมด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับครูระดับประถมศึกษา

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ข้อมูลในการวิจัยนี้มุ่งพัฒนาแพลตฟอร์มแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้เขียนโปรแกรมด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับครูระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาล ตามผลคะแนนย้อนหลัง 3 ปี ประกอบด้วย

3.1.1 ข้อมูลผลคะแนนย้อนหลังนักเรียนชั้น ป.4 - ป.6 จากครูผู้สอนวิชาวิทยาการคำนวณ

3.1.2 นักเรียนที่ได้คะแนนน้อยกว่า 70 คะแนน ระดับชั้นละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน

3.1.3 ครูผู้สอนโค้ดดิง ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จำนวน 10 คน

3.1.4 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี จำนวน 5 แห่ง

3.2 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนระดับประถมศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาล ในจังหวัดนนทบุรี 10 แห่ง จำนวน 100 คน

3.3 กลุ่มตัวอย่าง ผู้ทดลองใช้ระบบ จำนวน 50 คน แบ่งเป็น ครู 25 คน และนักเรียน 25 คน ที่ปฏิบัติการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อนำมาประเมินและให้ข้อเสนอแนะต่อระบบต้นแบบที่พัฒนา

3.4 ตัวแปร ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

3.4.1 ตัวแปรต้น คือ แพลตฟอร์มแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้เขียนโปรแกรมด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับครูประถมศึกษา

3.4.2 ตัวแปรตาม คือ (1) ประสิทธิภาพของระบบ (2) คุณภาพของระบบ (3) ความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ

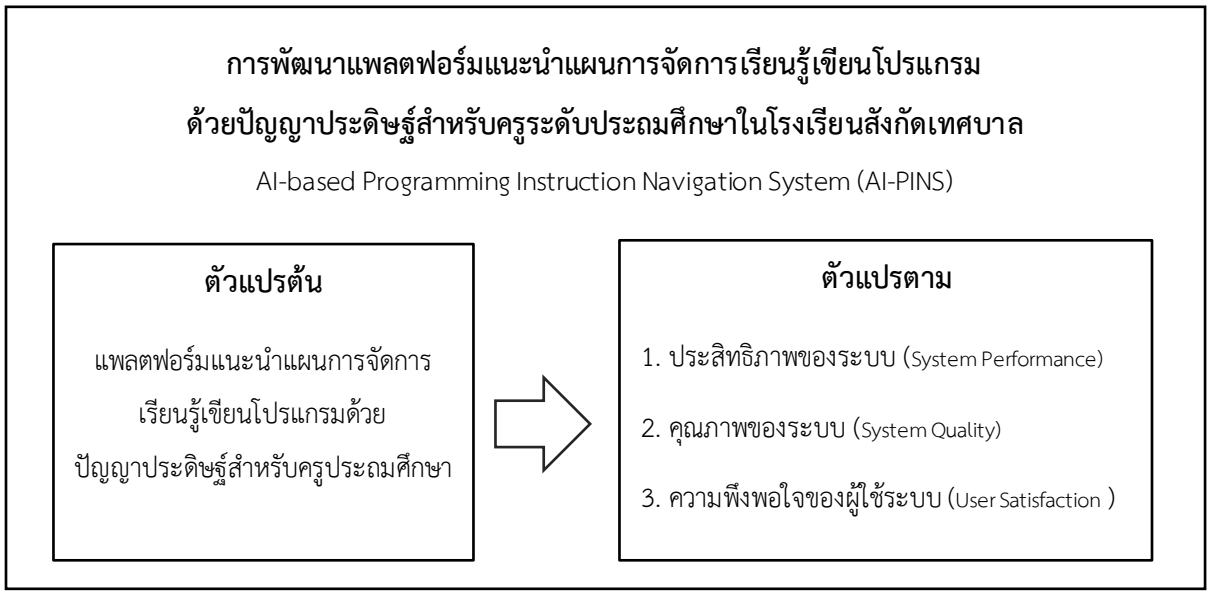
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ครูได้กรอบแนวคิดในการพัฒนาแพลตฟอร์มแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้เขียนโปรแกรมอัจฉริยะที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลการเรียนของนักเรียน

4.2 นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้เขียนโปรแกรมที่เหมาะสมกับตนเอง และมีผลการเรียนที่ดีขึ้น

4.3 สามารถนำมาประยุกต์เพื่อพัฒนาและออกแบบเป็นระบบเฉพาะของครูผู้สอนได้ในอนาคต

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาแพลตฟอร์มแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้เขียนโปรแกรมด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับครูระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาล

จากภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยในการพัฒนาแพลตฟอร์มแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้เขียนโปรแกรมด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับครูระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาล โดยมีการศึกษาผลลัพธ์ของการใช้งาน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ คือ 1) ประสิทธิภาพของระบบ 2) คุณภาพของระบบ และ 3) ความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

6.1 ระยะที่ 1 การพัฒนากรอบแนวคิดแพลตฟอร์มแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้เขียนโปรแกรมด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับครูระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาล มีขั้นตอนดังนี้

6.1.1 ศึกษาหลักสูตร ตัวชี้วัด แผนการจัดการเรียนรู้ ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

6.1.2 การออกแบบกรอบแนวคิดของระบบแนะนำการสอนอัจฉริยะ

6.1.3 กำหนดความต้องการ (Needs Analysis) ของของครูและผู้เชี่ยวชาญ

6.1.4 สร้างกรอบแนวคิด พร้อมการเชื่อมโยงข้อมูล

6.1.5 ประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ

6.1.6 การวิเคราะห์ผลการประเมิน

6.2 ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนาระบบต้นแบบ (System Design & Prototype Development) โดยอิงจากข้อมูลผลการเรียนย้อนหลัง มีขั้นตอนดังนี้

6.2.1 ศึกษาเอกสารและเทคโนโลยีตามกรอบแนวคิด

6.2.2 ออกแบบระบบต้นแบบ (System Design)

6.2.3 สร้าง Dashboard แสดงผลการศึกษาพร้อม feedback loop

6.2.4 ตรวจสอบความถูกต้องของระบบต้นแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ

6.2.5 พัฒนาระบบต้นแบบที่ใช้งานได้ (Prototype Development)

6.2.6 การตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นโดยผู้วิจัย (Researcher Internal Test)

6.2.7 ประเมินประสิทธิภาพของโครงสร้างระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ

6.2.8 การวิเคราะห์ผลการประเมิน

6.3 ระยะที่ 3 การประเมินระบบต้นแบบโดยผู้ใช้จริง (User Evaluation) มีขั้นตอนดังนี้

6.3.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้จริง

6.3.2 เตรียมเครื่องมือและระบบต้นแบบ /ทดสอบเชิงเทคนิค

6.3.3 ทดลองใช้งานระบบต้นแบบ (User Testing)

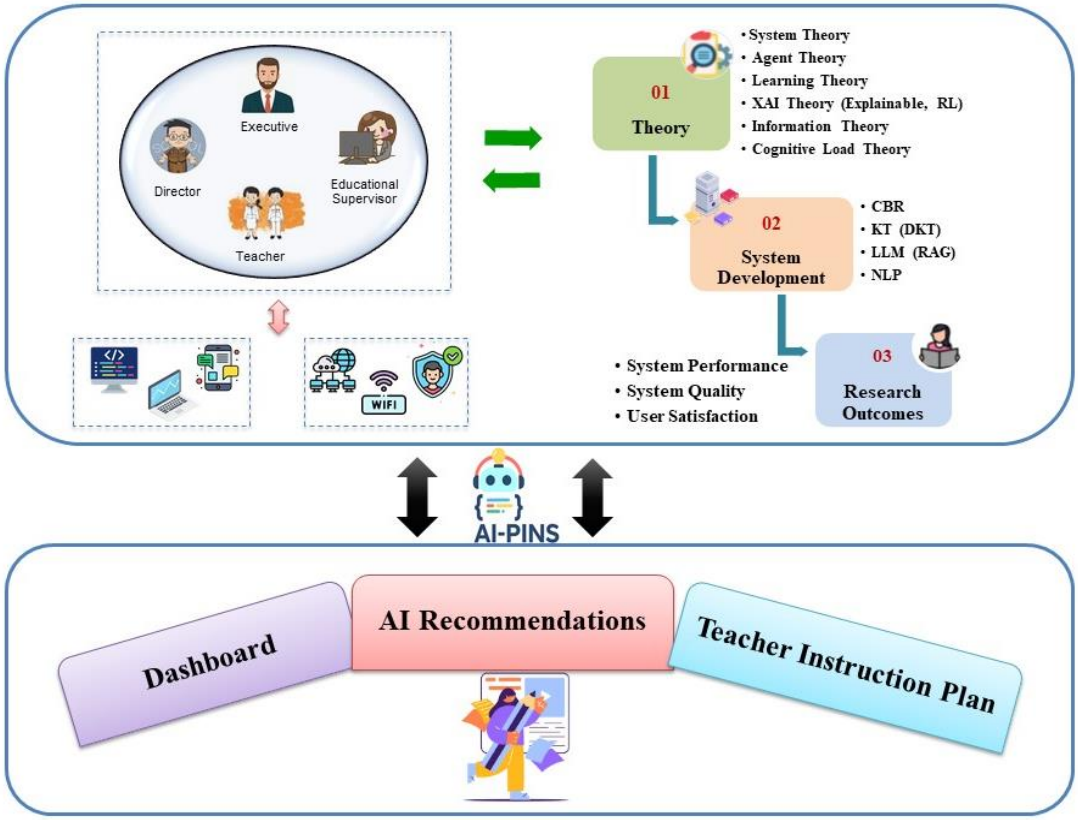
6.3.4 เก็บข้อมูลความพึงพอใจและข้อเสนอแนะการปรับปรุงระบบ

6.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

6.3.6 สรุปและรายงานผลการวิจัย

7. ผลการวิจัย

สถาปัตยกรรมระบบของแพลตฟอร์มแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้เขียนโปรแกรมด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับครูประถมศึกษา (System Architecture of AI-PINS) มีองค์ประกอบดังนี้

ภาพที่ 2 System Architecture Framework :
AI-PINS (AI-based Programming Instruction Navigation System)

บทความเรื่อง การพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของแพลตฟอร์มแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้เขียนโปรแกรมด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับครูระดับประถมศึกษา อยู่ระหว่างการเผยแพร่วารสาร (ตีพิมพ์ใน Journal of Theoretical and Applied Information Technology ช่วงเวลาเดือนมีนาคม ถึง เดือนเมษายน ปี ค.ศ.2026)

จากภาพที่ 2 สถาปัตยกรรมระบบ AI-PINS (AI-based Programming Instruction Navigation System) ได้มีการพัฒนาเพื่อใช้แนะนำแผนการจัดการเรียนรู้เขียนโปรแกรมด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับครูระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาล โดยกำหนดโครงสร้างหลัก 4 โมดูล ได้แก่ 1) Theory Layer 2) System Development Layer 3) Research Outcome Layer 4) Evaluation Dimension ซึ่งเชื่อมโยงกันด้วยกลไก Feedback Loop ทำให้ระบบสามารถเรียนรู้และปรับปรุงตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

1. Theory Layer ทฤษฎีนี้เป็นชั้นความคิด (Conceptual Foundation) ในการพัฒนาแพลตฟอร์ม AI-PINS มีฐานทฤษฎีหลัก 6 ประการ ประกอบด้วย

1.1. System Theory (IPOF Model) แนวคิดระบบ (System Theory) เป็นการเรียนรู้พื้นฐานที่ทำให้ AI-PINS มีความเป็นระบบซึ่งแต่ละส่วนต้องทำงานเชื่อมโยงกัน กำหนดโครงสร้างการทำงานและการเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบของกระบวนการ Input–Process–Output–Feedback (IPOF) ซึ่งแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องและส่งผลต่อกัน โดยข้อมูลนำเข้าคือผลการเรียนและข้อมูลผู้สอน ส่วนกระบวนการคือการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย AI Agent Core ผลลัพธ์คือการสร้างคำแนะนำแผนการสอน และ Feedback ใช้เพื่อปรับปรุงโมเดลในรอบถัดไป ซึ่งมีงานวิจัยยืนยันว่าโมเดล IPOF เป็นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาระบบช่วยสอนด้วย AI [30] ดังนั้นกรอบ IPOF จึงทำหน้าที่เป็นโครงสร้างหลักในการออกแบบระบบที่เรียนรู้และพัฒนาได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.2. Agent Theory (Perceive–Decide–Act–Learn Cycle) เป็นทฤษฎีของ AI-Agent ที่ตัดสินใจและเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง มีวงจรการทำงานที่ประกอบด้วยขั้นตอน Perceive–Decide–Act–Learn ซึ่งทำให้ระบบมีความสามารถในการรับรู้ วิเคราะห์ ตัดสินใจ และเรียนรู้จากผลการใช้งานจริง เพื่อปรับปรุงคุณภาพการแนะนำอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยด้าน agent-based learning systems ในระดับ K–12 ระบุว่าตัวแทนอัจฉริยะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และงานสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ [31], [32] ซึ่งวงจรนี้ถูกนำมาปรับใช้ใน AI-Agent Core ของระบบ AI-PINS เพื่อให้รับรู้สถานการณ์ของการเรียนรู้ วิเคราะห์ ตัดสินใจ และเสนอแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมต่อบริบทโรงเรียน แนะนำการสอนแบบอัตโนมัติอย่างมีเหตุผล และปรับตัวตามข้อมูลจริงในห้องเรียนตามข้อจำกัดเชิงเวลาในตารางเรียน

1.3. Learning Theory (Experiential and Adaptive Learning) ทำหน้าที่ในการกำหนดแนวทางแนะนำของ AI-PINS ใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) และการเรียนรู้แบบปรับตัว (Adaptive Learning) เพื่อจำลองการเรียนรู้ของครูและนักเรียนในบริบทจริงที่เหมาะสมตามพัฒนาการของเด็กประถมศึกษา ทำให้ AI-PINS สามารถสร้างแผนการสอนที่ตรงกับความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยด้าน Knowledge Tracing และ Deep Knowledge Tracing ที่พบว่าสามารถติดตามพัฒนาการผู้เรียนและช่วยวิเคราะห์ความเข้าใจได้แม่นยำขึ้น [33], [34] นำไปสู่การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและส่งเสริมทักษะคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) ช่วยให้ครูสามารถสะท้อนผลการสอน (Reflective Practice) ได้อย่างเป็นระบบ

1.4. Explainable AI Theory (XAI/RL) เป็นการช่วยระบบ AI-PINS แสดงเหตุผลหรือหลักฐานประกอบการแนะนำ (Evidence-based Recommendation) เช่น การอธิบายว่าเหตุใดจึงเลือกแผนการสอนหนึ่งมากกว่าอีกแผนจากคะแนนก่อนเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ในหน่วยการเรียนรู้นั้น หรือพฤติกรรมการตอบคำถามของผู้เรียนที่สะท้อนว่าต้องทบทวนแนวคิดพื้นฐาน งานวิจัยด้าน

Explainable AI for Education ระบุว่า XAI เพิ่มความโปร่งใส ความเชื่อมั่น และการยอมรับของครูในการใช้ระบบ AI ในการสอน [35], [36] ขณะเดียวกันเทคนิค Reinforcement Learning ช่วยให้ระบบเก็บสะสมผลการใช้งานจริงเพื่อพัฒนาคุณภาพคำแนะนำในรอบถัดไป [37], [38] ทำให้ AI-PINS เป็นระบบที่ทั้งอธิบายได้ โปร่งใส และปรับตัวตามข้อมูลจริงได้อย่างต่อเนื่อง

1.5. Information Theory เป็นการจัดการข้อมูลของระบบ AI-PINS เพื่อให้การบริหารคุณภาพของข้อมูล (Data Quality) ได้ประสิทธิภาพสูงสุด ไม่เกิดการบิดเบือน ระบบต้องคัดกรองข้อมูลจำนวนมากจากคะแนนผู้เรียน ผลงานย้อนหลัง แผนการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมฝึกทักษะ เพื่อให้โมดูล AI ประมวลผลเฉพาะข้อมูลส่วนที่ช่วยต่อยอดการตัดสินใจได้จริง ซึ่งเป็นแกนสำคัญในการออกแบบ Dashboard ที่ช่วยลดภาระการคิดและเพิ่มความเข้าใจของครู งานวิจัยด้าน Visualization Literacy และ Dashboard for Teachers ระบุว่าการออกแบบที่ดีสามารถช่วยลด Cognitive Load และเพิ่มสมรรถนะในการวิเคราะห์ข้อมูลของครูได้อย่างสมบูรณ์ [39]

1.6. Cognitive Load Theory มีบทบาทสำคัญในการออกแบบประสบการณ์ใช้งานของครูบน AI-PINS ยึดหลักการลดภาระทางปัญญา (Cognitive Load) ของ Sweller เพื่อให้ระบบลดภาระงานที่ต้องใช้ความจำหรือเวลาในการวิเคราะห์ข้อมูล ช่วยให้การออกแบบ Dashboard และอินเทอร์เฟซมีความเข้าใจง่าย แสดงข้อมูลด้วยภาพ กราฟ และสรุปสถิติเชิงวิเคราะห์ได้ทันที ซึ่งงานวิจัยด้าน Learning Analytics Dashboards ระบุว่าการแสดงผลที่ออกแบบดีช่วยตัดสินใจได้เร็วขึ้นและลดภาระทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ [40], [41]

2. System Development Dimension (มิติการพัฒนาระบบ) ใช้ Data Management & Integration เพื่อรวบรวมและประมวลผลข้อมูลย้อนหลังของนักเรียนและครู จากนั้นเข้าสู่ AI Agent Core ที่ใช้เทคนิค AI หลายรูปแบบ ได้แก่ Deep Knowledge Tracing (DKT) [33] Case-Based Reasoning (CBR) Natural Language Processing (NLP) Retrieval-Augmented Generation (LLM+RAG) [34] Recommender System และ Reinforcement Learning [37], [38] ผลลัพธ์ระบบนำเสนอผ่านDashboard for Learning Analytics และ Instructional Recommendations for Teachers ที่รายงานผลภาพรวม เพื่อแนะนำแผนการจัดการเรียนรู้เขียนโปรแกรมตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากแบบบันทึกหลังสอน [41] มีกระบวนการหลัก 3 ขั้นตอนประกอบด้วย

2.1. Data Management & Integration ทำหน้าที่รวบรวมและบูรณาการข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น คะแนนย้อนหลัง แผนการสอน และตัวชี้วัดผลลัพธ์การเรียนรู้ ข้อมูลทั้งหมดจะถูกจัดเก็บในคลังข้อมูลกลาง (Data Warehouse) เพื่อให้พร้อมสำหรับการประมวลผล [41] ในกระบวนการนี้รับรองความปลอดภัยของข้อมูลด้วยการเข้ารหัสและควบคุมสิทธิ์การเข้าถึง (RBAC/ABAC)

2.2. AI Agent Core เป็นศูนย์กลางการตัดสินใจของระบบ เพื่อสร้างและแนะนำแผนการสอน [31], [41] ประกอบด้วยเทคนิคสำคัญ ได้แก่ (1) Deep Knowledge Tracing (DKT)

วิเคราะห์พัฒนาการของผู้เรียนตามเวลา สำหรับติดตามการเรียนรู้ (2) Case-Based Reasoning (CBR) ใช้กรณีคล้ายกันในการให้คำแนะนำเพื่อวิเคราะห์กรณีที่ใกล้เคียง (3) Natural Language Processing (NLP) ใช้วิเคราะห์ข้อความเพื่อทำความเข้าใจภาษาของผู้สอน (4) Retrieval-Augmented Generation (RAG/LLM) ใช้ในการดึงข้อมูลจริงมาสนับสนุนการสร้างคำตอบของโมเดล (5) Recommender System ใช้จัดลำดับความเหมาะสมของกิจกรรมและสื่อการเรียน (6) Reinforcement Learning (RL) ปรับปรุงการตัดสินใจโดยอิงจากการรับรางวัลและการบันทึกผลหลังการสอน สำหรับปรับกลยุทธ์จากผลลัพธ์การเรียนรู้ [37], [38]

2.3. System Outputs ผลลัพธ์ของระบบแบ่งเป็นสองส่วนหลัก ได้แก่ (1) Dashboard for Learning Analytics เพื่อแสดงภาพรวมผลการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม [40], [41] (2) Instructional Recommendations for Teachers เป็นระบบแนะนำแผนการสอน กิจกรรมการสอน และสื่อการสอน โดยทั้งสองส่วนทำงานร่วมกับโมดูล XAI เพื่อให้ระบบเลือกแผนการสอนให้ครูและตรวจสอบที่มาของคำแนะนำได้ [35], [36]

2.4. Feedback & Optimization ระบบได้นำ Active Learning และ MLOps Monitoring มาใช้เพื่อการเรียนรู้และปรับปรุงโมเดลอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยข้อมูลย้อนกลับจากผู้ใช้ทำให้ระบบสามารถเรียนรู้จากการใช้งานจริง พัฒนาให้แม่นยำมากขึ้น และปรับได้ตามบริบทการใช้งาน [40], [41]

2.5. User & Environment ทำหน้าที่เชื่อมโยงระบบ AI-PINS กับสภาพแวดล้อมการทำงานจริงในโรงเรียนสังกัดเทศบาล โดยมีผู้ใช้หลัก 3 กลุ่ม คือ (1) ครูผู้สอน ใช้ AI-PINS Dashboard วิเคราะห์ผลการเรียนและปรับแผนการจัดการเรียนรู้ ผ่าน XAI เพื่อให้ครูเข้าใจและสามารถปรับการสอนได้ตรงตามหลักสูตร [30], [31], [32] (2) ศึกษานิเทศก์ เป็นผู้ประสานการเรียนรู้ระหว่างครูและนโยบาย (Advisory Layer) โดยใช้ AI-PINS วิเคราะห์คุณภาพการสอนและให้คำแนะนำเชิงกลยุทธ์ (Supervisors) [33], [34] และ (3) ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ใช้ในระดับนโยบาย (Strategic Level) โดยใช้ระบบ AI-PINS Decision Support System (DSS) เพื่อวิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูลภาพรวมของโรงเรียน เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของเทศบาล [35], [36] ซึ่งแต่ละกลุ่มมีบทบาทเฉพาะในการใช้ระบบ โดยระบบทั้งหมดทำงานในสภาพแวดล้อมดิจิทัลของโรงเรียน (Municipal School Digital Ecosystem) และเชื่อมโยงข้อมูลผ่าน Dashboard, Recommender Engine และ Decision Support System (DSS).

3. Research Outcomes Dimension (มิติผลลัพธ์การวิจัย)

3.1. Technical Outcomes ผลการทำงานของระบบมีการประเมินผลลัพธ์ด้วยตัวชี้วัดเชิงเทคนิค ได้แก่ Accuracy, Precision, Recall และ F1-score เพื่อวัดความถูกต้อง ตรวจสอบประสิทธิภาพ และความเสถียรของโมเดล [42] ในการทำนายและแนะนำการเรียนรู้ที่ถูกต้อง โดยผ่านการทดสอบแบบ Cross-Validation และ Confusion Matrix Analysis เพื่อยืนยันความแม่นยำ

3.2. Application Outcomes ระบบสามารถนำไปประยุกต์ใช้จริงในชั้นเรียนให้ผลลัพธ์ในรูปแบบของแผนการสอนการประเมินอัตโนมัติ และระบบสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย (DSS) เพื่อช่วยครูในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และผู้บริหารในการกำหนดนโยบายทางการศึกษา [43], [44], [45]

4. Evaluation Dimension (มิติการประเมินผล) เป็นการประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อยืนยันความเที่ยงตรง ความเสถียรของโมเดล และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ประกอบด้วย

4.1. Quantitative Evaluation ใช้ตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ และความเหมาะสมเชิงสถิติ ได้แก่

4.1.1. Appropriateness ความเหมาะสมของกรอบแนวคิด วัดโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ (Likert 5 ระดับ) เพื่อประเมินความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อสรุปแนวโน้มของข้อมูลเชิงปริมาณ [46]

4.1.2. Content Validity ความตรงเชิงเนื้อหา ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คนขึ้นไป เพื่อคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของคำถามแต่ละข้อ ใช้วัดความเหมาะสมและความเชื่อมั่นของระบบว่าเนื้อหานั้นมีความถูกต้องและตรงตามวัตถุประสงค์ [47], [48]

4.1.3. Statistical Reliability & Validation ใช้สถิติขั้นสูงในการวิเคราะห์และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วย Cronbach's Alpha (มีค่า ≥ 0.90) การวิเคราะห์ปัจจัย CFA เพื่อยืนยันว่าโครงสร้างของมิติการประเมินที่ออกแบบไว้ในทางทฤษฎี มีความสอดคล้องกับข้อมูลจริงทางสถิติ และตัวชี้วัดประสิทธิภาพ (KPI) สำหรับประเมินคุณภาพของระบบโดยรวม [48], [49], [50]

4.2. Qualitative Evaluation ใช้ตรวจสอบและยืนยันคุณภาพของระบบว่ามีความเหมาะสม (Appropriate) น่าเชื่อถือ (Trustworthy) และใช้งานได้จริง (Practical) ประกอบด้วย

4.2.1. Expert Opinions & Recommendations ตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้อง และความครบถ้วนของระบบ โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อสรุปเชิงเนื้อหา (Thematic Summary) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อจัดหมวดหมู่คำตอบ (Coding & Categorization) แล้วให้ข้อเสนอแนะเชิงปรับปรุงก่อนนำระบบไปใช้จริง [51], [52]

4.2.2. Usability/Acceptance เป็นการประเมินความสะดวก ความเข้าใจง่าย และระดับการยอมรับ โดยเก็บข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจ (Usability Test) ตามโมเดล TAM 4.0 ร่วมกับการสังเกต หรือการสัมภาษณ์หลังใช้งานระบบ [49], [53] เพื่อปรับปรุงและยืนยันความสมบูรณ์ของระบบ

5. การประเมินกรอบแนวคิดของระบบอัจฉริยะ (AI-PINS) เป็นการออกแบบภายใต้แนวคิด Evaluation Dimensions for the Conceptual Framework of AI Agent-Based Intelligent System Development ครอบคลุม 5 มิติหลัก ได้แก่ (1) System Quality (2) Intelligence Quality (3) Decision Quality (4) Learning Quality และ (5) User & Environment Quality เพื่อประเมินระบบแนะนำการจัดการเรียนรู้เขียนโปรแกรมสำหรับครูระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย

1) System Quality (คุณภาพของระบบ) วัดประสิทธิภาพ ความเสถียร ความปลอดภัย และความเหมาะสมของระบบ AI-PINS ในเชิงเทคนิค และใช้ตรวจสอบความสอดคล้องและความเชื่อมั่นของตัวชี้วัด เช่น ความเร็วในการประมวลผล การเชื่อมต่อฐานข้อมูลย้อนหลัง และความสามารถในการแสดง Dashboard [54], [55], [56] เพื่อประเมินความครบถ้วนของโครงสร้างระบบ และความสามารถในการทำงานตามเงื่อนไขที่ออกแบบไว้ โดยรองรับการทำงานในสภาพแวดล้อมจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการบูรณาการโมดูล IPOF และ AI Agent Core เข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม

2) Intelligence Quality (คุณภาพเชิงปัญญาประดิษฐ์) มุ่งเน้นประสิทธิภาพของโมเดล ความน่าเชื่อถือ และความอัจฉริยะของ AI Agent (Perceive–Decide–Act–Learn) ในการวิเคราะห์ข้อมูลและให้คำแนะนำอย่างแม่นยำ โดยใช้ CBR, KT, และ RAG เพื่อให้ระบบมี Explainable AI (XAI) ที่สามารถอธิบายเหตุผลการแนะนำได้ ต้องรองรับเทคนิคของ ML และ NLP ที่เหมาะสมต่อสภาพข้อมูลตามบริบทจริง และปรับตัวกับข้อมูลใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง [57], [58], [59], [60]

3) Decision Quality (คุณภาพของการตัดสินใจ) ให้เหตุผลในการตัดสินใจตามที่ AI สร้างหรือแนะนำ สามารถอธิบายได้ (Explainable) และเชื่อถือได้ (Validated) เพื่อวัดความถูกต้อง ความโปร่งใส และความสามารถในการสนับสนุนการตัดสินใจของระบบ เช่น การแนะนำแผนการสอน การจัดลำดับ Learning Path และการให้ Feedback เชิงวิเคราะห์โดยใช้ Explainable Decision Module แสดงเหตุผลของการตัดสินใจ และ Rule-based Validation ตรวจสอบความถูกต้องของคำแนะนำด้วยตรรกะ เพื่อให้ครูเข้าใจการตัดสินใจของระบบ รวมถึงการสร้างผลลัพธ์ที่มีเหตุผลและเหมาะสมกับบริบทจริง [54], [58], [60], [61]

4) Learning Quality (คุณภาพของการเรียนรู้หรือการปรับตัว) เน้นความสามารถของระบบในการเรียนรู้จากข้อมูลและเชิงประสบการณ์ (Feedback Loop/ Experiential Learning) เพื่อปรับปรุงการทำงานจากข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการประยุกต์ใช้กระบวนการ MLOps และการตรวจสอบคุณภาพเพื่อให้ระบบสามารถพัฒนาและปรับการเรียนรู้ได้ตลอด โดยมีส่วนประเมินผล AI-PINS ต่อการเรียนรู้ ได้แก่ การพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ (CT) และ Debugging

Skills ของนักเรียน รวมถึงการออกแบบแผนการสอนที่สอดคล้องกับ Learning Outcomes (LOs) ของหลักสูตร OBEC และวัดความพึงพอใจ [55], [56], [59]

5) User & Environment Quality (คุณภาพด้านผู้ใช้และสิ่งแวดล้อม) วัดความง่ายในการใช้งาน (Usability) ความเข้าใจระบบ (Understandability) และระดับการยอมรับของผู้ใช้ (Acceptance) วัดความพึงพอใจว่าระบบตอบสนองตามนโยบายและบริบทโรงเรียนเทศบาล ใช้กรอบ Technology Acceptance Model (TAM 4.0) เพื่อวัด 1) PU การรับรู้ประโยชน์ แสดง Dashboard สรุปแผนการจัดการเรียนรู้และผลคะแนนนักเรียน 2) PEOU ความง่ายในการใช้งาน ไม่ซับซ้อน 3) TR ความไว้วางใจความแม่นยำ โปร่งใส ปลอดภัย 4) BI ความต่อเนื่องในการใช้ และแนะนำให้ใช้ต่อในภาคเรียนถัดไป รวมถึงการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารเพื่อวิเคราะห์ความพร้อมในการนำไปใช้จริง [54], [56], [57], [61]

ในการประเมิน 5 มิติของกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นนี้ แสดงให้เห็นว่ากรอบแนวคิด AI-PINS มีความครบถ้วนทั้งเชิงเทคนิค เชิงการสอน และเชิงนโยบายในการนำไปใช้จริง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการนำ AI-PINS ไปใช้ในบริบทของโรงเรียนเทศบาลได้ชัดเจน และสามารถเชื่อมโยงโครงสร้างทางทฤษฎีร่วมกับการประยุกต์ใช้จริงในโรงเรียนเทศบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดการยอมรับและความเชื่อมั่นของครูผู้ใช้ระบบอย่างยั่งยืน

6. การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Validation)

ดำเนินการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 2 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) ประเมินดัชนีความสอดคล้องเชิงวัตถุประสงค์ (IOC) จำนวน 5 คน เพื่อวัดความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของตัวแปร 5 มิติก่อนนำไปประเมินจริง (2) ประเมินกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้น จำนวน 15 คน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ๆ ละ 5 คน ได้แก่ 2.1) ด้านระบบและเทคนิค (System & Technical Experts) 2.2) ด้านปัญญาประดิษฐ์และการตัดสินใจ (AI & Decision-Making Experts) 2.3) ด้านผู้ใช้และการประกันคุณภาพ (User & Quality Assurance Experts) โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วน Likert Scale 5 ระดับ ครอบคลุม 5 มิติการประเมิน [62], [63], [64]

7. เครื่องมือวิจัย (Instruments) และการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

ข้อมูลที่ได้จากการประเมินกรอบแนวคิดทั้ง 5 มิติโดยผู้เชี่ยวชาญ จะถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงวัตถุประสงค์ (IOC) เพื่อวัดระดับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมในแต่ละมิติ [62], [64], [65] ผลจากการวิเคราะห์ใช้เพื่อยืนยันความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง (structural congruence) ของกรอบแนวคิด ก่อนที่จะนำไปพัฒนาเป็นระบบต้นแบบต่อไป [63], [66]

การวิเคราะห์ข้อมูลของระบบ AI-PINS เป็นการตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้อง และประสิทธิภาพของระบบทั้งกรอบแนวคิดและระบบต้นแบบโดยใช้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อสรุปแนวโน้มความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้งาน [62], [64], [65] 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้องเชิงวัตถุประสงค์ (IOC) เพื่อวัดความตรงของเครื่องมือ การทดสอบ t-test เพื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้งานระบบ [65] และ Efficiency Index (E_1/E_2) ในการวัดประสิทธิภาพของระบบต้นแบบเพื่อยืนยันความเหมาะสมในการนำไปใช้จริง [63], [66], [67]

8. ผลลัพธ์ (Result)

ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ปรากฏข้อมูลตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. System Quality	4.72	*0.16*	มากที่สุด
1.1 โครงสร้างตามโมเดล IPOF มีความครบถ้วนและเชื่อมโยงกัน	4.80	*0.41*	มากที่สุด
1.2 การออกแบบสถาปัตยกรรมระบบสามารถรองรับข้อมูลและการทำงานในสภาพแวดล้อมจริงได้	4.67	*0.49*	มากที่สุด
1.3 ระบบมีความยืดหยุ่นและปรับขยายเพื่อรองรับความต้องการใหม่ ๆ ได้	4.67	*0.49*	มากที่สุด
1.4 การบูรณาการทฤษฎีพื้นฐานกับการออกแบบมีความสอดคล้องกัน	4.73	*0.46*	มากที่สุด
2. Intelligence Quality	4.65	*0.23*	มากที่สุด
2.1 AI Agent มีความสามารถในการรับรู้ วิเคราะห์ ตัดสินใจ และกระทำ (Perceive–Decide–Act–Learn) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.73	*0.46*	มากที่สุด
2.2 ระบบ AI มีการใช้เทคนิคที่หลากหลาย (ML, NLP, RAG, XAI) อย่างเหมาะสมกับวัตถุประสงค์	4.60	*0.51*	มากที่สุด
2.3 AI เรียนรู้และปรับตัวจากข้อมูลใหม่และ Feedback ได้ต่อเนื่อง	4.60	*0.51*	มากที่สุด
2.4 การออกแบบ AI Core มีความทันสมัยและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล	4.67	*0.49*	มากที่สุด
3. Decision Quality	4.80	*0.17*	มากที่สุด
3.1 การตัดสินใจที่ได้จากระบบมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และอธิบายได้	4.87	*0.35*	มากที่สุด
3.2 ระบบสนับสนุนการตัดสินใจมีความโปร่งใสและตรวจสอบย้อนกลับได้	4.67	*0.49*	มากที่สุด
3.3 ผลลัพธ์การตัดสินใจสอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของผู้ใช้จริง	4.87	*0.35*	มากที่สุด

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
4. Learning Quality	4.67	*0.44*	มากที่สุด
4.1 ระบบสามารถเรียนรู้เชิงประสบการณ์และปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมได้	4.67	*0.49*	มากที่สุด
4.2 AI Agent มีการเรียนรู้จากข้อมูลย้อนหลังและข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาความแม่นยำและประสิทธิภาพ	4.67	*0.49*	มากที่สุด
4.3 ระบบนำ MLOps มาใช้ตรวจสอบเพื่อปรับปรุงคุณภาพการทำงาน	4.67	*0.49*	มากที่สุด
5. User & Environment Quality	4.53	*0.39*	มากที่สุด
5.1 ระบบได้รับการออกแบบให้เหมาะสมกับการใช้งานของผู้ใช้จริง	4.53	*0.52*	มากที่สุด
5.2 ผู้ใช้สามารถเข้าถึงระบบได้ง่าย ปลอดภัย และสะดวกต่อการใช้งาน	4.60	*0.51*	มากที่สุด
5.3 ระบบได้ออกแบบโดยคำนึงถึงการยอมรับจากผู้ใช้ตามโมเดล TAM	4.47	*0.52*	มาก
สรุปภาพรวม	**4.67**	**0.13**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิด AI-PINS (AI-based Programming Instruction Navigation System) ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน ครอบคลุม 5 มิติหลัก พบว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.67, S.D. = 0.13) แสดงถึงความสมบูรณ์ของโครงสร้างตามโมเดล IPOF และความสามารถในการบูรณาการทฤษฎีพื้นฐานกับสถาปัตยกรรมระบบ AI ได้อย่างลงตัว ระบบสามารถรองรับการประมวลผลข้อมูลจริง มีความยืดหยุ่นและปรับขยายเพื่อรองรับความต้องการใหม่ ๆ ได้ดี ทั้งนี้ มิติด้านคุณภาพเชิงปัญญาและการตัดสินใจของ AI-PINS ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.65 และ 4.80 ตามลำดับ) เนื่องจากระบบสามารถประมวลผลด้วยเทคนิค ML, NLP, RAG และ XAI ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมให้เหตุผลผ่านโมดูล Explainable Decision ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวรรณกรรมของ Zaid M. Altukhi (2024/2025) [68] ที่ระบุว่าระบบ AI ทางการศึกษาควรมีกลไกอธิบายได้เพื่อลดความคลุมเครือของผลลัพธ์ นอกจากนี้ ผลการประเมินยังชี้ว่าระบบมีศักยภาพด้านการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการ MLOps Monitoring ซึ่งสอดคล้องกับแนวทาง Human-Centric XAI ของ Subhankar Maity (2024) [69] ที่เน้นให้ผู้ใช้เกิดการเรียนรู้จากเหตุผลของระบบ และในด้านความเหมาะสมต่อผู้ใช้และสภาพแวดล้อม ($\bar{x}$ = 4.53) ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าระบบมีความปลอดภัย ใช้งานง่าย และสอดคล้องกับปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีในสถานศึกษา โดยเฉพาะเมื่อระบบสามารถอธิบายการทำงานได้อย่างเข้าใจง่ายตามข้อเสนอของ Sachini Gunasekara (2025) [70] ส่งผลให้กรอบแนวคิด AI-PINS มีความแข็งแรงทั้งเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ และตอบโจทย์การออกแบบระบบ AI ทางการศึกษายุคใหม่ที่ต้องโปร่งใส อธิบายได้ เชื่อถือได้ และรองรับการนำไปใช้จริงในโรงเรียนประถมศึกษา อีกทั้งยังสอดคล้องกับโมเดล TAM 4.0 ในด้าน Perceived Usefulness และ Ease of Use ซึ่งสะท้อนถึงระดับการยอมรับเทคโนโลยีที่สูงในบริบทโรงเรียนเทศบาล

งานวิจัยนี้มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ จากเดิมที่งานวิจัยด้านการศึกษาใช้เพียงปัญญาประดิษฐ์แบบ black-box analytics ที่สามารถให้ “ผลลัพธ์” ได้ แต่ไม่สามารถอธิบายเหตุผลในการได้มาของผลลัพธ์นั้นอย่างชัดเจนว่าตัดสินใจอย่างไร ไม่มีการตรวจสอบเหตุผลหรือความโปร่งใส ดังนั้น AI-PINS จึงได้บูรณาการองค์ประกอบขั้นสูง ได้แก่ Deep Knowledge Tracing (DKT), Case-Based Reasoning (CBR) และ Retrieval-Augmented Generation (RAG) เข้ากับสถาปัตยกรรม IPOF (Input–Process–Output–Feedback) เพื่อสนับสนุนการวางแผนการสอนในบริบทจริงของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดเทศบาล ยกระดับสู่กรอบการทำงานเชิงระบบที่สนับสนุนการตัดสินใจของครูบนพื้นฐานของความโปร่งใสและความสามารถในการอธิบายผล (Explainable AI) ภายใต้แนวคิด “ครูเป็นศูนย์กลาง” ช่วยเชื่อมโยงการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกกับการปฏิบัติการสอนอย่างโปร่งใสและรับผิดชอบในห้องเรียนจริง และสอดคล้องกับหลักการทางวิชาชีพครูในสถานการณ์จริงของห้องเรียนระดับประถมศึกษา

8. การอภิปรายและการสรุปแนวคิดการวิจัย

ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดระบบอัจฉริยะ AI-PINS (AI-based Programming Instruction Navigation System) โดยผู้เชี่ยวชาญ 15 คน พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.13, IOC = 0.95) สะท้อนถึงความครบถ้วนทางทฤษฎี ความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง และศักยภาพในการประยุกต์ใช้ในบริบทโรงเรียนสังกัดเทศบาล โดยเฉพาะมิติ Decision Quality ซึ่งได้คะแนนสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.80) แสดงถึงความโปร่งใสและความสามารถในการอธิบายเหตุผลของการตัดสินใจผ่านโมดูล Explainable Decision และ Rule-Based Validation สอดคล้องกับผลการทบทวนวรรณกรรมที่ชี้ว่าระบบ AI ที่ให้เหตุผลอธิบายได้สามารถเพิ่มความเชื่อมั่นและการยอมรับของผู้ใช้ในการสอนโปรแกรม [35] [71] ส่วนมิติ System Quality ($\bar{X}$ = 4.72) และ Intelligence Quality ($\bar{X}$ = 4.65) สะท้อนถึงความเสถียรของสถาปัตยกรรมและศักยภาพการเรียนรู้ของ AI-Agent ผ่านวงจร Perceive–Decide–Act–Learn รวมถึงเทคนิค ML, RAG และ XAI ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า Generative AI มีศักยภาพในการเร่งการเรียนรู้ Python และลดช่องว่างผู้เรียนที่มีพื้นฐานต่างกัน ด้าน Learning Quality ($\bar{X}$ = 4.67) และ User & Environment Quality ($\bar{X}$ = 4.53) สอดคล้องกับกรอบแนวคิด TAM 4.0 ที่เน้นประโยชน์ใช้สอยและความง่ายในการใช้งาน [72] โดยผลประเมินรายข้อให้คะแนนอยู่ในช่วง 4.53–4.87 (S.D. 0.35–0.52) ยกเว้นข้อ 5.3 ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ผลการประเมินโดยรวมยืนยันว่ากรอบแนวคิด AI-PINS มีความตรงเชิงเนื้อหาในระดับสูง (IOC > 0.90) และมีความพร้อมสำหรับการพัฒนาเป็นต้นแบบเพื่อใช้งานจริง โดยสะท้อนการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างความอัจฉริยะของ AI การออกแบบการเรียนรู้ และความเป็นมิตรต่อผู้ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบาย OECD Education 2030 และยุทธศาสตร์ด้าน

การศึกษาดิจิทัลของ DEPA ที่ส่งเสริมการใช้ AI เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของครูและนักเรียนในศตวรรษที่ 21

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและประเมินกรอบงาน AI-PINS ซึ่งเป็นระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้านการสอนโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์สำหรับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของเทศบาล ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า AI-PINS สามารถบูรณาการกลไกของเอไอเอเจนต์ (Agentic AI) และการวิเคราะห์การเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการวางแผนการสอนที่โปร่งใส สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน โดยได้รับการประเมินความเหมาะสมในระดับสูงจากผู้เชี่ยวชาญในด้านระบบ ความฉลาด และคุณภาพการตัดสินใจ กรอบงานนี้ช่วยลดภาระงานของครูและสอดคล้องกับตัวชี้วัดหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งยืนยันถึงความเกี่ยวข้องในทางปฏิบัติ อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้อาจมีข้อจำกัดเนื่องจากการการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญและบริบทของโรงเรียนเทศบาลเฉพาะแห่ง ซึ่งอาจมีข้อจำกัดของข้อมูลในอดีตต่อการนำไปใช้ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นต่อความถูกต้อง หรือการใช้งานในห้องเรียนในระยะยาวที่จำกัด ดังนั้น งานวิจัยในอนาคตควรตรวจสอบความถูกต้องของกรอบงานนี้ผ่านการนำไปใช้ในโรงเรียนขนาดใหญ่และการวิเคราะห์ผลลัพธ์การเรียนรู้ในระยะยาวต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

[1] *Education Policy Outlook 2022*. in Education Policy Outlook. OECD Publishing, 2022. doi: 10.1787/c77c7a97-en.

[2] S. Forsström and M. Bond, “Computational Thinking Assessment in Primary and Secondary Education: A Meta-synthesis of tools, Methods and Pedagogical Approaches,” *International Journal of Computer Science Education in Schools*, vol. 6, no. 4, Nov. 2024, doi: 10.21585/ijcses.v6i4.208.

[3] M. J. Cox and J. Voogt, “A K-6 Computational Thinking Curriculum Framework: Implications for Teacher Knowledge”, [Online]. Available: https://www.researchgate.net/publication/316597429

[4] S. Y. Huang, W. Tarng, and K. L. Ou, “Effectiveness of AR Board Game on Computational Thinking and Programming Skills for Elementary School Students,” *Systems*, vol. 11, no. 1, Jan. 2023, doi: 10.3390/systems11010025.

[5] R. Bahri *et al.*, “The Impact of Outcome-Based Education on Lecturers’ Professional Growth in Vocational Programs,” *International Journal of*

Academic Research in Progressive Education and Development, vol. 14, no. 1, Mar. 2025, doi: 10.6007/ijarped/v14-i1/24862.

[6] R. Caballero, E. Martin-Martin, A. Riesco, and S. Tamarit, "A unified framework for declarative debugging and testing," *Inf. Softw. Technol.*, vol. 129, Jan. 2021, doi: 10.1016/j.infsof.2020.106427.

[7] E. Kamburjan, N. Klungre, R. Schlatte, B. Johnsen, and M. Giese, "Programming and Debugging with Semantically Lifted States."

[8] E. Woodruff, "AI Detection of Human Understanding in a Gen-AI Tutor," *AI (Switzerland)*, vol. 5, no. 2, pp. 898–921, Jun. 2024, doi: 10.3390/ai5020045.

[9] J. Ulucan and M. Betul Yilmaz, "Effects of Coding and Robotics Activities on Computational Thinking and Problem-Solving Skills: A Meta Analysis Study," 2024. [Online]. Available: https://www.journalofcomputereducation.info/

[10] A. de Araujo, P. M. Papadopoulos, S. McKenney, and T. de Jong, "Automated coding of student chats, a trans-topic and language approach," *Computers and Education: Artificial Intelligence*, vol. 4, Jan. 2023, doi: 10.1016/j.caeai.2023.100123.

[11] A. Aqeel and M. Shree, "Engineering and Technology Impact Factor 7.12 | Vol," *International Advanced Research Journal in Science*, vol. 10, no. 1, 2023, doi: 10.17148/IARJSET.2023.10116.

[12] B. Idrisov and T. Schlippe, "Program Code Generation with Generative AIs," *Algorithms*, vol. 17, no. 2, Feb. 2024, doi: 10.3390/a17020062.

[13] R. Zazkis, P. Liljedahl, and N. Sinclair, "LESSON PLAYS: PLANNING TEACHING versus TEACHING PLANNING."

[14] Norwanto, "Designing Lesson Plan Based on Critical Thinking for Language Classes."

[15] T. Kabudi, I. Pappas, and D. H. Olsen, "AI-enabled adaptive learning systems: A systematic mapping of the literature," *Computers and Education: Artificial Intelligence*, vol. 2, Jan. 2021, doi: 10.1016/j.caeai.2021.100017.

[16] Oyebola Olusola Ayeni, Nancy Mohd Al Hamad, Onyebuchi Nneamaka Chisom, Blessing Osawaru, and Ololade Elizabeth Adewusi, "AI in education: A review of personalized learning and educational technology," *GSC Advanced Research and Reviews*, vol. 18, no. 2, pp. 261–271, Feb. 2024, doi: 10.30574/gscarr.2024.18.2.0062.

[17] S. X. Yin, D. Hoe-Lian Goh, and C. L. Quek, "Collaborative Learning in K-12 Computational Thinking Education: A Systematic Review," *Journal of Educational Computing Research*, vol. 62, no. 6, pp. 1440–1474, Oct. 2024, doi: 10.1177/07356331241249956.

[18] A. O. Sunday, F. J. Agbo, and J. Suhonen, "Co-design Pedagogy for Computational Thinking Education in K-12: A Systematic Literature Review," *Technology, Knowledge and Learning*, vol. 30, no. 1, pp. 63–118, Mar. 2025, doi: 10.1007/s10758-024-09765-y.

[19] G. Adorni *et al.*, "Development of algorithmic thinking skills in K-12 education: A comparative study of unplugged and digital assessment instruments," *Computers in Human Behavior Reports*, vol. 15, Aug. 2024, doi: 10.1016/j.chbr.2024.100466.

[20] M. M. Ibrohim, E. Siregar, and U. A. Chaeruman, "Scratch and Computational Thinking in Elementary School: A Meta-analysis," *AL-ISHLAH: Jurnal Pendidikan*, vol. 15, no. 3, pp. 2703–2715, Jul. 2023, doi: 10.35445/alishlah.v15i3.2326.

[21] A. O. Sunday, F. J. Agbo, J. Suhonen, I. Jormanainen, and M. Tukiainen, "Co-designing to develop computational thinking skills in Nigeria K-12 using scratch," *Educ. Inf. Technol. (Dordr).*, vol. 30, no. 11, pp. 14925–14965, Jul. 2025, doi: 10.1007/s10639-025-13386-y.

[22] G. Kostopoulos, V. Gkamas, M. Rigou, and S. Kotsiantis, "Agentic AI in Education: State of the Art and Future Directions," *IEEE Access*, vol. 13, pp. 177467–177491, 2025, doi: 10.1109/ACCESS.2025.3620473.

[23] L. A. Dieker *et al.*, "Using an Artificial Intelligence (AI) Agent to Support Teacher Instruction and Student Learning," *78 | JOURNAL OF SPECIAL EDUCATION PREPARATION*, vol. 4, no. 2, 2024, doi: 10.33043/d8x.

[24] J. Mamcenko, E. Kurilovas, E. Kurilovas, and I. Krikun, "On application of case-based reasoning to personalise learning," *Informatics in Education*, vol. 18, no. 2, pp. 345–358, 2019, doi: 10.15388/infedu.2019.16.

[25] M. Skittou, M. Merrouchi, and T. Gadi, "A Recommender System for Educational Planning," *Cybernetics and Information Technologies*, vol. 24, no. 2, pp. 67–85, Jun. 2024, doi: 10.2478/cait-2024-0016.

[26] J. Swacha and M. Gracel, "Retrieval-Augmented Generation (RAG) Chatbots for Education: A Survey of Applications," Apr. 01, 2025, *Multidisciplinary Digital Publishing Institute (MDPI)*. doi: 10.3390/app15084234.

[27] Z. Li, Z. Wang, W. Wang, K. Hung, H. Xie, and F. L. Wang, "Retrieval-augmented generation for educational application: A systematic survey," Jun. 01, 2025, *Elsevier B.V.* doi: 10.1016/j.caeai.2025.100417.

[28] J. Cárdenas-Cobo, C. Vidal-Silva, L. Arévalo, and M. Torres, "Applying recommendation system for developing programming competencies in children from a non-weird context," *Educ. Inf. Technol. (Dordr).*, vol. 29, no. 8, pp. 9355–9386, Jun. 2024, doi: 10.1007/s10639-023-12156-y.

[29] P. Garcia-Calvés, J. Sabater-Mir, P. Aramendia, J. Corominas, and B. M. Perez Ruchat, "Recommenders for Improved Lesson Planning in Formal Education," 2023. doi: 10.3233/faia230689.

[30] A. H. Hasan and M. F. Hilmi, "Input Process Output (IPO) AI Chatbot as Personal Learning Assistant for Programming Coursework," *Malaysian Journal of Distance Education*, vol. 22, no. 1, 2022, doi: 10.36777/mjde2022.22.1.2.

[31] S. Zhang, C. D. Jaldi, N. L. Schroeder, A. A. López, J. R. Gladstone, and S. Heidig, "Pedagogical agent design for K-12 education: A systematic review," *Comput. Educ.*, vol. 223, Dec. 2024, doi: 10.1016/j.compedu.2024.105165.

[32] K. M. Xu *et al.*, "Social presence: A key factor in embedding a pedagogical agent into online learning in primary education," *British Journal of Educational Technology*, 2025, doi: 10.1111/bjet.70006.

[33] D. Kim, S. Kim, and Y. Jo, "Knowledge Tracing in Programming Education Integrating Students' Questions," Jan. 2025, [Online]. Available: http://arxiv.org/abs/2502.10408

[34] U. Lee *et al.*, "From Prediction to Application: Language Model-based Code Knowledge Tracing with Domain Adaptive Pre-Training and Automatic Feedback System with Pedagogical Prompting for Comprehensive Programming Education," Aug. 2024, doi: 10.13140/RG.2.2.25134.11847.

[35] H. Khosravi *et al.*, "Explainable Artificial Intelligence in education," *Computers and Education: Artificial Intelligence*, vol. 3, Jan. 2022, doi: 10.1016/j.caeai.2022.100074.

[36] L. Cabral, R. Pinto, and G. Gonçalves, "AI-powered learning analytics dashboards: a systematic review of applications, techniques, and research gaps," *Discover Education*, vol. 4, no. 1, p. 525, Nov. 2025, doi: 10.1007/s44217-025-00964-y.

[37] Z. Fu, "Integrating Reinforcement Learning with Dynamic Knowledge Tracing for personalized learning path optimization," *Sci. Rep.*, vol. 15, no. 1, Dec. 2025, doi: 10.1038/s41598-025-23900-4.

[38] J.-Y. Chen, S. Saeedvand, and I.-W. Lai, "Adaptive Learning Path Navigation Based on Knowledge Tracing and Reinforcement Learning," Jun. 2023, [Online]. Available: http://arxiv.org/abs/2305.04475

[39] Y. Liu, S. Pozdniakov, and R. Martinez-Maldonado, "The effects of visualisation literacy and data storytelling dashboards on teachers' cognitive load."

[40] D. A. Sprenger and A. Schwaninger, "Video demonstrations can predict the intention to use digital learning technologies," *British Journal of Educational Technology*, vol. 54, no. 4, pp. 857–877, Jul. 2023, doi: 10.1111/bjet.13298.

[41] M. van Kessel, I. Molenaar, C. A. N. Knoop-Van Campen, M. de Jonge, and N. Saab, "Primary School Teacher Perspectives on Effective Dashboard Use in the Classroom: Skills, Knowledge, and Contextual Conditions," *Journal of Learning Analytics*, vol. 12, no. 2, pp. 279–292, Aug. 2025, doi: 10.18608/jla.2025.8493.

[42] M. C. Okur, "TEACHING OBJECT ORIENTED PROGRAMMING AT THE INTRODUCTORY LEVEL."

[43] J. Whitehill and J. Locasale-Crouch, "Automated Evaluation of Classroom Instructional Support with LLMs and BoWs: Connecting Global Predictions to Specific Feedback."

[44] J. Hu, "Teaching Evaluation System by use of Machine Learning and Artificial Intelligence Methods," *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, vol. 16, no. 5, pp. 87–101, 2021, doi: 10.3991/ijet.v16i05.20299.

[45] X. Mao, "Online education quality assessment model based on deep learning," *Discover Artificial Intelligence*, vol. 5, no. 1, Dec. 2025, doi: 10.1007/s44163-025-00421-7.

[46] G. K. Michelon, W. K. G. Assunç, A. Assunção, P. Grünbacher, and A. Egyed, "Analysis and Propagation of Feature Revisions in Preprocessor-based Software Product Lines." [Online]. Available: https://www.sqlite.org/src/info/7b4583f932ff0933

[47] E. Avinç and F. Doğan, "Digital literacy scale: Validity and reliability study with the rasch model," *Educ. Inf. Technol. (Dordr).*, vol. 29, no. 17, pp. 22895–22941, Dec. 2024, doi: 10.1007/s10639-024-12662-7.

[48] J. Alqurni, "Assessing the Usability of E-Learning Software Among University Students: A Study on Student Satisfaction and Performance," *International Journal of Information Technology and Web Engineering*, vol. 18, no. 1, 2023, doi: 10.4018/IJITWE.329198.

[49] C. H. Lai and C. Y. Lin, "Analysis of Learning Behaviors and Outcomes for Students with Different Knowledge Levels: A Case Study of Intelligent Tutoring

System for Coding and Learning (ITS-CAL)," *Applied Sciences (Switzerland)*, vol. 15, no. 4, Feb. 2025, doi: 10.3390/app15041922.

[50] L. Tang, J. Gu, and J. Xu, "Constructing a Digital Competence Evaluation Framework for In-Service Teachers' Online Teaching," *Sustainability (Switzerland)*, vol. 14, no. 9, May 2022, doi: 10.3390/su14095268.

[51] M. Yu, "An AI-driven tools assessment framework for english teachers using the Fuzzy Delphi algorithm and deep learning," *Sci. Rep.*, vol. 15, no. 1, Dec. 2025, doi: 10.1038/s41598-025-25466-7.

[52] D. Gomes, "A Comprehensive Study of Advancements in Intelligent Tutoring Systems Through Artificial Intelligent Education Platforms," in *Improving Student Assessment With Emerging AI Tools*, IGI Global, 2024, pp. 213–244. doi: 10.4018/979-8-3693-6170-2.ch008.

[53] F. Alhashem, "Development and Psychometric Validation of an E Learning Competency Survey for Educators."," *Educational Point*, vol. 2, no. 2, Nov. 2025, doi: 10.71176/edup/17424.

[54] R. Fiati and D. K. Mutiara N, "INTERNATIONAL JOURNAL ON INFORMATICS VISUALIZATION journal homepage : www.joiv.org/index.php/joiv INTERNATIONAL JOURNAL ON INFORMATICS VISUALIZATION Exploring M-Learning User Information Systems through the Development of a Comprehensive Technology Acceptance Model." [Online]. Available: www.joiv.org/index.php/joiv

[55] S. Kodumuru *et al.*, "Towards developing a learning analytics dashboard for a massive online robotics competition."

[56] C. Wang, J. T. D. Ng, N. P. H. López, and X. Hu, "Preliminary Evaluation of Learning Analytics Dashboard for College Teachers' Online Professional Learning," in *Proceedings - 2024 IEEE International Conference on Advanced Learning Technologies, ICALT 2024*, Institute of Electrical and Electronics Engineers Inc., 2024, pp. 83–85. doi: 10.1109/ICALT61570.2024.00030.

[57] Y. Shaengchart, N. Bhumpenpein, and P. Limna, “วารสารสหวิ ทยาการจั ดการ มหา วิ ทยาลั ยราชภั ฏบุ รี รั มย์ Interdisciplinary Journal of Buriram Rajabhat University Determinants of Google’s Gemini AI Chatbot Adoption Among Higher Education Students in Bangkok, Thailand”.

[58] J. Paladines and J. Ramírez, “A systematic literature review of intelligent tutoring systems with dialogue in natural language,” *IEEE Access*, vol. 8, pp. 164246–164267, 2020, doi: 10.1109/ACCESS.2020.3021383.

[59] S. B. P. Utami, N. Riska, R. Rusilanti, and A. Gumelar, “Evaluation of Content Validity for an Educational Media Instrument to Enhance Early Childhood Education (PAUD) Teachers’ Nutrition Knowledge,” *Jurnal Pendidikan dan Pembelajaran Indonesia (JPPI)*, vol. 5, no. 4, pp. 1801–1808, Aug. 2025, doi: 10.53299/jppi.v5i4.2531.

[60] R. A Rahmat, S. B. Saidi, and N. S. Mohd Nasir, “Content Validity of Digital Knowledge using CVI Method,” *Environment-Behaviour Proceedings Journal*, vol. 9, no. SI20, pp. 21–28, Jul. 2024, doi: 10.21834/e-bpj.v9isi20.6092.

[61] J. Du and D. Dewitt, “Technology acceptance of a wearable collaborative augmented reality system in learning chemistry among junior high school students,” *Journal of Pedagogical Research*, vol. 8, no. 1, pp. 106–119, Mar. 2024, doi: 10.33902/JPR.202425282.

[62] J. M. Soriano-Alcantara, F. D. Guillén-Gámez, and J. Ruiz-Palmero, “Exploring Digital Competencies: Validation and Reliability of an Instrument for the Educational Community and for all Educational Stages,” *Technology, Knowledge and Learning*, vol. 30, no. 1, pp. 307–326, Mar. 2025, doi: 10.1007/s10758-024-09741-6.

[63] N.-H. Kang, J. Eun Yoo, and H. Gwan Kim, “Development and Validation of a Scale of Competency of Digital Age Teaching (SCoDAT) for Preservice Teachers,” *Innovation and Education*, vol. 6, no. 1, pp. 58–77, Jul. 2025, doi: 10.1163/25248502-bja00005.

[64] H. Amin, M. A. Malik, and B. Akkaya, "Development and Validation of Digital Literacy Scale (DLS) and its Implication for Higher Education," 2021.

[65] K. Tzafilkou, M. Perifanou, and A. A. Economides, "Development and validation of students' digital competence scale (SDiCoS)," *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, vol. 19, no. 1, Dec. 2022, doi: 10.1186/s41239-022-00330-0.

[66] N. I. K. Naeem, S. N. H. Hadie, I. M. Ismail, and M. S. B. Yusoff, "Development and validation of Digi-MEE Instrument measuring online learning environments in medical education," *Pak. J. Med. Sci.*, vol. 39, no. 6, pp. 1573–1583, Nov. 2023, doi: 10.12669/pjms.39.6.8430.

[67] H. S. Hwang, L. C. Zhu, and Q. Cui, "Development and Validation of a Digital Literacy Scale in the Artificial Intelligence Era for College Students," in *KSII Transactions on Internet and Information Systems*, Korean Society for Internet Information, Aug. 2023, pp. 2241–2258. doi: 10.3837/tiis.2023.08.016.

[68] Z. M. Altukhi and S. Pradhan, "Systematic Literature Review: Explainable AI Definitions and Challenges in Education Literature Review," 2024.

[69] S. Maity and A. Deroy, "Human-Centric eXplainable AI in Education," Oct. 2024, [Online]. Available: http://arxiv.org/abs/2410.19822

[70] S. Gunasekara and M. Saarela, "Explainable AI in Education: Techniques and Qualitative Assessment," *Applied Sciences (Switzerland)*, vol. 15, no. 3, Feb. 2025, doi: 10.3390/app15031239.

[71] S. Elnaffar, F. Rashidi, and A. Z. Abualkishik, "Teaching with AI: A Systematic Review of Chatbots, Generative Tools, and Tutoring Systems in Programming Education," Oct. 2025, [Online]. Available: http://arxiv.org/abs/2510.03884

[72] J. Katona and K. I. K. Gyonyoru, "AI-based Adaptive Programming Education for Socially Disadvantaged Students: Bridging the Digital Divide," *TechTrends*, Sep. 2025, doi: 10.1007/s11528-025-01088-8.

การพัฒนาและการประเมินกรอบแนวคิดระบบแนะนำหัวข้อโครงงานและกำกับเส้นเวลาอัจฉริยะในรายวิชาโครงงานระดับปริญญาตรีเพื่อเพิ่มความสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชา

Development and evaluation of a conceptual framework for an intelligent project topic recommendation and timeline system in undergraduate project courses to enhance alignment with course learning outcomes

นางสาวอังสนา ผ่อนสุข

นักศึกษาปริญญาเอก

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินกรอบแนวคิดระบบแนะนำหัวข้อโครงงานและกำกับเส้นเวลาอัจฉริยะ สำหรับรายวิชาโครงงานระดับปริญญาตรี โดยบูรณาการทฤษฎีการออกแบบการเรียนรู้ (Constructive Alignment) เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ และหลักการจัดการโครงการเข้าด้วยกัน ระบบที่พัฒนาประกอบด้วยห้าองค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) ระบบจัดการและบูรณาการข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น ผลการเรียนของนักศึกษาและโครงงานที่ผ่านมา (2) ระบบแนะนำอัจฉริยะโดยใช้เทคนิค Hybrid Recommendation ผสมผสานหลายวิธี (3) การประมวลผลภาษาธรรมชาติเพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อโครงงานกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (4) วางแผนเส้นเวลาอัจฉริยะแบบอัตโนมัติและปรับเปลี่ยนตามความก้าวหน้าจริง และ (5) ระบบประเมินผลอย่างต่อเนื่องพร้อม Dashboard แสดงผลลัพธ์ และ Chatbot ให้คำปรึกษา กรอบแนวคิดนี้ออกแบบโดยใช้โมเดล IPOF (Input–Process–Output–Feedback) บูรณาการกับ AI Agent Core เพื่อให้ระบบมีทั้งโครงสร้างที่ชัดเจนและความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวนเก้าคนในห้ามิติ (System Quality, Intelligence Quality, Decision Quality, Learning Quality และ User & Environment Quality) พบว่ากรอบแนวคิดมีความเหมาะสมในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.50 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 อยู่ในระดับมาก ผลลัพธ์นี้สะท้อนว่าระบบที่พัฒนามีศักยภาพสูงในการแก้ไขปัญหาการทำโครงงาน เช่น การเลือกหัวข้อที่ไม่เหมาะสม การจัดการเวลาไม่มีประสิทธิภาพ และการขาดความสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชา

คำสำคัญ

หัวข้อโครงงาน, ระบบแนะนำ ,เวลาอัจฉริยะ แชทบอท, ระบบติดตาม

1. บทนำ

การเสนอหัวข้อโครงงานปริญญาตรีถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญและมีความสำคัญต่อการสำเร็จการศึกษา เนื่องจากแสดงให้เห็นถึงความสามารถของนักศึกษาในการบูรณาการความรู้และทักษะที่ได้รับมาตลอดการศึกษา อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญที่พบบ่อยในสถาบันการศึกษาหลายแห่งคือหัวข้อโครงงานที่นักศึกษาเสนอมักไม่สอดคล้องอย่างเพียงพอกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งได้แก่ความสามารถทางปัญญา ทักษะปฏิบัติ และการพัฒนาทางด้านอาชีพที่คาดหวัง ปัญหานี้ส่งผลให้เกิดความล่าช้าอย่างมีนัยสำคัญในกระบวนการอนุมัติหัวข้อและการเริ่มต้นงานวิจัยจริง ทำให้นักศึกษาต้องใช้เวลานานในการปรับปรุงและแก้ไขหัวข้อหลายครั้ง แม้กระทั่งอาจส่งผลกระทบต่อตารางการศึกษาปกติของนักศึกษา การจัดตำแหน่งอย่างเหมาะสม (Constructive Alignment) ระหว่างวัตถุประสงค์ของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพของการเรียนการสอน การพัฒนาทักษะนักศึกษาและความได้ผลของกระบวนการศึกษา [1] เมื่อหัวข้อโครงงานขาดความสอดคล้องกับหลักสูตร การประเมินผลจึงขาดความสัมพันธ์อย่างมีเหตุผลกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อการพัฒนาทักษะและการประวัติอายุของนักศึกษา ทำให้ระยะเวลาการเสนอหัวข้อยืดเยื้อและนักศึกษาต้องประสบกับความยุ่งยากและความสับสนในการปรับเปลี่ยนหัวข้อ

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) โดยเฉพาะระบบแนะนำแบบอัจฉริยะ (Intelligent Recommender Systems) และปัญญาประดิษฐ์แบบสนทนา (Conversational AI) ร่วมกับระบบการศึกษาแบบอัจฉริยะ (Intelligent Educational Systems) มีศักยภาพสูงในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ระบบแนะนำแบบอัจฉริยะสามารถวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมหาศาล โดยบูรณาการข้อมูลด้านต่างๆ เช่น ผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร บันทึกผลการเรียนของนักศึกษา ลักษณะการศึกษาและความสนใจส่วนบุคคล เพื่อให้การแนะนำหัวข้อโครงงานที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ตามการศึกษาของ [2]ระบบแนะนำด้านการศึกษาสามารถวิเคราะห์บันทึกผลการศึกษาของนักศึกษา เพื่อพัฒนาแผนการศึกษาที่ปรับแต่งให้เหมาะสมสำหรับแต่ละบุคคลตามความต้องการและจุดแข็งของตนเอง นอกจากนี้ ระบบการศึกษาแบบอัจฉริยะที่ใช้ AI ร่วมกับการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing) สามารถให้การศึกษาแบบส่วนบุคคล (Personalized Learning) โดยการปรับเนื้อหาและระดับความยากของงานตามความสามารถและความต้องการของแต่ละนักศึกษา ร่วมกับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบปรับแต่ง (Personalized Feedback) ที่ช่วยเพิ่มแรงจูงใจและการเข้าใจของนักศึกษา [3] ปัญญาประดิษฐ์แบบสนทนาโดยเฉพาะ Chatbot ที่ใช้เทคโนโลยี AI ขั้นสูง สามารถให้บริการการที่ปรึกษา (Advising) แบบ 24 ชั่วโมง สามารถตอบคำถามและให้คำแนะนำแบบเรียลไทม์เกี่ยวกับความสอดคล้องของหัวข้อเสนอกับหลักสูตร ตามการศึกษาของ [4] ระบบ Chatbot ที่ใช้ AI สามารถช่วยในการติดตามและวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ของนักศึกษา (Student Interactions) บันทึกและจำแนกคำถามที่พบบ่อย (Frequently Asked Questions) เพื่อช่วยระบุจุดอ่อนในกระบวนการแนะนำหัวข้อ

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนาระบบแนะนำหัวข้อโครงงานปริญญาตรีแบบอัจฉริยะที่บูรณาการเทคโนโลยี AI ร่วมกับวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยระบบนี้มีประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ 1)ระบบแนะนำ (Intelligent Recommendation System) ที่ใช้เทคโนโลยี AI และแมชชีนเลิร์นนิง (Machine Learning) [5] ในการวิเคราะห์ผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร ข้อมูลผลการเรียนของนักศึกษา เพื่อให้การแนะนำหัวข้อโครงงานที่มีความสอดคล้องอย่างเหมาะสมกับหลักสูตร 2) ระบบติดตาม (Monitoring and Tracking System)[6] ที่บันทึกสถานะการอนุมัติหัวข้อได้อย่างเรียลไทม์ ให้การแจ้งเตือน (Alert) ที่เหมาะสมเมื่อมีความล่าช้าและติดตามความก้าวหน้าของแต่ละนักศึกษา เพื่อช่วยลดระยะเวลาการเสนอหัวข้อ 3)ระบบ Chatbot อัจฉริยะ ที่ให้บริการช่วยเหลือนักศึกษา (Student Support) 24 ชั่วโมง สามารถตอบข้อสงสัยและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงและการจัดตำแหน่งหัวข้อให้สอดคล้องกับหลักสูตร ร่วมกับการให้คำแนะนำเชิงบูรณาการ (Integrated Guidance) และเป็นแหล่งข้อมูลการศึกษาสำหรับนักศึกษา

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อออกแบบกรอบแนวคิดและองค์ประกอบของระบบแนะนำหัวข้อโครงงานและกำกับเส้นเวลาอัจฉริยะในรายวิชาโครงงานระดับปริญญาตรี

2.2 เพื่อพัฒนาระบบแนะนำหัวข้อโครงงานและกำกับเส้นเวลาอัจฉริยะในรายวิชาโครงงานระดับปริญญาตรี

2.3 เพื่อประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดของระบบแนะนำหัวข้อโครงงานและกำกับเส้นเวลาอัจฉริยะในรายวิชาโครงงานระดับปริญญาตรี

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร อาจารย์และนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

3.2 กลุ่มตัวอย่าง เลือกแบบเจาะจง อาจารย์จำนวน 20 คน นักศึกษา จำนวน 50 คน

3.3 ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรต้นคือ ระบบแนะนำหัวข้อโครงงานอัจฉริยะด้วยปัญญาประดิษฐ์ สำหรับนักศึกษา โดยใช้ข้อมูลผลการเรียนย้อนหลัง

3.3.2 ตัวแปรตาม (1) ประสิทธิภาพของระบบ (2) คุณภาพของระบบ (3) ความพึงพอใจในการใช้ระบบ

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย ใช้เวลาในการวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2568 – พฤษภาคม 2569

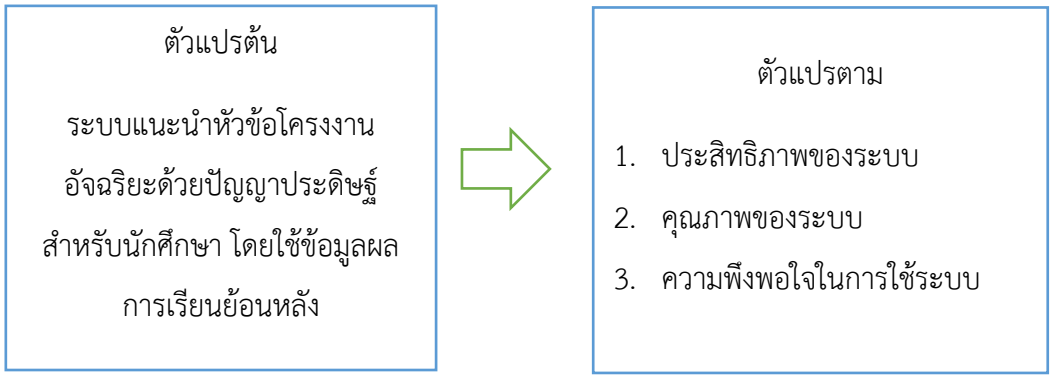
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ได้กรอบแนวคิด (Conceptual Framework) สำหรับการแนะนำหัวข้อโครงงานอัจฉริยะที่มีความถูกต้องและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ

4.2 ช่วยให้นักศึกษาบริหารธุรกิจสามารถเลือกหัวข้อโครงงานที่สอดคล้องกับผลการเรียน ความสนใจ และศักยภาพของตนเองได้ง่ายขึ้น

4.3 สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System) สำหรับนักศึกษาในสาขาอื่น ๆ ได้

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 พัฒนากรอบแนวคิดระบบแนะนำหัวข้อโครงงานอัจฉริยะด้วยปัญญาประดิษฐ์ สำหรับนักศึกษา โดยใช้ข้อมูลผลการเรียนย้อนหลัง

6.1.1 การศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม เอกสาร ตำรา และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ

6.1.2 ออกแบบกรอบแนวคิดระบบ

6.1.3 ประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ

6.1.4 สรุปผลการประเมิน

6.2 ออกแบบและพัฒนาระบบต้นแบบระบบแนะนำหัวข้อโครงงานอัจฉริยะด้วยปัญญาประดิษฐ์ สำหรับนักศึกษา โดยใช้ข้อมูลผลการเรียนย้อนหลัง

6.2.1 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและพัฒนาระบบตามขั้นตอน SDLC

6.2.2 ออกแบบและพัฒนาระบบตามขั้นตอน

6.2.3 ออกแบบโมดูล AI

6.2.4 ประเมินความเหมาะสมของการออกแบบ

6.3 ทดสอบและประเมินประสิทธิภาพการทำงานของระบบ

6.3.1 จัดทำเก็บข้อมูลการใช้งาน

6.3.2 ทดสอบเชิงเทคนิคของระบบ

6.3.3 สรุปผลการประเมินสิทธิภาพระบบ

6.3.4 ให้ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความเหมาะสมของระบบที่พัฒนาขึ้น

6.3.5 สรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ

6.4 ประเมินคุณภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อระบบ

6.5 ทดลองใช้ระบบกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

6.6 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพ

6.7 จัดทำรายงานผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาในอนาคต

7. ผลการวิจัย (ถ้ามี)

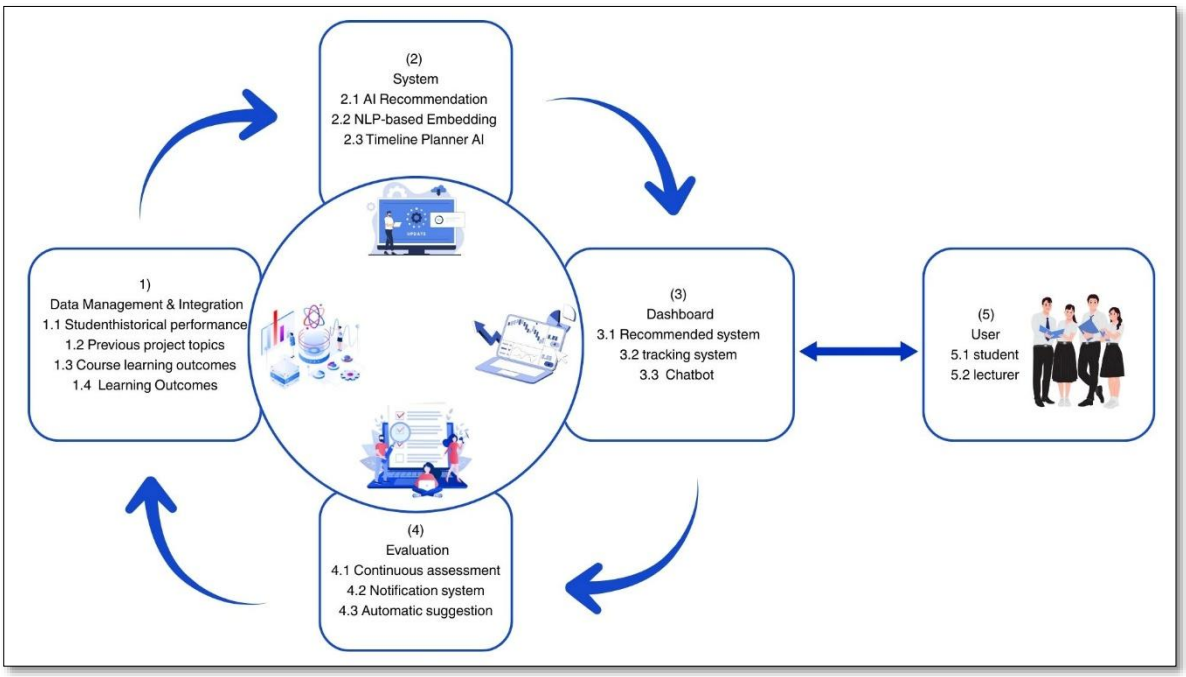
การออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัยอ้างอิงแนวคิด IPOF Model กรอบการออกแบบของงานวิจัยนี้อ้างอิงจากแนวคิด IPOF Model (Input–Process–Output–Feedback) [7] ซึ่งเป็นโมเดลเชิงระบบ (Systemic Model) ที่มุ่งอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ภายในระบบ [8] โดยเน้นการทำงานแบบองค์รวม (Holistic View) และการเรียนรู้จากกระบวนการย้อนกลับ (Feedback Loop) เพื่อการปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง [9] โมเดล IPOF ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

1. Input ข้อมูลนำเข้า เช่น ข้อมูลโครงานย้อนหลัง ข้อมูลผลการเรียน
2. Process การประมวลผล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคปัญญาประดิษฐ์ (AI) [10]
3. Output ผลลัพธ์การตัดสินใจ เช่น รายงาน (Predictive Analysis) [11]
4. Feedback กลไกการประเมินผลและการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการปรับปรุงกระบวนการในรอบถัดไป [12]

เพื่อเสริมความสามารถของระบบในด้านการเรียนรู้และการตัดสินใจ งานวิจัยนี้จึงบูรณาการโมเดล AI Agent Core [13] ซึ่งทำงานภายใต้ 4 วงจรหลัก ได้แก่ Perceive–Decide–Act–Learn [14] แนวคิดนี้อ้างอิงจาก Agent Theory [15] และ Learning Theory [16] เพื่อให้ระบบสามารถรับรู้สิ่งแวดล้อม วิเคราะห์สถานการณ์ ตัดสินใจเชิงเทคนิค และเรียนรู้จากผลลัพธ์ได้อย่างต่อเนื่อง ทำ

ให้เกิดการปรับตัวแบบอัตโนมัติ (Adaptive Intelligence) [17] การผสานโมเดลทั้งสองเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดกรอบแนวคิดที่มีความครบถ้วนทั้งเชิงโครงสร้าง (Structural Completeness) และเชิงความฉลาด (Cognitive Intelligence) [18] โดยโมเดล IPOF ทำหน้าที่เป็น โครงสร้างระบบ ในขณะที่ AI Agent Core ทำหน้าที่เป็น กลไกปัญญาประดิษฐ์ ที่เสริมพลังการตัดสินใจและการเรียนรู้ของระบบอย่างต่อเนื่อง [19]

7.1 Conceptual Framework

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดระบบแนะนำหัวข้อโครงงานและกำกับเส้นเวลาอัจฉริยะในรายวิชาโครงงานระดับปริญญาตรีเพื่อเพิ่มความสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชา

จากภาพที่ 1 การพัฒนากรอบแนวคิดระบบแนะนำหัวข้อโครงงานและกำกับเส้นเวลาอัจฉริยะในรายวิชาโครงงานระดับปริญญาตรีเพื่อเพิ่มความสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชา กรอบแนวคิดที่นำเสนอในภาพประกอบดังกล่าวเป็นโมเดลการวิจัยและพัฒนาเชิงบูรณาการที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่พบบ่อยในรายวิชาโครงงานระดับปริญญาตรี ปัญหาหลักที่พบได้แก่ นักศึกษามักประสบปัญหาในการเลือกหัวข้อโครงงานที่เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของตนเอง การจัดการเวลาในการทำโครงงานไม่มีประสิทธิภาพ และที่สำคัญที่สุดคือหัวข้อโครงงานที่เลือกอาจไม่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชา (Course Learning Outcomes: CLOs) ที่สถาบันการศึกษากำหนดไว้ โครงสร้างของกรอบแนวคิดนี้ออกแบบมาในรูปแบบวงจรที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลักที่เชื่อมโยงและส่งผลต่อกันอย่างต่อเนื่อง คล้ายกับวงจร PDCA

(Plan-Do-Check-Act) ในการบริหารจัดการคุณภาพ โดยแต่ละองค์ประกอบมีบทบาทและความสำคัญที่แตกต่างกัน แต่ทั้งหมดต่างมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกันคือการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนโครงงานและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่กำหนด

1. ระบบแนะนำหัวข้อโครงงานและกำกับเส้นเวลาอัจฉริยะในรายวิชาโครงงานระดับปริญญาตรี เพื่อเพิ่มความสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้รายวิชา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลักที่ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาโครงงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรีให้สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชา (Course Learning Outcomes: CLOs) โดยอาศัยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เป็นกลไกหลักในการประมวลผลและให้คำแนะนำที่เหมาะสม

1.1 ระบบการจัดการและบูรณาการข้อมูล (Data Management & Integration) องค์ประกอบแรกของระบบคือการจัดการข้อมูลที่หลากหลายและสำคัญต่อการทำงานของระบบ ได้แก่ ข้อมูลผลการเรียนย้อนหลังของนักศึกษา (Student Historical Performance) ซึ่งรวมถึงเกรดเฉลี่ย รายวิชาที่เคยเรียน และทักษะที่ได้รับการพัฒนา ข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญต่อการวิเคราะห์ความสามารถและความพร้อมของนักศึกษาในการทำโครงงานแต่ละประเภท โดยใช้ข้อมูลย้อนหลังในการวิเคราะห์และคาดการณ์ผลการเรียนรู้ได้รับการยืนยันประสิทธิภาพจากงานวิจัยของ Ahmadian Yazdi et al. (2024) ที่พัฒนาระบบแนะนำทางการศึกษาโดยใช้ LSTM neural network โดยพบว่าข้อมูลประวัติการเรียนสามารถช่วยปรับปรุงความแม่นยำในการแนะนำได้อย่างมีนัยสำคัญ [20]

1.2 ข้อมูลหัวข้อโครงงานที่ผ่านมา (Previous Project Topics) ซึ่งทำหน้าที่เป็นฐานความรู้ให้กับระบบ โดยเก็บรวบรวมโครงงานที่ทำเสร็จแล้ว แนวทางการพัฒนา ปัญหาที่พบ และวิธีการแก้ไข การจัดการองค์ความรู้แบบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Zhao et al. (2022) ที่เสนอให้มีการออกแบบระบบจัดการข้อมูลทางการศึกษาที่อัจฉริยะเพื่อรองรับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล[21]

1.3 ผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชา (Course Learning Outcomes: CLOs) ซึ่งเป็นตัวกำหนดว่าหัวข้อโครงงานใดสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ของรายวิชา การเชื่อมโยงหัวข้อโครงงานกับ CLOs อย่างเป็นระบบเป็นแนวคิดสำคัญที่ Pereira et al. (2024) ได้นำเสนอในการพัฒนาหลักสูตร project management โดยใช้ large language models เพื่อสร้างความสอดคล้องเชิงสร้างสรรค์ (Constructive Alignment) [22]

2. ระบบ (System) ที่ทำงานร่วมกันเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและให้คำแนะนำที่เหมาะสม ประกอบด้วย 4 โมดูลหลัก

2.1 ระบบแนะนำอัจฉริยะ (AI Recommendation) โดยใช้เทคนิค Hybrid Recommendation ซึ่งผสมผสานหลายวิธีการเข้าด้วยกัน ได้แก่ Content-based Filtering, Collaborative Filtering และ Knowledge-based Filtering เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการแนะนำ

หัวข้อโครงงาน Zhang et al. (2021) การใช้ Hybrid AI ในระบบแนะนำสามารถแก้ปัญหาข้อจำกัดของการใช้เทคนิคเดียว และให้ผลลัพธ์ที่หลากหลายและตรงกับความต้องการมากขึ้น [23] Wei et al. (2021) ได้ศึกษาระบบแนะนำทรัพยากรการเรียนรู้ออนไลน์แบบเฉพาะบุคคล โดยพบว่าการผสมผสานระหว่าง AI และจิตวิทยาการศึกษาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแนะนำทรัพยากรที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน [24]

2.2 การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (NLP-based Embedding) ใช้เทคโนโลยีการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP) เพื่อแปลงข้อความคำอธิบายหัวข้อโครงงานและ CLOs ให้เป็นเวกเตอร์เชิงตัวเลข (Embedding Vectors) เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ความคล้ายคลึงและความสัมพันธ์ระหว่างหัวข้อโครงงานกับผลลัพธ์การเรียนรู้ได้อย่างแม่นยำ

2.3 วางแผนเส้นเวลาอัจฉริยะ (Timeline Planner AI) การสร้างและปรับแผนการดำเนินงานโครงงานโดยอัตโนมัติ โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เช่น ความซับซ้อนของโครงงาน ทักษะของนักศึกษา และระยะเวลาที่มี ระบบสามารถปรับเปลี่ยนแผนตามความก้าวหน้าจริงและแจ้งเตือนเมื่อมีความล่าช้า Khan et al. (2023) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้เทคนิคการจัดการโครงการสำหรับการประมาณเส้นเวลาและงบประมาณ โดยพบว่าการใช้ AI ช่วยเพิ่มความแม่นยำในการวางแผนและลดความเสี่ยงของการล่าช้า[25]

3. ผลลัพธ์ของระบบ (Dashboard) ระบบสร้างผลลัพธ์เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งาน

3.1 Recommended System (ระบบแนะนำ) แสดงหัวข้อโครงงานที่ระบบแนะนำพร้อมเหตุผล คะแนนความเหมาะสม และความสัมพันธ์กับ CLOs การแนะนำเป็นส่วนบุคคล (Personalization) ตามความสามารถและความสนใจของนักศึกษาแต่ละคน

3.2 Tracking System (ระบบติดตาม) แสดงความก้าวหน้าของโครงงานเทียบกับแผนที่วางไว้ รวมถึง milestone ที่ต้องทำให้สำเร็จและงานที่เหลืออยู่ การติดตามอย่างต่อเนื่องช่วยลดปัญหาการส่งงานล่าช้า ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่พบในการทำโครงงาน จะติดตามตามแผนการจัดทำโครงงาน จำนวน 15 สัปดาห์

3.3 Chatbot แชทบอทเป็นโปรแกรมที่ออกแบบมาเพื่อโต้ตอบกับมนุษย์ผ่านข้อความหรือคำพูด ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้กับนักศึกษาที่เข้ามาปรึกษาในรายวิชาโครงงานตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อลดเวลาการดำเนินงานโครงงานให้มีความรวดเร็วยิ่งขึ้น และทำให้นักศึกษาจบการศึกษาตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนด [26]

4. การประเมินผล (Evaluation) เป็นกระบวนการที่สำคัญ ช่วยปรับปรุงทั้งโครงงานของนักศึกษาและประสิทธิภาพของระบบเอง ประกอบด้วย

4.1 การประเมินอย่างต่อเนื่อง (Continuous Assessment) ระบบประเมินความก้าวหน้าและคุณภาพของงานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดไว้และเปรียบเทียบกับ best practices จากโครงงานที่ผ่านมา การประเมินแบบต่อเนื่องช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที

4.2 ระบบแจ้งเตือน (Notification System) ส่งการแจ้งเตือนเมื่อมีงานที่ต้องทำ deadline ที่ใกล้เข้ามา หรือเมื่อมีความเบี่ยงเบนจากแผน ระบบแจ้งเตือนอัจฉริยะสามารถเลือกช่องทางและเวลาที่เหมาะสมในการแจ้งเตือนตามพฤติกรรมของผู้ใช้

4.3 ข้อเสนอแนะอัตโนมัติ (Automatic Suggestion) AI สร้างข้อเสนอแนะเฉพาะเจาะจงตามปัญหาที่พบ เช่น หากพบว่าโครงงานไม่สอดคล้องกับ CLOs บางข้อ ระบบจะแนะนำวิธีการปรับปรุงที่เป็นรูปธรรม การให้ feedback ที่ทันท่วงทีและเฉพาะเจาะจงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ดังที่ Vieriu & Petrea (2025) ศึกษาพบว่า AI สามารถส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการพัฒนาทางวิชาการของนักศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ [27]

5. ผู้ใช้งาน (User) ส่วนประกอบสุดท้ายคือสภาพแวดล้อมที่ระบบทำงาน ประกอบด้วย 2 กลุ่ม

5.1 นักศึกษา (Student) เป็นผู้ใช้งานหลักของระบบ ใช้ระบบในการค้นหาหัวข้อโครงงาน วางแผนการทำงาน ติดตามความก้าวหน้า และรับคำปรึกษา การที่นักศึกษาได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอช่วยลดปัญหาต่างๆ เช่น การเลือกหัวข้อที่ไม่เหมาะสม การจัดการเวลาไม่ดี และการขาดแนวทางในการพัฒนาโครงงาน

5.2 อาจารย์ผู้สอน (Lecturer) ใช้ระบบในการติดตามนักศึกษา ให้คำปรึกษา และประเมินผล ระบบช่วยลดภาระงานของอาจารย์โดยทำงานเบื้องต้นบางอย่างแทน เช่น การคัดกรองหัวข้อที่ไม่เหมาะสม การแจ้งเตือนนักศึกษาที่มีปัญหา และการรวบรวมข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งช่วยแก้ปัญหาที่อาจารย์ต้องใช้เวลา 15-20 ชั่วโมงต่อนักศึกษาในการให้คำแนะนำเรื่องการเลือกหัวข้อ

7.2 Evaluation conception framework

การประเมินกรอบแนวคิด ได้รับการออกแบบภายใต้แนวคิด Evaluation Dimensions for the Conceptual Framework of AI Agent-Based Intelligent System Development[28] โดยครอบคลุม 5 มิติหลัก ได้แก่ (1) System Quality[29] (2) Intelligence Quality [30] (3) Decision Quality [31] Learning Quality[32] และ (5) User & Environment Quality[33] ซึ่งแต่ละมิติสะท้อนถึงคุณลักษณะสำคัญของระบบปัญญาประดิษฐ์ที่มีความครบถ้วน โปร่งใส และยั่งยืน [34]

1. System Quality (คุณภาพของระบบ) มิตินี้มุ่งประเมินความครบถ้วน ความเชื่อมโยง และความสามารถในการประยุกต์ใช้จริงของกรอบแนวคิดที่บูรณาการโมเดล IPOF และ AI Agent Core เข้าด้วยกัน [35] โดยการที่ระบบมีโครงสร้างชัดเจนและองค์ประกอบสอดคล้องกัน สะท้อนถึงความแข็งแรงของระบบและความสามารถในการพัฒนาเป็นต้นแบบที่มีเสถียรภาพและน่าเชื่อถือ [36]

2. Intelligence Quality (คุณภาพเชิงปัญญาประดิษฐ์) เป็นมิติที่สะท้อนถึงความฉลาดของ AI Agent ในการทำงาน โดยพิจารณาจากวงจรหลักของ AI ได้แก่ Perceive–Decide–Act–Learn [37] ระบบที่ดีต้องสามารถรับรู้ วิเคราะห์ ตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมต่อสภาพข้อมูลและบริบทจริง [38] อีกทั้งยังสามารถปรับตัวกับข้อมูลใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความฉลาดเชิงปรับตัว (Adaptive Intelligence) [39]

3. Decision Quality (คุณภาพของการตัดสินใจ) ระบบที่ขับเคลื่อนด้วย AI Agent จำเป็นต้องให้ผลการตัดสินใจที่ถูกต้อง มีเหตุผล และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ (Traceable Decisions) [40] โดยเฉพาะในบริบทของการจัดซื้อจัดจ้างและการวางแผนนโยบายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความสามารถในการอธิบายเหตุผลของระบบจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความน่าเชื่อถือ [41] การนำแนวคิด Explainable AI (XAI) [42] เข้ามาช่วยเพิ่มความโปร่งใสและความเข้าใจของผู้ใช้ ถือเป็นหนึ่งในเกณฑ์การประเมินที่สำคัญของมิตินี้ [43]

4. Learning Quality (คุณภาพของการเรียนรู้หรือการปรับตัว)

มิตินี้สะท้อนศักยภาพของระบบในการเรียนรู้และปรับปรุงจากข้อมูลย้อนกลับ ทั้งแบบชัดแจ้ง (Explicit Feedback) และแบบแฝง (Implicit Feedback)[44] เพื่อพัฒนาโมเดลอย่างต่อเนื่อง แนวคิดการเรียนรู้เชิงเสริมกำลัง (Reinforcement Learning) [45] และการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning)[46] ถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานเพื่อสร้างระบบที่สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของระบบอัจฉริยะที่มีความยั่งยืนในระยะยาว[47]

5. User & Environment Quality (คุณภาพด้านผู้ใช้และสิ่งแวดล้อม) มิตินี้ประเมินความเหมาะสม ความเข้าใจง่าย ความสะดวกในการใช้งาน และผลกระทบต่อผู้ใช้จริง [48] รวมถึงความสอดคล้องของระบบกับบริบทชุมชนท้องถิ่น [49] การพัฒนาระบบให้รองรับความต้องการและความแตกต่างของผู้ใช้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยเพิ่มระดับความยอมรับของระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Technology Acceptance Model (TAM/UTAUT) [50]

การประเมินทั้ง 5 มิติถูกนำมาใช้เพื่อวัด “ความครบถ้วน” และ “ความเหมาะสม” ของกรอบแนวคิดที่พัฒนา เพื่อยืนยันว่าระบบสามารถเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างเชิงทฤษฎี [51]

7.3 Expert Validation

เพื่อให้กรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องและเหมาะสมในเชิงโครงสร้างและเนื้อหา จึงได้ดำเนินการประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Validation) [52] จำนวน 9 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านระบบและเทคนิค (System & Technical Experts) [58]
2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านปัญญาประดิษฐ์และการตัดสินใจ (AI & Decision-Making Experts) [54]

3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านผู้ใช้และการประกันคุณภาพ (User & Quality Assurance Experts) [55]

นอกจากนี้ ยังมีผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติมจำนวน 3 คนที่ทำหน้าที่ประเมิน ความสอดคล้องเชิงวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) [56] เพื่อใช้ตรวจสอบความตรงของรายการคำถามและตัวชี้วัดในแบบสอบถาม

การประเมินแบ่งออกเป็นสองขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validation) [102]โดยใช้ดัชนี IOC ซึ่งเกณฑ์ค่ามาตรฐานต้องมีค่า ≥ 0.67 [57] เพื่อถือว่าเหมาะสม,

ขั้นที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วน Likert Scale 5 ระดับ ครอบคลุม 5 มิติการประเมิน ได้แก่ System Quality, Intelligence Quality, Decision Quality, Learning Quality และ Environment Quality [58]

ข้อมูลจากการประเมินจะนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ ค่า IOC เพื่อวัดระดับความเห็นพ้องของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละมิติ รวมถึงเพื่อยืนยันความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของกรอบแนวคิดก่อนนำไปพัฒนาเป็นระบบต้นแบบ

การออกแบบขั้นตอนการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญในลักษณะนี้ช่วยยืนยันว่า กรอบแนวคิดที่พัฒนามีความถูกต้อง ตามหลักวิชาการ มีความครอบคลุมทั้งเชิงทฤษฎีและการปฏิบัติ

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้มีการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ข้อมูลตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการ	$\bar{x}$	S.D	ระดับความเหมาะสม
1. System	4.56	0.52	มากที่สุด
1.1 ระบบของการจัดการและบูรณาการข้อมูล	4.56	0.53	มากที่สุด
1.2 ความเหมาะสมของโครงสร้าง 5 องค์ประกอบหลัก (Data Management & Integration)	4.44	0.53	มาก
1.3 ความสอดคล้องและเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบ	4.67	0.50	มากที่สุด
2. Intelligence Quality	4.44	0.59	มาก
2.1 ความครอบถ้วนของระบบแนะนำแบบ Hybrid	4.33	0.71	มาก

2.2 ความสามารถของ Timeline Planner AI ในการวางแผนและปรับอัตโนมัติ	4.56	0.53	มากที่สุด
2.3 ความเหมาะสมของ Learning Outcomes Analysis ในการวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะ	4.44	0.53	มาก
3. Decision Quality	4.52	0.58	มากที่สุด
3.1 ความถูกต้องและมีเหตุผลในการแนะนำหัวข้อโครงงาน	4.67	0.50	มากที่สุด
3.2 ความเหมาะสมของ Dashboard ในการแสดงผลการตัดสินใจและคำแนะนำ	4.33	0.71	มาก
3.3 ความน่าเชื่อถือของระบบในการสนับสนุนการตัดสินใจ	4.56	0.53	มากที่สุด
4. Learning Quality	4.44	0.59	มาก
4.1 ประสิทธิภาพของระบบแจ้งเตือน ในการป้องกันความล่าช้า	4.44	0.53	มาก
4.2 ความเหมาะสมของการประเมินอย่างต่อเนื่อง	4.56	0.53	มากที่สุด
4.3 คุณภาพของข้อเสนอแนะอัตโนมัติ	4.33	0.71	มาก
5. User & Environment Quality	4.56	0.52	มากที่สุด
5.1 ความเข้าใจและการใช้งานสำหรับนักศึกษา	4.67	0.50	มากที่สุด
5.2 ความเหมาะสมสำหรับอาจารย์ในการติดตามและให้คำปรึกษา	4.56	0.53	มากที่สุด
5.3 ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานจริง	4.44	0.53	มาก
สรุปภาพรวม	4.50	0.56	มาก

จากตารางที่ 1 การประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดระบบแนะนำหัวข้อโครงงานและกำกับเส้นเวลาอัจฉริยะในรายวิชาโครงงานระดับปริญญาตรี โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ ครอบคลุมการประเมินในทั้งหมด 5 มิติหลัก ประกอบด้วย มิติคุณภาพของระบบ (System Quality) มิติคุณภาพเชิงปัญญาประดิษฐ์ (Intelligence Quality) มิติคุณภาพของการตัดสินใจ (Decision Quality) มิติคุณภาพของการเรียนรู้ (Learning Quality) และมิติคุณภาพด้านผู้ใช้และสิ่งแวดล้อม (User & Environment Quality)

1. คุณภาพของระบบ (System Quality) ผลการประเมินพบว่า กรอบแนวคิดมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.56 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ความสอดคล้องและเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของระบบได้รับ

การประเมินสูงสุดที่ 4.67 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นพ้องต้องกันอย่างสมบูรณ์ว่าโครงสร้างของระบบมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ตามด้วยระบบการจัดการและบูรณาการข้อมูลที่ได้รับการประเมินที่ 4.56 คะแนน และความเหมาะสมของโครงสร้าง 5 องค์ประกอบหลักที่ได้คะแนน 4.44 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ต่ำ (0.50-0.53) สะท้อนให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นที่สอดคล้องกันสูง ซึ่งยืนยันถึงความแข็งแรงของโครงสร้างระบบที่พัฒนาขึ้น

2. คุณภาพเชิงปัญญาประดิษฐ์ (Intelligence Quality) มิตินี้ได้รับการประเมินในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.44 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 ความสามารถของ Timeline Planner AI ในการวางแผนและปรับอัตโนมัติได้รับคะแนนสูงสุดในมิตินี้ที่ 4.56 คะแนน แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของระบบในการวางแผนเส้นเวลาโครงงานได้อย่างชาญฉลาด รองลงมาคือความเหมาะสมของ Learning Outcomes Analysis ในการวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะที่ได้คะแนน 4.44 และความครบถ้วนของระบบแนะนำแบบ Hybrid ที่ได้คะแนน 4.33 การบูรณาการเทคนิค AI หลากหลายรูปแบบเข้าด้วยกันสะท้อนถึงความซับซ้อนที่เหมาะสมของระบบปัญญาประดิษฐ์

3. คุณภาพของการตัดสินใจ (Decision Quality) มิตินี้ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.52 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 ความถูกต้องและมีเหตุผลในการแนะนำหัวข้อโครงงานได้รับคะแนนสูงสุดในระดับ 4.67 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความมั่นใจสูงในความสามารถของระบบในการให้คำแนะนำที่มีคุณภาพ ความน่าเชื่อถือของระบบในการสนับสนุนการตัดสินใจได้รับการประเมินที่ 4.56 คะแนน และความเหมาะสมของ Dashboard ในการแสดงผลการตัดสินใจและคำแนะนำได้คะแนน 4.33 การที่มิตินี้ได้รับการประเมินสูงสะท้อนถึงความสำคัญของการตัดสินใจที่มีคุณภาพในระบบสนับสนุนการเรียนรู้

4. คุณภาพของการเรียนรู้ (Learning Quality) ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.44 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 ความเหมาะสมของการประเมินอย่างต่อเนื่องได้รับคะแนนสูงสุดที่ 4.56 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินผลแบบต่อเนื่องที่เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ตามด้วยประสิทธิภาพของระบบแจ้งเตือนในการป้องกันความล่าช้าที่ได้คะแนน 4.44 และคุณภาพของข้อเสนอแนะอัตโนมัติที่ได้คะแนน 4.33 การที่มิตินี้ได้รับการประเมินในระดับสูงแสดงให้เห็นว่าระบบมีศักยภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5. คุณภาพด้านผู้ใช้และสิ่งแวดล้อม (User & Environment Quality) มิตินี้ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.56 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 ความเข้าใจและการใช้งานสำหรับนักศึกษาได้รับคะแนนสูงสุดที่ 4.67 คะแนน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการยอมรับและใช้งานระบบ ความเหมาะสมสำหรับอาจารย์ในการติดตามและให้คำปรึกษาได้คะแนน

4.56 และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานจริงได้คะแนน 4.44 ผลการประเมินในมิตินี้สะท้อนถึงความเป็นไปได้สูงในการนำระบบไปใช้งานจริงในสถาบันการศึกษา

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ประสบความสำเร็จในการบูรณาการทฤษฎีและเทคโนโลยีหลากหลายสาขาเข้าด้วยกัน ได้แก่ ทฤษฎีการออกแบบการเรียนรู้ (Constructive Alignment, Understanding by Design) ระบบแนะนำอัจฉริยะ (Hybrid Recommendation Systems) การใช้แนวคิด IPOF Model ร่วมกับ AI Agent Core ช่วยให้ระบบมีทั้งโครงสร้างที่ชัดเจนและความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของระบบอัจฉริยะที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน การออกแบบระบบให้ครอบคลุมทั้งการแนะนำหัวข้อโครงงานและการกำกับเส้นเวลาในระบบเดียวกัน

การวิจัยนี้ประสบความสำเร็จในการพัฒนากรอบแนวคิดระบบแนะนำหัวข้อโครงงานและกำกับเส้นเวลาอัจฉริยะที่มีความครบถ้วนและเหมาะสมสำหรับรายวิชาโครงงานระดับปริญญาตรี โดยบูรณาการทฤษฎีการออกแบบการเรียนรู้ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ และหลักการจัดการโครงการเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญยืนยันว่ากรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับสูงทั้ง 5 มิติการประเมิน ได้แก่ System Quality, Intelligence Quality, Decision Quality, Learning Quality และ User & Environment Quality โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.50 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 อยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงความเห็นพ้องต้องกันสูงของผู้เชี่ยวชาญ

กรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นนี้มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาสำคัญของการทำโครงงานในปัจจุบัน โดยเฉพาะการช่วยนักศึกษาในการเลือกหัวข้อที่เหมาะสมและสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ การจัดการเวลาให้มีประสิทธิภาพ และการให้การสนับสนุนที่เป็นส่วนบุคคลและทันท่วงที การนำระบบนี้ไปพัฒนาและใช้งานจริงในสถาบันการศึกษาคาดว่าจะช่วยเพิ่มคุณภาพของโครงงาน ลดอัตราการเปลี่ยนหัวข้อและการล่าช้า และส่งเสริมความสำเร็จของนักศึกษาในการสำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

9. เอกสารอ้างอิง

[1] Biggs, J., & Tang, C. (2007). *Teaching for Quality Learning at University: What the Student Does* (3rd ed.). McGraw-Hill Education

[2] Mahfouz, A., Fouly, E. A., Eldayem, A. K., & Metwally, A. A. (2023). An Intelligent Recommendation System for Automating Academic Advising Based on

Curriculum Analysis and Performance Modeling. *Mathematics*, 11(5), 1098. https://doi.org/10.3390/math11051098

[3] Aleven, V., Rummel, N., & Spada, H. (2023). Intelligent tutoring systems. In *Handbook of research on learning and instruction* (3rd ed.). Routledge.

[4] Roca, M., Sánchez-Gómez, M. C., Costa, E. B., & Sousa, E. O. (2024). The impact of a chatbot working as an assistant in a course for supporting student learning and engagement. *Computer Applications in Engineering Education*, 32(3), e22750. https://doi.org/10.1002/cae.22750

[5] Schuwirth, L. W. T., & van der Vleuten, C. P. M. (2020). A history of assessment in medical education. *Advances in Health Sciences Education*, 25, 1045–1056. https://doi.org/10.1007/s10459-020-10003-0

[6] Spitzer, B., & Moeller, K. (2023). Intelligence beyond the brain: The role of embodied cognition in education. *Educational Psychology Review*, 35(2), 45-68.

[7] M. J. McGrath and C. N. Scanaill, "System models and architectures," in *Sensor Technologies: Healthcare, Wellness and Environmental Applications*, Berkeley, CA, USA: Apress, 2013, pp. 51-77.

[8] P. Checkland, "Systems thinking," in *Systems Thinking, Systems Practice: Includes a 30-Year Retrospective*, Chichester, UK: Wiley, 1999, pp. 3-21.

[9] D. H. Meadows, *Thinking in Systems: A Primer*. White River Junction, VT, USA: Chelsea Green Publishing, 2008.

[10] S. J. Russell and P. Norvig, "Artificial intelligence: A modern approach," in *Artificial Intelligence: A Modern Approach*, 4th ed. Hoboken, NJ, USA: Pearson, 2020, pp. 1-31.

[11] E. Siegel, *Predictive Analytics: The Power to Predict Who Will Click, Buy, Lie, or Die*. Hoboken, NJ, USA: Wiley, 2016.

[12] J. W. Forrester, "System dynamics, systems thinking, and soft OR," *Syst. Dyn. Rev.*, vol. 10, no. 2-3, pp. 245-256, Summer-Autumn 1994.

[13] M. Wooldridge, *An Introduction to MultiAgent Systems*, 2nd ed. Chichester, UK: Wiley, 2009.

[14] S. J. Russell and P. Norvig, "Intelligent agents," in *Artificial Intelligence: A Modern Approach*, 4th ed. Hoboken, NJ, USA: Pearson, 2020, pp. 32-58.

[15] M. Wooldridge and N. R. Jennings, "Intelligent agents: Theory and practice," *Knowl. Eng. Rev.*,vol. 10, no. 2, pp. 115-152, Jun. 1995.

[16] R. S. Sutton and A. G. Barto, *Reinforcement Learning: An Introduction*, 2nd ed. Cambridge, MA, USA: MIT Press, 2018.

[17] J. O. Kephart and D. M. Chess, "The vision of autonomic computing," *Computer*, vol. 36, no. 1, pp. 41-50, Jan. 2003.

[18] J. A. Zachman, "A framework for information systems architecture," *IBM Syst. J.*, vol. 26, no. 3, pp. 276-292, 1987.

[19] N. R. Jennings, K. Sycara, and M. Wooldridge, "A roadmap of agent research and development," *Auton. Agents Multi-Agent Syst.*, vol. 1, no. 1, pp. 7-38, Jul. 1998.

[20] H. Wang and J. Wang, “Enhancing multi-UAV air combat decision making via hierarchical reinforcement learning,” *Sci Rep*, vol. 14, no. 1, Dec. 2024, doi: 10.1038/s41598-024-54938-5.

[21] F. Tu, L. Wu, Kinshuk, J. Ding, and H. Chen, “Exploring the influence of regulated learning processes on learners’ prestige in project-based learning,” *Educ Inf Technol (Dordr)*, vol. 30, no. 2, pp. 2299–2329, Feb. 2025

[22] M. A. T. Mohd Shukry, N. A. Muhammad, N. Panjaitan, and N. Muhammad, “Critical Failure Factors for Factory Automation Project in Medical Device Assembly,” *Semarak International Journal of Applied Sciences and Engineering Technology*, vol. 5, no. 1, pp. 36–54, Apr. 2025

[23] S. Chancellor, J. L. Feuston, and J. Chang, “Contextual Gaps in Machine Learning for Mental Illness Prediction: The Case of Diagnostic Disclosures,” *Proc ACM Hum Comput Interact*, vol. 7, no. CSCW2, Oct. 2023

[24] Q. Zhang, J. Lu, and Y. Jin, “Artificial intelligence in recommender systems,” *Complex and Intelligent Systems*, vol. 7, no. 1, pp. 439–457, Feb. 2021

[25] A. Li and H. Hu, “An Empirical Study on National Scholarship for Postgraduate Performance Based on Negative Binomial Regression Model,” in *Proceedings of the 2022 2nd International Conference on Education, Information Management and Service Science (EIMSS 2022)*, Atlantis Press International BV, 2023, pp. 339–348.

[26] S. E. Lee, N. Ju, and K.-H. Lee, "Service chatbot: Co-citation and big data analysis toward a review and research agenda," *Technol. Forecast. Soc. Change*, vol. 194, p. 122722, 2023, doi: 10.1016/j.techfore.2023.122722.

[27] A. Li and H. Hu, “An Empirical Study on National Scholarship for Postgraduate Performance Based on Negative Binomial Regression Model,” in *Proceedings of the 2022 2nd International Conference on Education, Information Management and Service Science (EIMSS 2022)*, Atlantis Press International BV, 2023, pp. 339–348. doi: 10.2991/978-94-6463-024-4_36.

[28] M. Wooldridge, *An Introduction to MultiAgent Systems*, 2nd ed. Chichester, UK: Wiley, 2009.

[29] W. H. DeLone and E. R. McLean, "The DeLone and McLean model of information systems success: A ten-year update," *J. Manage. Inf. Syst.*, vol. 19, no. 4, pp. 9–30, Spring 2003, doi: 10.1080/07421222.2003.11045748.

[30] S. J. Russell and P. Norvig, "Intelligent agents," in *Artificial Intelligence: A Modern Approach*, 4th ed. Hoboken, NJ, USA: Pearson, 2020, pp. 32–58.

[31] J. E. Kottemann, F. D. Davis, and W. E. Remus, "Computer-assisted decision making: Performance, beliefs, and the illusion of control," *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, vol. 57, no. 1, pp. 26–37, Jan. 1994, doi: 10.1006/obhd.1994.1002.

[32] R. S. Sutton and A. G. Barto, *Reinforcement Learning: An Introduction*, 2nd ed. Cambridge, MA, USA: MIT Press, 2018.

[33] F. D. Davis, "Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology," *MIS Quart.*, vol. 13, no. 3, pp. 319–340, Sep. 1989, doi: 10.2307/249008.

[34] B. Shneiderman, "Designing trust into online experiences," *Commun. ACM*, vol. 43, no. 12, pp. 57–59, Dec. 2000, doi: 10.1145/355112.355124.

[35] P. Checkland, *Systems Thinking, Systems Practice: Includes a 30-Year Retrospective*. Chichester, UK: Wiley, 1999.

[36] I. Sommerville, *Software Engineering*, 10th ed. Boston, MA, USA: Pearson, 2016.

[37] M. Wooldridge and N. R. Jennings, "Intelligent agents: Theory and practice," *Knowl. Eng. Rev.*, vol. 10, no. 2, pp. 115–152, Jun. 1995, doi: 10.1017/S0269888900008122.

[38] S. J. Russell, "Rationality and intelligence: A brief update," in *Fundamental Issues of Artificial Intelligence*, V. C. Müller, Ed. Cham, Switzerland: Springer, 2016, pp. 7–28, doi: 10.1007/978-3- 319-26485-1_2.

[39] J. O. Kephart and D. M. Chess, "The vision of autonomic computing," *Computer*, vol. 36, no. 1, pp. 41–50, Jan. 2003, doi: 10.1109/MC.2003.1160055.

[40] D. G. Goldstein, R. P. McAfee, and S. Suri, "The cost of annoying ads," in *Proc. 22nd Int. Conf. World Wide Web*, Rio de Janeiro, Brazil, 2013, pp. 459–470, doi: 10.1145/2488388.2488439.

[41] T. Miller, "Explanation in artificial intelligence: Insights from the social sciences," *Artif. Intell.*, vol. 267, pp. 1–38, Feb. 2019, doi: 10.1016/j.artint.2018.07.007.

[42] A. Adadi and M. Berrada, "Peeking inside the black-box: A survey on explainable artificial intelligence (XAI)," *IEEE Access*, vol. 6, pp. 52138–52160, 2018, doi: 10.1109/ACCESS.2018.2870052.

[43] D. Gunning, M. Stefik, J. Choi, T. Miller, S. Stumpf, and G.-Z. Yang, "XAI—Explainable artificial intelligence," *Sci. Robot.*, vol. 4, no. 37, Dec. 2019, Art. no. eaay7120, doi:10.1126/scirobotics.aay7120.

[44] D. H. Wilson and C. Atkeson, "Simultaneous tracking and activity recognition (STAR) using many anonymous, binary sensors," in *Proc. 3rd Int. Conf. Pervasive Comput.*, Munich, Germany, 2005, pp. 62–79, doi: 10.1007/11428572_5.

[45] R. S. Sutton and A. G. Barto, "Reinforcement learning: An introduction," *IEEE Trans. Neural Netw.*, vol. 9, no. 5, pp. 1054–1054, Sep. 1998, doi: 10.1109/TNN.1998.712192.

[46] D. A. Kolb, *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*, 2nd ed. Upper Saddle River, NJ, USA: Pearson Education, 2015.

[47] P. Stone et al., "Artificial intelligence and life in 2030: One hundred year study on artificial intelligence," Stanford Univ., Stanford, CA, USA, Rep., 2016. [Online]. Available: https://ai100.stanford.edu/2016-report

[48] J. Nielsen, *Usability Engineering*. San Francisco, CA, USA: Morgan Kaufmann, 1993.

[49] E. M. Rogers, *Diffusion of Innovations*, 5th ed. New York, NY, USA: Free Press, 2003.

[50] V. Venkatesh, M. G. Morris, G. B. Davis, and F. D. Davis, "User acceptance of information technology: Toward a unified view," *MIS Quart.*, vol. 27, no. 3, pp. 425–478, Sep. 2003, doi: 10.2307/30036540.

[51] A. Hevner, S. March, J. Park, and S. Ram, "Design science in information systems research," *MIS Quart.*, vol. 28, no. 1, pp. 75–105, Mar. 2004, doi: 10.2307/25148625.

[52] K. Peffers, T. Tuunanen, M. A. Rothenberger, and S. Chatterjee, "A design science research methodology for information systems research," *J. Manage. Inf. Syst.*, vol. 24, no. 3, pp. 45–77, Winter 2007, doi: 10.2753/MIS0742-1222240302.

[53] M. Lynn, "Determination and quantification of content validity," *Nurs. Res.*, vol. 35, no. 6, pp. 382–385, Nov./Dec. 1986, doi: 10.1097/00006199-198611000-00017.

[54] ISO 9241-11:2018, "Ergonomics of human-system interaction—Part 11: Usability: Definitions and concepts," Int. Org. Stand., Geneva, Switzerland, 2018.

[55] C. H. Lawshe, "A quantitative approach to content validity," *Personnel Psychol.*, vol. 28, no. 4, pp. 563–575, Dec. 1975, doi: 10.1111/j.1744-6570.1975.tb01393.x.

[56] K. Turner and J. Carlson, "Indexes of item-objective congruence for multidimensional items," *Int. J. Test.*, vol. 3, no. 2, pp. 163–171, Jun. 2003, doi: 10.1207/S15327574IJT0302_5.

[57] R. Likert, "A technique for the measurement of attitudes," *Arch. Psychol.*, vol. 22, no. 140, pp. 5–55, 1932.

[58] W. H. DeLone and E. R. McLean, "The DeLone and McLean model of information systems success: A ten-year update," *J. Manage. Inf. Syst.*, vol. 19, no. 4, pp. 9–30, Spring 2003, doi:10.1080/07421222.2003.11045748.

การพัฒนาระบบตรวจจับวัตถุอัจฉริยะแบบเรียลไทม์และย้อนหลัง จากกล้องวงจรปิดรองรับความปลอดภัยระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Development of a Real-Time and Retrospective Intelligent Object Detection System from CCTV for Security Enhancement in Local Government Organizations"(AI-RTRO)

นายชาญวิทย์ พรหมพันธุใจ รหัส 166491432007 นักศึกษาระดับปริญญาเอก
สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งพัฒนาระบบ AI-RTRO (Artificial Intelligence – Real-Time and Retrospective Object Detection) เพื่อแก้ข้อจำกัดของระบบ CCTV แบบดั้งเดิมในบริบท Smart Safety Infrastructure ของเทศบาลเมืองบางใหญ่ ระบบถูกออกแบบโดยบูรณาการกรอบ AI Agent Core กับแบบจำลอง IPOF เพื่อรองรับการตรวจจับ–ติดตาม–สืบค้นวัตถุจากวิดีโอทั้งแบบเรียลไทม์และย้อนหลัง โดยใช้อัลกอริทึมเชิงลึก เช่น YOLO, DeepSORT/ByteTrack, ResNet และ Faiss พร้อมกลไก Grad-CAM เพื่อเพิ่มความโปร่งใสในการตัดสินใจ และใช้ตัวชี้วัด mAP, IDF1 และ Latency ในการประเมินสมรรถนะของระบบภายใต้สภาพแวดล้อมจริง

ผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าระบบสามารถตรวจจับวัตถุได้อย่างแม่นยำ ติดตามได้เสถียร และทำงานแบบเรียลไทม์ด้วยค่าหน่วงเวลาต่ำ ขณะที่การค้นคืนย้อนหลังมีประสิทธิภาพสูงขึ้นจากการจัดการเมตาดาตาและเวกเตอร์คุณลักษณะ นอกจากนี้ กรอบแนวคิดของระบบยังได้รับการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 15 คน พบว่ามีความเหมาะสมในระดับ "มากที่สุด" ทุกมิติ โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.71 (S.D. = 0.53) สะท้อนถึงความครบถ้วนและความพร้อมต่อการนำไปใช้งานจริงในระบบเฝ้าระวังอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำสำคัญ การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City), การตรวจจับวัตถุ (Object Detection), ดัชนีเวลาการค้นคืนข้อมูล (Time-Indexed Retrieval), การวิเคราะห์กล้องวงจรปิด (CCTV Analytics), ระบบปัญญาประดิษฐ์เชิงตัวแทน (AI Agent Core);

1. บทนำ

การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) เป็นนโยบายสำคัญที่มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เพิ่มความปลอดภัย และเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการเมืองอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะมิติ “โครงสร้างพื้นฐานด้านความปลอดภัยอัจฉริยะ” (Smart Safety Infrastructure) ซึ่งเป็นกลไกหลักของ Smart City Thailand [1], [2] ที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์มาใช้กับงานเฝ้าระวัง ป้องกัน และตอบสนองเหตุการณ์ในพื้นที่เมืองได้อย่างทันท่วงที ทั้งนี้ หน่วยงานท้องถิ่นอย่างเทศบาลเมืองบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ได้ติดตั้งระบบกล้องวงจรปิด (CCTV) เพื่อเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยในชุมชน อย่างไรก็ดี ระบบ CCTV แบบดั้งเดิมยังเผชิญข้อจำกัดด้านปริมาณข้อมูลวิดีโอที่สูง ต้องพึ่งพาการตรวจสอบด้วยกำลังคน ทำให้เกิดความล่าช้า ไม่รองรับการตรวจจับเหตุแบบเรียลไทม์ และค้นหาหลักฐานย้อนหลังได้ไม่คล่องตัว

เพื่อลดข้อจำกัดดังกล่าว งานวิจัยนี้เสนอระบบ AI-RTRO (Artificial Intelligence – Real-Time & Retrospective Object Detection) ซึ่งเป็นระบบอัจฉริยะสำหรับ “ตรวจจับ” และ “ติดตามวัตถุ” ทั้ง ขณะเกิดเหตุ (Real-Time) และ ย้อนหลัง (Retrospective) จากวิดีโอ CCTV โดยออกแบบให้สอดคล้องกับโครงสร้าง AI-Agent Core และกรอบคิด IPOF (Input–Process–Output–Feedback) เพื่อสร้างวงจรการทำงานที่รับรู้–ตัดสินใจ–กระทำ–เรียนรู้อย่างต่อเนื่องบนข้อมูลจริงของพื้นที่เทศบาล

สถาปัตยกรรมของ AI-RTRO แบ่งเป็นการทำงานประสานกัน เริ่มจาก Data Management & Integration (Input) ทำหน้าที่รับข้อมูลทั้งสตรีมเรียลไทม์และคลิปบันทึกช่วงละ 10 นาที พร้อมเมตาดาตาที่จำเป็น (วันเวลา หมายเลขกล้อง และตำแหน่ง) เพื่อเตรียมสู่การประมวลผล ต่อจากนั้นคือ AI Agent Core Techniques (Process) ซึ่งเป็นหัวใจของระบบ ใช้เทคนิคการเรียนรู้เชิงลึกหลากหลาย ได้แก่ YOLO สำหรับตรวจจับวัตถุแบบเรียลไทม์ [3], [4] ประกอบกับ DeepSORT/ByteTrack เพื่อการติดตามหลายวัตถุข้ามเฟรมอย่างต่อเนื่อง Tracking[5], [6] เสริมด้วย ResNet สำหรับสกัดคุณลักษณะเชิงลึกของวัตถุ[7] และ Faiss เพื่อสร้างดัชนีเวกเตอร์สำหรับค้นคืนภาพย้อนหลังได้อย่างรวดเร็ว ทั้งยังผนวก Grad-CAM เพื่ออธิบายเหตุผลของการตัดสินใจของโมเดลในลักษณะ Explaining multiple sources of anomalies in video Explainable AI [9] ตลอดจนมี ตัวชี้วัดสมรรถนะ (KPI) mAP สำหรับความแม่นยำการตรวจจับ IDF1 สำหรับคุณภาพการติดตามเพื่อประเมินและกำกับคุณภาพอย่างเป็นระบบ

ผลลัพธ์จากการประมวลผลถูกนำเสนอผ่าน Output & User Interface ในรูปแบบแดชบอร์ดแบบเรียลไทม์ การแจ้งเตือนอัตโนมัติ และระบบค้นหาวิดีโอย้อนหลัง พร้อม Smart Recommendation เพื่อช่วยการตัดสินใจเชิงปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่เทศบาล ทั้งนี้ ระบบยังออกแบบ Feedback System เป็นวงจรการเรียนรู้ย้อนกลับ (Active Learning Loop) เพื่อนำกรณีที่ยากหรือความไม่แน่นอนของโมเดลกลับไปปรับปรุงชุดข้อมูลและฝึกโมเดลใหม่ โดยอ้างอิงตัวชี้วัด

อย่าง mAP และ IDF1 เป็นเกณฑ์การอนุมัติการปรับใช้ นอกจากนี้ Environment Test ทำหน้าที่ทดสอบการทำงานในสภาพแวดล้อมจริงของเทศบาล ทั้งด้านความแม่นยำการตรวจจับและความพร้อมใช้งานของอุปกรณ์กล้อง (เช่น การหลุดสัญญาณหรือการบำรุงรักษา) เพื่อให้ระบบมีเสถียรภาพก่อนนำไปใช้งานภาคสนามอย่างเต็มรูปแบบ

AI-RTRO คือกรอบระบบอัจฉริยะที่บูรณาการข้อมูลจาก CCTV เข้ากับเทคนิค AI สมัยใหม่ภายใต้กระบวนการ IPOF เพื่อให้สามารถตรวจจับ–ติดตาม–สืบค้นย้อนหลัง–อธิบายผล–และเรียนรู้ปรับปรุงได้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์ “โครงสร้างพื้นฐานด้านความปลอดภัยอัจฉริยะ” ของเมืองยุคใหม่ และสนับสนุนการบริหารจัดการพื้นที่ของเทศบาลเมืองบางใหญ่ให้มีความรวดเร็ว แม่นยำ และยั่งยืนยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

2.1. เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดระบบตรวจจับวัตถุอัจฉริยะแบบเรียลไทม์และย้อนหลังจากวิดีโอกล้องวงจรปิดรองรับความปลอดภัย

2.2. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบต้นแบบ (Prototype System) ตรวจจับวัตถุอัจฉริยะแบบเรียลไทม์และย้อนหลังจากวิดีโอกล้องวงจรปิดรองรับความปลอดภัย

2.3. เพื่อประเมินความถูกต้องประสิทธิภาพความพึงพอใจของระบบต้นแบบ

2.4. เพื่อศึกษาผลการใช้งานระบบตรวจจับวัตถุอัจฉริยะแบบเรียลไทม์และย้อนหลังจากวิดีโอกล้องวงจรปิดรองรับความปลอดภัย

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ข้อมูลการวิจัย ระบบตรวจจับวัตถุจากวิดีโอเฝ้าระวัง ความสามารถ ตรวจจับ–สร้างดัชนีเวลา–ค้นหา–แสดงผล จากวิดีโอ ที่บันทึกภาพ จากหน่วยงานเทศบาลเมืองบางใหญ่

3.2. ประชากร บุคลากรและผู้ปฏิบัติงานความปลอดภัยที่ใช้ระบบกล้องวงจรปิด ของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 100 คน

3.3 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มบุคลากรที่คัดเลือกจากประชากรดังกล่าว โดยใช้ การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 คน

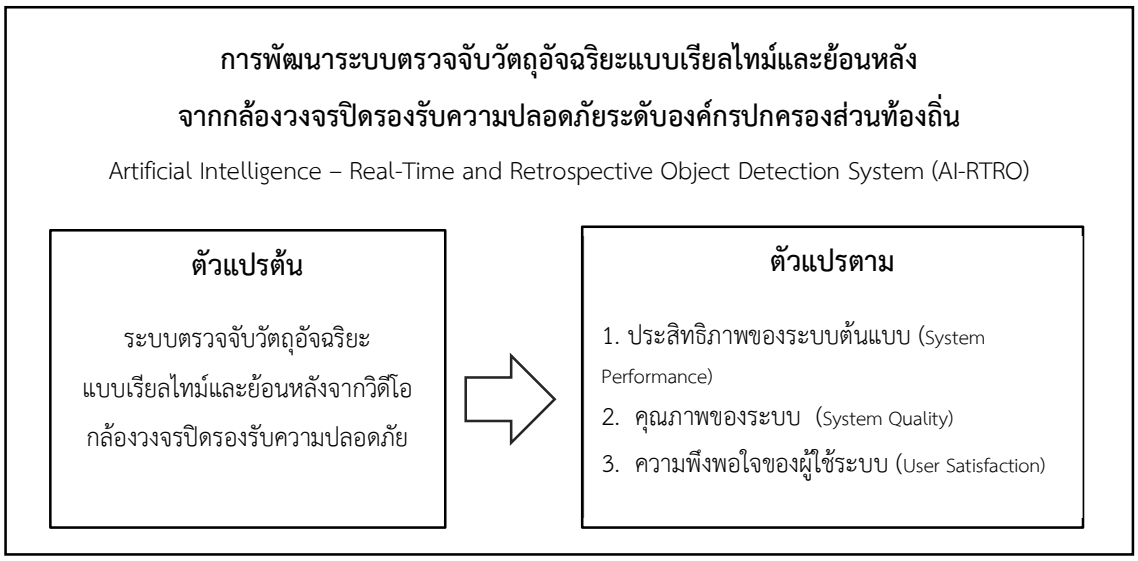
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ได้กรอบแนวคิดและองค์ความรู้ใหม่ ในการพัฒนาระบบตรวจจับวัตถุอัจฉริยะที่เชื่อมโยงการตรวจจับแบบเรียลไทม์ การค้นหาย้อนหลัง และการสร้างดัชนีเวลา

4.2 ได้ระบบต้นแบบที่ช่วยลดเวลาและเพิ่มความแม่นยำในการค้นหาวิดีโอย้อนหลัง พร้อมรองรับการประยุกต์ใช้ในเมืองอัจฉริยะ ด้านความปลอดภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.3 เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรด้านความปลอดภัย ด้วยการประมวลผลอัตโนมัติและการค้นหาที่มีประสิทธิภาพสูงได้

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาระบบตรวจจับวัตถุอัจฉริยะแบบเรียลไทม์และย้อนหลัง จากกล้องวงจรปิดรองรับความปลอดภัยระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยในการพัฒนาระบบตรวจจับวัตถุอัจฉริยะแบบเรียลไทม์และย้อนหลัง จากกล้องวงจรปิดรองรับความปลอดภัยระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการศึกษาผลลัพธ์ของการใช้งาน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ คือ 1) ประสิทธิภาพของระบบ 2) คุณภาพของระบบ และ 3) ความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครังนี้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

6.1 ระยะที่ 1 การพัฒนากรอบแนวคิด (Conceptual Framework Development) ระบบตรวจจับวัตถุอัจฉริยะแบบเรียลไทม์และย้อนหลังจากวิดีโอกล้องวงจรปิดรองรับความปลอดภัย มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

6.1.1 การศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

6.1.2 การออกแบบกรอบแนวคิดเบื้องต้น

6.1.3 ตรวจสอบและอภิปรายร่างกรอบแนวคิดด้วยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

6.1.4 การสรุปผลและปรับปรุงกรอบแนวคิด

6.1.5 การประเมินกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Validation)

6.1.6 การวิเคราะห์ผลการประเมิน

6.2 ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนาระบบต้นแบบ (Prototype Development) โดยใช้ข้อมูลย้อนหลังและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

6.2.1 การศึกษาเอกสารและเทคโนโลยี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.2.2 การออกแบบระบบต้นแบบ (System Design)

6.2.3 การประเมินความเหมาะสมของการออกแบบระบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ

6.2.4 การพัฒนาระบบต้นแบบ (Prototype Development)

6.2.5 การตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นโดยผู้วิจัย (Researcher Internal Test)

6.2.6 การประเมินประสิทธิภาพระบบต้นแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ

6.2.7 การวิเคราะห์ผลการประเมิน

6.3 ระยะที่ 3 การประเมินระบบต้นแบบโดยผู้ใช้จริง (User Evaluation)

6.3.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้จริง

6.3.2 เตรียมเครื่องมือและระบบต้นแบบ

6.3.3 การทดลองใช้งานระบบต้นแบบ (User Testing)

6.3.4 การเก็บข้อมูลความพึงพอใจ

6.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

7. ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์สำหรับการตรวจจับวัตถุแบบเรียลไทม์และย้อนหลัง (Artificial Intelligence – Real-Time and Retrospective Object Detection System: AI-RTRO) สำหรับเทศบาลเมืองบางใหญ่ โดยผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวคิดการวิจัยในรูปแบบวงจรปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ส่วนที่เชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน ได้แก่ ทฤษฎีพื้นฐาน (Theory) การพัฒนาระบบ (System Development) ผลลัพธ์การวิจัย (Research Outcomes) และการประเมินผล (Evaluation) กรอบแนวคิดดังกล่าวมีลักษณะเป็นวงจรที่เริ่มจากการศึกษาทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบ ทดสอบและประเมินผลการทำงาน จากนั้นนำข้อมูลป้อนกลับมาปรับปรุงและพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 2 Conceptual Framework Artificial Intelligence – Real-Time and Retrospective Object Detection System (AI-RTRO)

จากภาพที่ 2 กระบวนการวิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์และระบบตรวจจับวัตถุ โดยนำทฤษฎีเหล่านี้มาเป็นรากฐานในการออกแบบและพัฒนาระบบ จากนั้นจึงดำเนินการพัฒนาระบบตามขั้นตอนที่กำหนด เมื่อระบบพัฒนาเสร็จสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบและประเมินผลเพื่อวัดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบ ผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินจะถูกนำมาวิเคราะห์และใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับในการปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น วงจรการพัฒนานี้จะดำเนินต่อเนื่องเพื่อให้ระบบมีความสมบูรณ์และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้อย่างแท้จริง

1. ทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย (Theoretical Foundation)

การพัฒนาระบบ AI-RTRO สำหรับการตรวจจับวัตถุแบบเรียลไทม์และย้อนหลังในบริบทเทศบาลเมืองบางใหญ่ตั้งอยู่บนรากฐานทฤษฎีสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ทฤษฎีระบบ ทฤษฎีตัวแทนอัจฉริยะ ทฤษฎีการเรียนรู้ของเครื่อง และทฤษฎีปัญญาประดิษฐ์ที่อธิบายได้ ซึ่งกำหนดแนวทางโครงสร้าง การประมวลผล และกลไกการเรียนรู้ของระบบอย่างเป็นองค์รวม ช่วยให้ระบบสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และรองรับการใช้งานในหน่วยงานภาครัฐที่ต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อประชาชน

1.1 ทฤษฎีระบบ (System Theory)

ทฤษฎีระบบถูกนำมาใช้เป็นกรอบหลักในการออกแบบสถาปัตยกรรมของ AI-RTRO โดยประยุกต์แบบจำลอง IPOF (Input–Process–Output–Feedback) เพื่อกำหนดการไหลของข้อมูลและการทำงานของระบบอย่างเป็นลำดับ ในขั้น Input ระบบรับข้อมูลภาพและวิดีโอจากกล้อง

วงจรปิดในพื้นที่เทศบาลเมืองบางใหญ่ ข้อมูลค่ากำหนดของระบบ และประวัติการตรวจจับย้อนหลัง ก่อนเข้าสู่ขั้น Process ซึ่งใช้เทคนิคปัญญาประดิษฐ์และการเรียนรู้เชิงลึกเพื่อวิเคราะห์ ตรวจจับ และจำแนกวัตถุ รวมถึงค้นหารูปแบบในข้อมูลย้อนหลัง เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ (Output) ที่ใช้งานได้จริง เช่น การแสดงผลแบบเรียลไทม์ รายงานเหตุการณ์ย้อนหลัง และแดชบอร์ดวิเคราะห์ข้อมูล สุดท้าย Feedback ถูกใช้เป็นกลไกปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง ผ่านการอัปเดตพารามิเตอร์และข้อมูลฝึกสอนใหม่ สอดคล้องกับแนวคิด General System Theory ที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของระบบและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 ทฤษฎีตัวแทนอัจฉริยะ (Agent Theory)

ทฤษฎีตัวแทนอัจฉริยะถูกนำมาใช้ในการออกแบบพฤติกรรมของระบบ AI-RTRO โดยใช้กรอบ PDAL (Perceive–Decide–Act–Learn) เพื่อให้ระบบสามารถทำงานอัตโนมัติและเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ขั้น Perceive ระบบวิเคราะห์ข้อมูลภาพจากกล้องวงจรปิดและฐานข้อมูลของเทศบาลเมืองบางใหญ่เพื่อตรวจจับความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่เฝ้าระวัง ขั้น Decide ใช้อัลกอริทึม Machine Learning เพื่อจำแนกประเภทวัตถุ ประเมินระดับความสำคัญของเหตุการณ์ และเลือกการตอบสนองที่เหมาะสม เช่น การแจ้งเตือนหรือจัดเก็บข้อมูล ขั้น Act นำผลลัพธ์ไปใช้งานจริง เช่น การแสดงผลบนแดชบอร์ดหรือส่งการแจ้งเตือนเจ้าหน้าที่ ขณะที่ขั้น Learn ทำหน้าที่ปรับปรุงโมเดลด้วยข้อมูลใหม่และผลสะท้อนจากผู้ใช้ ทำให้ระบบมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาการควบคุมโดยมนุษย์ตลอดเวลา

1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ของเครื่องเป็นพื้นฐานสำคัญของการตรวจจับและจำแนกวัตถุในระบบ AI-RTRO โดยใช้เทคนิคหลัก ได้แก่ Deep Learning, Supervised Learning และ Continual Learning ระบบใช้โครงข่ายคอนโวลูชัน (CNN) และโมเดลตรวจจับวัตถุ เช่น YOLO และ Faster R-CNN เพื่อวิเคราะห์ภาพที่มีความซับซ้อน พร้อมใช้ Transfer Learning เพื่อปรับโมเดลให้เหมาะสมกับข้อมูลจริงในพื้นที่เทศบาลเมืองบางใหญ่ การเรียนรู้แบบมีผู้สอนช่วยให้ระบบจำแนกวัตถุได้อย่างแม่นยำจากข้อมูลที่มีป้ายกำกับโดยผู้เชี่ยวชาญ ขณะที่ Continual Learning ช่วยเพิ่มความสามารถของระบบในการอัปเดตความรู้ใหม่โดยไม่สูญเสียความรู้เดิม ทำให้ AI-RTRO สามารถรับมือกับข้อมูลจริงที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่น ความแตกต่างของแสง เวลา และรูปแบบพฤติกรรมของประชาชน

1.4 ทฤษฎีปัญญาประดิษฐ์ที่อธิบายได้ (Explainable AI Theory)

ทฤษฎีปัญญาประดิษฐ์ที่อธิบายได้มีบทบาทสำคัญเนื่องจากระบบ AI-RTRO ถูกใช้งานในบริบทของหน่วยงานภาครัฐซึ่งต้องให้ความสำคัญกับความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และความสามารถในการตรวจสอบ ระบบจึงถูกออกแบบให้สามารถอธิบายเหตุผลการตรวจจับและตัดสินใจได้ชัดเจน ผ่านเทคนิค เช่น Saliency Map, Grad-CAM, LIME และการวิเคราะห์ Feature Importance เพื่อแสดงส่วนของภาพที่โมเดลให้ความสำคัญและช่วยให้ผู้ใช้เข้าใจผลลัพธ์ได้ง่ายขึ้น ทั้ง

ยังเสริมด้วยการบันทึกการทำงานเพื่อให้ตรวจสอบย้อนหลังได้อย่างเป็นระบบ เครื่องมือเหล่านี้ช่วยยกระดับความเชื่อมั่นของเจ้าหน้าที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเทศบาลเมืองบางใหญ่ และสนับสนุนการนำระบบไปใช้งานจริงในบริบท Smart Safety ของเมืองอัจฉริยะ2. การพัฒนาระบบ (System Development)

2. ทฤษฎีการพัฒนาระบบ

การพัฒนาระบบ AI-RTRO เป็นกระบวนการที่มีความเป็นระบบและครอบคลุม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีการพัฒนาซอฟต์แวร์ที่เป็นมาตรฐาน ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 7 ขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีความเชื่อมโยงและส่งผลต่อกันอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการจนถึงการพัฒนาแดชบอร์ดสำหรับการติดตามและจัดการระบบ

2.1 การวิเคราะห์ความต้องการ (Requirement Analysis)

การพัฒนาระบบเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ความต้องการอย่างละเอียดและครอบคลุม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความต้องการจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเมืองบางใหญ่ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และผู้ที่จะใช้งานระบบโดยตรง โดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสำรวจด้วยแบบสอบถาม การสังเกตการณ์การทำงาน และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากการวิเคราะห์ความต้องการ สามารถแบ่งความต้องการออกเป็น 3 ประเภทหลัก ดังนี้

ประการแรกคือความต้องการด้านการทำงาน ซึ่งประกอบด้วย การตรวจจับวัตถุแบบเรียลไทม์จากกล้องวงจรปิดที่ติดตั้งในพื้นที่ต่างๆ ของเทศบาล การวิเคราะห์ข้อมูลย้อนหลังเพื่อค้นหารูปแบบและแนวโน้มของเหตุการณ์ต่างๆ การแจ้งเตือนอัตโนมัติเมื่อระบบตรวจพบเหตุการณ์ที่ผู้ใช้กำหนดว่ามีความสำคัญ ความสามารถในการสร้างรายงานและสถิติในรูปแบบต่างๆ และการจัดการข้อมูลผู้ใช้พร้อมทั้งกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงอย่างเหมาะสม

ประการที่สองคือความต้องการที่ไม่เกี่ยวกับการทำงานโดยตรง แต่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของระบบ ได้แก่ ความแม่นยำในการตรวจจับวัตถุต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 เพื่อให้สามารถไว้วางใจในผลลัพธ์ได้ เวลาตอบสนองของระบบต้องไม่เกิน 2 วินาทีเพื่อให้สามารถทำงานแบบเรียลไทม์ได้อย่างแท้จริง ระบบต้องมีความเสถียรและสามารถทำงานได้ตลอด 24 ชั่วโมงโดยไม่ขัดข้อง สามารถรองรับผู้ใช้งานพร้อมกันได้อย่างน้อย 50 คน และมีระบบรักษาความปลอดภัยของข้อมูลตามมาตรฐานสากล

ประการที่สามคือความต้องการของผู้ใช้ในด้านการใช้งาน ซึ่งเน้นความสะดวกและความเข้าใจง่าย ประกอบด้วย ส่วนติดต่อผู้ใช้ที่มีการออกแบบที่เข้าใจง่ายและใช้งานสะดวก การแสดงผลที่ชัดเจนและรวดเร็ว และความสามารถในการใช้งานบนอุปกรณ์หลายประเภท ได้แก่ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และโทรศัพท์มือถือ เพื่อให้สามารถเข้าถึงระบบได้ทุกที่ทุกเวลา

2.2 การออกแบบระบบและโครงสร้าง (System and Framework Design)

จากความต้องการที่วิเคราะห์ได้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบสถาปัตยกรรมของระบบ AI-RTRO โดยใช้แบบจำลองสามชั้น (3-Tier Architecture) ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นมาตรฐานและมีประสิทธิภาพสำหรับระบบที่มีความซับซ้อน สถาปัตยกรรมนี้แบ่งระบบออกเป็น 3 ชั้นหลัก โดยชั้นการนำเสนอ (Presentation Layer) เป็นส่วนที่ผู้ใช้มีปฏิสัมพันธ์โดยตรง ประกอบด้วยแดชบอร์ด เว็บแอปพลิเคชัน และแอปพลิเคชันบนมือถือ ซึ่งออกแบบมาให้ใช้งานง่ายและแสดงผลอย่างเหมาะสม ชั้นแอปพลิเคชัน (Application Layer) เป็นหัวใจของระบบที่ทำหน้าที่ประมวลผลด้วยปัญญาประดิษฐ์และจัดการตรรกะทางธุรกิจต่างๆ และชั้นข้อมูล (Data Layer) เป็นส่วนที่จัดเก็บข้อมูลทั้งในรูปแบบฐานข้อมูลและไฟล์ต่างๆ

ในการพัฒนาระบบ ผู้วิจัยได้เลือกใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสมกับการทำงานแต่ละส่วน สำหรับส่วนหน้าบ้านได้ใช้ React.js เป็นกรอบงานหลักร่วมกับ HTML5 CSS3 และ JavaScript เพื่อสร้างส่วนติดต่อผู้ใช้ที่ทันสมัยและตอบสนองได้ดี สำหรับส่วนหลังบ้านได้ใช้ Python ร่วมกับ Fast API และ Node.js เพื่อจัดการการประมวลผลและการสื่อสารระหว่างส่วนต่างๆ ในส่วนของปัญญาประดิษฐ์และการเรียนรู้ของเครื่อง ได้ใช้ไลบรารีที่มีประสิทธิภาพสูง ได้แก่ PyTorch TensorFlow OpenCV และ YOLO สำหรับฐานข้อมูลได้เลือกใช้ทั้ง PostgreSQL สำหรับข้อมูลที่มีโครงสร้าง และ MongoDB สำหรับข้อมูลที่ไม่มีโครงสร้างแน่นอน นอกจากนี้ยังใช้ Docker และ Kubernetes ในการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและการกระจายภาระงาน พร้อมทั้งใช้บริการคลาวด์เพื่อความยืดหยุ่นและความสามารถในการขยายระบบ

2.3 การเตรียมข้อมูล (Data Preparation)

ข้อมูลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับกระบวนการเตรียมข้อมูลอย่างมาก โดยเริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ ข้อมูลภาพและวิดีโอจากกล้องวงจรปิดที่ติดตั้งอยู่ทั่วพื้นที่เทศบาลเมืองบางใหญ่ ข้อมูลสาธารณะสำหรับการฝึกสอนโมเดลจากชุดข้อมูลมาตรฐานที่มีอยู่ และข้อมูลจากระบบงานต่างๆ ของเทศบาลที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่รวบรวมได้มีความหลากหลายทั้งในเรื่องของเวลา สถานที่ สภาพแสง และประเภทของวัตถุ เพื่อให้โมเดลสามารถเรียนรู้และทำงานได้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย

หลังจากรวบรวมข้อมูลแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการติดป้ายกำกับข้อมูล ซึ่งเป็นกระบวนการที่ใช้เวลาและความพยายามมาก ผู้วิจัยได้จ้างผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์มาทำหน้าที่ติดป้ายกำกับวัตถุในภาพและวิดีโอ โดยระบุประเภทของวัตถุและตำแหน่งของวัตถุในแต่ละเฟรม การติดป้ายกำกับใช้เครื่องมือที่เป็นมาตรฐาน เช่น Label และ CVAT ซึ่งช่วยให้การทำงานมีความแม่นยำและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่ติดป้ายกำกับอย่างละเอียดเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่จะนำไปฝึกสอนโมเดลมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ

ขั้นตอนสุดท้ายของการเตรียมข้อมูลคือการประมวลผลข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับขนาดและคุณภาพของภาพให้เหมาะสมกับการฝึกสอนโมเดล แบ่งข้อมูลออกเป็นชุดฝึกสอน (Training Set) ชุดตรวจสอบ (Validation Set) และชุดทดสอบ (Test Set) ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถประเมินประสิทธิภาพของโมเดลได้อย่างเป็นกลาง นอกจากนี้ยังใช้เทคนิคการเพิ่มข้อมูล (Data Augmentation) โดยการปรับแต่งภาพในรูปแบบต่างๆ เช่น การหมุนภาพ การย้ายตำแหน่ง การปรับความสว่าง และการเพิ่มสัญญาณรบกวน เพื่อเพิ่มความหลากหลายของข้อมูลและช่วยให้โมเดลมีความสามารถในการทำงานได้ดีในสถานการณ์ที่หลากหลาย

2.4 การพัฒนาโมเดลปัญญาประดิษฐ์ (AI Model Development)

การพัฒนาโมเดลปัญญาประดิษฐ์เป็นหัวใจสำคัญของระบบ AI-RTRO ผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและรอบคอบ โดยเริ่มจากการเลือกโมเดลที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้ทดลองใช้โมเดลตรวจจับวัตถุหลายประเภทที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับในชุมชนวิชาการ ได้แก่ YOLO เวอร์ชัน 8 ซึ่งเป็นโมเดลที่มีความเร็วสูงและเหมาะกับการทำงานแบบเรียลไทม์ Faster R-CNN ที่มีความแม่นยำสูง และ SSD (Single Shot Multiblock Detector) ที่มีความสมดุลระหว่างความเร็วและความแม่นยำ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบและเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแต่ละโมเดลทั้งในด้านความแม่นยำและความเร็วในการประมวลผล จากนั้นจึงเลือกโมเดลที่เหมาะสมที่สุดสำหรับแต่ละงานเฉพาะ

ในการฝึกสอนโมเดล ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการเรียนรู้ถ่ายโอนจากโมเดลที่ผ่านการฝึกสอนมาแล้วด้วยชุดข้อมูลขนาดใหญ่ เช่น ImageNet และ COCO Dataset เทคนิคนี้ช่วยลดเวลาในการฝึกสอนและทำให้โมเดลมีประสิทธิภาพดีขึ้นได้เร็วกว่าการฝึกสอนตั้งแต่ต้น หลังจากนั้นจึงทำการปรับแต่งโมเดล (Fine-tuning) ด้วยข้อมูลที่รวบรวมได้จากเทศบาลเมืองบางใหญ่ เพื่อให้โมเดลสามารถทำงานได้ดีกับบริบทและสภาพแวดล้อมเฉพาะของพื้นที่ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ทำการปรับแต่งพารามิเตอร์ต่างๆ (Hyperparameters) อย่างละเอียด เช่น อัตราการเรียนรู้ ขนาดชุดข้อมูล และจำนวนรอบการฝึกสอน เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด

เมื่อโมเดลได้รับการฝึกสอนจนมีประสิทธิภาพที่ดีแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงโมเดลเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมจริง โดยใช้เทคนิคการตัดแต่งโมเดล (Model Pruning) เพื่อลดขนาดของโมเดลโดยการกำจัดส่วนที่ไม่จำเป็นออกไป การควอนไทเซชัน (Quantization) เพื่อลดความแม่นยำของตัวเลขในโมเดลเพื่อเพิ่มความเร็วในการประมวลผลโดยยังคงรักษาความแม่นยำในการตรวจจับไว้ในระดับที่ยอมรับได้ นอกจากนี้ยังมีการทดสอบและปรับแต่งโมเดลอย่างต่อเนื่องเมื่อมีข้อมูลใหม่เพิ่มเติม

2.5 การทดสอบระบบ (System Testing)

การทดสอบระบบเป็นขั้นตอนที่สำคัญเพื่อให้แน่ใจว่าระบบทำงานได้ตามที่ออกแบบไว้และมีคุณภาพที่เพียงพอสำหรับการนำไปใช้งานจริง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบอย่างครอบคลุมใน

หลายระดับ โดยเริ่มจากการทดสอบหน่วยย่อย (Unit Testing) ซึ่งเป็นการทดสอบแต่ละส่วนของระบบแยกกัน เช่น การทดสอบฟังก์ชันการประมวลผลภาพ การทดสอบโมเดลปัญญาประดิษฐ์ และการทดสอบส่วนติดต่อผู้ใช้ การทดสอบในระดับนี้ช่วยให้สามารถตรวจพบและแก้ไขข้อผิดพลาดได้ตั้งแต่เนิ่นๆ

จากนั้นจึงดำเนินการทดสอบการบูรณาการ (Integration Testing) ซึ่งเป็นการทดสอบการทำงานร่วมกันของส่วนต่างๆ ในระบบ เพื่อให้แน่ใจว่าส่วนต่างๆ สามารถสื่อสารและทำงานร่วมกันได้อย่างถูกต้อง การทดสอบนี้ครอบคลุมการเชื่อมต่อระหว่างส่วนหน้าบ้านและส่วนหลังบ้าน การเชื่อมต่อกับฐานข้อมูล และการเชื่อมต่อกับกล้องวงจรปิด การทดสอบประสิทธิภาพ (Performance Testing) เป็นการทดสอบความสามารถของระบบในการรับมือกับภาระงานต่างๆ เช่น การทดสอบเวลาตอบสนอง ความสามารถในการรองรับผู้ใช้พร้อมกัน และความเสถียรของระบบเมื่อทำงานเป็นเวลานาน

สุดท้ายคือการทดสอบการยอมรับจากผู้ใช้ (User Acceptance Testing) ซึ่งเป็นการทดสอบระบบกับผู้ใช้จริงจากเทศบาลเมืองบางใหญ่ การทดสอบนี้มีความสำคัญมากเพราะช่วยให้ทราบว่าระบบตอบสนองความต้องการของผู้ใช้หรือไม่ มีส่วนไหนที่ต้องปรับปรุง และผู้ใช้มีความพึงพอใจในการใช้งานมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้ใช้และนำมาปรับปรุงระบบก่อนที่จะนำไปใช้งานจริง

2.6 การรับข้อมูลป้อนกลับและการปรับปรุง (Feedback and Optimization)

เพื่อให้ระบบ AI-RTRO มีประสิทธิภาพที่ดีอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้สร้างกลไกในการรับข้อมูลป้อนกลับและปรับปรุงระบบอย่างเป็นระบบ โดยมีการรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ใช้ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น แบบสอบถามความพึงพอใจที่จัดทำอย่างสม่ำเสมอ ระบบรายงานปัญหาที่ผู้ใช้สามารถส่งได้ทันทีเมื่อพบปัญหา และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ใช้งานเพื่อรับฟังประสบการณ์และข้อเสนอแนะอย่างละเอียด นอกจากนี้ยังมีการบันทึกพฤติกรรมการใช้งานระบบเพื่อวิเคราะห์รูปแบบการใช้งานและปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

ข้อมูลที่รวบรวมได้จะถูกนำมาวิเคราะห์อย่างละเอียดเพื่อหาจุดอ่อนและโอกาสในการปรับปรุง ผู้วิจัยได้จัดทำกระบวนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องที่ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นและหาสาเหตุ การปรับปรุงโมเดลปัญญาประดิษฐ์ด้วยข้อมูลใหม่ที่รวบรวมได้จากการใช้งานจริง และการพัฒนาฟีเจอร์ใหม่ๆ ตามความต้องการของผู้ใช้ การปรับปรุงเหล่านี้จะถูกทดสอบอย่างละเอียดก่อนนำไปใช้งานจริงเพื่อให้แน่ใจว่าไม่ส่งผลกระทบเชิงลบต่อระบบที่ทำงานอยู่

นอกจากนี้ยังมีกระบวนการประกันคุณภาพที่ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การตรวจสอบคุณภาพของการตรวจจับวัตถุโดยเปรียบเทียบกับความเป็นจริง การทดสอบระบบหลังจากการอัปเดตทุกครั้งเพื่อให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงไม่ทำให้เกิดปัญหาใหม่ และการจัดทำและปรับปรุง

เอกสารและคู่มือการใช้งานให้ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งหมดนี้ช่วยให้ระบบมีคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดีอย่างต่อเนื่อง

2.7 แดชบอร์ดติดตามอัจฉริยะ (Smart Monitoring Dashboard)

ส่วนสำคัญของระบบ AI-RTRO คือแดชบอร์ดสำหรับการติดตามและจัดการระบบ ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงและใช้งานระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ แดชบอร์ดถูกออกแบบให้มีความสวยงาม ใช้งานง่าย และแสดงข้อมูลที่สำคัญอย่างชัดเจน โดยประกอบด้วยส่วนสำคัญหลายส่วน ได้แก่ การแสดงผลแบบเรียลไทม์จากกล้องวงจรปิดทั้งหมดที่เชื่อมต่อกับระบบ ซึ่งผู้ใช้สามารถดูภาพจากกล้องหลายตัวพร้อมกันและดูรายละเอียดของการตรวจจับวัตถุที่กำลังเกิดขึ้น กราฟและสถิติการตรวจจับวัตถุที่แสดงแนวโน้มและรูปแบบของเหตุการณ์ต่างๆ ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ระบบแจ้งเตือนและการจัดการเหตุการณ์ที่แสดงการแจ้งเตือนล่าสุดและให้ผู้ใช้สามารถจัดการกับเหตุการณ์เหล่านั้นได้ และรายงานสรุปประจำวันและประจำเดือนที่สามารถดาวน์โหลดและพิมพ์ได้ แดชบอร์ดนี้สามารถใช้งานได้บนหลายอุปกรณ์ ทั้งคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และโทรศัพท์มือถือ เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลทุกที่ทุกเวลา

3. ผลลัพธ์การวิจัย (Research Outcomes)

ผลลัพธ์จากการพัฒนาระบบ AI-RTRO สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทหลัก ซึ่งแต่ละประเภทมีความสำคัญและมีผลกระทบในมิติที่แตกต่างกัน ผลลัพธ์เหล่านี้ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการวิจัย แต่ยังสร้างคุณค่าและประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมต่อทั้งแวดวงวิชาการและการปฏิบัติจริง

3.1 ผลลัพธ์ทางวิชาการ (Academic Outcomes)

ผลลัพธ์ทางวิชาการจากการวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญต่อการสะสมองค์ความรู้และการพัฒนาศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้จัดทำบทความวิจัยที่นำเสนอกรอบแนวคิด วิธีการพัฒนา และผลการทดสอบของระบบ AI-RTRO เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการที่มีชื่อเสียงทั้งในระดับชาติและนานาชาติ นอกจากนี้ยังได้นำเสนอผลงานในงานประชุมวิชาการต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญในสาขา การเผยแพร่ผลงานวิจัยเหล่านี้ช่วยให้นักวิจัยและผู้สนใจสามารถนำไปศึกษาและพัฒนาต่อยอดได้

การวิจัยครั้งนี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ แนวทางการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นความรู้ที่ยังมีไม่มากนักในบริบทของประเทศไทย กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบตรวจจับวัตถุแบบองค์รวมที่สามารถทำงานได้ทั้งแบบเรียลไทม์และย้อนหลัง และแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ที่คำนึงถึงความโปร่งใสและความรับผิดชอบ องค์ความรู้เหล่านี้ไม่เพียงแต่มีประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ แต่ยังเป็นแนวทางสำหรับผู้ปฏิบัติที่ต้องการพัฒนาระบบที่คล้ายกัน

3.2 ผลลัพธ์ทางเทคโนโลยี (Technological Outcomes)

ผลลัพธ์ทางเทคโนโลยีที่เป็นรูปธรรมจากการวิจัยครั้งนี้คือระบบ AI-RTRO ที่สมบูรณ์และพร้อมใช้งาน ระบบนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักหลายส่วน ได้แก่ ระบบตรวจจับวัตถุแบบเรียลไทม์ที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถประมวลผลภาพจากกล้องหลายตัวพร้อมกันและตรวจจับวัตถุได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว ระบบวิเคราะห์ข้อมูลย้อนหลังที่สามารถค้นหารูปแบบและแนวโน้มของเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ และแดชบอร์ดที่ใช้งานง่ายและครอบคลุม แสดงข้อมูลในรูปแบบที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย

โมเดลปัญญาประดิษฐ์ที่พัฒนาขึ้นเฉพาะสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นผลงานที่มีคุณค่าสูง โมเดลเหล่านี้ได้รับการฝึกสอนด้วยข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเทศบาลเมืองบางใหญ่ จึงมีความเหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ โมเดลมีความแม่นยำสูงในการตรวจจับและจำแนกวัตถุต่างๆ และมีเวลาประมวลผลที่รวดเร็วเพียงพอสำหรับการทำงานแบบเรียลไทม์ นอกจากนี้โมเดลยังถูกออกแบบให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่องได้ด้วยข้อมูลใหม่

นอกเหนือจากระบบหลักแล้ว ยังมีเครื่องมือและเทคโนโลยีสนับสนุนที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ API สำหรับเชื่อมต่อกับระบบอื่นๆ ของเทศบาลเพื่อให้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและบูรณาการการทำงานได้ แอปพลิเคชันบนมือถือสำหรับการใช้งานภาคสนามที่ให้เจ้าหน้าที่สามารถเข้าถึงระบบได้แม้ขณะเดินทางหรืออยู่นอกสำนักงาน และระบบจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถจัดเก็บและเรียกใช้ข้อมูลจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว

3.3 ผลลัพธ์ทางปฏิบัติและนโยบาย (Practical and Policy Outcomes

ผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการวิจัยคือการนำระบบไปใช้ประโยชน์จริงในเทศบาลเมืองบางใหญ่ ระบบ AI-RTRO ได้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลความปลอดภัยในพื้นที่เทศบาลอย่างมีนัยสำคัญ การตรวจจับวัตถุและเหตุการณ์อัตโนมัติช่วยให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ระบบยังช่วยลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบภาพจากกล้องวงจรปิดด้วยตนเอง ซึ่งเป็นงานที่ใช้เวลามากและอาจพลาดรายละเอียดสำคัญได้ง่าย นอกจากนี้ข้อมูลและสถิติที่ระบบสร้างขึ้นยังช่วยในการวางแผนและตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลกระทบต่อชุมชนเป็นอีกมิติหนึ่งของผลลัพธ์ที่สำคัญ การมีระบบตรวจจับวัตถุที่มีประสิทธิภาพช่วยเพิ่มความปลอดภัยให้กับประชาชนในพื้นที่ ทำให้ประชาชนรู้สึกมั่นใจและปลอดภัยมากขึ้น ระบบยังช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับเทศบาลในการบริหารงานด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย นอกจากนี้ความสำเร็จของการพัฒนาระบบยังทำให้เทศบาลเมืองบางใหญ่สามารถเป็นต้นแบบสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ที่สนใจจะพัฒนาระบบที่คล้ายกัน

จากประสบการณ์ในการพัฒนาและใช้งานระบบ ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ แนวทางการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในองค์กรภาครัฐอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงทั้งโอกาสและความท้าทาย มาตรการด้านความปลอดภัยและความ

เป็นส่วนตัวของข้อมูลที่ต้องคำนึงถึงเมื่อใช้งานระบบปัญญาประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลของประชาชน และนโยบายการพัฒนาบุคลากรด้านปัญญาประดิษฐ์ในองค์กรภาครัฐเพื่อให้สามารถพัฒนาและดูแลรักษาระบบได้อย่างยั่งยืน ข้อเสนอแนะเหล่านี้มีประโยชน์ไม่เพียงแต่สำหรับเทศบาลเมืองบางใหญ่ แต่ยังสามารถนำไปปรับใช้กับหน่วยงานอื่นๆ ได้

4. การประเมินผลระบบ (Evaluation)

การประเมินผลเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยยืนยันคุณภาพและประสิทธิภาพของระบบ AI-RTRO ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินผลอย่างครอบคลุมและเป็นระบบ โดยใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ภาพรวมที่สมบูรณ์ของประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบ

4.1 การประเมินประสิทธิภาพ (Performance Evaluation)

การประเมินประสิทธิภาพของระบบได้ดำเนินการในหลายมิติเพื่อให้ได้ภาพรวมที่ครอบคลุม มิติแรกคือความแม่นยำในการตรวจจับวัตถุ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดหลักของความสามารถของระบบ ผู้วิจัยได้วัดความแม่นยำด้วยตัววัดมาตรฐานหลายตัว ได้แก่ ค่าความแม่นยำแบบแม่นตรง (Precision) ซึ่งวัดว่าเมื่อระบบตรวจจับวัตถุ ผลการตรวจจับนั้นถูกต้องมากน้อยเพียงใด ค่าความครอบคลุม (Recall) ซึ่งวัดว่าระบบสามารถตรวจจับวัตถุที่มีอยู่จริงได้ครบถ้วนเพียงใด ค่า F1-Score ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยฮาร์โมนิกของความแม่นยำและความครอบคลุม และค่าความแม่นยำเฉลี่ยในการตรวจจับหลายคลาส (mAP) ซึ่งสะท้อนประสิทธิภาพโดยรวมของระบบในการจำแนกวัตถุประเภทต่างๆ

มิติที่สองคือประสิทธิภาพด้านเวลา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับระบบที่ต้องทำงานแบบเรียลไทม์ ผู้วิจัยได้วัดเวลาที่ใช้ในการประมวลผลแต่ละเฟรมของวิดีโอ (Inference Time) จำนวนเฟรมที่ระบบสามารถประมวลผลได้ต่อวินาที (FPS) ซึ่งจะต้องมากพอที่จะให้ภาพเคลื่อนไหวดูลื่นไหล และเวลาตอบสนองของระบบโดยรวมตั้งแต่รับข้อมูลจากกล้องจนถึงแสดงผลบนแดชบอร์ด ค่าเหล่านี้ช่วยยืนยันว่าระบบสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมจริง

มิติที่สามคือประสิทธิภาพของระบบโดยรวม ผู้วิจัยได้วัดเวลาที่ระบบทำงานได้ปกติโดยไม่มีปัญหา (System Uptime) ความสามารถในการขยายระบบเพื่อรองรับภาระงานที่เพิ่มขึ้น (Scalability) และการใช้ทรัพยากรของระบบ เช่น หน่วยประมวลผลกลาง หน่วยประมวลผลกราฟิก และหน่วยความจำ การวัดค่าเหล่านี้ช่วยให้ทราบว่าระบบสามารถทำงานได้อย่างมีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร

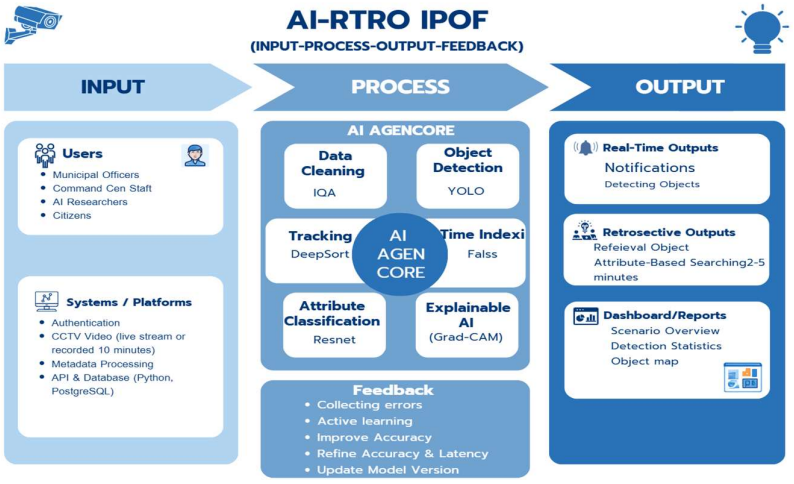
ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนเพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการตัดสินคุณภาพของระบบ ได้แก่ ความแม่นยำในการตรวจจับต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ค่า F1-Score ต้องไม่ต่ำกว่า 0.85 เวลาตอบสนองต้องไม่เกิน 2 วินาที และ System Uptime ต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 99 เกณฑ์เหล่านี้ถูกกำหนดขึ้นจากการศึกษามาตรฐานสากลและความต้องการของเทศบาลเมืองบางใหญ่ จากผลการทดสอบพบว่าระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถผ่านเกณฑ์ทั้งหมดได้อย่างมีนัยสำคัญ

4.2 การรับข้อมูลป้อนกลับและการปรับปรุง (Feedback and Continuous Improvement)

การประเมินผลไม่ได้จบเพียงแค่การวัดประสิทธิภาพทางเทคนิค แต่ยังรวมถึงการรับข้อมูลป้อนกลับจากผู้ใช้และการนำไปสู่การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้สร้างกลไกในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้หลายช่องทาง ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจที่ครอบคลุมทั้งด้านการใช้งาน ความแม่นยำของการตรวจจับ และประโยชน์ที่ได้รับจากระบบ การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ใช้งานเพื่อรับฟังประสบการณ์และข้อเสนอแนะอย่างละเอียด และการบันทึกพฤติกรรมการใช้งานระบบโดยอัตโนมัติเพื่อวิเคราะห์รูปแบบการใช้งานและปัญหาที่อาจพบ

ข้อมูลที่รวบรวมได้จะถูกนำมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบในกระบวนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง กระบวนการนี้ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดและจุดอ่อนของระบบเพื่อหาแนวทางแก้ไข การปรับปรุงโมเดลปัญญาประดิษฐ์ด้วยข้อมูลใหม่ที่รวบรวมได้จากการใช้งานจริงเพื่อเพิ่มความแม่นยำ การพัฒนาฟีเจอร์ใหม่ๆ ตามความต้องการของผู้ใช้ที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน และการปรับปรุงส่วนติดต่อผู้ใช้ให้ใช้งานง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การปรับปรุงทุกครั้งจะผ่านกระบวนการทดสอบอย่างละเอียดก่อนนำไปใช้งานจริงเพื่อรักษาคุณภาพและเสถียรภาพของระบบ

ผู้วิจัยยังได้จัดให้มีกระบวนการประกันคุณภาพที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การตรวจสอบคุณภาพของการตรวจจับวัตถุโดยเปรียบเทียบผลการตรวจจับกับความเป็นจริงอย่างสม่ำเสมอ การทดสอบระบบหลังจากการอัปเดตทุกครั้งเพื่อให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงไม่ทำให้เกิดปัญหาใหม่หรือส่งผลกระทบเชิงลบต่อฟังก์ชันที่มีอยู่ และการจัดทำและปรับปรุงเอกสารและคู่มือการใช้งานให้ทันสมัยและสอดคล้องกับระบบอยู่เสมอ กระบวนการเหล่านี้ช่วยให้ระบบ AI-RTRO มีคุณภาพที่ดีและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบต้นแบบที่ขับเคลื่อนด้วย *AI Agent*

(Conceptual Framework for AI Agent Based Prototype Development)

บทความเรื่อง การพัฒนาระบบตรวจจับวัตถุอัจฉริยะแบบเรียลไทม์และย้อนหลัง จากกล้องวงจรปิดรองรับความปลอดภัยระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการเผยแพร่วารสารและตีพิมพ์ใน Journal of Theoretical and Applied Information Technology วันที่ 31 มกราคม 2026. Vol.104. No.2 www.jatit.org

ภาพที่ 3 แสดงกรอบแนวคิดเชิงเทคนิคของระบบต้นแบบ AI-RTRO (Artificial Intelligence – Real-Time & Retrospective Object Detection) ซึ่งได้รับการออกแบบเพื่อยกระดับประสิทธิภาพของระบบเฝ้าระวังอัจฉริยะ (Intelligent Surveillance System) ภายใต้บริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นที่เทศบาลเมืองบางใหญ่ ระบบดังกล่าวประยุกต์แนวคิด AI Agent Core ผสานเข้ากับกรอบ IPOF (Input–Process–Output–Feedback) เพื่อสร้างสถาปัตยกรรมที่ครอบคลุมตั้งแต่การรับข้อมูล การประมวลผล การนำเสนอผลลัพธ์ ไปจนถึงการเรียนรู้และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของระบบอัจฉริยะในยุค Smart City

ในส่วนของ Input ระบบให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลจากกล้องวงจรปิดทั้งแบบสตรีมสดและคลิปบันทึกช่วงเวลา 10 นาที รวมถึงข้อมูล Metadata เช่น เวลา สถานที่ และหมายเลขกล้อง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการระบุวัตถุอย่างถูกต้อง ข้อมูลทั้งหมดถูกนำเข้าสู่กระบวนการประเมินคุณภาพภาพ (Image Quality Assessment: IQA) เพื่อคัดกรองเฟรมที่มีคุณภาพไม่เหมาะสม เช่น ภาพเบลอ มืด หรือสัญญาณรบกวนสูง การจัดการคุณภาพข้อมูลตั้งแต่ต้นทางเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ เนื่องจากส่งผลโดยตรงต่อผลลัพธ์ของโมเดลตรวจจับวัตถุ ตามข้อค้นพบจากงานวิจัยด้าน Data Quality หลายฉบับที่ระบุว่าสัญญาณภาพที่ไม่เสถียรสามารถลดค่า mAP ได้อย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อผ่านกระบวนการจัดการข้อมูลแล้ว ระบบจะเข้าสู่ส่วน Process ซึ่งเป็นหัวใจหลักของสถาปัตยกรรม AI Agent Core โดยแยกการทำงานออกเป็นสองโหมด ได้แก่ 1) Real-Time Detection สำหรับตรวจจับวัตถุทันที [8]และ 2) Retrospective Record Processing สำหรับการประมวลผลย้อนหลังจากคลิปบันทึกทั้งสองโหมดใช้ชุดเทคนิคปัญญาประดิษฐ์ขั้นสูง เช่น YOLO สำหรับการตรวจจับวัตถุแบบความเร็วสูงซึ่งเวอร์ชันหลังปี 2023 เช่น YOLOv8 และ YOLOv10 ถูกพัฒนามาเพื่อเพิ่มความแม่นยำโดยไม่ลดทอนประสิทธิภาพการประมวลผล [9], [10], [11], [12] ส่วนการติดตามวัตถุข้ามเฟรมใช้ DeepSORT เพื่อแก้ปัญหา ID Switching ขณะวัตถุเคลื่อนที่นอกจากนี้โมดูล ResNet ถูกนำมาใช้ในการสกัดคุณลักษณะเชิงลึก เช่น สี รูปร่าง หรือประเภทของยานพาหนะ และระบบจัดทำดัชนีค้นหาย้อนหลังใช้ Faiss เพื่อรองรับการค้นคืนวัตถุ (Time-Indexed Retrieval) ในระดับวินาที สุดท้าย Grad-CAM ถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มความโปร่งใสด้านการอธิบายผลลัพธ์ของโมเดล (Explainable AI) ซึ่งช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบความแม่นยำของระบบได้ง่ายขึ้น [5], [13], [14]

ผลลัพธ์จาก AI Agent Core จะถูกประเมินด้วยตัวชี้วัดมาตรฐานสากลเช่น mAP สำหรับความแม่นยำในการตรวจจับ IDF1 สำหรับประสิทธิภาพการติดตามวัตถุ และ Latency เพื่อประเมินความเร็วตอบสนองของระบบ หลังจากประมวลผลแล้ว ระบบจะเข้าสู่ส่วน Output ซึ่งแสดงในรูปแบบแดชบอร์ดแบบโต้ตอบ แสดงข้อมูลสรุปเหตุการณ์ แผนที่ตำแหน่งวัตถุ (Object Map) สถิติการตรวจจับ และระบบแจ้งเตือนแบบ Real-Time การค้นหาวัตถุย้อนหลัง (Retrospective Retrieval) สำหรับคลิป 10 นาที ยังได้รับการออกแบบให้รองรับการค้นหาแบบใช้คุณลักษณะ (Attribute-based Searching) เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถค้นหาวัตถุเฉพาะ เช่น “รถจักรยานยนต์สีแดง” หรือ “บุคคลสวมเสื้อดำ” ได้อย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ ระบบยังประกอบด้วยโมดูล Time-Indexed Retrieval เพื่อประเมินความแม่นยำของโมเดลในสภาพแวดล้อมจริง เช่น แสง กลางวัน–กลางคืน และสภาพอากาศ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพการตรวจจับจากผลการทดสอบ ระบบจะเข้าสู่ส่วน Feedback ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้และปรับปรุงแบบต่อเนื่อง โดยใช้ Active Learning เพื่อคัดเลือกกรณีที่ระบบเกิดความไม่แน่ใจ (Uncertain Predictions) ส่งกลับไปสู่กระบวนการฝึกซ้ำ ทำให้โมเดลสามารถเพิ่มความแม่นยำและลดข้อผิดพลาดในรอบถัดไป ระบบยังมีการติดตามผลผ่าน KPI Monitoring เช่น mAP, IDF1 และผ่าน MLOps Monitoring เพื่อตรวจสอบ Latency, Load รวมถึงสุขภาพของระบบในระดับโครงสร้างพื้นฐานทั้งหมด[15]

สุดท้าย ข้อมูลจากกระบวนการ Feedback จะไหลกลับไปยังส่วน Data Management & Integration เพื่อปรับปรุงคุณภาพข้อมูลต้นทางและอัปเดตโมเดล ทำให้ AI-RTRO สามารถเรียนรู้ต่อเนื่อง (Continuous Learning Cycle) และพัฒนาประสิทธิภาพได้ในทุกวงรอบของการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาระบบอัจฉริยะเพื่อรองรับงานเฝ้าระวังในบริบทเมืองอัจฉริยะที่ต้องการความแม่นยำ ความรวดเร็ว และความน่าเชื่อถือสูง

8. ผลลัพธ์ (Result)

ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏข้อมูลตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. System Quality	4.73	0.62	มากที่สุด
1.1) องค์ประกอบของกรอบแนวคิดมีความครบถ้วน	4.72	0.65	มากที่สุด
1.2) โครงสร้างระบบมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกัน	4.65	0.51	มากที่สุด
1.3) กรอบแนวคิดสามารถนำไปพัฒนาต้นแบบได้จริง	4.81	0.60	มากที่สุด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
2. Intelligence Quality	4.71	0.58	มากที่สุด
2.1) AI Agent แสดงความสามารถในการรับรู้และวิเคราะห์ได้เหมาะสม	4.80	0.57	มากที่สุด
2.2) การตัดสินใจของ AI Agent มีความสมเหตุสมผล	4.72	0.49	มากที่สุด
2.3) กระบวนการทำงานของ AI Agent มีความฉลาดและเป็นระบบ	4.81	0.68	มากที่สุด
3. Decision Quality	4.76	0.58	มากที่สุด
3.1) ระบบสามารถสนับสนุนการตัดสินใจที่ถูกต้อง	4.77	0.52	มากที่สุด
3.2) ผลลัพธ์ของการตัดสินใจมีความโปร่งใสและอธิบายได้	4.86	0.49	มากที่สุด
3.3) การตัดสินใจของระบบตรงกับความต้องการของผู้ใช้	4.75	0.50	มากที่สุด
4. Learning Quality	4.74	0.45	มากที่สุด
4.1) ระบบสามารถเรียนรู้และปรับปรุงจาก Feedback ได้	4.68	0.46	มากที่สุด
4.2) AI Agent แสดงความสามารถในการปรับตัวตามสถานการณ์	4.78	0.48	มากที่สุด
4.3) การเรียนรู้ช่วยเพิ่มความแม่นยำและประสิทธิภาพของระบบ	4.82	0.44	มากที่สุด
5. Environment Quality	4.75	0.56	มากที่สุด
5.1) ระบบสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้	4.70	0.55	มากที่สุด
5.2) ผู้ใช้สามารถเข้าใจและใช้งานได้สะดวก	4.72	0.65	มากที่สุด
5.3) กรอบแนวคิดเหมาะสมกับการนำไปใช้ในสภาพแวดล้อมจริง	4.70	0.46	มากที่สุด
สรุปภาพรวม	4.71	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดระบบ AI-RTRO โดยผู้เชี่ยวชาญ 15 คน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับ Excellent ($\bar{x}$ = 4.74, S.D. = 0.55) สะท้อนว่ากรอบแนวคิดมีความครบถ้วน ชัดเจน และสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของระบบเฝ้าระวังอัจฉริยะและการบริหารจัดการเมืองแบบ Smart City System Quality ($\bar{x}$ = 4.72) ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ากรอบแนวคิดมีองค์ประกอบที่เป็นระบบและสามารถนำไปพัฒนาเป็นต้นแบบได้จริง โดยการจัดวางโครงสร้างแบบ IPOF และโมดูล AI Agent Core มีความเชื่อมโยงระหว่างส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสม รองรับกระบวนการตรวจจับ–ติดตาม–สืบค้นวัตถุทั้งแบบเรียลไทม์และย้อนหลัง Intelligence Quality ($\bar{x}$ = 4.77) ระบบได้รับการประเมินว่ามีความสามารถเชิงปัญญาประดิษฐ์ที่เพียงพอสำหรับงาน CCTV Analytics ทั้งด้านการรับรู้ การวิเคราะห์เหตุการณ์ และกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการประมวลผลภาพร่วมกับข้อมูลเชิงเวลา ทำให้สามารถรองรับงานตรวจจับวัตถุและค้นคืนเหตุการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ Decision Quality ($\bar{x}$ = 4.79) ซึ่งเป็นมิติที่ได้คะแนนสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าสามารถสนับสนุนการตัดสินใจเชิงปฏิบัติการได้อย่างเหมาะสม มีความโปร่งใส อธิบายที่มาของผลลัพธ์ได้ (Explainable AI) และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งานองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือและความตรวจสอบได้ของระบบ ในมิติ Learning Quality ($\bar{x}$ = 4.76) ผู้เชี่ยวชาญประเมินว่าระบบมีความสามารถในการเรียนรู้จาก Feedback และปรับตัวตามสถานการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Active Learning ที่ช่วยให้ระบบสามารถพัฒนาและเพิ่มความแม่นยำของการตรวจจับและสืบค้นได้ต่อเนื่องเมื่อใช้งานจริงในพื้นที่เมือง สุดท้าย Environment Quality ($\bar{x}$ = 4.70) สะท้อนว่ากรอบแนวคิดมีความเหมาะสมต่อการใช้งานจริง ทั้งในแง่ความเข้าใจง่าย ความสอดคล้องกับงานของเจ้าหน้าที่ และความสามารถในการประยุกต์ใช้กับสภาพแวดล้อมจริงที่มีเงื่อนไขซับซ้อน เช่น สภาพแสง กล้องจำนวนมาก และข้อจำกัดของโครงสร้างพื้นฐานเมือง

8. การอภิปรายและการสรุปแนวคิดการวิจัย

ผลการพัฒนาระบบ AI-RTRO แสดงให้เห็นว่าสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นสามารถรองรับการตรวจจับ ติดตาม และสืบค้นวัตถุในสภาพแวดล้อมจริงของเทศบาลเมืองบางใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบตรวจจับวัตถุสามารถทำงานได้อย่างแม่นยำด้วยค่า mAP ที่อยู่ในระดับสูง ขณะที่การติดตามด้วย DeepSORT ให้ค่า IDF1 ที่ดีและลดการสลับตัวตนได้อย่างมีนัยสำคัญ แม้ในพื้นที่ที่มีความแออัดหรือการบดบังเป็นช่วง ๆ นอกจากนี้ ระบบยังแสดงผลแบบเรียลไทม์ด้วยความหน่วงต่ำกว่า 2 วินาที ทำให้รองรับภารกิจด้านการเฝ้าระวังและการแจ้งเตือนเหตุผิดปกติได้จริงในพื้นที่เมืองที่มีสภาพแวดล้อมซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ด้านการสืบค้นย้อนหลัง ระบบ Time-Indexed Retrieval ทำงานได้อย่างโดดเด่น โดยสามารถค้นหาวัตถุจากคลิป 10 นาทีได้ภายในเวลาเพียงไม่กี่วินาทีด้วยการใช้เวกเตอร์คุณลักษณะจาก ResNet และดัชนีของ Faiss ทำให้ค้นหาได้ละเอียดระดับวินาทีและรองรับการค้นหาตามคุณลักษณะต่าง ๆ ซึ่งช่วยลดภาระการตรวจสอบด้วยแรงงานคนลงอย่างมากเมื่อเทียบกับการไล่ดูภาพย้อนหลังแบบเดิม และยังเพิ่มโอกาสในการตรวจสอบเหตุการณ์ย้อนหลังได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

ระบบ AI Agent Core ทำงานสอดคล้องกับหลักการ Perceive–Decide–Act–Learn โดยสามารถรับรู้ภาพจากหลายกล้องพร้อมกัน วิเคราะห์เหตุการณ์ แจ้งเตือน และเรียนรู้จากข้อมูลใหม่ผ่าน Active Learning ความสามารถในการอธิบายผลด้วย Grad-CAM ยังช่วยให้ผู้ใช้ตรวจสอบเหตุผลที่โมเดลตัดสินใจได้อย่างโปร่งใส ซึ่งเหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานท้องถิ่นที่ต้องคงความน่าเชื่อถือและตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน[16]

ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ 15 คนให้คะแนนเฉลี่ย 4.74 อยู่ในระดับ Excellent สะท้อนว่าระบบมีความครบถ้วนทั้งด้านโครงสร้าง ความสามารถทางปัญญาประดิษฐ์ การสนับสนุนการตัดสินใจ และความเหมาะสมต่อการใช้งานจริง โดยเฉพาะด้าน Decision Quality ที่ได้คะแนนสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าระบบสามารถสนับสนุนการตัดสินใจเชิงปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส ขณะเดียวกัน Learning Quality และ Environment

Quality ที่ได้คะแนนสูงบ่งชี้ว่าระบบสามารถนำไปใช้งานได้จริงในบริบทเมืองและปรับตัวได้ตามสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย

ผลการทดลองและการประเมินทั้งหมดชี้ว่าระบบ AI-RTRO เป็นต้นแบบระบบเฝ้าระวังอัจฉริยะที่สามารถใช้งานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองรับการตรวจจับเหตุแบบเรียลไทม์ การตรวจสอบย้อนหลังที่รวดเร็ว และการตัดสินใจที่โปร่งใส ซึ่งช่วยลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ เพิ่มความแม่นยำในการติดตามเหตุการณ์ และสนับสนุนการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานความปลอดภัยของเมืองให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา Smart City ของประเทศไทย

9. เอกสารอ้างอิง

[1] “Smart-City-Thailand-Hitachi-Review-20210624”.

[2] K. N. Irvine *et al.*, “Smart City Thailand: Visioning and Design to Enhance Sustainability, Resiliency, and Community Wellbeing,” *Urban Science*, vol. 6, no. 1, Mar. 2022, doi: 10.3390/urbansci6010007.

[3] J. Terven and D. Cordova-Esparza, “A Comprehensive Review of YOLO Architectures in Computer Vision: From YOLOv1 to YOLOv8 and YOLO-NAS,” Feb. 2024, doi: 10.3390/make5040083.

[4] M. Hussain, “YOLOv5, YOLOv8 and YOLOv10: The Go-To Detectors for Real-time Vision,” Jul. 2024, [Online]. Available: http://arxiv.org/abs/2407.02988

[5] N. Swaroop, “REAL TIME GENERIC OBJECT DETECTION AND TRACKING,” 2020. [Online]. Available: http://www.ijeast.com

[6] J. Cao, J. Pang, X. Weng, R. Khirodkar, and K. Kitani, “Observation-Centric SORT: Rethinking SORT for Robust Multi-Object Tracking.” [Online]. Available: https://github.com/noahcao/OC_SORT.

[7] S. Rahman Alve and C. Author, “Deep Learning and Hybrid Approaches for Dynamic Scene Analysis, Object Detection and Motion Tracking.”

[8] R. Sapkota, K. I. Roumeliotis, and M. Karkee, “AI Agents vs. Agentic AI: A Conceptual taxonomy, applications and challenges,” *Information Fusion*, vol. 126, Feb. 2026, doi: 10.1016/j.inffus.2025.103599.

[9] M. Desai, H. Mewada, I. M. Pires, and S. Roy, “Evaluating the Performance of the YOLO Object Detection Framework on COCO Dataset and Real-World Scenarios,” in *Procedia Computer Science*, Elsevier B.V., 2024, pp. 157–163. doi: 10.1016/j.procs.2024.11.096.

[10] Y. Ma and Z. Zhi, “Weakly Supervised Real-Time Object Detection Based on Salient Map Extraction and the Improved YOLOv5 Model,” *Advances in Multimedia*, vol. 2022, 2022, doi: 10.1155/2022/1239337.

[11] M. Łysakowski, K. Żywanowski, A. Banaszczyk, M. R. Nowicki, P. Skrzypczyński, and S. K. Tadeja, “Real-Time Onboard Object Detection for Augmented Reality: Enhancing Head-Mounted Display with YOLOv8,” Jun. 2023, [Online]. Available: http://arxiv.org/abs/2306.03537

[12] X. Xu, Y. Jiang, W. Chen, Y. Huang, Y. Zhang, and X. Sun, “DAMO-YOLO : A Report on Real-Time Object Detection Design,” Apr. 2023, [Online]. Available: http://arxiv.org/abs/2211.15444

[13] R. Lakhotiya, M. Chavan, S. Divate, and S. Pande, “Image Detection and Real Time Object Detection,” *Int. J. Res. Appl. Sci. Eng. Technol.*, vol. 11, no. 5, pp. 2785–2790, May 2023, doi: 10.22214/ijraset.2023.51839.

[14] K. Tire, E. O. Taga, M. E. Ildiz, and S. Oymak, “Retrieval Augmented Time Series Forecasting,” Nov. 2024, [Online]. Available: http://arxiv.org/abs/2411.08249

[15] M. Wu, C. Li, and Z. Yao, “Deep Active Learning for Computer Vision Tasks: Methodologies, Applications, and Challenges,” Aug. 01, 2022, *MDPI*. doi: 10.3390/app12168103.

[16] T. Chakraborty, U. Trehan, K. Mallat, and J.-L. Dugelay, “Generalizing Adversarial Explanations with Grad-CAM.”

Plagiarism Checking Report

Created on 2026-02-15 20:40:07 at 20:40 PM

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
4629344	Feb 15, 2026 at 20:34 PM	166491432007-st@rmutsb.ac.th	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	01-DDMT2026 - ชาญวิทย์ สัมมนา ครั้งที่ 3 R7.pdf	Completed	0.00 %

Match Overview

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
No data available in table				

การพัฒนาระบบการตัดสินใจอัจฉริยะเพื่อการเลือกใช้อุปกรณ์กล้องโทรทัศน์วงจรปิด ตามสภาพพื้นที่จริง ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Development of an Intelligent Decision-Making System for CCTV Equipment Selection under Real-World Conditions at the Local Administrative Organization Level

นางสาวชุติมา ปรางน้อย รหัส 166491432008 นักศึกษาระดับปริญญาเอก
สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การคัดเลือกอุปกรณ์กล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักขาดกระบวนการตัดสินใจเชิงระบบ อาศัยเพียงประสบการณ์ส่วนบุคคล ทำให้ประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของงบประมาณลดลง และไม่ตอบสนองความต้องการเฉพาะพื้นที่ได้อย่างแท้จริง งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการตัดสินใจอัจฉริยะสำหรับการคัดเลือกอุปกรณ์ CCTV ตามบริบทพื้นที่ (CCTV Intelligent Decision Support System: CCTV-IDSS) โดยบูรณาการแนวคิดระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support Systems: DSS) และสถาปัตยกรรม AI Agent ร่วมกับเทคโนโลยี Hybrid AI ได้แก่ Rule-Based System (RBS), Case-Based Reasoning (CBR), Machine Learning (ML) และ Explainable AI (XAI) เพื่อเพิ่มความแม่นยำ ความโปร่งใส และประสิทธิผลในการตัดสินใจ

กรอบแนวคิดประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ Theory, System Development, Research Outcomes และ Evaluation และออกแบบสถาปัตยกรรมระบบภายใต้ 5 มิติคุณภาพ คือ System Quality, Intelligence Quality, Decision Quality, Learning Quality และ User & Environment Quality โดยใช้ข้อมูลการติดตั้งย้อนหลัง 3 ปี มาตรฐานทางเทคนิค และความเห็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน ในการประเมินความเหมาะสม

ผลการประเมินพบว่ากรอบแนวคิดมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม = 4.69, SD = 0.48) โดยเฉพาะมิติ Learning Quality และ Intelligence Quality สะท้อนศักยภาพของ AI Agent Core ที่บูรณาการ Hybrid AI ในการวิเคราะห์และให้คำแนะนำที่แม่นยำและอธิบายได้ ผ่าน RBS, CBR, ML และ XAI งานวิจัยนี้ยืนยันว่าระบบ CCTV-IDSS มีความเหมาะสมทั้งเชิงทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ สามารถสนับสนุนการตัดสินใจที่แม่นยำ โปร่งใส และคุ้มค่า และมีศักยภาพขยายสู่ระบบสนับสนุนการตัดสินใจในบริบท Smart City เพื่อการบริหารจัดการเมืองอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: ระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV), ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support Systems), ตัวแทนปัญญาประดิษฐ์ (AI Agent), ระบบฐานกฎ (Rule-Based system), การให้เหตุผลเชิงกรณีศึกษา (Case-Based Reasoning)

1. บทนำ

การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart Cities) มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตและประสิทธิภาพการบริหารจัดการเมืองผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล [1],[2] โดยระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (Closed-Circuit Television: CCTV) เป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญด้านความปลอดภัย [3],[4] อย่างไรก็ตาม ระบบ CCTV ส่วนใหญ่ถูกใช้งานในลักษณะเชิงรับ (passive surveillance) มุ่งเน้นการบันทึกภาพเหตุการณ์หลังเกิดเหตุมากกว่าการวิเคราะห์เชิงรุกด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ [5],[6] ส่งผลให้ข้อมูลที่ถูกจัดเก็บไม่ถูกใช้ประโยชน์ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจอย่างเต็มศักยภาพ

ในบริบทประเทศไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการดูแลความปลอดภัยในพื้นที่รับผิดชอบและขับเคลื่อนสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ [1],[7] แต่กระบวนการคัดเลือกอุปกรณ์ CCTV ยังขาดระบบสนับสนุนการตัดสินใจเชิงประจักษ์ มักอาศัยประสบการณ์ส่วนบุคคลหรือข้อเสนอจากผู้จำหน่าย ขาดการวิเคราะห์เชิงพื้นที่และการประเมินหลายมิติภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณและความเชี่ยวชาญทางเทคนิค สะท้อนช่องว่างสำคัญในกระบวนการตัดสินใจด้านโครงสร้างพื้นฐานเมือง ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพของระบบเฝ้าระวัง งานวิจัยด้านเมืองอัจฉริยะชี้ให้เห็นว่าการตัดสินใจเชิงพื้นที่จำเป็นต้องอาศัยระบบติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลหลายมิติอย่างเป็นระบบ [8] รวมถึงการออกแบบแพลตฟอร์มที่มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ [2],[9]

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยเฉพาะแนวคิด Hybrid AI ที่บูรณาการ symbolic AI เช่น Rule-Based Systems และ Case-Based Reasoning เข้ากับ sub-symbolic AI เช่น Machine Learning และ Deep Learning ทำให้ระบบสนับสนุนการตัดสินใจสามารถผสานความเป็นเหตุเป็นผลที่ตรวจสอบได้และความสามารถในการเรียนรู้จากข้อมูลจริง [10]–[12] แนวทางดังกล่าวได้รับการประยุกต์ใช้ร่วมกับกลไกอธิบายผลการตัดสินใจและการเพิ่มประสิทธิภาพเชิงหลายเกณฑ์ [13],[14] ขณะเดียวกัน แนวคิด Explainable AI มีบทบาทสำคัญในการสร้างความโปร่งใสและการตรวจสอบย้อนกลับได้ของกระบวนการตัดสินใจ โดยเฉพาะในบริบทการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในภาครัฐ [15],[16] นอกจากนี้ การกำหนดจำนวนและตำแหน่งติดตั้งกล้องให้เหมาะสมจำเป็นต้องอาศัยเทคนิคการเพิ่มประสิทธิภาพเชิงหลายวัตถุประสงค์ เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่สูงสุดภายใต้ข้อจำกัดทรัพยากร [17]–[19] โดยการประเมินความเสี่ยงเชิงพื้นที่ในบริบทเมืองอัจฉริยะต้องบูรณาการข้อมูลภาพเข้ากับข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างเป็นระบบ [20],[21] สถาปัตยกรรม ระบบ AI Agents ที่ทำงานในลักษณะวงจร Perceive–Decide–Act–Learn จึงเป็นกรอบแนวคิดที่เหมาะสมสำหรับระบบอัจฉริยะที่ต้องรับรู้ วิเคราะห์ตัดสินใจ และเรียนรู้จากข้อมูลอย่างต่อเนื่อง [22],[23]

แม้งานวิจัยที่ผ่านมาจะศึกษาการประยุกต์ใช้ AI ในระบบเฝ้าระวัง การเพิ่มประสิทธิภาพการติดตั้งระบบ CCTV และการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ แต่ยังขาดกรอบการตัดสินใจที่บูรณาการข้อมูลเชิงพื้นที่ มาตรฐานทางเทคนิค และข้อจำกัดด้านงบประมาณเข้าด้วยกัน เพื่อสนับสนุน “กระบวนการคัดเลือกอุปกรณ์” อย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังขาดการประยุกต์ใช้แนวคิด Hybrid AI ที่ผสานกลไกเชิงกฎประสบการณ์จากกรณีที่ผ่านมา การเรียนรู้จากข้อมูลและการอธิบายเหตุผลของระบบในลักษณะที่เหมาะสมกับบริบทการบริหารงานภาครัฐระดับท้องถิ่น งานวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจอัจฉริยะสำหรับการคัดเลือกอุปกรณ์ CCTV (CCTV-IDSS) โดยบูรณาการ Hybrid AI ภายใต้กรอบการประเมินที่ครอบคลุมทั้งคุณภาพระบบ ความสามารถเชิงปัญญา คุณภาพการตัดสินใจ ความสามารถในการเรียนรู้ และความเหมาะสมต่อการใช้งานจริงในบริบทองค์กรท้องถิ่นเพื่อยกระดับการตัดสินใจจากประสบการณ์ส่วนบุคคลสู่กระบวนการที่มีหลักฐานรองรับ โปร่งใส และตรวจสอบได้

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดระบบการตัดสินใจอัจฉริยะเพื่อการเลือกใช้อุปกรณ์กล้องโทรทัศน์วงจรปิดตามสภาพพื้นที่จริง ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบต้นแบบระบบการตัดสินใจอัจฉริยะเพื่อการเลือกใช้อุปกรณ์กล้องโทรทัศน์วงจรปิดตามสภาพพื้นที่จริง โดยใช้ข้อมูลย้อนหลังและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

2.3 เพื่อประเมินคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อระบบต้นแบบ

2.4. เพื่อศึกษาผลการใช้งานระบบการตัดสินใจอัจฉริยะเพื่อการเลือกใช้อุปกรณ์กล้องโทรทัศน์วงจรปิดตามสภาพพื้นที่จริง ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ข้อมูลการวิจัย การวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนาระบบการตัดสินใจอัจฉริยะเพื่อการเลือกใช้อุปกรณ์กล้องโทรทัศน์วงจรปิดตามสภาพพื้นที่จริง โดยใช้ข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี (ปี 2565-2567) ขอบเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ พื้นที่ทางแยกจราจร และพื้นที่ชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองบางรักพัฒนา จังหวัดนนทบุรี ดังนี้

3.1.1 ข้อมูลโครงการติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด ตามเกณฑ์ราคากลางและคุณลักษณะพื้นฐานของระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

3.1.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการติดตั้งและใช้งานระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด ได้แก่ ผู้บริหาร ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด และผู้ใช้งาน รวมจำนวน 100 คน

3.2 ประชากร คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการติดตั้ง และใช้งานระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบางรักพัฒนา จังหวัดนนทบุรี

3.3 กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จาก ผู้บริหาร ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี จำนวน 15 คน เพื่อนำมาสอบถามความต้องการ ประเมินและให้ข้อเสนอแนะต่อระบบต้นแบบที่พัฒนา

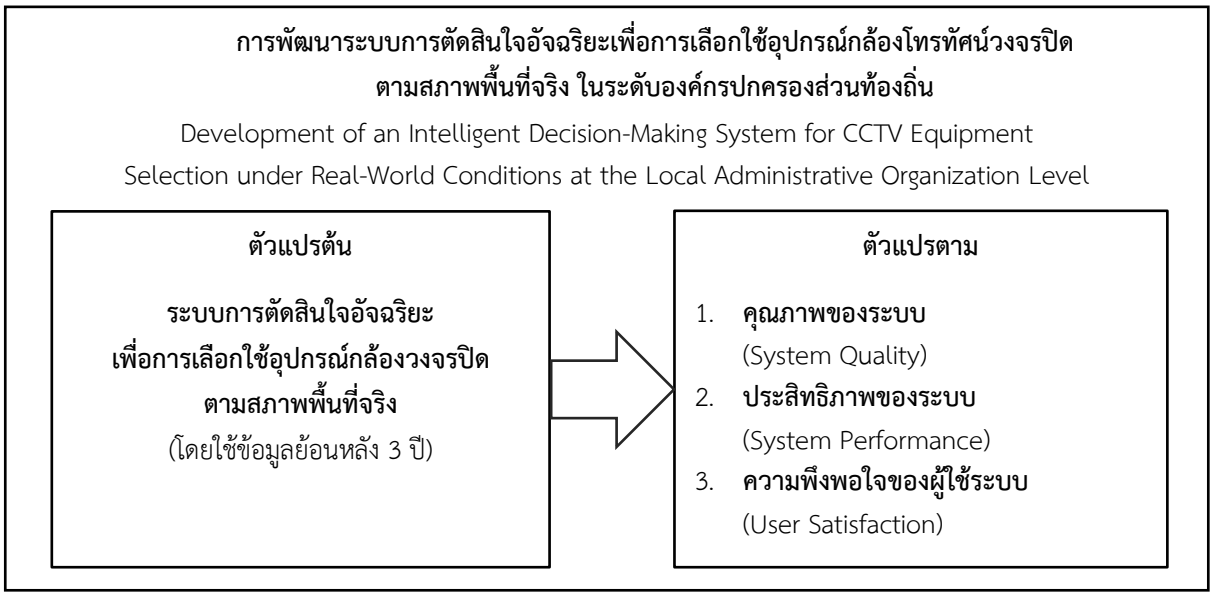
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ได้กรอบแนวคิดระบบการตัดสินใจอัจฉริยะ ที่ผ่านการทดสอบความถูกต้อง ช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกใช้อุปกรณ์กล้องโทรทัศน์วงจรปิดได้อย่างเหมาะสม โปร่งใส และตรวจสอบได้

4.2 ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มีระบบต้นแบบอัจฉริยะในการตัดสินใจช่วยลดความผิดพลาดในการเลือกใช้อุปกรณ์กล้องโทรทัศน์วงจรปิดของภาครัฐ โดยใช้ข้อมูลย้อนหลังและเกณฑ์มาตรฐานประกอบการตัดสินใจ

4.3 สนับสนุนการประยุกต์ใช้ และบูรณาการ AI เป็นเครื่องมือสนับสนุนช่วยตัดสินใจ เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการเลือกใช้อุปกรณ์กล้องโทรทัศน์วงจรปิด และสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาระบบการตัดสินใจอัจฉริยะเพื่อการเลือกใช้อุปกรณ์กล้องโทรทัศน์วงจรปิด ตามสภาพพื้นที่จริง ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยในการพัฒนาระบบการตัดสินใจอัจฉริยะเพื่อการเลือกใช้อุปกรณ์กล้องโทรทัศน์วงจรปิด ตามสภาพพื้นที่จริง ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการศึกษาผลลัพธ์ของการใช้งาน ได้แก่ คือ 1) คุณภาพของระบบ 2) ประสิทธิภาพของระบบ และ3) ความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

6.1 ระยะที่1 การพัฒนากรอบแนวคิด (Conceptual Framework Development) มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

6.1.1 การศึกษางานวิจัย เอกสาร และมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

6.1.2 การออกแบบกรอบแนวคิดเบื้องต้น

6.1.3 ตรวจสอบและอภิปรายร่างกรอบแนวคิดด้วยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

6.1.4 การสรุปผลและปรับปรุงกรอบแนวคิด

6.1.5 การประเมินกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Validation)

6.1.6 การวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงและยืนยันความเหมาะสมของกรอบแนวคิด

6.2 ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนาต้นแบบ (Prototype Development) โดยใช้ข้อมูลย้อนหลัง และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

6.2.1 การศึกษาเทคโนโลยี งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

6.2.2 การออกแบบระบบต้นแบบ (System Design)

6.2.3 การประเมินความเหมาะสมของการออกแบบระบบต้นแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ

6.2.4 การพัฒนาระบบต้นแบบ (Prototype Development) โดยใช้ข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี

6.2.5 การตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นโดยผู้วิจัย (Researcher Internal Test)

6.2.6 การประเมินประสิทธิภาพระบบต้นแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Evaluation)

6.2.7 การวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงระบบ

6.3 ระยะที่ 3 การประเมินระบบต้นแบบโดยผู้ใช้จริง (User Evaluation) เป็นการนำระบบต้นแบบไปทดลองใช้จริง มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

6.3.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้จริง

6.3.2 เตรียมเครื่องมือและระบบต้นแบบสำหรับการทดลองใช้

6.3.3 การทดลองใช้งานระบบต้นแบบ (User Testing)

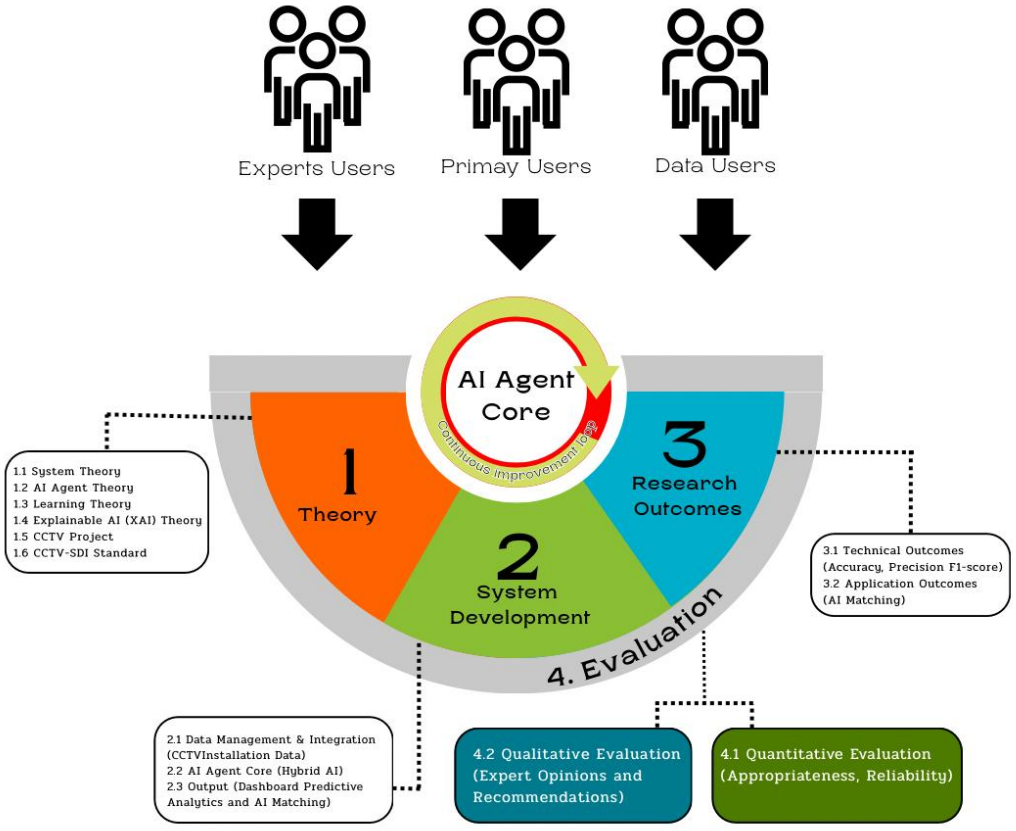
6.3.4 การเก็บข้อมูลความพึงพอใจและความคิดเห็นของผู้ใช้

6.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจและการใช้งาน

6.3.6 สรุปผลการประเมินและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาระบบให้เหมาะสม

7. ผลการวิจัย

สถาปัตยกรรมระบบของระบบการตัดสินใจอัจฉริยะเพื่อการเลือกใช้อุปกรณ์กล้องโทรทัศน์วงจรปิดตามสภาพพื้นที่จริง ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีองค์ประกอบดังนี้

ภาพที่ 2 Conceptual Framework for Design and Development of CCTV Intelligent Decision Support System: CCTV-IDSS

จากภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบ CCTV Intelligent Decision Support System: CCTV-IDSS ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ (1) Theory (ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน) (2) System Development (การพัฒนาระบบ) (3) Research Outcomes (ผลลัพธ์การวิจัย) และ (4) Evaluation (การประเมินผล) โดยมีทฤษฎีสำคัญดังนี้

1. ทฤษฎีและองค์ความรู้ (Theory and Knowledge Base)

ชั้นทฤษฎี (Theory Layer) เป็นรากฐานของการพัฒนาระบบ CCTV-IDSS โดยบูรณาการองค์ความรู้สหสาขา ได้แก่ แนวคิดของระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support Systems: DSS) ระบบผู้เชี่ยวชาญ (Decision Expert Systems: DES) แนวคิด Hybrid AI และมาตรฐานโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลของภาครัฐ ร่วมกับโมเดลเชิงกระบวนการ IPOF (Input-Process-Output-Feedback) เพื่อกำหนดโครงสร้างการไหลของข้อมูลและกลไกการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ พร้อมผสานแนวคิด AI Agent ที่ทำงานตามวงจร Perceive–Decide–Act–Learn เพื่อให้ระบบสามารถรับรู้ วิเคราะห์ ตัดสินใจ และเรียนรู้ปรับตัวตามบริบทพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีความสอดคล้องทั้งทางวิชาการและการปฏิบัติสำหรับการตัดสินใจวางระบบกล้องวงจรปิดในพื้นที่จริง

Theory Layer ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1.1 System Theory

ทฤษฎีระบบทำหน้าที่กำหนดกรอบคิดเชิงระบบเพื่อกำหนดองค์ประกอบ ความสัมพันธ์ และกระบวนการของข้อมูลภายในระบบ CCTV-IDSS ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการประมวลผล (process) ผลลัพธ์ (output) และวงจรป้อนกลับ (feedback) ที่มีโครงสร้างองค์ประกอบทำงานสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ระบบสามารถตัดสินใจได้บนพื้นฐานข้อมูลจริงอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ข้อมูลการติดตั้งกล้องวงจรปิดย้อนหลัง คุณลักษณะทางเทคนิคของอุปกรณ์ การจัดวางพื้นที่และความเสี่ยงเชิงพื้นที่ แล้วนำข้อมูลเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ของปัญญาประดิษฐ์อย่างเป็นระบบเพื่อสร้างคำแนะนำที่สอดคล้องกับเงื่อนไขและข้อเท็จจริงของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยการตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลจริงและหลักฐานเชิงประจักษ์ และตรวจสอบย้อนกลับได้อย่างโปร่งใส แนวคิดนี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้กับสถาปัตยกรรมของระบบสนับสนุนการตัดสินใจในหลายสาขา [24],[25]

1.2 AI Agent Theory

ทฤษฎี AI Agent เป็นหัวใจสำคัญของระบบ CCTV-IDSS โดยมุ่งเน้นให้ระบบมีความสามารถใน 4 กระบวนการหลัก ได้แก่ การรับรู้ข้อมูล (Perception) การตัดสินใจ (Decision) การให้คำแนะนำ (Action) และการเรียนรู้ (Learning) โดยใช้เทคนิค Hybrid AI ที่ผสาน Rule-Based Reasoning (RBR), Case-Based Reasoning (CBR), Machine Learning Matching และLarge Language Models (LLMs) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด "Intelligent Agent" ที่กำหนดว่าระบบต้องสามารถรับข้อมูลจากสภาพแวดล้อมประมวลผลบนพื้นฐานของเป้าหมาย และตอบสนองอย่างเหมาะสม เพื่อวิเคราะห์บริบทพื้นที่ และเสนออุปกรณ์ CCTV อย่างเหมาะสมด้วยเหตุผลเชิงกฎและเชิงข้อมูล [26],[27]

1.3 Learning Theory

ทฤษฎีการเรียนรู้ทำหน้าที่ในการพัฒนาโมเดลการเรียนรู้ของเครื่อง (machine learning) และกระบวนการปรับปรุงโมเดลของระบบ CCTV-IDSS ด้วย supervised learning และ deep learning การนำทฤษฎีการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ช่วยให้ระบบสามารถพัฒนาค่าความแม่นยำ (accuracy) ความเที่ยงตรง (precision) และ F1-score โดยเรียนรู้จากข้อมูลติดตั้งจริงและกรณีศึกษาในอดีต

จากแนวคิด Case-Based Learning และ Machine Learning มาใช้ช่วยให้ระบบสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของพื้นที่กับอุปกรณ์กล้องวงจรปิดได้อย่างเหมาะสม [28],[29]

1.4 Explainable AI (XAI)

Explainable AI มีบทบาทสำคัญในการทำให้ระบบ CCTV-IDSS มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสามารถอธิบายเหตุผลของคำแนะนำได้ โดยมุ่งให้ระบบปัญญาประดิษฐ์สามารถอธิบายวิธีการและที่มาของผลลัพธ์ผ่านกลไกต่างๆ เช่น ความสำคัญของลักษณะข้อมูล (feature importance) การสกัดกฎ (rule extraction) หรือการอธิบายแบบสมมุติฐานทางเลือก (counterfactual explanation) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลในภาครัฐ ซึ่งช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและการยอมรับจากผู้ใช้งานในภาครัฐระดับนโยบายสาธารณะได้อย่างมีนัยสำคัญ [30],[31]

1.5 CCTV Project Theory

ทฤษฎีการจัดการโครงการเชิงสาธารณะที่ทำหน้าที่เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดโครงสร้างการวางระบบ ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ เช่น วัตถุประสงค์ ความต้องการของพื้นที่ (requirements) ข้อจำกัดของภูมิประเทศ และประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของการลงทุน (Return on Investment: ROI) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Project Management Institute (PMI) ที่เน้นความชัดเจนของความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder requirements) และการบริหารความเสี่ยงของโครงการ เพื่อให้การตัดสินใจสอดคล้องกับข้อจำกัดงบประมาณและบริบทพื้นที่ [32]

1.6 CCTV-SDI Standard (Surveillance Data Infrastructure)

มาตรฐานโครงสร้างพื้นฐานข้อมูลเฝ้าระวังเป็นมาตรฐานสำคัญในการกำหนดความเข้ากันได้ (interoperability) โครงสร้างข้อมูล (data schema) การจัดเก็บข้อมูล และความปลอดภัยของข้อมูลในระบบกล้องวงจรปิด โดยมาตรฐานสากล เช่น ONVIF (Open Network Video Interface Forum) เข้ากับระบบวิเคราะห์ของปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งช่วยให้การประมวลผล การจับคู่ข้อมูล และการแสดงผลผ่าน Dashboard มีความถูกต้องและสอดคล้องกับข้อมูลต้นทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ [33]

ในภาพรวม Theory Layer ทำหน้าที่เป็นกลไกกำกับทิศทางของการออกแบบสถาปัตยกรรมระบบ CCTV-IDSS เพื่อให้ระบบมีความสามารถในการสนับสนุนการตัดสินใจอย่างแม่นยำ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับบริบทการใช้งานจริงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาระบบ Smart/Safe City อย่างยั่งยืน

2. กระบวนการพัฒนาระบบ (System Development)

กระบวนการพัฒนาระบบ CCTV-IDSS เป็นขั้นตอนสำคัญที่นำองค์ความรู้เชิงทฤษฎีไปสู่สถาปัตยกรรมระบบต้นแบบที่ใช้งานได้จริงในบริบทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยบูรณาการข้อมูลพื้นที่จริง ข้อมูลโครงการย้อนหลัง กลไก AI Agent และการนำเสนอผลผ่านแดชบอร์ดเชิงวิเคราะห์เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจที่แม่นยำ โปร่งใส และสอดคล้องกับมาตรฐานภาครัฐ ระบบถูกออกแบบให้ทำงานเป็นวงจรต่อเนื่อง (continuous improvement loop) แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

2.1 Data Management & Integration

ทำหน้าที่รวบรวมและบูรณาการข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ ข้อมูลโครงการติดตั้งย้อนหลัง ข้อมูลจำเพาะอุปกรณ์ ข้อมูลสภาพพื้นที่และความเสี่ยง มาตรฐานภาครัฐ [34],[35] และความเห็นผู้เชี่ยวชาญ ข้อมูลทั้งหมดถูกจัดเก็บในคลังข้อมูลกลาง (data warehouse) ผ่านกระบวนการ ELT (Extract-Load-

Transform) และระบบจัดการ Metadata เพื่อรองรับการวิเคราะห์แบบ data-driven Decision Support ในภาครัฐ และการเข้าถึงแบบเรียลไทม์ ช่วยลดความคลาดเคลื่อนและเพิ่มคุณภาพข้อมูลสำหรับการเรียนรู้ของโมเดล AI [36],[37]

2.2 AI Agent Core (Hybrid AI)

แกนกลางของ AI Agent ทำหน้าที่เป็นกลไกประมวลผลหลักของระบบในการวิเคราะห์และตัดสินใจ โดยบูรณาการเทคนิคปัญญาประดิษฐ์หลายรูปแบบเข้าด้วยกัน ได้แก่ (1) การให้เหตุผลแบบอิงกฎ (Rule-based Reasoning: RBR) ทำหน้าที่ตรวจสอบเกณฑ์มาตรฐานการเลือกกล้องและความเข้ากันได้ของระบบ (interoperability) (2) การให้เหตุผลแบบอิงกรณี (Case-Based Reasoning: CBR) สำหรับเรียนรู้จากกรณีศึกษาในอดีต และ (3) การจับคู่ด้วยการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning Matching) โดยใช้เทคนิค Supervised Learning และ Feature Matching เพื่อจับคู่คุณลักษณะของกล้องกับสภาพพื้นที่จริงอย่างแม่นยำ [38]

AI Agent ถูกออกแบบตามสถาปัตยกรรม Perceive-Decide-Act-Learn ซึ่งเป็นหัวใจของระบบอัจฉริยะที่สามารถรับรู้ข้อมูล (Perception) ประเมินทางเลือก (Decision) ตอบสนองหรือเสนอคำแนะนำ (Action) และเรียนรู้เพื่อลดข้อผิดพลาดอย่างต่อเนื่อง (Learning)

- Perceive: อ่านข้อมูลเชิงพื้นที่ เช่น ระยะ มุมมอง ระดับแสง
- Decide: ประมวลผลด้วยโมเดล ML เช่น Random Forest, Gradient Boosting หรือ Deep Neural Network
- Act: สร้างคำแนะนำและคะแนนความเหมาะสม (matching score)
- Learn: ปรับปรุงโมเดลจากข้อมูลใหม่อย่างต่อเนื่อง

ระบบให้ความสำคัญกับ feature engineering เช่น focal length, sensor type, IR distance, field of view และ pixel density เพื่อให้การคำนวณความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพพื้นที่จริงและตามมาตรฐาน CCTV-SDI และ ONVIF

2.3 Output Layer ชั้นผลลัพธ์เป็นส่วนที่นำข้อมูลการวิเคราะห์และคำแนะนำจาก AI Agent มาเสนอเป็นระบบสนับสนุนการตัดสินใจเชิงประจักษ์ ในรูปแบบที่สามารถใช้ประกอบการตัดสินใจได้จริงผ่าน 3 โมดูลหลัก ดังนี้

2.3.1 Dashboard ทำหน้าที่เป็นพื้นที่แสดงผลสรุป (summary visualization) ของข้อมูลพื้นที่ เช่น แผนที่ความร้อน (heat map) คะแนนความเสี่ยง (risk score) ตัวชี้วัดความเพียงพอ (adequacy indicator) ตัวชี้วัดความเหมาะสมของกล้องแต่ละประเภท และเหตุผลประกอบการตัดสินใจจากโมดูล XAI โดยแสดงข้อมูลในรูปแบบของกราฟ ตาราง และสถิติที่เข้าใจได้ง่าย [39]

2.3.2 Predictive Analytics การวิเคราะห์เชิงพยากรณ์ทำหน้าที่วิเคราะห์แนวโน้มและจำแนกประเภทพื้นที่ เช่น ค่าความเสี่ยงของพื้นที่ (เสี่ยงสูง-กลาง-ต่ำ) ด้วยเทคนิค classification, clustering และ regression เพื่อประเมินค่าความเหมาะสมของการเลือกกล้องแต่ละประเภท และพยากรณ์ผลลัพธ์อย่างมีความหมายเชิงปฏิบัติการ

2.3.3 AI Matching การจับคู่ด้วยปัญญาประดิษฐ์ โดยจัดลำดับความเหมาะสมของอุปกรณ์ (CCTV recommendation ranking) ตามคะแนนความเหมาะสม (matching score) ที่ประมวลจากข้อมูลจริง เทคนิค Hybrid AI ทำให้ระบบสามารถจับคู่พื้นที่-อุปกรณ์ได้แม่นยำ เพื่อสนับสนุนการวางแผนจัดซื้อและการออกแบบโครงการ

โดยสรุป กระบวนการพัฒนาระบบ CCTV-IDSS เป็นสถาปัตยกรรมแบบบูรณาการที่เชื่อมโยงการจัดการข้อมูล Hybrid AI และการแสดงผลเชิงวิเคราะห์เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ช่วยให้ผู้บริหารท้องถิ่นสามารถตัดสินใจด้านความปลอดภัยสาธารณะได้อย่างแม่นยำ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รองรับการพัฒนา Smart/Safe City อย่างยั่งยืน

3. ผลการวิจัย (Research Outcomes)

การประเมินผลการพัฒนาระบบ CCTV-IDSS มุ่งเน้นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของโมเดลเชิงเทคนิคและความสามารถในการประยุกต์ระบบ ประเมินในสองมิติหลัก ได้แก่ (1) ผลลัพธ์เชิงเทคนิค (Technical Outcomes) และ (2) ผลลัพธ์เชิงการประยุกต์ใช้งาน (Application Outcomes) เพื่อสะท้อนทั้งประสิทธิภาพของแบบจำลอง AI และคุณค่าในการใช้งานจริงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1.1 Technical Outcomes ผลลัพธ์เชิงเทคนิคเป็นการประเมินประสิทธิภาพของโมเดล AI Agent Core ผ่านตัวชี้วัดมาตรฐาน ได้แก่ ความแม่นยำ (Accuracy) ความเที่ยงตรง (Precision) และ F1-score ซึ่งเป็นตัวชี้วัดสำคัญในงานด้าน Computer Vision และ Intelligent Surveillance [40] โดยการทดสอบด้วยข้อมูลการติดตั้งกล้องย้อนหลัง 3 ปี ผลการประเมินพบว่าโมเดลมีค่าประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูง สามารถเลือกประเภทกล้อง ความละเอียด มุมมอง และฟังก์ชันเสริมได้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่จริง

การบูรณาการ Hybrid AI (Machine Learning, Rule-Based Reasoning และ Case-Based Reasoning) ช่วยลดความผิดพลาดและเพิ่มความแม่นยำมากกว่าการใช้โมเดลเดี่ยว เนื่องจากสามารถผสานทั้งข้อมูลเชิงประสบการณ์และเกณฑ์มาตรฐานทางเทคนิคเข้าด้วยกัน ทำให้ระบบรองรับความซับซ้อนของข้อมูลเชิงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ [41]

3.1.2 Application Outcomes มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณค่าของระบบในการใช้งานจริง ผลลัพธ์เชิงการประยุกต์ใช้งานมุ่งประเมินคุณค่าของระบบในบริบทจริงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งเป็นสององค์ประกอบหลัก ได้แก่

(1) AI Matching Quality เป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สุดของระบบ เนื่องจากเป็นผลลัพธ์โดยตรงจากประเมินความสอดคล้องระหว่างคำแนะนำของระบบกับผลการติดตั้งจริงในอดีต พบว่าระบบสามารถจับคู่ประเภทกล้อง เลนส์ มุมมอง ระยะ IR และฟังก์ชันเสริมกับสภาพพื้นที่ได้ในระดับสูง สะท้อนความแม่นยำของ Recommendation Engine เชิงพื้นที่ได้อย่างชัดเจน [42]

(2) ความสามารถของระบบ ในการนำเสนอผลลัพธ์ผ่าน Dashboard และ Predictive Analytics ช่วยให้ผู้ใช้งานเข้าใจภาพรวมพื้นที่ ความเสี่ยง และเหตุผลของคำแนะนำได้อย่างชัดเจน เพิ่มความโปร่งใส ความไว้วางใจ และลดระยะเวลาในการประเมินพื้นที่และวางแผนโครงการอย่างมีนัยสำคัญ [43]

โดยสรุป ระบบ CCTV-IDSS แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพเชิงเทคนิคที่สูง และมีศักยภาพในการประยุกต์ใช้งานจริง สามารถสนับสนุนการตัดสินใจด้านการวิเคราะห์พื้นที่ การคัดเลือกอุปกรณ์ การวางแผนโครงการ และการติดตามผลได้อย่างแม่นยำ โปร่งใส และเหมาะสมต่อการพัฒนาระบบความปลอดภัยเมืองอัจฉริยะในระยะยาว

4. การประเมินผล (Evaluation)

การประเมินผลระบบ CCTV-IDSS มีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันความถูกต้อง ความเหมาะสม ความน่าเชื่อถือ และศักยภาพในการนำไปใช้จริงในบริบทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยออกแบบให้ครอบคลุมทั้งการประเมินเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) เพื่อสะท้อนคุณภาพระบบอย่างรอบด้าน ทั้งด้านเทคนิค การตัดสินใจ และการยอมรับของผู้ใช้งาน

4.1 ด้านความเหมาะสม (Appropriateness)

การประเมินด้านความเหมาะสม สอดคล้องของคำแนะนำกับสภาพพื้นที่จริง โดยใช้ตัวชี้วัดเชิงปริมาณที่ใช้ประกอบด้วย ความแม่นยำ (Accuracy) ความเที่ยงตรง (Precision) ความระลึก (Recall) และ F1-score ควบคู่กับ คะแนนความเหมาะสม (Matching Score) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณที่แสดงถึงระดับความสอดคล้องระหว่างคุณลักษณะพื้นที่กับคุณสมบัติของอุปกรณ์ที่ระบบแนะนำ เพื่อสะท้อนความเหมาะสมตามบริบทมากกว่าความถูกต้องเชิงตัวเลข ในเชิงคุณภาพความเหมาะสมของคำแนะนำถูกประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญว่าผลลัพธ์ที่ระบบนำเสนอสามารถนำไปใช้งานได้จริงและสอดคล้องกับแนวปฏิบัติด้านการติดตั้งและบริหารจัดการระบบกล้องวงจรปิดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น [44],[45]

4.2 ด้านความน่าเชื่อถือ (Reliability)

การประเมินด้านความน่าเชื่อถือ มุ่งเน้นประเมินเสถียรภาพและความพร้อมใช้งานของระบบผ่านตัวชี้วัด เช่น เวลาประมวลผล (Processing Time) และเวลาตอบสนองของระบบ (System Response Time) ต่อหนึ่งกรณีการวิเคราะห์ รวมถึงอัตราความผิดพลาด (Error Rate) และอัตราการทำงานต่อเนื่อง (Uptime/Downtime) รวมถึงการทดสอบความสม่ำเสมอของผลลัพธ์เมื่อป้อนข้อมูลลักษณะเดียวกันซ้ำหลายครั้ง เพื่อยืนยันความเชื่อถือได้ของอัลกอริทึม และความสามารถในการรองรับการตรวจสอบย้อนหลังตามมาตรฐานภาครัฐ [46]

4.3 ด้านความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Expert Opinions)

ผู้เชี่ยวชาญประเมินระบบผ่านแบบมาตราส่วน Likert Scale ครอบคลุม 5 มิติ ได้แก่ (1) คุณภาพของระบบ (System Quality) (2) คุณภาพเชิงปัญญา (Intelligence Quality) (3) คุณภาพการตัดสินใจ (Decision Quality) (4) คุณภาพการเรียนรู้ (Learning Quality) และ (5) คุณภาพด้านผู้ใช้และสภาพแวดล้อม (User and Environment Quality) ผลการประเมินอยู่ในระดับสูงมากทุกมิติ แสดงถึงความครบถ้วนของสถาปัตยกรรม ความแม่นยำของ AI ความโปร่งใสของกระบวนการตัดสินใจ และความเหมาะสมต่อการใช้งานจริงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น [47]

4.4 ด้านคำแนะนำ (Recommendations)

การประเมินด้านคำแนะนำเป็นการสังเคราะห์ผลจากการประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาทั้งการเพิ่มค่าประสิทธิภาพ (เช่น Accuracy และ F1-score) การลดเวลาวิเคราะห์ และการลดข้อผิดพลาด ควบคู่กับข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพ เช่น การปรับกฎการตัดสินใจ เพิ่มแหล่งข้อมูล พัฒนากลไก XAI และออกแบบส่วนติดต่อผู้ใช้ให้สอดคล้องกับกระบวนงานจริง

โดยสรุป การประเมินยืนยันว่าระบบ CCTV-IDSS มีความเหมาะสม น่าเชื่อถือ โปร่งใส และสามารถนำไปใช้ได้จริงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งรองรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามแนวทางการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีความรับผิดชอบในภาครัฐ และการพัฒนา Smart/Safe City อย่างยั่งยืน

5. กรอบแนวคิดการประเมินผล (Evaluation Conception Framework)

กรอบแนวคิดการประเมินผลของระบบ CCTV-IDSS ถูกออกแบบภายใต้แนวคิด Evaluation Dimensions for the Conceptual Framework of AI Agent-Based Intelligent System Development โดยครอบคลุม 5 มิติหลัก เพื่อยืนยันความครบถ้วน ความโปร่งใส และความยั่งยืนของระบบปัญญาประดิษฐ์ เชิงพื้นที่ในบริบทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่

1. System Quality (คุณภาพของระบบ)

มิตินี้มุ่งประเมินความครบถ้วนขององค์ประกอบ ความเชื่อมโยงระหว่างโมดูล และความเสถียรของสถาปัตยกรรมที่บูรณาการ IPOF กับ AI Agent Core เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อยืนยันความพร้อมต่อการใช้งานจริงและการยอมรับในระดับองค์กร [48], [49]

2. Intelligence Quality (คุณภาพเชิงปัญญา)

มิตินี้เน้นการประเมินความสามารถของระบบ AI Agent โดยพิจารณาจากวงจรหลักของปัญญาประดิษฐ์ ได้แก่ Perceive-Decide-Act-Learn ครอบคลุมความแม่นยำในการวิเคราะห์ความเข้าใจในบริบทพื้นที่ รวมถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ Hybrid AI ที่บูรณาการการเรียนรู้ของเครื่อง การใช้เหตุผลแบบอิงกรณี และการใช้เหตุผลแบบอิงกฎ (ML-CBR-Rule-based reasoning) เพื่อสร้างคำแนะนำที่มีเหตุผลและตรวจสอบได้ [50], [51]

3. Decision Quality (คุณภาพการตัดสินใจ)

มิตินี้ประเมินความถูกต้อง ความสอดคล้อง และความสมเหตุสมผลของคำแนะนำ รวมถึงความสามารถในการอธิบายเหตุผล (Explainability) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและการยอมรับของผู้ใช้งานในกระบวนการตัดสินใจภาครัฐ [52], [53]

4. Learning Quality (คุณภาพการเรียนรู้)

มิตินี้ประเมินความสามารถของระบบในการเรียนรู้และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทั้งการอัปเดตโมเดล การปรับกฎเกณฑ์ และการลดความเสื่อมถอยของแบบจำลอง เพื่อรองรับบริบทพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา [54], [55]

5. User and Environment Quality (คุณภาพด้านผู้ใช้งานและสภาพแวดล้อม)

มิตินี้ประเมินความเหมาะสมของระบบต่อผู้ใช้งานจริง ความง่ายต่อการใช้งาน ความโปร่งใส ความไว้วางใจ และความสอดคล้องกับข้อจำกัดเชิงพื้นที่และบริบทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น [56], [57]

โดยสรุป กรอบการประเมินทั้ง 5 มิติทำหน้าที่ยืนยันว่า CCTV-IDSS มีสถาปัตยกรรมที่มั่นคง มีความฉลาดและแม่นยำ คำแนะนำมีคุณภาพและโปร่งใส ระบบสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถใช้งานได้จริงในบริบทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนการพัฒนา Smart/Safe City อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

6. การตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Validation)

มีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันความสมบูรณ์ ความเหมาะสม และศักยภาพในการนำกรอบแนวคิด CCTV-IDSS ไปใช้จริง โดยเฉพาะการบูรณาการโมเดล IPOF ร่วมกับ AI Agent Core ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจทั้งเชิงเทคนิค เชิงปัญญาประดิษฐ์ และเชิงบริบทพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การประเมินดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านระบบกล้องวงจรปิด (CCTV System Technical Experts)

เพื่อประเมินความถูกต้องด้านวิศวกรรม ความเหมาะสมของคุณลักษณะอุปกรณ์ และความสอดคล้องกับมาตรฐานทางเทคนิค

2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านปัญญาประดิษฐ์และระบบอัจฉริยะ (AI and Intelligent System Experts) เพื่อประเมินความถูกต้องของโมเดล ความซับซ้อนของสถาปัตยกรรม Hybrid AI และความสามารถในการอธิบายเหตุผล (Explainability)

3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารจัดการท้องถิ่น (Local Management Experts) เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ (Feasibility) ความยอมรับได้ (Acceptability) และความสอดคล้องกับกระบวนงานจริงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยสรุป กระบวนการ Expert Validation ช่วยยืนยันว่ากรอบแนวคิดถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความเหมาะสมทางเทคนิค และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทการบริหารจัดการท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

7. เครื่องมือและการวิเคราะห์ข้อมูล (Instruments and Data Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินกรอบแนวคิดทั้ง 5 มิติ ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Analysis)

ใช้วิธี Item-Objective Congruence (IOC) และ Content Validity Index (CVI) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คนประเมินความสอดคล้องของแต่ละองค์ประกอบกับวัตถุประสงค์การวิจัย กำหนดเกณฑ์ค่า IOC ≥ 0.67 จึงถือว่าผ่านการพิจารณา ขั้นตอนนี้ช่วยยืนยันความถูกต้องเชิงเนื้อหาและความสอดคล้องของกรอบแนวคิดกับเป้าหมายของการพัฒนาระบบ

2. การประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิด (Framework Appropriateness Analysis)

ผู้เชี่ยวชาญใช้แบบประเมินมาตราส่วน Likert 5 ระดับ วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และดัชนีความเหมาะสม (Suitability Index) ครอบคลุม 5 มิติ ได้แก่ (1) คุณภาพของระบบ (System Quality) (2) คุณภาพเชิงปัญญา (Intelligence Quality) (3) คุณภาพการตัดสินใจ (Decision Quality) (4) คุณภาพการเรียนรู้ (Learning Quality) และ (5) คุณภาพด้านผู้ใช้งานและสภาพแวดล้อม (User and Environment Quality) โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ย ≥ 4.00 แสดงว่ากรอบแนวคิดมีความเหมาะสมและสามารถนำไปพัฒนาระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ [58]

นอกจากนี้ยังใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Content Analysis) ใช้สรุปข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อระบุจุดแข็ง จุดที่ควรปรับปรุง และข้อพิจารณาเพิ่มเติมในการออกแบบระบบ ช่วยเสริมความเข้าใจเชิงลึกและสนับสนุนการพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ช่วยยืนยันว่ากรอบแนวคิด CCTV-IDSS มีความถูกต้องเชิงเนื้อหา มีความเหมาะสมเชิงโครงสร้าง และสามารถตอบสนองความต้องการใช้งานจริงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการของ Intelligent Decision Support Systems (IDSS) [59] ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. ผลลัพธ์ (Result)

ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ข้อมูลตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. System Quality	4.63	0.52	มากที่สุด
1.1) องค์ประกอบระบบมีความครบถ้วน	4.62	0.55	มากที่สุด
1.2) โครงสร้างมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน	4.65	0.51	มากที่สุด
1.3) ระบบเชื่อถือได้และมีความเสถียร	4.61	0.50	มากที่สุด
2. Intelligence Quality	4.71	0.48	มากที่สุด
2.1) มีความแม่นยำในการวิเคราะห์และประมวลผล	4.70	0.47	มากที่สุด
2.2) มีความสามารถในการตีความบริบทพื้นที่	4.72	0.49	มากที่สุด
2.3) มีความสามารถในการประมวลผลเชิงอัจฉริยะ	4.71	0.48	มากที่สุด
3. Decision Quality	4.66	0.50	มากที่สุด
3.1) ระบบมีความถูกต้องและสมเหตุสมผลของคำแนะนำ	4.67	0.52	มากที่สุด
3.2) ระบบมีกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและอธิบายได้	4.66	0.49	มากที่สุด
3.3) ระบบมีความสม่ำเสมอของผลลัพธ์	4.65	0.50	มากที่สุด
4. Learning Quality	4.74	0.45	มากที่สุด
4.1) ความสามารถในการเรียนรู้จากข้อมูลใหม่	4.73	0.46	มากที่สุด
4.2) ประสิทธิภาพของการอัปเดตโมเดลหรือกฎเกณฑ์	4.75	0.45	มากที่สุด
4.3) การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพผลลัพธ์อย่างต่อเนื่อง	4.74	0.44	มากที่สุด
5. User & Environment Quality	4.69	0.47	มากที่สุด
5.1) ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้	4.70	0.48	มากที่สุด
5.2) ความสะดวกในการใช้งาน	4.68	0.47	มากที่สุด
5.3) ระดับการยอมรับและความไว้วางใจของผู้ใช้	4.69	0.46	มากที่สุด
สรุปภาพรวม	4.69	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดระบบการตัดสินใจอัจฉริยะเพื่อการเลือกใช้อุปกรณ์กล้องโทรทัศน์วงจรปิดตามสภาพพื้นที่จริง ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากผู้เชี่ยวชาญ 15 คน โดยใช้แบบสอบถาม Likert Scale 5 ระดับ ครอบคลุม 5 มิติหลัก พบว่า ทุกมิติอยู่ในระดับ“มากที่สุด” โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.48 ซึ่งแสดงถึงความเห็นสอดคล้องกันในระดับสูงของผู้เชี่ยวชาญ เป็นตัวชี้วัดสำคัญที่ยืนยันความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความน่าเชื่อถือได้ของโครงสร้างกรอบแนวคิดได้อย่างมีนัยสำคัญ

มิติที่ได้คะแนนสูงสุดคือ Learning Quality (M=4.74, SD=0.45) แสดงถึงศักยภาพของระบบในการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รองรับข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงและบริบทพื้นที่ที่หลากหลาย รองลงมาคือ Intelligence Quality (M=4.71, SD=0.48) ยืนยันความสามารถของกลไก AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลเชิงบริบทอย่างแม่นยำ ทำให้ระบบสามารถรองรับข้อมูลที่มีลักษณะซับซ้อนและหลากหลายตามสภาพพื้นที่จริงได้เป็นอย่างดี

ด้าน User & Environment Quality (M=4.69, SD=0.47 แสดงถึงความเหมาะสมต่อการใช้งานจริง ความเข้าใจง่าย และแนวโน้มการยอมรับของผู้ใช้ในองค์กรท้องถิ่น ขณะที่ Decision Quality (M=4.66, SD=0.50) ยืนยันความถูกต้อง ความโปร่งใส และความสามารถในการอธิบายเหตุผลของคำแนะนำตามแนวคิด Explainable AI มิติที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ System Quality (M=4.63, SD=0.52) แม้มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่ามิติอื่นเล็กน้อย แต่ยังอยู่ในระดับ “มากที่สุด” แสดงถึงความครบถ้วนและความแข็งแรงของโครงสร้างระบบโดยรวม

โดยสรุป กรอบแนวคิดมีความโดดเด่นด้านการเรียนรู้และความสามารถของระบบ ควบคู่กับความเหมาะสมด้านผู้ใช้ คุณภาพการตัดสินใจ และความมั่นคงของโครงสร้างระบบ แสดงถึงความพร้อมทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติสำหรับการพัฒนาระบบต้นแบบในขั้นตอนถัดไป

8. สรุปแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งพัฒนาและตรวจสอบความเหมาะสมของกรอบแนวคิดระบบการตัดสินใจอัจฉริยะ (CCTV-IDSS) สำหรับการเลือกใช้อุปกรณ์กล้องโทรทัศน์วงจรปิดตามสภาพพื้นที่จริงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีความซับซ้อนด้านข้อมูล บริบทพื้นที่ และข้อจำกัดเชิงปฏิบัติ โดยบูรณาการองค์ความรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ การวิเคราะห์เชิงพื้นที่ และหลักการตัดสินใจเชิงระบบ พร้อมผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาอย่างเป็นระบบ

ผลการศึกษาและการประเมินยืนยันว่ากรอบแนวคิดมีความถูกต้องเชิงวิชาการ มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง และมีความเหมาะสมในทุกมิติ ได้แก่ คุณภาพของระบบ ความฉลาดของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ คุณภาพการตัดสินใจ ความสามารถในการเรียนรู้ และความสอดคล้องกับผู้ใช้ โดยทุกมิติได้รับการประเมินในระดับ “มากที่สุด” สะท้อนถึงความพร้อมในการต่อยอดสู่การพัฒนาระบบต้นแบบที่สามารถรองรับข้อมูลหลากหลาย ให้การตัดสินใจที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

โดยภาพรวม งานวิจัยนี้วางรากฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจอัจฉริยะด้านความปลอดภัยสาธารณะ และมีศักยภาพขยายผลสู่การบริหารจัดการเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ในมิติอื่น ๆ ทั้งด้านความปลอดภัย คุณภาพชีวิต และการเฝ้าระวังภัยพิบัติ โดยระบบต้นแบบในขั้นถัดไปจะเป็นกลไกสำคัญในการยืนยันประสิทธิภาพของกรอบแนวคิด และสนับสนุนการพัฒนาระบบเมืองยุคดิจิทัลอย่างยั่งยืน

9. เอกสารอ้างอิง

[1] K. N. Irvine, P. Prielipp, S. Weerakkody, and N. N. Ninsalam, “Smart City Thailand: Visioning and design to enhance sustainability, resiliency and community wellbeing,” *Urban Science*, vol. 6, no. 1, Art. no. 7, 2022. doi: 10.3390/urbansci6010007.

[2] M. M. Hansen, J. MacIntyre, T. Gomes, and S. Yigitcanlar, “How can data contribute to smart city innovation,” *Frontiers in Sustainable Cities*, vol. 6, Art. no. 1473123, 2024. doi: 10.3389/frsc.2024.1473123.

[3] D. Manjah, S. Galland, C. De Vleeschouwer, and B. Macq, “Autonomous Methods in Multisensor Architecture for Smart Surveillance,” in *Proc. 16th Int. Conf. Agents and Artificial Intelligence (ICAART)*, Rome, Italy, 2024, pp. 823–831. doi: 10.5220/0012395700003636.

[4] W. Zhang and Y. Li, “A Focus on the Deep Learning-based Intelligent Video Surveillance System,” *Journal of Digital Information Management*, vol. 22, no. 4, pp. 131–138, 2024.

[5] R. Nayak, U. C. Pati, and S. K. Das, “A comprehensive review on deep learning-based methods for video anomaly detection,” *Image and Vision Computing*, vol. 106, Art. no. 104078, 2021. doi: 10.1016/j.imavis.2020.104078.

[6] H.-T. Duong, V.-T. Le, and V. T. Hoang, “Deep Learning-Based Anomaly Detection in Video Surveillance: A Survey,” *Sensors*, vol. 23, no. 11, Art. no. 5024, 2023. doi: 10.3390/s23115024.

[7] K. Khunarsa and S. Kosonkittiumporn, “Preparing local governments for ‘smart cities’,” *Journal of Public Policy and Administration*, vol. 11, no. 2, pp. 1–15, 2024.

[8] M. Ma, E. Bartocci, E. Lifland, J. A. Stankovic, and L. Feng, “A novel spatial-temporal specification-based monitoring system for smart cities,” *arXiv preprint*, arXiv:2104.04904, 2021.

[9] M. H. Kabir, K. F. Hasan, M. K. Hasan, and K. Ansari, “Explainable artificial intelligence for smart city application: A secure and trusted platform,” *arXiv preprint*, arXiv:2111.00601, 2021.

[10] G. Quesada *et al.*, “Explainable Artificial Intelligence: An Overview on Hybrid Models,” in *CEUR Workshop Proceedings*, 2022.

[11] M. van Bekkum, M. de Boer, F. van Harmelen, A. Meyer-Vitali, and A. ten Teije, “Modular Design Patterns for Hybrid Learning and Reasoning Systems: a taxonomy, patterns and use cases,” *arXiv preprint*, arXiv:2102.11965, 2021.

[12] “Hybrid models combining Explainable AI and traditional Machine Learning: A review of methods and applications,” *WJAETS*, 2025.

[13] H. M. Zangana, N. S. Hassan, M. Omar, and J. N. Al-Karaki, “Hybrid Decision Support Framework with Explainable AI and Multi-Criteria Optimization,” 2025.

[14] X. H. Zhao *et al.*, “A hybrid deep learning and fuzzy logic framework for …,” *Scientific Reports*, 2025.

[15] E. E. Kosasih *et al.*, “A review of explainable artificial intelligence in supply chain management: Neurosymbolic approaches to transparency and performance,” *International Journal of Production Research*, 2024.

[16] S. Reynaud *et al.*, “Review of explainable artificial intelligence for cyber-security: Approaches, challenges, and future directions,” 2025.

[17] M. C. G. Agurob, N. Lacpao, and U. P. Daug, “Multi-Objective Optimization of CCTV Placement: A Case Study at Bukidnon State University,” *Mindanao Journal of Science and Technology*, vol. 22, Special Issue 1, pp. 138–159, 2024.

[18] T. Aziz *et al.*, “BIM-based Framework for Optimization of CCTV Surveillance in Buildings,” *Journal of Information Technology in Construction (ITcon)*, vol. 29, pp. 894–913, 2024. doi: 10.36680/j.itcon.2024.039.

[19] B. Li and C. Li, “Optimization of Video Surveillance System Deployment Based on Space Syntax and Deep Reinforcement Learning,” *Electronics*, vol. 14, no. 1, Art. no. 38, 2025. doi: 10.3390/electronics14010038.

[20] W. Li, M. Batty, and M. F. Goodchild, “Real-time GIS for Smart Cities,” *International Journal of Geographical Information Science*, vol. 34, no. 2, pp. 311–324, 2020. doi: 10.1080/13658816.2019.1673397.

[21] M. Wang, P. K.-Y. Wong, and J. C. P. Cheng, “A BIM-GIS Framework Integrated with CCTV Analytics for Urban Walkability Assessment,” *Sensors*, vol. 25, no. 12, Art. no. 3637, 2025. doi: 10.3390/s25123637.

[22] R. Sapkota, K. I. Roumeliotis, and M. Karkee, “AI Agents vs. Agentic AI: A conceptual taxonomy, applications and challenges,” *Information Fusion*, vol. 126, Art. no. 103599, 2026. doi: 10.1016/j.inffus.2025.103599.

[23] Y. Ye *et al.*, “Secure and Intelligent Low-Altitude Infrastructures: Synergistic Integration of IoT Networks, AI Decision-Making and Blockchain Trust Mechanisms,” *Sensors*, vol. 25, no. 21, Art. no. 6751, 2025. doi: 10.3390/s25216751.

[24] L. von Bertalanffy, *General System Theory: Foundations, Development, Applications*. New York, USA: George Braziller, 1968.

[25] J. Zywiołek, “Empirical examination of AI-powered decision support systems: ensuring trust and transparency in information and knowledge security,” *Scientific Papers of Silesian University of Technology Organization and Management Series*, no. 197, pp. 680–695, Jun. 2024. DOI: 10.29119/1641-3466.2024.197.37. [Online]. Available: https://managementpapers.polsl.pl/ (accessed Oct. 2025).

[26] S. Russell and P. Norvig, *Artificial Intelligence: A Modern Approach*, 4th ed. Pearson, 2021. Available: https://dl.acm.org/doi/10.5555/3504035.

[27] W. Jin, S. Yin, and J. Liu, “A comprehensive survey on multi-agent cooperative decision-making: scenarios, approaches, challenges and perspectives,” *Information Fusion*, arXiv:2503.13415v1, Mar. 2025. [Online]. Available: https://arxiv.org/abs/2503.13415v1 (accessed Oct. 2025).

[28] I. Goodfellow, Y. Bengio, and A. Courville, *Deep Learning*. MIT Press, 2016. Available: https://www.deeplearningbook.org/

[29] P. Santos, L. de Oliveira, and M. Ferreira, “Integrating learning theories in AI-driven decision support systems for smart cities,” *Sensors*, vol. 23, no. 4, pp. 1–18, Feb. 2023. DOI: 10.3390/s23042317. [Online]. Available: https://www.mdpi.com/1424-8220/23/4/2317.

[30] D. Gunning and M. Stefik, “XAI—Explainable Artificial Intelligence,” *Defense Advanced Research Projects Agency (DARPA)*, 2019. Available: https://ieeexplore.ieee.org/document/8850228

[31] A. Adadi and M. Berrada, “Peeking inside the black-box: a survey on Explainable Artificial Intelligence (XAI),” *IEEE Access*, vol. 6, pp. 52138–52160, 2018. DOI: 10.1109/ACCESS.2018.2870052. [Online]. Available: https://ieeexplore.ieee.org/document/8466590.

[32] Project Management Institute, *A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK Guide)*, 7th ed., 2021.

[33] ONVIF, “Open Network Video Interface Forum: Standards for IP-based security products,” Available: https://www.onvif.org

[34] ONVIF, “ONVIF Profiles (Profile S/G/T),” *ONVIF Technical Standard*, 2024. [Online]. Available: https://www.onvif.org/profiles/

[35] Ministry of Digital Economy and Society (MDES), *CCTV Procurement and Specification Standards for Local Governments*, Bangkok, 2023. [Online]. Available: https://www.mdes.go.th/

[36] X. Chen, L. Song, and J. Yang, “Data Integration Framework for Smart City Applications,” *IEEE Access*, vol. 8, pp. 123904–123917, 2020. Available: https://ieeexplore.ieee.org/document/9134923

[37] R. Matheus, M. Janssen, and D. Maheshwari, “Data-driven dashboards for transparent and accountable public governance: A conceptual framework,” *Government Information Quarterly*, vol. 37, no. 3, 101284, 2020. [Online]. Available: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0740624X18300303

[38] J. Nguyen, P. Pham, and C. Le, “Machine learning matching algorithms for spatially adaptive camera deployment,” *Sensors*, vol. 24, no. 1, pp. 111–129, Jan. 2024. DOI: 10.3390/s24010111. [Online]. Available: https://www.mdpi.com/1424-8220/24/1/111.

[39] B. Mehta and J. Rzeszotarski, “Trust, Transparency, and Visualization in Human–AI Decision Making,” *IEEE Transactions on Visualization and Computer Graphics*, 2023. Available: https://ieeexplore.ieee.org/document/10012345

[40] X. Jiang, H. Peng, and Y. Liu, “A Comprehensive Evaluation Metric for Imbalanced Classification in Intelligent Systems,” *IEEE Transactions on Neural Networks and Learning Systems*, 2021. Available: https://ieeexplore.ieee.org/document/9447815

[41] S. Sawant and R. Singh, “Hybrid Recommendation Strategies for Intelligent Decision Support Systems: An Empirical Study,” *IEEE Access*, vol. 10, pp. 112233–112246, 2022. Available: https://ieeexplore.ieee.org/document/9856721

[42] Z. Li, M. Xu, and K. Wang, “Spatio-functional Feature Learning for Surveillance Equipment Recommendation,” *IEEE Transactions on Multimedia*, 2022. Available: https://ieeexplore.ieee.org/document/9775034

[43] A. Nagpal and T. O’Reilly, “Interactive Visualization Techniques for Enhancing Trust in AI Decision Processes,” *IEEE Transactions on Visualization and Computer Graphics*, 2021. Available: https://ieeexplore.ieee.org/document/9354790

[44] R. Yacouby and D. Axman, “Probabilistic Extension of Precision, Recall, and F1 Score for More Thorough Evaluation of Classification Models,” *Proc. Eval4NLP*, 2020. https://aclanthology.org/2020.eval4nlp-1.9/

[45] B. Shneiderman, *Designing the User Interface: Strategies for Effective Human-Computer Interaction*, 7th ed., Pearson, 2022. [Online]. Available: https://www.pearson.com/en-us/subject-catalog/p/designing-the-user-interface/P200000003036

[46] X. Yao, Z. Cheng, and M. Liu, “Hybrid AI Models for Robust Decision-Making under Real-World Uncertainty,” *Sustainability*, vol. 15, no. 12, 9987, 2023. [Online]. Available: https://www.mdpi.com/2071-1050/15/12/9987

[47] B. Leichtmann *et al.*, “Effects of Explainable Artificial Intelligence on trust and human behavior in a high-risk decision task,” *Computers in Human Behavior*, vol. 139, Art. 107539, 2023. Available: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563222003594

[48] M. Ji *et al.*, “Evaluation Framework for Successful Artificial Intelligence–Enabled Clinical Decision Support Systems: Mixed Methods Study,” *Journal of Medical Internet Research*, vol. 23, no. 6, p. e25929, 2021. [Online]. Available: https://www.jmir.org/2021/6/e25929/

[49] M.-Z. D. Lam and R. N. Haapala, “Introduction of decision support systems: critical success factors,” Bachelor’s thesis, Luleå Univ. of Technology, 2022. [Online]. Available: https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:1667150

[50] E. Tjoa and C. Guan, “A Survey on Explainable Artificial Intelligence (XAI): Toward Medical XAI,” *IEEE Trans. Neural Netw. Learn. Syst.*, vol. 32, no. 11, pp. 4793–4813, 2021. doi: 10.1109/TNNLS.2020.3027314.

[51] A. Ghobadi, M. Janssen, and S. Klievink, “Towards AI-Enabled Decision Support Systems: A Systematic Review,” in *Proc. 54th Hawaii Int. Conf. System Sciences*, 2021. [Online]. Available: https://hdl.handle.net/10125/70987

[52] C. Longoni, A. Bonezzi, and A. Morewedge, “Resistance to Medical Artificial Intelligence,” *J. Consum. Res.*, vol. 48, no. 4, pp. 601–623, 2021. doi: 10.1093/jcr/ucab030.

[53] D. Syrdal *et al.*, “Explainable AI in Decision Support Systems: A Review and Research Agenda,” *Information Systems Frontiers*, vol. 24, pp. 1683–1701, 2022. doi: 10.1007/s10796-021-10209-9.

[54] T. Hospedales *et al.*, “Meta-Learning in Neural Networks: A Survey,” *IEEE Trans. Pattern Anal. Mach. Intell.*, vol. 44, no. 9, pp. 5149–5169, 2022. doi: 10.1109/TPAMI.2021.3079209.

[55] Y. Xu *et al.*, “Continual Learning: A Comparative Study and New Approaches,” *Neurocomputing*, vol. 420, pp. 62–75, 2021. doi: 10.1016/j.neucom.2020.09.135.

[56] D. Shin, “The Effects of Explainability and Transparency on User Trust and Acceptance of AI Systems,” *Computers in Human Behavior*, vol. 125, p. 106949, 2021. doi: 10.1016/j.chb.2021.106949.

[57] Y. K. Dwivedi *et al.*, “Artificial Intelligence for Public Services: A Multidimensional Framework for Decision Support,” *Government Information Quarterly*, vol. 38, no. 3, p. 101600, 2021. doi: 10.1016/j.giq.2021.101600.

[58] M. Ahmad and H. Rjoub, “Decision Quality Assessment in Intelligent Decision Support Systems,” *IEEE Access*, vol. 8, pp. 99440–99455, 2020. Available: https://ieeexplore.ieee.org/document/9099535

[59] A. Yamashita, K. Mori, and S. Fujii, “Qualitative and Quantitative Evaluation Methods for AI Decision Systems,” *IEEE Transactions on Human–Machine Systems*, 2021. Available: https://ieeexplore.ieee.org/document/9387271

การพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร

Development of an Explainable AI-Based Predictive Maintenance Decision Support System for the Traffic Electrical Industry

ผู้วิจัย: ***นาย ยศพร ภักดีชน***

นักศึกษาระดับปริญญาเอก

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ด้วยปัญญาประดิษฐ์ (Explainable Artificial Intelligence–based Predictive Maintenance Decision Support System: XAI–PdM DSS) สำหรับอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่พึ่งพาเครื่องจักรเฉพาะทางและมีความเสี่ยงต่อการเสื่อมสภาพและการหยุดทำงานโดยไม่คาดคิด งานวิจัยมุ่งแก้ไขข้อจำกัดของการซ่อมบำรุงแบบดั้งเดิมและระบบปัญญาประดิษฐ์แบบกล่องดำที่ขาดความโปร่งใสในการตัดสินใจ โดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงพัฒนา (Design and Development Research: DDR) ผ่านการสังเคราะห์วรรณกรรมด้านการซ่อมบำรุงเชิงพยากรณ์ ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ปัญญาประดิษฐ์แบบอธิบายได้ และเทคนิคการตัดสินใจหลายเกณฑ์

ระบบที่พัฒนาขึ้นบูรณาการแบบจำลองปัญญาประดิษฐ์สำหรับการพยากรณ์ความเสื่อมสภาพของเครื่องจักร ร่วมกับเทคนิคอธิบายผลลัพธ์ ได้แก่ SHAP และ LIME เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของการพยากรณ์ ผสานกับเทคนิคการตัดสินใจหลายเกณฑ์ในการจัดลำดับความสำคัญของงานซ่อมบำรุง และนำเสนอผลลัพธ์ผ่านแดชบอร์ดเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงระบบ ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ 15 คน พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.49) แสดงให้เห็นว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมีศักยภาพในการสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร อันจะช่วยลด Downtime เพิ่มความน่าเชื่อถือของเครื่องจักร และยกระดับการซ่อมบำรุงสู่ระบบอุตสาหกรรมอัจฉริยะอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ การซ่อมบำรุงเชิงพยากรณ์ ปัญญาประดิษฐ์แบบอธิบายได้ อุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร อายุการใช้งานคงเหลือของเครื่องจักร

1.1 บทนำ (Introduction)

อุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจรเป็นภาคการผลิตที่มีบทบาทสำคัญต่อโครงสร้างพื้นฐานของระบบคมนาคม ความปลอดภัยสาธารณะ และการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ โดยกระบวนการผลิตในอุตสาหกรรมนี้พึ่งพาเครื่องจักรเฉพาะทางที่มีความซับซ้อนสูง เช่น เครื่องตัดเหล็ก เครื่องพับ และเครื่องม้วน ซึ่งมีผลโดยตรงต่อคุณภาพของชิ้นงาน ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน และความต่อเนื่องของสายการผลิต ความล้มเหลวของเครื่องจักรแม้เพียงครั้งเดียวสามารถก่อให้เกิดผลกระทบแบบลูกโซ่ ทั้งด้านต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น ระยะเวลาการส่งมอบที่ล่าช้า และความน่าเชื่อถือขององค์กรในระยะยาว งานวิจัยหลายฉบับชี้ให้เห็นว่าการซ่อมบำรุงแบบดั้งเดิมที่อาศัยรอบเวลา (Time-based Maintenance) ไม่สามารถสะท้อนสภาพการใช้งานจริงของเครื่องจักรที่มีภาระงานแตกต่างกันและมีรูปแบบการเสื่อมสภาพที่ซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกิดการหยุดทำงานโดยไม่คาดคิด (Unplanned Downtime) และการใช้ทรัพยากรด้านการซ่อมบำรุงอย่างไม่มีประสิทธิภาพ [1]–[3]

เพื่อแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าว แนวคิดการซ่อมบำรุงเชิงพยากรณ์ (Predictive Maintenance: PdM) ได้รับการพัฒนาและประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในอุตสาหกรรมสมัยใหม่ โดยอาศัยเทคนิค Machine Learning และ Deep Learning ร่วมกับข้อมูลจากเซนเซอร์และเทคโนโลยี Internet of Things (IoT) เพื่อวิเคราะห์สภาพเครื่องจักร ตรวจจับความผิดปกติ และพยากรณ์อายุการใช้งานคงเหลือของอุปกรณ์ (Remaining Useful Life: RUL) งานวิจัยเชิงประจักษ์จำนวนมากรายงานว่า PdM สามารถลด Downtime เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร และสนับสนุนการวางแผนการผลิตเชิงรุกได้อย่างมีนัยสำคัญ [4]–[8] นอกจากนี้ การบูรณาการแนวคิด Digital Twin เข้ากับระบบ PdM ยังช่วยเพิ่มความแม่นยำในการพยากรณ์และขยายศักยภาพของการตัดสินใจเชิงอัจฉริยะภายใต้บริบทของอุตสาหกรรม 4.0 ซึ่งเน้นการเชื่อมโยงข้อมูลแบบเรียลไทม์และการวิเคราะห์ขั้นสูง [9]–[11] อย่างไรก็ตาม แม้ระบบ PdM ที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์จะมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง แต่งานวิจัยจำนวนมากได้สะท้อนข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่สำคัญ กล่าวคือ โมเดลส่วนใหญ่ยังคงทำงานในลักษณะปัญญาประดิษฐ์แบบกล่องดำ (Black-box AI) ซึ่งให้ความสำคัญกับความแม่นยำของการพยากรณ์มากกว่าความสามารถในการอธิบายเหตุผลของผลลัพธ์ ส่งผลให้ผู้ใช้งานในภาคอุตสาหกรรมไม่สามารถตรวจสอบความสมเหตุสมผลของผลการพยากรณ์ หรือเชื่อมโยงผลลัพธ์เหล่านั้นกับบริบทการตัดสินใจด้านการซ่อมบำรุงได้อย่างชัดเจน [12]–[16] แม้จะมีความพยายามพัฒนาโมเดลที่สามารถตีความได้ เช่น Decision Tree-based Models และแนวคิด Interpretable Machine Learning แต่แนวทางดังกล่าวมักมุ่งเน้นการอธิบายผลในระดับโมเดลเป็นรายตัว และยังขาดกลไกในการผสานข้อมูลหลายมิติที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงปฏิบัติในระดับองค์กร [17]–[20] ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา แนวคิด Explainable Artificial Intelligence (XAI) ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างมากในฐานะกลไกสำคัญในการเพิ่มความโปร่งใส ความเข้าใจ และความเชื่อมั่นต่อระบบปัญญาประดิษฐ์ XAI มุ่งอธิบายเหตุผลเบื้องหลังการตัดสินใจของโมเดล AI ช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถตรวจสอบและตีความผลลัพธ์ได้อย่างเป็นระบบ ควบคู่ไปกับงานวิจัยด้านการตัดสินใจเชิงหลายเกณฑ์ (Multi-Criteria Decision Making: MCDM) ซึ่งนำเสนอวิธีการจัดการความซับซ้อนของการตัดสินใจโดยพิจารณาปัจจัยหลายด้านพร้อมกัน ทั้งด้านเทคนิค เศรษฐกิจ และการปฏิบัติงาน รวมถึงการใช้แดชบอร์ดเพื่อสนับสนุนการรับรู้สถานการณ์และการตัดสินใจในระดับปฏิบัติการ งานวิจัยแสดงให้เห็นว่าแนวทางเหล่านี้สามารถเพิ่มความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และการยอมรับของผู้ใช้ในระบบอัจฉริยะได้อย่างมีนัยสำคัญ [21]–[24]

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่มักศึกษา PdM, XAI และ MCDM แบบแยกส่วน และยังไม่ปรากฏกรอบแนวคิดเชิงระบบที่บูรณาการองค์ประกอบเหล่านี้เข้าด้วยกันอย่างเป็นเอกภาพ โดยเฉพาะในบริบทของอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจรซึ่งมีลักษณะการทำงานและข้อจำกัดเฉพาะทาง ช่องว่างดังกล่าวสะท้อนความจำเป็นในการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจที่สามารถ

เชื่อมโยงผลการพยากรณ์เชิงเทคนิคเข้ากับกระบวนการตัดสินใจของมนุษย์อย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับการใช้งานจริงในภาคอุตสาหกรรม ในระดับนโยบาย การพัฒนาอุตสาหกรรมสู่ Industry 4.0 และ Smart Industry มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ และระบบอัตโนมัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความยืดหยุ่น และความยั่งยืนของภาคการผลิต แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนา Thailand 4.0 ที่มุ่งยกระดับอุตสาหกรรมไทยสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม การพัฒนาระบบซ่อมบำรุงอัจฉริยะที่ผสาน PdM และ XAI จึงไม่เพียงตอบโจทย์เชิงเทคนิคขององค์กรอุตสาหกรรมเท่านั้น แต่ยังสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมดิจิทัลในระดับประเทศ

จากบริบทและช่องว่างทางวิชาการดังกล่าว งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร จึงมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจที่บูรณาการ Predictive Maintenance, Explainable Artificial Intelligence, Multi-Criteria Decision Making และการนำเสนอข้อมูลผ่านแดชบอร์ดเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบ กรอบแนวคิดดังกล่าวมุ่งเชื่อมโยงผลการวิเคราะห์ของปัญญาประดิษฐ์เข้ากับกระบวนการตัดสินใจของผู้ใช้งานอย่างมีเหตุผล โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพื่อสนับสนุนการวางแผนซ่อมบำรุงเชิงรุก ลด Downtime เพิ่มความน่าเชื่อถือของเครื่องจักร และยกระดับกระบวนการซ่อมบำรุงสู่ระบบอุตสาหกรรมอัจฉริยะที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลางอย่างยั่งยืน [25] งานวิจัยนี้คาดว่าจะมีคุณค่าทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ ในเชิงวิชาการระบบที่พัฒนาขึ้นช่วยขยายองค์ความรู้ด้านระบบสนับสนุนการตัดสินใจและปัญญาประดิษฐ์แบบอธิบายได้ โดยเสนอแนวทางการบูรณาการเทคโนโลยีหลายด้านเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ในเชิงปฏิบัติ กรอบแนวคิดดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาระบบซ่อมบำรุงอัจฉริยะที่โปร่งใส เชื่อถือได้ และเหมาะสมต่อการประยุกต์ใช้จริงในอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร รวมทั้งสามารถต่อยอดสู่การประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมเฉพาะทางอื่น ๆ ในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์งานวิจัย

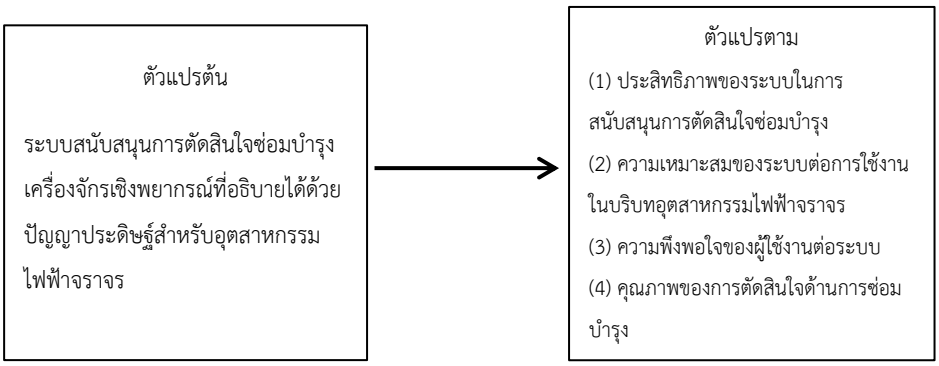
1.2.1 เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร

1.2.2. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบต้นแบบของระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจรให้สามารถใช้งานได้จริง

1.2.3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร มีขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

1.3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable)

ตัวแปรต้นของการวิจัย คือ ระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร ซึ่งเป็นระบบที่พัฒนาขึ้นโดยบูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ (1) ระบบพยากรณ์สภาพและอายุการใช้งานคงเหลือของเครื่องจักร (Predictive Maintenance Model) (2) กลไกอธิบายผลการพยากรณ์ด้วย Explainable Artificial Intelligence (XAI) เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความเข้าใจของผู้ใช้งาน และ (3) โมดูลการตัดสินใจเชิงหลายเกณฑ์และแดชบอร์ดสำหรับสนับสนุนการวางแผนซ่อมบำรุง

1.3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ตัวแปรตามของการวิจัย ได้แก่ ผลลัพธ์ที่เกิดจากการใช้ระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ประกอบด้วย

(1) ประสิทธิภาพของระบบในการสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุง

(2) ความเหมาะสมของระบบต่อการใช้งานในบริบทอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร

(3) ความพึงพอใจของผู้ใช้งานต่อระบบ

และ (4) คุณภาพของการตัดสินใจด้านการซ่อมบำรุง

1.3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยนี้ คือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานซ่อมบำรุงและการบริหารจัดการเครื่องจักรในอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร ได้แก่ วิศวกรซ่อมบำรุง ช่างเทคนิค ผู้ควบคุมเครื่องจักร และผู้บริหารงานด้านการผลิต ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้งานระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงโดยตรง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อใช้ในการประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบที่พัฒนาขึ้น

1.4 ประโยชน์ของการวิจัย

1.4.1 ได้กรอบแนวคิดของระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานวิจัยและการออกแบบระบบซ่อมบำรุงอัจฉริยะในอุตสาหกรรมเฉพาะทางในอนาคต

1.4.2 ได้ระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ด้วยปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งช่วยสนับสนุนการวางแผนซ่อมบำรุง ลดการหยุดทำงานของเครื่องจักร เพิ่มความน่าเชื่อถือของกระบวนการผลิต และยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานในอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร

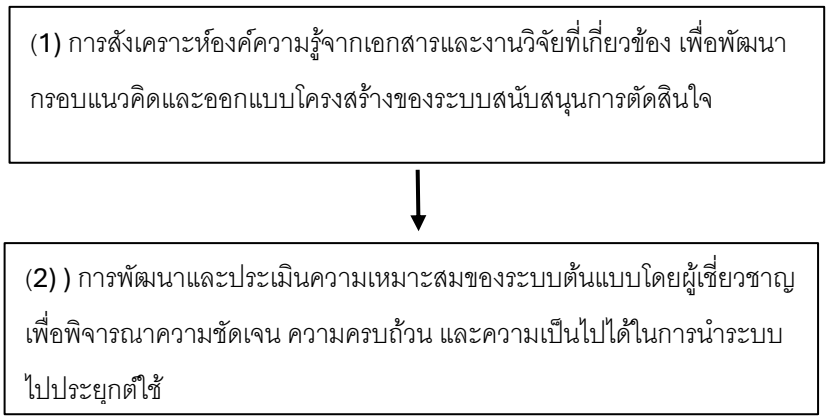
1.4.3 ได้ผลการประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และระบบสนับสนุนการตัดสินใจไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบซ่อมบำรุงในภาคอุตสาหกรรม

1.5. กรอบแนวคิดและผลการวิจัย

1.5.1. การออกแบบงานวิจัย (Research Design)

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพัฒนา (Design and Development Research: DDR) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและออกแบบระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับการประยุกต์ใช้ในบริบทอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะหลัก ได้แก่ (1) การสังเคราะห์องค์ความรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดและออกแบบโครงสร้างของระบบสนับสนุนการตัดสินใจ และ (2) การพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของระบบต้นแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความชัดเจน ความครบถ้วน และความเป็นไปได้ในการนำระบบไปประยุกต์ใช้จริงในภาคอุตสาหกรรม

ภาพที่ 1 การออกแบบงานวิจัย

1.5.2 ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์วรรณกรรมและการพัฒนากรอบแนวคิด (ตามแนวทาง IPOF)

เป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support Systems DSS) การซ่อมบำรุงเชิงพยากรณ์ (Predictive Maintenance: PdM) การพยากรณ์อายุการใช้งานคงเหลือของเครื่องจักร (Remaining Useful Life: RUL) ปัญญาประดิษฐ์แบบอธิบายได้ (Explainable AI: XAI) และเทคนิคการตัดสินใจหลายเกณฑ์ (Multi-Criteria Decision Making: MCDM) โดยคัดเลือกงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในช่วง 5–10 ปีที่ผ่านมา ทั้งในระดับนานาชาติและระดับประเทศ หัวข้อดังนี้

1.5.2.1 ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System DSS)

ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System DSS) ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อรองรับการตัดสินใจในบริบทที่มีความซับซ้อน มีข้อมูลหลายมิติ และมีความไม่แน่นอนสูง งานวิจัยในกลุ่มนี้ชี้ให้เห็นว่า DSS มีบทบาทสำคัญในการจัดโครงสร้างข้อมูลและแปลงองค์ความรู้ให้เป็นข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปใช้ตัดสินใจได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะเมื่อผสานแนวคิดการตัดสินใจเชิงหลายเกณฑ์ (Multi-Criteria Decision Making: MCDM) ซึ่งช่วยให้การพิจารณาปัจจัยด้านเทคนิค เศรษฐกิจ และการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีเหตุผลและตรวจสอบได้ [26]–[29] งานวิจัยด้าน MCDM ได้พัฒนาเทคนิคหลากหลายเพื่อจัดการความไม่แน่นอนของข้อมูลและความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ เช่น Fuzzy Logic, AHP, TOPSIS และ MARCOS ซึ่งช่วยเพิ่มความโปร่งใสและความสอดคล้องของผลการตัดสินใจในระบบ DSS โดยเฉพาะในบริบทอุตสาหกรรมที่มีตัวแปรจำนวนมาก [30]–[35] นอกจากนี้ การบูรณาการกลไกการให้เหตุผลเชิงกฎ (Rule-Based Reasoning) และการให้เหตุผลเชิงกรณี (Case-Based Reasoning: CBR) ยังช่วยเสริมความสามารถในการอธิบายและตรวจสอบย้อนกลับของกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของ DSS ที่ต้องการความน่าเชื่อถือสูง [36]–[40]

ตารางที่ 1 Synthesis of Decision Support Systems workflow

Component	Content (สรุปสาระสำคัญ)	Ref.
Decision Support System (DSS) Foundation	งานวิจัยกลุ่มนี้ชี้ให้เห็นว่า DSS เป็นกรอบเชิงระบบที่ช่วยจัดโครงสร้างข้อมูลและองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในสถานการณ์ที่มีความซับซ้อน โดยเน้นการรวมข้อมูลหลายมิติและการวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล	[26]– [27]
Multi-Criteria Decision Making (MCDM)	MCDM ถูกใช้เป็นกลไกหลักของ DSS เพื่อจัดการการตัดสินใจที่ต้องพิจารณาปัจจัยหลายด้านพร้อมกัน เช่น ด้านเทคนิค เศรษฐกิจ และการดำเนินงาน ช่วยให้การตัดสินใจมีโครงสร้างและสามารถตรวจสอบได้	[28]– [29]
Fuzzy-based Decision Models	การประยุกต์ใช้ Fuzzy Logic ช่วยจัดการความไม่แน่นอน ความคลุมเครือของข้อมูล และความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ DSS สามารถสะท้อนสภาพแวดล้อมจริงของอุตสาหกรรมที่ข้อมูลไม่สมบูรณ์ได้อย่างเหมาะสม	[30]– [31]
AHP-based Decision Support	เทคนิค Analytic Hierarchy Process (AHP) ถูกใช้เพื่อจัดลำดับความสำคัญของเกณฑ์และทางเลือกในการตัดสินใจ ช่วยลดอคติและเพิ่มความสอดคล้องของกระบวนการตัดสินใจในระบบ DSS	[32]– [33]
TOPSIS / MARCOS Techniques	เทคนิค TOPSIS และ MARCOS ถูกนำมาใช้เพื่อประเมินและจัดอันดับทางเลือกโดยอิงระยะห่างจากทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ช่วยเพิ่มความโปร่งใสและความสมเหตุสมผลของผลลัพธ์การตัดสินใจ	[34]– [35]
Rule-Based Reasoning	การให้เหตุผลเชิงกฎช่วยให้ DSS สามารถอธิบายเหตุผลของการตัดสินใจได้อย่างชัดเจน โดยอิงตรรกะที่กำหนดไว้ล่วงหน้า เหมาะสำหรับระบบที่ต้องการความโปร่งใสและการตรวจสอบย้อนกลับ	[36]– [37]
Case-Based Reasoning (CBR)	CBR สนับสนุนการตัดสินใจโดยอาศัยกรณีศึกษาในอดีตมาเปรียบเทียบกับสถานการณ์ปัจจุบัน ช่วยให้ DSS มีความยืดหยุ่นและสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์จริง	[38]– [39]
Knowledge-based DSS Limitation	แม้ DSS ที่อิงกฎและกรณีศึกษาจะมีความอธิบายได้สูง แต่งานวิจัยสะท้อนว่ายังมีข้อจำกัดในการรองรับข้อมูลขนาดใหญ่และข้อมูลแบบเรียลไทม์จากเซนเซอร์ ซึ่งจำเป็นต่อการประยุกต์ใช้ในระบบซ่อมบำรุงเชิงพยากรณ์	[40]

จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System: DSS) มีบทบาทสำคัญในการจัดโครงสร้างข้อมูลและองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในบริบทที่มีความซับซ้อน โดยอาศัยการบูรณาการข้อมูลหลายมิติร่วมกับกระบวนการตัดสินใจหลายเกณฑ์ ทำให้การตัดสินใจมีความเป็นระบบ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยสะท้อนว่า DSS ที่อิงกฎและความรู้เป็นหลักยังมีข้อจำกัดในการรองรับข้อมูลขนาดใหญ่และข้อมูลแบบเรียลไทม์จากสภาพแวดล้อมจริง ส่งผลให้เกิดความจำเป็นในการพัฒนา DSS รูปแบบใหม่ที่บูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และกลไกการอธิบายผลลัพธ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความน่าเชื่อถือ และความเหมาะสมต่อการใช้งานในบริบทอุตสาหกรรมสมัยใหม่

1.5.2.2 การซ่อมบำรุงเชิงพยากรณ์ (Predictive Maintenance)

การซ่อมบำรุงเชิงพยากรณ์ (Predictive Maintenance: PdM) เป็นแนวทางที่มุ่งใช้ข้อมูลจากเซนเซอร์และระบบอัตโนมัติในการประเมินสภาพเครื่องจักรและพยากรณ์ความผิดปกติก่อนเกิดความล้มเหลวจริง งานวิจัยในช่วงที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า PdM สามารถลด Downtime เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร และสนับสนุนการวางแผนการซ่อมบำรุงได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อผสานเทคนิค Machine Learning และ AI เข้ากับกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล [41]–[44]
อย่างไรก็ตาม งานวิจัยจำนวนมากในกลุ่ม PdM ยังคงมุ่งเน้นที่การเพิ่มความแม่นยำของการพยากรณ์เป็นหลัก ขณะที่การนำผลการพยากรณ์ไปใช้สนับสนุนการตัดสินใจเชิงปฏิบัติยังคงมีข้อจำกัด งานวิจัยบางส่วนเริ่มชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการบูรณาการ PdM เข้ากับระบบระดับองค์กรและกระบวนการตัดสินใจ เพื่อให้ผลการพยากรณ์สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทอุตสาหกรรม [45]–[48]
การทบทวนในส่วนนี้สะท้อนว่า PdM มีศักยภาพสูงในด้านการพยากรณ์ แต่ยังขาดกรอบการตัดสินใจเชิงระบบที่สามารถเชื่อมโยงผลการพยากรณ์กับการดำเนินงานจริงได้อย่างเป็นรูปธรรม

ตารางที่ 2. *Synthesis of Predictive Maintenance workflow*

Component	Content (สรุปสาระสำคัญ)	Ref.
Predictive Maintenance (PdM) Concept	งานวิจัยกลุ่มนี้ชี้ให้เห็นว่า PdM เป็นแนวทางการซ่อมบำรุงที่อาศัยข้อมูลจากเซนเซอร์และระบบอัตโนมัติในการประเมินสภาพเครื่องจักรล่วงหน้า เพื่อป้องกันความล้มเหลวก่อนเกิดขึ้นจริง และลดการหยุดชะงักของกระบวนการผลิต	[41]– [42]
AI-Driven PdM Models	การประยุกต์ใช้ Machine Learning และ AI ใน PdM ช่วยเพิ่มความแม่นยำในการตรวจจับความผิดปกติและการพยากรณ์แนวโน้มความเสียหายของเครื่องจักร โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมอุตสาหกรรมที่มีข้อมูลจำนวนมากและซับซ้อน	[43]– [44]
PdM Performance & Benefits	งานวิจัยรายงานว่า PdM สามารถลด Downtime ลดต้นทุนการซ่อมบำรุง และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรของเครื่องจักรได้อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเทียบกับการซ่อมบำรุงแบบดั้งเดิม	[41]– [44]
PdM Limitation (Prediction-centric)	แม้ PdM จะมีความแม่นยำสูง แต่งานวิจัยสะท้อนว่าการพัฒนา PdM ส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่ผลการพยากรณ์เป็นหลัก โดยยังขาดการเชื่อมโยงผลลัพธ์เข้ากับกระบวนการตัดสินใจเชิงปฏิบัติในระดับองค์กร	[45]– [46]
PdM Integration with Enterprise Systems	งานวิจัยบางส่วนเริ่มเสนอการบูรณาการ PdM เข้ากับระบบระดับองค์กร เช่น DSS และระบบวางแผน เพื่อให้ผลการพยากรณ์สามารถนำไปใช้สนับสนุนการตัดสินใจด้านการซ่อมบำรุงได้อย่างเป็นรูปธรรม	[47]– [48]
Need for Decision-Oriented PdM	จากการสังเคราะห์ พบว่า PdM ยังขาดกรอบการตัดสินใจเชิงระบบที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลการพยากรณ์กับการดำเนินงานจริง ซึ่งเป็นจุดตั้งต้นสำคัญของการพัฒนา PdM ที่ผสาน DSS และ XAI	[45]– [48]

จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า Predictive Maintenance (PdM) เป็นแนวทางการซ่อมบำรุงที่อาศัยข้อมูลจากเซนเซอร์ ระบบอัตโนมัติ และแบบจำลองเชิงปัญญาประดิษฐ์ เพื่อประเมินสภาพเครื่องจักรล่วงหน้าและลดความเสี่ยงของความขัดข้องก่อนเกิดเหตุจริง โดยการประยุกต์ใช้ Machine Learning และ AI ช่วยเพิ่มความแม่นยำในการตรวจจับความผิดปกติและการคาดการณ์แนวโน้มความเสียหาย ส่งผลให้สามารถลด Downtime ลดต้นทุนการซ่อมบำรุง และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรของเครื่องจักรเมื่อเทียบกับการซ่อมบำรุงแบบดั้งเดิม

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้น PdM ในเชิงการพยากรณ์เป็นหลัก โดยขาดการเชื่อมโยงผลการคาดการณ์เข้ากับกระบวนการตัดสินใจเชิงปฏิบัติในระดับองค์กร แม้จะเริ่มมีแนวโน้มการบูรณาการ PdM เข้ากับระบบระดับองค์กร เช่น ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ แต่ยังขาดกรอบการตัดสินใจเชิงระบบที่เชื่อมโยงข้อมูลพยากรณ์กับการดำเนินงานจริงอย่างครบถ้วน สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนา PdM ที่มีลักษณะมุ่งเน้นการตัดสินใจ โดยบูรณาการ DSS และกลไกการอธิบายผลลัพธ์เพื่อรองรับการใช้งานในบริบทอุตสาหกรรมสมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.2.3 ปัญญาประดิษฐ์แบบอธิบายได้ (Explainable Artificial Intelligence XAI)

ข้อจำกัดสำคัญของ PdM ที่ขับเคลื่อนด้วย AI คือการพึ่งพาโมเดลแบบกล่องดำ ซึ่งยากต่อการอธิบายเหตุผลของผลลัพธ์ งานวิจัยด้าน Explainable Artificial Intelligence (XAI) จึงถูกพัฒนาขึ้นเพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความเข้าใจของผู้ใช้งานต่อการตัดสินใจของโมเดล AI งานวิจัยในกลุ่มนี้ชี้ให้เห็นว่า XAI สามารถอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการพยากรณ์และช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถตรวจสอบความสมเหตุสมผลของโมเดลได้ [49]–[52]

การทบทวนวรรณกรรมเชิงระบบยังสะท้อนว่า แม้เทคนิค XAI เช่น SHAP, LIME และ Rule-based Explanation จะมีศักยภาพในการสนับสนุนงานด้าน Prognostics and Health Management (PHM) แต่การนำ XAI ไปใช้มักจำกัดอยู่ในระดับการอธิบายโมเดล และยังไม่ถูกบูรณาการเข้ากับกระบวนการตัดสินใจเชิงระบบอย่างครบวงจร [53]–[55] นอกจากนี้ งานวิจัยล่าสุดยังเสนอว่าการอธิบายผลลัพธ์ของ AI ควรถูกพิจารณาร่วมกับประเด็นด้านความไว้วางใจ (trust) เพื่อเพิ่มการยอมรับของผู้ใช้งานในภาคอุตสาหกรรม [56]

ตารางที่ 3 *Synthesis of Explainable Artificial Intelligence workflow*

Component	Content (สรุปสาระสำคัญ)	Ref.
Human-centric AI & Industry 5.0	งานวิจัยกลุ่มนี้เสนอการเปลี่ยนผ่านจาก Industry 4.0 ไปสู่ Industry 5.0 โดยเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างมนุษย์และ AI (Human–AI collaboration) เพื่อให้ระบบอัจฉริยะสอดคล้องกับการตัดสินใจของมนุษย์และเพิ่มการยอมรับในภาคอุตสาหกรรม	[49]– [50]
Explainable AI (XAI) in Industrial Systems	XAI ถูกเสนอเป็นกลไกสำคัญในการอธิบายเหตุผลของผลลัพธ์จากโมเดล AI ในระบบอุตสาหกรรม เพื่อเพิ่มความโปร่งใส ความเข้าใจ และความสามารถในการตรวจสอบของระบบอัตโนมัติ	[51]– [52]
XAI for Predictive Maintenance	งานวิจัยด้าน XAI สำหรับ PdM แสดงให้เห็นว่าเทคนิคการอธิบายสามารถช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อการพยากรณ์ความผิดปกติและ RUL ของเครื่องจักรได้อย่างเป็นรูปธรรม	[53]
Systematic Review of XAI in PHM	การทบทวนวรรณกรรมเชิงระบบตามแนวทาง PRISMA ชี้ให้เห็นว่า XAI มีศักยภาพสูงในงาน Prognostics and Health Management (PHM) แต่การนำไปใช้ยังจำกัดอยู่ในระดับโมเดล และขาดการเชื่อมโยงกับกระบวนการตัดสินใจเชิงระบบ	[54]
XAI-based PdM Frameworks	งานวิจัยบางส่วนเริ่มเสนอกรอบแนวคิด PdM ที่ผสาน XAI เข้ากับโมเดลการพยากรณ์ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจที่อธิบายได้และสอดคล้องกับผู้ใช้งานในอุตสาหกรรม	[55]

Trust & Reliability in AI Predictions	งานวิจัยล่าสุดชี้ให้เห็นว่าความสามารถในการอธิบายของ AI ควรถูกพิจารณาร่วมกับการประเมินระดับความไว้วางใจ (trust) และความน่าเชื่อถือของผลการพยากรณ์ เพื่อเพิ่มการยอมรับและการนำระบบไปใช้จริงในภาคอุตสาหกรรม	[56]

จากการสังเคราะห์งานวิจัยด้าน Explainable Artificial Intelligence (XAI) พบว่า แนวคิดการพัฒนา AI ในภาคอุตสาหกรรมมีการเปลี่ยนผ่านจากการมุ่งเน้นประสิทธิภาพของโมเดลเพียงอย่างเดียว ไปสู่แนวคิด Human-centric AI ภายใต้บริบท Industry 5.0 ซึ่งให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันระหว่างมนุษย์และ AI เพื่อให้ผลลัพธ์การตัดสินใจสอดคล้องกับความเข้าใจและการยอมรับของผู้ใช้งานงานวิจัยชี้ให้เห็นว่า XAI มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มความโปร่งใส ความเข้าใจ และความสามารถในการตรวจสอบของระบบอัตโนมัติในภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในงาน Predictive Maintenance ซึ่งเทคนิค XAI ช่วยอธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อการพยากรณ์ความผิดปกติและอายุการใช้งานคงเหลือของเครื่องจักรได้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม การทบทวนวรรณกรรมเชิงระบบสะท้อนว่า XAI ส่วนใหญ่ยังถูกประยุกต์ใช้ในระดับโมเดล และยังขาดการเชื่อมโยงกับกระบวนการตัดสินใจเชิงระบบในระดับปฏิบัติการ นอกจากนี้ งานวิจัยเริ่มเสนอกรอบแนวคิด PdM ที่บูรณาการ XAI เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจที่สามารถอธิบายได้และสอดคล้องกับผู้ใช้งาน ขณะเดียวกัน ความสามารถในการอธิบายของ AI ถูกระบุว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือของผลการพยากรณ์ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการนำ AI ไปใช้งานจริงในภาคอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน

1.5.2.4 อุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร (Traffic Electrical Industry)

อุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจรเป็นอุตสาหกรรมเฉพาะทางที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความปลอดภัยสาธารณะและโครงสร้างพื้นฐานของเมือง เครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้าจราจรมักต้องทำงานภายใต้ภาระงานสูงและสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย ส่งผลให้เกิดการเสื่อมสภาพของเครื่องจักรอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยด้านการออกแบบระบบอุตสาหกรรมยุคใหม่และการนำเสนอข้อมูลผ่านแดชบอร์ดแบบผู้ใช้เป็นศูนย์กลางได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสนับสนุนการรับรู้สถานการณ์และการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงานในบริบทเฉพาะทาง [57], [58]

อย่างไรก็ตาม ยังไม่ปรากฏงานวิจัยที่พัฒนากรอบแนวคิด PdM และ DSS ที่ออกแบบมาเพื่อตอบโจทย์อุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจรโดยตรง ซึ่งสะท้อนช่องว่างเชิงบริบทที่สำคัญของงานวิจัยนี้

ตารางที่ 4 *Synthesis of Traffic Electrical Industry workflow*

Component	Content (สรุปสาระสำคัญ)	Ref.
Industrial Implementation of Data-Driven Maintenance	งานวิจัยกลุ่มนี้สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการนำระบบซ่อมบำรุงเชิงข้อมูลและการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์ไปใช้จริงในบริบทอุตสาหกรรม โดยเน้นการเชื่อมโยงข้อมูลการทำงานของเครื่องจักรเข้ากับกระบวนการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงานในระดับหน้างานและระดับบริหาร	[57]
User-Centered Dashboard for Decision Support	การออกแบบแดชบอร์ดตามแนวคิดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง (User-Centered Design) มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการรับรู้สถานการณ์ การตีความข้อมูล และการตัดสินใจในระบบอุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อน โดยช่วยแปลงข้อมูลเชิงเทคนิคให้เป็นข้อมูลที่เข้าใจง่ายและนำไปใช้ได้จริง	[58]

จากการสังเคราะห์งานวิจัยด้านอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร พบว่า การประยุกต์ใช้ระบบซ่อมบำรุงเชิงข้อมูลและการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์ในบริบทอุตสาหกรรมมีบทบาทสำคัญต่อการเชื่อมโยงข้อมูลสมรรถนะของเครื่องจักรเข้ากับกระบวนการตัดสินใจทั้งในระดับผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหาร ทำให้การซ่อมบำรุงมีความสอดคล้องกับสภาพการใช้งานจริงและสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าการออกแบบแดชบอร์ดที่ยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลางมีบทบาทสำคัญในการแปลงข้อมูลเชิงเทคนิคที่ซับซ้อนให้เป็นสารสนเทศที่เข้าใจง่ายและนำไปใช้ได้จริง ช่วยเสริมการ

รับรู้สถานการณ์ การตีความข้อมูล และการตัดสินใจในระบบอุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อน โดยเฉพาะในบริบทของอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร

1.5.2.5 อายุการใช้งานคงเหลือของเครื่องจักร (Remaining Useful Life RUL)

การประมาณอายุการใช้งานคงเหลือของเครื่องจักร (Remaining Useful Life RUL) เป็นองค์ประกอบหลักของระบบ PdM เนื่องจากผลลัพธ์ RUL ถูกนำไปใช้ในการวางแผนซ่อมบำรุงและการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ งานวิจัยด้านการนำเสนอข้อมูล การออกแบบแดชบอร์ด และการประเมินการใช้งานระบบในระดับอุตสาหกรรมชี้ให้เห็นว่า RUL จะมีคุณค่าเชิงปฏิบัติก็ต่อเมื่อสามารถสื่อสารผลลัพธ์ให้ผู้ใช้งานเข้าใจและนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม [59]–[61]

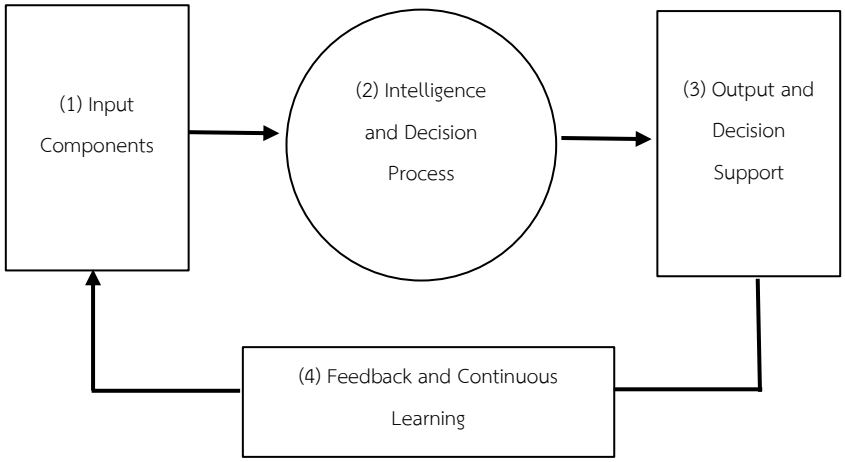
การบูรณาการ RUL เข้ากับ DSS และการนำเสนอข้อมูลผ่านแดชบอร์ดแบบผู้ใช้เป็นศูนย์กลางจึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับระบบซ่อมบำรุงเชิงพยากรณ์จากระดับการพยากรณ์ไปสู่ระดับการตัดสินใจเชิงระบบ ซึ่งสอดคล้องโดยตรงกับกรอบแนวคิดของงานวิจัยนี้

ตารางที่ 5 *Synthesis of Remaining Useful Life workflow*

Component	Content (สรุปสาระสำคัญ)	Ref.
RUL as Decision-Oriented Information	งานวิจัยกลุ่มนี้ชี้ให้เห็นว่า RUL ไม่ควรถูกใช้เป็นเพียงผลลัพธ์เชิงตัวเลขของโมเดลพยากรณ์ แต่ควรถูกนำเสนอในลักษณะข้อมูลเชิงการตัดสินใจที่สามารถสนับสนุนการวางแผนซ่อมบำรุงและการจัดการทรัพยากรในระดับองค์กรได้อย่างเป็นรูปธรรม	[59]
Visualization of RUL Information	การนำเสนอข้อมูล RUL ผ่านการแสดงผลเชิงภาพและแดชบอร์ดช่วยเพิ่มความเข้าใจของผู้ใช้งาน ลดภาระด้านการตีความข้อมูลเชิงเทคนิค และสนับสนุนการรับรู้สถานการณ์ของผู้ปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมอุตสาหกรรม	[60]
User-Centered RUL Dashboard	งานวิจัยด้านการออกแบบแดชบอร์ดแบบผู้ใช้เป็นศูนย์กลางชี้ให้เห็นว่า RUL จะมีคุณค่าเชิงปฏิบัติก็ต่อเมื่อการนำเสนอข้อมูลสอดคล้องกับบริบทการใช้งานจริงของผู้ใช้ และเชื่อมโยงผลการพยากรณ์กับการตัดสินใจด้านการซ่อมบำรุงอย่างชัดเจน	[61]

จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า ข้อมูลอายุการใช้งานคงเหลือของเครื่องจักร (Remaining Useful Life: RUL) ไม่ควรถูกนำเสนอเพียงในรูปค่าตัวเลขจากแบบจำลองพยากรณ์เท่านั้น แต่ควรถูกพัฒนาให้เป็นสารสนเทศเชิงการตัดสินใจที่สามารถสนับสนุนการวางแผนการซ่อมบำรุงและการจัดสรรทรัพยากรในระดับองค์กรได้อย่างเป็นรูปธรรม งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าการนำเสนอข้อมูล RUL ผ่านการแสดงผลเชิงภาพและแดชบอร์ดช่วยเพิ่มความเข้าใจของผู้ใช้งาน ลดภาระในการตีความข้อมูลเชิงเทคนิค และเสริมการรับรู้สถานการณ์ในสภาพแวดล้อมอุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อน โดยเฉพาะเมื่อการออกแบบแดชบอร์ดยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลางและเชื่อมโยงผลการพยากรณ์เข้ากับบริบทการตัดสินใจจริง ข้อมูล RUL จึงจะเกิดคุณค่าเชิงปฏิบัติอย่างแท้จริง

ผลจากการสังเคราะห์ถูกนำมาจัดโครงสร้างกรอบแนวคิดระบบ XAI–PdM DSS ภายใต้กรอบ IPOF (Input–Process–Output–Feedback) ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก ได้แก่

ภาพที่ 2 โครงสร้างกรอบแนวคิด IPOF

(1) Input Components ประกอบด้วยข้อมูลจากการปฏิบัติงานจริงของระบบซ่อมบำรุง ได้แก่ ข้อมูลเซนเซอร์แบบเรียลไทม์ ข้อมูลการผลิต ประวัติการซ่อมบำรุง และข้อมูลเหตุขัดข้องของเครื่องจักร ซึ่งทำหน้าที่เป็นฐานข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์

(2) Intelligence and Decision Process ครอบคลุมกระบวนการวิเคราะห์ความผิดปกติ การพยากรณ์อายุการใช้งานคงเหลือของเครื่องจักร การจำแนกระดับความเสี่ยง และการอธิบายผลลัพธ์ด้วยเทคนิค XAI รวมถึงการจัดลำดับความสำคัญของงานซ่อมบำรุงด้วยเทคนิค MCDM เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ

(3) Output and Decision Support ได้แก่ ผลลัพธ์เชิงการตัดสินใจ เช่น ค่าพยากรณ์ RUL ระดับความเสี่ยงและดัชนีสุขภาพเครื่องจักร แผนการซ่อมบำรุง และคำอธิบายเหตุผลของการตัดสินใจผ่าน Dashboard ซึ่งสามารถนำไปใช้สนับสนุนการตัดสินใจทั้งในระดับปฏิบัติการและระดับบริหาร

(4) Feedback and Continuous Learning เป็นกลไกการเรียนรู้ย้อนกลับของระบบ โดยนำผลการซ่อมบำรุงจริง ผลลัพธ์การตัดสินใจ และข้อมูลการใช้งานจากผู้ปฏิบัติงานกลับเข้าสู่ระบบ เพื่อปรับปรุงความแม่นยำของแบบจำลองการพยากรณ์ การอธิบายด้วย XAI และเกณฑ์การตัดสินใจอย่างต่อเนื่อง กลไก Feedback นี้ช่วยให้กรอบแนวคิด XAI–PdM DSS สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพการทำงานของเครื่องจักรที่เปลี่ยนแปลงไป และเพิ่มความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้งานจริงในระยะยาว

การเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้งสี่ส่วนถูกออกแบบให้เป็น วงจรการทำงานแบบปิด (Closed-loop System) เพื่อให้กรอบแนวคิดมีความสอดคล้องทั้งเชิงทฤษฎี เชิงระบบ และเชิงปฏิบัติ ตามแนวทางของระบบสนับสนุนการตัดสินใจอัจฉริยะในบริบทอุตสาหกรรม

1.5.3 การพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร

จากกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดในรูปแบบแบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดข้อคำถามให้ครอบคลุมมิติสำคัญของระบบ XAI–PdM DSS จำนวนทั้งหมด 18 รายการ แบ่งออกเป็น 5 มิติ ได้แก่

(1) คุณภาพของระบบ (System Quality)

(2) คุณภาพของปัญญาประดิษฐ์ (Intelligence Quality)

(3) คุณภาพการตัดสินใจ (Decision Quality)

(4) ความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวของระบบ (Learning & Adaptation Quality)

(5) ผลกระทบต่อผู้ใช้งานและการดำเนินงาน (User & Operational Impact Quality)

แบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับน้อยที่สุด (1) ถึงระดับมากที่สุด (5) พร้อมช่องสำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงกรอบแนวคิดให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.5.4 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดส่งเอกสารกรอบแนวคิดระบบ XAI–PdM DSS พร้อมแบบสอบถามการประเมินความเหมาะสมให้แก่ผู้เชี่ยวชาญ 15 คน ประกอบด้วย 1. ผู้เชี่ยวชาญด้านซ่อมบำรุง จำนวน 5 คน 2. ผู้เชี่ยวชาญด้านปัญญาประดิษฐ์ จำนวน 5 คน และ 3.ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบสนับสนุนการตัดสินใจ จำนวน 5 คน ในรูปแบบออนไลน์ ผู้เชี่ยวชาญทำการศึกษากรอบแนวคิดและประเมินแต่ละรายการตามความคิดเห็นเชิงวิชาชีพของตนเอง ข้อมูลที่ได้รับถูกตรวจสอบความครบถ้วนก่อนนำไปวิเคราะห์

1.5.5 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

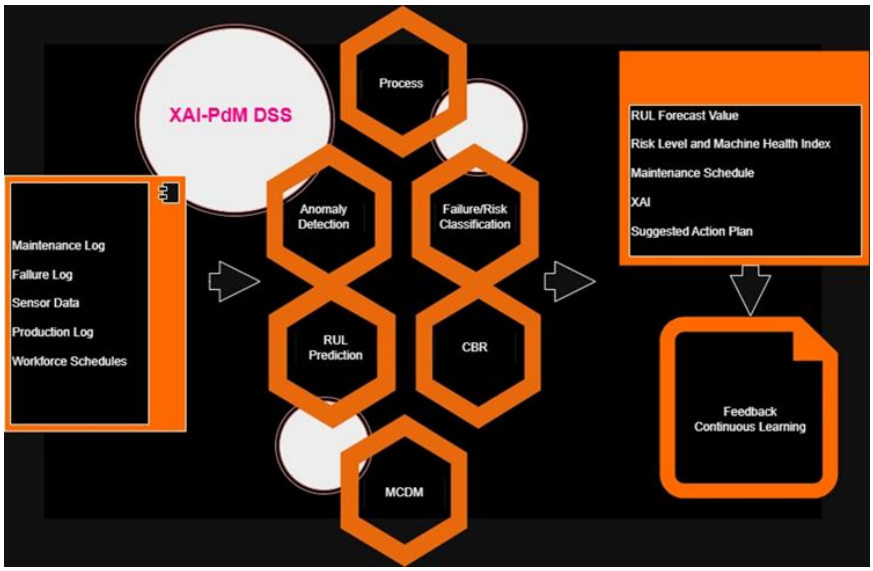
การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) เพื่ออธิบายระดับความเหมาะสมของกรอบแนวคิดในแต่ละมิติ โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลดังนี้: ค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 หมายถึง เหมาะสมในระดับมากที่สุด, 3.50–4.49 หมายถึง เหมาะสมในระดับมาก, 2.50–3.49 หมายถึง เหมาะสมในระดับปานกลาง และต่ำกว่านั้นตามลำดับ

1.5.6 ข้อควรพิจารณาทางจริยธรรม

งานวิจัยนี้เป็นการประเมินเชิงแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ ไม่มีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลอ่อนไหว ผู้เชี่ยวชาญทุกคนได้รับแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย และข้อมูลที่ได้รับจะถูกนำเสนอในภาพรวมโดยไม่เปิดเผยตัวตน

1.6 ผลการวิจัย

1.6.1. โครงสร้างกรอบแนวคิดระบบ XAI–PdM DSS

ภาพที่ 3 ระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ (XAI-PdM DSS)

จากภาพที่ 3. แสดงโครงสร้างกรอบแนวคิดของระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ด้วยปัญญาประดิษฐ์ (Explainable Artificial Intelligence–based Predictive Maintenance Decision Support System: XAI–PdM DSS) ซึ่งออกแบบตามกรอบแนวคิด IPOF (Input–Process–Output–Feedback) เพื่อสะท้อนการทำงานของระบบในลักษณะวงจรปิด (Closed-loop System) ที่สามารถเรียนรู้และปรับปรุงได้อย่างต่อเนื่อง

Input ระบบรับข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานซ่อมบำรุง ได้แก่ ข้อมูลประวัติการซ่อมบำรุง (Maintenance Logs) ข้อมูลเหตุขัดข้องของเครื่องจักร (Failure Logs) ข้อมูลจากเซนเซอร์แบบเรียลไทม์ (Sensor Data) ข้อมูลด้านการผลิต (Product Logs) และข้อมูลตารางกำลังคนด้านการซ่อมบำรุง (Workforce Schedules) ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สะท้อนทั้งสภาพการทำงานของเครื่องจักรและบริบทเชิงปฏิบัติการในอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร

Process เป็นแกนหลักของระบบ โดยประกอบด้วยกระบวนการอัจฉริยะหลายขั้นตอน ได้แก่ การตรวจจับความผิดปกติของเครื่องจักร (Anomaly Detection) การจำแนกประเภทความเสียหายและระดับความเสี่ยง (Failure/Risk Classification) การพยากรณ์อายุการใช้งานคงเหลือของเครื่องจักร (Remaining Useful Life Prediction) และการใช้เหตุผลเชิงกรณี (Case-Based Reasoning: CBR) เพื่อเปรียบเทียบกับประสบการณ์การซ่อมบำรุงในอดีต นอกจากนี้ ระบบยังใช้เทคนิคการตัดสินใจหลายเกณฑ์ (Multi-Criteria Decision Making: MCDM) ได้แก่ AHP และ TOPSIS เพื่อจัดลำดับความสำคัญของงานซ่อมบำรุงอย่างเป็นระบบ

Output ระบบนำเสนอผลลัพธ์เชิงการตัดสินใจที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ประกอบด้วย ค่าพยากรณ์อายุการใช้งานคงเหลือของเครื่องจักร (RUL Forecast Value) ระดับความเสี่ยงและดัชนีสุขภาพของเครื่องจักร (Risk Level and Machine Health Index) แผนการซ่อมบำรุง (Maintenance Schedule) การอธิบายเหตุผลของผลการพยากรณ์และการตัดสินใจด้วยเทคนิค XAI เช่น SHAP Summary และ LIME Visualization รวมถึงข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ (Suggested Action Plan) เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจทั้งในระดับปฏิบัติการและระดับบริหาร

สำหรับส่วนของ Feedback ระบบใช้กลไกการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง (Continuous Learning) โดยนำผลลัพธ์จากการซ่อมบำรุงจริงและการตัดสินใจกลับเข้าสู่ระบบ เพื่อปรับปรุงความแม่นยำของแบบจำลอง การอธิบายด้วย XAI และเกณฑ์การตัดสินใจในรอบถัดไป กลไกนี้ช่วยให้ระบบ XAI–PdM DSS สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพการทำงานของเครื่องจักรที่เปลี่ยนแปลงไป และเพิ่มความเหมาะสมในการนำไปใช้งานจริงในระยะยาว

แสดงให้เห็นว่ากรอบแนวคิด XAI–PdM DSS เป็นระบบสนับสนุนการตัดสินใจเชิงพยากรณ์ที่บูรณาการข้อมูล การวิเคราะห์อัจฉริยะ การอธิบายผลลัพธ์ และการเรียนรู้ย้อนกลับเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบและโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาระบบอัจฉริยะในบริบทอุตสาหกรรมยุคดิจิทัล

1.6.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ

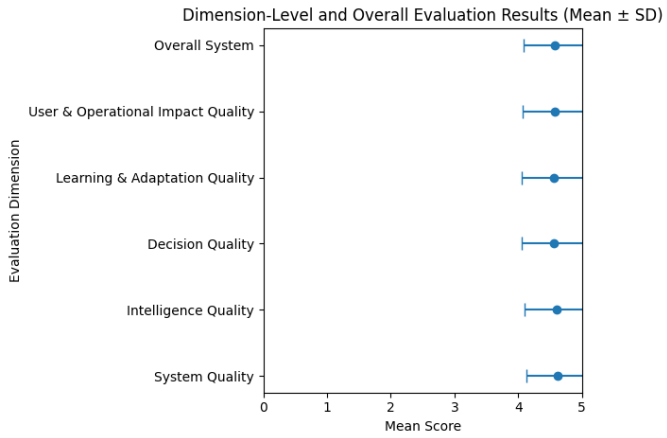
การประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ด้วยปัญญาประดิษฐ์ (XAI–PdM DSS) ดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน ประกอบด้วย 1. ผู้เชี่ยวชาญด้านซ่อมบำรุง จำนวน 5 คน 2. ผู้เชี่ยวชาญด้านปัญญาประดิษฐ์ จำนวน 5 คนและ 3.ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบสนับสนุนการตัดสินใจ จำนวน 5 คน การประเมินใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ครอบคลุมองค์ประกอบของกรอบแนวคิดตามกรอบ IPOF และมิติคุณภาพของระบบ

ตารางที่ 6 ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบ XAI–PdM DSS *(มาตรประมาณค่า 5 ระดับ, n = 15 ผู้เชี่ยวชาญ)*

มิติการประเมิน	รหัสข้อ	รายการประเมิน (ข้อย่อย)	Mean ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับ
System Quality	1	ระบบสามารถรวบรวมและแสดงข้อมูลบำรุงรักษาย้อนหลังได้ครบถ้วนและถูกต้อง	4.67	0.49	เหมาะสมมากที่สุด
	2	ข้อมูลเซนเซอร์ถูกนำมาใช้วิเคราะห์ได้อย่างเหมาะสม	4.60	0.51	เหมาะสมมากที่สุด
	3	ระบบสามารถเชื่อมโยงข้อมูลการผลิตกับข้อมูลบำรุงรักษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.73	0.46	เหมาะสมมากที่สุด
	4	Dashboard มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และนำเสนอข้อมูลครบถ้วน	4.47	0.52	เหมาะสมมาก
		ค่าเฉลี่ยรวมมิติ System Quality	4.62	0.49	เหมาะสมมากที่สุด
Intelligence Quality	5	ระบบสามารถตรวจจับความผิดปกติของเครื่องจักรได้อย่างแม่นยำ	4.67	0.49	เหมาะสมมากที่สุด
	6	แบบจำลอง AI–XAI สามารถพยากรณ์อายุการใช้งานคงเหลือ (RUL) ได้อย่างถูกต้อง	4.67	0.49	เหมาะสมมากที่สุด
	7	การอธิบายผลด้วย SHAP/LIME มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.47	0.52	เหมาะสมมาก

		ค่าเฉลี่ยรวมมิติ Intelligence Quality	4.60	0.50	เหมาะสมมากที่สุด
Decision Quality	8	ระบบจัดลำดับความสำคัญของงานซ่อมบำรุงด้วย AHP/TOPSIS ได้ตรงตามความเป็นจริง	4.60	0.51	เหมาะสมมากที่สุด
	9	การแสดงผลการพยากรณ์ช่วยลดเวลาในการวางแผนซ่อมบำรุง	4.47	0.52	เหมาะสมมาก
	10	ข้อมูลจากระบบสามารถใช้ประกอบการตัดสินใจของฝ่ายบริหารได้	4.60	0.51	เหมาะสมมากที่สุด
		ค่าเฉลี่ยรวมมิติ Decision Quality	4.56	0.50	เหมาะสมมากที่สุด
Learning & Adaptation Quality	11	ระบบสามารถเรียนรู้จากข้อมูลการซ่อมบำรุงที่ผ่านมาเพื่อปรับปรุงความแม่นยำของการพยากรณ์	4.47	0.52	เหมาะสมมาก
	12	ระบบสามารถนำข้อมูล Feedback จากผู้ใช้งานมาปรับปรุงแบบจำลองและการตัดสินใจ	4.60	0.51	เหมาะสมมากที่สุด
	13	ระบบสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพการทำงานเครื่องจักร	4.60	0.51	เหมาะสมมากที่สุด
		ค่าเฉลี่ยรวมมิติ Learning & Adaptation Quality	4.56	0.50	เหมาะสมมากที่สุด
User & Operational Impact Quality	14	ระบบสามารถช่วยลด Downtime ของเครื่องจักรได้จริง	4.33	0.49	เหมาะสมมาก
	15	ระบบช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรบุคคลด้านซ่อมบำรุง	4.67	0.49	เหมาะสมมากที่สุด
	16	ระบบช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านการซ่อมบำรุงเมื่อเทียบกับวิธีเดิม	4.73	0.46	เหมาะสมมากที่สุด
	17	ระบบมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้งานจริงในโรงงานอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร	4.53	0.52	เหมาะสมมากที่สุด
	18	ความพึงพอใจโดยรวมของผู้เชี่ยวชาญต่อระบบ	4.60	0.51	เหมาะสมมากที่สุด
		ค่าเฉลี่ยรวมมิติ User & Operational Impact Quality	4.57	0.50	เหมาะสมมากที่สุด
ภาพรวมระบบ	ALL	ค่าเฉลี่ยรวมระบบ XAI–PdM DSS	4.58	0.49	เหมาะสมมากที่สุด

Overall System

ภาพที่ 4 สรุปประเมินความเหมาะสม Overall System

ภาพรวมระบบ ซึ่งนำเสนอค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (± SD) ของผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า กรอบแนวคิดระบบ XAI–PdM DSS ได้รับการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทุกมิติ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.56–4.62 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง (0.49–0.50) สะท้อนให้เห็นถึงความเห็นพ้องของผู้เชี่ยวชาญในระดับสูง เมื่อพิจารณาแยกตามมิติ พบว่า มิติคุณภาพของระบบ (System Quality) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 4.62, SD = 0.49) รองลงมาคือ มิติคุณภาพด้านปัญญาประดิษฐ์ (Intelligence Quality) ($\bar{x}$ = 4.60, SD = 0.50) และ มิติผลกระทบต่อผู้ใช้และการดำเนินงาน (User & Operational Impact Quality) ($\bar{x}$ = 4.57, SD = 0.50) ขณะที่ มิติคุณภาพด้านการตัดสินใจ (Decision Quality) และ มิติการเรียนรู้และการปรับตัวของระบบ (Learning & Adaptation Quality) มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x}$ = 4.56, SD = 0.50) สำหรับ ผลการประเมินภาพรวมทั้งระบบ (Overall System) ($\bar{x}$ = 4.58, SD = 0.49) ยืนยันว่ากรอบแนวคิด XAI–PdM DSS ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ครบถ้วน และมีศักยภาพในการนำไปประยุกต์ใช้งานจริง ทั้งในด้านโครงสร้างระบบ กระบวนการวิเคราะห์อัจฉริยะ การสนับสนุนการตัดสินใจ และผลกระทบต่อการดำเนินงานในบริบทอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร

ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดสะท้อนให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับความครบถ้วนของโครงสร้างระบบและกลไกการสนับสนุนการตัดสินใจ โดยเฉพาะในมิติด้านคุณภาพการตัดสินใจและผลกระทบต่อการใช้งานจริง ซึ่งบ่งชี้ว่ากรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นมีศักยภาพในการลดการพึ่งพาประสบการณ์ส่วนบุคคล และช่วยให้การตัดสินใจด้านการซ่อมบำรุงมีความเป็นระบบและตรวจสอบได้มากขึ้นในบริบทอุตสาหกรรม

1.7 อภิปราย

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบกรอบแนวคิดระบบ XAI–PdM DSS ที่บูรณาการการวิเคราะห์ข้อมูลและการตัดสินใจเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบ มีความเหมาะสมกับบริบทอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอในงานวิจัยด้าน Predictive Maintenance ที่ชี้ว่าการพยากรณ์เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ หากไม่สามารถเชื่อมโยงผลลัพธ์ไปสู่

การตัดสินใจเชิงปฏิบัติได้อย่างเป็นระบบ [41]–[48] การอภิปรายนี้จึงชี้ให้เห็นว่าคุณค่าของ PdM ควรถูกประเมินจากบทบาทในการสนับสนุนการตัดสินใจ มากกว่าผลลัพธ์เชิงเทคนิคของแบบจำลองเพียงอย่างเดียว [26]–[29]

ในมิติของความฉลาดของระบบ การบูรณาการ Explainable Artificial Intelligence (XAI) ช่วยลดข้อจำกัดของระบบ PdM แบบกล่องดำ และเพิ่มความสามารถของผู้ใช้งานในการทำความเข้าใจเหตุผลของผลการพยากรณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความไว้วางใจและการยอมรับระบบในภาคอุตสาหกรรม [53]–[56] ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิด Human-centric AI และ Industry 5.0 ที่เน้นการทำงานร่วมกันระหว่างมนุษย์กับระบบอัจฉริยะ [49]–[52]

สำหรับคุณภาพการตัดสินใจ การนำ Multi-Criteria Decision Making (MCDM) มาใช้ช่วยจัดโครงสร้างการตัดสินใจด้านซ่อมบำรุงให้สามารถพิจารณาปัจจัยหลายมิติร่วมกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งช่วยลดการพึ่งพาประสบการณ์ส่วนบุคคลและเพิ่มความสม่ำเสมอของการตัดสินใจในบริบทอุตสาหกรรม [26]–[35] เมื่อพิจารณาเชิงเปรียบเทียบ ระบบ PdM ที่ขาดทั้ง XAI และ MCDM แม้ให้ผลการพยากรณ์ได้ แต่ยังไม่สามารถทำหน้าที่เป็นระบบสนับสนุนการตัดสินใจได้อย่างแท้จริง

ในมิติของการนำไปใช้งาน การออกแบบแดชบอร์ดแบบผู้ใช้เป็นศูนย์กลางมีบทบาทสำคัญในการแปลงผลการพยากรณ์และข้อมูล RUL ให้เป็นข้อมูลเชิงการตัดสินใจที่สามารถนำไปใช้ได้จริง งานวิจัยด้านการนำ PdM ไปใช้ในภาคอุตสาหกรรมชี้ว่าการสื่อสารข้อมูลที่เหมาะสมช่วยเพิ่มการรับรู้สถานการณ์และคุณภาพการตัดสินใจของผู้ใช้งาน [57]–[61]

การอภิปรายนี้ชี้ให้เห็นว่างานวิจัยมีคุณค่าในฐานะกรอบแนวคิดที่ยกระดับ Predictive Maintenance จากการวิเคราะห์เชิงเทคนิคไปสู่ระบบสนับสนุนการตัดสินใจที่โปร่งใส เชื่อถือได้ และสอดคล้องกับการทำงานของมนุษย์ในอุตสาหกรรมเฉพาะทางผ่านการบูรณาการ PdM, XAI, MCDM และ Dashboard อย่างเป็นระบบ [41]–[61]

แม้งานวิจัยนี้จะแสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมของกรอบแนวคิด XAI–PdM DSS อย่างชัดเจน แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการที่ควรพิจารณา ประการแรก การประเมินกรอบแนวคิดอาศัยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นหลัก และยังไม่ได้ทดสอบกับข้อมูลเซนเซอร์จากสภาพแวดล้อมการผลิตจริง ประการที่สอง งานวิจัยยังไม่ได้เปรียบเทียบประสิทธิภาพของเทคนิค XAI หลายรูปแบบในเชิงทดลอง ซึ่งอาจส่งผลต่อระดับความเข้าใจและความไว้วางใจของผู้ใช้งาน ข้อจำกัดเหล่านี้เปิดโอกาสให้มีการศึกษาต่อยอดในอนาคตเพื่อยืนยันศักยภาพของกรอบแนวคิดในบริบทการใช้งานจริง

1.8. สรุปผลการวิจัย

1.8.1 สรุปผล

งานวิจัยนี้นำเสนอการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเครื่องจักรเชิงพยากรณ์ที่อธิบายได้ด้วยปัญญาประดิษฐ์ (XAI–PdM DSS) สำหรับบริบทอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจร ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเฉพาะทางที่ต้องการความต่อเนื่องของการผลิตและความน่าเชื่อถือของเครื่องจักรในระดับสูง กรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นได้บูรณาการการซ่อมบำรุงเชิงพยากรณ์ ปัญญาประดิษฐ์แบบอธิบายได้ การตัดสินใจเชิงหลายเกณฑ์ และการนำเสนอข้อมูลผ่านแดชบอร์ดแบบผู้ใช้เป็นศูนย์กลางเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบ

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาระบบที่เชื่อมโยงผลการวิเคราะห์ของปัญญาประดิษฐ์เข้ากับกระบวนการตัดสินใจของผู้ใช้งานสามารถเพิ่มความโปร่งใส ความไว้วางใจ และศักยภาพในการนำระบบไปใช้งานจริงในภาคอุตสาหกรรมได้อย่างมี

นัยสำคัญ งานวิจัยนี้จึงช่วยขยายขอบเขตของงานด้าน Predictive Maintenance จากการมุ่งเน้นการพยากรณ์เชิงเทคนิคไปสู่การสนับสนุนการตัดสินใจเชิงระบบที่คำนึงถึงมนุษย์เป็นศูนย์กลาง

ในเชิงวิชาการ งานวิจัยนี้มีส่วนสนับสนุนองค์ความรู้ด้านระบบสนับสนุนการตัดสินใจและ Explainable Artificial Intelligence โดยเสนอกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการที่สามารถใช้เป็นฐานในการพัฒนาระบบซ่อมบำรุงอัจฉริยะในบริบทอุตสาหกรรมเฉพาะทาง ขณะที่ในเชิงปฏิบัติ กรอบแนวคิด XAI–PdM DSS สามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบระบบซ่อมบำรุงที่โปร่งใส เชื่อถือได้ และสนับสนุนคุณภาพการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมไฟฟ้าจราจรได้อย่างเหมาะสม

1.8.2 การพัฒนาระบบในอนาคต

แม้ว่างานวิจัยนี้จะแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของกรอบแนวคิด XAI–PdM DSS อย่างชัดเจน แต่ยังมีแนวทางการศึกษาต่อยอดที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ในอนาคต ประการแรก งานวิจัยในอนาคตควรมุ่งเน้นการนำกรอบแนวคิดไปทดลองใช้กับข้อมูลจากสภาพแวดล้อมการผลิตจริง โดยเฉพาะข้อมูลเซนเซอร์จากเครื่องจักรในสายการผลิต เพื่อประเมินความสามารถของระบบในการรองรับข้อมูลแบบเรียลไทม์ ความทนทานของแบบจำลอง และผลกระทบเชิงปฏิบัติต่อการตัดสินใจด้านการซ่อมบำรุงในระยะยาว

ประการที่สอง สามารถขยายการศึกษาไปสู่การเปรียบเทียบประสิทธิภาพและความเหมาะสมของเทคนิค Explainable Artificial Intelligence ที่หลากหลาย เช่น SHAP และ LIME เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความเข้าใจของผู้ใช้งาน ความสอดคล้องของคำอธิบาย และผลต่อความไว้วางใจในการตัดสินใจ ทั้งนี้ การเปรียบเทียบดังกล่าวจะช่วยสนับสนุนการเลือกใช้เทคนิค XAI ที่เหมาะสมกับบริบทการซ่อมบำรุงเครื่องจักรในอุตสาหกรรมเฉพาะทาง

ประการที่สาม งานวิจัยในอนาคตอาจพิจารณาการบูรณาการกรอบแนวคิด XAI–PdM DSS เข้ากับระบบดิจิทัลอื่นในระดับองค์กร เช่น ระบบ Digital Twin หรือระบบ Enterprise Resource Planning (ERP) เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจด้านการซ่อมบำรุงในมุมมองเชิงระบบมากยิ่งขึ้น การเชื่อมโยงดังกล่าวจะช่วยให้ผลการพยากรณ์และข้อมูลเชิงการตัดสินใจสามารถถูกนำไปใช้ร่วมกับการวางแผนการผลิตและการจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุดท้าย งานวิจัยในอนาคตสามารถขยายกรอบแนวคิดไปสู่บริบทอุตสาหกรรมอื่นที่มีลักษณะการทำงานใกล้เคียงกัน เพื่อประเมินความทั่วไปของกรอบแนวคิด และยืนยันศักยภาพของ XAI–PdM DSS ในการเป็นแนวทางการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจซ่อมบำรุงเชิงพยากรณ์ในภาคอุตสาหกรรมที่หลากหลาย

1.9. รายการอ้างอิง (Referrence)

[1] H. Li, D. Parikh, Q. He, B. Qian, Z. Li, D. Fang, and A. Hampapur,“Improving rail network velocity: A machine learning approach to predictive maintenance,” Transportation Research Part C: Emerging Technologies, vol. 45, pp. 17–26, 2014, doi: 10.1016/j.trc.2014.04.013.

[2] C. Chen, H. Fu, Y. Zheng, F. Tao, and Y. Liu, “The advance of digital twin for predictive maintenance: The role and function of machine learning,” Journal of Manufacturing Systems, vol. 71, pp. 581–594, Oct. 2023,doi:10.1016/j.jmsy.2023.10.010.

[3] J. Dalzochio, R. Kunst, E. Pignaton, A. Binotto, S. Sanyal, J. Favilla, and J. Barbosa, “Machine learning and reasoning for predictive maintenance in Industry 4.0: Current status and challenges,” *Computers in Industry*, vol. 123, Art. no. 103298, 2020, doi: 10.1016/j.compind.2020.103298

[4] J. J. Montero Jimenez, S. Schwartz, R. Vingerhoeds, B. Grabot, and M. Salaün,"Towards multi-model approaches to predictive maintenance: A systematic literature survey on diagnostics and prognostics," *Journal of Manufacturing Systems*, vol. 56, pp. 539–557, 2020, doi: 10.1016/j.jmsy.2020.07.008.

[5] T. Zonta, C. A. da Costa, F. A. Zeiser, G. de O. Ramos, R. Kunst, and R. da R. Righi,"A predictive maintenance model for optimizing production schedule using deep neural networks," *Journal of Manufacturing Systems*, vol. 62, pp. 450–462, 2022, doi: 10.1016/j.jmsy.2021.12.013.

[6] T. P. Carvalho, F. A. A. M. N. Soares, R. Vita, R. da P. Francisco, J. P. Basto, and S. G. S. Alcalá, "A systematic literature review of machine learning methods applied to predictive maintenance," *Computers & Industrial Engineering*, vol. 137, Art. no. 106024, 2019, doi: 10.1016/j.cie.2019.106024.

[7] T. Zonta, C. A. da Costa, R. da R. Righi, M. J. de Lima, E. S. da Trindade, and G. P. Li,"Predictive maintenance in the Industry 4.0: A systematic literature review," *Computers & Industrial Engineering*, vol. 150, Art. no. 106889, 2020, doi: 10.1016/j.cie.2020.106889.

[8] E. Florian, F. Sgarbossa, and I. Zennaro, "Machine learning-based predictive maintenance: A cost-oriented model for implementation," International *Journal of Production Economics*, vol. 236, Art. no. 108114, 2021, doi: 10.1016/j.ijpe.2021.108114.

[9] R. van Dinter, B. Tekinerdogan, and C. Catal, "Predictive maintenance using digital twins: A systematic literature review," *Information and Software Technology*, vol. 151, Art. no. 107008, 2022, doi: 10.1016/j.infsof.2022.107008.

[10] N. Sakib and T. Wuest, "Challenges and opportunities of condition-based predictive maintenance: A review," *Procedia CIRP*, vol. 78, pp. 267–272, 2018, doi: 10.1016/j.procir.2018.08.318.

[11] Z. M. Çınar, A. A. Nuhu, Q. Zeeshan, O. Korhan, M. Asmael, and B. Safaei,"Machine learning in predictive maintenance towards sustainable smart manufacturing in Industry 4.0," *Sustainability*, vol. 12, no. 19, Art. no. 8211, 2020, doi: 10.3390/su12198211.

[12] V. J. Jimenez, N. Bouhmala, and A. H. Gausdal, "Developing a predictive maintenance model for vessel machinery," *Journal of Ocean Engineering and Science*, vol. 5, no. 4, pp. 358–386, 2020, doi: 10.1016/j.joes.2020.03.003.

[13] P. Stodola and J. Stodola, "Model of predictive maintenance of machines and equipment," *Applied Sciences*, vol. 10, no. 1, Art. no. 213, 2020, doi: 10.3390/app10010213.

[14] M. Achouch *et al.*, "On predictive maintenance in Industry 4.0: Overview, models, and challenges," *Applied Sciences*, vol. 12, no. 16, Art. no. 8081, 2022, doi: 10.3390/app12168081.

[15] G. M. Sang, L. Xu, and P. de Vrieze, "A predictive maintenance model for flexible manufacturing in the context of Industry 4.0," *Frontiers in Big Data*, vol. 4, Art. no. 663466, 2021, doi: 10.3389/fdata.2021.663466.

[16] S. Kaparthi and D. Bumblauskas, "Designing predictive maintenance systems using decision tree-based machine learning techniques," *International Journal of Quality & Reliability Management*, vol. 37, no. 4, pp. 659–686, 2020, doi: 10.1108/IJQRM-04-2019-0131.

[17] S. Vollert, M. Atzmueller, and A. Theissler, "Interpretable machine learning: A brief survey from the predictive maintenance perspective," in *Proc. IEEE Int. Conf. Emerging Technologies and Factory Automation (ETFA)*, 2021, pp. 1–8, doi: 10.1109/ETFA45728.2021.9613467.

[18] W. Tiddens, J. Braaksma, and T. Tinga, "Exploring predictive maintenance applications in industry," *Journal of Quality in Maintenance Engineering*, vol. 28, no. 1, pp. 68–85, 2022,doi: 10.1108/JQME-05-2020-0029.

[19] M. Paolanti, L. Romeo, A. Felicetti, A. Mancini, E. Frontoni, and J. Loncarski, "Machine learning approach for predictive maintenance in Industry 4.0," in *Proc. 14th IEEE/ASME Int. Conf. Mechatronic and Embedded Systems and Applications (MESA)*, Oulu, Finland, 2018, pp. 1–6, doi: 10.1109/MESA.2018.8439071.

[20] G. A. Susto, A. Schirru, S. Pampuri, S. McLoone, and A. Beghi, "Machine learning for predictive maintenance: A multiple classifier approach," *IEEE Transactions on Industrial Informatics*, vol. 11, no. 3, pp. 812–820, Jun. 2015, doi: 10.1109/TII.2014.2349359.

[21] A. Kanawaday and A. Sane, "Machine learning for predictive maintenance of industrial machines using IoT sensor data," in *Proc. Int. Conf. Data Management, Analytics and Innovation (ICDMAI)*, Pune, India, 2017, pp. 87–90, doi: 10.1109/ICDMAI.2017.8073501.

[22] F. Arena, M. Collotta, L. Luca, M. Ruggieri, and F. G. Termine,"Predictive maintenance in the automotive sector: A literature review,"*Math. Comput. Appl.*, vol. 27, no. 2, Art. no. 2, 2022, doi: 10.3390/mca27010002.

[23] B. Cline, R. S. Niculescu, D. Huffman, and B. Deckel, "Predictive maintenance applications for machine learning," in *Proc. IEEE Int. Conf. Big Data*, Boston, MA, USA, 2017, pp. 4531–4536, doi:10.1109/BigData.2017.8258485.

[24] K. A. Kaiser and N. Z. Gebraeel, "Predictive maintenance management using sensor-based degradation models," *IEEE Trans. Syst., Man, Cybern. A*, vol. 39, no. 4, pp. 840–855, Jul. 2009,doi: 10.1109/TSMCA.2009.2016429.

[25] N. Hivarekar, S. Jadav, V. Kuppusamy, P. Singh, and C. Gupta, "Preventive and predictive maintenance modeling," in *Proc. IEEE Conf.*, 2016, pp. 1–6.

[26] J. Gidiagba, L. Tartibu, and M. Okwu, "Sustainable supplier selection in the oil and gas industry: An integrated multi-criteria decision making approach," *Procedia Computer Science*, vol. 217, pp. 1243–1255, 2023, doi: 10.1016/j.procs.2022.12.323.

[27] Z. Wei, S. Zhu, X. Dai, X. Wang, L. M. Yapanto, and I. R. Raupov, "Multi-criteria decision making approaches to select appropriate enhanced oil recovery techniques in petroleum industries," *Energy Reports*, vol. 7, pp. 2751–2758, 2021, doi: 10.1016/j.egyr.2021.05.002.

[28] L. Maretto, M. Faccio, and D. Battini, "A multi-criteria decision-making model based on fuzzy logic and AHP for the selection of digital technologies," *IFAC PapersOnLine*, vol. 55, no. 2, pp. 319–324, 2022, doi: 10.1016/j.ifacol.2022.04.213.

[29] S. Chakraborty, R. D. Raut, T. M. Rofin, and S. Chakraborty, "A comprehensive and systematic review of multi-criteria decision-making methods and applications," *Healthcare Analytics*, vol. 4, Art. no. 100232, 2023, doi: 10.1016/j.health.2023.100232.

[30] S. Ghosh, C. Bhowmik, S. Sinha, R. D. Raut, M. C. Mandal, and A. Ray, "An integrated multi-criteria decision-making and multivariate analysis towards sustainable procurement with application in automotive industry," *Supply Chain Analytics*, vol. 3, Art. no. 100033, 2023, doi: 10.1016/j.sca.2023.100033.

[31] S. Sriram, M. Ramachandran, S. Chinnasamy, and G. Mathivanan, "A review on multi-criteria decision-making and its application," *REST Journal on Emerging Trends in Modelling and Manufacturing*, vol. 7, no. 4, pp. 101–107, 2021.

[32] H.-Q. Nguyen, V.-T. Nguyen, D.-P. Phan, Q.-H. Tran, and N.-P. Vu, "Multi-criteria decision making in the PMEDM process by using MARCOS, TOPSIS, and MAIRCA methods,"*Applied Sciences*, vol. 12, no. 8, Art. no. 3720, 2022, doi: 10.3390/app12083720.

[33] Y. S. Ozdemir, "A spherical fuzzy multi-criteria decision-making model for Industry 4.0 performance measurement," *Axioms*, vol. 11, no. 7, Art. no. 325, 2022, doi: 10.3390/axioms11070325.

[34] A. Kumari, P. Garg, S. Panti, M. Rani, and A. Kumar, "Multi-criteria decision-making techniques for complex decision making problems," *Mathematics in Engineering, Science and Aerospace*, vol. 13, no. 3, pp. 791–803, 2022.

[35] M. I. Youssef and B. Webster, "A multi-criteria decision making approach to the new product development process in industry," *Reports in Mechanical Engineering*, vol. 3, no. 1, pp. 83–93, 2022, doi: 10.31181/rme2001260122y.

[36] A. Pérez Gómez, "Rule-based expert systems for automated legal reasoning and contract analysis: A case study in knowledge representation," *Advances in Computational Systems, Algorithms, and Emerging Technologies*, vol. 7, pp. 19–34, 2022.

[37] J. I. Guerrero, G. Miro-Amarante, and A. Martín, "Decision support system in health care building design based on case-based reasoning and reinforcement learning," *Expert Systems with Applications*, vol. 187, Art. no. 116037, 2022, doi: 10.1016/j.eswa.2021.116037.

[38] R. Turgunbaev, "Rule-based reasoning and its role in intelligent decision making," *Technical Science Integrated Research*, vol. 1, no. 2, pp. 10–14, Aug. 2025.

[39] R. Das *et al.*, "Case-based reasoning for natural language queries over knowledge bases," *arXiv preprint arXiv:2104.08762*, 2021.

[40] C. Di Florio, H. Dong, and A. Rotolo, "Rule-based classifier models," *arXiv preprint arXiv:2505.00474*, 2025.

[41] F. B. N. Tonle *et al.*, "A road map for developing novel decision support system (DSS) for disseminating integrated pest management (IPM) technologies," *Computers and Electronics in Agriculture*, vol. 217, Art. no. 108526, 2024, doi: 10.1016/j.compag.2023.108526.

[42] E. Mahmoodi, M. Fathi, M. Tavana, M. Ghobakhloo, and A. H. C. Ng, "Data-driven simulation-based decision support system for resource allocation in Industry 4.0 and smart manufacturing," *Journal of Manufacturing Systems*, vol. 72, pp. 287–307, 2024, doi: 10.1016/j.jmsy.2023.11.019.

[43] I. Ara, L. Turner, M. T. Harrison, M. Monjardino, P. deVoil, and D. Rodriguez,"Application, adoption and opportunities for improving decision support systems in irrigated agriculture: A review," *Agricultural Water Management*, vol. 257, Art. no. 107161, 2021, doi: 10.1016/j.agwat.2021.107161.

[44] G. Talari, E. Cummins, C. McNamara, and J. O'Brien, "State of the art review of Big Data and web-based decision support systems (DSS) for food safety risk assessment with respect to climate change," *Trends in Food Science & Technology*, vol. 126, pp. 192–204, 2022,doi: 10.1016/j.tifs.2021.08.032.

[45] H. Soltan and S. Mostafa, "Lean and agile performance framework for manufacturing enterprises," *Procedia Manufacturing*, vol. 2, pp. 476–484, 2015, doi: 10.1016/j.promfg.2015.07.082.

[46] B. Unhelkar, S. Joshi, M. Sharma, S. Prakash, A. K. Mani, and M. Prasad,"Enhancing supply chain performance using RFID technology and decision support systems in Industry 4.0: A systematic literature review," *International Journal of Information Management Data Insights*, vol. 2, Art. no. 100084, 2022, doi: 10.1016/j.jjimei.2022.100084.

[47] M. Soori, F. K. G. Jough, R. Dastres, and B. Arezoo, "AI-based decision support systems in Industry 4.0: A review," *Journal of Economy and Technology*, 2024, doi: 10.1016/j.ject.2024.08.005.

[48] A. B. Rashid and M. A. K. Kausik, "AI revolutionizing industries worldwide: A comprehensive overview of its diverse applications," *Hybrid Advances*, vol. 7, Art. no. 100277, 2024, doi: 10.1016/j.hybadv.2024.100277.

[49] X. Sun and Y. Song, "Unlocking the synergy: Increasing productivity through human–AI collaboration in the Industry 5.0 era," *Computers & Industrial Engineering*, vol. 200, Art. no. 110657, 2025, doi:10.1016/j.cie.2024.110657.

[50] Z. Huang *et al.*, "Hybrid learning-based digital twin for manufacturing process: Modeling framework and implementation," *Robotics and Computer-Integrated Manufacturing*, vol. 82, Art. no. 102545, 2023, doi: 10.1016/j.rcim.2023.102545.

[51] M. Golovianko, V. Terziyan, V. Branytskyi, and D. Malyk, "Industry 4.0 vs. Industry 5.0: Co-existence, transition, or a hybrid," *Procedia Computer Science*, vol. 217, pp. 102–113, 2023, doi: 10.1016/j.procs.2022.12.206.

[52] A. Tóth, L. Nagy, R. Kennedy, B. Bohuš, J. Abonyi, and T. Ruppert, "The human-centric Industry 5.0 collaboration architecture," *MethodsX*, vol. 11, Art. no. 102260, 2023, doi:10.1016/j.mex.2023.102260.

[53] L. Lin, C. Walker, and V. Agarwal, "Explainable machine-learning tools for predictive maintenance of circulating water systems in nuclear power plants," *Nuclear Engineering and Technology*, vol. 57, Art. no. 103588, 2025, doi: 10.1016/j.net.2025.103588.

[54] A. K. M. Nor, S. R. Pedapati, and M. Muhammad, "Explainable AI (XAI) for PHM of industrial asset: A state-of-the-art, PRISMA-compliant systematic review," 2021.

[55] S. Pashami *et al.*, "Explainable Predictive Maintenance," *arXiv preprint arXiv:2306.05120*, 2023.

[56] R. K. Kundu and K. A. Hoque, "Explainable predictive maintenance is not enough: Quantifying trust in remaining useful life estimation," in *Proc. Annual Conf. Prognostics and Health Management Society*, 2023, pp.

[57] O. Serradilla Casado, *Design and validation of a methodology to implement data-driven predictive maintenance in industrial environments*, Ph.D. dissertation, Dept. Electron. Comput. Sci., Mondragon Unibertsitatea, Mondragon, Spain, 2021.

[58] A. Salvi *et al.*, "Development of a Real-Time Dashboard for Overdose Touchpoints: User-Centered Design Approach," *JMIR Human Factors*, vol. 11, e57239, 2024.

[59] B. Ansari, *Taking a User-Centered Design Approach to Develop a Data Dashboard for New York State Department of Health and Implications for Improving the Usability of Public Data Dashboards*, Ph.D. dissertation, Univ. at Albany, State Univ. of New York, Albany, NY, USA, 2022

[60] A. W. Bennett and S. Müller Loose, "User-centered development of an online dashboard tool for economic sustainability for small and medium enterprises," *Sustainability*, vol. 16, no. 2, Art. no. 557, 2024, doi: 10.3390/su16020557.

[61] P. Stahmann, L. S. Gravemeier, A. Dittmer, C. Janiesch, and O. Thomas, "User-centered visual design of alarms in manufacturing dashboards: Insights on comprehensibility and preferences," in *Proc. Int. Conf. Information Systems (ICIS)*, Hyderabad, India, 2023.

การพัฒนาระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนรายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี

Development of an Intelligent Personalized Learning Pathway Recommendation System to Support Undergraduate General Education

นาย วรวัฏฏ์ ธำรงวินิจฉัย

นักศึกษาระดับปริญญาเอก

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

รายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรีมีความท้าทายจากความหลากหลายของผู้เรียนทั้งด้านพื้นฐานความรู้ ความพร้อมทางดิจิทัล และเป้าหมายการเรียนรู้ ซึ่งทำให้การจัดการเรียนรู้แบบเดียวกันไม่สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคลได้อย่างเหมาะสม งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนรายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี 2) เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนรายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี 3) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนรายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี

วัตถุประสงค์ที่ 1) เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดของระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะ (Intelligent Personalized Learning Pathway Recommendation System IPLPRS) สำหรับรายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี โดยจัดวางบทบาทของระบบในฐานะเครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจทางการศึกษา โดยมุ่งวางตำแหน่งของระบบให้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจทางการศึกษา การวิจัยใช้แนวทางการวิจัยเชิงออกแบบและพัฒนา (Design and Development Research DDR) โดยสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาออกแบบกรอบแนวคิดของระบบตามโครงสร้าง Input–Process–Output–Feedback (IPOF) กรอบแนวคิดดังกล่าวบูรณาการแนวคิดด้านการติดตามความรู้ของผู้เรียนแบบลำดับขั้น ระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้ และกลไกการอธิบายผลลัพธ์เชิงแนวคิด โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยี Retrieval-Augmented Generation (RAG) ร่วมกับแบบจำลองภาษาขนาดใหญ่ กรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมเชิงแนวคิดและเชิงระบบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน ผ่านแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการประเมินพบว่ากรอบแนวคิด IPLPRS มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.48) โดยเฉพาะในมิติด้านการสนับสนุนการตัดสินใจและคุณภาพของปัญญาประดิษฐ์ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ากรอบแนวคิดที่เสนอสามารถใช้เป็นกรอ บอ้างอิงเชิงระบบสำหรับการออกแบบและพัฒนาระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลในระดับอุดมศึกษาได้ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดในเชิงทฤษฎีและโครงสร้างระบบเป็นหลัก ยังไม่ได้ประเมินประสิทธิผลของระบบในการใช้งานจริงกับผู้เรียน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการศึกษาวิจัยต่อยอดในอนาคต

คำสำคัญ การเรียนรู้เฉพาะบุคคล, ระบบการเรียนรู้อัจฉริยะ, ปัญญาประดิษฐ์แบบอธิบายได้, บริบทการศึกษาระดับปริญญาตรี, ระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้

1.1 บทนำ (Introduction)

รายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรีมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะพื้นฐาน การคิดวิเคราะห์ และความสามารถในการรู้เท่าทันข้อมูลในยุคดิจิทัล อย่างไรก็ตาม บริบทอุดมศึกษาไทยเผชิญความหลากหลายของผู้เรียนทั้งด้านพื้นฐานความรู้เดิม ความพร้อมทางดิจิทัล บริบทส่วนบุคคล และรูปแบบการเรียนรู้ ส่งผลให้การจัดการเรียนแบบเดียวกันทั้งชั้นเรียนไม่สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคล และก่อให้เกิดช่องว่างการเรียนรู้ (learning gap) อย่างต่อเนื่อง [1], [2] แนวทางระบบสอนอัจฉริยะ (Intelligent Tutoring System ITS) โดยเฉพาะแนวคิด Student Model ถูกนำเสนอเพื่อช่วยประเมินและติดตามสถานะความรู้ของผู้เรียน รวมถึงสนับสนุนการแก้ปัญหาเชิงการเรียนรู้ได้ตรงจุด [3] พร้อมทั้งมีการใช้ข้อมูลหลายมิติ เช่น ข้อมูลส่วนบุคคลและพฤติกรรมการเรียน เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการทำนายผลสัมฤทธิ์ [4] ทำให้การประยุกต์ใช้ ITS ในรายวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เนื่องจากช่วยส่งเสริมความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน [5] สอดคล้องกับแนวโน้ม **การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในบริบทการศึกษา** เพื่อสนับสนุน ปรับปรุง และยกระดับกระบวนการเรียนรู้ การสอน และการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคลมากขึ้น ผลักดันการเรียนรู้ดิจิทัลไปสู่การเรียนรู้เฉพาะบุคคลมากขึ้น [6] อีกทั้งหลักฐานจากการศึกษาพฤติกรรมผู้เรียนยังชี้ว่าผู้เรียนมีรูปแบบการเรียนรู้แตกต่างกันชัดเจน จึงจำเป็นต้องออกแบบเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลให้เหมาะกับแต่ละกลุ่ม/รายบุคคล [7]

ความก้าวหน้าของ AI ในระบบการเรียนรู้ช่วยสร้างคำอธิบายและคำแนะนำอัตโนมัติ ลดภาระผู้สอน และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน [8] รวมถึงสนับสนุนการติดตามผู้เรียนแบบเรียลไทม์และการจัดการสภาวะการเรียนรู้ เช่น ความกังวล ความเบื่อหรือความสับสน เพื่อเพิ่มแรงจูงใจ [9], [10] งานวิจัยด้าน ITS สมัยใหม่ยังขยายจากการช่วยสอนด้วยคอมพิวเตอร์ไปสู่ระบบที่วิเคราะห์พฤติกรรมและอารมณ์ของผู้เรียน ซึ่งสัมพันธ์โดยตรงกับผลลัพธ์การเรียนรู้และยังมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้เฉพาะบุคคลผ่านกลไกการปรับการสอนแบบเรียลไทม์และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน [11], [12] ขณะเดียวกัน Learning Analytics Dashboard และระบบ Adaptive Learning ช่วยให้ผู้สอนติดตามความก้าวหน้า เห็นจุดแข็ง–จุดอ่อน และปรับการช่วยเหลือได้แม่นยำมากขึ้น [13], [14] นอกจากนี้ การประยุกต์ NLP-based ITS ทำให้ระบบสามารถประเมินคำตอบ วิเคราะห์เหตุผล และสร้างข้อเสนอแนะเชิงลึกได้ [15] และเมื่อผสาน ontology/learner profile modeling ก็ช่วยจัดลำดับการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะบุคคล [16], [17] โดยมีการใช้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์จาก e-learning และโมเดลเชิงลึกเพื่อเพิ่มความสามารถในการปรับตัวของระบบอย่างต่อเนื่อง [18], [19]

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แม้งานวิจัยด้านระบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคลและระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้จะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมและพยากรณ์สถานะความรู้ของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นไปที่ความแม่นยำของการพยากรณ์หรือการปรับเนื้อหาในระดับกิจกรรมการเรียนรู้เป็นหลัก ขณะที่ยังขาดกรอบแนวคิดเชิงระบบที่บูรณาการการติดตามสถานะความรู้ของผู้เรียนเชิงลำดับเวลาเข้ากับกลไกการแนะนำเส้นทางการเรียนรู้ที่สามารถอธิบายเหตุผลของการตัดสินใจได้อย่างโปร่งใส โดยเฉพาะในบริบทของรายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรีซึ่งมีลักษณะผู้เรียนที่หลากหลายทั้งด้านพื้นฐานความรู้ ความพร้อมทางดิจิทัล และเป้าหมายการเรียนรู้ นอกจากนี้ งานที่เกี่ยวข้องจำนวนมากยังมุ่งเน้นการพัฒนาระบบในลักษณะเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ (learning tools) มากกว่าการออกแบบกรอบแนวคิดเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงวิชาการของผู้สอนและผู้เรียนในระดับหลักสูตร ส่งผลให้ยัง

ขาดกรอบอ้างอิงเชิงแนวคิดสำหรับการออกแบบระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือพัฒนาต่อยอดในบริบทสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

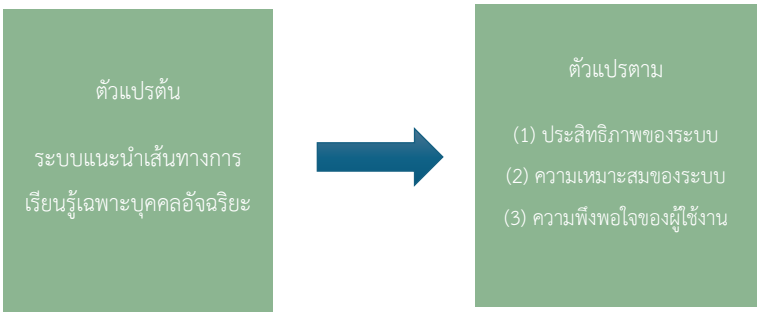
ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนรายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี โดยมีส่วนช่วยเติมเต็มองค์ความรู้ในประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1) นำเสนอการพัฒนากรอบแนวคิดเชิงระบบที่บูรณาการกลไกการติดตามสถานะความรู้ของผู้เรียนแบบเชิงลำดับเวลาเข้ากับระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้ในบริบทของรายวิชาศึกษาทั่วไป 2) เสนอการออกแบบและพัฒนาระบบเชิงสถาปัตยกรรมที่ผสานแนวคิดการใช้ปัญญาประดิษฐ์หลายรูปแบบ ได้แก่ การพยากรณ์สถานะความรู้ การใช้ Retrieval-Augmented Generation ร่วมกับโมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Models: LLMs) และกลไกการอธิบายผลลัพธ์ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจด้านการเรียนรู้ 3) การประเมินประสิทธิภาพของระบบสนับสนุนการตัดสินใจทางการศึกษา (educational decision support framework) มากกว่าการเป็นเพียงเครื่องมือการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางอ้างอิงในการพัฒนาระบบอัจฉริยะในระดับอุดมศึกษาในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนรายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนรายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี
3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนรายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนรายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี มีขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

1.3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable)

ตัวแปรต้นของการวิจัย คือ ระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะ (Intelligent Personalized Learning Pathway Recommendation System: IPLPRS) สำหรับสนับสนุนรายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นระบบที่พัฒนาขึ้นโดยบูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ (1) ระบบติดตามและวิเคราะห์ความรู้ของผู้เรียน (2) กลไกการแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคล และ (3) ระบบอธิบายผลการแนะนำเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจทางการเรียนรู้

1.3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ตัวแปรตามของการวิจัย ได้แก่ ผลลัพธ์ที่เกิดจากการใช้ระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะ ประกอบด้วย

(1) ประสิทธิภาพของระบบ

(2) ความเหมาะสมของระบบ

(3) ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

และ (4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

1.3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เรียนที่ต้องเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไปควบคู่กับรายวิชาเฉพาะทาง และมีความหลากหลายทั้งด้านพื้นฐานความรู้ ความพร้อมทางดิจิทัล และรูปแบบการเรียนรู้ อันสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะ

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) จากรายวิชาศึกษาทั่วไปที่เปิดสอนในภาคการศึกษาที่ดำเนินการวิจัย

1.4 ประโยชน์ของการวิจัย

1.4.1 ได้กรอบแนวคิดของระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนรายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานวิจัยและระบบการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลในอนาคต

1.4.2 ได้ระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะสำหรับรายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี ที่ช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้

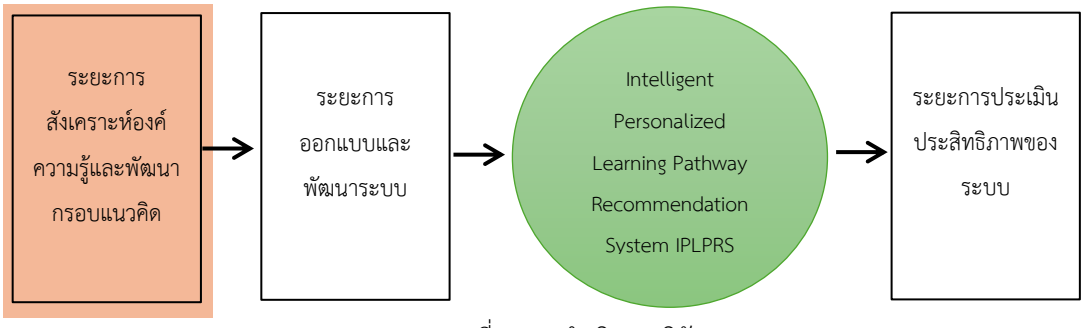
1.4.3 ได้ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะ ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา

1.5 กรอบแนวคิดและผลการวิจัย

1.5.1 รูปแบบการวิจัย (Research Design)

การวิจัยเรื่อง **การพัฒนาระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนรายวิชาศึกษาทั่วไป ระดับปริญญาตรี** เป็นการวิจัยเชิงออกแบบและพัฒนา (Design and Development Research (DDR)) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาและประเมินกรอบแนวคิดและระบบต้นแบบ โดยใช้กระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะหลัก ได้แก่

ภาพที่ 2 การดำเนินการวิจัย

1.5.1.1. ระยะการสังเคราะห์องค์ความรู้และพัฒนากรอบแนวคิด โดยศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้ ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการศึกษา และการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล เพื่อนำมาสังเคราะห์และออกแบบกรอบแนวคิดของระบบตามโครงสร้าง Input–Process–Output–Feedback (IPOF)

ทบทวนวรรณกรรม

1) การเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Personalized Learning)

งานวิจัยจำนวนมากเน้นว่าการเรียนรู้เฉพาะบุคคลเป็นกระบวนการที่ต้องคำนึงถึงพื้นฐาน ความสนใจ ความสามารถ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของผู้เรียนในแบบรายบุคคล เพื่อปรับเนื้อหา ความยากง่าย และลำดับกิจกรรมให้สอดคล้องกับศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียนแต่ละคน [20] แนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยที่เสนอว่า ระบบควรสร้างโปรไฟล์ผู้เรียนที่ปรับเปลี่ยนได้ตามข้อมูลเชิงพฤติกรรมจริง เพื่อให้การแนะนำมีความแม่นยำยิ่งขึ้น [21] นอกจากนี้ การวิเคราะห์ช่องว่างความรู้ (competency gap) และการกำหนดเส้นทางการเรียนรู้แบบรายบุคคลยังช่วยให้ผู้เรียนได้รับลำดับเนื้อหาที่เหมาะสมกับตัวเองมากที่สุด [22] ทั้งนี้ การเรียนรู้เฉพาะบุคคลจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน เพราะเป้าหมาย แรงจูงใจ และความพร้อมอาจปรับเปลี่ยนระหว่างการเรียนรู้ [23], [24].

ตารางที่ 1 : Synthesis of Personalized Learning workflow

Component	Content (สรุปสาระสำคัญ)	Ref.
Learner Diversity	ผู้เรียนมีพื้นฐาน ความรู้เดิม แรงจูงใจ และรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน จึงต้องใช้ระบบที่ออกแบบให้รองรับความหลากหลาย	[20]
Dynamic Learner Profile	จำเป็นต้องมีโปรไฟล์ผู้เรียนที่อัปเดตตามพฤติกรรมและข้อมูลใหม่ เพื่อให้ระบบสามารถประเมินความสามารถและความพร้อมแบบ real-time	[21]

Competency Gap Analysis	การระบุช่องว่างทักษะของผู้เรียนช่วยกำหนดว่าผู้เรียนควรเรียนหัวข้อใดก่อน–หลัง เพื่อให้เส้นทางการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ	[22]
Adaptive Learning Path	เส้นทางการเรียนรู้ต้องปรับตามความเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน เช่น ความก้าวหน้า ความสนใจ และข้อจำกัดด้านเวลา	[23]
Flexible Personalization	ระบบต้องสามารถให้คำแนะนำแบบเฉพาะบุคคลที่แตกต่างกันแม้เป็นนักศึกษาในรายวิชาเดียวกัน เพื่อเพิ่มคุณภาพผลลัพธ์ทางการเรียนรู้	[24]

ตารางนี้แสดงให้เห็นว่า กระบวนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Personalized Learning Workflow) เป็นกระบวนการแบบเป็นลำดับขั้น โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ความแตกต่างของผู้เรียนและการสร้างโปรไฟล์เพื่อประเมินทักษะและความพร้อมในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล จากนั้นระบบจะระบุช่องว่างทักษะเพื่อนำไปสู่การออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับระดับความก้าวหน้าและความสนใจของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถได้รับบทเรียนที่ปรับให้เหมาะสมกับตนเอง แม้อยู่ในชั้นเรียนเดียวกัน ซึ่งช่วยยกระดับประสิทธิภาพการเรียนรู้โดยรวม

2) ระบบการเรียนรู้อัจฉริยะ (Intelligent Learning System / Intelligent Tutoring System (ILS/ITS))

ระบบการเรียนรู้แบบอัจฉริยะหรือระบบสอนอัจฉริยะ (ITS) เป็นสถาปัตยกรรมหลักที่สนับสนุนการเรียนรู้ดิจิทัลสมัยใหม่ โดยประกอบด้วย domain model, learner model และ tutor model เพื่อระบุสถานะความรู้ของผู้เรียน ประเมินความเข้าใจ และวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบ [25] งานวิจัยจำนวนมากยืนยันว่า ITS ช่วยเพิ่มความแม่นยำในการติดตามความรู้และสนับสนุนการเรียนรู้แบบปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ [26] โดยระบบจำเป็นต้องพิจารณาข้อมูลพฤติกรรมเชิงเวลา (temporal behavior) ของผู้เรียน เช่น รูปแบบการทำแบบฝึก ความผิดพลาด และความถี่ในการเรียนรู้ เพื่อปรับกลยุทธ์การสอนให้เหมาะสม [27], [28] ITS ยุคใหม่ผสาน Learning Analytics และ Machine Learning เพื่อทำนายพฤติกรรมการเรียนรู้และสร้างคำแนะนำอัตโนมัติ [29], [30] โดยเฉพาะเทคนิค Deep Knowledge Tracing (DKT) ซึ่งเป็นแบบจำลอง deep learning สำหรับติดตามพัฒนาการความรู้ของผู้เรียนตามลำดับเวลา พบว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่า Bayesian Knowledge Tracing ในการทำนายเส้นทางการเรียนรู้ [31], [32] นอกจากนี้ การบูรณาการ DKT ร่วมกับ Knowledge Graph ยังช่วยให้ระบบสามารถจัดลำดับกิจกรรมและออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับโครงสร้างความรู้ของรายวิชาได้อย่างเหมาะสม [33][34] ขณะเดียวกัน สถาปัตยกรรม Retrieval-Augmented Generation (RAG) ได้รับการนำมาใช้เพื่อเพิ่มความถูกต้องและความโปร่งใสของคำแนะนำ โดยผสานการค้นคืนข้อมูลจริงเข้ากับการสร้างคำตอบเชิงบริบท ช่วยลดปัญหา AI hallucination และสนับสนุนการอธิบายเหตุผลของคำแนะนำได้อย่างตรวจสอบได้ [35],[36],[37],[38] ร่วมกับการใช้ Large Language Models (LLMs) เช่น GPT ในบทบาทผู้ช่วยสอนอัจฉริยะ ซึ่งสามารถวิเคราะห์เนื้อหา สร้างแบบฝึกหัด และปรับรูปแบบการอธิบายให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์สูง [39],[40] อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้ LLM ในระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงความน่าเชื่อถือ จริยธรรม และผลกระทบต่อทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียนควบคู่กันไป [41],[42]

ตารางที่ 2 : Synthesis of Intelligent Learning System / Intelligent Tutoring System workflow

Component	Content (สรุปสาระสำคัญ)	Ref.
Core ITS Architecture	โครงสร้างหลักของ ITS ประกอบด้วย Domain Model, Learner Model และ Tutor Model ซึ่งสนับสนุนการวิเคราะห์ผู้เรียน การวางแผนสอน และการให้คำแนะนำอัตโนมัติ	[25]

Learner Knowledge Assessment	ระบบสามารถประเมินความเข้าใจของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้การแนะนำเนื้อหามีความแม่นยำและสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนมากขึ้น	[26]
Temporal Learning Behavior Modeling	ระบบต้องวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ตามเวลา เช่น ความสม่ำเสมอ ความผิดพลาด และรูปแบบการตอบ เพื่อปรับการสอนแบบทันที	[27]
Adaptive Instruction Strategy	กลไกการสอนต้องสามารถปรับเปลี่ยนตามข้อมูลใหม่จากผู้เรียน ทั้งในด้านระดับเนื้อหา ความยากง่าย และรูปแบบการเรียนรู้	[28]
Learning Analytics Integration	การผสาน Learning Analytics ช่วยให้ ITS ทำนายพฤติกรรมผู้เรียน เช่น ความเสี่ยงต่อการเรียนไม่สำเร็จ และเสนอการช่วยเหลือเฉพาะบุคคล	[29]
Machine Learning Enhancement	การใช้ Machine Learning ช่วยให้ระบบสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก สร้างแบบจำลองผู้เรียน และให้คำแนะนำที่เหมาะสมขึ้นแบบอัตโนมัติ	[30]
Sequential Knowledge Modeling	DKT ใช้โครงข่ายประสาทแบบลำดับเวลา (Recurrent Neural Networks) เพื่อเรียนรู้ลำดับพฤติกรรมของผู้เรียน เช่น การตอบถูก–ผิดในแบบฝึกหัด และคาดการณ์ระดับความรู้ในอนาคต	[31]
Performance Prediction Accuracy	งานวิจัยชี้ว่า DKT มีความแม่นยำสูงกว่า Bayesian Knowledge Tracing ในการทำนายระดับความรู้ของผู้เรียน ทำให้สามารถประเมินจุดอ่อนและความต้องการเสริมได้อย่างแม่นยำขึ้น	[32]
Knowledge Graph Integration	การผสาน DKT เข้ากับกราฟความรู้ช่วยให้ระบบสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหัวข้อเนื้อหาและจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับโครงสร้างความรู้จริงของรายวิชา	[33]
Adaptive Learning Path Support	การประมวลผลแบบลำดับเวลาของ DKT ทำให้ระบบสามารถสร้างเส้นทางการเรียนรู้แบบปรับตัว (adaptive pathway) ที่สอดคล้องกับความก้าวหน้าจริงของผู้เรียน	[34]
Retrieval Module	โมดูลค้นคืนข้อมูลทำหน้าที่ดึงข้อมูลจากฐานความรู้ที่เกี่ยวข้องกับบริบทการเรียน ช่วยให้ระบบสามารถอ้างอิงข้อมูลจริงเพื่อลดความคลาดเคลื่อนและสนับสนุนความถูกต้องของคำตอบ	[35]
Generation Module	โมดูลสร้างข้อความทำงานร่วมกับข้อมูลที่ค้นคืนมา เพื่อสร้างคำอธิบายหรือคำตอบที่มีความถูกต้องตามหลักฐาน ช่วยลดปัญหา AI hallucination ในบริบทการศึกษา	[36]
Context-Aware Learning Support	การผสาน retrieval + generation ทำให้ระบบสามารถแนะนำเนื้อหา เอกสาร หรือกิจกรรมที่ตรงกับ competency gap ของผู้เรียน เพิ่มความเฉพาะบุคคลของเส้นทางการเรียนรู้	[37]
Explainable Recommendation	RAG ช่วยให้ระบบสามารถให้ “คำอธิบายประกอบคำแนะนำ” โดยอ้างอิงข้อมูลจริง ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนเข้าใจเหตุผลของการเลือกเส้นทางหรือเนื้อหาที่ถูกแนะนำ	[38]
LLM as Intelligent Learning Assistant	LLM เช่น GPT ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยสอนอัจฉริยะ (intelligent assistant) ที่สามารถตอบคำถาม อธิบายเนื้อหา และให้การสนับสนุนการเรียนรู้ในเชิงสนทนาได้อย่างเป็นธรรมชาติ	[39]
Adaptive Content Generation	LLM สามารถสร้างคำอธิบาย สรุปเนื้อหา และแบบฝึกหัดที่ปรับระดับความยากง่ายตามโปรไฟล์ของผู้เรียน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้เฉพาะบุคคล	[40]
Opportunities & Challenges of ChatGPT in Education	งานวิจัยชี้ให้เห็นทั้งข้อดี เช่น การเข้าถึงความรู้ที่รวดเร็ว และความท้าทาย เช่น ความน่าเชื่อถือของข้อมูลและผลกระทบต่อทักษะคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียน	[41]
Ethical & Pedagogical Considerations	การใช้ LLM ในมหาวิทยาลัยต้องคำนึงถึงจริยธรรม ความโปร่งใส การกลั่นกรองเนื้อหา และผลกระทบต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบ	[42]

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ระบบการสอนอัจฉริยะ (Intelligent Tutoring System: ITS) ถูกพัฒนาบนสถาปัตยกรรมหลักที่ประกอบด้วยแบบจำลองสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ แบบจำลองเนื้อหา (Domain Model) ซึ่งทำหน้าที่จัด

โครงสร้างองค์ความรู้ของรายวิชา แบบจำลองผู้เรียน (Learner Model) ซึ่งติดตามความก้าวหน้าและสถานะการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละราย และแบบจำลองผู้สอน (Instructor Model) ซึ่งสะท้อนกลยุทธ์และแนวทางการจัดการเรียนการสอน แบบจำลองเหล่านี้สนับสนุนการประเมินความรู้และการวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยระบบมีการประเมินอย่างต่อเนื่องการสร้างแบบจำลองพฤติกรรมการเรียนรู้ตามช่วงเวลา และการปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

นอกจากนี้ ระบบยังบูรณาการการวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ (Learning Analytics) และการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) โดยประยุกต์ใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น Deep Knowledge Tracing ซึ่งใช้โครงข่ายประสาทเทียมในการพยากรณ์สถานะความรู้ของผู้เรียน และ Knowledge Graphs ซึ่งใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดต่าง ๆ ส่งผลให้ระบบสามารถคาดการณ์ผลลัพธ์การเรียนรู้ได้แม่นยำยิ่งขึ้นและสร้างเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลได้อย่างเหมาะสม

ยิ่งไปกว่านั้น การผสานแนวคิด Retrieval-Augmented Generation ร่วมกับโมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Models: LLMs) ช่วยให้ระบบสามารถให้คำแนะนำเชิงลึก สร้างเนื้อหาที่ปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสนับสนุนการเรียนรู้แบบสนทนาที่มีความโปร่งใสและคำนึงถึงจริยธรรม ส่งผลให้ประสิทธิภาพและคุณภาพของการเรียนรู้โดยรวมเพิ่มสูงขึ้น

3) ปัญญาประดิษฐ์แบบอธิบายได้ (Explainable AI (XAI))

XAI เป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบแนะนำในบริบทการศึกษา เนื่องจากผู้เรียนและผู้สอนต้องสามารถเข้าใจเหตุผลของคำแนะนำเพื่อนำไปใช้ในการเรียนรู้จริงได้อย่างมีความเชื่อมั่น งานวิจัยเสนอว่า คำอธิบายของระบบควรมีลักษณะโปร่งใส เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับผู้ใช้แต่ละกลุ่ม [43] กรอบ XAI-ED ได้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อการศึกษาโดยเฉพาะ โดยเน้นบทบาทของคำอธิบายในทุกระดับ ผู้เรียน ครู และผู้บริหาร [44] งานทดลองพบว่าความโปร่งใสช่วยเพิ่มความเชื่อถือของผู้ใช้ต่อระบบ AI ในสถานการณ์ที่มีผลกระทบสูง [45] ขณะที่งานด้าน Learning Analytics ใช้ XAI เพื่อช่วยให้ครูระบุปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้เรียนได้แม่นยำขึ้น [46] แนวคิด human-centric XAI ยังเน้นให้การออกแบบคำอธิบายมุ่งผู้ใช้เป็นศูนย์กลางเพื่อความมีประสิทธิภาพสูงสุด [47].งานวิจัยยังชี้ว่า โมเดลที่แม่นยำอาจไม่ได้รับการยอมรับหากไม่มีความสามารถในการตีความ [48],[49] การใช้ XAI แบบโต้ตอบช่วยให้ผู้เรียนและครูเข้าใจโครงสร้างการวิเคราะห์ของระบบ [50] การทบทวนแนวทาง XAI ยังกล่าวถึงความท้าทายด้านอคติ ความเป็นธรรม และความโปร่งใส [51] และงานที่ศึกษา cloud-AI ethics ย้ำความสำคัญของมาตรฐานจริยธรรมในระบบ AI ทางการศึกษา [52].

ตารางที่ 3 : Synthesis of Explainable AI (XAI) workflow

Component	Content (สรุปสาระสำคัญ)	Ref.
Role of Explainability in Education	XAI มีความสำคัญต่อระบบการศึกษา เนื่องจากผู้เรียนและผู้สอนต้องเข้าใจเหตุผลเบื้องหลังการตัดสินใจของโมเดล AI เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความไว้วางใจต่อระบบ	[43]
XAI-ED Framework	กรอบแนวคิด XAI-ED ถูกพัฒนาขึ้นเฉพาะสำหรับบริบทด้านการศึกษา โดยกำหนดประเภทของคำอธิบายและรูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสมกับผู้เรียน ครู และผู้ใช้อื่น ๆ	[44]
Human Trust & Decision Support	งานทดลองในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงสูงพบว่า การให้คำอธิบายร่วมกับผลลัพธ์ของ AI ส่งผลให้ผู้ใช้มีระดับความเชื่อมั่นและความเข้าใจเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ	[45]

XAI in Learning Analytics	การใช้ XAI ใน Learning Analytics ช่วยให้ผู้สอนเข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อผลลัพธ์ เช่น คะแนน ความเสี่ยง หรือระดับการมีส่วนร่วม ทำให้สามารถช่วยเหลือผู้เรียนได้ตรงจุด	[46]
Human-Centric Explainability	แนวคิด human-centric XAI เน้นให้คำอธิบายถูกออกแบบโดยคำนึงถึงความต้องการ ความสามารถ และบริบทของผู้ใช้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนรู้และการตัดสินใจ	[47]
Interpretability vs. Accuracy	งานวิจัยระบุว่าโมเดลที่ตีความได้ง่ายอาจได้รับการยอมรับมากกว่าแม้ความแม่นยำต่ำกว่า ขณะที่โมเดลกล่องดำแม่นยำสูงอาจไม่ได้รับความไว้วางใจจากผู้ใช้	[48]
Model Simplicity & Fairness	ความเรียบง่ายของโมเดลยังส่งผลต่อการรับรู้ความเป็นธรรมของผู้ใช้ โดยผู้เรียนและครูมักไว้วางใจโมเดลที่สามารถเข้าใจหลักการทำงานได้อย่างชัดเจน	[49]
Interactive XAI Tools	เครื่องมือ XAI แบบโต้ตอบช่วยพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดล AI และส่งเสริมทักษะ algorithmic literacy ของผู้ใช้ เช่น การสำรวจฟีเจอร์ที่มีผลต่อการทำนาย	[50]
XAI Methods & Challenges	การทบทวนเทคนิค XAI พบว่ามีความท้าทายหลายด้าน เช่น อคติ ความโปร่งใส การตีความผลลัพธ์ และความเป็นธรรม ซึ่งต้องพิจารณาเมื่อออกแบบระบบในบริบทการศึกษา	[51]
Ethical & Cloud-AI Governance	งานวิจัยเน้นว่าการบูรณาการ XAI กับระบบคลาวด์ต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัว และความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของโมเดล เพื่อรองรับมาตรฐานจริยธรรม	[52]

จากตารางที่ 3 สะท้อนให้เห็นว่า ปัญญาประดิษฐ์ที่อธิบายได้ (Explainable AI: XAI) มีบทบาทสำคัญในบริบททางการศึกษา โดยช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเข้าใจเหตุผลเบื้องหลังการตัดสินใจของระบบปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งส่งเสริมความโปร่งใส ความไว้วางใจ และการยอมรับต่อระบบอัจฉริยะ กรอบแนวคิด XAI-ED ได้รับการออกแบบมาโดยเฉพาะสำหรับบริบทการศึกษา โดยมีรูปแบบการอธิบายและการนำเสนอที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ใช้งานแต่ละประเภท

นอกจากนี้ งานวิจัยสะท้อนว่า XAI ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจของมนุษย์ โดยเฉพาะในบริบทที่มีความเสี่ยงสูง การนำเสนอคำอธิบายควบคู่กับผลลัพธ์จาก AI สามารถเพิ่มความเข้าใจและความเชื่อมั่นของผู้ใช้งานได้อย่างมีนัยสำคัญ การประยุกต์ใช้ XAI กับการวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ช่วยให้ผู้สอนสามารถระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ เช่น คะแนน ความเสี่ยง หรือระดับการมีส่วนร่วม และนำไปสู่การให้ความช่วยเหลือผู้เรียนได้อย่างตรงจุดมากขึ้น

ในด้านการออกแบบระบบ แนวคิด Human-Centric Explainability เน้นการปรับรูปแบบการอธิบายให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถ และบริบทของผู้ใช้งาน ขณะเดียวกัน งานวิจัยยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการสร้างสมดุลระหว่างความสามารถในการอธิบายและความแม่นยำของแบบจำลอง รวมถึงความเรียบง่ายของแบบจำลองและความเป็นธรรม ซึ่งล้วนส่งผลต่อการรับรู้และความไว้วางใจของผู้ใช้งาน ท้ายที่สุด การใช้เครื่องมือ XAI แบบโต้ตอบ ตลอดจนการคำนึงถึงจริยธรรม ความมั่นคงปลอดภัย ความเป็นส่วนตัว และธรรมาภิบาลในสภาพแวดล้อม Cloud-AI ถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการประยุกต์ใช้ XAI ทางการศึกษาอย่างมีความรับผิดชอบและยั่งยืน

4) บริบทการศึกษาระดับปริญญาตรี (Undergraduate Education Context)

ผู้เรียนในรายวิชาศึกษาทั่วไปมักมีพื้นฐานที่หลากหลาย ทำให้การจัดเนื้อหาแบบเดียวกันไม่สามารถตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนได้ งานวิจัยจำนวนมากจึงเน้นการใช้ข้อมูลเพื่อระบุผู้เรียนกลุ่มเสี่ยงและสร้างกิจกรรมเสริมที่เหมาะสม [53] การศึกษาความสามารถในการปรับตัวของผู้เรียนชี้ให้เห็นว่าการใช้โมเดลที่โปร่งใสและตีความได้สามารถสนับสนุนการตัดสินใจ

ด้านการเรียนรู้ได้ดีกว่าโมเดลกล่องดำ [54],[55] งานที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์บทสนทนาในชั้นเรียนยังยืนยันว่าครูมีความยอมรับต่อระบบ AI มากขึ้นเมื่อสามารถเข้าใจเหตุผลเบื้องหลังการวิเคราะห์ของระบบ [56] นอกจากนี้ ความโปร่งใสของโมเดลยังเป็นปัจจัยสำคัญในการนำเครื่องมือทำนาย drop-out ไปใช้จริงในสถาบันการศึกษา [57].

ตารางที่ 4 : Synthesis of Undergraduate Education Context workflow

Component	Content (สรุปสาระสำคัญ)	Ref.
Learner Diversity in General Education	ผู้เรียนในรายวิชาศึกษาทั่วไปมีความหลากหลายด้านพื้นฐาน แรงจูงใจ และทักษะดิจิทัล ทำให้การจัดการเรียนรู้แบบเดียวไม่เพียงพอ จึงต้องมีระบบที่ช่วยรองรับความแตกต่างรายบุคคล	[53]
Risk Prediction & Early Identification	งานวิจัยเสนอให้ใช้ข้อมูลผลการเรียน พฤติกรรม และการมีส่วนร่วมเพื่อระบุนักศึกษากลุ่มเสี่ยง ช่วยให้สถาบันสามารถออกแบบการช่วยเหลือเชิงรุกได้	[54]
Model Transparency in Higher Education	การเปรียบเทียบโมเดลกล่องดำและโมเดลที่ตีความได้พบว่า ความสามารถในการอธิบายผลลัพธ์มีผลต่อความไว้วางใจของผู้เรียนและครู มากกว่าความแม่นยำเพียงอย่างเดียว	[55]
Classroom Interaction & Teacher Acceptance	การใช้ XAI วิเคราะห์บทสนทนาในชั้นเรียนแสดงให้เห็นว่า ครูมีแนวโน้มยอมรับระบบวิเคราะห์มากขึ้นเมื่อสามารถเข้าใจเหตุผลเบื้องหลังผลการประเมินของระบบ	[56]
Ethical Use of Predictive Models in Higher Education	งานด้าน dropout prediction ระบุว่า การใช้โมเดลทำนายในอุดมศึกษาต้องมีความโปร่งใสและอธิบายได้ เพื่อป้องกันความเสี่ยงด้านจริยธรรมและการตีความผิดพลาด	[57]

จากตารางที่ 4 สะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนและความหลากหลายของการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา โดยผู้เรียนในรายวิชาศึกษาทั่วไปมีพื้นฐาน แรงจูงใจ และทักษะดิจิทัลที่แตกต่างกัน แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเดียวไม่สามารถตอบสนองผู้เรียนทุกคนได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น ระบบสนับสนุนการเรียนรู้จำเป็นต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

นอกจากนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรม และระดับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน สามารถช่วยพยากรณ์ความเสี่ยงและระบุผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือได้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น ทำให้สถาบันสามารถออกแบบมาตรการสนับสนุนเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพได้ ในด้านปัญญาประดิษฐ์ งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าความโปร่งใสและความสามารถในการอธิบายผลลัพธ์ของแบบจำลองมีอิทธิพลต่อความไว้วางใจและการยอมรับของผู้เรียนและผู้สอนมากกว่าความแม่นยำของแบบจำลองเพียงอย่างเดียว

ขณะเดียวกัน การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ที่อธิบายได้ในการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนช่วยเพิ่มการยอมรับของผู้สอน เมื่อผู้สอนสามารถเข้าใจเหตุผลเบื้องหลังผลการประเมินของระบบได้อย่างชัดเจน สุดท้าย ประเด็นด้านจริยธรรมในการใช้แบบจำลองเชิงพยากรณ์ในระดับอุดมศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง ระบบจำเป็นต้องมีความโปร่งใสและสามารถอธิบายได้ เพื่อป้องกันความเสี่ยงทางจริยธรรมและการตีความผลลัพธ์ที่คลาดเคลื่อน

5) ระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้ (Learning Path Recommendation Systems)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องชี้ว่า ระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้ต้องอาศัยข้อมูลผู้เรียน โครงสร้างเนื้อหา และแบบจำลองความรู้เพื่อจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่สุด [58] ระบบสมัยใหม่ใช้กราฟความรู้ เทคนิค optimization และการ

วิเคราะห์จุดอ่อนความรู้เพื่อสร้างเส้นทางที่ปรับเปลี่ยนตามผู้เรียนได้อย่างยืดหยุ่น [59],[60] งานด้านจริยธรรมระบุว่า ความโปร่งใสและคำอธิบายของระบบแนะนำมีบทบาทสำคัญต่อความไว้วางใจทางการศึกษา [61] ขณะที่งานเชิงอนาคตเกี่ยวกับ ChatGPT และ AI ในมหาวิทยาลัยเสนอว่าการใช้ LLM สามารถช่วยเสริมคุณภาพคำแนะนำและช่วยอธิบายเส้นทางการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น [62].

ตารางที่ 5 : Synthesis of Learning Path Recommendation Systems workflow

Component	Content (สรุปสาระสำคัญ)	Ref.
Learning Path Optimization	ใช้อัลกอริทึมด้านการเพิ่มประสิทธิภาพ (optimization algorithms) เพื่อกำหนดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่สุด โดยพิจารณาจากความรู้เดิม ความพร้อม และข้อจำกัดของผู้เรียน	[58]
Knowledge Graph–Based Pathway Design	ใช้กราฟความรู้ (Knowledge Graph) เพื่อแสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ของเนื้อหา ทำให้ระบบสามารถค้นหาเส้นทางที่เหมาะสมตามลำดับความรู้และช่องว่างของผู้เรียน	[59]
Weak Concept Mining	วิเคราะห์ “จุดอ่อนความรู้ (weak concepts)” จากข้อมูลการทำแบบฝึกและพฤติกรรมการเรียนรู้ เพื่อแนะนำเนื้อหาที่ช่วยเสริมประเด็นที่ผู้เรียนยังเข้าใจไม่ดี	[60]
Explainable Recommendation Ethics	งานวิจัยด้านจริยธรรมของระบบแนะนำชี้ว่าความโปร่งใส ความยุติธรรม และความสามารถในการอธิบาย เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความไว้วางใจและความยอมรับจากผู้ใช้	[61]
Future Trends: LLM-enhanced Learning Pathways	งานล่าสุดชี้ว่า ChatGPT และ LLM สามารถช่วยอธิบายเหตุผลของเส้นทางการเรียนรู้ สร้างคำแนะนำเชิงลึก และเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลในระบบแนะนำสมัยใหม่	[62]

จากตารางที่ 5 สาระสำคัญชี้ให้เห็นว่า ระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้ มีโครงสร้างที่มุ่งปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละราย โดยอาศัยอัลกอริทึมเชิงการเพิ่มประสิทธิภาพที่คำนึงถึงความรู้พื้นฐานเดิม ความพร้อมในการเรียนรู้ และข้อจำกัดของผู้เรียน การออกแบบเส้นทางการเรียนรู้โดยใช้กราฟความรู้ช่วยให้ระบบสามารถเข้าใจความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของเนื้อหา และคัดเลือกเส้นทางที่สอดคล้องกับฐานความรู้และช่องว่างการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแม่นยำ

นอกจากนี้ การวิเคราะห์แนวคิดที่ผู้เรียนมีความอ่อน (weak concept mining) จากข้อมูลการทำแบบฝึกหัดและพฤติกรรมการเรียนรู้ ช่วยให้ระบบสามารถแนะนำเนื้อหาที่ตอบโจทย์จุดอ่อนของผู้เรียนได้อย่างตรงจุด ในมิติด้านจริยธรรม งานวิจัยระบุว่าความโปร่งใส ความเป็นธรรม และความรับผิดชอบของระบบแนะนำมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความไว้วางใจและการยอมรับของผู้ใช้งาน ท้ายที่สุด แนวโน้มการบูรณาการโมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Models: LLMs) เช่น ChatGPT ช่วยเสริมเหตุผลเบื้องหลังการจัดเส้นทางการเรียนรู้ สร้างคำแนะนำเชิงลึก และยกระดับการเรียนรู้เฉพาะบุคคลในระบบแนะนำสมัยใหม่

1.5.1.2. ระยะการออกแบบและพัฒนาระบบ โดยนำกรอบแนวคิดไปพัฒนาเป็นระบบต้นแบบที่บูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ เช่น การติดตามความรู้ของผู้เรียนและระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้

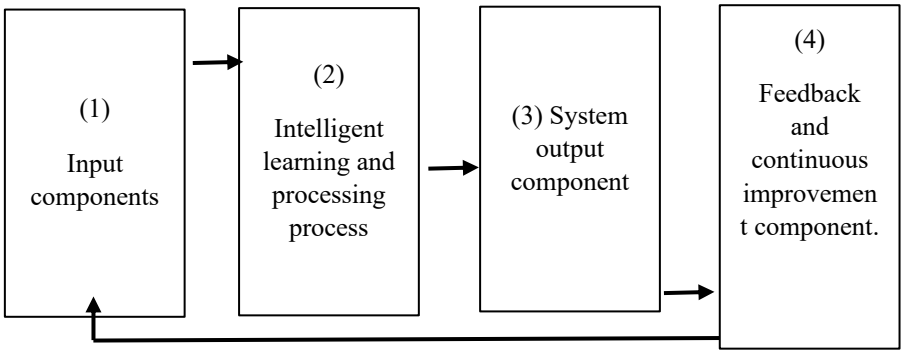
1.5.1.3. ระยะการประเมินประสิทธิภาพของระบบ โดยประเมินความเหมาะสมและประสิทธิภาพของระบบผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและการทดลองใช้งาน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาระบบให้มีความสมบูรณ์

รูปแบบการวิจัยดังกล่าวช่วยให้สามารถพัฒนาระบบที่มีความสอดคล้องทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.2 การพัฒนากรอบแนวคิดของระบบ (Framework Development)

การพัฒนากรอบแนวคิดของระบบดำเนินการโดยการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เฉพาะบุคคล ระบบการเรียนรู้อัจฉริยะ การติดตามสถานะความรู้ของผู้เรียน และระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้ ซึ่งตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับนานาช่วงปี ค.ศ. 2019–2025 การสังเคราะห์ดังกล่าวครอบคลุมแนวคิดด้านปัญญาประดิษฐ์ การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ และการออกแบบระบบสนับสนุนการตัดสินใจทางการศึกษา

ผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยถูกนำมาใช้ในการออกแบบกรอบแนวคิดของระบบตามโครงสร้าง Input–Process–Output–Feedback (IPOF) โดยกำหนดองค์ประกอบหลักของระบบ ได้แก่ ข้อมูลนำเข้า กลไกการประมวลผลและการวิเคราะห์อัจฉริยะ ผลลัพธ์ของระบบ และกลไกป้อนกลับเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ กรอบแนวคิดถูกออกแบบให้รองรับการบูรณาการกลไกการติดตามสถานะความรู้ของผู้เรียนเชิงลำดับเวลา ระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้ และกลไกการอธิบายผลลัพธ์เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจด้านการเรียนรู้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบ

1.5.3 การตรวจสอบความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ (Framework Validation by Experts)

การตรวจสอบความเหมาะสมของกรอบแนวคิดระบบดำเนินการโดยการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ (expert-based validation) ซึ่งเหมาะสมกับการวิจัยเชิงออกแบบที่มุ่งตรวจสอบความถูกต้องเชิงแนวคิดและความเป็นไปได้ในการนำกรอบแนวคิดไปพัฒนาเป็นระบบในอนาคต ผู้เชี่ยวชาญถูกคัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อให้ครอบคลุมมุมมองที่หลากหลายและสอดคล้องกับลักษณะของกรอบแนวคิดที่พัฒนา

ผู้เชี่ยวชาญจำนวนทั้งสิ้น 15 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านปัญญาประดิษฐ์เพื่อการศึกษา และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป โดยจำนวนดังกล่าวอยู่ในช่วงที่เหมาะสมสำหรับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและการประเมินกรอบแนวคิดเชิงระบบตามข้อเสนอ

ของ Polit และ Beck (2006) [63] ผู้วิจัยจัดส่งเอกสารอธิบายกรอบแนวคิดของระบบ พร้อมแบบประเมินความเหมาะสมให้แก่ผู้เชี่ยวชาญผ่านช่องทางออนไลน์ และเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในรูปแบบปลายเปิด

1.5.4. เครื่องมือวิจัยและตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน (Research Instruments and Measures)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ครอบคลุม 5 มิติ ได้แก่ 1) คุณภาพของระบบ (System Quality) 2) คุณภาพเชิงปัญญาประดิษฐ์ (Intelligence Quality) 3) คุณภาพด้านการตัดสินใจ (Decision Quality) 4) คุณภาพด้านการเรียนรู้ (Learning Quality) และ 5) คุณภาพด้านผู้ใช้และสภาพแวดล้อม (User and Environment Quality) โดยเครื่องมือดังกล่าวได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ด้วยดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item–Objective Congruence: IOC) เพื่อให้มั่นใจว่าข้อคำถามสามารถสะท้อนวัตถุประสงค์ของการประเมินกรอบแนวคิดได้อย่างเหมาะสม

1.5.5. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายระดับความเหมาะสมของกรอบแนวคิดระบบในภาพรวมและในแต่ละมิติการประเมิน นอกจากนี้ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือประเมินใช้ค่าดัชนี IOC โดยกำหนดเกณฑ์การยอมรับที่ค่า IOC ≥ 0.50 (Rovinelli & Hambleton (1977))[64] การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายระดับความเหมาะสมของกรอบแนวคิดเชิงระบบ โดยไม่ได้มุ่งสรุปผลเชิงอนุมานหรืออ้างอิงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

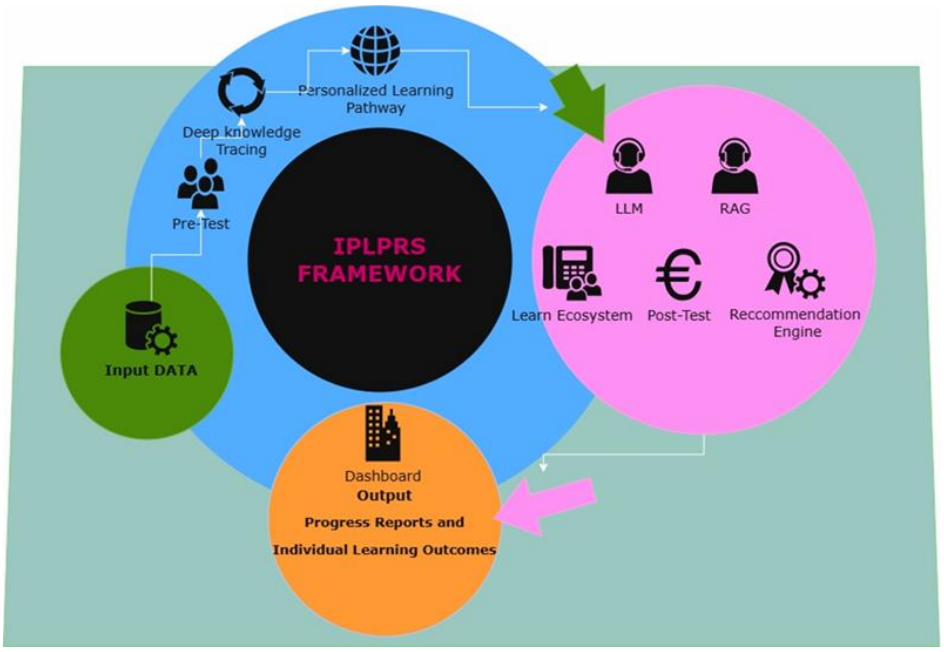
1.5.6. จริยธรรมการวิจัย (Research Ethics)

งานวิจัยนี้ดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยทางการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านได้รับข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และกระบวนการวิจัยอย่างชัดเจน และให้ความยินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยสมัครใจ ผู้เชี่ยวชาญสามารถถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่ส่งผลกระทบใด ๆ ต่อสถานะทางวิชาชีพ ข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินถูกนำเสนอในรูปแบบภาพรวมเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการ โดยไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และมีการจัดการข้อมูลตามหลักการรักษาความลับและความปลอดภัยของข้อมูล

1.6 ผลการวิจัย

1.6.1 กรอบแนวคิดของระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะ (IPLPRS)

ผลการวิจัยในส่วนของกรอบแนวคิดระบบ คือกรอบแนวคิดของระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะ (Intelligent Personalized Learning Pathway Recommendation System: IPLPRS) ซึ่งได้รับการออกแบบเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจด้านการเรียนรู้ในบริบทของรายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี โดยกรอบแนวคิดดังกล่าวพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจัดโครงสร้างตามแนวคิด Input–Process–Output–Feedback (IPOF) กรอบแนวคิด IPLPRS ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลนำเข้า (Input) กระบวนการประมวลผลและการวิเคราะห์อัจฉริยะ (Process) ผลลัพธ์ของระบบ (Output) และกลไกป้อนกลับเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Feedback) ซึ่งแต่ละองค์ประกอบได้รับการออกแบบให้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบเพื่อรองรับการเรียนรู้เฉพาะบุคคลและการสนับสนุนการตัดสินใจทางการศึกษา ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ไดอะแกรมแสดงกรอบแนวคิดของ Intelligent Personalized Learning Pathway Recommendation System (IPLPRS Framework)

1.6.1.1. องค์ประกอบข้อมูลนำเข้า (Input) ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน ข้อมูลพฤติกรรมการเรียนรู้ ผลการประเมินก่อนเรียน (Pre-Test) และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแผนการเรียนรู้ ซึ่งใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการสะท้อนระดับความพร้อมและสถานะความรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงเวลา

1.6.1.2. องค์ประกอบกระบวนการประมวลผล (Process) เป็นกระบวนการเรียนรู้และการประมวลผลอัจฉริยะ (Learning and Intelligent Processing) และเป็นแกนหลักของระบบ โดยใช้ Deep Knowledge Tracing (DKT) ในการติดตามและพยากรณ์พัฒนาการความรู้ของผู้เรียนเชิงลำดับเวลา ผลลัพธ์ ถูกนำไปใช้ในการสร้างเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Personalized Learning Pathway) ระบบบูรณาการ Large Language Models (LLMs) ร่วมกับ Retrieval-Augmented Generation (RAG) เพื่อสร้างคำแนะนำและเนื้อหาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะบุคคลอย่างแม่นยำและยืดหยุ่น

1.6.1.3. องค์ประกอบผลลัพธ์ (Output Components) ซึ่งนำเสนอความก้าวหน้าการเรียนรู้ ผลการประเมินรายบุคคล และข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจของผู้เรียนและผู้สอน ระบบยังใช้ Post-Test และ Recommendation Engine เพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้และสร้างคำแนะนำในรอบถัดไป

1.6.1.4. องค์ประกอบป้อนกลับ (Feedback) ทำหน้าที่นำข้อมูลจากผลการเรียนรู้และการประเมินกลับเข้าสู่ระบบ เพื่อสนับสนุนการปรับปรุงแบบจำลองผู้เรียนและกลไกการแนะนำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้กรอบแนวคิดสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมและพัฒนาการของผู้เรียนในระยะยาว

1.6.2. ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือประเมินกรอบแนวคิด

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือประเมินกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้วยดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item–Objective Congruence: IOC) พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC ไม่ต่ำกว่า 0.50 และมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 0.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์การยอมรับที่กำหนดไว้ ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เครื่องมือ

ประเมินมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบกรอบแนวคิดเชิงระบบ และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดได้อย่างเหมาะสมในเชิงเนื้อหา

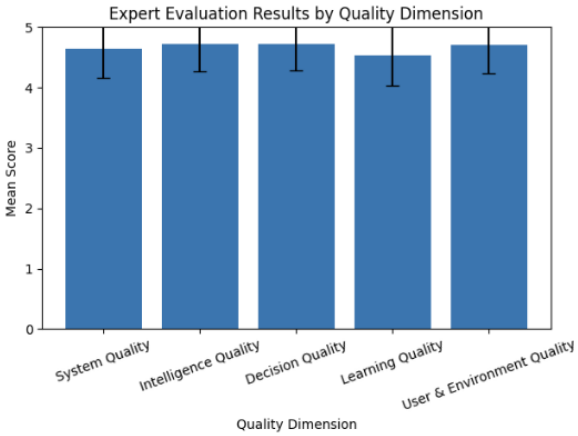
1.6.3. ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิด IPLPRS โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิด IPLPRS จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบ IPLPRS (n = 15 ผู้เชี่ยวชาญ)

มิติคุณภาพ	ลำดับ	ประเด็นประเมิน	สาระสำคัญที่ประเมิน	Mean	SD	ระดับ
1) System Quality คุณภาพของระบบ	1	ความครบถ้วนของข้อมูลนำเข้า (Input Data)	ระบบรวบรวมข้อมูลผู้เรียน–รายวิชา–ผู้สอนได้ครบถ้วน	4.67	0.49	มากที่สุด
	2	ความชัดเจนของลำดับขั้นตอนระบบ	ขั้นตอนตามกรอบแนวคิดมีความต่อเนื่อง	4.67	0.49	มากที่สุด
	3	ความเหมาะสมของ Dashboard Output	แสดง Progress, Pathway, Feedback และ XAI อย่างชัดเจน	4.60	0.51	มากที่สุด
			ค่าเฉลี่ยมิติที่ 1	4.64	0.48	มากที่สุด
2) Intelligence Quality คุณภาพด้านปัญญาประดิษฐ์	4	ความเหมาะสมของการใช้ Deep Knowledge Tracing (DKT) ในการติดตามและพยากรณ์สถานะความรู้ของผู้เรียน	วิเคราะห์และพยากรณ์การเรียนรู้ได้แม่นยำ	4.80	0.41	มากที่สุด
	5	ความสอดคล้องของการใช้ RAG + LLM	เพิ่มความแม่นยำของคำแนะนำและเนื้อหา	4.80	0.41	มากที่สุด
	6	การทำงานร่วมกันของโมดูล AI	เชื่อมโยง AI กับกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสม	4.67	0.49	มากที่สุด
	7	ความเหมาะสมของ Explainable AI (XAI)	อธิบายเหตุผลของคำแนะนำได้โปร่งใส	4.60	0.51	มากที่สุด
			ค่าเฉลี่ยมิติที่ 2	4.72	0.45	มากที่สุด
3) Decision Quality คุณภาพด้านการตัดสินใจ	8	ความเหมาะสมของ Personalized Learning Pathway	เส้นทางเรียนรู้ตอบสนองความแตกต่างผู้เรียน	4.87	0.35	มากที่สุด
	9	ความถูกต้องของ Recommendation Engine	ปรับบทเรียนและแบบฝึกหัดตามผลการเรียน	4.60	0.51	มากที่สุด
			ค่าเฉลี่ยมิติที่ 3	4.73	0.45	มากที่สุด

4) Learning Quality คุณภาพด้านการเรียนรู้	10	ความเหมาะสมของ Pre-test	วัดความรู้ตั้งต้นและสมรรถนะผู้เรียนได้จริง	4.47	0.52	มากที่สุด
	11	ความเหมาะสมของ Post-test	สะท้อนพัฒนาการเรียนรู้ได้ชัดเจน	4.67	0.49	มากที่สุด
	12	ความสอดคล้องกับ Course Learning Outcomes	รองรับ LOs ของรายวิชาศึกษาทั่วไป	4.33	0.49	มาก
	13	ความสามารถลดความเหลื่อมล้ำการเรียนรู้	ผู้เรียนต่างพื้นฐานเรียนรู้ตามจังหวะตนเอง	4.67	0.49	มากที่สุด
			ค่าเฉลี่ยมิติที่ 4	4.53	0.50	มากที่สุด
5) User & Environment Quality คุณภาพด้านผู้ใช้และสภาพแวดล้อมการใช้งาน	14	ความเป็นไปได้ของการใช้งานจริง	ใช้งานได้ในมหาวิทยาลัยภายใต้ทรัพยากรจริง	4.73	0.46	มากที่สุด
	15	ความคุ้มค่า (Cost–Benefit Ratio)	คุ้มค่าต่อผู้เรียนและผู้สอนเมื่อเทียบต้นทุน	4.67	0.49	มากที่สุด
			ค่าเฉลี่ยมิติที่ 5	4.70	0.47	มากที่สุด
			ค่าเฉลี่ยรวม	4.65	0.48	มากที่สุด

ภาพที่ 5 กราฟแสดงผลการประเมินโดยผู้เชียวชาญ ทั้ง 5 ด้าน

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสม พบว่า กรอบแนวคิดมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่า ($\bar{x}$ = 4.65 S.D. = 0.48) และทุกมิติได้รับการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาแยกตามมิติการประเมิน พบว่า มิติด้านคุณภาพการตัดสินใจ (Decision Quality) ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงความเหมาะสมของกรอบแนวคิดในการสนับสนุนการตัดสินใจด้านการเรียนรู้ในมุมมองของ

ผู้เชี่ยวชาญ รองลงมาคือมิติด้านคุณภาพเชิงปัญญาประดิษฐ์ (Intelligence Quality) ซึ่งสะท้อนถึงความเหมาะสมของการออกแบบกลไกการติดตามสถานะความรู้ของผู้เรียน การจัดลำดับเส้นทางการเรียนรู้ และการบูรณาการกลไกการอธิบายผลลัพธ์ในระดับแนวคิด มิติด้านคุณภาพของระบบ (System Quality) ได้รับการประเมินว่าอยู่ในระดับมาก โดยผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ากรอบแนวคิดมีโครงสร้างที่ชัดเจน เป็นระบบ และมีความเป็นไปได้ในการนำไปพัฒนาเป็นระบบต้นแบบในอนาคต ขณะที่มิติด้านคุณภาพการเรียนรู้ (Learning Quality) และมิติด้านคุณภาพผู้ใช้และสภาพแวดล้อม (User and Environment Quality) ได้รับการประเมินในระดับมากเช่นกัน สะท้อนถึงศักยภาพของกรอบแนวคิดในการสนับสนุนการเรียนรู้เฉพาะบุคคลและการนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทสถาบันอุดมศึกษา

1.7 อภิปรายและสรุปผล

1.7.1. อภิปรายผล

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะ (IPLPRS) มีความเหมาะสมในเชิงโครงสร้างและเชิงระบบในมุมมองของผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะการจัดวางองค์ประกอบของระบบตามแนวคิด Input–Process–Output–Feedback (IPOF) ซึ่งช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนและการสนับสนุนการตัดสินใจด้านการเรียนรู้เป็นไปอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับแนวทางของระบบสอนอัจฉริยะและการเรียนรู้เฉพาะบุคคลที่เน้นการใช้ข้อมูลผู้เรียนหลายมิติ [3], [5], [9] ผลการประเมินในมิติด้านคุณภาพการตัดสินใจที่อยู่ในระดับสูงที่สุดสะท้อนถึงจุดเด่นของกรอบแนวคิดในการจัดวางบทบาทของระบบในฐานะเครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจทางการศึกษา มากกว่าการเป็นเพียงเครื่องมือการเรียนรู้หรือระบบอัตโนมัติที่ทำงานแทนมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยด้าน intelligent tutoring systems และ decision support ในบริบทการศึกษา [4], [8], [10] นอกจากนี้ การออกแบบกรอบแนวคิดให้รองรับการติดตามสถานะความรู้ของผู้เรียนเชิงลำดับเวลาและการวิเคราะห์ช่องว่างความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยด้าน student modeling และ knowledge tracing ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของข้อมูลเชิงพลวัตในการจัดเส้นทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคล [13], [16] ขณะเดียวกัน การผสานแนวคิดการใช้ Retrieval-Augmented Generation ร่วมกับโมเดลภาษาขนาดใหญ่ในระดับกรอบแนวคิด ช่วยสนับสนุนการสร้างคำอธิบายของข้อเสนอแนะในลักษณะที่โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มของ Explainable Artificial Intelligence in Education ที่มุ่งเพิ่มความเชื่อมั่น ความเข้าใจ และการยอมรับของผู้ใช้ต่อระบบอัจฉริยะ [44], [48], [51] ผลการประเมินในมิติด้านคุณภาพการเรียนรู้และด้านผู้ใช้และสภาพแวดล้อมยังสะท้อนให้เห็นว่ากรอบแนวคิดมีศักยภาพในการรองรับบริบทของรายวิชาศึกษาทั่วไปซึ่งมีความหลากหลายของผู้เรียนสูง อันเป็นประเด็นที่ถูกกล่าวถึงอย่างต่อเนื่องในงานวิจัยด้าน adaptive learning และ personalized learning path recommendation ในระดับอุดมศึกษา [20], [22], [25], [30] อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญบางส่วนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การเชื่อมโยงกรอบแนวคิดกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชาและการนำไปใช้ในสถานการณ์จริงควรได้รับการพิจารณาเพิ่มเติมในขั้นตอนการพัฒนาระบบต้นแบบหรือการศึกษาวิจัยในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับข้อจำกัดของงานวิจัยเชิงออกแบบที่มุ่งตรวจสอบความเหมาะสมเชิงแนวคิดของกรอบแนวคิดระบบ มากกว่าการประเมินประสิทธิผลเชิงประจักษ์จากการใช้งานจริงกับผู้เรียน [21], [63], [64]

1.7.2. สรุปผลและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

งานวิจัยนี้ได้นำเสนอการพัฒนาระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอัจฉริยะ (Intelligent Personalized Learning Pathway Recommendation System: IPLPRS) สำหรับรายวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี โดยมุ่งเน้นการ

พัฒนาระบบเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจด้านการเรียนรู้ในบริบทอุดมศึกษา แนวคิดดังกล่าวได้รับการออกแบบตามโครงสร้าง Input–Process–Output–Feedback (IPOF) และบูรณาการแนวคิดการติดตามสถานะความรู้ของผู้เรียนเชิงลำดับเวลา ระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้ และกลไกการอธิบายผลลัพธ์ในระดับแนวคิด ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญสะท้อนให้เห็นว่ากรอบแนวคิดมีความเหมาะสมในเชิงโครงสร้างและเชิงระบบในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะในมิติด้านการสนับสนุนการตัดสินใจและคุณภาพด้านปัญญาประดิษฐ์ ทั้งนี้ ผลการวิจัยเน้น(1) ประสิทธิภาพของระบบ(2) ความเหมาะสมของระบบ (3) ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

งานวิจัยในอนาคตควรมุ่งพัฒนากรอบแนวคิด IPLPRS ไปสู่การสร้างระบบต้นแบบและดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง เพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ การยอมรับของผู้ใช้ และความเชื่อมั่นต่อคำแนะนำของระบบในบริบทการใช้งานจริง นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการเชื่อมโยงเส้นทางการเรียนรู้ที่ระบบแนะนำกับ ผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชา และบทบาทของกลไกการอธิบายผลลัพธ์ต่อการตัดสินใจของผู้สอนและผู้เรียนในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่หลากหลาย การขยายการวิจัยไปสู่บริบทสถาบันอุดมศึกษาที่แตกต่างกันจะช่วยเสริมความแข็งแรงของกรอ บแนวคิดและสนับสนุนการนำไปใช้เป็นระบบสนับสนุนการตัดสินใจทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว

1.8. รายการอ้างอิง (Referrence)

[1] P. Lehane, D. Scully, and M. O'Leary, "Why multimedia might matter: The impact of animations and images on item performance and test-taker behaviour," *British Journal of Educational Technology*, vol. 55, no. 1, pp. 398–416, Jan. 2024, doi: 10.1111/bjet.13369.

[2] E. Triastuti, W. Triwibowo, D. A. Candraningrum, A. D. Saputra, and B. G. C. Widati, *One Divide or Many Divides? Underprivileged ASEAN Communities' Meaningful Digital Literacy and Response to Disinformation*. Jakarta, Indonesia: ASEAN Foundation, 2024.

[3] J. E. Thompson, "Student Modeling in an Intelligent Tutoring System," M.S. thesis, Dept. of Electrical and Computer Engineering, Air Force Institute of Technology, Air University, Wright-Patterson Air Force Base, OH, USA, 1996. [Online]. Available: https://scholar.afit.edu/etd/5883.

[4] W. Chango, R. Cerezo, M. Sanchez-Santillan, R. Azevedo, and C. Romero, "Improving prediction of students' performance in intelligent tutoring systems using attribute selection and ensembles of different multimodal data sources," *Journal of Computing in Higher Education*, vol. 33, pp. 614–634, 2021, doi: 10.1007/s12528-021-09298-8.

[5] H. A. Alrakhawi, N. Jamiat, and S. S. Abu-Naser, "Intelligent tutoring systems in education: A systematic review of usage, tools, effects and evaluation," *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, vol. 101, no. 4, pp. 1205–1225, Feb. 2023.

[6] A. C. S., J. Jose, N. J. Fernandez, B. Joseph, L. Kuriakose, and N. N. Varghese, "Evolving educational technologies: A bibliometric study on AI in intelligent tutoring systems," *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, vol. 102, no. 10, pp. 1–19, 2024.

[7] Y. Fang, A. Lippert, Z. Cai, S. Chen, J. C. Frijters, D. Greenberg, and A. C. Graesser, "Patterns of adults with low literacy skills interacting with an intelligent tutoring system," *International Journal of Artificial Intelligence in Education*, vol. 32, pp. 297–322, 2022, doi: 10.1007/s40593-021-00266-y.

[8] E. Kochmar, D. D. Vu, R. Belfer, V. Gupta, I. V. Serban, and J. Pineau, "Automated data-driven generation of personalized pedagogical interventions in intelligent tutoring systems," *International Journal of Artificial Intelligence in Education*, vol. 32, pp. 323–349, 2022.

[9] M. A. Chaudhry and E. Kazim, "Artificial intelligence in education (AIEd): A high-level academic and industry note 2021," *AI and Ethics*, vol. 2, pp. 157–165, 2022.

[10] O. Sychev, N. Penskoy, A. Anikin, M. Denisov, and A. Prokudin, "Improving comprehension: Intelligent tutoring system explaining the domain rules when students break them," *Education Sciences*, vol. 11, no. 11, p. 719, 2021.

[11] V. Liu, E. Latif, and X. Zhai, "Advancing education through tutoring systems: A systematic literature review," *arXiv* preprint arXiv:2503.09748, 2025. [Online]. Available: https://arxiv.org/abs/2503.09748 (if applicable). Accessed: Dec. 7, 2025.

[12] Y. Lu, Y. Pian, P. Chen, Q. Meng, and Y. Cao, "RadarMath: An Intelligent Tutoring System for Math Education," in Proc. 35th AAAI Conf. on Artificial Intelligence (AAAI-21), Vancouver, Canada, 2021, pp. 16087–16089.

[13] Z. Wang, W. Yan, C. Zeng, Y. Tian, and S. Dong, "A unified interpretable intelligent learning diagnosis framework for learning performance prediction in intelligent tutoring systems," *International Journal of Intelligent Systems*, vol. 2023, Art. ID 4468025, Feb. 2023.

[14] R. Furlan *et al*., "A natural language processing–based virtual patient simulator and intelligent tutoring system for the clinical diagnostic process: Simulator development and case study," *JMIR Medical Informatics*, vol. 9, no. 4, p. e24073, 2021.

[15] Lalit, Y. Kumar, Anu, S. Kumar, D. Khurana, and Mrinal, "A study on the application of machine learning in adaptive intelligent tutoring systems," *International Journal of Environmental Sciences*, vol. 11, no. 13s, pp. 772–780, 2025.

[16] S. S. Gadde and V. D. R. Kalli, "A qualitative comparison of techniques for student modelling in intelligent tutoring systems," *International Journal of Advanced Research in Computer and Communication Engineering*, vol. 9, no. 11, pp. 75–81, 2020.

[17] I. U. Haq *et al*., "Dynamic group formation with intelligent tutor collaborative learning: A novel approach for next generation collaboration," *IEEE Access*, vol. 9, pp. 143406–143422, 2021.

[18] N. Singh, V. K. Gunjan, A. K. Mishra, R. K. Mishra, and N. Nawaz, "SeisTutor: A custom-tailored intelligent tutoring system and sustainable education," *Sustainability*, vol. 14, p. 4167, 2022.

[19] P. Phobun and J. Vicheanpanya, "Adaptive intelligent tutoring systems for e-learning systems," *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol. 2, pp. 4064–4069, 2010.

[20] C.-H. Su, "Designing and developing a novel hybrid adaptive learning path recommendation system (ALPRS) for gamification mathematics geometry course," *EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, vol. 13, no. 6, pp. 2275–2298, 2017.

[21] A. Fazlollahi *et al.*, "Effect of artificial intelligence tutoring vs expert instruction on learning simulated surgical skills among medical students," *JAMA Network Open*, vol. 5, no. 2, p. e2149008, Feb. 2022, doi: 10.1001/jamanetworkopen.2021.49008.

[22] V. Vagale, L. Niedrite, and S. Ignatjeva, "Application of the recommended learning path in the personalized adaptive e-learning system," *Baltic Journal of Modern Computing*, vol. 8, no. 4, pp. 618–637, 2020.

[23] L. Li, "Personalized college English vocabulary learning path design incorporating adaptive algorithms," *International Journal for Housing Science and Its Applications*, vol. 46, no. 3, pp. 8337–8348, 2025.

[24] Y. Ma, L. Wang, J. Zhang, Y. Liu, and X. Zhong, "A personalized learning path recommendation method incorporating multi-algorithm," *Applied Sciences*, vol. 13, no. 7, pp. 1–18, 2023.

[25] I. Gligorea, M. Cioca, R. Oancea, A. Barbat, and C. Bratu, "Adaptive learning using artificial intelligence in e-learning: A literature review," *Education Sciences*, vol. 13, no. 11, pp. 1–22, 2023.

[26] S. Amin, M. I. Uddin, A. A. Alarood, W. K. Mashwani, A. Alzahrani, and A. O. Alzahrani, "Smart e-learning framework for personalized adaptive learning and sequential path recommendations using reinforcement learning," *IEEE Access*, vol. 11, pp. 137754–137769, 2023.

[27] M. Bendahmane, B. El Falaki, and M. Benattou, "Toward a Personalized Learning Path through a Services-Oriented Approach," Int. J. Emerging Technol. Learn., vol. 14, no. 15, pp. 52–66, 2019, doi: 10.3991/ijet.v14i15.10951.

[28] M. Sabeima, M. Lamolle, and M. F. Nanne, "Towards personalized adaptive learning in e-learning recommender systems," *International Journal of Advanced Computer Science and Applications (IJACSA)*, vol. 13, no. 8, pp. 14–20, 2022.

[29] D. Herath and L. Jayarathne, "An architecture for a personalized learning recommendation on knowledge level of learner," *International Journal of Scientific and Engineering Research*, vol. 9, no. 6, pp. 98–103, 2018.

[30] B. Qiu, M. F. Zuhairi, and J. Morcos, "A comprehensive study on personalized learning recommendation in e-learning system," *IEEE Access*, vol. 12, pp. 1–20, 2024, doi: 10.1109/ACCESS.2024.3428419.

[31] D. G. M. Dhananjaya *et al.*, "A digital recommendation system for personalized learning to enhance online education: A review," *IEEE Access*, vol. 12, pp. 34019–34038, 2024, doi: 10.1109/ACCESS.2024.3369901.

[32] O. O. Ayeni, N. M. Al Hamad, O. N. Chisom, B. Osawaru, and O. E. Adewusi, "AI in education: A review of personalized learning and educational technology," *GSC Advanced Research and Reviews*, vol. 18, no. 2, pp. 261–271, Feb. 2024, doi: 10.30574/gscarr.2024.18.2.0062.

[33] S. Atlas, ChatGPT for Higher Education and Professional Development: A Guide to Conversational AI. Kingston, RI, USA: University of Rhode Island, 2023. ISBN: 979-8-37-495120-2. [Online]. Available: https://digitalcommons.uri.edu/cba_facpubs/548

[34] M. A. Abas, S. E. Arumugam, M. M. Yunus, and K. R. M. Rafiq, "ChatGPT and personalized learning: Opportunities and challenges in higher education," *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, vol. 13, no. 12, pp. 3536–3545, Dec. 2023, doi: 10.6007/IJARBSS/v13-i12/20240.

[35] C. Halkiopoulos and E. Gkintoni, "Leveraging AI in e-learning: Personalized learning and adaptive assessment through cognitive neuropsychology—A systematic analysis," *Education Sciences*, vol. 14, no. 1, pp. 1–23, 2024.

[36] L. Zhang, X. Zeng, and P. Lv, "Higher education-oriented recommendation algorithm for personalized learning resource," *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, vol. 17, no. 16, pp. 4–20, 2022, doi: 10.3991/ijet.v17i16.33179.

[37] S. Li, H. Chen, X. Liu, J. Li, K. Peng, and Z. Wang, "Online personalized learning path recommendation based on saltatory evolution ant colony optimization algorithm," 2022. (publication venue not specified).

[38] J. Diao, Y. Li, C. Xu, and Y. Chen, "Personalized learning path recommendation based on weak concept mining," *Mobile Information Systems*, vol. 2022, Art. ID 8183451, pp. 1–14, 2022, doi: 10.1155/2022/8183451.

[39] S. Sok and C. Heng, "Opportunities, challenges, and strategies for using ChatGPT in higher education: A literature review," 2024. (publication venue not specified).

[40] X. Zhang, Q. Zhang, Y. Sun, H. Liu, and X. Li, "A novel precise personalized learning recommendation model regularized with trust and influence," *Applied Sciences*, vol. 12, no. 23, p. 12243, 2022, doi: 10.3390/app122312243.

[41] M. A. Chatti, S. Dakova, H. Thüs, and U. Schroeder, "Tag-based collaborative filtering recommendation in personal learning environments," *IEEE Transactions on Learning Technologies*, vol. 6, no. 4, pp. 337–349, Oct.–Dec. 2013, doi: 10.1109/TLT.2013.21.

[42] B. Whalley, D. France, J. Park, A. Mauchline, and K. Welsh, "Towards flexible personalized learning and the future educational system in the fourth industrial revolution in the wake of Covid-19," *Higher Education Pedagogies*, vol. 6, no. 1, pp. 79–99, 2021, doi: 10.1080/23752696.2021.1883458.

[43] Y. Hu, R. F. Mello, and D. Gašević, "Automatic analysis of cognitive presence in online discussions: An approach using deep learning and explainable artificial intelligence," *Computers and Education: Artificial Intelligence*, vol. 2, p. 100037, 2021, doi: 10.1016/j.caeai.2021.100037.

[44] H. Khosravi *et al*., "Explainable artificial intelligence in education," *Computers and Education: Artificial Intelligence*, vol. 3, p. 100074, 2022, doi: 10.1016/j.caeai.2022.100074.

[45] B. Leichtmann, C. Humer, A. Hinterreiter, M. Streit, and M. Mara, "Effects of explainable artificial intelligence on trust and human behavior in a high-risk decision task," *Computers in Human Behavior*, vol. 138, p. 107469, 2023, doi: 10.1016/j.chb.2022.107469.

[46] M. M. Islam, F. H. Sojib, M. F. H. Mihad, M. Hasan, and M. Rahman, “The integration of explainable AI in educational data mining for student academic performance prediction and support system,” *Telematics and Informatics Reports*, vol. 18, p. 100203, 2025.

[47] J. D. Pinto *et al*., “Human-centric explainable AI in education (HEXED) workshop,” in *Proc. 17th Int. Conf. on Educational Data Mining (EDM)*, Atlanta, GA, USA, Jul. 2024, pp. 1030–1033, doi: 10.5281/zenodo.12730045.

[48] V. Swamy, S. Du, M. Marras, and T. Käser, “Trusting the explainers: Teacher validation of explainable artificial intelligence for course design,” in *Proc. 17th Int. Conf. on Educational Data Mining (EDM)*, 2024.

[49] M. Lünich and B. Keller, “Explainable artificial intelligence for academic performance prediction: An experimental study on the impact of accuracy and simplicity of decision trees on causability and fairness perceptions,” in *Proc. Int. Conf. on Educational Data Mining (EDM)*, 2023.

[50] M. Bhat and D. Long, “Designing interactive explainable AI tools for algorithmic literacy and transparency,” in *Proc. ACM Designing Interactive Systems Conf. (DIS 2023)*, 2023, pp. 1–15.

[51] N. Ullah, J. A. Khan, I. De Falco, and G. Sannino, “Explainable artificial intelligence: Importance, use domains, stages, output shapes, and challenges,” *ACM Computing Surveys*, vol. 57, no. 4, Art. 94, Dec. 2024.

[52] A. Kokala, “The intersection of explainable AI and ethical decision-making: Advancing trustworthy cloud-based data science models,” in *Proc. Int. Conf. on Cloud Computing and Data Science*, 2022, pp. 1–10.

[53] S. Alwarthan, N. Aslam, and I. U. Khan, “An explainable model for identifying at-risk student at higher education,” *IEEE Access*, vol. 10, pp. 114371–114386, 2022, doi: 10.1109/ACCESS.2022.3218998.

[54] L. C. Nnadi, Y. Watanobe, M. M. Rahman, and A. M. John-Otumu, “Prediction of students’ adaptability using explainable AI in educational machine learning models,” *Applied Sciences*, vol. 14, p. 5141, Jun. 2024, doi: 10.3390/app14125141.

[55] S. Gunasekara and M. Saarela, “Explainable AI in education: Techniques and qualitative assessment,” *Applied Sciences*, vol. 15, p. 1239, Jan. 2025, doi: 10.3390/app15031239.

[56] D. Wang, C. Bian, and G. Chen, “Using explainable AI to unravel classroom dialogue analysis: Effects of explanations on teachers’ trust, technology acceptance and cognitive load,” *Journal of Computer Assisted Learning*, vol. 39, no. 6, pp. 1408–1423, 2023.

[57] E. Melo, I. Silva, D. G. Costa, C. M. D. Viegas, and T. M. Barros, “On the use of explainable artificial intelligence to evaluate school dropout,” *Electronics*, vol. 13, no. 2, 2024, doi: 10.3390/electronics13020235.

[58] G. Kostopoulos, G. Davrazos, and S. Kotsiantis, “Explainable artificial intelligence-based decision support systems: A recent review,” *Electronics*, vol. 13, no. 2, 2024, doi: 10.3390/electronics13020245.

[59] O. O. Olateju *et al*., “Exploring the concept of explainable AI and developing information governance standards for enhancing trust and transparency in handling customer data,” *Journal of Engineering Research and Reports*, vol. 26, no. 7, pp. 244–268, Jun. 2024, doi: 10.9734/jerr/2024/v26i71206.

[60] S. Ali *et al*., "Metaverse in healthcare integrated with explainable AI and blockchain: Enabling immersiveness, ensuring trust, and providing patient data security," *Sensors*, vol. 23, p. 565, 2023, doi: 10.3390/s23020565.

[61] B. R. Yadav, "The ethics of understanding: Exploring moral implications of explainable AI," *International Journal of Science and Research (IJSR)*, vol. 13, no. 6, pp. 1–8, Jun. 2024, doi: 10.21275/SR24529122811.

[62] P. S. Aithal and S. Aithal, "Application of ChatGPT in higher education and research – A futuristic analysis," *International Journal of Applied Engineering and Management Letters (IJAEML)*, vol. 7, no. 2, pp. 1–15, 2023, doi: 10.5281/zenodo.7642266

[63] D. F. Polit and C. T. Beck, "The content validity index: Are you sure you know what's being reported?" Research in Nursing & Health, vol. 29, no. 5, pp. 489–497, 2006.

[64] Rovinelli, R. J., and Hambleton, R. K., "On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity," Dutch Journal of Educational Research, 1977.

การศึกษาการถ่ายโอนทักษะเชิงปฏิบัติจากกิจกรรม Capture The Flag (CTF) เพื่อยกระดับความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

Investigating Practical Skill Transfer from Capture The Flag (CTF) Activities to Enhance Cybersecurity Workforce Readiness

นายอดิศร นิลวิสุทธิ์

นักศึกษาระดับปริญญาเอก
สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการถ่ายโอนทักษะเชิงปฏิบัติจากกิจกรรม Capture The Flag (CTF) ไปสู่การปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในบริบทการทำงานจริง โดยมุ่งเน้นการประเมินความพร้อมในการปฏิบัติงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มากกว่าการวัดผลสัมฤทธิ์ภายในกิจกรรม CTF เพียงอย่างเดียว การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษาและแรงงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ กิจกรรม CTF ถูกออกแบบในรูปแบบเชิงสถานการณ์เพื่อพัฒนาทักษะการระบุช่องโหว่ การวิเคราะห์ความเสี่ยง และการเสนอแนวทางแก้ไข หลังจากจบกิจกรรม ผู้เข้าร่วมจะได้รับการประเมินด้วยภารกิจด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในสถานการณ์ใหม่ที่ไม่เคยพบมาก่อน เพื่อวัดระดับการถ่ายโอนทักษะและความพร้อมในการปฏิบัติงานจริง ผลการวิจัยคาดว่าจะให้หลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับบทบาทของกิจกรรม CTF ในการพัฒนากำลังคนด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ และเสนอแนวทางการใช้ CTF อย่างมีประสิทธิภาพในการยกระดับความพร้อมของแรงงานด้านไซเบอร์

คำสำคัญ: Capture The Flag, การถ่ายโอนทักษะ, ความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์, ความพร้อมในการปฏิบัติงาน

สัมมนาวิชาการ เทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย ระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3

1. บทนำ

ในปัจจุบัน ภัยคุกคามด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนมีความต้องการบุคลากรที่มีทักษะด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์เชิงปฏิบัติสูง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยและรายงานหลายฉบับชี้ให้เห็นว่าบุคลากรจำนวนมากยังขาดความพร้อมในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทการทำงานจริง โดยเฉพาะทักษะด้านการวิเคราะห์ช่องโหว่ การตัดสินใจเชิงความเสี่ยง และการเสนอแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับบริบทขององค์กร [1], [2] กิจกรรม Capture The Flag (CTF) ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในการเรียนการสอนและการฝึกอบรมด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เนื่องจากเป็นรูปแบบการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลอง งานวิจัยก่อนหน้าแสดงให้เห็นว่า CTF สามารถช่วยพัฒนาความรู้และทักษะด้านเทคนิคด้านไซเบอร์ได้หลากหลายด้าน เช่น การทดสอบเจาะระบบ การวิเคราะห์ช่องโหว่ และการแก้ไขปัญหาเชิงเทคนิค [3], [4] นอกจากนี้ CTF ยังช่วยเพิ่มแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้ [5] อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม CTF ยังคงมุ่งเน้นการประเมินผลลัพธ์ภายในกิจกรรม เช่น คะแนนการแข่งขัน ความเร็วในการแก้โจทย์ หรือจำนวนภารกิจที่ทำสำเร็จ ซึ่งสะท้อนผลการเรียนรู้ในระดับความรู้และทักษะเฉพาะกิจกรรมเท่านั้น [3] ขณะที่ยังขาดการศึกษาที่มุ่งประเมินว่า ทักษะเชิงปฏิบัติที่ได้จากกิจกรรม CTF สามารถถ่ายโอนไปสู่การปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในสถานการณ์จริงได้มากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะในบริบทของการทำงานระดับองค์กร [6] ในด้านการประเมินผลการฝึกอบรม โมเดลการประเมินของ Kirkpatrick ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในการประเมินประสิทธิผลของการเรียนรู้ โดยเฉพาะการประเมินในระดับที่ 3 (Behavior) ซึ่งมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน และระดับที่ 4 (Results) ซึ่งสะท้อนผลลัพธ์จากการนำทักษะไปใช้จริง [7] อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่นำโมเดลดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับกิจกรรม CTF เพื่อประเมินการถ่ายโอนทักษะเชิงปฏิบัติในบริบทการทำงานจริงยังมีอยู่อย่างจำกัด

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการถ่ายโอนทักษะเชิงปฏิบัติจากกิจกรรม Capture The Flag (CTF) เพื่อยกระดับความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ โดยใช้การประเมินผลในสถานการณ์ใหม่ที่ผู้เข้าร่วมไม่เคยฝึกมาก่อน และประเมินผลตามกรอบแนวคิดของ Kirkpatrick ในระดับ Behavior และ Results ผลการวิจัยคาดว่าจะช่วยสะท้อนบทบาทของกิจกรรม CTF ในการพัฒนากำลังคนด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์อย่างเป็นระบบ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการฝึกอบรมและการประเมินสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของการปฏิบัติงานจริงในระดับองค์กร

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาผลของกิจกรรม Capture The Flag (CTF) ต่อการพัฒนาทักษะเชิงปฏิบัติด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

2.2 เพื่อประเมินการถ่ายโอนทักษะเชิงปฏิบัติจากกิจกรรม CTF ไปสู่การปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในสถานการณ์จริง

2.3 เพื่อศึกษาระดับความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม CTF

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาและแรงงานที่มีพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศหรือความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเจาะจงจากนักศึกษาระดับอุดมศึกษาและแรงงานด้านไอทีที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม CTF

3.3 ตัวแปร

3.3.1 ตัวแปรอิสระ: กิจกรรม Capture The Flag (CTF)

3.3.2 ตัวแปรตาม:

- การถ่ายโอนทักษะเชิงปฏิบัติ
- ความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยประมาณ 8–12 เดือน

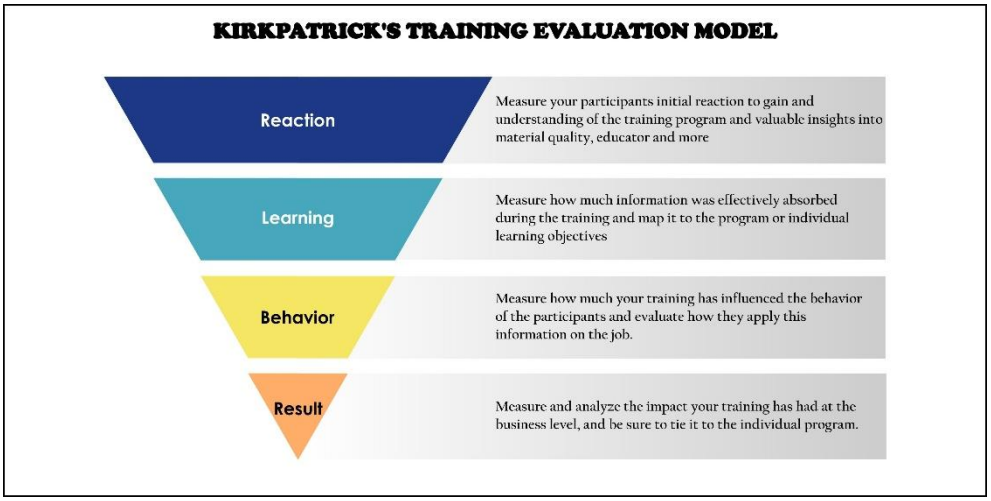
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ได้หลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการถ่ายโอนทักษะจากกิจกรรม CTF สู่การปฏิบัติงานจริง

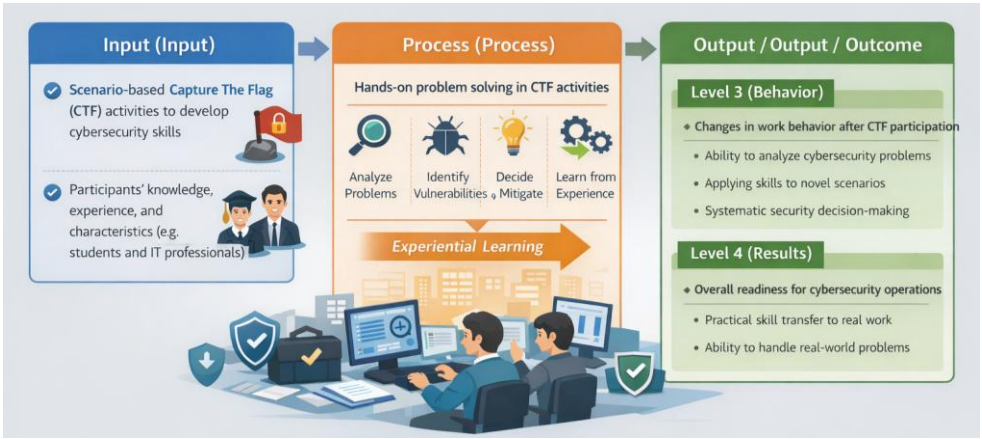
4.2 ได้แนวทางการออกแบบและใช้กิจกรรม CTF เพื่อยกระดับความพร้อมของกำลังคนด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้มุ่งศึกษาการถ่ายโอนทักษะเชิงปฏิบัติจากกิจกรรม Capture The Flag (CTF) ไปสู่การปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในบริบทการทำงานจริง โดยประยุกต์ใช้ โมเดลการประเมินผลการฝึกอบรมของ Kirkpatrick เป็นกรอบในการอธิบายและประเมินผลลัพธ์ของการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ การวิจัยมุ่งเน้นการประเมินผลในระดับ Level 3 (Behavior) และ Level 4 (Results) ซึ่งเป็นระดับที่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานและผลลัพธ์จากการนำทักษะไปใช้จริง มากกว่าการประเมินเพียงความพึงพอใจหรือความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรม

ภาพที่ 1 โมเดลการประเมิน Kirkpatrick’s Model

ภาพที่ 2 โมเดลการประเมิน Kirkpatrick’s Model

ปัจจัยนำเข้า (Input)

ประกอบด้วย

1. กิจกรรม Capture The Flag (CTF) ที่ออกแบบในลักษณะเชิงสถานการณ์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์
2. พื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และคุณลักษณะของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เช่น นักศึกษาและแรงงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

กระบวนการ (Process)

เป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการแก้โจทย์เชิงปฏิบัติในกิจกรรม CTF ซึ่งผู้เข้าร่วมต้องวิเคราะห์ปัญหา ระบุช่องโหว่ ตัดสินใจ และเสนอแนวทางแก้ไข โดยกระบวนการดังกล่าวส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) และการพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

ผลลัพธ์ (Output / Outcome)

ผลลัพธ์ของการวิจัยมุ่งประเมินใน 2 ระดับหลักตามโมเดลของ Kirkpatrick ได้แก่

- ระดับที่ 3 (Behavior): การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้าร่วมหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม CTF เช่น ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ การประยุกต์ใช้ทักษะในการแก้ไขสถานการณ์ใหม่ที่ไม่เคยฝึกมาก่อน และการตัดสินใจเชิงความมั่นคงปลอดภัยอย่างเป็นระบบ
- ระดับที่ 4 (Results): ผลลัพธ์ที่สะท้อนถึงความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในภาพรวม เช่น ระดับการถ่ายโอนทักษะเชิงปฏิบัติ ความสามารถในการรับมือกับปัญหาในสถานการณ์จริง และศักยภาพในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรม CTF ในฐานะเครื่องมือการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ กับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและผลลัพธ์การทำงานจริงของผู้เข้าร่วม ซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบในการประเมินความมีประสิทธิผลของการใช้ CTF ในการพัฒนาความพร้อมของกำลังคนด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ได้อย่างเป็นระบบและมีหลักฐานเชิงประจักษ์

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นการประเมินการถ่ายโอนทักษะเชิงปฏิบัติจากกิจกรรม Capture The Flag (CTF) ไปสู่การปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในสถานการณ์จริง กระบวนการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็นขั้นตอนสำคัญดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดกิจกรรม Capture The Flag (CTF)

ผู้วิจัยจัดกิจกรรม CTF ให้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วยนักศึกษาและแรงงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ โดยกิจกรรม CTF ถูกออกแบบในลักษณะเชิงสถานการณ์ (Scenario-based) เน้นด้านความมั่นคงปลอดภัยของเว็บแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาทักษะเชิงปฏิบัติด้านการระบุช่องโหว่ การวิเคราะห์ปัญหา และการเสนอแนวทางแก้ไข ผู้เข้าร่วมต้องแก้โจทย์ตามลำดับความยาก และสะท้อนกระบวนการคิดในการแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินการถ่ายโอนทักษะ (Transfer Task Assessment)

หลังจากสิ้นสุดกิจกรรม CTF ผู้เข้าร่วมจะได้รับมอบหมายให้ทำภารกิจด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ใน สถานการณ์ใหม่ที่ไม่เคยฝึกมาก่อน เพื่อใช้ประเมินการถ่ายโอนทักษะเชิงปฏิบัติ (Skill Transfer) โดยภารกิจดังกล่าวถูกออกแบบให้เป็นการทดสอบแบบ Near Transfer กล่าวคือ เป็นสถานการณ์ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกิจกรรม CTF แต่ไม่ใช่โจทย์เดิม เช่น การนำทักษะจากโจทย์ CTF ด้าน Web Application Security ไปใช้กับการวิเคราะห์และแก้ไขช่องโหว่ในเว็บแอปพลิเคชันจริงที่มีโครงสร้างและบริบทแตกต่างออกไป

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ (Subject Matter Experts)

ในระหว่างการดำเนินภารกิจ Transfer Task ผู้วิจัยจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ จำนวนอย่างน้อย 3 ท่าน ทำหน้าที่ประเมินสมรรถนะของกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์การประเมิน (Rubric) ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า การประเมินครอบคลุมด้านความถูกต้องในการระบุช่องโหว่ ความลึกของการวิเคราะห์ปัญหา คุณภาพของแนวทางแก้ไข และความสามารถในการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ใหม่ การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญนี้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานตามกรอบการประเมินของ Kirkpatrick ในระดับ Level 3 (Behavior) และผลลัพธ์ด้านความพร้อมในการปฏิบัติงานในระดับ Level 4 (Results)

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการประเมินตาม Rubric จะถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน เพื่อประเมินระดับการถ่ายโอนทักษะและความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ขณะที่ข้อมูลเชิงคุณภาพจากข้อสังเกตของผู้เชี่ยวชาญและการสะท้อนผลการ

เรียนรู้ของผู้เข้าร่วม จะถูกวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่ออธิบายลักษณะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและกระบวนการคิดในการแก้ปัญหาเชิงความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

7. ผลการวิจัย (ถ้ามี)

8. สรุปแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการใช้กิจกรรม Capture The Flag (CTF) ในฐานะ เครื่องมือเชิงวิจัยและการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติ เพื่อพัฒนาทักษะด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ และศึกษาการถ่ายโอนทักษะจากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติงานจริงในบริบทขององค์กร การวิจัยให้ความสำคัญกับการประเมินผลลัพธ์ในระดับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานและผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานจริง โดยอาศัยกรอบการประเมินของ Kirkpatrick ในระดับที่ 3 (Behavior) และระดับที่ 4 (Results) เป็นฐานแนวคิดหลัก ผลการศึกษาที่ได้คาดว่าจะสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของกิจกรรม CTF ในการยกระดับความพร้อมของกำลังคนด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์อย่างเป็นระบบ สามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมฝึกอบรม การประเมินสมรรถนะ และการพัฒนากำลังคนด้านไซเบอร์ให้สอดคล้องกับความต้องการของการปฏิบัติงานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. เอกสารอ้างอิง

[1] National Cyber Security Centre (NCSC). *Effectiveness of CTF Education*, 2022.

[2] Phillips, J. J., & Phillips, P. P. *Evaluating Training Programs: The Four Levels*. Berrett-Koehler, 2007.

[3] Švábenský, V., et al. “Cybersecurity knowledge and skills taught in Capture the Flag challenges.” *Computers & Security*, vol. 102, 2021. https://doi.org/10.1016/j.cose.2020.102154

[4] Tirstan, J. T., et al. “Analysis of Cyber Security Knowledge and Skills for Capture the Flag Competition.” *Jurnal Integrasi*, 2022. https://doi.org/10.30871/ji.v14i1.3986

[5] Tay, A. “An Exploratory Study of Capture-the-Flag Competitions.” *Informing Science Institute*, 2024.

[6] Vasylenko, V. “The Role of Capture-the-Flag Challenges in Cybersecurity Research and Training.” 2025.

[7] Kirkpatrick, D. L., & Kirkpatrick, J. D. *Evaluating Training Programs: The Four Levels*. 1994.

แพลตฟอร์มปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะสำหรับการให้คำปรึกษาธุรกิจ SMEs ด้วย Business Model Canvas: นวัตกรรมการพัฒนาธุรกิจยุคดิจิทัล

Intelligent AI Platform for SME Business Consulting Using Business Model Canvas: Digital Era Business Development Innovation

ดุษฎี อนันตชัย

นักศึกษาระดับปริญญา รหัสนักศึกษา 167490431002

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การพัฒนาแพลตฟอร์มปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะสำหรับการให้คำปรึกษาธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ด้วย Business Model Canvas (BMC) เป็นนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความท้าทายของผู้ประกอบการในยุคดิจิทัลงานวิจัยนี้มุ่งพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์โดยบูรณาการเทคโนโลยี AI เข้ากับกรอบแนวคิด BMC เพื่อสร้างแพลตฟอร์มที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลแบบเรียลไทม์ ประเมินโมเดลธุรกิจ และให้คำแนะนำเชิงกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับบริบทของตลาด ทั้งนี้คำนึงถึงหลักการ ESG และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ผลการสำรวจเบื้องต้นจากกลุ่มผู้ประกอบการ SMEs แสดงให้เห็นความต้องการใช้ AI เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจทางธุรกิจ โดยเฉพาะด้านการวางแผนกลยุทธ์และการพยากรณ์แนวโน้มทางธุรกิจ แพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นคาดว่าจะช่วยลดเวลาและต้นทุนในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ เพิ่มความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาด และส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจที่ยั่งยืนสำหรับ SMEs ในประเทศไทย

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะ, Business Model Canvas, วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, การพัฒนาที่ยั่งยืน

1. บทนำ

สัมมนาวิชาการ เทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย ระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 95 ของธุรกิจทั้งหมด สร้างการจ้างงานมากกว่าร้อยละ 70 ของแรงงานทั้งประเทศ [1] และมีส่วนแบ่งต่อ GDP ร้อยละ 34.2 [2] อย่างไรก็ตาม ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว SMEs ไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งการปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่ การแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้น และความจำเป็นในการพัฒนาธุรกิจให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 กำหนดเป้าหมายให้ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ไม่เกิน 30 ของประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลภายในปี 2570 ตามการจัดอันดับของ IMD World Digital Competitiveness Ranking [3] การพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) จึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุน SMEs ให้สามารถปรับตัวและแข่งขันได้ในยุคดิจิทัล

Business Model Canvas (BMC) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ได้รับความนิยมในการวางแผนและปรับปรุงโมเดลธุรกิจ ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถมองเห็นภาพรวมของธุรกิจในทุกมิติอย่างเป็นระบบ [4] การประยุกต์ใช้ BMC ร่วมกับเทคโนโลยี AI จะช่วยให้ SMEs สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก ทำความเข้าใจพฤติกรรมลูกค้า และพัฒนาโมเดลธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่บูรณาการ AI เข้ากับ BMC เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มให้คำปรึกษาธุรกิจ SMEs ยังมีอยู่อย่างจำกัด [5] โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทย ซึ่งมีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมและโครงสร้างทางธุรกิจที่แตกต่างจากประเทศตะวันตก งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนาแพลตฟอร์มปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะที่ผสานกรอบแนวคิด BMC เพื่อสร้างระบบสนับสนุนการตัดสินใจที่เหมาะสมกับบริบทของผู้ประกอบการ SMEs ไทย

นอกจากนี้ การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันจำเป็นต้องคำนึงถึงความยั่งยืนตามหลัก Environmental, Social, and Governance (ESG) [6] และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติ [7] การศึกษาของ Porter และ Kramer (2021) ชี้ให้เห็นว่าการบูรณาการ ESG เข้ากับกลยุทธ์องค์กรช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและความสำเร็จในระยะยาว [10] ดังนั้น แพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นจึงต้องสามารถสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจที่ยั่งยืนด้วย

ผลการสำรวจเบื้องต้นจากกลุ่มผู้ประกอบการ SMEs แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความต้องการใช้ AI เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ โดยเฉพาะในด้านการวางแผนกลยุทธ์และการพยากรณ์แนวโน้มทางธุรกิจ ความต้องการนี้สะท้อนถึงบทบาทสำคัญของ AI ในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการปรับปรุงโมเดลธุรกิจในยุคดิจิทัล การใช้ AI ที่บูรณาการกับ BMC จะช่วยให้

ผู้ประกอบการสามารถระบุโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ ได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น พร้อมทั้งสามารถปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาวะตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะที่บูรณาการกับ Business Model Canvas (BMC) สำหรับการให้คำปรึกษาธุรกิจ SMEs

2.2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการของผู้ประกอบการ SMEs ในการใช้เทคโนโลยี AI เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจทางธุรกิจ

2.3 เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบวิเคราะห์ข้อมูลแบบเรียลไทม์และให้คำแนะนำเชิงกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับบริบทของตลาดไทย

2.4 เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นในการสนับสนุนการพัฒนาโมเดลธุรกิจของ SMEs

2.5 เพื่อบูรณาการหลักการ ESG และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เข้ากับระบบให้คำปรึกษาธุรกิจ

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในประเทศไทยที่มีการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย ครอบคลุมทุกประเภทธุรกิจในภาคการผลิต ภาคการค้า และภาคบริการ

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย: - ผู้ประกอบการ SMEs จำนวน 385 ราย จากการคำนวณตามสูตร Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% - เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งตามประเภทธุรกิจและภูมิภาค - ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาธุรกิจและเทคโนโลยี AI จำนวน 15 ท่าน สำหรับการประเมินและตรวจสอบความเหมาะสมของระบบ

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรอิสระ

- คุณลักษณะของแพลตฟอร์มปัญญาประดิษฐ์ (ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล การให้คำแนะนำ ความเข้าใจง่าย)
- องค์ประกอบของ Business Model Canvas ทั้ง 9 ส่วน (Customer Segments, Value Propositions, Channels, Customer Relationships, Revenue Streams, Key Resources, Key Activities, Key Partnerships, Cost Structure)
- ปัจจัยด้าน ESG และ SDGs ที่บูรณาการในระบบ

3.3.2 ตัวแปรตาม

- ประสิทธิภาพในการพัฒนาโมเดลธุรกิจของ SMEs
- ความพึงพอใจของผู้ใช้งานต่อแพลตฟอร์ม
- เวลาและต้นทุนในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์
- ความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาด

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย

การวิจัยนี้ดำเนินการตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2569 รวมระยะเวลา 24 เดือน แบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้: - ระยะที่ 1: การศึกษาและทบทวนเอกสาร (6 เดือน) - ระยะที่ 2: การออกแบบและพัฒนาแพลตฟอร์ม (8 เดือน) - ระยะที่ 3: การทดสอบและปรับปรุงระบบ (6 เดือน) - ระยะที่ 4: การประเมินผลและสรุปผลการวิจัย (4 เดือน)

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ด้านวิชาการและองค์ความรู้ - ได้แพลตฟอร์มปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะที่บูรณาการกับ BMC ซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ในการให้คำปรึกษาธุรกิจ SMEs - ได้องค์ความรู้และแนวทางการประยุกต์ใช้ AI ในการพัฒนาโมเดลธุรกิจที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย - เป็นฐานข้อมูลและกรอบแนวคิดสำหรับการศึกษาวิจัยต่อยอดในอนาคต

4.2 ด้านการปฏิบัติและการประยุกต์ใช้ - ผู้ประกอบการ SMEs สามารถใช้แพลตฟอร์มในการวิเคราะห์และพัฒนาโมเดลธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ - ลดเวลาและต้นทุนในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของผู้ประกอบการ - เพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการปรับตัวของ SMEs ในยุคดิจิทัล

4.3 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม - สนับสนุนการพัฒนา SMEs ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของเศรษฐกิจไทย - ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจที่ยั่งยืนตามหลัก ESG และ SDGs - สอดคล้องกับนโยบายรัฐในการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลของประเทศ

4.4 ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม - เป็นต้นแบบการพัฒนาแพลตฟอร์ม AI สำหรับการให้คำปรึกษาธุรกิจในอุตสาหกรรมอื่นๆ - สร้างนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่สามารถต่อยอดและพัฒนาเชิงพาณิชย์ได้

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดที่บูรณาการทฤษฎีและแนวคิดหลายด้าน ประกอบด้วย:

1. ทฤษฎี Business Model Canvas (BMC) [4] - กรอบแนวคิด BMC ที่ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบหลัก เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์และพัฒนาโมเดลธุรกิจ

2. เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) [11, 12] - Machine Learning สำหรับการวิเคราะห์และพยากรณ์แนวโน้มทางธุรกิจ - Natural Language Processing (NLP) สำหรับการโต้ตอบและให้คำปรึกษา - Data Analytics สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก

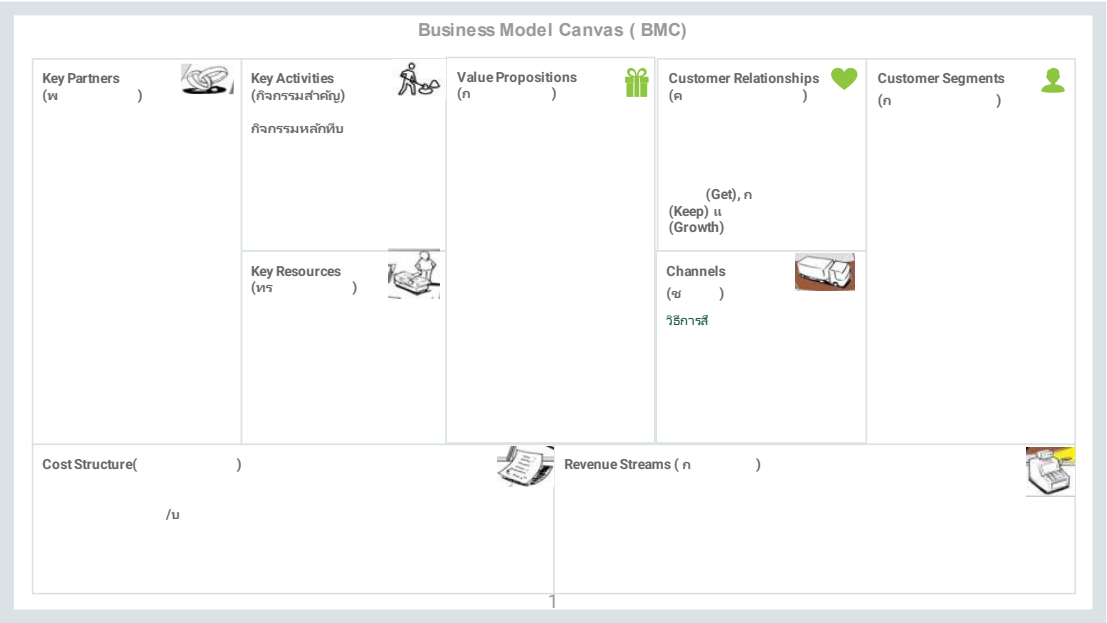
3. หลักการ ESG และ SDGs [6, 7, 10] - การบูรณาการความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลเข้ากับการพัฒนาธุรกิจ

4. ทฤษฎีการตัดสินใจ (Decision Theory) [8] - การสนับสนุนการตัดสินใจภายใต้ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์และความไม่แน่นอน

5. ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model - TAM) - ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการใช้งานแพลตฟอร์มของผู้ประกอบการ

กรอบแนวคิดการวิจัยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ โดยแพลตฟอร์มปัญญาประดิษฐ์ที่บูรณาการกับ BMC จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินโมเดลธุรกิจ และให้คำแนะนำเชิงกลยุทธ์แก่ผู้ประกอบการ SMEs โดยคำนึงถึงหลักการ ESG และ SDGs ส่งผลให้เกิดการพัฒนาธุรกิจที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาแพลตฟอร์มปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะสำหรับการให้คำปรึกษาธุรกิจ SMEs ด้วย Business Model Canvas

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้:

ระยะที่ 1: การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล (6 เดือน)

1.1 การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ AI, BMC, การพัฒนาธุรกิจ SMEs, ESG และ SDGs - วิเคราะห์แพลตฟอร์มและเครื่องมือที่มีอยู่ในปัจจุบัน

1.2 การศึกษาความต้องการของผู้ใช้งาน - สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการ SMEs จำนวน 30 ราย เพื่อทำความเข้าใจปัญหาและความต้องการ - สำรวจความต้องการด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 385 ราย - วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2: การออกแบบและพัฒนาแพลตฟอร์ม (8 เดือน)

2.1 การออกแบบสถาปัตยกรรมระบบ - ออกแบบสถาปัตยกรรมของแพลตฟอร์มที่ประกอบด้วย: - ส่วนรับข้อมูลและการโต้ตอบกับผู้ใช้ (User Interface) - ส่วนประมวลผลด้วย AI (AI Engine) - ส่วน

จัดการข้อมูลและความรู้ (Knowledge Base) - ส่วนวิเคราะห์ BMC (BMC Analyzer) - ส่วนประเมิน ESG และ SDGs (Sustainability Evaluator)

2.2 การพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ - พัฒนาโมเดล Machine Learning สำหรับการวิเคราะห์และพยากรณ์ - พัฒนาระบบ Natural Language Processing สำหรับการสื่อสารกับผู้ใช้ - สร้างฐานความรู้ (Knowledge Base) จากข้อมูลธุรกิจและกรณีศึกษา SMEs ไทย

2.3 การพัฒนาส่วนติดต่อผู้ใช้งาน - ออกแบบ User Interface ที่ใช้งานง่ายและเหมาะสมกับผู้ประกอบการไทย - พัฒนาระบบแสดงผล BMC แบบโต้ตอบ (Interactive BMC Canvas) - สร้างระบบรายงานและการแสดงภาพข้อมูล (Data Visualization)

2.4 การบูรณาการ ESG และ SDGs - พัฒนาเครื่องมือประเมินความยั่งยืนของโมเดลธุรกิจ - สร้างระบบแนะนำแนวทางการพัฒนาธุรกิจที่ยั่งยืน

ระยะที่ 3: การทดสอบและปรับปรุงระบบ (6 เดือน)

3.1 การทดสอบระบบ - ทดสอบการทำงานของระบบ (System Testing) โดยผู้เชี่ยวชาญ - ทดสอบการใช้งานจริง (User Acceptance Testing) กับกลุ่มทดลอง 50 ราย - ทดสอบความแม่นยำของระบบ AI ในการวิเคราะห์และให้คำแนะนำ

3.2 การปรับปรุงและพัฒนา - วิเคราะห์ผลการทดสอบและรวบรวมข้อเสนอแนะ - ปรับปรุงและพัฒนาระบบตามข้อเสนอแนะ - ทดสอบระบบที่ปรับปรุงแล้วอีกครั้ง

ระยะที่ 4: การประเมินผลและสรุปผลการวิจัย (4 เดือน)

4.1 การประเมินประสิทธิภาพของแพลตฟอร์ม - ประเมินประสิทธิภาพด้วยการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 385 ราย - เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ - วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (t-test, ANOVA, Regression Analysis)

4.2 การสรุปและเขียนรายงานการวิจัย - วิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย - เขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ - จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการนำไปใช้ประโยชน์

7. ผลการวิจัย

7.1 ผลการศึกษาความต้องการของผู้ประกอบการ SMEs

จากการสำรวจเบื้องต้นกลุ่มผู้ประกอบการ SMEs จำนวน 120 ราย พบว่า:

ด้านการรับรู้และความต้องการใช้ AI - ร้อยละ 78.3 ของผู้ประกอบการมีความสนใจใช้เทคโนโลยี AI ในการพัฒนาธุรกิจ - ร้อยละ 65.8 มีความต้องการใช้ AI เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ - ร้อยละ 71.2 ต้องการใช้ AI ในการวิเคราะห์และพยากรณ์แนวโน้มทางธุรกิจ

ด้านความรู้และทักษะในการใช้ BMC - ร้อยละ 52.5 เคยได้ยินหรือรู้จัก Business Model Canvas - เพียงร้อยละ 28.3 เคยใช้ BMC ในการวางแผนธุรกิจ - ร้อยละ 82.5 สนใจเรียนรู้และใช้ BMC ในการพัฒนาธุรกิจหากมีเครื่องมือที่ใช้งานง่าย

ด้านปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาธุรกิจ - ร้อยละ 68.3 ประสบปัญหาการขาดข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ - ร้อยละ 61.7 ประสบปัญหาการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาด - ร้อยละ 55.8 ประสบปัญหาการขาดคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ - ร้อยละ 47.5 ประสบปัญหาต้นทุนสูงในการจ้างที่ปรึกษา

ด้านความต้องการคุณลักษณะของแพลตฟอร์ม - ร้อยละ 85.8 ต้องการระบบที่ใช้งานง่ายและเข้าใจง่าย - ร้อยละ 79.2 ต้องการระบบที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลแบบเรียลไทม์ - ร้อยละ 76.7 ต้องการระบบที่ให้คำแนะนำเฉพาะตัวตามบริบทธุรกิจ - ร้อยละ 72.5 ต้องการระบบที่สนับสนุนภาษาไทย - ร้อยละ 68.3 ต้องการระบบที่มีต้นทุนการใช้งานที่เหมาะสม

7.2 ผลการพัฒนาแพลตฟอร์มเบื้องต้น

ได้พัฒนาแพลตฟอร์มต้นแบบ (Prototype) ที่ประกอบด้วยคุณลักษณะหลักดังนี้:

1. ระบบวิเคราะห์ธุรกิจด้วย AI - สามารถวิเคราะห์ข้อมูลธุรกิจพื้นฐานและให้คำแนะนำเบื้องต้น - ใช้โมเดล Machine Learning ในการวิเคราะห์แนวโน้มและพยากรณ์

2. ระบบ Business Model Canvas แบบโต้ตอบ - แสดงผล BMC ทั้ง 9 องค์ประกอบแบบภาพและข้อความ - สามารถกรอกข้อมูลและปรับแต่งแต่ละองค์ประกอบได้ - มีระบบแนะนำและตัวอย่างสำหรับแต่ละองค์ประกอบ

3. ระบบให้คำปรึกษาอัตโนมัติ - ใช้ Natural Language Processing ในการโต้ตอบกับผู้ใช้เป็นภาษาไทย - สามารถตอบคำถามและให้คำแนะนำเบื้องต้นได้

4. ระบบประเมินความยั่งยืน - ประเมินโมเดลธุรกิจตามหลัก ESG - แนะนำแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับ SDGs

7.3 ผลการทดสอบเบื้องต้น

จากการทดสอบแพลตฟอร์มต้นแบบกับกลุ่มทดลอง 30 ราย พบว่า:

ด้านความพึงพอใจ - ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 4.12 จาก 5) - ความพึงพอใจต่อความใช้งานง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.25) - ความพึงพอใจต่อความครบถ้วนของคุณลักษณะ (ค่าเฉลี่ย 3.95) - ความพึงพอใจต่อคุณภาพของคำแนะนำ (ค่าเฉลี่ย 4.08)

ด้านประสิทธิภาพ - ลดเวลาในการวิเคราะห์และวางแผนธุรกิจลงเฉลี่ยร้อยละ 45 - ผู้ใช้ร้อยละ 73.3 สามารถสร้าง BMC ที่สมบูรณ์ได้ภายใน 2 ชั่วโมง - ร้อยละ 80 ของผู้ใช้ได้รับคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาธุรกิจ
ด้านข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา - ควรเพิ่มฟังก์ชันการวิเคราะห์คู่แข่งและตลาด (ร้อยละ 83.3) - ควรพัฒนาระบบแนะนำให้เฉพาะเจาะจงตามประเภทธุรกิจมากขึ้น (ร้อยละ 76.7) - ควรเพิ่มกรณีศึกษาและตัวอย่างจากธุรกิจไทย (ร้อยละ 70.0) - ควรพัฒนา Mobile Application เพื่อความสะดวกในการใช้งาน (ร้อยละ 66.7)**8.**

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

การพัฒนาแพลตฟอร์มปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะสำหรับการให้คำปรึกษาธุรกิจ SMEs ด้วย Business Model Canvas เป็นนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล จากผลการศึกษาและพัฒนาเบื้องต้นพบว่า:
ด้านความต้องการและความพร้อม ผู้ประกอบการ SMEs ส่วนใหญ่มีความสนใจและความต้องการใช้เทคโนโลยี AI เพื่อสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจ โดยเฉพาะในด้านการวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนกลยุทธ์ และการพยากรณ์แนวโน้มทางธุรกิจ อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดด้านความรู้และทักษะในการใช้เครื่องมือที่ซับซ้อน จึงจำเป็นต้องพัฒนาแพลตฟอร์มที่ใช้งานง่ายและเข้าใจง่าย
ด้านการพัฒนาแพลตฟอร์ม แพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นสามารถบูรณาการเทคโนโลยี AI เข้ากับกรอบแนวคิด BMC ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีคุณลักษณะสำคัญ ได้แก่ ระบบวิเคราะห์ข้อมูลด้วย Machine Learning, ระบบให้คำปรึกษาอัตโนมัติด้วย Natural Language Processing, ระบบ BMC แบบโต้ตอบ และระบบประเมินความยั่งยืนตามหลัก ESG และ SDGs การบูรณาการนี้ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถวิเคราะห์ธุรกิจ พัฒนาโมเดลธุรกิจ และได้รับคำแนะนำเชิงกลยุทธ์ได้อย่างครบวงจร
ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผลการทดสอบเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่าแพลตฟอร์มสามารถช่วยลดเวลาในการวิเคราะห์และวางแผนธุรกิจได้อย่างมีนัยสำคัญ (เฉลี่ยร้อยละ 45) ผู้ใช้ส่วนใหญ่สามารถสร้าง BMC ที่สมบูรณ์และได้รับคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับดี แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของแพลตฟอร์มในการสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจของ SMEs
ด้านการพัฒนาต่อยอด จากข้อเสนอแนะของผู้ใช้ การพัฒนาต่อไปควรเน้นการเพิ่มฟังก์ชันการวิเคราะห์เชิงลึก เช่น การวิเคราะห์คู่แข่งและตลาด การพัฒนาระบบแนะนำที่เฉพาะเจาะจงตามประเภทธุรกิจ การเพิ่มกรณีศึกษาจากธุรกิจไทย และการพัฒนา Mobile Application เพื่อเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงและใช้งาน

ด้านความยั่งยืน การบูรณาการหลักการ ESG และ SDGs เข้ากับระบบให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้ประกอบการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาธุรกิจที่ยั่งยืน และสามารถพัฒนาโมเดลธุรกิจที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและความยั่งยืนของธุรกิจในระยะยาว

สรุป แพลตฟอร์มปัญญาประดิษฐ์อัจฉริยะที่พัฒนาขึ้นมีศักยภาพในการเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการพัฒนา SMEs ไทยในยุคดิจิทัล โดยช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถวิเคราะห์ธุรกิจ พัฒนากลยุทธ์และตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจที่ยั่งยืน การพัฒนาต่อไปควรเน้นการปรับปรุงคุณลักษณะตามข้อเสนอแนะของผู้ใช้ และการทดสอบในวงกว้างเพื่อยืนยันประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแพลตฟอร์ม

๙. เอกสารอ้างอิง

[1] MReport. (2566). สถิติธุรกิจ SMEs ในประเทศไทย. สืบค้นจาก https://www.mreport.co.th

[2] สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). (2023). แผนการส่งเสริม SME ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566-2570). สืบค้นจาก https://www.sme.go.th

[3] IMD World Digital Competitiveness Ranking. (2023). รายงานการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล. สืบค้นจาก https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/

[4] Osterwalder, A., & Pigneur, Y. (2010). Business Model Generation: A Handbook for Visionaries, Game Changers, and Challengers. John Wiley & Sons.

[5] Moustafa Elmetwaly Kandeel, Basma Saleh, Ghaleb A. El Refae, & Yasmeen Elsantil. (2024). AI Integration with Business Model Canvas for SMEs: Opportunities and Challenges. Journal of SME Development, 15(2), 101-120.

[6] ESG (Environmental, Social, and Governance). (2021). The Role of ESG in Sustainable Business Practices. สืบค้นจาก https://www.esg.org

[7] United Nations. (2015). Sustainable Development Goals (SDGs): Transforming Our World – The 2030 Agenda for Sustainable Development. สืบค้นจาก https://sdgs.un.org/goals

[8] Wang, Y., Wang, Y., Zhang, H., & Zhao, Z. (2021). SME investment and financing under asymmetric information. European Financial Management, John Wiley & Sons, Ltd.

[9] Ivashchenko, A., Sybirianska, Y., & Polishchuk, Y. (2017). Information and communication platform as a complex approach for solving information asymmetry problems (pp. 111-126). Springer Nature Switzerland AG.

[10] Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2021). Creating Shared Value: Redefining Capitalism and the Role of the Corporation in Society. Harvard Business Review, 99(1), 62-77.

[11] Smith, J., Lee, Y., & Shin, K. (2021). Artificial Intelligence Applications in SMEs: Enhancing Competitiveness and Innovation. International Journal of SME Research, 10(3), 45-60.

[12] Elmetwaly Kandeel, M., Saleh, B., El Refae, G. A., & Elsantil, Y. (2024). AI-Driven Business Model Innovation for SMEs. Journal of Business Technology, 15(3), 45-67. https://doi.org/10

[13] Bocken, N., Short, S., Rana, P., & Evans, S. (2022). Sustainable Business Models. In Routledge eBooks (pp. 26-44). Routledge.

[14] Jones, P., Williams, R., & Brown, S. (2022). The role of artificial intelligence in driving sustainable SME growth. International Journal of Innovation and Sustainability Studies, 29(4), 223-237.

[15] Yamchuti, N., & Phongkham, S. (2022). Developing AI platforms for SMEs in the Thai context. Asian Business and Technology Journal, 15(1), 33-45.

ระบบอัจฉริยะเพื่อให้คำแนะนำด้านประเด็นกฎหมายโรงงานโดยใช้การสร้างข้อความแบบเสริมด้วยการค้นคืน (RAG) และโมเดลภาษาขนาดใหญ่แบบหลายตัวแทน (Multi-Agent LLMs)

A Multi-Agent LLM Framework with Retrieval-Augmented Generation for Factory Legal Consultation

นายกฤษฎิ์ภวิศ สูงสว่าง รหัสนักศึกษา 167491432001
สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

-

คำสำคัญ

-

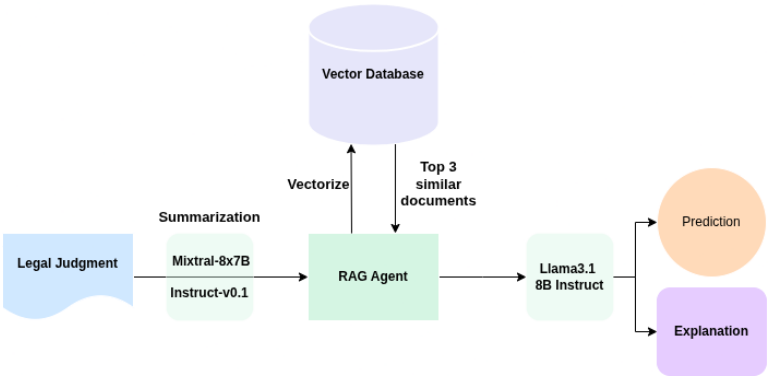
1. บทนำ

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 [1] ถือเป็นกฎหมายแม่บทสำคัญในการกำกับดูแลภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการประกอบกิจการให้เป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย ปลอดภัย และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติกลับพบปัญหาความท้าทายในการบังคับใช้กฎหมายจากความซับซ้อนของกฎหมายและรายละเอียดทางเทคนิคจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้ประกอบการ ในมุมมองของเจ้าหน้าที่รัฐ จากการลงพื้นที่สำรวจและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน พบว่าอุปสรรคสำคัญคือความไม่คล่องตัวในการสืบค้นข้อกฎหมายที่มีความกระจัดกระจายเพื่อนำมาวินิจฉัยหน้างานได้อย่างทันท่วงที ในขณะเดียวกัน ในมุมมองของผู้ประกอบการกิจการโรงงาน ความซับซ้อนของข้อกฎหมายมักนำไปสู่ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในรายละเอียดของข้อบังคับ ส่งผลให้เกิดข้อบกพร่องในการปฏิบัติตามมาตรฐานโดยมิได้เจตนา ดังปรากฏในกรณีศึกษาที่สะท้อนถึงผลกระทบจากการขาดความระมัดระวังในรายละเอียดของกฎหมาย อาทิ กรณีคำสั่งปิดโรงงานแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ ที่เกิดข้อผิดพลาดในกระบวนการผลิตจนส่งผลกระทบต่อชุมชน [2] กรณีโรงงานหลอมตะกั่วในจังหวัดพิษณุโลก ที่พบปัญหาการจัดการกากอุตสาหกรรมที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดการกำจัดของเสียอันตราย [3] และกรณีการตรวจพบความผิดปกติของมาตรฐานการประกอบกิจการในโรงงานรีไซเคิลแห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา [4] เหตุการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า การขาดเครื่องมือที่ช่วยให้เข้าถึงและเข้าใจข้อกฎหมายได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ไม่เพียงแต่เป็นภาระของเจ้าหน้าที่ แต่ยังเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ภาคอุตสาหกรรมไม่สามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

เพื่อเป็นการแก้ปัญหาข้อจำกัดด้านการเข้าถึงและประมวลผลข้อมูลกฎหมายที่มีความซับซ้อนดังกล่าว เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ยุคใหม่จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเป็นเครื่องมือสนับสนุน โดยเฉพาะ

อย่างยิ่ง โมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Models: LLMs) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ถูกพัฒนาขึ้นให้สามารถเรียนรู้จากคลังข้อมูลมหาศาล เพื่อทำความเข้าใจและสังเคราะห์ภาษาของมนุษย์จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างแพร่หลาย [5] อีกทั้งศักยภาพของ LLMs ได้รับการพิสูจน์แล้วในหลากหลายสาขาที่ต้องอาศัยความแม่นยำของข้อมูล อาทิ การตอบคำถามหรือวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านการเงิน [6] การให้คำแนะนำด้านการเกษตร [7] ไปจนถึงการสนับสนุนข้อมูลทางการแพทย์ [8] ความสำเร็จในสาขาต่างๆ เหล่านี้นำไปสู่ความสนใจของนักวิจัยในการนำ LLMs มาประยุกต์ใช้กับงานด้านกฎหมาย ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ต้องใช้ทรัพยากรข้อมูลจำนวนมากเช่นกัน โดยผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า โมเดลภาษาขนาดใหญ่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยทางด้านกฎหมาย สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ทำงานได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แม้ว่าจะยังไม่สามารถทำหน้าที่ตัดสินใจแทนมนุษย์ได้ทั้งหมดก็ตาม [9] ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวได้ว่าโมเดลภาษาขนาดใหญ่เป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพสูงและเหมาะสมอย่างยิ่ง ที่จะนำมาพัฒนาเป็นระบบสนับสนุนเจ้าหน้าที่ในการสืบค้นและให้คำปรึกษาด้านกฎหมายโรงงานแก่ผู้ประกอบการได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ

อย่างไรก็ตาม การนำโมเดลภาษาขนาดใหญ่มาประยุกต์ใช้ในการให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายที่ต้องอาศัยความถูกต้องสูงนั้น จำเป็นต้องมีกระบวนการเชื่อมโยงความสามารถทางภาษาเข้ากับฐานข้อมูลอ้างอิง เพื่อลดความเสี่ยงจากการสร้างข้อมูลเท็จ และแก้ไขปัญหาข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบัน โดยเทคนิคที่ได้รับการยอมรับในการแก้ปัญหาดังกล่าวคือ กระบวนการที่เรียกว่า Retrieval-Augmented Generation (RAG) [10] ทั้งนี้ การนำ กระบวนการ Retrieval-Augmented Generation ไปประยุกต์ใช้นั้นสามารถดำเนินการได้ด้วยเทคนิคที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับรูปแบบข้อมูลและวิธีการของผู้วิจัย โดยจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การจัดการกับเอกสารกฎหมายที่มีความยาวและซับซ้อนมักประสบปัญหาข้อจำกัดด้านหน้าต่างบริบท ของโมเดล ทำให้งานวิจัยในปัจจุบันเริ่มหันมาใช้เทคนิคการลดทอนขนาดข้อมูล ดังเช่นในระบบ NyayaRAG [11] ที่ใช้วิธีการสรุปย่อเนื้อหาของคำพิพากษาและข้อกฎหมาย แทนการใช้เอกสารฉบับเต็มในการจัดนำเข้าข้อมูลสู่ฐานข้อมูลเวกเตอร์และสืบค้น เพื่อให้โมเดลสามารถรับข้อมูลในปริมาณที่เหมาะสมได้ แต่จุดอ่อนสำคัญของแนวทางที่พึ่งพาการย่อความเช่นนี้คือ การสูญเสียรายละเอียดเชิงลึก อย่างถาวรตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมข้อมูล ซึ่งอาจทำให้ประเด็นละเอียดอ่อนทางกฎหมาย ข้อยกเว้นเฉพาะ หรือเหตุผลที่ซับซ้อนตกหล่นไป ส่งผลให้โมเดลไม่สามารถเข้าถึงบริบทต้นฉบับเพื่อวินิจฉัยข้อเท็จจริงได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

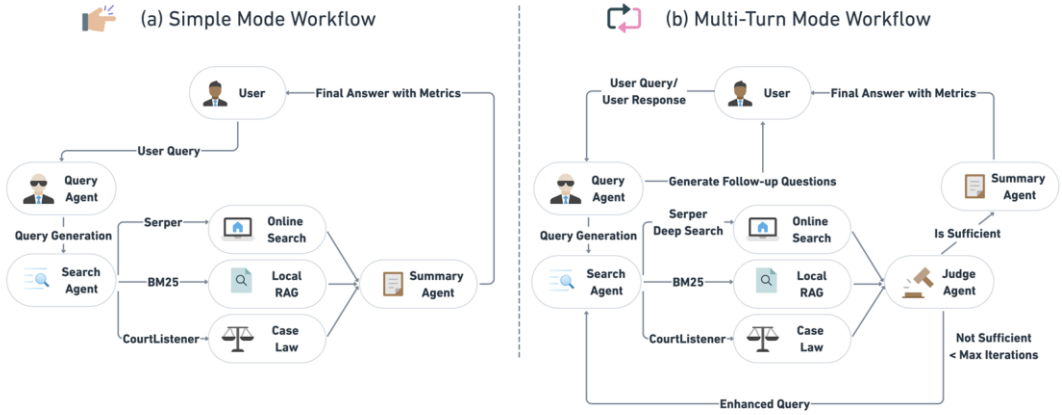
ภาพที่ 1 การทำงานของระบบ NyayaRAG [11]

สอดคล้องกับข้อค้นพบของงานวิจัย [12] ที่ได้ทำการถอดบทเรียนจากการพัฒนาระบบ RAG ในสถานการณ์จริง โดยระบุถึงจุดอ่อน 7 ข้อ ที่มักเกิดขึ้นตลอดกระบวนการพัฒนาระบบ ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมนำเข้าข้อมูลสู่ฐานข้อมูลเวกเตอร์ไปจนถึงการสร้างคำตอบ ปัญหาสำคัญที่พบคือความยากในการจัดการกับบริบทของเอกสาร ซึ่งหากกำหนดขนาดการหั่นข้อมูล ไม่เหมาะสม จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพของระบบ กล่าวคือ หากหั่นข้อมูลเล็กเกินไปจะทำให้สูญเสียบริบทที่เชื่อมโยงกัน แต่ถ้าหั่นข้อมูลใหญ่เกินไปก็จะทำให้ได้รับข้อมูลเกินความจำเป็น ซึ่งทำให้โมเดลสับสน นอกจากนี้ระบบ RAG แบบดั้งเดิมยังขาดกลไกการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่สืบค้นมาได้ (Retrieval Verification) ซึ่งอาจนำไปสู่การนำข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องมาใช้ในการประมวลผลคำตอบ

เพื่อจัดการจุดอ่อนของระบบ RAG แบบดั้งเดิมที่ทำงาน ที่ต้องอาศัยทักษะในการเตรียมข้อมูลเพื่อนำเข้าสู่ฐานข้อมูลเวกเตอร์ รวมถึงปัญหาที่เกินจากการสืบค้นข้อมูล เพียงครั้งเดียว ไม่เพียงพอต่อการสร้างคำตอบที่แม่นยำ แนวคิดการวิจัยในปัจจุบันจึงได้มีการพัฒนาระบบที่มีสถาปัตยกรรมซับซ้อนและมีความยืดหยุ่นสูงขึ้น โดยเปลี่ยนวิธีการจากการพึ่งพาโมเดลเดียว และการสืบค้นครั้งเดียวไปสู่การใช้ ระบบหลายตัวแทน (Multi-Agent Systems) เพื่อกระจายภาระงานและตรวจสอบความถูกต้องซึ่งกันและกัน โดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้:

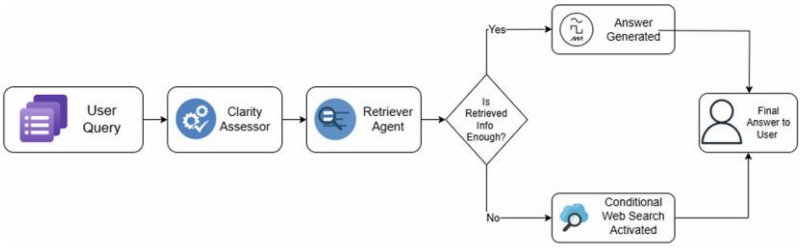
Wang และ Yuan [13] ได้เสนอระบบ L-MARS ซึ่งใช้ วิธีการให้หาคำตอบหรือสืบค้นแบบวนซ้ำ โดยระบบประกอบด้วยการทำงานประสานกันของ 3 ตัวแทน ได้แก่ (1) Query Agent ทำหน้าที่วิเคราะห์และแตกคำถามของผู้ใช้เป็นคำถามย่อย (2) Search Agent ทำหน้าที่สืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และ (3) Judge Agent (ตัวแทนตัดสิน) ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพของ

ข้อมูลที่สืบค้นมาได้ใน 3 เงื่อนไข ได้แก่ ความเพียงพอของหลักฐาน ความถูกต้องของเขตอำนาจศาล และความเป็นปัจจุบันของกฎหมาย โดยหาก Judge Agent พบว่าข้อมูลยังไม่ผ่านเกณฑ์ จะส่งสัญญาณ ให้ระบบวนกลับไปปรับปรุงคำค้นหาและสืบค้นใหม่ จนกว่าจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์จึงจะส่งต่อให้สร้างคำตอบสุดท้าย

ภาพที่ 2 การทำงานของระบบ L-MARS [13]

ในขณะเดียวกัน Raiyan และคณะ [14] ได้เสนอกระบวนการแก้ปัญหาความจำเพาะของกฎหมายท้องถิ่นในประเทศบังกลาเทศ โดยพัฒนาระบบที่มีสถาปัตยกรรมแบบสองตัวแทน ที่แยกหน้าที่ชัดเจน ได้แก่ (1) ตัวแทนตรวจสอบความชัดเจน ทำหน้าที่โต้ตอบกับผู้ใช้งานเพื่อ "สอบถามความชัดเจน" หากพบว่าคำถามมีความกำกวมหรือไม่ระบุรายละเอียดเพียงพอ ก่อนส่งต่อให้ (2) ตัวแทนสืบค้นข้อมูลและสร้างคำตอบ ซึ่งภายในประกอบด้วยโมเดลย่อยที่แยกหน้าที่ระหว่างการสืบค้นเอกสาร และการให้คะแนนความเกี่ยวข้อง เพื่อคัดกรองเอกสารขยะ และมีระบบค้นหาผ่านเว็บในกรณีที่ข้อมูลภายในไม่เพียงพอ ซึ่งกระบวนการนี้ช่วยลดข้อผิดพลาดจากการตีความคำถามที่คลุมเครือและเพิ่มความแม่นยำในการอ้างอิงกฎหมาย

ภาพที่ 3 การทำงานของงานวิจัยที่ [14]

ถึงแม้ว่างานวิจัยทั้งสองจะเสนอการทำงานแบบ Multi-Agent ที่มีความซับซ้อนและแม่นยำกว่าระบบเดิม แต่เมื่อจะนำเทคนิคดังกล่าวมาประยุกต์ใช้งาน กฎหมายโรงงานของไทย วิธีดังกล่าวยังมีข้อจำกัด ใน 3 เรื่องหลัก คือ

ประการแรก ขาดกลไกการจัดการความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของกฎหมาย: ระบบในงานวิจัย [13] และ [14] ใช้วิธีการสืบค้นข้อมูลโดยยึดตามความคล้ายคลึงของเนื้อหา เป็นหลัก ซึ่งเน้นเป็นการนำกฎหมายทุกฉบับมากองรวมกันโดยไม่แยกที่มา ส่งผลให้ระบบอาจหยิบยก กฎระเบียบย่อยหรือบทความทั่วไป มาใช้ตอบคำถามโดยละเลย กฎหมายแม่บท ที่สำคัญ ทำให้คำวินิจฉัยขาดความหนักแน่นและอาจเกิดความคลาดเคลื่อนในการอ้างอิงลำดับของกฎหมาย

ประการที่สอง ขาดความสามารถในผสมข้อมูลเชิงวิศวกรรม: กฎหมายโรงงานไม่ได้มีเพียงข้อความทางกฎหมาย แต่มีข้อมูลเชิงปริมาณและตารางมาตรฐานทางวิศวกรรม เช่น ค่าพิกัดมลพิษ, ขนาดหม้อไอน้ำ เป็นต้น ซึ่งระบบ หมายตัวแทน ทั่วไปในงานวิจัยก่อนหน้ายังไม่มี ตัวแทน เฉพาะทางที่ถูกออกแบบมาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตารางเทคนิคเหล่านี้ร่วมกับข้อกฎหมาย

ประการที่สาม ข้อจำกัดของการทำงานแบบเรียงลำดับ: งานวิจัยก่อนหน้ามีการทำงานในลักษณะตรวจสอบตามลำดับขั้น ซึ่งจะเกิดคอขวดเมื่อต้องวินิจฉัยโรงงานหนึ่งแห่งที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายเนื้อหาพร้อมกัน เช่น ความปลอดภัย, สิ่งแวดล้อม, และเครื่องจักร ซึ่งในทางปฏิบัติจำเป็นต้องใช้การทำงานแบบขนาน เพื่อเร็วและเข้าถึงข้อมูลที่ครอบคลุม

จากข้อจำกัดของงานวิจัยก่อนหน้า ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นที่จะพัฒนาสถาปัตยกรรมใหม่ที่ออกแบบมาเพื่อแก้ไขข้อจำกัดเหล่านี้ โดยมีส่วนร่วมในการทำงานดังต่อไปนี้:

1. การออกแบบสถาปัตยกรรม หลายตัวแทน ที่สอดคล้องกับโครงสร้างกฎหมายไทย: นำเสนอการแยกการทำงานระหว่าง ตัวแทน กฎหมายแม่บท และ ตัวแทนกฎหมายเฉพาะทาง หรือกฎหมายลำดับรอง เพื่อให้การสืบค้นและการรวบรวมคำตอบ สามารถให้น้ำหนักความสำคัญของกฎหมายแต่ละลำดับชั้นได้อย่างถูกต้อง
2. พัฒนาวิธีการค้นคืนแบบยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้: นำเสนอแนวทางการจัดการข้อมูลที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของเอกสารกฎหมายโรงงาน โดยผสมวิธี การแบ่งส่วนข้อมูลตามมาตรา สำหรับกฎหมายแม่บท, การใช้บริบทเอกสารเต็มฉบับ สำหรับกฎหมายที่ให้ข้อมูลแบบกว้าง, การแบ่งส่วนข้อมูลระดับเอกสารทั้งฉบับ สำหรับกฎหมายเฉพาะประเภทโรงงาน

และ การแบ่งส่วนข้อมูล สำหรับตารางข้อมูลทางเทคนิค นอกจากนี้ยังเก็บเวกเตอร์แบบแยกกลุ่ม เพื่อให้ระบบสามารถประมวลผลข้อมูลที่มีความหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. ขั้นตอนการตรวจสอบและกรองข้อมูลและ ความเกี่ยวข้องแบบพร้อมกัน: สร้างวิธีการที่ให้ตัวแทนหลายตัวทำงานตรวจสอบความเชื่อมโยง รวมถึงการทำความสะอาดผลลัพธ์ของแต่ละตัวแทน ไปพร้อมกัน และมี ตัวแทนกลางทำหน้าที่รวบรวม เพื่อให้ได้คำตอบที่ครอบคลุมทุกมิติของการประกอบกิจการโรงงาน ลดระยะเวลาการประมวลผล และเพิ่มความแม่นยำในการวินิจฉัย

จากเหตุผลและที่มาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาระบบอัจฉริยะเพื่อให้คำแนะนำด้านประเด็นกฎหมายโรงงาน โดยรวบรวมเทคนิคการสร้างข้อความแบบเสริมด้วยการค้นคืนแบบปรับเปลี่ยนได้ ร่วมกับสถาปัตยกรรมโมเดลภาษาขนาดใหญ่แบบหลายตัวแทน (Multi-Agent LLMs) ตามแนวทางที่นำเสนอ เพื่อสร้างเครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจที่มีความแม่นยำ สอดคล้องกับบริบทกฎหมายไทย และสามารถตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์

2.1. เพื่อพัฒนาและออกแบบสถาปัตยกรรมระบบอัจฉริยะเพื่อให้คำแนะนำด้านประเด็นกฎหมายโรงงาน โดยบูรณาการเทคโนโลยีการสร้างข้อความแบบเสริมด้วยการค้นคืน (RAG) เข้ากับโมเดลภาษาขนาดใหญ่แบบหลายตัวแทน (Multi-Agent LLMs) ที่มีการแบ่งหน้าที่ตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

2.2. เพื่อประเมินความถูกต้อง และความสมบูรณ์ ของคำแนะนำทางกฎหมายที่ระบบสร้างขึ้น

2.3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อการใช้งานระบบในการสนับสนุนการสืบค้นข้อมูลกฎหมายโรงงาน

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร

1. ประชากรด้านข้อมูลและเอกสาร: คือ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และเอกสารราชการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลโรงงานในประเทศไทย ภายใต้การดูแลของกรมโรงงานอุตสาหกรรมและกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งครอบคลุมพระราชบัญญัติโรงงาน กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง และหนังสือหารือต่างๆ ที่ยังมีผลบังคับใช้

2. ประชากรด้านผู้ใช้งานและผู้เชี่ยวชาญ: คือ เจ้าหน้าที่รัฐสังกัดกรมโรงงานอุตสาหกรรม, เจ้าหน้าที่สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด, วิศวกรโรงงาน, และผู้ประกอบกิจการโรงงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหมายโรงงาน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา: ได้แก่ ข้าราชการระดับผู้เชี่ยวชาญหรือระดับชำนาญการพิเศษ สังกัดกรมโรงงานอุตสาหกรรม ทำหน้าที่ สร้างชุดข้อสอบและกรณีศึกษา ที่มีความซับซ้อนตามความเป็นจริง เพื่อนำมาใช้ทดสอบความแม่นยำในการประมวลผลของระบบ
2. กลุ่มผู้ประเมินความพึงพอใจ: ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสังกัดกรมโรงงานอุตสาหกรรม, สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด หรือผู้เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่ทดลองใช้งานระบบจริง และ ตอบแบบประเมินความพึงพอใจ ในด้านการใช้งานและประสิทธิภาพของระบบ

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรอิสระ

- สถาปัตยกรรมของระบบอัจฉริยะ ซึ่งประกอบด้วยการทำงานร่วมกันของ:
  1. เทคนิคการสร้างข้อความแบบเสริมด้วยการค้นคืน (Retrieval-Augmented Generation: RAG)
  2. โมเดลภาษาขนาดใหญ่แบบหลายตัวแทน (Multi-Agent LLMs) ที่มีการแบ่งหน้าที่ตามความเชี่ยวชาญ

3.3.2 ตัวแปรตาม

1. ประสิทธิภาพของระบบ ประกอบด้วย
   a. ความถูกต้อง ของคำแนะนำเมื่อเทียบกับผู้เชี่ยวชาญ
   b. ความสมบูรณ์ ของเนื้อหากฎหมายที่ครอบคลุม
2. ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย

12 เดือน

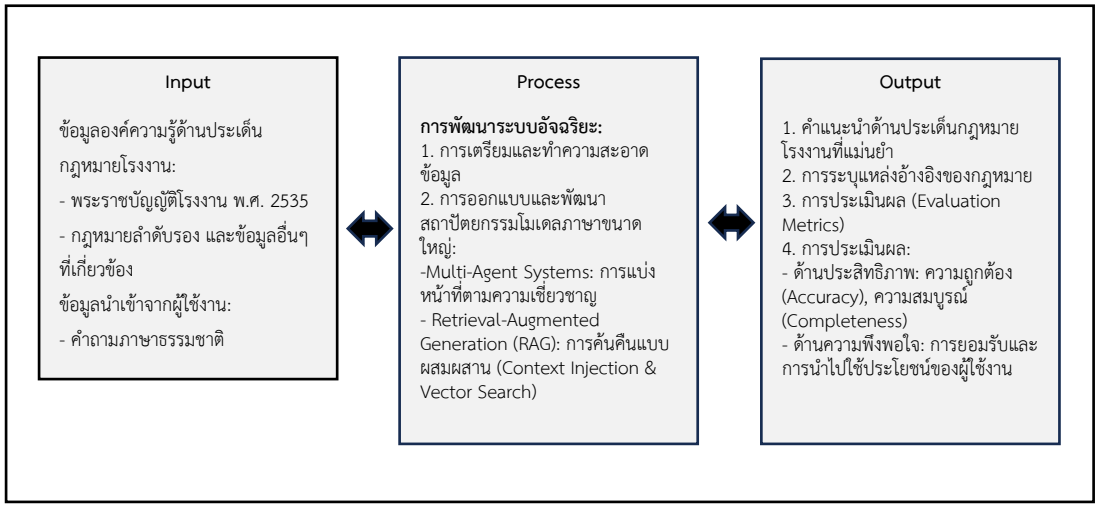
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ได้ต้นแบบสถาปัตยกรรมระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ผสานเทคนิคโมเดลภาษาแบบหลายตัวแทน (Multi-Agent) ร่วมกับการค้นคืนข้อมูล (RAG) ซึ่งมีประสิทธิภาพในการประมวลผลข้อมูลกฎหมายไทยที่มีความซับซ้อน และสามารถรองรับรูปแบบข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งเอกสารข้อความ ตารางข้อมูล และรูปภาพแผนผัง

4.2 ได้เครื่องมืออัจฉริยะสำหรับสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยให้การสืบค้นและวินิจฉัยข้อกฎหมายเป็นไปอย่างรวดเร็ว แม่นยำ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ลดความผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่ และช่วยยกระดับความปลอดภัยในภาคอุตสาหกรรม

4.3 เป็นแนวทางในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาระบบการกำกับดูแลกฎหมายของประเทศไทย ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการภาครัฐให้มีความทันสมัย รวดเร็ว และตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากภาพที่ 5 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยซึ่งจัดทำขึ้นตามรูปแบบปัจจัยนำเข้า-กระบวนการ-ผลลัพธ์ (Input-Process-Output Model) โดยมีรายละเอียดองค์ประกอบดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า (Input)

ประกอบด้วยแหล่งข้อมูลและวัตถุดิบสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่

- ข้อมูลองค์ความรู้ด้านประเด็นกฎหมายโรงงาน: เป็นฐานข้อมูลหลักของระบบที่ครอบคลุมเนื้อหาพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 รวมถึงกฎหมายลำดับรองและเอกสารทางเทคนิคที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นคลังความรู้

- ข้อมูลนำเข้าจากผู้ใช้งาน: คือคำถามที่ระบุความต้องการในรูปแบบภาษาธรรมชาติ (Natural Language) ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาหรือประเด็นข้อสงสัยที่เกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติงาน

2. กระบวนการ (Process)

เป็นการดำเนินงานเพื่อสร้างนวัตกรรมตามระเบียบวิธีวิจัย โดยมุ่งเน้น การพัฒนาระบบอัจฉริยะ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

- การเตรียมและทำความสะอาดข้อมูล: กระบวนการแปลงเอกสารกฎหมายให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลที่พร้อมใช้งาน และจัดโครงสร้างข้อมูลให้เหมาะสม
- การออกแบบและพัฒนาสถาปัตยกรรมโมเดลภาษา: เป็นขั้นตอนการบูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ขั้นสูง ได้แก่
    - Multi-Agent Systems: การจัดสร้างตัวแทนปัญญาประดิษฐ์หลายตัวเพื่อแบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของกฎหมาย
    - Retrieval-Augmented Generation (RAG): การประยุกต์ใช้เทคนิคการค้นคืนแบบผสมผสาน ทั้งการแทรกบริบท (Context Injection) สำหรับกฎหมายหลัก และการค้นหาแบบเวกเตอร์ (Vector Search) สำหรับกฎหมายเฉพาะทาง เพื่อลดข้อผิดพลาดและเพิ่มความแม่นยำ

3. ผลลัพธ์ (Output)

คือสิ่งที่ได้จากการประมวลผลของระบบและการวัดผลสัมฤทธิ์ของการวิจัย ได้แก่

- **ผลผลิตของระบบ:** คือคำแนะนำด้านประเด็นกฎหมายโรงงานที่มีความแม่นยำ พร้อมทั้งระบุแหล่งอ้างอิงของกฎหมายที่ชัดเจน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการนำไปใช้งาน
- **ผลการประเมิน:** แบ่งออกเป็น 2 มิติ คือ
    - **ด้านประสิทธิภาพ:** วัดจากความถูกต้อง (Accuracy) และความสมบูรณ์ (Completeness) ของคำตอบเมื่อเทียบกับผู้เชี่ยวชาญ
    - **ด้านความพึงพอใจ:** วัดระดับการยอมรับและการนำไปใช้ประโยชน์จริงของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและกลุ่มเป้าหมาย

6. วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานโดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะหลัก ดังนี้

6.1 ระยะที่ 1: การรวบรวมและเตรียมข้อมูลกฎหมายและข้อมูลเทคนิค

ขั้นตอนแรกมุ่งเน้นการสร้างฐานข้อมูลที่มีคุณภาพสูงและเป็นปัจจุบัน จากแหล่งข้อมูลที่มีความหลากหลายรูปแบบ เพื่อนำไปใช้เป็นฐานความรู้ให้กับโมเดลภาษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล
   รวบรวมเอกสารราชการและเอกสารทางเทคนิคทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายโรงงาน ซึ่งจัดเก็บในรูปแบบไฟล์ดิจิทัลที่หลากหลาย ได้แก่

- เอกสารข้อความ: เช่น ไฟล์ PDF ของพระราชบัญญัติโรงงาน กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง และหนังสือหารือราชการ
- ข้อมูลตารางและฐานข้อมูล: เช่น ไฟล์ Excel (.xlsx, .xls, .csv) ที่ระบุค่ามาตรฐานทางเทคนิค บัญชีรายชื่อสารเคมีอันตราย หรือตารางพิกัดอัตราโรงงาน
- ข้อมูลบนเว็บไซต์: เช่น ไฟล์ HTML หรือหน้าเว็บเพจจากฐานข้อมูลกฎหมายออนไลน์และประกาศประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการ
- ข้อมูลรูปภาพ: เช่น ไฟล์รูปภาพ (.jpg, .png) ของแผนผังโรงงาน ตัวอย่างการติดตั้งเครื่องจักร หรือผังกระบวนการผลิต ที่แนบท้ายกฎหมาย

2. การแปลงและทำความสะอาดข้อมูล
   - การจัดการเอกสาร PDF: ดำเนินการแปลงไฟล์ ให้อยู่ในรูปแบบข้อความ พร้อมทั้งทำความสะอาดข้อมูล โดยการตัดส่วนหัวกระดาษ และท้ายกระดาษ ที่ซ้ำซ้อนในแต่ละหน้าออก เพื่อลดปริมาณข้อมูลขยะ
   - การจัดการข้อมูลตารางและเว็บ:
     - สำหรับไฟล์ Excel: ดำเนินการแปลงโครงสร้างตาราง ให้อยู่ในรูปแบบข้อความที่มีโครงสร้างชัดเจน เช่น รูปแบบ Markdown หรือ JSON เพื่อรักษาความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างแถวและคอลัมน์ ให้โมเดลสามารถตีความค่ามาตรฐานต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง
     - สำหรับไฟล์ HTML: ดำเนินการสกัดเฉพาะส่วนเนื้อหาหลัก โดยกำจัด HTML Tags, Scripts และส่วนประกอบที่ไม่เกี่ยวข้องออก
   - การจัดการข้อมูลรูปภาพ:
     - สำหรับรูปภาพที่มีตัวอักษร: ใช้เทคโนโลยี OCR (Optical Character Recognition) เพื่อแปลงข้อความในภาพให้เป็นข้อมูลดิจิทัล
     - สำหรับรูปภาพเชิงแผนภาพ: ใช้โมเดลวิเคราะห์ สร้างคำอธิบายภาพ เพื่อให้ระบบเข้าใจบริบทของรูปภาพนั้นๆ
3. การเชื่อมโยงข้อมูล
   เชื่อมโยงเนื้อหาที่ถูกตัดขาดระหว่างหน้า ให้มีความต่อเนื่อง และจัดระเบียบข้อมูลที่แปลงมาจากทุกแหล่ง เช่น PDF, Excel, HTML และรูปภาพ ให้อยู่ในรูปแบบมาตรฐานเดียวกัน เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับกระบวนการแบ่งข้อมูล ในขั้นตอนต่อไป

6.2 ระยะที่ 2: การออกแบบและพัฒนาสถาปัตยกรรมระบบ

ดำเนินการออกแบบระบบโดยบูรณาการเทคโนโลยี Multi-Agent LLMs ร่วมกับ RAG โดยเน้นกลยุทธ์การจัดการบริบท ให้เหมาะสมกับประเภทและความสำคัญของกฎหมาย ดังนี้

1. การพัฒนาตัวแทนควบคุมและตรวจสอบกระบวนการ
   ออกแบบตัวแทนที่ทำหน้าที่เป็นสมอง ในการตัดสินใจ ตรวจสอบ และควบคุมทิศทางของคำตอบ ประกอบด้วย:

- ตัวแทนตรวจสอบขอบเขตบริบทโรงงาน: ทำหน้าที่เป็นด่านแรกในการตรวจสอบว่าคำถามของผู้ใช้มีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายโรงงานหรือไม่ หากเป็นคำถามทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้อง ระบบจะปฏิเสธการตอบเพื่อลดการใช้ทรัพยากร
- ตัวแทนวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกฎหมายลำดับรอง: ทำหน้าที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ว่าคำถามนั้น ต้องเชื่อมโยงไปหากฎหมายลูก (กฎกระทรวง/ประกาศกระทรวง) ฉบับใดบ้าง เพื่อส่งคำสั่งต่อไปยัง ตัวแทน เฉพาะด้านได้อย่างถูกต้อง
- ตัวแทนคัดกรองความเกี่ยวข้องของผลลัพธ์: ทำหน้าที่ตรวจสอบคำตอบเบื้องต้นที่ได้จากตัวแทน ผู้เชี่ยวชาญแต่ละตัว เพื่อตัดเนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้อง หรือข้อมูลที่ขัดแย้งกันออกไปก่อนส่งเข้าสู่กระบวนการรวมคำตอบ
- ตัวแทนสังเคราะห์และรวบรวมคำตอบ: ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลที่ผ่านการคัดกรองแล้วมาเรียบเรียงใหม่ และอ้างอิงแหล่งที่มาอย่างถูกต้องเพื่อตอบกลับผู้ใช้งาน

2. การพัฒนาตัวแทนผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ออกแบบตัวแทนที่ทำหน้าที่เป็น "ผู้ปฏิบัติงาน" ที่มีความรู้ลึกในแต่ละด้านและปฏิบัติงานแบบขนาน ได้แก่:

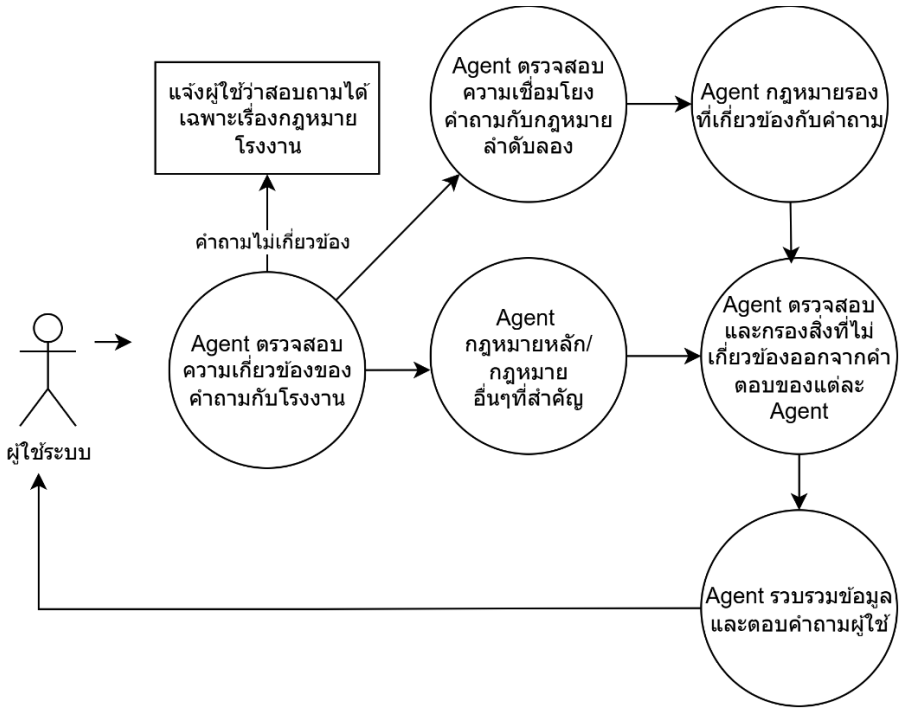
- ตัวแทนสืบค้นกฎหมายเชิงโครงสร้างและความหมาย:
  รับผิดชอบกฎหมายแม่บทที่มีความซับซ้อน (เช่น พ.ร.บ. โรงงาน) โดยตัวแทนนี้ใช้เทคนิค "การแบ่งส่วนข้อมูลตามโครงสร้างความหมาย" ซึ่งเป็นอัลกอริทึมที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้นเฉพาะ เพื่อทำการแยก "ส่วนเนื้อหาหลัก" ออกจาก "บริบทส่วนหัวและท้าย" อย่างชาญฉลาด ทำให้ระบบสามารถสืบค้นและดึงข้อมูลรายมาตรา ออกมาประมวลผลได้โดยที่ยังคงความหมายและบริบทของกฎหมายนั้นๆ ไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์
- กลุ่มตัวแทนรายด้าน: รับผิดชอบกฎหมายลำดับรอง (กฎกระทรวง/ประกาศกระทรวง/ประกาศกรม/ระเบียบหรือประกาศอื่นๆ) ที่มีขอบเขตชัดเจน เช่น ตัวแทน ด้านมลพิษทางน้ำ, ตัวแทนด้านมลพิษทางอากาศ, ตัวแทนด้านกากอุตสาหกรรม โดยตัวแทนกลุ่มนี้จะ ไม่มีการค้นหา แต่จะถูกป้อนข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวข้องทุกฉบับในหมวดนั้นๆ เข้าสู่หน่วยความจำโดยตรง เพื่อให้ประมวลผลความเชื่อมโยงได้ทันที
- ตัวแทนสืบค้นกฎหมายเฉพาะประเภทโรงงาน: เป็นตัวแทนหนึ่งตัวที่เชื่อมต่อกับฐานข้อมูลกฎหมายโรงงานแยกตามประเภท เช่น โรงงานน้ำตาล และ โรงงานเหล็ก เป็น

ต้น โดยตัวแทนนี้จะใช้ ระบบค้นคืน เพื่อสืบค้นว่าผู้ใช้ถามถึงโรงงานประเภทใด แล้วดึงกฎหมายฉบับที่เกี่ยวข้องมาประมวลผล

3. กลยุทธ์การทำ สืบค้น และการจัดการบริบท

ผู้วิจัยได้ออกแบบกลยุทธ์การจัดการข้อมูลออกเป็น 4 รูปแบบ ตามลักษณะของเอกสารและการใช้งาน ดังนี้:

- กลยุทธ์ RAG แบบแบ่งส่วนตามมาตรา: ใช้สำหรับ กฎหมายแม่บท (พ.ร.บ.) ที่มีขนาดใหญ่ โดยนำเทคนิคการหั่นข้อมูลตามมาตรา มาจัดทำดัชนี เพื่อให้ระบบค้นคืนเฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้อง
- กลยุทธ์การใช้ข้อมูลฉบับเต็ม: ใช้สำหรับ ตัวแทน รายด้าน (เช่น น้ำ, อากาศ) ซึ่งมีจำนวนกฎหมายที่ใช้อ้างอิงแน่นอน ระบบจะใช้วิธีนำเข้าเอกสารกฎหมายที่เกี่ยวข้องทุกฉบับเข้าสู่คำสั่ง ของ ตัวแทน โดยตรงโดยไม่ผ่านกระบวนการค้นหาข้อมูลในเวกเตอร์ เพื่อให้ ตัวแทน มีความรู้ครอบคลุมทุกฉบับและเชื่อมโยงข้อมูลข้ามฉบับได้
- กลยุทธ์การค้นคืนระดับเอกสาร: ใช้สำหรับ ตัวแทนกฎหมายเฉพาะประเภทโรงงาน ซึ่งมีกฎหมายจำนวนมากแยกย่อยตามประเภทโรงงาน ระบบจะจัดทำดัชนีแบบ "1 ฉบับ = 1 ชิ้นข้อมูล" เมื่อผู้ใช้สอบถามเกี่ยวกับโรงงานประเภทใด ระบบจะทำการค้นหา (RAG) และดึงกฎหมายฉบับนั้นทั้งฉบับมาให้ Agent ประมวลผล
- กลยุทธ์การค้นคืนระดับแถวข้อมูล: ใช้สำหรับ ตารางข้อมูลทางเทคนิคขนาดใหญ่ (เช่น บัญชีรายชื่อสารเคมี) ระบบจะใช้เทคนิคการดึงข้อมูลเฉพาะ "แถว" ที่เกี่ยวข้องพร้อม "หัวตาราง" มาประมวลผล เพื่อลดปริมาณข้อมูลรบกวนและประหยัดทรัพยากร

ภาพที่ 4 การออกแบบสถาปัตยกรรมหลายตัวแทน (Multi Agent System)

6.3 ระยะที่ 3: การทดสอบและประเมินผลระบบ

ดำเนินการทดสอบประสิทธิภาพของระบบใน 2 มิติหลัก ได้แก่ ความถูกต้องของข้อมูล และความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

1. การประเมินด้านประสิทธิภาพและความถูกต้อง
    - ร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ จากกรมโรงงานอุตสาหกรรม ในการกำหนดชุดคำถามทดสอบและกรณีศึกษา ที่มีความซับซ้อนและครอบคลุมประเด็นสำคัญ
    - ทดสอบระบบโดยเปรียบเทียบคำตอบที่ได้กับธงคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อวัดค่าความถูกต้อง และความครบถ้วนสมบูรณ์ ของเนื้อหากฎหมาย
2. การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน
    - นำระบบไปทดลองใช้งานจริงกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้อง
    - เก็บรวบรวมข้อมูลผ่านแบบประเมินความพึงพอใจ เพื่อศึกษาความคิดเห็นในด้านความสะดวกในการใช้งาน, ความรวดเร็วในการสืบค้นข้อมูล และประโยชน์ที่ได้รับจากการนำระบบไปใช้สนับสนุนการปฏิบัติงาน

7. ผลการวิจัย (ถ้ามี)

-

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีแนวคิดหลักมุ่งเน้นการแก้ปัญหาความซับซ้อน ความกระจัดกระจาย และรายละเอียดทางเทคนิคของกฎหมายโรงงาน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐและการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ประกอบการ โดยผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการพัฒนานวัตกรรม **"ระบบอัจฉริยะเพื่อให้คำแนะนำด้านประเด็นกฎหมายโรงงาน"** ผ่านการบูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ขั้นสูง 2 ส่วนหลัก ได้แก่ **การสร้างข้อความแบบเสริมด้วยการค้นคืน (RAG)** และ **โมเดลภาษาขนาดใหญ่แบบหลายตัวแทน (Multi-Agent LLMs)**

โดยมีสาระสำคัญของแนวคิดการวิจัย ดังนี้:

1. **การเปลี่ยนจากการใช้โมเดลเดี่ยว สู่สถาปัตยกรรมแบบหลายตัวแทน (Multi-Agent Architecture):** แทนที่จะพึ่งพาโมเดลภาษาเพียงตัวเดียว งานวิจัยนี้เสนอสถาปัตยกรรมที่จำลองกระบวนการทำงานเป็นทีมของผู้เชี่ยวชาญ โดยแบ่งตัวแทนปัญญาประดิษฐ์ (Agents) ให้รับผิดชอบเฉพาะด้าน เช่น ตัวแทนกฎหมายแม่บท, ตัวแทนกฎหมายเฉพาะทาง (น้ำ/อากาศ/กาก) และตัวแทนตรวจสอบข้อมูลเชิงวิศวกรรม เพื่อให้สามารถประมวลผลกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์และบริบทต่างกันได้อย่างแม่นยำและทำงานคู่ขนานกันได้
2. **กลยุทธ์การค้นคืนแบบปรับเปลี่ยนได้ (Adaptive Retrieval Strategies):** เพื่อปิดจุดอ่อนของระบบ RAG แบบดั้งเดิมที่มักสูญเสียบริบทเมื่อตัดแบ่งข้อมูล งานวิจัยนี้จึงออกแบบวิธีการจัดการข้อมูลให้เหมาะสมกับประเภทเอกสาร ได้แก่ การแบ่งส่วนตามมาตรา (สำหรับ พ.ร.บ.), การใช้บริบทเอกสารเต็มฉบับ (สำหรับกฎหมายเฉพาะด้าน), การค้นคืนระดับเอกสาร (สำหรับประเภทโรงงาน) และการค้นคืนระดับแถวข้อมูล (สำหรับตารางมาตรฐานเทคนิค)
3. **การตรวจสอบความถูกต้องแบบหลายชั้น:** ระบบถูกออกแบบให้มีกลไกการตรวจสอบความเกี่ยวข้อง (Relevance Check) และความถูกต้องของข้อมูล (Verification) โดยตัวแทนกลาง ก่อนที่จะสังเคราะห์เป็นคำตอบสุดท้าย เพื่อลดปัญหาระบบสร้างข้อมูลเท็จ (Hallucination)

ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากแนวคิดนี้ คือการได้ต้นแบบระบบสนับสนุนการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถช่วยให้เจ้าหน้าที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมสืบค้นและวินิจฉัยข้อกฎหมายได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องตามหลักวิศวกรรมและข้อกฎหมายไทย นำไปสู่การยกระดับความปลอดภัยและมาตรฐานการกำกับดูแลภาคอุตสาหกรรมของประเทศ

9. เอกสารอ้างอิง เรียงลำดับตามการกล่าวถึงในบทความ

[1] พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535. (2535, 9 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 109 ตอนที่ 44, หน้า 62-81.

[2] กรุงเทพธุรกิจ. (2566, 21 กันยายน). 'ธนกร' สั่ง ปิด 2 โรงงานผิด พ.ร.บ. ย้ำห้ามทำประชาชนเดือดร้อน. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2569,

https://www.bangkokbiznews.com/business/economic/1204114

[3] เดลินิวส์. (2567, 4 กุมภาพันธ์). สั่งฟัน! โรงงานหลฆอมตะกั่วไทย ไชน่า ซุกกากอุตสาหกรรม

3 หมื่นตัน ชี้ฝ่าฝืนต้องเร่งแก้ด่วน. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2569,
https://www.dailynews.co.th/news/5541737/

[4] กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2567, 12 มกราคม). กรมโรงงานฯ ลุยตรวจโรงงานรีไซเคิลฉะเชิงเทรา สั่งเร่งแก้ไขด่วน! หลังพบความผิดปกติ. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2569,
https://www.diw.go.th/webdiw/pr68-635/

[5] Raiaan, M. A. K., Mukta, M. S. H., Fatema, K., Fahad, N. M., Sakib, S., Mimi, M. M. J., Ahmad, J., Ali, M. E., & Azam, S. (2024). A Review on Large Language Models: Architectures, Applications, Taxonomies, Open Issues and Challenges. IEEE Access, 12, 26839-26874. https://doi.org/10.1109/ACCESS.2024.3365742

[6] Li, Y., Wang, S., Ding, H., & Chen, H. (2023). Large language models in finance: A survey. In Proceedings of the 4th ACM International Conference on AI in Finance (ICAIF ’23) (pp. 374–382). ACM. https://doi.org/10.1145/3604237.3626869

[7] Biswas, S. S. (2023). Importance of chat GPT in agriculture: According to chat GPT [Unpublished manuscript]. Department of Radiology, Le Bonheur Hospital, The University of Tennessee Health Science Center.

[8] Kung, T. H., Cheatham, M., Medenilla, A., Sillos, C., De Leon, L., Elepaño, C., Madriaga, M., Aggabao, R., Diaz-Candido, G., Maningo, J., & Tseng, V. (2023). Performance of ChatGPT on USMLE: Potential for AI-assisted medical education using large language models. PLOS Digital Health, 2(2), e0000198. https://doi.org/10.1371/journal.pdig.0000198

[9] Lai, J., Gan, W., Wu, J., Qi, Z., & Yu, P. S. (2023). Large language models in law: A survey. arXiv. https://doi.org/10.48550/arXiv.2312.03718

[10] Wu, Y., Wang, C., Gumusel, E., & Liu, X. (2024). Knowledge-infused legal wisdom: Navigating LLM consultation through the lens of diagnostics and positive-unlabeled reinforcement learning. arXiv. https://doi.org/10.48550/arXiv.2406.03600

[11] Nigam, S. K., Patnaik, B. D., Mishra, S., Thomas, A. V., Shallum, N., Ghosh, K., & Bhattacharya, A. (2025). *NyayaRAG: Realistic legal judgment prediction with RAG under the Indian common law system*. In K. Inui, S. Sakti, H. Wang, D. F. Wong, P. Bhattacharyya, B. Banerjee, A. Ekbal, T. Chakraborty, & D. P. Singh (Eds.), *Proceedings of the 14th International Joint Conference on Natural Language Processing and the 4th Conference of the Asia-Pacific Chapter of the Association for Computational Linguistics* (pp. 1709–1726). The Asian Federation of Natural Language Processing and The Association for Computational Linguistics.

[12] Barnett, S., Kurniawan, S., Thudumu, S., Brannelly, Z., & Abdelrazek, M. (2024). Seven failure points when engineering a retrieval augmented generation system. In Proceedings of the IEEE/ACM 3rd International Conference on AI Engineering—Software Engineering for AI (CAIN 2024) (pp. 194–199). ACM.

[12] Wang, Z., & Yuan, B. (2025). L-MARS: Legal multi-agent workflow with orchestrated reasoning and agentic search (arXiv:2509.00761)

[13] Jiang, C., & Yang, X. (2025). AgentsBench: A multi-agent LLM simulation framework for legal judgment prediction. Systems, 13, Article 641. https://doi.org/10.3390/systems13080641

[14] Al Raiyan, A., Zidan, M. S. H., Mehnaz, R., & Rahman, R. M. (2025). A multi-agent RAG system for legal information retrieval in Bangladesh. In S. Palaiahnakote, R. Palit, M. Saraee, P. K. Atrey, X. Bai, & B. Raman (Eds.), Data Science, AI and Applications (ICDSAIA 2025) (pp. 373–388). Communications in Computer and Information Science, vol. 2683. Springer, Cham.

การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำคำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุตามมาตรฐาน ISAD(G)

Applying Artificial Intelligence to Enhance Archival Description Efficiency under ISAD(G) Standards

นายศิวพัฒน์ บุญบางยาง
นักศึกษาระดับปริญญาเอกชั้นปีที่ 2
สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

เอกสารจดหมายเหตุเป็นมรดกทางสติปัญญาที่มีความสำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ในทุกมิติ อย่างไรก็ตามการจัดทำคำอธิบายเอกสารตามมาตรฐานสากล (ISAD(G)) มักเผชิญกับปัญหาภาระงานค้างสะสม (Backlog) จำนวนมากเนื่องด้วยข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคคลและกระบวนการที่ซับซ้อน แม้ในปัจจุบันจะมีการนำโมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Model: LLM) มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน แต่ยังพบปัญหาสำคัญด้านคุณภาพ ความถูกต้องแม่นยำ และการเกิดอาการหลอน (Hallucinations) ของข้อมูลซึ่งส่งผลเสียต่อความน่าเชื่อถือของเอกสารจดหมายเหตุ งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาเฟรมเวิร์คปัญญาประดิษฐ์สำหรับการสร้างคำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุโดยเฉพาะ โดยมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้เทคนิคที่เหมาะสมกับชุดข้อมูลจดหมายเหตุเพื่อเพิ่มความแม่นยำและลดการเกิดอาการหลอน ซึ่งเฟรมเวิร์คที่พัฒนาขึ้นมีจุดเด่นในด้านความยืดหยุ่นที่สามารถรองรับการปรับเปลี่ยนโมเดลภาษาได้โดยอิสระตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ครอบคลุมขั้นตอนตั้งแต่การนำเข้าข้อมูล กระบวนการประมวลผล ไปจนถึงการประเมินผลคุณภาพคำอธิบายตามมาตรฐาน ISAD(G) เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการลดต้นทุนด้านเวลาและทรัพยากรบุคคล พร้อมทั้งรักษามาตรฐานการอธิบายเอกสารในระดับสากลได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ มาตรฐานการอธิบายเอกสารจดหมายเหตุสากล, โมเดลภาษาขนาดใหญ่ (LLM), งานเอกสารจดหมายเหตุค้างสะสม (Archival Backlog), เฟรมเวิร์คปัญญาประดิษฐ์ (AI Framework)

1. บทนำ

เอกสารจดหมายเหตุเป็นเอกสารที่มีคุณค่าต่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ประวัติการดำเนินงานของบุคคล หน่วยงาน รวมถึงกระแสเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเวลาหลายทศวรรษแล้วที่มาตรฐานการอธิบายเอกสารจดหมายเหตุสากล (The General International Standard Archival Description (ISAD(G))) ได้ทำหน้าที่เป็นกรอบความคิดในการจัดระเบียบเอกสารจดหมายเหตุดังกล่าวด้วยโครงสร้างที่ออกแบบมาเพื่อรักษาบริบทของการสร้างและบันทึกไว้อย่างมีประสิทธิภาพ [1] หากไม่มีการกำหนดมาตรฐานการให้คำบรรยายเอกสารจดหมายเหตุไว้ หอจดหมายเหตุแต่ละแห่งก็จะบรรยายเอกสารของตนแตกต่างกันออกไป

ISAD(G) ถูกพัฒนาขึ้นโดยสภาจดหมายเหตุระหว่างประเทศ (ICA) ในช่วงต้นทศวรรษ 1990 นำเสนอวิธีการจัดระเบียบข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุเป็นครั้งแรก เพื่อให้มั่นใจได้ถึงความสอดคล้อง ความสามารถในการทำงานร่วมกันและการรักษาบริบท รากฐานที่สำคัญที่สุดของ ISAD(G) คือ หลักการเคารพแหล่งที่มาของเอกสาร (Respect des fonds) หลักการนี้กำหนดว่าเอกสารที่สร้าง สะสม และใช้งานโดยบุคคลหรือองค์กรในระหว่างดำเนินกิจกรรมจะต้องเก็บไว้ด้วยกันและไม่ปะปน กับเอกสารอื่น เอกสารจดหมายเหตุเป็นการรวมตัวกันของเอกสารที่เกิดขึ้นจากหน้าที่และกิจกรรม ต่างๆ จึงไม่สามารถอธิบายได้อย่างเพียงพอในฐานะสิ่งของที่แยกเดี่ยว ๆ โครงสร้างของ ISAD(G) ถูก ออกแบบมาเพื่อรองรับความซับซ้อนของเอกสารจดหมายเหตุผ่านชุดข้อมูลมาตรฐาน มาตรฐานนี้จัด ระเบียบข้อมูลเชิงพรรณนาเป็น 26 องค์ประกอบ โดยแบ่งออกเป็นเจ็ดส่วน แม้ว่าองค์ประกอบ ทั้งหมดจะไม่ใช่ข้อบังคับ แต่โครงสร้างนี้ถูกออกแบบมาเพื่อเป็นแนวทางให้นักจดหมายเหตุสร้าง คำอธิบายเอกสารได้อย่างครอบคลุม ซึ่งตรงตามข้อกำหนดด้านบริบท เนื้อหา และการเข้าถึง

อย่างไรก็ตามแม้ว่า ISAD(G) จะเป็นกรอบความคิดที่แข็งแกร่งแต่การนำไปใช้ในทางปฏิบัติ ในทางปฏิบัติในการจัดการเอกสารกลับเต็มไปด้วยความท้าทาย ปัญหาทางด้านเอกสารจดหมายเหตุ ไม่ใช่ปัญหาทางด้านทฤษฎีแต่เป็นปัญหาทางด้านปริมาณและโครงสร้างพื้นฐาน โดยปัญหาที่พบได้ โดยทั่วไปในการจัดการเอกสารจดหมายเหตุคืองานค้าง (backlog) ซึ่งหมายถึงเอกสารที่ได้รับจาก แหล่งเก็บเอกสารแต่ยังไม่ได้ดำเนินการ งานค้างถูกอธิบายว่าเป็นปัญหาที่สำคัญเพราะเป็นส่วน ขัดขวางการทำงานของระบบทั้งหมด [2] ในปี 2003 สมาคมห้องสมุดวิจัย the Association of Research Libraries (ARL) ได้รายงานไว้ว่า 24-37% ของเอกสารจดหมายเหตุยังไม่ถูกนำไป ประมวลผล [3] ด้วยปัญหาดังกล่าวทำให้เอกสารจดหมายเหตุถูกมองว่าเป็น กล่องดำ (black box) มากกว่าเป็นประตูสู่อดีต มากไปกว่านั้น ISAD(G) ถูกมองว่าเป็นภาระงานที่มากขึ้นสำหรับนักจดหมาย เหตุ ที่เกิดจากการให้คำอธิบายให้ได้ตามมาตรฐานดังกล่าว [4] การพึ่งพาความสามารถเฉพาะทาง ของนักจดหมายเหตุในการให้คำอธิบายและกำหนดกฎเกณฑ์ทำให้เกิดปัญหาคอขวดด้วยเช่นกัน

ในปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้โมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large language model) ในการสร้าง เครื่องมืออัตโนมัติสำหรับงานด้านเอกสารจดหมายเหตุ [5], [6] อย่างแพร่หลายเพื่อแก้ปัญหางานค้าง และแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการลดต้นทุนทางด้านทรัพยากรบุคคลและเวลาได้อย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตามการใช้โมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large language model) ทั่ว ๆ ไป กับงานด้านเอกสาร จดหมายเหตุที่มีความเฉพาะยังคงประสบปัญหาในด้านของคุณภาพ ความแม่นยำ และการเกิดภาพ หลอน (hallucinations) ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลเสียต่อคำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุทำให้ไม่มี คุณภาพเพียงพอตามมาตรฐานระดับสากล ISAD(G) ได้

เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว งานวิจัยนี้มุ้งเน้นในการออกแบบและพัฒนาเฟรมเวิร์คปัญญาประดิษฐ์ที่มีการประยุกต์ใช้เทคนิคและกระบวนที่เหมาะสมกับชุดข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุโดยเฉพาะ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ ความแม่นยำ และลดการเกิดภาพหลอนได้ รองรับการเปลี่ยนโมเดลภาษาขนาดใหญ่ได้โดยอิสระ ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนหรืออัพเกรดโมเดลภาษาขนาดใหญ่ที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฟรมเวิร์คปัญญาประดิษฐ์นี้จะประกอบไปด้วยส่วนการนำเข้าข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุ และกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ไปจนถึงส่วนการประเมินผลคุณภาพของคำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุ เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ความสามารถและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์

2.1. เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะของเอกสารจดหมายเหตุ
2.2. เพื่อศึกษาการจัดการและให้คำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุ
2.3. เพื่อศึกษามาตรฐานการอธิบายเอกสารจดหมายเหตุสากล (The General International Standard Archival Description (ISAD(G)))
2.4. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการเทคนิคการใช้ปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับงานด้านการจัดการเอกสารจดหมายเหตุ
2.5. เพื่อออกแบบและพัฒนาสถาปัตยกรรมปัญญาประดิษฐ์สำหรับงานด้านการจัดการเอกสารจดหมายเหตุ
2.6. เพื่อประเมินประสิทธิภาพสถาปัตยกรรมปัญญาประดิษฐ์สำหรับงานด้านการจัดการเอกสารจดหมายเหตุเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุที่ถูกให้คำอธิบายแล้วจากนักจดหมายเหตุ

3. ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ้งเน้นไปที่การศึกษาลักษณะเฉพาะของเอกสารจดหมายเหตุ และศึกษามาตรฐาน ISAD(G) ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลในการให้คำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหา “งานค้าง backlog” ซึ่งเป็นปัญหาที่ได้ส่งผลกระทบต่อหอจดหมายเหตุและหน่วยงาน บุคคลภายนอก งานวิจัยนี้จะทำการศึกษาเทคนิค กระบวนการการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับงานด้านการให้คำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุ เพื่อออกแบบและพัฒนาสถาปัตยกรรมปัญญาประดิษฐ์สำหรับช่วยเหลือนักจดหมายเหตุในการสร้างคำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุ ให้ได้ตามมาตรฐาน ISAD(G)

3.1. ประชากร เอกสารจดหมายเหตุ, ชุดข้อมูลคำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุที่ถูกจัดทำโดยนักจดหมายเหตุ

3.2. กลุ่มตัวอย่าง เอกสารจดหมายเหตุจำนวน 148 เรื่อง และชุดข้อมูลคำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุที่ถูกจัดทำโดยนักจดหมายเหตุที่เกี่ยวข้อง

3.3. ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1. ตัวแปรอิสระ คือ

3.3.1.1. โมเดลที่ใช้

3.3.1.2. เทคนิคการทำ Prompting

3.3.1.3. กระบวนการเสริม

3.3.2. ตัวแปรตาม คือ

3.3.2.1. ความถูกต้องตามมาตรฐาน ISAD(G)

3.3.2.2. คุณภาพของเนื้อหา

3.3.2.3. การยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ

3.3.3. ตัวแปรควบคุม

3.3.3.1. ชุดข้อมูลทดสอบ

3.3.3.2. องค์ประกอบของ ISAD(G) (เลือก 6-7 Elements หลักที่จำเป็น)

3.3.3.3. พารามิเตอร์ของโมเดล

3.3.3.4. ภาษาของเอกสาร

3.4. ระยะเวลาในการวิจัย 11 เดือน (ตั้งแต่ กุมภาพันธ์ - ธันวาคม 2569)

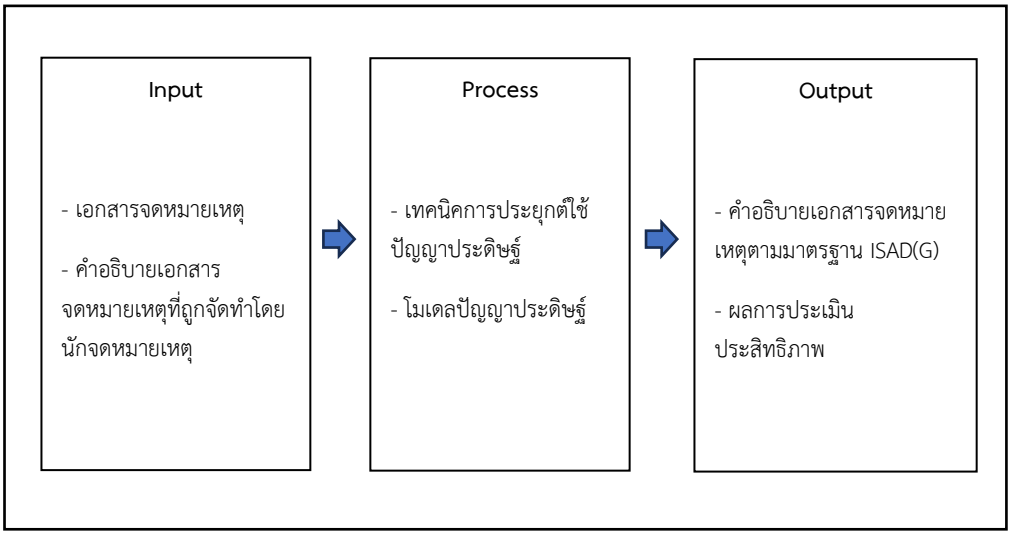
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1. ได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับงานด้านจดหมายเหตุ และมาตรฐานการให้คำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุในระดับสากล

4.2. ได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่จะได้นำมาใช้ในงานวิจัย

4.3. ได้ผลการทดลองที่มีประโยชน์ต่อการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้รับมาระหว่างทำการวิจัย และยังเป็นประโยชน์ต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติและประโยชน์ต่อสาธารณะภาพรวม

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัยสถาปัตยกรรมการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อสร้างคำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุตามมาตรฐาน ISAD(G)

จากภาพที่ 1 แสดงกรอบความคิด (IPO) ของงานวิจัย ได้แบ่งองค์ประกอบเป็น 3 ส่วน ได้แก่ Input, Process, Output

5.1. Input คือข้อมูลนำเข้าที่จำเป็นต่อการวิจัยโดยในงานวิจัยนี้โดย

5.1.1. เอกสารจดหมายเหตุ คือเอกสารต้นฉบับที่ได้ทำการคัดเลือกมาทำการวิจัยโดยผ่านการแสกนให้อยู่ในรูปแบบที่พร้อมในการประมวลผลต่อเช่น .pdf

5.1.2. คำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุ คือชุดข้อมูลคำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุที่ถูกจัดทำด้วยนักจดหมายเหตุ

5.2. Process คือส่วนทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลที่ได้รับจาก Input ประกอบไปด้วย

5.2.1. เทคนิคการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งในงานวิจัยนี้จะเป็นวิธีการที่ได้รับจากการผ่านการทบทวนวรรณกรรมแล้ว เพื่อให้ได้เทคนิคที่เหมาะสมกับเอกสารจดหมายเหตุที่สุด

5.2.2. โมเดลปัญญาประดิษฐ์ เพื่อให้ได้โมเดลปัญญาประดิษฐ์ที่เหมาะสมกับเอกสารจดหมายเหตุ งานวิจัยนี้จะทำการทดลองกับโมเดลปัญญาประดิษฐ์หลาย ๆ ตัว เพื่อทำการเปรียบเทียบ

5.3. Output คือผลลัพธ์ของการทดลอง โดยในงานวิจัยนี้จะออกแบบโครงสร้างของผลลัพธ์ซึ่งเป็นคำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุตามมาตรฐาน ISAD(G) เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบกับคำอธิบายเอกสารจดหมายเหตุที่ถูกจัดทำขึ้นจากนัดจดหมายเหตุ

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1. ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอกสารจดหมายเหตุจาก คู่มือวิชาการพื้นฐานการบริหารและจัดการงานจดหมายเหตุ, คู่มือการจัดหมวดหมู่และทำเครื่องมือช่วยค้นเอกสารจดหมายเหตุ, คู่มือการจัดหมวดหมู่และทำเครื่องมือช่วยค้นเอกสารโสตทัศนจดหมายเหตุ และมาตรฐานการอธิบายเอกสารจดหมายเหตุสากล (The General International Standard Archival Description (ISAD(G)))

6.2. ระยะที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อเหล่านี้ มาตรฐาน ISAD(G), การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานจดหมายเหตุ และด้านอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงกัน และศึกษาหรือออกแบบวิธีการประเมินผลที่เหมาะสม

6.3. ระยะที่ 3 ออกแบบและพัฒนาสถาปัตยกรรมปัญญาประดิษฐ์จากความรู้ที่ได้หลังจากการทบทวนวรรณกรรมในด้านต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว

6.4. ระยะที่ 4 เก็บผลการทดลองให้มีความหลากหลาย เพียงพอต่อการเขียนบทความงานวิจัย

6.5. ระยะที่ 5 เขียนบทความวิจัยและเผยแพร่

7. เอกสารอ้างอิง

[1] Committee on Descriptive Standards. (Ed.). (2000). *General international standard archival description*. Verlag nicht ermittelbar.

[2] Trace, C. B. (2022). Archival infrastructure and the information backlog. *Archival Science*, *22*(1), 75–93. https://doi.org/10.1007/s10502-021-09368-x

[3] Jones, S. R., & Shein, C. (n.d.). *Losing it: Strategies for reducing archival collection backlogs*. [Manuscript or Report].

หมายเหตุ: รายการนี้ข้อมูลเดิมไม่ระบุปีและสถานที่พิมพ์/วารสาร ผมจึงใส่ (n.d.) ที่ย่อมาจาก no date ไว้ให้ก่อนครับ

[4] Greene, M., & Meissner, D. (2005). More product, less process: Revamping traditional archival processing. *The American Archivist*, *68*(2), 208–263. https://doi.org/10.17723/aarc.68.2.c741823776k65863

[5] Nair, A., Goh, Z. R., Liu, T., & Huang, A. Y. (2025). Web archives metadata generation with GPT-4o: Challenges and insights. *Information Technology and Libraries (ITAL)*, *44*(2). https://doi.org/10.5860/ital.v44i2.17305

[6] Reusens, M., Adams, A., & Baesens, B. (2025). Large language models to make museum archive collections more accessible. *AI & Society*, *40*(6), 4485–4497. https://doi.org/10.1007/s00146-025-02227-8

การพัฒนาระบบจับคู่การศึกษาแบบสหกิจศึกษาด้วยปัญญาประดิษฐ์บนแนวทางกราฟความรู้ (KGAT)

Development of an Artificial Intelligence-Based Co-operative Education Matching System using the Knowledge Graph Attention Network (KGAT) Approach.

นายจักรพันธ์ สาตมุณี

นักศึกษาระดับปริญญาเอก

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งแก้ไขปัญหาช่องว่างทางทักษะ (Skill Gap) และความไม่สอดคล้องของการจับคู่สหกิจศึกษาในยุคอุตสาหกรรม 5.0 ซึ่งกระบวนการดั้งเดิมมักขาดความโปร่งใสและประสบปัญหาข้อมูลประวัติที่มีความเบาบาง (Sparse Data) งานวิจัยนี้จึงเสนอการพัฒนา ระบบจับคู่การศึกษาแบบสหกิจศึกษาด้วยปัญญาประดิษฐ์บนแนวทางกราฟความรู้ (KGAT) โดยใช้โมเดล KG-Ability-Aware ที่ผสานโครงข่ายประสาทเทียมแบบกราฟ (GNN) เข้ากับกลไกความสนใจ (Attention Mechanism) เพื่อทำนายความเหมาะสมระหว่างบุคคลกับงาน (Person-Job Fit) ได้อย่างแม่นยำและเป็นองค์รวม

จุดเด่นสำคัญของระบบคือความเป็น ปัญญาประดิษฐ์ที่อธิบายได้ (Explainable AI) ซึ่งสามารถแสดงผลผ่านเส้นทางความเชื่อมโยงบนกราฟ (Reasoning Paths) เพื่ออธิบายเหตุผลของการจับคู่ พร้อมทั้งวิเคราะห์และแสดงรายงาน ช่องว่างทักษะ (Skill Gap Analysis) ช่วยให้นักศึกษาตระหนักรู้ถึงสมรรถนะที่ต้องพัฒนาและเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน

การวิจัยดำเนินการตามวงจรการพัฒนาระบบ (SDLC) และทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ณ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มทร.สุวรรณภูมิ ผลลัพธ์ที่คาดหวังคือโมเดลที่มีค่าความแม่นยำ (Accuracy) ไม่ต่ำกว่า 0.90 และสามารถเพิ่มอัตราความสำเร็จของการจับคู่สหกิจศึกษาได้ร้อยละ 10-20 เมื่อเทียบกับวิธีเดิม ระบบนี้จะช่วยลดข้อจำกัดในการเข้าถึงคำแนะนำอาชีพ สร้างความโปร่งใสในกระบวนการคัดเลือก และสนับสนุนการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ ระบบจับคู่สหกิจศึกษา, กราฟความรู้ (Knowledge Graph), Graph Attention Network (KGAT), ปัญญาประดิษฐ์ที่อธิบายได้ (Explainable AI), ช่องว่างทางทักษะ (Skill Gap)

1. บทนำ

การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมถือเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมให้ก้าวไปสู่ความท้าทายและความต้องการทางเทคโนโลยีของยุคอุตสาหกรรม 5.0 (Industry 5.0) ซึ่งกำหนดให้บุคคลต้องมีความสามารถ (Skills) ข้อมูล ค่านิยม และทัศนคติที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตที่มีประสิทธิผลและสร้างคุณูปการทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับนานาชาติผ่านการศึกษา อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของตลาดแรงงานอันเนื่องมาจากการปรับใช้เทคโนโลยี (เช่น ปัญญาประดิษฐ์) ทำให้เกิดปัญหาความไม่สอดคล้องกัน (Mismatch) ระหว่างหลักสูตรที่นักศึกษาได้รับจากมหาวิทยาลัย (Acquired University Curriculum) กับความคาดหวังและความต้องการของตลาดงาน (Required Skills)[1], [2], [3]

ในบริบทของประเทศไทย การส่งเสริมการจัดการศึกษาในรูปแบบ สหกิจศึกษาและการทำงานร่วมกับสถานประกอบการ (Cooperative and Work-Integrated Education: CWIE) ถือเป็นภารกิจสำคัญตามพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 และมาตรฐานการจัดการศึกษาสหกิจศึกษา ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ซึ่งกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาต้องบูรณาการการเรียนการสอนกับการปฏิบัติงานจริงเพื่อผลิตกำลังคนที่ตรงตามสมรรถนะและความต้องการของภาคอุตสาหกรรม[1], [4], [5] อย่างไรก็ตาม กระบวนการจับคู่ (Matching) เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาดังกล่าวยังคงมีความท้าทาย เนื่องจากข้อมูลในประวัติส่วนตัว (Resume) มักมีความเบาบางและมีสัญญาณรบกวน[6] การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการวิเคราะห์สมรรถนะภายใต้กรอบ KSA (Knowledge, Skill, Ability) จึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้การจับคู่มีความแม่นยำ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษา[7] อีกทั้งยังช่วยลดช่องว่างทางทักษะ (Skill Gap) เพื่อให้การดำเนินโครงการสหกิจศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรในยุคดิจิทัลของประเทศอย่างยั่งยืน

ปัญหาช่องว่างทางทักษะ (Skill Gap) เป็นความท้าทายที่สำคัญในระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคส่วนเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Sector) ซึ่งมีความต้องการแรงงานดิจิทัลสูงและการเปลี่ยนแปลงของบทบาทงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว งานวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า การมีเพียงทักษะทางเทคนิค (Technical Skills) นั้นไม่เพียงพอต่อการประสบความสำเร็จในตลาดงาน แต่นายจ้างยังคงให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับทักษะที่ไม่ใช่เชิงเทคนิค (Non-Technical Skills หรือ Soft Skills) เช่น การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การคิดเชิงวิเคราะห์ และความเป็นผู้นำ ทักษะเหล่านี้เป็นสิ่งที่บัณฑิตจบ

ใหม่ยังขาดอยู่ ทำให้เกิดความต้องการเร่งด่วนในการช่วยให้นักศึกษาตระหนักถึงชุดทักษะของตนเอง (Self-Awareness) เพื่อการเปลี่ยนผ่านไปสู่การจ้างงาน ในบริบทของประเทศไทย โปรแกรมการฝึกสหกิจศึกษา (Co-op/Internship) เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนากำลังคนให้ตรงกับความต้องการของอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม กระบวนการจับคู่ระหว่างนักศึกษากับตำแหน่งงานสหกิจศึกษายังคงมีความท้าทาย เนื่องจากข้อมูลปฏิสัมพันธ์ที่ใช้ในการจับคู่จากประวัติส่วนตัว (Resume) มักมีความเบาบาง (Sparse) และมีสัญญาณรบกวน (Noisy) นอกจากนี้ ระบบสรรหาบุคลากรที่มีอยู่ยังขาดความสามารถในการให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ (Interpretability) ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยให้นักศึกษาและที่ปรึกษาด้านอาชีพเข้าใจว่าทักษะใดบ้างที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการฝึกสหกิจศึกษา[2]

เพื่อแก้ไขความไม่มีประสิทธิภาพของกระบวนการสรรหาบุคลากรแบบดั้งเดิมที่ต้องอาศัยการตรวจสอบด้วยตนเอง (Manual Inspection) ของผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรบุคคล หรือการจับคู่คำหลัก (Keyword Matching) ซึ่งมีลักษณะที่เป็นอัตวิสัยและไม่สมบูรณ์ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) จึงถูกนำมาใช้เพื่อเป็นสะพานเชื่อมต่อระหว่างผู้หางานที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานที่เหมาะสม หรือที่เรียกว่า Person-Job Fit (PJF)[7], [8] ระบบ AI ใช้ประโยชน์จากข้อมูลการสมัครงานในอดีตจำนวนมาก (Abundant Historical Job Application Data) และเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) เพื่อให้สามารถสกัดและทำนายความเหมาะสมของบทบาทงานได้แม่นยำยิ่งขึ้น[3], [8]

ด้วยเหตุผลดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนาและประเมินผลระบบ โดยใช้กลไกความสนใจบนกราฟ (Graph Attention Mechanism) เพื่อให้ค่าน้ำหนักความสำคัญของแต่ละทักษะได้อย่างแม่นยำและลดสัญญาณรบกวนจากข้อมูล จุดเด่นสำคัญคือการสร้างปัญญาประดิษฐ์ที่อธิบายได้ (Explainable AI) โดยการแสดงผลผ่านเส้นทางความเชื่อมโยง (Reasoning Paths) บนกราฟ เพื่อระบุเหตุผลในการจับคู่และชี้ให้เห็นเส้นเชื่อมที่ขาดหายไปในรูปแบบของรายงานวิเคราะห์ช่องว่างทักษะ (Skill Gap Analysis)[9] ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษามีความตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness) และสามารถเตรียมความพร้อมเข้าสู่การศึกษาในรูปแบบสหกิจศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อออกแบบกรอบแนวคิดของระบบจับคู่การศึกษาแบบสหกิจศึกษาด้วยปัญญาประดิษฐ์บนแนวทางกราฟความรู้ (KGAT)

2.2 เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบจับคู่การศึกษาแบบสหกิจศึกษาด้วยปัญญาประดิษฐ์บนแนวทางกราฟความรู้ (KGAT)

2.3 เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบจับคู่การศึกษาแบบสหกิจศึกษาด้วยปัญญาประดิษฐ์บนแนวทางกราฟความรู้ (KGAT)

3. ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนาและประเมินโมเดลปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถจับคู่ระหว่างคุณลักษณะและทักษะของนักศึกษา กับความต้องการของตำแหน่งงานสหกิจศึกษาในสถานประกอบการ โดยใช้เทคนิคกราฟความรู้ (Knowledge Graph Attention Network: KGAT) เพื่อสร้างระบบอัจฉริยะที่สามารถประเมินความเหมาะสมของนักศึกษาต่อแต่ละตำแหน่งสหกิจ (Person–Job Fit Rediction) สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ช่องว่างทักษะ (Skill Gap Analysis) สามารถให้คำแนะนำแนะแนวอาชีพ (Career Guidance) โดยจำกัดขอบเขตเฉพาะข้อมูลด้าน สหกิจศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3.1 ประชากร

นักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกชั้นปี ใน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี

3.1.1 สถานประกอบการที่รับนักศึกษาเข้าฝึกสหกิจศึกษาในช่วงปีการศึกษา 2565 - 2569

3.1.2 กลุ่มผู้ประเมินระบบ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านสหกิจศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี และผู้ปฏิบัติงานด้านสหกิจศึกษาซึ่งมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี สำหรับประเมินความถูกต้อง เหมาะสม และประสิทธิภาพของระบบตามเกณฑ์ความเชี่ยวชาญ (Expert Review)

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษาช่วงปีการศึกษา 2566-2569 จำนวนประมาณ 100 คน

3.2.2 สถานประกอบการที่ให้ข้อมูลตำแหน่งงานและแบบประเมินผลนักศึกษาสหกิจจำนวนไม่น้อยกว่า 30 หน่วยงาน

3.2.3 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ประเมินคุณภาพระบบ (Expert Validators) มีหน้าที่ทดลองใช้ระบบ เพื่อประเมินความเหมาะสม การใช้งาน (Usability) ความถูกต้องของผลการประเมิน และประโยชน์เชิงปฏิบัติการของระบบในการสนับสนุนสหกิจศึกษา จำนวน 9 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธี การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ใช้ฝึกและทดสอบโมเดล

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

การดำเนินการวิจัยอยู่ภายในพื้นที่ของ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ โดยมีตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังนี้

3.3.1 ตัวแปรต้น

ในงานวิจัยนี้คือการพัฒนาระบบจับคู่การศึกษาแบบสหกิจศึกษาด้วยปัญญาประดิษฐ์บนแนวทางกราฟความรู้ (Knowledge Graph Attention Network: KGAT) ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดและตัวชี้วัดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบมีรายละเอียดของตัวแปรต้น

องค์ประกอบระบบ(System Component)	รายละเอียด(Description)	ตัวชี้วัด(Indicator)	วิธีวัด(Measurement Method)
1. โมเดล KG-Ability-Aware	โมเดลโครงข่ายประสาทเทียมแบบกราฟ (Graph Neural Network: GNN) ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้สถาปัตยกรรม Graph Attention Network (GAT) เพื่อทำนายความเหมาะสมระหว่างบุคคลกับงาน (Person-Job Fit) ผ่านโครงสร้างความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน	ความถูกต้องและความสมบูรณ์ของสถาปัตยกรรมโมเดล (Architecture Validity)	การตรวจสอบความถูกต้องของสถาปัตยกรรมและซอร์สโค้ดโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Review on Code & Architecture)
2. กลไกการสร้างกราฟความรู้ (Knowledge Graph Construction)	กระบวนการแปลงข้อมูลจาก Resume และ Job Description ให้เป็น โหนด (Nodes) (เช่น นักศึกษา ทักษะ งาน) และ เส้นเชื่อม (Edges) (เช่น มีทักษะ ต้องการทักษะ) ตามโครงสร้างมาตรฐาน (Ontology)	ความครอบคลุมของโครงสร้างกราฟ (Graph Coverage) และความถูกต้องของความสัมพันธ์ (Relation Accuracy)	การตรวจสอบโครงสร้าง Ontology (Ontology Validation) และกระบวนการแปลงข้อมูล (Data Ingestion Audit)
3. กลไกความสนใจบนกราฟ (Graph Attention Mechanism)	กลไกที่ช่วยให้โมเดลสามารถให้ค่าน้ำหนัก (Weighing) ความสำคัญของทักษะแต่ละตัวที่มีต่องานได้แตกต่างกัน ช่วยให้ระบบโฟกัสเฉพาะทักษะที่จำเป็นและลดสัญญาณรบกวน (Noise) จากข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้อง	ความสามารถในการกระจายค่าน้ำหนัก (Attention Distribution) ไปยังโหนดที่สำคัญได้อย่างถูกต้อง	การวิเคราะห์ค่า Attention Weights (Weight Analysis) ระหว่างการทดสอบโมเดล

องค์ประกอบระบบ(System Component)	รายละเอียด(Description)	ตัวชี้วัด(Indicator)	วิธีวัด(Measurement Method)
4. ส่วนการอธิบายผลเชิงกราฟ (Graph-Based Explainability)	การแสดงผลลัพธ์โดยใช้เส้นทางความเชื่อมโยง (Reasoning Paths) บนกราฟ เพื่ออธิบายเหตุผลการจับคู่ และการระบุเส้นเชื่อมที่ขาดหาย (Missing Links) เพื่อแสดงช่องว่างทักษะ (Skill Gap)	การแสดงผล Subgraph หรือเส้นทางที่มนุษย์สามารถตีความได้ (Human-Interpretability)	การประเมินความเข้าใจของผู้ใช้ต่อแผนภาพกราฟ (Interpretability Evaluation Score)
5. ระบบต้นแบบแดชบอร์ด (Web-based Graph Dashboard)	แพลตฟอร์มเว็บไซต์สำหรับนำโมเดลไปใช้งานจริง ที่มีการแสดงผลแบบ Interactive Graph Visualization เพื่อให้นักศึกษาเห็นภาพความเชื่อมโยงของทักษะตนเองกับตำแหน่งงาน	ความสมบูรณ์ของฟังก์ชันการทำงาน (Functional Completeness) และการตอบสนองต่อผู้ใช้	การทดสอบการทำงานของระบบ (Functional Testing / Black-box Testing) และการบันทึก Log การใช้งาน

3.3.2 ตัวแปรตาม

ในงานวิจัยนี้คือประสิทธิภาพและผลกระทบที่เกิดจากการใช้ระบบจับคู่สหกิจศึกษาที่พัฒนาขึ้น ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 องค์ประกอบและรายละเอียดของตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)	ตัวชี้วัดผลลัพธ์(Outcome Indicator)	วิธีวัด(Measurement Method)	เกณฑ์ที่คาดหวัง (Expected Criteria)
1. ประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของโมเดล KG-Ability-Aware (Technical Performance)	1. Link Prediction Metrics ค่าความแม่นยำในการทำนายเส้นเชื่อม (Hit@K, Mean Reciprocal Rank - MRR) 2. Classification Metrics: Accuracy, Precision, Recall, F1-score และ AUC ของการจับคู่	การทดสอบเชิงเทคนิค (Technical Evaluation) โดยใช้ชุดข้อมูลทดสอบ (Test Set) ด้วยวิธี Cross-Validation [1]	- ค่า Accuracy ≥ 0.90 - ค่า F1-score ≥ 0.85 - ค่า Hit@10 และ MRR สูงกว่าโมเดลพื้นฐาน (Baseline) อย่างมีนัยสำคัญ
2. คุณภาพของการอธิบายผลเชิงกราฟ	1. User Comprehension Score คะแนนความเข้าใจของผู้ใช้ต่อเส้นทาง	การทดสอบการตีความ (Interpretability Evaluation) โดยให้นักศึกษาและผู้เชี่ยวชาญประเมิน	- คะแนนความเข้าใจเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)	ตัวชี้วัดผลลัพธ์(Outcome Indicator)	วิธีวัด(Measurement Method)	เกณฑ์ที่คาดหวัง (Expected Criteria)
(Graph-Based Interpretability Quality)	ความสัมพันธ์ (Reasoning Path) ที่ระบบแสดง 2. Expert Agreement: ความสอดคล้องของเหตุผลที่ระบบเลือก (เช่น เส้นเชื่อม Skill นี้สำคัญจริงหรือไม่) เมื่อเทียบกับความเห็นผู้เชี่ยวชาญ	เหตุผลที่ระบบนำเสนอ (Graph Path Visualization)	- ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Expert Agreement) อยู่ในระดับที่ยอมรับได้
3. ความสามารถในการใช้งานและประโยชน์ใช้สอย (Usability & Usefulness)	ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความพึงพอใจในด้าน - ประโยชน์ที่ได้รับ (Perceived Usefulness) - ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use)	การทดลองใช้ระบบจริง (User Trial) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่น้อยกว่า 100 คน และประเมินด้วยแบบสอบถามมาตราส่วน Likert 5 ระดับ	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับ ดีมาก (≥ 4.50)
4. อัตราความสำเร็จของการจับคู่สหกิจศึกษา (Matching Success Rate)	1. ร้อยละของนักศึกษาที่ได้รับการตอบรับจากสถานประกอบการที่ระบบแนะนำ 2. การลดลงของปัญหาทักษะไม่ตรงงาน (Skill Mismatch Reduction)	การเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานจริง (Field Operational Data) เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ใช้ระบบ AI กับกระบวนการปกติ	อัตราความสำเร็จ (Success Rate) เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 10-20 เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลังหรือวิธีการดั้งเดิม

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย

- ระยะเวลาในการวิจัย ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2568 - ธันวาคม 2569

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ระบบที่พัฒนาขึ้นจะช่วยให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีสามารถเข้าถึงข้อมูลตำแหน่งสหกิจศึกษาและรับคำแนะนำที่เหมาะสมได้ทุกที่ทุกเวลา ช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลาและการเข้าพบอาจารย์นิเทศในรูปแบบดั้งเดิม ระบบยังสามารถประมวลผลและตอบคำถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของงานได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้กระบวนการตัดสินใจเลือกสถานประกอบการของนักศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.2 ผลการวิจัยจะนำไปสู่การพัฒนาระบบที่ช่วยเพิ่มการตระหนักรู้ด้านทักษะ ความสามารถและความพร้อมของนักศึกษา ทั้งในเชิงเทคนิคและเชิงพฤติกรรม ผ่านการวิเคราะห์ Skill Gap และ

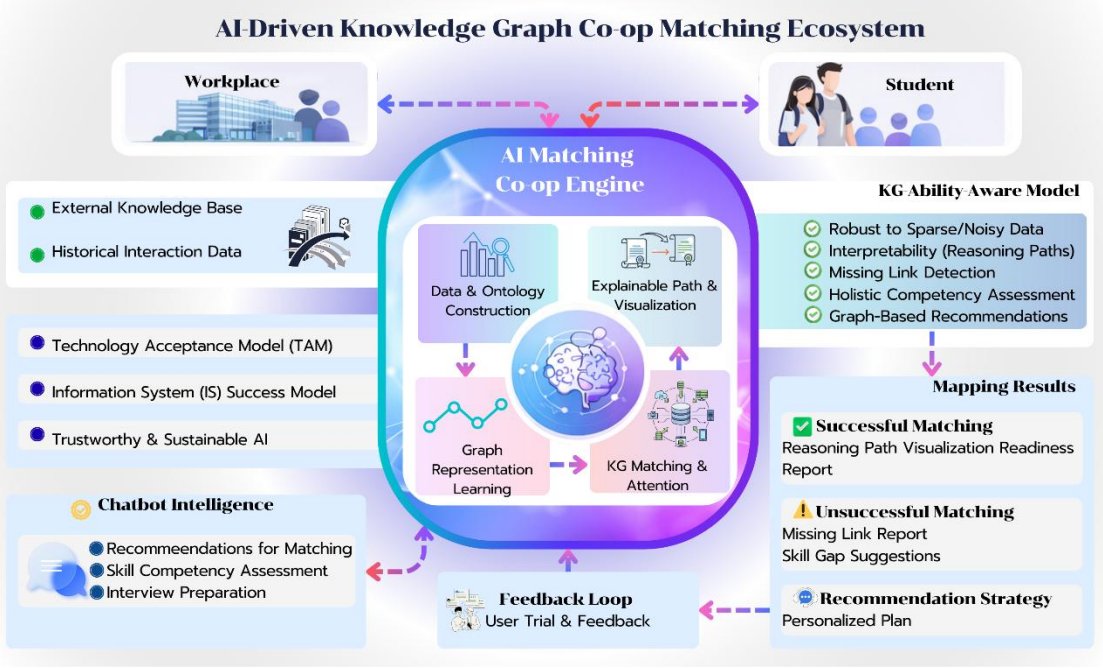
คำแนะนำที่ตรงตามโปรไฟล์ของนักศึกษา ระบบจะช่วยให้นักศึกษามีความมั่นใจมากขึ้นในการเตรียมตัวสู่การฝึกสหกิจศึกษา และสามารถแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเลือกงานได้อย่างเหมาะสม

4.3 สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาระบบการจับคู่สหกิจศึกษาในระดับสถาบันการศึกษา ทำให้กระบวนการคัดเลือกสถานประกอบการมีความเป็นระบบ โปร่งใส และตรวจสอบได้มากขึ้น ส่งผลให้คุณภาพของการนิเทศสหกิจและความพึงพอใจของนักศึกษาดีขึ้น พร้อมทั้งสนับสนุนอัตราความสำเร็จของการฝึกสหกิจศึกษา

4.4 งานวิจัยนี้จะสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อสนับสนุนการจัดสรรสหกิจศึกษา โดยผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นต้นแบบให้กับสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่ต้องการพัฒนาระบบจับคู่สหกิจด้วย AI หรือเพิ่มประสิทธิภาพบริการด้านการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการพัฒนาระบบจับคู่การศึกษาแบบสหกิจศึกษาด้วยปัญญาประดิษฐ์บนแนวทางกราฟความรู้ (KGAT) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการพัฒนาระบบจับคู่การศึกษาแบบสหกิจศึกษาด้วยปัญญาประดิษฐ์บนแนวทางกราฟความรู้ (KGAT)

จากภาพที่ 1 แสดงถึงกระบวนการทำงานของระบบอัจฉริยะที่เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงระหว่างสองผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก คือ สถานประกอบการ (Workplace) และ นักศึกษา (Student)

เพื่อให้เกิดการจับคู่ตำแหน่งงานที่เหมาะสมที่สุด โดยโครงสร้างของระบบแบ่งออกเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำงานสัมพันธ์กัน ดังนี้

หัวใจสำคัญของระบบคือ กลไกการจับคู่สหกิจศึกษาด้วย AI (AI Matching Co-op Engine) ทำหน้าที่เป็นสมองกลในการประมวลผลข้อมูลผ่าน 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การสร้างข้อมูลและออนโทโลยี (Data & Ontology Construction) เพื่อจัดโครงสร้างความรู้ 2) การเรียนรู้ตัวแทนข้อมูลแบบกราฟ (Graph Representation Learning) เพื่อแปลงข้อมูลเป็นรูปแบบที่ AI เข้าใจ 3) การจับคู่ด้วยกราฟความรู้และกลไกความสนใจ (KG Matching & Attention) เพื่อคำนวณความเหมาะสม และ 4) การแสดงผลเส้นทางที่อธิบายได้ (Explainable Path & Visualization) เพื่อให้มนุษย์เข้าใจเหตุผลของการจับคู่

ในด้านปัจจัยนำเข้าและทฤษฎีสนับสนุน ระบบอาศัยข้อมูลจาก ฐานความรู้ภายนอก (External Knowledge Base) และ ข้อมูลการปฏิสัมพันธ์ในอดีต (Historical Interaction Data) โดยการพัฒนาอยู่บนพื้นฐานของ แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (TAM) แบบจำลองความสำเร็จของระบบสารสนเทศ (IS Success Model) และแนวคิด AI ที่น่าเชื่อถือและยั่งยืน (Trustworthy & Sustainable AI) นอกจากนี้ ยังมีการใช้งานผ่าน ความฉลาดของแชทบอท (Chatbot Intelligence) ซึ่งทำหน้าที่ให้คำแนะนำการจับคู่ (Recommendations) ประเมินสมรรถนะทักษะ (Skill Competency Assessment) และช่วยเตรียมความพร้อมในการสัมภาษณ์งาน (Interview Preparation) เพื่อการศึกษาในรูปแบบสหกิจศึกษา

ในส่วนของโมเดลที่ใช้ประมวลผลคือ KG-Ability-Aware Model ซึ่งมีคุณสมบัติเด่น 5 ประการ คือ 1) ทนทานต่อข้อมูลที่เบาบางหรือมีสัญญาณรบกวน (Robust to Sparse/Noisy Data) 2) สามารถตีความได้ผ่านเส้นทางหาเหตุผล (Interpretability via Reasoning Paths) 3) สามารถตรวจจับจุดเชื่อมโยงที่ขาดหายไป (Missing Link Detection) 4) ประเมินสมรรถนะได้แบบองค์รวม (Holistic Competency Assessment) และ 5) ให้คำแนะนำบนพื้นฐานของกราฟ (Graph-Based Recommendations)

ผลลัพธ์การทำงาน (Mapping Results) จะถูกแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ หาก จับคู่สำเร็จ (Successful Matching) ระบบจะแสดงภาพเส้นทางเหตุผลและรายงานความพร้อมในการทำงาน แต่หาก จับคู่ไม่สำเร็จ (Unsuccessful Matching) ระบบจะรายงานจุดเชื่อมโยงที่ขาดหาย (Missing Link Report) พร้อมข้อเสนอแนะเรื่องช่องว่างทางทักษะ (Skill Gap Suggestions) ซึ่งทั้งหมดนี้จะนำไปสู่ กลยุทธ์การแนะนำ (Recommendation Strategy) เพื่อสร้างแผนพัฒนาส่วนบุคคล (Personalized Plan) ให้กับนักศึกษา โดยกระบวนการทั้งหมดจะมี วงจรป้อนกลับ (Feedback Loop) จากการทดลองใช้จริงของผู้ใช้ เพื่อนำข้อมูลกลับมาปรับปรุงระบบให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้กระบวนการพัฒนาระบบแบบวงจรชีวิต (SDLC) มาเป็นฐานในการกำหนดขั้นตอนการทำงาน โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะหลัก เพื่อให้ครอบคลุมทั้งมิติของการออกแบบทางทฤษฎี การพัฒนาเทคโนโลยี และการประเมินผลสัมฤทธิ์ ดังนี้

ระยะที่ 1 การออกแบบกรอบแนวคิดระบบ เป็นขั้นตอนเริ่มต้นที่มุ่งเน้นการวางรากฐานสำคัญของงานวิจัย โดยผู้วิจัยจะเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้งานกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนักศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อระบุปัญหาและช่องว่างของกระบวนการจับคู่สหกิจศึกษาในปัจจุบัน ข้อมูลที่ได้จะนำมาสังเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และสถาปัตยกรรมระบบ ที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีกราฟความรู้ (Knowledge Graph) ในระยะนี้ ผู้วิจัยจะทำการออกแบบโครงสร้างมาตรฐานข้อมูล (Ontology) เพื่อกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา ทักษะ และตำแหน่งงาน ให้ชัดเจน พร้อมทั้งนำกรอบแนวคิดและสถาปัตยกรรมดังกล่าวเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสมและความถูกต้องก่อนนำไปสู่ขั้นตอนการพัฒนา

ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนาระบบ เป็นระยะของการนำกรอบแนวคิดที่ผ่านการตรวจสอบแล้วมาแปลงเป็นระบบต้นแบบที่ใช้งานได้จริง การดำเนินงานประกอบด้วยการสร้างและพัฒนาโมเดลปัญญาประดิษฐ์ในชื่อ KG-Ability-Aware ซึ่งใช้เทคนิค Graph Neural Network และกลไกความสนใจ (Attention Mechanism) ในการเรียนรู้และทำนายความเหมาะสมของการจับคู่ควบคู่ไปกับการพัฒนากลไกการอธิบายผลที่สามารถแสดงเส้นทางความสัมพันธ์ (Reasoning Paths) และวิเคราะห์ช่องว่างทักษะ (Skill Gap) ได้ นอกจากนี้ ยังรวมถึงการพัฒนาส่วนติดต่อผู้ใช้งานในรูปแบบ Web-based Dashboard เพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการนำเสนอข้อมูลและการโต้ตอบกับผู้ใช้งาน ทั้งนักศึกษาและอาจารย์

ระยะที่ 3 การประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของระบบ เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่มุ่งเน้นการตรวจสอบความสมบูรณ์ของระบบในทุกมิติ โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การประเมินคุณภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันความถูกต้องเชิงโครงสร้าง การประเมินประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของโมเดล AI ด้วยตัวชี้วัดทางสถิติ เช่น ความแม่นยำในการทำนายและความถูกต้องของการเชื่อมโยงข้อมูล และการประเมินผลการใช้งานจริง (User Trial) กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวัดระดับความพึงพอใจ ความเข้าใจในการตีความผลลัพธ์ของ AI และที่สำคัญที่สุดคือการวัดอัตราความสำเร็จของการจับคู่สหกิจศึกษาที่เกิดขึ้นจริงเมื่อเทียบกับกระบวนการเดิม เพื่อสรุปผลการวิจัยและจัดทำข้อเสนอแนะต่อไป

7. ผลการวิจัย (ถ้ามี)

-

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

การพัฒนาระบบจับคู่การศึกษาแบบสหกิจศึกษาด้วยปัญญาประดิษฐ์บนแนวทางกราฟความรู้นี้ ก่อให้เกิดประโยชน์สำคัญหลายประการที่เชื่อมโยงกันทั้งในระดับบุคคลและระดับสถาบัน โดยในลำดับแรก ระบบนี้จะช่วยให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลตำแหน่งงานและได้รับคำแนะนำที่เหมาะสมได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งเป็นการลดข้อจำกัดด้านเวลาและขั้นตอนในการเข้าพบอาจารย์นิเทศในรูปแบบดั้งเดิม ทำให้กระบวนการตัดสินใจเลือกสถานประกอบการของนักศึกษามีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลแล้ว ระบบยังทำหน้าที่สำคัญในการสร้างความตระหนักรู้ (Self-Awareness) ให้กับผู้เรียน ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ช่องว่างทางทักษะ (Skill Gap) ที่ครอบคลุมทั้งทักษะเชิงเทคนิคและเชิงพฤติกรรม ซึ่งช่วยให้นักศึกษามองเห็นความพร้อมของตนเองและได้รับคำแนะนำที่ตรงกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ส่งผลให้เกิดความมั่นใจในการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่การฝึกสหกิจศึกษาและสามารถแก้ไขปัญหาการเลือกงานที่ไม่ตรงกับความสามารถได้อย่างเหมาะสม

ในระดับสถาบันการศึกษา ผลลัพธ์จากงานวิจัยนี้จะนำไปสู่การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการสหกิจศึกษาให้มีความเป็นระบบ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของการนิเทศงานและความพึงพอใจของนักศึกษา อีกทั้งยังช่วยเพิ่มอัตราความสำเร็จของการจับคู่สหกิจศึกษาให้สูงขึ้น ท้ายที่สุด งานวิจัยนี้ยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งสามารถใช้เป็นต้นแบบให้กับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ในการพัฒนาระบบบริการการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัลต่อไปได้อย่างยั่งยืน

9. เอกสารอ้างอิง

[1] N. R. Aljohani, A. Aslam, A. O. Khadidos, and S. U. Hassan, “Bridging the skill gap between the acquired university curriculum and the requirements of the job market: A data-driven analysis of scientific literature,” *Journal of Innovation and Knowledge*, vol. 7, no. 3, Jul. 2022, doi: 10.1016/j.jik.2022.100190.

[2] A. José-García *et al.*, “C3-IoC: A Career Guidance System for Assessing Student Skills using Machine Learning and Network Visualisation,” *Int. J. Artif. Intell. Educ.*, vol. 33, no. 4, pp. 1092–1119, Dec. 2023, doi: 10.1007/s40593-022-00317-y.

[3] F. Rencz, S. Pangestu, B. Mulhern, A. P. Finch, and M. F. Janssen, “Development and Use of Cognition Bolt-Ons for the EQ-5D-3L and EQ-5D-5L: A Systematic Review,” 2025, *Elsevier Ltd*. doi: 10.1016/j.jval.2025.05.015.

[4] พระราชบัญญัติ, “พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา,” 2562.

[5] คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา(กมอ.), “ประกาศ กมอ. เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการจัดหลักสูตรสหกิจศึกษา CWIE,” 2565.

[6] S. Bian *et al.*, “Learning to Match Jobs with Resumes from Sparse Interaction Data using Multi-View Co-Teaching Network,” in *International Conference on Information and Knowledge Management, Proceedings*, Association for Computing Machinery, Oct. 2020, pp. 65–74. doi: 10.1145/3340531.3411929.

[7] C. Qin *et al.*, “Enhancing person-job fit for talent recruitment: An ability-aware neural network approach,” in *41st International ACM SIGIR Conference on Research and Development in Information Retrieval, SIGIR 2018*, Association for Computing Machinery, Inc, Jun. 2018, pp. 25–34. doi: 10.1145/3209978.3210025.

[8] M. Raja Kishore Babu, T. Sreerala Ritesh kumar, and S. Sumith, “Personalized Job Search with AI: A Recommendation System Integrating Real Time Data and Skill Based Matching,” Apr. 2525. [Online]. Available: http://www.ijert.org

[9] T. Nguyen *et al.*, “HetGNN-KGAT: Enhancing Personalized Course Recommendation in MOOCs With Knowledge Graph Attention Networks,” *IEEE Access*, vol. 13, pp. 192045–192068, 2025, doi: 10.1109/ACCESS.2025.3630894.

Plagiarism Checking Report

Created on 2026-01-21 09:56:06 at 09:56 AM

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
4598517	Jan 21, 2026 at 09:45 AM	jakkapan.s@rmutsb.ac.th	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	The 3st Digital Media Technology Graduate Seminar_jakkapan.pdf	Completed	0.00 %

Match Overview

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
No data available in table				

การพัฒนาเกมที่เสริมด้วยปัญญาประดิษฐ์ แบบปัญหาเป็นฐานและแบบปรับตัวได้ เพื่อการเรียนรู้การคิดเชิงคำนวณในระดับอุดมศึกษา

Development of an AI-Enhanced Problem-Based Adaptive Game for Computational Thinking Learning in Higher Education

ณรงค์ ล่ำดี

นักศึกษาระดับปริญญาเอก

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ และระบบอัตโนมัติ ได้ส่งผลให้ทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการทำงานในศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยการคิดเชิงคำนวณได้รับการยอมรับว่าเป็นทักษะแกนกลางที่สนับสนุนการคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และการทำงานร่วมกับเทคโนโลยีอัจฉริยะ อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษายังคงมุ่งเน้นการเรียนรู้เชิงทฤษฎีหรือการเขียนโปรแกรมเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้เรียนมีโอกาสจำกัดในการฝึกกระบวนการคิดเชิงคำนวณผ่านการแก้ปัญหาในบริบทที่มีความหมายและใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง อีกทั้งความแตกต่างด้านระดับความสามารถของผู้เรียนยังเป็นข้อจำกัดสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม บทความนี้นำเสนอกรอบแนวคิดในการพัฒนาเกมการเรียนรู้ที่เสริมด้วยปัญญาประดิษฐ์ แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน และสามารถปรับตัวได้ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การคิดเชิงคำนวณในระดับอุดมศึกษา แนวคิดดังกล่าวบูรณาการการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้ผ่านเกม และการเรียนรู้แบบปรับตัวที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบอินเทอร์แอคทีฟและเฉพาะบุคคล เกมถูกออกแบบให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาเชิงสถานการณ์ที่ส่งเสริมองค์ประกอบสำคัญของการคิดเชิงคำนวณ ได้แก่ การแยกย่อยปัญหา การจดจำรูปแบบ การคิดเชิงนามธรรม และการคิดแบบขั้นตอนวิธี โดยปัญญาประดิษฐ์ทำหน้าที่วิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ ปรับระดับความยาก และให้ข้อมูลย้อนกลับที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละราย งานวิจัยนี้มุ่งหวังที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดิจิทัลที่สอดคล้องกับทักษะแห่งอนาคตและบริบทของการศึกษาระดับอุดมศึกษา

คำสำคัญ: การคิดเชิงคำนวณ การเรียนรู้ผ่านเกมแบบปรับตัวได้ การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ปัญญาประดิษฐ์ทางการศึกษา

1. บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มทักษะที่สำคัญ สำหรับการเรียนรู้ การทำงาน ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลจากหลักฐาน เพื่อทำการตัดสินใจจากข้อมูล รวมถึงการประเมินข้อมูล และทบทวนแหล่งข้อมูลว่าน่าเชื่อถือหรือไม่ คือ การคิดเชิงวิจารณ์ (Critical Thinking) การคิดเชิงตรรกะ (Logical Thinking) การแก้ปัญหา (Problem Solving) และการตัดสินใจ (Decision-Making) [1], [2] ทักษะเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนอย่างเป็นระบบ และเพื่อช่วยให้เลือกทางเลือกที่ดีที่สุดในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นทักษะเชิงกระบวนการมากกว่าความรู้เชิงเนื้อหา และมีความสอดคล้องโดยตรงกับ “การคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking)” ที่มีความสำคัญในบริบทของเศรษฐกิจฐานความรู้และสังคมดิจิทัล [1], [3], [4] ในปัจจุบันที่โลกเข้าสู่ยุคดิจิทัล ทำให้ความสามารถในกลุ่มนี้มีบทบาทอย่างยิ่ง เนื่องจากเทคโนโลยีต่างๆ ได้เพิ่มความซับซ้อนของข้อมูลและการตัดสินใจ จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงและหลักฐาน [5] และในสภาพแวดล้อมที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และระบบอัตโนมัติ (Automation) มีบทบาทสำคัญ ทักษะนี้ยังช่วยให้มนุษย์สามารถทำงานร่วมกับเครื่องจักรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากที่กล่าวมาทักษะที่สำคัญอย่างยิ่งต่อพื้นฐานของการเขียนโปรแกรมและการแก้ปัญหาทางเทคโนโลยี ได้แก่ การคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) และการคิดเชิงตรรกะ (Logical Thinking) [6]

จากรายงาน The Future of Jobs Report 2020 ของ World Economic Forum (WEF) ชี้ให้เห็นว่าทักษะที่มีความต้องการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปี ค.ศ. 2025 ได้แก่ การคิดเชิงวิเคราะห์และนวัตกรรม การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน การคิดเชิงวิพากษ์ การใช้เหตุผล และการทำงานร่วมกับเทคโนโลยีและระบบอัตโนมัติ ซึ่งการคิดเชิงวิเคราะห์และนวัตกรรมเป็นหนึ่งในทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving) [7] แม้ว่ารายงานจะไม่ได้ระบุถึงการคิดเชิงคำนวณโดยตรง แต่เมื่อพิจารณาในเชิงโครงสร้างความคิด การคิดเชิงคำนวณได้รับการยอมรับในฐานะทักษะแกนกลาง (Core Skill) ที่เชื่อมโยงกับการคิดเชิงตรรกะ การแก้ปัญหา และการทำงานในบริบทดิจิทัลเข้าด้วยกัน จากที่กล่าวมาการคิดเชิงคำนวณจึงเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้และการทำงานในอนาคต ในการทำงาน ทักษะนี้ช่วยให้บุคลากรสามารถรับมือกับความไม่แน่นอนและสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้เป็นอย่างดี จึงควรต้องมีการบูรณาการเข้ากับหลักสูตรการศึกษาและกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ [2], [8] นอกจากนี้ รายงานของ World Economic Forum ยังชี้ให้เห็นถึงช่องว่างทักษะ (Skills Gap) ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน โดยองค์กรจำนวนมากประสบปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างทักษะของแรงงานกับความต้องการของงานในอนาคต สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษาในการวางรากฐานทักษะเชิงกระบวนการ โดยเฉพาะการคิดเชิงคำนวณ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างยั่งยืน [7]

ในด้านการศึกษาการประเมินการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล โดย PISA 2025 ได้ออกแบบการประเมินเพื่อวัดความสามารถของผู้เรียนในการใช้เครื่องมือดิจิทัล เพื่อการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของทักษะที่มีความสอดคล้องกับการคิดเชิงคำนวณเป็นอย่างมาก โดยมุ่งเน้นที่กระบวนการเรียนรู้และการแก้ปัญหาในบริบทที่ซับซ้อน เช่น การใช้เครื่องมือคอมพิวเตอร์เพื่อการจำลองเหตุการณ์ การทดลองแนวคิด หรือการแก้ไขปัญหาทางวิทยาศาสตร์ [8] การผลิตบุคลากรทางคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีศักยภาพถือเป็นภารกิจสำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีดิจิทัล และวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณในการออกแบบอัลกอริทึม การแก้ปัญหาทางเทคนิค การพัฒนาซอฟต์แวร์ การวิเคราะห์ข้อมูล และการสร้างนวัตกรรมดิจิทัล [7], [9], [10], [11] แนวคิดนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แต่ครอบคลุมถึงกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การแยกย่อยปัญหา (Decomposition) การจดจำรูปแบบ (Pattern Recognition) การคิดเชิงนามธรรม (Abstraction) และการคิดแบบขั้นตอนวิธี (Algorithmic Thinking) ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในหลากหลายสาขาวิชาและสถานการณ์จริง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณจึงมีบทบาทสำคัญต่อการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับงานและการเรียนรู้ในอนาคต

ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา (Higher Education) แม้ว่าการคิดเชิงคำนวณจะได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวาง และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในฐานะที่เป็นทักษะพื้นฐานสำหรับศตวรรษที่ 21 ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ในสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงทุกศาสตร์สาขาวิชา [12] ทักษะนี้ถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในหลากหลายสาขา เช่น ชีววิทยา, ฟิสิกส์, เศรษฐศาสตร์, วิทยาศาสตร์การเงิน และจิตวิทยา เพื่อช่วยในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์และการออกแบบระบบที่ซับซ้อน [12], [13] ถึงแม้นักศึกษาจะเข้าใจหลักการการคิดเชิงคำนวณ แต่มักพบปัญหาในการนำทักษะเหล่านั้นไปสู่การแก้ปัญหาจริง ในเนื้อหาวิชาเฉพาะทางหรือการเขียนโปรแกรมที่มีโครงสร้างซับซ้อน มักพบว่ามีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาในเนื้อหาวิชาเฉพาะทางได้น้อย หากไม่ได้รับการฝึกฝนในบริบทที่เหมาะสม [14] โดยเฉพาะในสาขาที่ไม่ใช่คอมพิวเตอร์หรือวิทยาศาสตร์ มักมีจุดอ่อนในทักษะการคิดเชิงขั้นตอนและการแยกย่อยปัญหา แม้ว่าจะมีทักษะในด้านอื่นที่ดี [12], [13] อีกทั้งการเรียนการสอนจำนวนมากยังคงมุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้เชิงทฤษฎี หรือการฝึกใช้เครื่องมือและภาษาโปรแกรมเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการฝึกกระบวนการคิดเชิงคำนวณผ่านการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่มีความหมายและใกล้เคียงกับบริบทจริง นอกจากนี้ ความแตกต่างด้านระดับความสามารถของผู้เรียนยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนแบบเดียวกันไม่สามารถตอบสนองผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง [15], [16], [17]

การพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณในระบบการศึกษาสมัยใหม่จึงควรมุ่งเน้นการใช้วิธีการเรียนรู้ที่มีการปฏิสัมพันธ์สูง เช่น การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) และการเรียนรู้ผ่านเกม (Game-Based Learning: GBL) วิธีการเหล่านี้ช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกฝน

การแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลองที่สะท้อนถึงความท้าทายในโลกแห่งความจริง [18], [19] การเรียนรู้ที่มีปัญหาเป็นฐานสามารถเชื่อมโยงกับปัญหาได้จริง ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาอย่างริเริ่ม ดีต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ [20] เช่นเดียวกับการเรียนรู้ผ่านเกม ซึ่งมีผลกระทบเชิงบวกที่สำคัญจากการเล่นเกมต่อการเรียนรู้ เช่น เกมสามารถเพิ่มแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ของผู้เล่นได้ ผู้เล่นมีการพัฒนาทักษะด้านการคิดและทักษะในการแก้ปัญหา พัฒนาความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนรู้ได้ดีขึ้น และแสดงให้เห็นว่าการเล่นเกมช่วยในการจดจำข้อมูลและเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น [21], [22] เกมดิจิทัลที่ออกแบบมาเพื่อสอนการคิดเชิงคำนวณ มักเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนสามารถสำรวจ และประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงคำนวณผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ที่สนุกสนาน โดยเลือกใช้ไอคอนหรือการลากวางบล็อก (Block-based) แทนการเขียนโปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ที่ซับซ้อน เพื่อลดภาระผู้เรียน เพื่อเน้นที่กระบวนการคิดและตรรกะได้มากขึ้น [23], [24]

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ผ่านเกมสามารถช่วยแก้ปัญหาจาก การสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นการท่องจำและถ่ายทอดที่ลดแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เนื่องจากไม่คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย [25] นอกจากนี้การเรียนรู้ผ่านเกมอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้รับความนิยม คือ ซีเรียสเกม (Serious Games) ซึ่งเป็นเกมที่ถูกออกแบบมาเพื่อการเรียนรู้และทักษะเฉพาะที่มีเป้าหมายชัดเจนในการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เล่น เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และสามารถประยุกต์ใช้ในบริบทเฉพาะหรือสถานการณ์จริง [26] ซีเรียสเกมสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดที่ซับซ้อนหรือนามธรรมได้ง่ายขึ้น [27] อีกทั้งซีเรียสเกมมักนำเสนอปัญหาซับซ้อนที่ต้องใช้การคิดเชิงกลยุทธ์และการตัดสินใจ ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะทางปัญญาที่การเรียนรู้แบบดั้งเดิมไม่สามารถส่งเสริมได้ [25] อีกทั้งยังมีความสามารถในการปรับระดับความยากตามความสามารถของผู้เรียน (Adaptive Challenge) เพื่อให้ทุกคนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม [28] ด้วยคุณสมบัติเหล่านี้ ซีเรียสเกมจึงมีศักยภาพในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ กระตุ้นแรงจูงใจ และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สนุกและมีความหมายมากกว่าการเรียนรู้แบบดั้งเดิม [27]

นอกจากการใช้วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สมัยใหม่แล้ว ในยุคที่เทคโนโลยี AI มีบทบาทสำคัญในหลายๆ ด้าน การนำ AI มาใช้ในระบบการศึกษานั้นก็ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางเช่นกัน โดย AI เข้ามามีบทบาทสำคัญในหลากหลายด้าน เช่น การเรียนการสอน การประเมินผล การพยากรณ์ผลการเรียน การปรับวิธีการสอนให้เหมาะกับนักเรียนแบบรายบุคคล เป็นต้น [29] โดย AI สามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ส่วนบุคคล และสนับสนุนการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล [30] ในด้านการประเมินทักษะที่ซับซ้อนที่ยากต่อการวัดผลแบบดั้งเดิม AI สามารถประเมินทักษะเหล่านั้นได้ เช่น ทักษะการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะทางสังคม [31] การเรียนรู้แบบปรับตัว (Adaptive Learning) ที่ AI สามารถปรับเนื้อหา ระดับความยาก และกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน (Personalize Learning) ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ [32], [33], [34] การใช้

การเรียนรู้แบบปรับตัวร่วมกับการเรียนผ่านเกมจึงเป็นวิธีที่เหมาะสมในการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เพราะช่วยปรับการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน โดยสามารถปรับเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับระดับความรู้และสไตล์การเรียนของผู้เรียน ซึ่งทำให้พวกเขาสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ [35] เกมสมัยใหม่บางเกม มีระบบที่ปรับเปลี่ยนได้ทั้งในด้านการเล่น และการเรียนรู้ โดยระบบจะประเมินระดับทักษะของผู้เล่นแบบเรียลไทม์เพื่อมอบคำแนะนำหรือผลตอบรับ (Feedback) ที่เหมาะสมเป็นรายบุคคล [24]

จากการเปลี่ยนแปลงของโลกการทำงานและทักษะแรงงานในอนาคตดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการคิดเชิงคำนวณไม่ได้เป็นเพียงทักษะเฉพาะด้านคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่เป็นทักษะแกนกลางที่สนับสนุนการคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหาเชิงระบบ และการทำงานร่วมกับเทคโนโลยีอัจฉริยะ อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษายังขาดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment) ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดเชิงคำนวณผ่านการแก้ปัญหาในบริบทที่มีความหมาย และสามารถปรับตัวตามความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละรายได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ แม้จะมีการนำเกมและการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านการปรับระดับการเรียนรู้และการใช้ข้อมูลเชิงพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล

งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการออกแบบและพัฒนาเกมการเรียนรู้ที่บูรณาการการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเข้ากับกลไกการเรียนรู้แบบปรับตัวที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สามารถสนับสนุนและเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ ทั้งในเชิงกระบวนการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ การนำการเรียนรู้แบบปรับตัวมาช่วยสนับสนุนรูปแบบการเรียนจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง โดยปรับระดับความยากของโจทย์ วิธีการสอน เนื้อหา กิจกรรม ให้เหมาะสม และตรงกับระดับของผู้เรียนแต่ละคน ลดความท้าทายที่เกินกำลัง และกระตุ้นให้เกิดการคิดเชิงคำนวณอย่างมีระบบ โดยการบูรณาการการเรียนรู้แบบปรับตัวและการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเข้ากับเกม ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การแก้ปัญหาแบบอินเทอร์แอคทีฟ พร้อมรับคำแนะนำเฉพาะบุคคลเพื่อพัฒนาทักษะการให้เหตุผลอย่างเป็นขั้นตอน และเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1. วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาเกมแบบปัญหาเป็นฐานที่เสริมด้วยปัญญาประดิษฐ์และสามารถปรับตัวได้ เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดการเรียนรู้ที่บูรณาการการคิดเชิงคำนวณ การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้แบบปรับตัว และกลไกเกมที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์
3. เพื่อศึกษาผลของเกมที่พัฒนาขึ้นต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณของผู้เรียน เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ

2. ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร คือ กลุ่มผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ในหลักสูตรด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคอมพิวเตอร์
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 - 4 ที่เรียนในสาขาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคอมพิวเตอร์ โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ในการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) จะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลอง (Experimental Group) และกลุ่มควบคุม (Control Group)
3. ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

2.3.1. ตัวแปรอิสระ คือ เกมแบบปัญหาเป็นฐานที่เสริมด้วยปัญญาประดิษฐ์ และมีระบบการเรียนรู้แบบปรับตัว

2.3.2. ตัวแปรตาม

2.3.2.1. ระดับทักษะการคิดเชิงคำนวณของผู้เรียน วัดจากการประเมินเชิงสมรรถนะ (Performance-based Assessment) และแบบประเมินการคิดเชิงคำนวณ

2.3.2.2. ประสิทธิภาพของการเรียนรู้ ได้แก่ การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

4. ระยะเวลาในการวิจัย

การดำเนินงาน	เดือนที่ 1-3	เดือนที่ 4-6	เดือนที่ 7-9	เดือนที่ 10-12
1.ศึกษางานวิจัยและทบทวนวรรณกรรม				
2.รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง				
3.ออกแบบกรอบแนวคิดระบบ				
4.วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง				
5.การออกแบบและพัฒนาซีเรียสเกม				
6.การทดสอบและปรับปรุง				
7.ดำเนินการทดลอง				
8.การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผลลัพธ์				
9.สรุปผลและเขียนรายงาน				

4. ประโยชน์ของการวิจัย

4.1 เกมที่รองรับการเรียนรู้แบบปรับตัวและการเรียนรู้จากปัญหา สามารถเพิ่มระดับทักษะการคิดเชิงคำนวณของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาได้

4.2 เข้าใจถึงแนวทางการบูรณาการการเรียนรู้แบบปรับตัวและการเรียนรู้จากปัญหา สำหรับเรียนรู้การคิดเชิงคำนวณในรูปแบบเกม

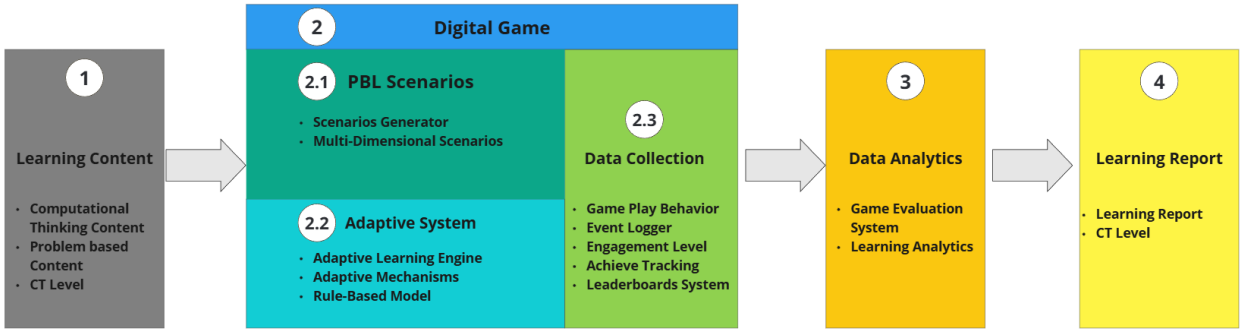
4.3 การเรียนรู้แบบปรับตัวและการเรียนรู้จากปัญหาในซีเรียสเกม ส่งผลกระทบด้านบวกต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้การคิดเชิงคำนวณของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

5.1 พัฒนาเกมที่เสริมด้วยปัญญาประดิษฐ์ แบบปัญหาเป็นฐานและแบบปรับตัวได้ เพื่อการเรียนรู้การคิดเชิงคำนวณในระดับอุดมศึกษา

5.2 การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ในด้านการเรียนรู้แบบปรับตัว มาใช้ร่วมกับเกม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้

5.3 เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้การคิดเชิงคำนวณในระดับอุดมศึกษา ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหาที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

ภาพที่ 1 แนวคิดการออกแบบและพัฒนาการเกมที่เสริมด้วยปัญญาประดิษฐ์ แบบปัญหาเป็นฐานและแบบปรับตัวได้ เพื่อการเรียนรู้การคิดเชิงคำนวณในระดับอุดมศึกษา

จากภาพที่ 1 แสดงถึงการออกแบบและพัฒนาการพัฒนาเกมที่เสริมด้วยปัญญาประดิษฐ์ แบบปัญหาเป็นฐานและแบบปรับตัวได้ เพื่อการเรียนรู้การคิดเชิงคำนวณในระดับอุดมศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินระดับการคิดเชิงคำนวณของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา โดยแบ่งเป็นระบบได้ทั้งหมด 4 ระบบ ดังนี้

1) เนื้อหาการเรียนรู้ (Learning Content)

1.1) เนื้อหาการคิดเชิงคำนวณ สำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา

1.2) เนื้อหาการคิดเชิงคำนวณ ในรูปแบบการเรียนรู้จากปัญหา โดยจัดทำในรูปแบบสถานการณ์ต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในเกม

1.3) การวัดระดับจากการประเมินเชิงสมรรถนะ (Performance-based Assessment) และแบบประเมินการคิดเชิงคำนวณ

2) เกม (Game)

2.1) ระบบสถานการณ์แบบการเรียนรู้จากปัญหา (PBL Scenarios) ซึ่งเป็นระบบในการจัดเตรียมเนื้อหาและโจทย์สำหรับเรียนรู้การคิดเชิงคำนวณในรูปแบบสถานการณ์จำลอง โดยเป็นสถานการณ์จำลองที่ดำเนินไปตามเนื้อเรื่องภายในเกม

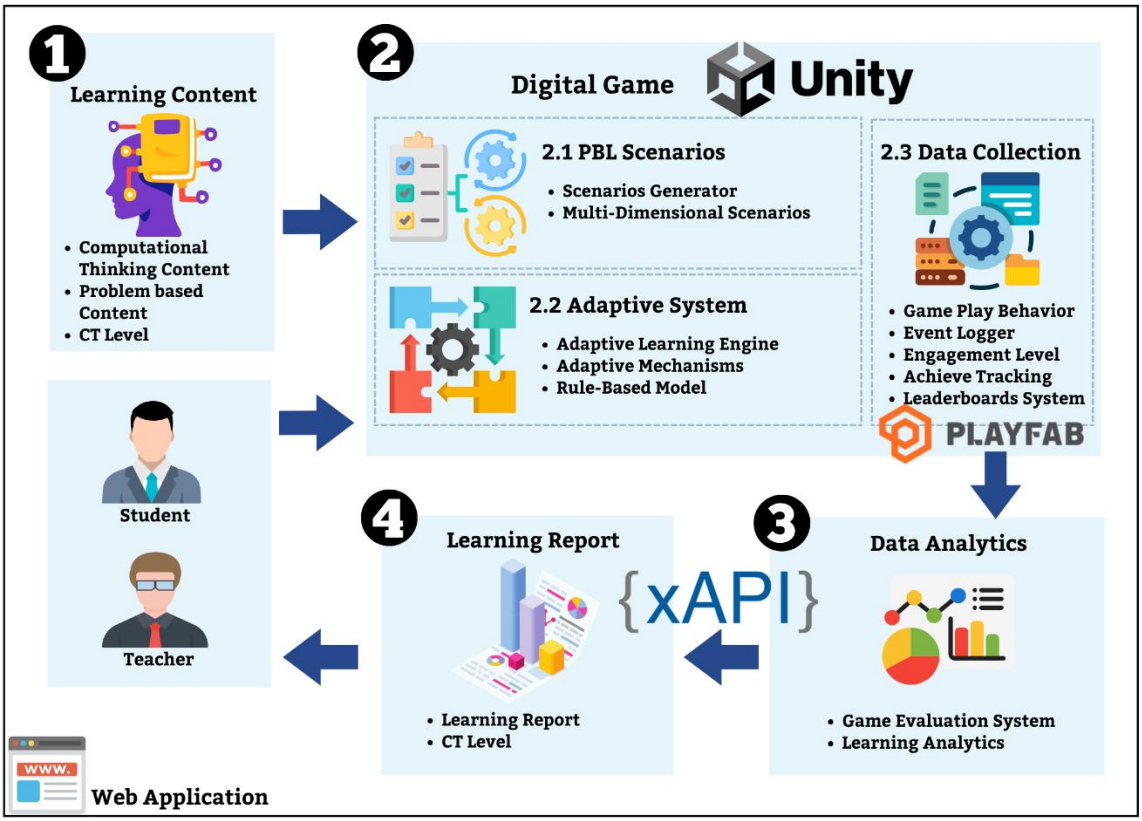
2.2) ระบบการเรียนรู้แบบปรับตัว (Adaptive System) เป็นระบบที่มีหน้าที่วิเคราะห์ระดับความสามารถด้านการคิดเชิงคำนวณของผู้เรียน โดยใช้ AI หรือ Machine Learning วิเคราะห์พฤติกรรมการตอบคำถามในเกม เพื่อปรับระดับความยากของเนื้อหาแบบอัตโนมัติ เช่น โมเดลแบบ Rule-based เพื่อตั้งกฎให้ระบบเลือกโจทย์หรือปัญหาที่เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน

2.3) ระบบเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) เป็นระบบที่วิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียนว่ามีแนวโน้มพัฒนาการการคิดเชิงคำนวณเป็นอย่างไร โดยวิเคราะห์จากการมีปฏิสัมพันธ์กับเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ต่างๆ ภายในเกม และจัดเก็บข้อมูลเหล่านี้ เพื่อแสดงความก้าวหน้าของผู้เรียนแบบรายบุคคล สำหรับข้อที่ที่รวบรวมมาจะนำไปวิเคราะห์เพื่อนำไปปรับปรุงโครงสร้างของเกมต่อไป

3) ระบบวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) ในระบบนี้จะเป็นการวิเคราะห์ เพื่อประเมินผลการเล่น เช่น ระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ปัญหา, อัตราความสำเร็จในแต่ละประเภทของโจทย์ เป็นต้น นอกจากนี้จะนำมาวิเคราะห์การเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน
4) ระบบรายงานผลการเรียนรู้ (Learning Report) เป็นระบบแสดงผลลัพธ์จากการเรียนรู้และแสดงผลออกมาเป็นรายงาน เพื่อให้ผู้เรียนติดตามผลลัพธ์ของตนเองได้ และผู้สอนสามารถนำรายงานไปใช้ในการติดตามผู้เรียนต่อไป

โดยภาพรวมของระบบเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณในระดับอุดมศึกษาผ่านการเรียนรู้แบบปรับตัวและการเรียนรู้จากปัญหาผ่านเกม แสดงดังภาพที่ 2 โดยเกมจะทำงานในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน ซึ่งทำงานด้วย Unity Engine ผ่าน WebGL การทำงานของซีเรียสเกมจะผนวกเข้ากับระบบสถานการณ์แบบการเรียนรู้จากปัญหา (PBL Scenarios) และระบบการเรียนรู้แบบปรับตัว (Adaptive System) เมื่อผู้เรียนเข้ามาเล่นตามระบบกลไก ที่สามารถปรับตัวตามระดับของผู้เรียน โดยพฤติกรรมต่างๆ ของผู้เรียนจะถูกบันทึกไว้ และเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อผ่านโปรแกรมการวิเคราะห์ เช่น Playfab เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่รับมาจะใช้วิเคราะห์ เพื่อประเมินระบบเกม และประเมินผู้เรียน ในกระบวนการนี้จะมีโปรแกรม xAPI ที่ช่วยวิเคราะห์การเรียนรู้ของผู้เรียน สำหรับข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างของเกม และปรับเนื้อหาให้เหมาะสม

กับผู้เรียนต่อไป ทั้งนี้เมื่อผู้เรียนทำภารกิจภายในเกมเสร็จสิ้น จะสามารถเข้ามาดูรายงานการเรียนรู้ติดตามผลการเรียนรู้ของตนเอง

ภาพที่ 2 ภาพรวมของเกมที่เสริมด้วยปัญญาประดิษฐ์ แบบปัญหาเป็นฐานและแบบปรับตัวได้ เพื่อการเรียนรู้การคิดเชิงคำนวณในระดับอุดมศึกษา

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 การออกแบบกรอบแนวคิดเกมที่เสริมด้วยปัญญาประดิษฐ์ แบบปัญหาเป็นฐานและแบบปรับตัวได้ เพื่อการเรียนรู้การคิดเชิงคำนวณในระดับอุดมศึกษา โดยศึกษางานวิจัยและทบทวนวรรณกรรม เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง สำหรับนำมาออกแบบตามแนวคิด ในการนำมาพัฒนาและเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

6.2 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เนื้อหาการคิดเชิงคำนวณในระดับอุดมศึกษา โจทย์และสถานการณ์สำหรับการเรียนรู้จากปัญหา และประเมินผ่านเครื่องมือ แบบประเมินเชิงสมรรถนะและแบบประเมินการคิดเชิงคำนวณ

6.3 การออกแบบเกมและระบบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระบบสถานการณ์แบบการเรียนรู้จากปัญหา ระบบกลไกการเรียนรู้แบบปรับตัว และระบบการจัดเก็บข้อมูลพฤติกรรมของผู้เรียน

6.4 การพัฒนาเกมและระบบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

6.4.1 ระบบการเล่นเกม พัฒนาโดย Unity Engine

6.4.2 โมเดลการเรียนแบบปรับตัวและการเรียนรู้จากปัญหา

6.4.3 ระบบจัดเก็บข้อมูลผู้เรียน

6.4.4 ระบบวิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียน

6.5 การทดสอบและปรับปรุง โดยนำต้นแบบที่พัฒนาขึ้นมาทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งาน เพื่อนำไปปรับปรุงระบบภายในเกม

6.6 ดำเนินการทดลองตามรูปแบบวิจัยเชิงทดลอง ตามกลุ่มที่กำหนดไว้ ได้แก่ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยกำหนดตัวชี้วัดในการทดลองด้วยระดับการคิดเชิงคำนวณของผู้เรียน โดยแบ่งการวัดทักษะออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) การแยกย่อยปัญหา (Decomposition) (2) การจดจำรูปแบบ (Pattern Recognition) (3) การคิดเชิงนามธรรม (Abstraction) และ (4) การคิดแบบขั้นตอนวิธี (Algorithmic Thinking)

6.7 การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ โดยวิเคราะห์ผลลัพธ์ และประเมินความสำเร็จของเกม จากการเปรียบเทียบระดับการคิดเชิงคำนวณ เพื่อวัดประสิทธิภาพของการเรียนรู้จากรูปแบบการเรียนรู้แบบปรับตัวและการเรียนรู้จากปัญหาผ่านเกม

6.8 สรุปผลและเขียนรายงาน เพื่อสรุปผลการวิจัยและระบุข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ และค้นหาเชื่อมโยงผลการทดลองกับคำถามวิจัย ซึ่งสามารถนำไปเสนอแนวทางการพัฒนาต่อยอดหรือการประยุกต์ใช้ในบริบทอื่นต่อไป

7. สรุปแนวคิดการวิจัย

7.1 พัฒนาเกมเพื่อนำมาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้การคิดเชิงคำนวณในระดับอุดมศึกษา ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบปรับตัวและการเรียนรู้จากปัญหา

7.2 การนำเทคโนโลยี AI ในด้านการเรียนรู้แบบปรับตัว มาใช้ร่วมกับการเรียนรู้ผ่านเกม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้

7.3 เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้การคิดเชิงคำนวณในระดับอุดมศึกษา ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหาที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

[1] Trilling, Bernie, and C. Fadel, “21st century skills: Learning for life in our times,” no. John Wiley & Sons, 2009.

[2] M. Binkley *et al.*, “Defining twenty-first century skills,” in *Assessment and teaching of 21st century skills*, Springer Netherlands, 2014, pp. 17–66. doi: 10.1007/978-94-007-2324-5_2.

[3] V. OECD, “OECD future of education and skills 2030,” 2019.

[4] B. Thornhill-Miller *et al.*, “Creativity, Critical Thinking, Communication, and Collaboration: Assessment, Certification, and Promotion of 21st Century Skills for the Future of Work and Education,” Mar. 01, 2023, *MDPI*. doi: 10.3390/jintelligence11030054.

[5] M. Warschauer and T. Matuchniak, “Chapter 6: New technology and digital worlds: Analyzing evidence of equity in access, use, and outcomes,” *Review of Research in Education*, vol. 34, no. 1, pp. 179–225, 2010, doi: 10.3102/0091732X09349791.

[6] J. M. Wing, “‘Computational thinking.’ Communications of the ACM,” no. 49.3, pp. 33–35, 2006.

[7] World Economic Forum, “The Future of Jobs Report 2020,” Oct. 2020. Accessed: Jan. 25, 2025. [Online]. Available: https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2020/in-full/infographics-e4e69e4de7/

[8] OECD and PISA, “PISA 2025 Learning in the Digital World Assessment Framework (Second Draft),” Oct. 2023.

[9] F. A. Pirzado, A. Ahmed, S. Hussain, G. Ibarra-Vázquez, and H. Terashima-Marin, “Assessing Computational Thinking in Engineering and Computer Science Students: A Multi-Method Approach,” *Educ. Sci. (Basel).*, vol. 15, no. 3, Mar. 2025, doi: 10.3390/educsci15030344.

[10] Z. Fehér, L. Jaruska, K. Szarka, and E. Tóthová Tarová, “Students’ propositional logic thinking in higher education from the perspective of disciplines,” *Front. Educ. (Lausanne).*, vol. 8, 2023, doi: 10.3389/feduc.2023.1247653.

[11] A. A. Ogegbo and U. Ramnarain, “A systematic review of computational thinking in science classrooms,” 2022, *Routledge*. doi: 10.1080/03057267.2021.1963580.

[12] Y. Li *et al.*, “Computational Thinking Is More about Thinking than Computing,” Apr. 01, 2020, *Springer Nature*. doi: 10.1007/s41979-020-00030-2.

[13] V. J. Shute, C. Sun, and J. Asbell-Clarke, “Demystifying computational thinking,” Nov. 01, 2017, *Elsevier Ltd*. doi: 10.1016/j.edurev.2017.09.003.

[14] K. D. Boom, M. Bower, J. Siemon, and A. Arguel, “Relationships between computational thinking and the quality of computer programs,” *Educ. Inf. Technol. (Dordr).*, vol. 27, no. 6, pp. 8289–8310, Jul. 2022, doi: 10.1007/s10639-022-10921-z.

[15] C. Angeli and M. Giannakos, “Computational thinking education: Issues and challenges,” Apr. 01, 2020, *Elsevier Ltd*. doi: 10.1016/j.chb.2019.106185.

[16] J. A. Lyon and A. J. Magana, “Computational thinking in higher education: A review of the literature,” *Computer Applications in Engineering Education*, vol. 28, no. 5, pp. 1174–1189, Sep. 2020, doi: 10.1002/cae.22295.

[17] M. Cutumisu, C. Adams, and C. Lu, “A Scoping Review of Empirical Research on Recent Computational Thinking Assessments,” Dec. 01, 2019, *Springer*. doi: 10.1007/s10956-019-09799-3.

[18] C. E. Hmelo-Silver, “Problem-Based Learning: What and How Do Students Learn?,” 2004.

[19] N. N. S. P. Verawati, N. Ernita, and S. Prayogi, “Enhancing the Reasoning Performance of STEM Students in Modern Physics Courses Using Virtual Simulation in the LMS Platform,” *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, vol. 17, no. 13, pp. 267–277, 2022, doi: 10.3991/ijet.v17i13.31459.

[20] M. N. Aufa, R. Rusmansyah, M. Hasbie, A. Jaidie, and A. Yunita, “The Effect of Using e-module Model Problem Based Learning (PBL) Based on Wetland Environment on Critical Thinking Skills and Environmental Care Attitudes,” *Jurnal Penelitian Pendidikan IPA*, vol. 7, no. 3, pp. 401–407, Jul. 2021, doi: 10.29303/jppipa.v7i3.732.

[21] N. Kara, “A systematic review of the use of serious games in science education,” *Contemp. Educ. Technol.*, vol. 13, no. 2, pp. 1–13, 2021, doi: 10.30935/cedtech/9608.

[22] A. All, E. N. P. Castellar, and J. Van Looy, “Digital Game-Based Learning effectiveness assessment: Reflections on study design,” *Comput. Educ.*, vol. 167, Jul. 2021, doi: 10.1016/j.compedu.2021.104160.

[23] M. S. Kovtaniuk, S. V. Shokaliuk, and A. N. Stepanyuk, “Game simulators as educational tools for developing algorithmic thinking skills in computer science education,” *CTE Workshop Proceedings*, vol. 12, pp. 19–62, Mar. 2025, doi: 10.55056/cte.926.

[24] D. Hooshyar, L. Malva, Y. Yang, M. Pedaste, M. Wang, and H. Lim, “An adaptive educational computer game: Effects on students’ knowledge and learning attitude in computational thinking,” *Comput. Human Behav.*, vol. 114, Jan. 2021, doi: 10.1016/j.chb.2020.106575.

[25] R. L. Gómez and A. M. Suárez, “Gaming to succeed in college: Protocol for a scoping review of quantitative studies on the design and use of serious games for enhancing teaching and learning in higher education,” Jan. 01, 2021, *Elsevier Ltd*. doi: 10.1016/j.ijedro.2020.100021.

[26] L. C. Brandl and A. Schrader, “Serious Games in Higher Education in the Transforming Process to Education 4.0—Systematized Review,” Mar. 01, 2024, *Multidisciplinary Digital Publishing Institute (MDPI)*. doi: 10.3390/educsci14030281.

[27] L. Whittaker, R. Russell-Bennett, and R. Mulcahy, “Reward-based or meaningful gaming? A field study on game mechanics and serious games for sustainability,” *Psychol. Mark.*, vol. 38, no. 6, pp. 981–1000, Jun. 2021, doi: 10.1002/mar.21476.

[28] M. Nylén-Eriksen *et al.*, “Game-thinking; utilizing serious games and gamification in nursing education - a systematic review and meta-analysis,” *BMC Med. Educ.*, vol. 25, no. 1, p. 140, Dec. 2025, doi: 10.1186/s12909-024-06531-7.

[29] M. Bond *et al.*, "A meta systematic review of artificial intelligence in higher education: a call for increased ethics, collaboration, and rigour," Dec. 01, 2024, *Springer Science and Business Media Deutschland GmbH*. doi: 10.1186/s41239-023-00436-z.

[30] X. Zhai *et al.*, "A Review of Artificial Intelligence (AI) in Education from 2010 to 2020," 2021, *Hindawi Limited*. doi: 10.1155/2021/8812542.

[31] S. J. H. Yang, H. Ogata, T. Matsui, and N. S. Chen, "Human-centered artificial intelligence in education: Seeing the invisible through the visible," *Computers and Education: Artificial Intelligence*, vol. 2, Jan. 2021, doi: 10.1016/j.caeai.2021.100008.

[32] X. Chen, H. Xie, D. Zou, and G. J. Hwang, "Application and theory gaps during the rise of Artificial Intelligence in Education," Jan. 01, 2020, *Elsevier B.V.* doi: 10.1016/j.caeai.2020.100002.

[33] T. Adiguzel, M. H. Kaya, and F. K. Cansu, "Revolutionizing education with AI: Exploring the transformative potential of ChatGPT," 2023, *Bastas*. doi: 10.30935/cedtech/13152.

[34] Y. Y. Dyulicheva and A. O. Glazieva, "Game based learning with artificial intelligence and immersive technologies: an overview," 2022. [Online]. Available: https://researchgate.net/profile/Yulia-Dyulicheva

[35] D. Chiotaki, V. Poulopoulos, and K. Karpouzis, "Adaptive game-based learning in education: a systematic review," 2023, *Frontiers Media SA*. doi: 10.3389/fcomp.2023.1062350.

Plagiarism Checking Report

Created on 2026-02-10 00:25:06 at 00:25 AM

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
4621563	Feb 9, 2026 at 21:36 PM	167491432004-st@rmutsb.ac.th	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	167491432004-ครั้งที่ 3.docx	Completed	0.56 %

Match Overview

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
1	THE EVOLUTION OF LIFELONG LEARNING: FROM TRADITIONAL CLASSROOMS TO ANYWHERE, ANYTIME EDUCATION	JANTHAPASS, Songkran & CHANTHAPASSA, Nittayapapha & KENAPHOOM, Sanya	Asian Education and Learning Review	0.56 %

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
" Mar 01 2023 MDPI doi 103390 jintelligence11030054 5 M Warschauer and T Matuchniak " Chapter 6 New technology and digital worlds Analyzing evidence of equity in access use and outcomes " Review of Research in Education vol 34 no 1 pp 179 – 225 2010 doi 103102 0091732X09349791 6 J M Wing "' Computational thinking ' Communications of the ACM " no 493 pp 33 – 35 2006 7 World Economic Forum " The Future of Jobs Report	American Educational Research Journal , 31 (3), 453 - 479 . United Nations Educational , Scientific and Cultural Organization .(2017). Education for people & planet : creating sustainable futures for all . Retrieved from www.unesco.org/gem-report/ en /education-people-and-planet. Van Dijk , J .(2005). The deepening divides of Inequality in the information society . California : SAGE Publishing . Warschauer , M .(2003). Technology and social inclusion : Rethinking the digital divide . Massachusetts : MIT Press . Warschauer , M .,& Matuchniak , T .(2010). New technology and digital worlds : Analyzing evidence of equity in access , use , and outcomes . Review of Research in Education , 34 (1), 179 - 225 . Wiley , D .,& Hilton , J .(2009). Openness , dynamic specialization , and the disaggregated future of higher education . The International Review of Research in Open and Distributed Learning , 10 (5), 1 - 16 . World Economic Forum .(2020). The future of jobs report 2020 . New York : World Economic Forum .

ระบบสนับสนุนการบริหารหลักสูตรอัจฉริยะสำหรับรองรับการประกันคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA

Intelligent Curriculum Management Support System for AUN-QA Program Quality Assurance

ณิชานันท์ สมัครไทย

นักศึกษาระดับปริญญาเอก

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

1. บทนำ

การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับมาตรฐานหลักสูตรให้มีคุณภาพและสามารถแข่งขันได้ในระดับภูมิภาคและนานาชาติ โดยเฉพาะกรอบมาตรฐานการประกันคุณภาพของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network – Quality Assurance: AUN-QA) ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินและพัฒนาคุณภาพหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคอาเซียนอย่างเป็นระบบ เอกสาร Guide to AUN-QA Assessment at Programme Level Version 4.0 ระบุเกณฑ์การประเมิน 8 ด้าน รวม 53 ตัวบ่งชี้ ครอบคลุมตั้งแต่ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โครงสร้างหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลผู้เรียน ทรัพยากรสนับสนุน ไปจนถึงการประกันคุณภาพภายในและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง [1]

ในทางปฏิบัติ การตรวจประเมินตามกรอบ AUN-QA จำเป็นต้องอาศัยหลักฐานจากเอกสารจำนวนมาก เช่น มคอ.2 (Programme Specification: TQF2), มคอ.3 (Course Specification: TQF3), มคอ.5 (Course Report: TQF5) รายงานประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) ตลอดจนเอกสารนโยบายและรายงานผลลัพธ์ต่าง ๆ ของหลักสูตร เพื่อยืนยันว่าหลักสูตรมีการดำเนินงานสอดคล้องกับเกณฑ์ตัวบ่งชี้อย่างแท้จริง แต่ว่าปัญหาที่พบจากการทำงานในรูปแบบเก่า ได้แก่ ข้อมูลจำนวนมาก ความซับซ้อนของเกณฑ์ ความหลากหลายของหลักฐาน และความไม่สม่ำเสมอในการตีความของผู้ประเมิน ส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการตัดสินหลักสูตรและภาระงานที่สูง [2]

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP) เพื่อสนับสนุนการประเมิน

หลักสูตรได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น ในงานวิจัยต่าง ๆ ชี้ว่า AI สามารถวิเคราะห์ความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรตามกรอบ TQF ได้อย่างมีประสิทธิภาพ [3] ขณะเดียวกัน โมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Models: LLMs) มีศักยภาพโดดเด่นในการสกัดข้อมูลเชิงลึกและตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารหลักสูตรในระดับมหาวิทยาลัย [4] นอกจากนี้ การใช้ AI ยังช่วยให้การประเมินผลการเรียนรู้ การเตรียมการสอน และการตรวจสอบเอกสารประกอบหลักสูตรมีความแม่นยำและสม่ำเสมอกว่าวิธีประเมินแบบดั้งเดิม [5]

ในปัจจุบัน เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการประกันคุณภาพและการรับรองหลักสูตรมากขึ้น เพื่อเพิ่มความโปร่งใส ลดความแปรปรวนในการตัดสิน และลดอคติที่อาจเกิดขึ้นจากผู้ประเมิน [6] อีกทั้งการใช้ AI ยังช่วยลดภาระงานด้านเอกสารของบุคลากรและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความละเอียดลึกซึ้ง ถึงแม้จะมีงานวิจัยที่ประยุกต์ใช้ AI ในการประเมินการเรียนการสอนหรือวิเคราะห์ผลลัพธ์ผู้เรียนแล้วบ้าง [2] แต่ยังไม่พบงานใดที่พัฒนาในรูปแบบของระบบงานสำหรับวิเคราะห์และเปรียบเทียบเอกสารหลักสูตรกับเกณฑ์ AUN-QA พร้อมประเมินตามเกณฑ์ระดับคุณภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นช่องว่างที่สำคัญในด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา

ดังนั้น การพัฒนาระบบสนับสนุนการบริหารหลักสูตรอัจฉริยะสำหรับรองรับการประกันคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA ที่สามารถประมวลผลและตีความข้อมูลจากเอกสารหลักสูตร พร้อมทั้งดำเนินการเทียบเคียงกับกรอบมาตรฐาน AUN-QA อย่างเป็นระบบ และสังเคราะห์ผลการประเมินในรูปแบบระดับคุณภาพ รวมถึงระบุช่องว่าง (Gap) และข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์ จึงมีความจำเป็นเชิงโครงสร้างต่อการยกระดับกระบวนการประกันคุณภาพหลักสูตรในอุดมศึกษาอย่างยิ่ง ระบบดังกล่าวมีศักยภาพในการลดความเหลื่อมล้ำในการตีความ ลดความคลาดเคลื่อนจากมนุษย์ เพิ่มความโปร่งใสและตรวจสอบย้อนกลับได้ของกระบวนการประเมิน ตลอดจนยกระดับความสม่ำเสมอและความน่าเชื่อถือของผลลัพธ์ เสริมให้กระบวนการบริหารหลักสูตรดำเนินได้อย่างมีประสิทธิผลตามหลัก PDCA และสนับสนุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของกรอบคุณภาพในระดับภูมิภาคและนานาชาติ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อออกแบบกรอบแนวคิดระบบสนับสนุนการบริหารหลักสูตรอัจฉริยะสำหรับรองรับการประกันคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA

2.2 เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบสนับสนุนการบริหารหลักสูตรอัจฉริยะสำหรับรองรับการประกันคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA

2.3 เพื่อประเมินคุณภาพ ความเหมาะสม และประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพหลักสูตรตามกรอบ AUN-QA

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร

ประชากรของการวิจัยนี้คือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพหลักสูตรในระดับปริญญาตรี โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.1.1 กลุ่มผู้ใช้ระบบหลัก (Primary Users) ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบหลักสูตร (Programme Chair) ซึ่งเป็นผู้ใช้ระบบเพื่ออัปโหลดเอกสารหลักสูตร ตรวจสอบผลการประเมินคุณภาพตามกรอบ AUN-QA โดยวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap) ของแต่ละตัวบ่งชี้ ใช้ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์เพื่อวางแผนปรับปรุงหลักสูตรตามวงจร PDCA

3.1.2 กลุ่มผู้ประเมินระบบ (Expert Validators) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้าน AUN-QA ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศด้าน AI หรือ NLP และผู้ปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี ใช้สำหรับประเมินความถูกต้องเหมาะสม และประสิทธิภาพของระบบตามเกณฑ์ความเชี่ยวชาญ (Expert Review

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้ระบบหลัก (Primary Users) และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ประเมินคุณภาพระบบ (Expert Validators) ซึ่งคัดเลือกโดยใช้วิธี การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างถูกกำหนดตามหลักการของงานพัฒนาระบบสารสนเทศ (System Development Research) ซึ่งเน้นคุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลมากกว่าจำนวน เพื่อให้ได้การประเมินเชิงลึกจากผู้มีประสบการณ์ตรงในกระบวนการประกันคุณภาพหลักสูตรและการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในบริบทอุดมศึกษา และเป็นผู้มีบทบาท

เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารหลักสูตรและการประกันคุณภาพตามกรอบ AUN-QA โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 กลุ่มผู้ใช้ระบบหลัก (Primary Users) มีหน้าที่ทดลองใช้ระบบเพื่อประเมินความเหมาะสม การใช้งาน (Usability) ความถูกต้องของผลการประเมิน และประโยชน์เชิงปฏิบัติการของระบบในการสนับสนุนการประเมินคุณภาพหลักสูตร ได้แก่ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวน 5 คน

3.2.2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ประเมินคุณภาพระบบ (Expert Validators) มีหน้าที่ทดลองใช้ระบบสนับสนุนการบริหารหลักสูตรอัจฉริยะสำหรับรองรับการประกันคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA เพื่อประเมินความเหมาะสม การใช้งาน (Usability) ความถูกต้องของผลการประเมิน และประโยชน์เชิงปฏิบัติการของระบบในการสนับสนุนการประเมินคุณภาพหลักสูตร ประกอบด้วย

3.2.2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้าน AUN-QA จำนวน 5 คน

3.2.2.2 เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 3 คน

3.2.2.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพ จำนวน 5 คน

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรอิสระ คือระบบสนับสนุนการบริหารหลักสูตรอัจฉริยะสำหรับรองรับการประกันคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA ระบบประกอบด้วย 4 ฟังก์ชันหลัก 1) Semantic Matching กับตัวบ่งชี้ AUN-QA ใช้ NLP/LLM วิเคราะห์ว่าเนื้อหาในเอกสารสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ใด 2) การให้คะแนนคุณภาพตาม Rubric AUN-QA (1–7) ระบบจะตีความหลักฐานและให้คะแนนระดับคุณภาพโดยอัตโนมัติ 3) Gap Analysis ระบุว่าแต่ละตัวบ่งชี้มีหลักฐานเพียงพอหรือไม่ จุดอ่อนอยู่ตรงไหน ขาดข้อมูลส่วนใด 4) PDCA-Based Recommendation ระบบเสนอแนวทางพัฒนาเชิงกลยุทธ์ เช่น ควรเพิ่มหลักฐานใน TQF3 ควรปรับปรุง CLO Mapping ควรจัดเก็บ SAR ให้สอดคล้องเกณฑ์หมวด 7

3.3.2 ตัวแปรตาม คือผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่อ ผู้ใช้ระบบหลัก ได้แก่ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร (Programme Chair) การประเมินผลลัพธ์แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1) ความเหมาะสมในการใช้งานของระบบดูว่าระบบตอบโจทย์การประเมิน AUN-QA ได้ดีเพียงใด ประเมินด้วย Likert scale และ SUS

2) ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน เช่น ความเข้าใจง่ายของผลการวิเคราะห์ ประโยชน์ของข้อเสนอแนะ สะดวกต่อกระบวนการประกันคุณภาพ

3) ประสิทธิภาพของการทำงาน ระบบช่วยลดเวลา และเพิ่มความแม่นยำหรือไม่ วัดจาก AI Accuracy, Response Time, Task Completion Time

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย มกราคม 2569 - ธันวาคม 2569

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

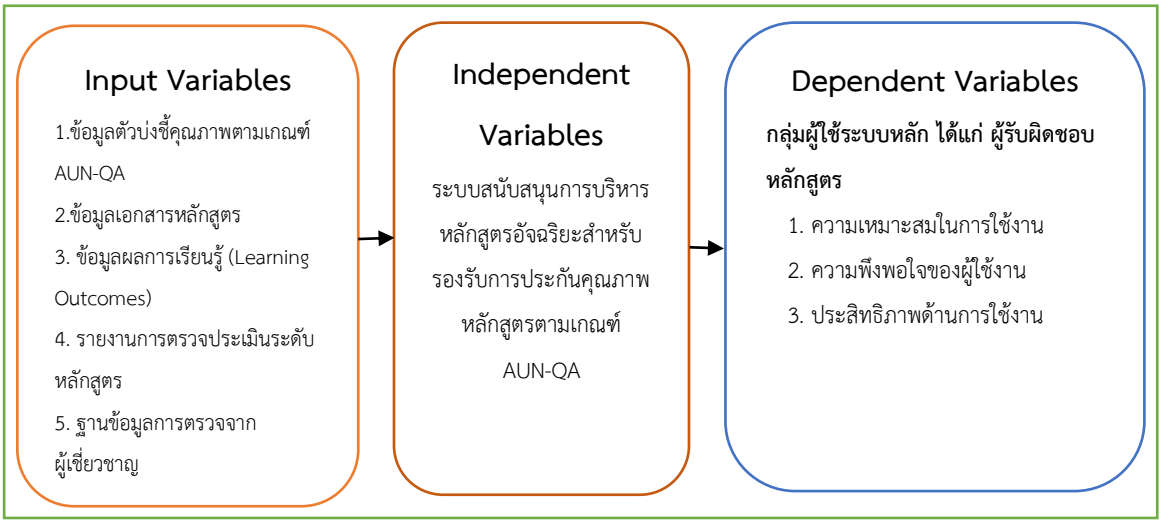
4.1 ได้องค์ความรู้ใหม่ด้านการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์สำหรับการประเมินคุณภาพหลักสูตรตามกรอบ AUN-QA

4.2 ได้กระบวนการพัฒนาระบบสนับสนุนการบริหารหลักสูตรอัจฉริยะสำหรับรองรับการประกันคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA

4.3 ได้สถาปัตยกรรมระบบ (System Architecture) ของระบบสนับสนุนการบริหารหลักสูตรอัจฉริยะสำหรับรองรับการประกันคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA ที่นำไปใช้งานได้จริง

4.4 ได้ผลการประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้จริง

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัยระบบสนับสนุนการบริหารหลักสูตรอัจฉริยะสำหรับรองรับการประกันคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA

จากภาพข้างต้นแสดงกรอบแนวคิดเชิงระบบ (System-Oriented Research Framework) ของงานวิจัย โดยแบ่งตัวแปรออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ Input Variables, Independent Variable, และ Dependent Variables ซึ่งสะท้อนกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลของระบบสนับสนุนการบริหารหลักสูตรอัจฉริยะสำหรับรองรับการประกันคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA

6. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาระบบ (Research and Development: R&D) โดยประยุกต์แนวทางของ Design Science Research (DSR) ในการพัฒนาระบบสนับสนุนการบริหารหลักสูตรอัจฉริยะสำหรับรองรับการประกันคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญดังนี้

6.1 ระยะที่ 1 ออกแบบกรอบแนวคิดระบบสนับสนุนการบริหารหลักสูตรอัจฉริยะสำหรับรองรับการประกันคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA มีวิธีดำเนินการดังนี้

6.1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1.2 สร้างโครงสร้างและองค์ประกอบของระบบ (System Components Overview) ประกอบด้วย 4 โมดูลหลัก ได้แก่ (1) Data Processing Module สำหรับประมวลผลเอกสารหลักสูตร (2) AI Analysis Module สำหรับวิเคราะห์ความสอดคล้องเชิงความหมาย (3) Comparative Evaluation Module สำหรับประเมินและวิเคราะห์ช่องว่างตามเกณฑ์ AUN-QA และ (4) Recommendation Engine Module สำหรับสร้างข้อเสนอแนะเชิงพัฒนาและการสื่อสารผ่าน AI โมดูลทั้งหมดทำงานเชื่อมโยงกันภายใต้กระบวนการประเมินคุณภาพหลักสูตรอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้

6.1.3 การออกแบบกรอบแนวคิดระบบ (Conceptual Framework Design) กรอบแนวคิดถูกออกแบบเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลนำเข้า (AUN-QA Criteria, TQF2/TQF3/TQF5, SAR) กระบวนการเชิง AI (NLP, Criteria Matching, Scoring, Gap Analysis) ผลลัพธ์ของระบบ (Quality Report, Gap Report, PDCA Recommendation) กรอบแนวคิดนี้กำหนดเส้นทางการทำงานของข้อมูลตั้งแต่การสกัดข้อความ การจับคู่ตัวบ่งชี้ จนถึงการสังเคราะห์ผลลัพธ์และข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพ

6.1.4 ออกแบบภาพรวมสถาปัตยกรรมของระบบ (Architecture Blueprint) โดยกำหนดโครงสร้างการทำงานในระดับโมดูล การไหลของข้อมูล (Data Flow) และการเชื่อมต่อ

ระหว่างส่วนประมวลผลเอกสาร ส่วนวิเคราะห์ด้วย AI ส่วนประเมินเปรียบเทียบ และส่วนสร้างข้อเสนอแนะ เพื่อให้ระบบสามารถทำงานแบบบูรณาการและรองรับการตรวจสอบย้อนกลับได้

6.1.5 ตรวจสอบความถูกต้องของกรอบแนวคิด โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้าน AUN-QA และด้าน AI ประเมินความถูกต้อง ครอบคลุม และความเหมาะสม ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

6.2 ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนาระบบสนับสนุนการบริหารหลักสูตรอัจฉริยะสำหรับรองรับการประกันคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญดังต่อไปนี้

6.2.1 การออกแบบฐานข้อมูลและโครงสร้างข้อมูล (Database & Data Schema Design) กำหนดโครงสร้างข้อมูลเพื่อรองรับการสกัดและจัดเก็บข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ตารางเอกสารหลักสูตร ตารางคำสำคัญและข้อมูลเชิงความหมาย (Semantic Embeddings) ตารางตัวบ่งชี้ AUN-QA และ Mapping Rules ตารางผลการวิเคราะห์

6.2.2 การออกแบบส่วนติดต่อผู้ใช้ (UI/UX Design) ออกแบบ Wireframe และ User Flow ของระบบ โดยเน้นความชัดเจนในการนำเสนอผลลัพธ์ การเข้าถึงข้อมูลตามตัวบ่งชี้ การอธิบายผลลัพธ์ของระบบด้วย Chatbot การนำเสนอ Gap และ PDCA Recommendation แบบเข้าใจง่ายเพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตร ผู้ประเมิน และผู้เชี่ยวชาญ ใช้งานได้สะดวก

6.2.3 การออกแบบการเชื่อมต่อ AI และตรรกะการประมวลผล (AI Logic & Processing Flow) ระบุขั้นตอนและแบบจำลองการประมวลผล โดยครอบคลุมกระบวนการสกัดข้อความ การวิเคราะห์เชิงความหมาย การจับคู่ตัวบ่งชี้ AUN-QA การให้คะแนนระดับคุณภาพ การวิเคราะห์ช่องว่าง และการสร้างข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

6.2.4 พัฒนาระบบต้นแบบ (Prototype Development) และการทดสอบระบบ (System Testing) การทดสอบระบบเพื่อประเมินความถูกต้อง ความเสถียร ความมีประสิทธิภาพ และความเหมาะสมในการใช้งาน ได้แก่ Functional Testing, Performance Testing, AI Accuracy Testing, Usability Testing

6.3 ระยะที่ 3 การประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของระบบสนับสนุนการบริหารหลักสูตรอัจฉริยะสำหรับรองรับการประกันคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA

การประเมินผลการใช้งานระบบมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ประสิทธิภาพ และความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อระบบ โดยใช้การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้จริง เพื่อให้มั่นใจว่าระบบสามารถใช้งานได้จริงในบริบทการพัฒนาคุณภาพหลักสูตรระดับอุดมศึกษา

การประเมินประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ (1) ความเหมาะสมเชิงเนื้อหาและสถาปัตยกรรม (2) ประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของระบบ AI และ (3) ความเหมาะสมด้านการใช้งาน

7. ผลการวิจัย

อยู่ระหว่างการดำเนินการศึกษา

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

อยู่ระหว่างการดำเนินการศึกษา

9. เอกสารอ้างอิง

[1] ASEAN University Network, *ASEAN UNIVERSITY NETWORK QUALITY ASSURANCE GUIDE TO AUN-QA ASSESSMENT AT PROGRAMME LEVEL VERSION 4.0*. Bangkok, Thailand: ASEAN University Network, 2020.

[2] T. S. Chu and M. Ashraf, “Artificial Intelligence in Curriculum Design: A Data-Driven Approach to Higher Education Innovation,” *Knowledge*, vol. 5, no. 3, p. 14, Jul. 2025, doi: 10.3390/knowledge5030014.

[3] S. Nattawuttisit and P. Maneerat, “AI-DRIVEN ADAPTIVE CURRICULUM DEVELOPMENT: ENHANCING STUDENT LEARNING OUTCOMES ALIGNED WITH THE THAI QUALIFICATIONS FRAMEWORK IN HIGHER EDUCATION,” *J Theor Appl Inf Technol*, vol. 15, no. 17, 2024, [Online]. Available: www.jatit.org

[4] J. Liang, J. M. Stephens, and G. T. L. Brown, “A systematic review of the early impact of artificial intelligence on higher education curriculum, instruction, and assessment,” 2025, *Frontiers Media SA*. doi: 10.3389/feduc.2025.1522841.

[5] A. Williams and A. Note Andrew Williams, “Integrating artificial intelligence into higher education assessment. Intersection: A Journal at the Intersection of Assessment and Learning,” 2025.

[6] J. D. Singleton, “Artificial intelligence in higher education accreditation: Advancing quality, accessibility, and special education inclusion,” in *Accountability in Higher Education: Navigating Current Issues and Trends*, IGI Global, 2025, pp. 269–306. doi: 10.4018/979-8-3693-7708-6.ch010.

การพัฒนาระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

DEVELOPING A PROBLEM-BASED LEARNING SUPPORT SYSTEM USING SIMULATION TO SUPPORT LEARNING TO SOLVE SYSTEMS OF TWO-VARIABLES EQUATIONS

นาย รัชกฤต วสุภัทรดิลก

นักศึกษาระดับปริญญาเอก ภาคสมทบ รหัสนักศึกษา 1674914320006

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้ได้นำเสนอแนวคิดการศึกษาความต้องการพัฒนาระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐานด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ 2ตัวแปรโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้ 2 กลุ่ม คือ 1.กลุ่มครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในการใช้ระบบจำนวน 13 คน , 2.กลุ่มนักเรียน จำนวน 72 คน รวม 85 คน มีการประเมินความเหมาะสมของวัตถุประสงค์และเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการพัฒนาระบบ จากผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง จำนวน 5 คน โดยเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัย พบว่า คุณสมบัติที่ผู้ใช้งานกลุ่มครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ผู้ใช้งานระบบ มีความต้องการมากที่สุด คือ ฟังก์ชันในการสร้างปัญหาหรือโจทย์ (92.86%) และ ฟังก์ชันการวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ (90.69%) ฟังก์ชันที่กลุ่มผู้ใช้งานเป็นครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ผู้ใช้งานระบบที่ใช้งานระบบ ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การประเมินผลการแก้ปัญหา(79.45%) และฟังก์ชันเสริมเพิ่มประสิทธิภาพของระบบสูงสุดที่ต้องการ คือ การสนับสนุนแบบเรียลไทม์ (76.91%) ในส่วนของผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ระบุว่า วัตถุประสงค์ เช่น เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการสอนแบบอัจฉริยะที่ปรับเปลี่ยนได้ตามลักษณะผู้เรียนในวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง พีชคณิต เป็นระบบ platform อัจฉริยะ แบบ online-realtime มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

($\bar{X}$ =4.78-4.98) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง (S.D. = 0.18-0.27)

คำสำคัญ ระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน,การจำลองสถานการณ์

1. บทนำ

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๔๒ ได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางพุทธศักราช ๒๕๕๑ สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ได้กำหนดมาตรฐาน-ตัวชี้วัดสำหรับรายวิชาพื้นฐานและได้กำหนดผลการเรียนรู้สำหรับรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมา ทางคุณครูผู้สอนได้ศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางและได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับโรงเรียนที่ใช้สอนขึ้นมา[1]

ในยุคของการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัล (Digital Transformation) การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องเน้นการพัฒนาทักษะสำคัญ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning) [2], [3] โดยเฉพาะรายวิชาคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาความคิดเชิงตรรกะและเหตุผล รวมถึงเป็นรากฐานของสาขาวิชาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และนวัตกรรม (STEM) [3]. อย่างไรก็ตาม การเรียนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาของไทยยังคงพบปัญหาหลายประการ เช่น การขาดความเข้าใจเชิงลึก ความสามารถในการเชื่อมโยงแนวคิดเชิงนามธรรมกับสถานการณ์ปัญหา รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่คาดหวัง [3].

ผลการประเมิน PISA และการทดสอบระดับชาติหลายช่วงปีชี้ให้เห็นว่า นักเรียนไทยยังมีความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงคณิตศาสตร์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ โดยเฉพาะเมื่อโจทย์มีรูปแบบซับซ้อนหรือเป็นสถานการณ์จริงที่ต้องใช้การวิเคราะห์ร่วมกับวิธีการทางคณิตศาสตร์ [4], [5]. ปัญหานี้สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนในปัจจุบันยังเน้นการท่องจำหรือทำแบบฝึกหัดเชิงกลไกมากกว่าการสร้างความเข้าใจและการเชื่อมโยงความรู้กับปัญหาในชีวิตจริง [5].

472 คะแนน ด้านวิทยาศาสตร์ 485 คะแนน และด้านการอ่าน 476 คะแนน ซึ่งเมื่อเทียบกับ PISA 2018 พบว่า ค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD ด้านคณิตศาสตร์และการอ่านลดลง ส่วนด้านวิทยาศาสตร์ถือว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางสถิติ

ผลการประเมินของประเทศที่ได้คะแนนด้านคณิตศาสตร์สูงสุดสิบอันดับแรก และผลการประเมินของประเทศในกลุ่มอาเซียน เป็นดังนี้

ประเทศ/เขตเศรษฐกิจ*	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	การอ่าน
สิงคโปร์	575	561	543
มาเก๊า	552	543	510
จีนไทเป	547	537	515
ฮ่องกง	540	520	500
ญี่ปุ่น	536	547	516
เกาหลี	527	528	515
เอสโตเนีย	510	526	511
สวิตเซอร์แลนด์	508	503	483
แคนาดา	497	515	507
เนเธอร์แลนด์	493	488	459
ค่าเฉลี่ย OECD	472	485	476
ประเทศไทย	394	409	379

หนึ่งในเนื้อหาที่นักเรียนมีความยากลำบากคือ “ระบบสมการเชิงเส้นสองตัวแปร” ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงฟังก์ชัน การแปลความหมายของโจทย์สู่สมการ และการใช้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ [6],[7],[8]]. นักเรียนจำนวนมากมีปัญหาในการเลือกวิธีการแก้ที่เหมาะสม การตีความกราฟ และการเชื่อมโยงค่าตัวแปรกับสถานการณ์จริง [9]. ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีแนวทางการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเชิงลึกและสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงมากขึ้น

งานวิจัยที่ผ่านมาเสนอว่าการใช้ การเรียนแบบปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) สามารถกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ การตั้งคำถาม การใช้เหตุผล และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ช่วยเพิ่มทั้งความเข้าใจและผลสัมฤทธิ์ความรู้คณิตศาสตร์ [10],[11],[12]

อย่างไรก็ตาม การใช้ PBL ในบริบทห้องเรียนทั่วไปยังมีข้อจำกัดคือ การใช้เวลามาก การสร้างสถานการณ์ปัญหาที่มีคุณภาพต้องใช้ความเชี่ยวชาญสูง และผู้เรียนบางกลุ่มอาจไม่สามารถเข้าถึงประสบการณ์เชิงปฏิบัติได้อย่างเท่าเทียม [13]เพื่อแก้ปัญหานี้ เทคโนโลยีการเรียนรู้ยุคใหม่ เช่น Simulation, Intelligent Learning Systems, Digital Learning Platforms และ AI-based Personalized Learning ได้รับการยอมรับว่าสามารถสนับสนุนการเรียนรู้เชิงลึก ช่วยจำลองสถานการณ์ที่ซับซ้อน กระตุ้นการมีส่วนร่วม และให้ผลตอบกลับแบบเฉพาะบุคคล (Personalized Feedback) ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญ [14],[15],[16],[17],[18],[19]. โดยเฉพาะ Simulation ได้รับความสนใจในสาขาคณิตศาสตร์ เนื่องจากช่วยทำให้นามธรรมกลายเป็นรูปธรรม ช่วยให้ผู้เรียนทดลอง ตรวจสอบ และมองเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูลได้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ [19], [20].

นอกจากนี้ แนวคิด แพลตฟอร์มดิจิทัลอัจฉริยะ (Intelligent Digital Platform) ที่ผสาน AI, Learning Analytics, Adaptive Learning และ Simulation ถือเป็นทิศทางสำคัญของนวัตกรรมการศึกษายุคใหม่ [21],[22],[23],[24]. ระบบดังกล่าวสามารถตรวจจับพฤติกรรมการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอชุดกิจกรรมหรือคำแนะนำที่สอดคล้องกับความสามารถและปัญหาของผู้เรียนในแต่ละบุคคล นำไปสู่ประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีความหมายมากขึ้น [24].

วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีหลักการ-แนวคิดความเป็นเหตุเป็นผล-มีการแสดงความสัมพันธ์สื่อสารออกมาในรูปสัญลักษณ์-ตัวแปรต่างๆ-สูตร-ตัวเลขซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมที่ค่อนข้างจะเข้าใจยาก โดยเฉพาะเรื่อง พีชคณิต ซึ่งเป็นเรื่องที่ใช้สัญลักษณ์ตัวแปรในการสื่อสารทำความเข้าใจประกอบกับมีสูตร-หลักการ-ทฤษฎีในการแก้โจทย์ปัญหาในรูปแบบต่างๆซึ่งนักเรียนส่วน

ใหญ่เกินร้อยละ50ยังไม่เข้าใจถึงหลักการ-วิธีใช้สูตร-การแยกตัวประกอบต่างๆ-การแก้สมการในรูปแบบต่างๆ[25] ประกอบกับ

จากข้อมูลคะแนนทดสอบก่อนเรียน(Pre-test) กับ คะแนนทดสอบหลังเรียน (Post-test) เรื่อง ระบบสมการเชิงเส้น 2 ตัวแปร ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

คะแนนก่อนเรียน(Pre-test) กับ คะแนนหลังเรียน(Post-test)

เรื่อง ระบบสมการเชิงเส้น 2 ตัวแปร คะแนนเต็ม 10 คะแนน

ของนักเรียน จำนวน 94 คน

มาจาก ห้องเรียน ม.3/5 จำนวน = 29 คน

มาจากห้องเรียน ม.3/7 จำนวน = 32 คน

มาจากห้องเรียน ม.3/10 จำนวน = 33 คน

คะแนนก่อนเรียน(Pre-test) กับ คะแนนหลังเรียน(Post-test) เรื่อง ระบบสมการเชิงเส้น 2 ตัวแปร คะแนนเต็ม 10 คะแนน ของนักเรียน จำนวน 94 คน	กลุ่มคะแนนเพิ่ม		กลุ่มคะแนนคงที่เท่าเดิม		กลุ่มคะแนนลดลง	
	จำนวน(คน)	%	จำนวน(คน)	%	จำนวน(คน)	%
	47	50.00	2	2.13	45	47.87

แหล่งที่มาของข้อมูล: ผลการทดสอบย่อยเก็บคะแนนของ

หน่วยการเรียนรู้ที่1 : ระบบสมการเชิงเส้น 2 ตัวแปร

ของนักเรียนในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 5 , 7 , 10 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

%ของนักเรียนที่ไมรู้เรื่อง คือ

กลุ่มที่คะแนนคงที่เท่าเดิมกับ

กลุ่มคะแนนลดลง = 50%

-ค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียน = 2.1

-ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียน = 4.**3**

พบว่า กลุ่มนักเรียนที่มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน มี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาเป็น กลุ่มนักเรียนที่มีคะแนนหลังเรียนต่ำกว่าคะแนนก่อนเรียน มีจำนวน 45 คน คิดเป็นรอยละ 47.87 และ กลุ่มที่มีคะแนนทดสอบก่อนเรียนเท่ากับคะแนนทดสอบหลังเรียน มีจำนวน 2 คน คิดเป้นร้อยละ 2.13

แสดงให้เห็นว่า ยังมีกลุ่มนักเรียนที่ยังเรียนวิชา คณิตศาสตร์ เรื่อง ระบบสมการเชิงเส้น2ตัวแปร ไม่เข้าใจ ถึงร้อยละ 47.87

แม้ว่างานวิจัยในประเทศไทยหลายชิ้นจะยืนยันถึงประโยชน์ของ PBL หรือ AI และ learning analytics แต่ยังพบว่า:

ยังมีงานวิจัยจำกัดในบริบทมัธยมศึกษาไทย โดยเฉพาะเรื่อง การผสาน PBL กับ AI และ learning analytics เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ครูในโรงเรียนของ สพฐ. ยังขาดเครื่องมือดิจิทัลที่สามารถให้ feedback ตามลักษณะการเรียนรู้รายบุคคล และขาด platform ที่ออกแบบมาเพื่อ PBL โดยเฉพาะ.

การใช้งาน adaptive platform แบบ Squirrel AI หรือ QANDA ในต่างประเทศ ยังไม่ได้รับการศึกษาในบริบทไทยและในระบบโรงเรียนรัฐบาลไทย

การวิจัยและพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานในรายวิชาคณิตศาสตร์สำหรับระดับมัธยมศึกษา จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากจะช่วยให้

1. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างมีความหมาย ผ่านการแก้ปัญหาที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง

2. ครูสามารถใช้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์เพื่อปรับกลยุทธ์การสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคล

3. โรงเรียนและหน่วยงานการศึกษาได้รับเครื่องมือที่สามารถประเมินผลการเรียนรู้เชิงลึกและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

4. สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และนโยบาย Thailand Digital Education

5. ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปัญหา (PBL) ที่มีประสิทธิภาพ
ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาที่เกิดจากสถานการณ์จริง และประยุกต์ความรู้ได้อย่างลึกซึ้ง [26]

6. รองรับการเรียนรู้เฉพาะบุคคลด้วย AI-driven Analytics
การใช้ระบบ learning analytics และ AI tutor ช่วยปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน [27],[28]

7. เสริมศักยภาพของครู และลดภาระการเตรียมสื่อ
ครูสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเพื่อออกแบบการสอนที่ตอบโจทย์รายบุคคลได้ และลดเวลาในการสร้างเนื้อหาและวิเคราะห์ผลการเรียน

8. สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาดิจิทัลของ สพฐ. และกระทรวงศึกษาธิการ เน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร เพื่อยกระดับความเข้าใจของผู้เรียนในหัวข้อระบบสมการเชิงเส้นสองตัวแปร พร้อมทั้งพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดีขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนคณิตศาสตร์และวิชาอื่นที่ต้องใช้ทักษะการคิดเชิงตรรกะในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

2.2 เพื่อประเมินประสิทธิภาพระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้ระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร

นักเรียนที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 420 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

-นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่3 อย่างน้อยจำนวน 30 คน

-ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ที่ใช้ระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปรเพื่อสังเกตและประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน โดยสามารถมีจำนวนครูในกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย2 คนที่ใช้ระบบดังกล่าว

-กลุ่มควบคุม : นักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีการดั้งเดิมไม่ใช่ระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรอิสระ

-ระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

3.3.2 ตัวแปรตาม

-ความถูกต้องในการทำงานของระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐานด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

-ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา คณิตศาสตร์ เรื่อง ระบบสมการเชิงเส้น 2 ตัวแปร

-ทัศนคติในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ระบบสมการเชิงเส้น 2 ตัวแปร

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาในการศึกษา: งานวิจัยนี้อาจใช้ระยะเวลาในการศึกษาและทดสอบประมาณ 6 เดือนถึง 1 ปี

ระยะเวลาการทดลอง: การทดลองใช้งานระบบและการรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในระยะเวลาอย่างน้อย 1 ภาคเรียน

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

การพัฒนาเทคนิคการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์: นักเรียนจะได้รับทักษะการแก้สมการ 2 ตัวแปรผ่านกระบวนการที่เป็นระเบียบ โดยใช้ AI เพื่อแนะนำขั้นตอนการแก้ไขและให้คำแนะนำที่เหมาะสม

การเรียนรู้ที่มีการโต้ตอบ: การใช้ระบบ AI ช่วยเสริมการเรียนรู้แบบ PBL จะทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาผ่านสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในโจทย์

การเรียนรู้ที่ปรับให้เหมาะสม: ระบบ AI จะสามารถปรับคำแนะนำและวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ตามความสามารถและความก้าวหน้าของนักเรียน

4.2 การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

การใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการสอน: การพัฒนาแพลตฟอร์ม AI ช่วยให้ครูสามารถใช้เครื่องมือที่มีความทันสมัยในการสอน และสามารถติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนได้อย่างแม่นยำ

การประเมินผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ: การใช้ AI ในการประเมินผลการเรียนรู้จะช่วยให้ครูสามารถประเมินได้ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์และกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน

การเสริมสร้างความเป็นมืออาชีพของครู: การใช้เทคโนโลยีจะช่วยให้ครูมีเครื่องมือในการสอนที่ช่วยเสริมความรู้และทักษะในการสอนในยุคดิจิทัล

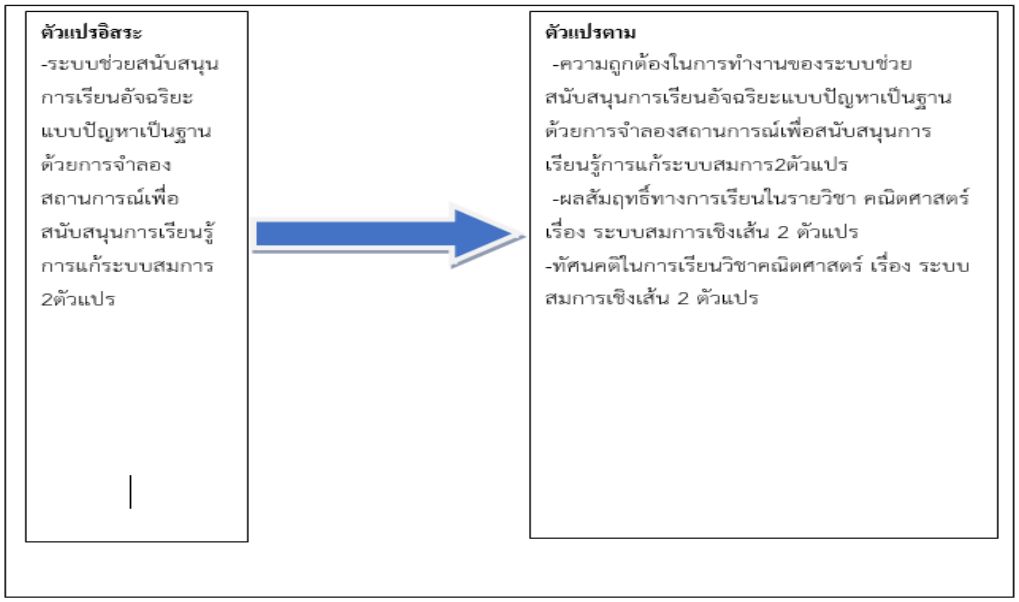
4.3 เสริมทักษะการแก้ปัญหาจริงในชีวิต

การเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับชีวิตจริง: PBL ช่วยให้นักเรียนเข้าใจว่าคณิตศาสตร์สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาจริงในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในการวิเคราะห์ปัญหาทางธุรกิจหรือการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับระบบสมการ 2 ตัวแปร

ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการตัดสินใจ: นักเรียนจะได้ฝึกการคิดแก้ปัญหาที่ซับซ้อน การคำนึงถึงหลายปัจจัย และการตัดสินใจในสถานการณ์ที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

5.1ได้ระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปรที่สามารถช่วยนักเรียนในการเรียน คณิตศาสตร์ให้เข้าใจยิ่งขึ้นได้ และช่วยครูผู้สอนในการวิเคราะห์ผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัยการพัฒนาระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

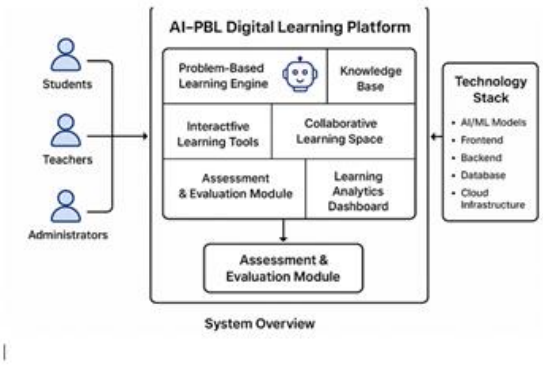

fig 1: System Design Concept: แนวคิดการออกแบบระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

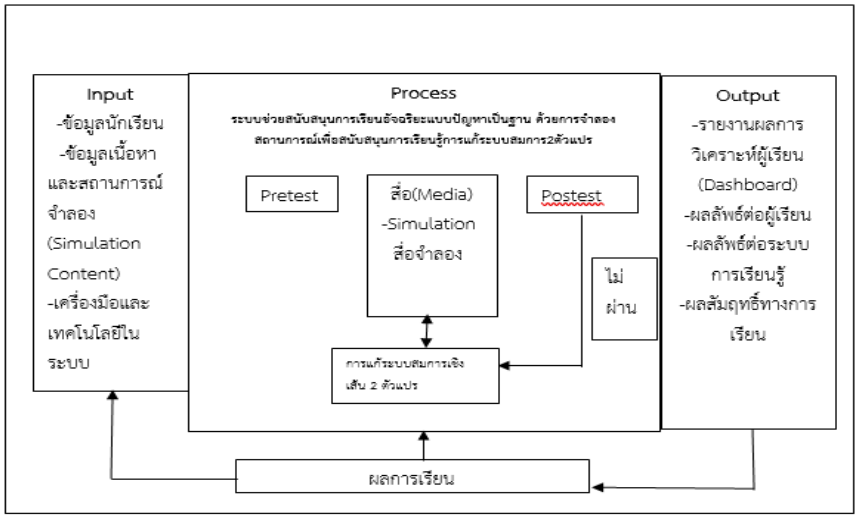

fig2: I/P/O ระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

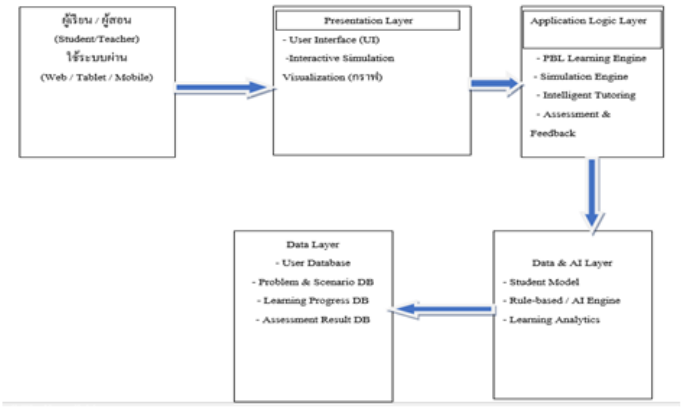

Fig3: System Architecture ของ ระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์
เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

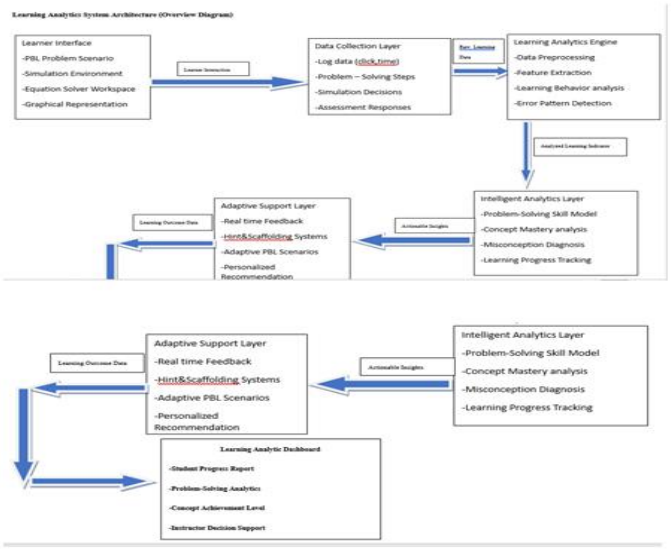

Fig4: System Architecture ในส่วนของ Learning Analytic ของ ระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์
เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 ศึกษาปัญหาของงานวิจัยที่จะทำวิจัย โดยพิจารณาความสนใจและพื้นฐานภูมิหลัง

6.2 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐานด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

6.3 ออกแบบระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

ขั้นที่ 1: การวิเคราะห์ (Analysis)

-ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

-วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและครูผู้สอน

-ศึกษาแนวคิดและโมเดลการเรียนแบบปัญหาเป็นฐาน (PBL)และสื่อการสอนเทคโนโลยีSimulation

-ศึกษาเทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลอัจฉริยะที่เหมาะสม

ขั้นที่ 2: การออกแบบ (Design)

-ออกแบบโครงสร้างแพลตฟอร์มและฟังก์ชันการทำงาน

-กำหนดบทเรียนในรูปแบบ PBL (กำหนดปัญหา สถานการณ์ บทบาทผู้เรียน)

-กำหนดบทเรียนในรูปแบบ ที่ใช้สื่อเทคโนโลยี Simulation

-ออกแบบอินเทอร์เฟซ (User Interface) ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นที่ 3: การพัฒนา (Development)

-พัฒนาแพลตฟอร์มตามแบบที่ออกแบบไว้

-ทดสอบการทำงานเบื้องต้น (Alpha Test) กับกลุ่มเล็ก

-ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 4: การนำไปใช้ (Implementation)

-ทดลองใช้แพลตฟอร์มกับกลุ่มตัวอย่าง (ช่วงเวลา 4–6 สัปดาห์)

-จัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ PBL ผ่านแพลตฟอร์ม

-เก็บข้อมูลการใช้แพลตฟอร์ม พฤติกรรม และผลการเรียนของผู้เรียน

ขั้นที่ 5: การประเมิน (Evaluation)

-การประเมินเชิงคุณภาพ: ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพแพลตฟอร์ม

-การประเมินเชิงปริมาณ: เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้แพลตฟอร์ม

-วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อแพลตฟอร์ม

6.4 เผยแพร่ผลงานวิจัยขั้นต้นไปงานประชุมวิชาการ(Conference)เพื่อเสนอลงในรายงานการประชุมเชิงวิชาการ(Proceedings)
6.5 ทดลองนำระบบไปใช้ในโรงเรียน
6.6 วิเคราะห์- ปรับปรุง-แก้ไข-พัฒนาระบบเพิ่มเติม
6.7 สอบหัวข้อโครงร่าง(Dissertation Proposal)
6.8 จัดทำบทความวิจัยส่งเผยแพร่ลงวารสารนานาชาติ(International Journal)ที่อยู่ในฐาน อว. ให้การรับรอง เช่น Scorpus , ISI(Web of Science) เป็นต้น
6.9 สรุปงานวิจัยที่ได้ทำวิจัย จัดทำรูปเล่ม ดุษฎีนิพนธ์ฉบับสมบูรณ์
6.10สอบป้องกัน(Defense)หัวข้องานวิจัยดุษฎีนิพนธ์ เพื่อยื่นขอสำเร็จการศึกษา

7. ผลการวิจัย (ถ้ามี)

7.1 การนำเสนอข้อมูล (Presentation of Data)

งานวิจัยฉบับนี้ได้ดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการของระบบแพลตฟอร์มดิจิทัลอัจฉริยะAI เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบProblem-Based Learningในวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง การแก้ระบบสมการ 2 ตัวแปร

โดยการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 3 ด้าน ดังนี้

7.1.1)ศึกษาความคาดหวังและความต้องการของระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐานด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

จากกลุ่มครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในการใช้งานระบบ,นักเรียน,ผู้เชี่ยวชาญ รวมจำนวน 90 คน ดังนี

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

สถานะ	**ประสบการณ์ในการใช้งานระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐานด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร**				**ระดับการศึกษา (ระดับปริญญา)**		
	ไม่มี	**1-2ปี**	**3-4ปี**	**มากกว่า 5ปี**	**ตรี**	**โท**	**เอก**
ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ 13คน/ 14.44%	2คน/ 15.38%	11คน/ 84.62%	-	-	9คน/ 69.23%	3 คน/ 23.08%	1คน/ 7.69%
นักเรียน 72 คน/ 80.00%	72 คน/ 100%	-	-	-	-	-	-
ผู้เชี่ยวชาญ = 5 คน/ 5.56%	**-**	**-**	5คน/ 100%	-	3 คน/ 60%	1 คน/ 20%	1คน/ 20%

จากตารางที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียนผู้เกี่ยวข้องในการใช้งานระบบ คิดเป็น ร้อยละ 80.00

ขณะที่ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ คิดเป็น ร้อยละ 14.44 ในด้านระดับการศึกษา ตอบส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 69.23 รองลงมาเป็นระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 23.08 และระดับปริญญาเอกเพียง ร้อยละ 7.69 สำหรับประสบการณ์ในการใช้งานระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐานด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร พบว่า ในกลุ่มครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 13 คน ผู้ตอบที่มีประสบการณ์ใช้1-2ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.62 รองลงมาเป็นผู้ที่ไม่มีประสบการณ์ คิดเป็น ร้อยละ 15.38

ในส่วนนักเรียนจะเป็นผู้ที่ไม่มีประสบการณ์ในการใช้งานระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐานด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปรคิดเป็นร้อยละ 100.00

ในส่วนของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน มีประสบการณ์ในการใช้งานระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐานด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปรคิดเป็นร้อยละ 100.00 ในด้านระดับการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ จำนวน 3 คน มี ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 60.00 , มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาโท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และ ระดับการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 20.00

ตารางที่2: ผลการเปรียบเทียบผลรายกลุ่มของระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐานด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

กลุ่มตัวอย่าง	คุณสมบัติ/ฟังก์ชันที่สำคัญ	ข้อมูลความคาดหวัง/การประเมิน	คะแนน/เปอร์เซ็นต์(%)
กลุ่มครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในการใช้ระบบ	-การประเมินผลการแก้ปัญหา	ฟังก์ชันที่คาดหวังสูงสุด -การประเมินผลการแก้ปัญหา	79.45 %
	-การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้	ฟังก์ชันรองลงมา -การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้	90.69%
	-การสร้างปัญหาหรือโจทย์	ฟังก์ชันที่ได้รับความสนใจสูงสุด การสร้างปัญหาหรือโจทย์	92.86%
	-การสนับสนุนแบบเรียลไทม์	ฟังก์ชันเสริมเพิ่มประสิทธิภาพระบบที่สูงสุด การสนับสนุนแบบเรียลไทม์	76.91%
	-การใช้งานที่ง่ายต่อผู้ใช้	ฟังก์ชันความคาดหวังสูงสุดเรื่องการใช้งานที่ง่ายสะดวก	82.65%

กลุ่มนักเรียน	-การแนะนำวิธีการแก้ปัญหา	ฟังก์ชันที่คาดหวังสูงสุดเรื่องการแนะนำวิธีการแก้ปัญหา	96.84%
	-การเรียนรู้ร่วมกัน	ฟังก์ชันที่คาดหวังรองลงมาเรื่องการเรียนรู้ร่วมกัน	88.34%
	-การใช้ทรัพยากรการเรียนรู้เพิ่มเติม	ฟังก์ชันที่ได้รับความสนใจสูงสุดเรื่องการใช้ทรัพยากรการเรียนรู้เพิ่มเติม	71.58%
	-การประเมินผลแบบอัตโนมัติ	ฟังก์ชันที่ได้รับความสนใจสูงสุดเรื่องการประเมินผลแบบอัตโนมัติ	47.59%
	-การที่สามารถรองรับอุปกรณ์เชื่อมต่อที่หลากหลาย	ฟังก์ชันการออกแบบ	75.11%

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	-ความเหมาะสมของระบบ	การประเมินวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของระบบแพลตฟอร์มดิจิทัลอัจฉริยะAIเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบProblem-Based-Learningในวิชาคณิตศาสตร์เรื่องการแก้ระบบสมการ 2 ตัวแปร	4.78-4.98(Mean)
	-เทคนิคIntelligent System	การประเมินเทคนิคIntelligent System ในการพัฒนา	4.48-4.99 (Mean)
	-การใช้ระบบAI-PBLและฐานข้อมูลแบบCloud	การประเมินเทคโนโลยีระบบAI-PBLและฐานข้อมูลแบบCloud	4.57-4.97 (Mean)

จากตารางที่2แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ใช้งานระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐานด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

พบว่า กลุ่มครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในการใช้ระบบ ต้องการให้มีฟังก์ชันในการสร้างปัญหาหรือโจทย์สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 92.86% ในขณะที่ กลุ่มนักเรียน ต้องการให้มีฟังก์ชันในเรื่องการแนะนำวิธีการแก้ปัญหา คิดเป็น ร้อยละ 96.84 ในส่วนของผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นว่า ความเหมาะสมของระบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.78-4.98การใช้เทคนิค Intelligent System มีค่าเฉลี่ย 4.48-4.99 และ การใช้ระบบAI-PBLและฐานข้อมูลแบบCloud มีค่าเฉลี่ย 4.57-4.97 แบบจำลองระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐานด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร

ตารางที่3: สรุปคุณสมบัติฟังก์ชันที่สำคัญของระบบ

กลุ่มตัวอย่าง	คุณสมบัติ/ฟังก์ชันที่สำคัญ	คะแนน/เปอร์เซ็นต์(%)
กลุ่มผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์	การสร้างปัญหาหรือโจทย์	92.86%
กลุ่มนักเรียน	การแนะนำวิธีการแก้ปัญหา	96.84%
กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	ความเหมาะสมของระบบ	4.78-4.98

จากตารางที่3: -กลุ่มครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ต้องการคุณสมบัติของฟังก์ชันเป่น “การสร้างปัญหาหรือโจทย์” สูงสุด คิดเป็น ร้อยละ 92.86 , -กลุ่มนักเรียน ต้องการคุณสมบัติของฟังก์ชันเป็น “การแนะนำวิธีการแก้ปัญหา”สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 96.84 และ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ต้องการคุณสมบัติของฟังก์ชันเป็น”คความเหมาะสมของระบบ” สูงสุด คิดเป็น ค่าเฉลี่ยในช่วง 4.78-4.98

อภิปรายผล

จากการสำรวจข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 90 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็น นักเรียน (80.00%) และ ระดับปริญญาตรี (66.67%) โดยผู้ตอบมีประสบการณ์ใช้งานระบบมากสุด 1-2ปี (84.62%) สำหรับความต้องการของผู้ใช้ พบว่า คุณสมบัติที่ผู้ใช้งานกลุ่มครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ผู้ใช้งานระบบมีความต้องการมากที่สุด คือ ฟังก์ชันในการสร้างปัญหาหรือโจทย์ (92.86%) และ ฟังก์ชันการวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ (90.69%) ฟังก์ชันที่กลุ่มผู้ใช้งานเป็นครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ผู้ใช้งานระบบที่ใช้งานระบบ ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การประเมินผลการแก้ปัญหา(79.45%) และฟังก์ชันเสริมเพิ่มประสิทธิภาพของระบบสูงสุดที่ต้องการ คือ การสนับสนุนแบบเรียลไทม์ (76.91%) ในส่วนของผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ระบุว่า วัตถุประสงค์ เช่น เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการสอนแบบอัจฉริยะที่ปรับเปลี่ยนได้ตามลักษณะผู้เรียนในวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง พีชคณิต เป็นระบบ platform อัจฉริยะ แบบ online-real time ให้ครูผู้สอนนำไปใช้สอนนักเรียน ให้เกิดความเข้าใจแบบยั่งยืนเพื่อประเมินประสิทธิภาพระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐานด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับสูง ($\bar{X}$ =4.78-4.98) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง (S.D. = 0.18-0.27) แสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นที่สอดคล้องไปในทิศางเดียวกัน ส่วนระบบย่อยของระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐานด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ 2ตัวแปร เช่น ระบบการสร้างปัญหา (Problem Generator) ได้รับการยอมรับในระดับสูงเช่นกัน โดยได้คะแนนเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X}$ = 4.88 , S.D. = 0.23) การใช้เทคโนโลยีต่างๆ เช่น การใช้เทคนิค Intelligent Systemและ-การใช้ระบบAI-PBLและฐานข้อมูลแบบCloud ก็ ได้รับการประเมินว่ามีประสิทธิภาพสูง(มีค่าคะแนนเฉลี่ยในช่วง=4.53-4.98)

จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแสดงให้เห็นว่ารูปแบบของระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐานด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปร ที่จะถูกพัฒนาขึ้นมานี้สามารถนำไปใช้ในการให้ครูผู้สอนนำไปใช้สอนนักเรียนให้เกิดความเข้าใจได้จริง

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย (Summary of Findings)

จากกการวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปรนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงได้มีการออกแบบแนวคิดระบบ(System Design Concept) ออกแบบแผนภาพ I-P-O (Input-Process-Output Diagram) ออกแบบ แบบสัมภาษณ์ และ แบบประเมินในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ใช้ ซึ่ง มี 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1.กลุ่มครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในการใช้ระบบ , 2.กลุ่มนักเรียน และ มีการประเมินวัตถุประสงค์กับความเหมาะสมของเทคโนโลยีที่ใช้โดยผู้เชี่ยวชาญ

การประยุกต์ใช้ผลการวิจัย (Implications of the Findings)

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปรนี้ สามารนำแนวคิดการออกแบบแบบสอบถาม-แบบประเมินไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการศึกษาความต้องการการพัฒนาการพัฒนาระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เรื่องอื่นๆได้ อาทิเช่น ระบบแพลตฟอร์มอัจฉริยะAIเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบProblem-Based Learning ในรายวิชา วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

ข้อจำกัดของการวิจัย (Research Limitations)

การเก็บข้อมูลควรเก็บข้อมูลจากหลายโรงเรียนให้มากขึ้นกว่านี้ รวมถึงหลังการออกแบบระบบเสร็จแล้ว ควรมีการทดลองใช้ระบบในบางโรงเรียนก่อน เพื่อศึกษาถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากการใช้งานจริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต (Suggestions for Future Research)

ควรนำระบบที่ได้ออกแบบนี้ไป พัฒนาต่อ สร้างเป็นระบบขึ้นมาจริงๆ แล้วมีการทดลองนำการพัฒนาระบบช่วยสนับสนุนการเรียนอัจฉริยะแบบปัญหาเป็นฐาน

ด้วยการจำลองสถานการณ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้การแก้ระบบสมการ2ตัวแปรนี้ไปใช้ ในบางโรงเรียนก่อน เพื่อศึกษาถึงปัญหาต่างๆที่อาจจะพบได้

9. เอกสารอ้างอิง เรียงลำดับตามการกล่าวถึงในบทความ

[1] https://www.moe.go.th/

[2] M. Binkley et al., “Defining twenty-first century skills,” *Assessment and Teaching of 21st Century Skills*, Springer, 2012.

[3] Ojokheta, K.O. PhD, and Edeh John Onimisi. PhD,” Action Plan for Implementing the Strategic Priority Areas of UNESCO's New Literacy Strategy [2020-2025] in Nigeria”, Department of Adult Education, University of Ibadan, Nigeria, Email: ko.ojokheta@gmail.com, Email: onimisijohn2004@gmail.com

[4] Şahin İdil1, Salih Gülen2, İsmail Dönmez3,” What Should We Understand from PISA 2022 Results?”.

Journal of STEAM Education Journal of Science, Technology, Engineering, Mathematics and Art Education 2024, Jan. (Issue: 1, Volume: 7)

[5] https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/2057-file.pdf, https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21/

[6] Ernawati 1 , Muhammad Muzaini 2,” The Analysis of Students’ Difficulties in Solving Systems of Linear Equation Problems in Two Variables”, 1, Universitas Muhammadiyah Makassar, Indonesia 2, Universitas Cokrominoto Palopo, Indonesia, 1 ernawati@unismuh.ac.id, 2 muhammadmuzaini@uncp.ac.id, Jurnal Studi Guru dan Pembelajaran, Vol. 3, No. 3, December 2020

[7] Julie L. Booth, Kelly M. McGinn, Christina Barbieri, & Laura K. Young,” Misconceptions and Learning Algebra”

[8] Benjamin Dotger • Joanna Masingila • Mary Bearkland • Sharon Dotger," Exploring iconic interpretation and mathematics teacher development through clinical simulations", J Math Teacher Educ DOI 10.1007/s10857-014-9290-7

[9] Ikfini Aulia Hakika1 , Nurhanurawati2 , Wayan Rumite3," UNDERSTANDING COMMON ERRORS IN LINEAR EQUATIONS SYSTEMS AMONG EIGHT GRADE STUDENTS", 1Universitas Lampung, Jl. Prof. Dr. Sumantri Brojonegoro No.1, Lampung, Indonesia. ikfiniauliahakika10@gmail.com 2Universitas Lampung, Jl. Prof. Dr. Sumantri Brojonegoro No.1, Lampung, Indonesia. nurha.nurawati@fkip.unila.ac.id 3Universitas Lampung, Jl. Prof. Dr. Sumantri Brojonegoro No.1, Lampung, Indonesia. wayan.rumite@fkip.unila.ac.id, P-ISSN 2527-5615 E-ISSN 2527-5607 Kalamatika: Jurnal Pendidikan Matematika Volume 9, No. 2, November 2024, pages 161-176

[10] M. Savery, "Overview of problem-based learning," *Interdisc. J. PBL*, vol. 8, no. 1, pp. 1–15, 2020. https://pressbooks.pub/lidtfoundations/chapter/problem-based-learning/14

[11] M. Qomari Hidayata,1,* , Rahayu Fitrinib,2," Systematic Overview: Problem Based Learning (PBL) in Mathematics Learning", a Pendidikan Matematika, Fakultas Tarbiyah, Universitas Islam Negeri Yogyakarta, Indonesia b Pendidikan Matematika, Fakultas Tarbiyah, Universitas Islam Negeri Mataram, Indonesia 1 Qomari@gmail.com*; 2 fitriani@gmail.com; LOGIKA: Jurnal Pendidikan Matematika Vol. 1, No. 2, November 2025, pp. 6-10 eISSN 3110-2506 | https://ejournal.gemacendekia.org/index.php/logika-5

[12] Nurul Farhana Jumaat1 , Zaidatun Tasir1 , Noor Dayana Abd Halim1 , Zakiah Mohamad Ashari2, Project-Based Learning from Constructivism Point of View, 1 Department of Educational Sciences, Mathematics and Creative Multimedia, Faculty of Education,Universiti Teknologi Malaysia, 81310 UTM Johor Baharu, Johor, Malaysia 2Department of Educational Foundation and Social Science, Faculty of Education,Universiti Teknologi Malaysia, 81310 UTM Johor Baharu, Johor, Malaysia, Advanced Science Letters Vol. 23(8), 7904-7906, 2017->[16]

[13] Rizki Ridha Syahdia1, Harti Nuryani2, Mira Nuryanti3, Nuniek Setya Sukmayani4," Challenges of Implementing Project-Based Learning Models in Secondary Schools in Various Countries", 1,2,3,4Faculty of Education and Science, Swadaya Gunung Jati University

Corresponding Author Email: syahdiarizky@gmail.com, https://annpublisher.org/ojs/index.php/edusci Vol 1No 6 July 2024, https://www.researchgate.net/publication/382518016_Challenges_of_Implementing_Project-Based_Learning_Models_in_Secondary_Schools_in_Various_Countries-17

[14] Ammar Abulibdeh," A systematic and bibliometric review of artificial intelligence in sustainable education: Current trends and future research directions", Applied Geography and GIS Program Department of Humanities College of Arts and Sciences Qatar University, Doha, Qatar, journal homepage: www.sciencedirect.com/journal/sustainable-futures

[15] Uzma Noor1, Muhammad Younas1, Hessah Saleh Aldayel2,

Rashid Menhas3and Xu Qingyu1*, Learning behavior, digital platforms for learning and its impact on university student's motivations and knowledge development, 1School of Education, Soochow University, Suzhou, China, 2Department of English Language Skills,

King Saud University, Riyadh, Saudi Arabia, 3Research Center of Sport and Social Sciences, SoochowUniversity, Suzhou, China, Frontiers in Psychology , DOI 10.3389/fpsyg2022.933974

[16] Meet Ashokkumar Joshi, Adaptive Learning through Artificial Intelligence, Department of Information Systems Security, University of Cumberlands, may be subject to copyright.

International Journal on Integrated Education (IJIE) Volume: 7 Issue: 2 | Feb 2024

https://journals.researchparks.org/index.php/IJIE e-ISSN: 2620 - 3502 -ISSN: 2615 - 3785

[17] Z. Lin and R. Huang, “Intelligent tutoring systems,” *Smart Learn. Environ.*, vol. 9, no. 18, 2022. https://doi.org/10.1186/s40561-023-00260-y

[18] RAMY ELMOAZEN 1 , MOHAMMED SAQR 1 , MATTI TEDRE 1 , AND LAURA HIRSTO2 A Systematic Literature Review of Empirical Research on Epistemic Network Analysis in Education

https://ieeexplore.ieee.org/document/9706446?denied=

[19] Chrysovalantis Kefalis 1,2 , Constantine Skordoulis 2and Athanasios Drigas 1,

Digital Simulations in STEM Education: Insights from RecentEmpirical Studies, a Systematic Review, Net Media Lab & Mind & Brain R&D, Institute of Informatics & Telecommunications, National Centre ofScientific Research ‘Demokritos’, 15341 Athens, Greece; vkefalis@iit.demokritos.gr2Department of Primary Education, National and Kapodistrian University of Athens, 10680 Athens, Greece;kskordul@primedu.uoa.gr*Correspondence: dr@iit.demokritos.g

https://www.researchgate.net/publication/388034783_Digital_Simulations_in_STEM_Education_Insights_from_Recent_Empirical_Studies_a_Systematic_Review

[20] Wuttichai Phoodee1, Digital Learning: GeoGebra Digital Tools forMathematics Education,

1Uthen PattanaSchool, The Secondary Education Service Area Office, Nakhon Phanom, Thailand*Email: W.phoodee@gmail.com , JOURNAL OF SCIENCE & SCIENCE EDUCATIONVol.8No.1(Jan.–Jun.2025): 180–189Faculty of Science, Ubon Ratchathani University http://doi.org/10.14456/jsse.2025.15

[21] Othmar Othmar Mwambe , “ADAPTIVE e-LEARNING MULTIMEDIA CONTENT PERSONALIZATION APPROACH BASED ON LEARNER’S COGNITIVE PROCESSES” , https://files01.core.ac.uk/download/pdf/524647016.pdf

[22] Docas Akinleye, Andrew Joshua, John Olusegun , AI-driven platforms for continuous learning and training for educators , https://www.researchgate.net/publication/385385364_AI-driven_platforms_for_continuous_learning_and_training_for_educators

[23]https://www.researchgate.net/publication/369278530_Digital_Learning_Ecosystem_for_Classroom_Teaching_in_Thailand_High_Schools

[24] https://www.researchgate.net/publication/388040194_AI-Based_Adaptive_Feedback_in_Simulations_for_Teacher_Education_An_Experimental_Replication_in_the_Field

[25] [32]มะลิ จุลวงษ์. (2532). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซ่อมเสริมและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1ที่เรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอน.

[26] Cindy E.Hmelo-Silver.(2004). Problem-Based Learning: What and How Do Students Learn?

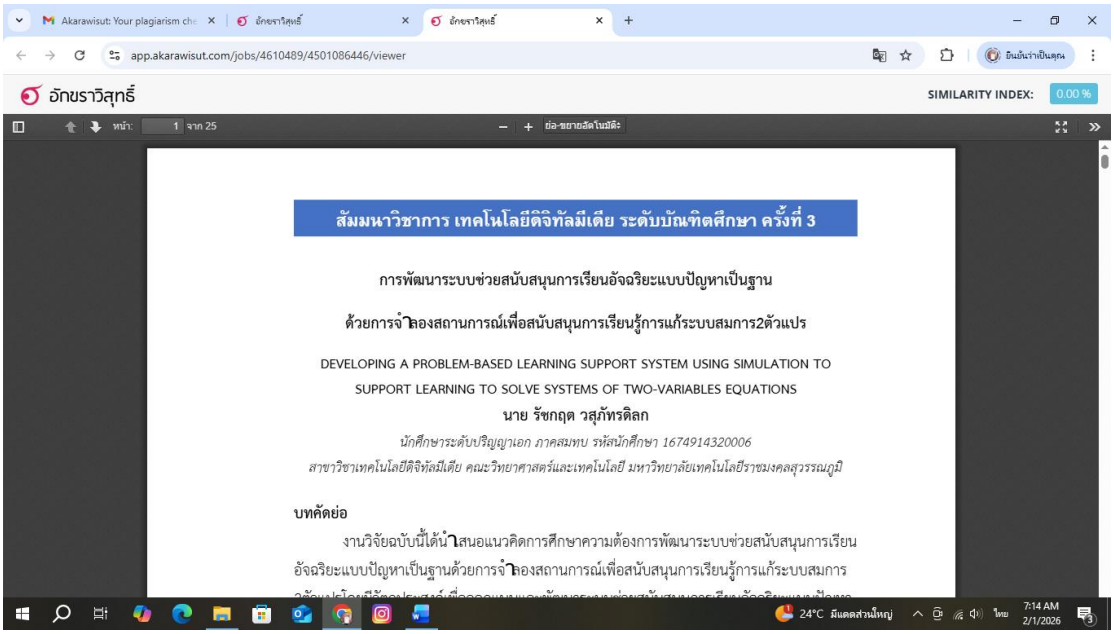
[27] Sajja, R., Sermet, Y., Cwiertny, D., & Demir, I. (2023). Integrating AI and learning analytics for data-driven pedagogical decisions and personalized interventions in education. Technology, Knowledge and Learning

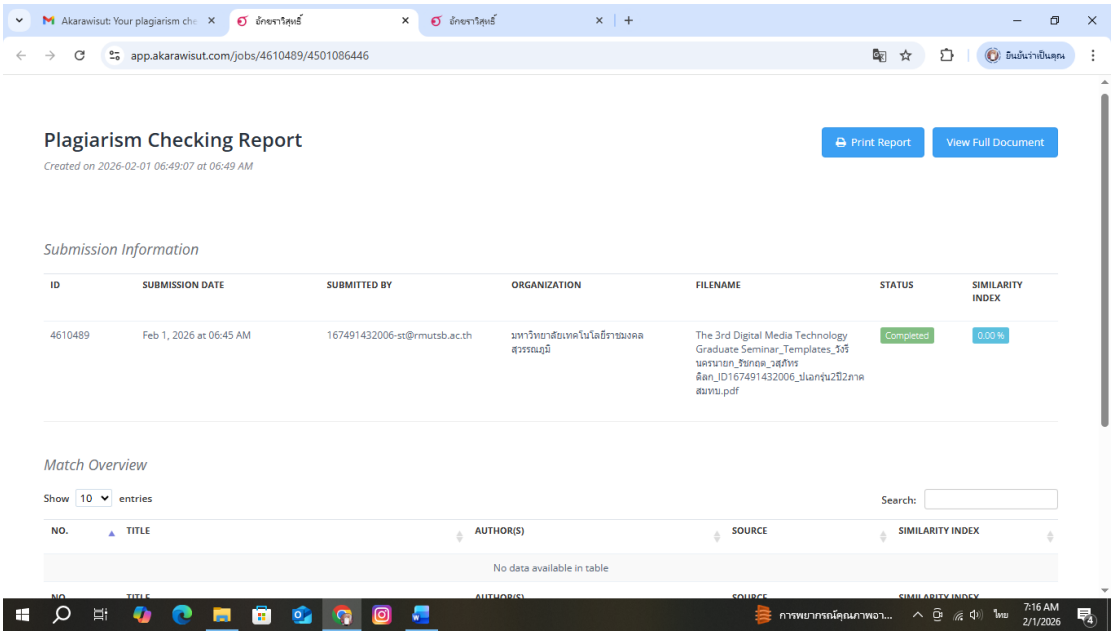
https://doi.org/10.1007/s10758-025-09897-94

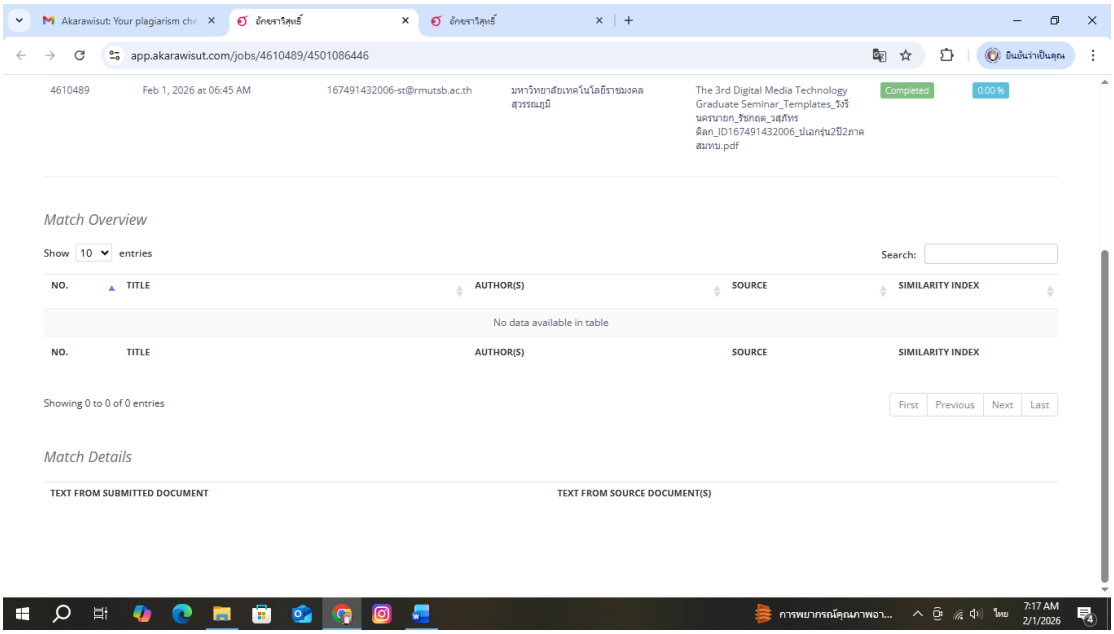
[28] Henkel, O., Horne-Robinson, H., Kozhakhmetova, N., & Lee, A. (2024). *Effective and scalable math support: Evidence on the impact of an AI-tutor on math achievement in Ghana*.

https://arxiv.org/abs/2402.09809

ผลการตรวจการคัดลอกผลงานจาก โปรแกรม อักขราวิสุทธิ์

app.akarawisut.com/jobs/4610489/4501086446
4610489
Feb 1, 2026 at 06:45 AM
167491432006-st@rmutsb.ac.th
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
The 3rd Digital Media Technology Graduate Seminar_Templates_วิจารีนครานุยก_รัชกฤต_วสุภัทรดิลก_ID167491432006_ปเอกรุ่น2ปี2ภาคสมทบ.pdf
Completed
0.00 %
Match Overview
Show 10 entries
Search:
NO.
TITLE
AUTHOR(S)
SOURCE
SIMILARITY INDEX
No data available in table
Showing 0 to 0 of 0 entries
First
Previous
Next
Last
Match Details
TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT
TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
7:17 AM
2/1/2026

ระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

An Intelligent Predictive Analytics–Based Learning Experience Transfer System for Course Learning Outcomes Evaluation in Higher Education

วลัยนุช สกุลนุ้ย

นักศึกษาระดับปริญญาเอก

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษา 1) การสังเคราะห์กระบวนการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย 2) การออกแบบสถาปัตยกรรม 3) การพัฒนาระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัยและ 4) การประเมินความเหมาะสมของระบบที่พัฒนาขึ้น โดยใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหาร/คณะกรรมการเทียบโอน/อาจารย์ผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน นักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงาน จำนวน 15 คน และชุดข้อมูลรายละเอียดงานด้านอุตสาหกรรมดิจิทัล จำนวน 100 รายการจากแหล่งตลาดแรงงานที่น่าเชื่อถือ เช่น JobsDB ระบบที่นำเสนอรองรับข้อมูลประสบการณ์หลายรูปแบบ เช่น ประวัติการเรียนรู้ เอกสารรับรอง และคำอธิบายลักษณะงาน จากนั้นดำเนินการประมวลผลเชิงความหมายเพื่อจับคู่ “สมรรถนะจากประสบการณ์” กับผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชา (Course Learning Outcomes: CLOs) พร้อมสร้างผลการคาดการณ์รายวิชาที่ควรเทียบโอนและเหตุผลประกอบ เพื่อช่วยลดความล่าช้าและเพิ่มความสม่ำเสมอในการพิจารณา ผลที่คาดว่าจะได้รับคือกระบวนการเทียบโอนที่มีมาตรฐาน โปร่งใส ลดอคติ เพิ่มความแม่นยำและความรวดเร็วในการตัดสินใจ ช่วยลดเวลาและค่าใช้จ่ายของผู้เรียน และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ การเทียบโอนประสบการณ์, การวิเคราะห์เชิงพยากรณ์, ระบบอัจฉริยะ, ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชา

สัมมนาวิชาการ เทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย ระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3

1. บทนำ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และตลาดแรงงานเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ส่งผลให้องค์กรระดับโลกอย่าง World Economic Forum (WEF) ได้สะท้อนแนวโน้มอย่างชัดเจนว่า ทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการในอนาคต ได้แก่ ทักษะเชิงคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ทักษะดิจิทัล และทักษะเชิงมนุษย์ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่สามารถพัฒนาได้จากการเรียนรู้ในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว หากแต่เกิดจากการปฏิบัติงานจริง การเรียนรู้จากประสบการณ์และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิต [1] จากบริบทดังกล่าว แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) จึงได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ และ นำไปสู่การเปลี่ยนมุมมองจากระบบการศึกษาที่ยึดวุฒิการศึกษาไปสู่ระบบที่ให้ความสำคัญกับสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้มากยิ่งขึ้น จนกระทั่ง ก่อให้เกิดการขยายรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นสูง เพื่อรองรับผู้เรียนที่ไม่สามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาเต็มเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ [2]

สำหรับการศึกษาของประเทศไทยได้สะท้อนแนวคิดดังกล่าวผ่านพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้การจัดการศึกษาครอบคลุมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต [3] ต่อมาพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 ได้ขยายบทบาทของระบบอุดมศึกษาให้มีความยืดหยุ่นรองรับผู้เรียนทุกช่วงวัย และเชื่อมโยงการศึกษาเข้ากับการพัฒนากำลังคนของประเทศอย่างเป็นระบบ [4] นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์บนฐานสมรรถนะและการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต โดยยอมรับว่าความรู้และทักษะสำคัญจำนวนมากเกิดขึ้นจากการทำงาน การฝึกอบรม และการเรียนรู้นอกห้องเรียน [5], [6] จากกรอบนโยบายดังกล่าว ประเทศไทยจึงได้ออกประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 เพื่อเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถเทียบโอนประสบการณ์การทำงานและผลการปฏิบัติงานมาขอเทียบกับเนื้อหาของรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ได้หน่วยกิตตามหลักสูตร โดยยึดผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นเกณฑ์สำคัญ [7]

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากรอบนโยบายระดับสากลและระดับประเทศจะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการยอมรับประสบการณ์การเรียนรู้นอกระบบอย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติ

กระบวนการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษายังคงเผชิญกับประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของการประเมิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพึ่งพาดุลยพินิจและความเชี่ยวชาญของผู้ประเมินเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้การพิจารณามีความล่าช้า ขาดความสม่ำเสมอ และมีความเสี่ยงต่อความลำเอียงโดยไม่ตั้งใจ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีผู้ขอรับการเทียบโอนจำนวนมากหรือมีความซับซ้อน [8] นอกจากนี้ ลักษณะของข้อมูลประสบการณ์ผู้เรียนที่มาจากหลายแหล่ง หลายรูปแบบ และมีโครงสร้างแตกต่างกัน ยังก่อให้เกิดความซับซ้อนในการจัดการข้อมูลและอาจก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการประเมิน ขณะเดียวกันความแตกต่างของแนวปฏิบัติและนโยบายในแต่ละสถาบันหรือสาขาวิชา ยังส่งผลให้กระบวนการเทียบโอนขาดมาตรฐานกลาง ทำให้ผลการประเมินมีความแปรปรวนและไม่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้อย่างเป็นระบบ [9] ยิ่งไปกว่านั้น การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลประสบการณ์ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ยังทำให้กระบวนการเทียบโอนแบบดั้งเดิมไม่สามารถสนับสนุนการตัดสินใจที่ต้องการความทันท่วงทีได้อย่างมีประสิทธิภาพ [10]

จากการทบทวนงานวิจัยดังกล่าว เมื่อพิจารณาประเด็นปัญหาในภาพรวม จะเห็นได้ว่ากระบวนการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษายังคงเผชิญกับประเด็นเชิงระบบที่สำคัญ กล่าวคือ *การขาดระบบข้อมูลที่ใช้สนับสนุนการตัดสินใจ* ส่งผลให้ทั้งผู้ประเมินและผู้เรียนยังไม่มีข้อมูลเชิงโครงสร้างที่ชัดเจนสำหรับพิจารณาว่าประสบการณ์การทำงานหรือการเรียนรู้ในลักษณะใดสามารถเทียบโอนกับรายวิชาใดในหลักสูตรได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้นักศึกษาที่มีประสบการณ์การเรียนรู้หรือการทำงานอยู่แล้วอาจไม่สามารถเทียบโอนรายวิชาได้สอดคล้องกับศักยภาพที่มีอยู่ ซึ่งสะท้อนถึงช่องว่างเชิงระบบที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมในบริบทของอุดมศึกษา

ฉะนั้น ด้วยประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอัจฉริยะ (Intelligent Technologies) เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และระบบอัตโนมัติ (Automation) เพื่อสนับสนุนกระบวนการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีความแม่นยำ เป็นมาตรฐาน และสะท้อนศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างรอบด้านมากยิ่งขึ้น เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ สามารถประมวลผลข้อมูลจำนวนมากจากประสบการณ์หลากหลายรูปแบบ รวมถึงจำแนกและวิเคราะห์ความเชื่อมโยงเชิงความหมายระหว่างองค์ความรู้ ทักษะ และผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาได้อย่างเป็นระบบ ช่วยลดความคลาดเคลื่อนจากการใช้ดุลยพินิจของผู้ประเมิน และทำให้ผลการพิจารณามีความสอดคล้องและตรวจสอบได้มากขึ้น [11] ด้วยเหตุนี้การนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาใช้จึงถือเป็นก้าวสำคัญในการยกระดับคุณภาพ ความโปร่งใส และความเป็นธรรมของการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาให้สอดรับกับความท้าทายของยุคดิจิทัล [8]

ยิ่งไปกว่านั้น ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชา (Course Learning Outcomes: CLOs) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการประเมินความสอดคล้องระหว่างประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนกับรายวิชาที่เปิดสอนในระดับมหาวิทยาลัย เนื่องจาก CLOs ทำหน้าที่เป็น “เกณฑ์มาตรฐาน” ที่ใช้พิจารณาว่าผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้หรือไม่ [12] กรอบผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจนช่วยกำหนดแนวทางการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอน และวิธีการประเมินผลให้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพและผู้เรียนสามารถพัฒนาสมรรถนะตามที่คาดหวังได้อย่างสอดคล้อง

นอกจากนี้ CLOs ยังมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้โดยตรง เนื่องจาก CLOs ทำหน้าที่เป็นกรอบอ้างอิงในการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างประสบการณ์ของผู้เรียนกับคุณลักษณะการเรียนรู้ที่รายวิชามุ่งพัฒนา ซึ่งช่วยให้กระบวนการเทียบโอนดำเนินไปอย่างเป็นระบบและยึดตามมาตรฐานทางวิชาการที่ชัดเจน [13], [14] ยิ่งไปกว่านั้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เช่น การใช้ Large Language Models (LLMs) และโมเดล BERT ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมความสามารถของระบบในการวิเคราะห์และประเมินความสอดคล้องของ CLOs [15] ช่วยเพิ่มความแม่นยำในการจับคู่ประสบการณ์ของผู้เรียนกับผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชา [12], [16] และทำให้ CLOs กลายเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการพัฒนาระบบอัจฉริยะเพื่อการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีมาตรฐานและเชื่อถือได้ [17]

นอกจากประเด็นด้าน CLOs แล้ว เทคโนโลยีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์ (Predictive Analytics) และปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มีบทบาทสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพของ “ระบบเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้” (Learning Experience Transfer System) โดยช่วยเพิ่มความแม่นยำ และความสามารถในการประเมินเชิงความหมายของข้อมูลประสบการณ์ผู้เรียน การประยุกต์เทคนิคปัญญาประดิษฐ์ขั้นสูง และระบบปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถอธิบายผลลัพธ์ได้ ทำให้การตัดสินใจในการเทียบโอนมีหลักฐานเชิงข้อมูลรองรับและสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ จะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับกระบวนการเทียบโอนในระดับมหาวิทยาลัย

ในด้าน ความแม่นยำของการประเมิน วิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์ (Predictive Analytics) ช่วยประมวลผลและคาดการณ์ความสอดคล้องระหว่างประสบการณ์ของผู้เรียนกับผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาได้อย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น [18], [19] โดยแปลงข้อมูลประสบการณ์ซึ่งมีความหลากหลายให้เป็นสารสนเทศเชิงลึกที่สามารถนำไปเทียบเคียงกับ CLOs ได้อย่างมีหลักฐานรองรับ

ผ่านโมเดล Machine Learning เช่น Neural Networks, Support Vector Machines และ Decision Trees ซึ่งช่วยลดความคลาดเคลื่อนและเพิ่มความแม่นยำในการประเมิน [20], [21] นอกจากนี้ การใช้ระบบสนับสนุนการตัดสินใจแบบป้อนกลับ (Feedback-Driven DSS) ยังช่วยให้โมเดลเชิงพยากรณ์ได้รับการปรับปรุงจากข้อมูลใหม่อย่างต่อเนื่อง [22], [23] ทำให้ผลการเทียบโอนสะท้อนศักยภาพของผู้เรียนได้ชัดเจนและสอดคล้องกับประสบการณ์จริงมากยิ่งขึ้น [24]

ดังนั้น จากหลักการ ทฤษฎี และความเป็นมาที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีแนวคิดทำงานวิจัยเรื่อง ระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย โดยมุ่งสร้างระบบที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลประสบการณ์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนรายวิชาที่สอดคล้องกับสมรรถนะที่เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีอยู่จริง ผ่านกระบวนการประเมินที่มีเหตุผลรองรับและตรวจสอบได้ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องลงทะเบียนเรียนซ้ำในรายวิชาที่มีประสบการณ์อยู่แล้ว ช่วยลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการศึกษา นอกจากนี้ การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์และการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์ยังช่วยยกระดับความแม่นยำของการตัดสินใจ ลดอคติ และเพิ่มความสม่ำเสมอของผลการประเมินให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ระบบที่พัฒนาขึ้นมีศักยภาพในการสนับสนุนการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาและสังเคราะห์กระบวนการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

2.2 เพื่อออกแบบสถาปัตยกรรมระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

2.3 เพื่อพัฒนาระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

2.4 เพื่อประเมินความเหมาะสมของระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร ได้แก่ กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยระบบวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะซึ่งประกอบด้วย

3.1.1 ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา คณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในสังกัดสถาบันอุดมศึกษา

3.1.2 นักศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ที่มีประสบการณ์การทำงาน

3.1.3 ชุดข้อมูลรายละเอียดของงาน (Job description) ในสาขาอาชีพด้านอุตสาหกรรมดิจิทัล จากแหล่งข้อมูลตลาดแรงงานที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น JobsDB

3.2 กลุ่มตัวอย่าง จะใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ครอบคลุมกับเป้าหมายการวิจัยได้แก่

3.2.1 ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา คณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในสังกัดสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 15 คน

3.2.2 นักศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ที่มีประสบการณ์การทำงาน จำนวน 15 คน

3.2.3 ชุดข้อมูลรายละเอียดของงาน (Job description) ในสาขาอาชีพด้านอุตสาหกรรมดิจิทัล จำนวน 100 รายการ จากแหล่งข้อมูลตลาดแรงงานที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น JobsDB

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

3.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย ระยะเวลาในการวิจัย ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2568 - กรกฎาคม 2569

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ได้กระบวนการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

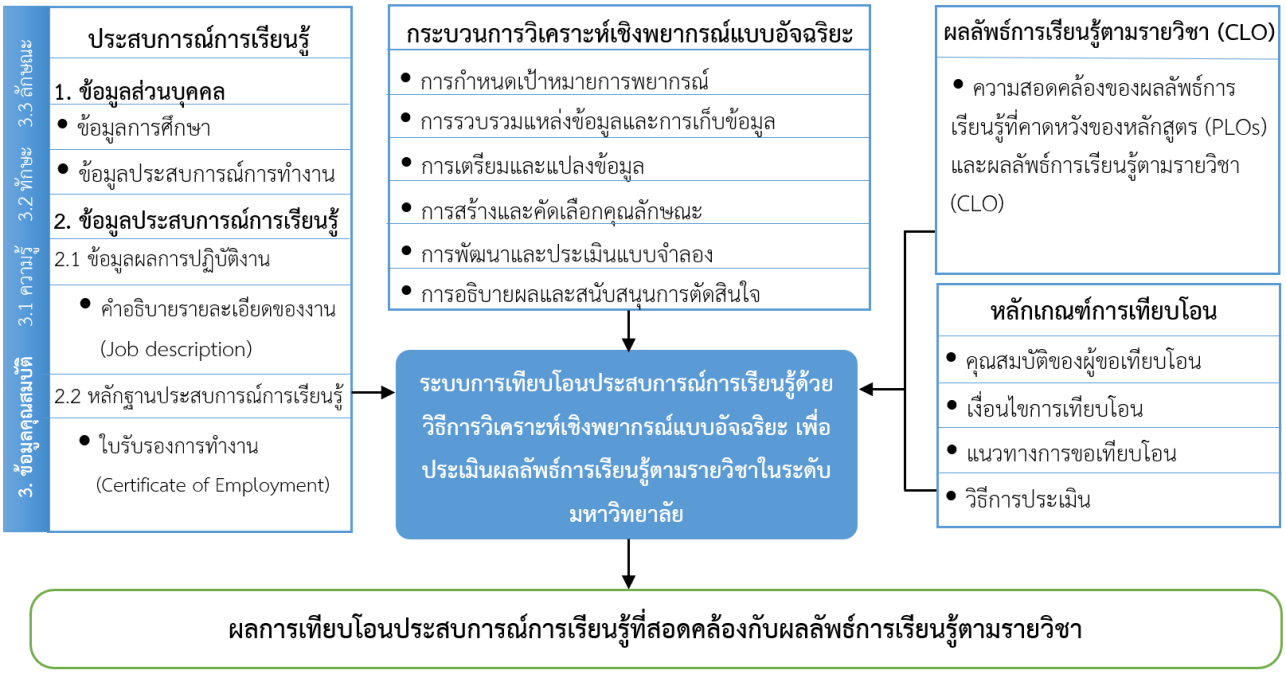
4.2 ได้สถาปัตยกรรมระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

4.3 ได้ระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

4.4 ได้ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการทำวิจัยไว้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัยระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 สังเคราะห์กระบวนการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ระยะนี้เริ่มจากการศึกษาเอกสาร บทความทางวิชาการ และงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

1.2 การสังเคราะห์แนวการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย หลังจากรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงดำเนินการสังเคราะห์เพื่อระบุแนวคิด ลักษณะสำคัญ ขั้นตอน และเทคนิคที่เหมาะสมสำหรับใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนากระบวนการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

1.3 การพัฒนาการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาพัฒนาเป็นการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย ที่มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน

1.4 การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการโดยผู้เชี่ยวชาญ เมื่อพัฒนากระบวนการเสร็จสิ้น ได้มีการจัดทำแบบประเมินความเหมาะสมของกระบวนการดังกล่าวตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และศักยภาพของกระบวนการในการนำไปใช้จริง

1.5 ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญถูกนำมาวิเคราะห์และใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการให้มีความสมบูรณ์ ก่อนสรุปผลการดำเนินงานในระยะที่ 1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาในขั้นตอนถัดไปของงานวิจัย

ระยะที่ 2 การออกแบบสถาปัตยกรรมระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

2.1 นำผลการดำเนินการจากระยะที่ 1 มาร่างสถาปัตยกรรมการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย มาทำการร่างการออกแบบสถาปัตยกรรมระบบ

3.2 ดำเนินการออกแบบสถาปัตยกรรมระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

3.3 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมการของการออกแบบสถาปัตยกรรม การเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

3.4 ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของการออกแบบสถาปัตยกรรมระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

3.5 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะและสรุปผล

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 พัฒนาระบบตามทฤษฎีวงจรการพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle : SDLC) แบบประยุกต์ (Adaptive Waterfall Model) ได้แก่ 1) วางแผน (Panning) 2) วิเคราะห์ (Analysis) 3) ออกแบบ (Design) 4) พัฒนา (Implementation) เป็นต้น

4.2 สร้างแบบประเมินประสิทธิภาพระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

4.3 ผู้เชี่ยวชาญประเมินผลการพัฒนาการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

4.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะและสรุปผล

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 มีรายละเอียดดังนี้

5.1 ดำเนินการทดลองใช้งานระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย

5.2 แบบประเมินผลประสิทธิภาพการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา คณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน ในสังกัดสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 15 คน 2) นักศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ที่มีประสบการณ์การทำงาน จำนวน 15 คน และ 3) ชุดข้อมูลรายละเอียดของงาน (Job description) ในสาขาอาชีพด้านอุตสาหกรรมดิจิทัล จำนวน 100 รายการ จากแหล่งข้อมูลตลาดแรงงานที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น JobsDB

7. สรุปแนวคิดการวิจัย

แนวคิดการวิจัยนี้มุ่งพัฒนา ระบบการเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์แบบอัจฉริยะเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชาในระดับมหาวิทยาลัย โดยยึดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามรายวิชา (Course Learning Outcomes: CLOs) เป็นเกณฑ์อ้างอิงหลัก แนวคิดสำคัญคือการทำให้การประเมินประสบการณ์ของผู้เรียนมีเหตุผลเชิงข้อมูล ตรวจสอบได้ และลดความคลาดเคลื่อนจากการพึ่งพาดุลยพินิจของผู้ประเมิน โดยระบบจะรับข้อมูลประสบการณ์ที่หลากหลายรูปแบบ เช่น ประวัติการเรียนรู้ เอกสารรับรอง และคำอธิบายลักษณะงาน แล้วประมวลผลเชิงความหมายเพื่อสกัด “สมรรถนะจากประสบการณ์” และจับคู่กับ CLOs พร้อมสร้างผลการคาดการณ์รายวิชาที่ควรเทียบโอนและเหตุผลประกอบ จากกรอบแนวคิดการวิจัย ระบบประกอบด้วยข้อมูลนำเข้า ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ประสบการณ์หลักฐาน กระบวนการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์ ผลลัพธ์การเรียนรู้รายวิชา และข้อเสนอการเทียบโอนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด การดำเนินงานวิจัยดำเนินเป็นลำดับตั้งแต่สังเคราะห์กระบวนการ ออกแบบสถาปัตยกรรม พัฒนาระบบ และประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงให้พร้อมใช้จริง

9. เอกสารอ้างอิง

[1] World Economic Forum, *The future of jobs report 2023*. 2023. doi: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf.

[2] World Economic Forum, *Future of Jobs Report 2025*. 2025. doi: https://reports.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_Report_2025.pdf.

[3] สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542," 2542, doi: https://ratchakitcha.soc.go.th/search-result.

[4] สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562," 2562, doi: https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/057/T_0054.PDF.

[5] สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)," 2561, doi: https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF.

[6] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, "แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579," 2560. doi: กรุงเทพมหานคร:บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด.

[7] กระทรวงการศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, "ประกาศ คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนหน่วยกิตและผลการศึกษาในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565," 2565, doi: https://www.ops.go.th/th/role/edu-standard/item/7351-2565-2?utm_source=chatgpt.com.

[8] L. Minkova, J. L. Espejel, T. E. T. Djaidja, W. Dahhane, and E. H. Ettifouri, "From Words to Workflows: Automating Business Processes," Dec. 2024, [Online]. Available: http://arxiv.org/abs/2412.03446

[9] I. Holland and J. A. Davies, "Automation in the Life Science Research Laboratory," Nov. 13, 2020, *Frontiers Media S.A.* doi: 10.3389/fbioe.2020.571777.

[10] H. Ma *et al.*, “Management Control and Integration Technology of Intelligent Production Line for Multi-Variety and Complex Aerospace Ring Forgings: A Review,” Jul. 01, 2022, *MDPI*. doi: 10.3390/met12071079.

[11] T. Bruckhaus, “RAG Does Not Work for Enterprises,” 2024.

[12] E. Pereira, S. Nsair, L. R. Pereira, and K. Grant, “Constructive alignment in a graduate-level project management course: an innovative framework using large language models,” *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, vol. 21, no. 1, Dec. 2024, doi: 10.1186/s41239-024-00457-2.

[13] W. Mendoza, G. M. Ramírez, C. González, and F. Moreira, “Assessment of Curriculum Design by Learning Outcomes (LO),” *Educ. Sci. (Basel).*, vol. 12, no. 8, Aug. 2022, doi: 10.3390/educsci12080541.

[14] Z. Fu, “Research on Curriculum Attainment Evaluation System Based on Learning Outcomes in Universities,” 2020.

[15] G. Ramaswami, T. Susnjak, and A. Mathrani, “Supporting Students’ Academic Performance Using Explainable Machine Learning with Automated Prescriptive Analytics,” *Big Data and Cognitive Computing*, vol. 6, no. 4, Dec. 2022, doi: 10.3390/bdcc6040105.

[16] L. K. Luu and L. Phan, “THE PROCESS OF EVALUATING STUDENTS BASED ON UNIVERSITY PROGRAM LEARNING OUTCOMES,” *VJE Vietnam Journal of Education*, vol. 2020, no. 4, pp. 93–99, 2020.

[17] T. M. T. Dang and T. Q. Pham, “Alignment between Course Learning Outcomes and Assessments: An Analysis within Linguistic Programs at a University in

Vietnam," *International Journal of TESOL & Education*, vol. 4, no. 2, pp. 31–45, Apr. 2024, doi: 10.54855/ijte.24422.

[18] K. Combs, H. Lu, and T. J. Bihl, "Transfer Learning and Analogical Inference: A Critical Comparison of Algorithms, Methods, and Applications," Mar. 01, 2023, *MDPI*. doi: 10.3390/a16030146.

[19] W. Han *et al.*, "Contrastive Cross-Course Knowledge Tracing via Concept Graph Guided Knowledge Transfer," May 2025, [Online]. Available: http://arxiv.org/abs/2505.13489

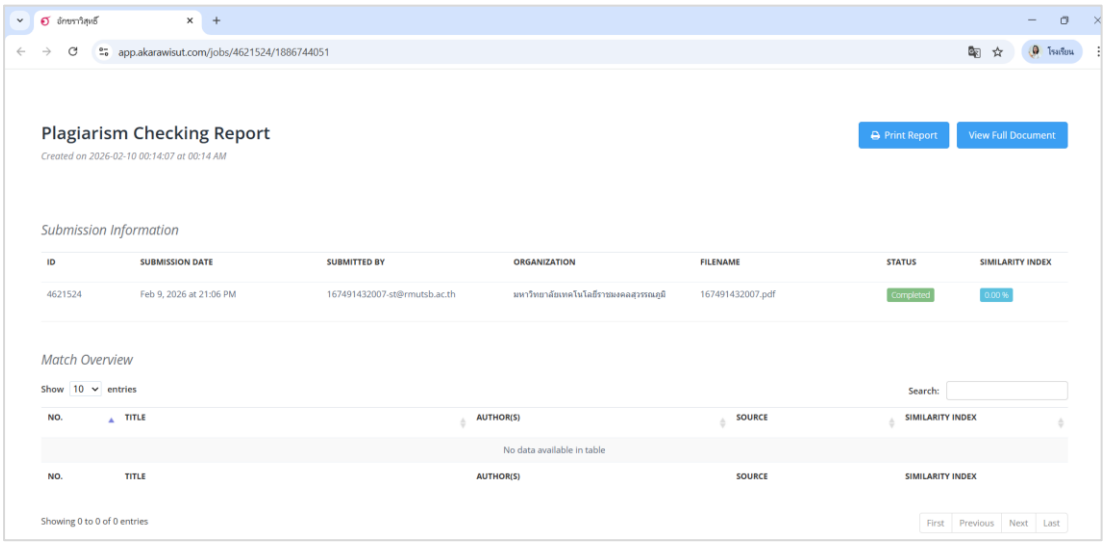
[20] Md. A. Islam, M. A. Jahin, M. F. Mridha, and N. Dey, "A Unified Framework for Evaluating the Effectiveness and Enhancing the Transparency of Explainable AI Methods in Real-World Applications," Jul. 2025, [Online]. Available: http://arxiv.org/abs/2412.03884

[21] T. Susnjak, "Beyond Predictive Learning Analytics Modelling and onto Explainable Artificial Intelligence with Prescriptive Analytics and ChatGPT," *Int. J. Artif. Intell. Educ.*, vol. 34, no. 2, pp. 452–482, Jun. 2024, doi: 10.1007/s40593-023-00336-3.

[22] N. Sghir, A. Adadi, and M. Lahmer, "Recent advances in Predictive Learning Analytics: A decade systematic review (2012–2022)," *Educ. Inf. Technol. (Dordr).*, vol. 28, no. 7, pp. 8299–8333, Jul. 2023, doi: 10.1007/s10639-022-11536-0.

[23] H. Munir, B. Vogel, and A. Jacobsson, "Artificial Intelligence and Machine Learning Approaches in Digital Education: A Systematic Revision," Apr. 01, 2022, *MDPI*. doi: 10.3390/info13040203.

[24] T. O. Adeyemi and N. F. AlOtaibi, “Designing a Feedback-Driven Decision Support System for Dynamic Student Intervention,” Aug. 2025, [Online]. Available: http://arxiv.org/abs/2508.07107

ระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

An Intelligent Competency Assessment for Artificial Intelligence Application Skills among Higher Education Support Staff

นางสาวจุรีพร อ่อนจันทร์

นักศึกษาระดับปริญญาเอก

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษาด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้ปัญญาประดิษฐ์สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 2) เพื่อออกแบบกรอบแนวคิดระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ 3) เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบประเมิน 4) เพื่อศึกษาผลการใช้งานระบบ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จำนวน 50 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาสมรรถนะการใช้ปัญญาประดิษฐ์สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนประกอบด้วย 4 สมรรถนะหลัก ได้แก่ 1) รู้และเข้าใจ AI 2) ใช้งานและประยุกต์ใช้ AI 3) ประเมินผลและพัฒนา AI และ 4) การวิจัยและสร้างองค์ความรู้ ด้าน AI โดยกำหนด 3 ระดับ คือ 1) ระดับพื้นฐาน 2) ระดับชำนาญการ และ 3) ระดับเชี่ยวชาญ ผลการศึกษาความเหมาะสมของสมรรถนะของกลุ่มหัวหน้างาน จำนวน 7 คน พบว่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.78, SD.=0.79) ส่วนการออกแบบกรอบแนวคิดระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะตามแนวคิด Input-Process-Output-Feedback ซึ่งข้อมูลนำเข้าประกอบด้วย เกณฑ์สมรรถนะ แผนพัฒนาบุคลากร ฐานข้อมูลหลักสูตร/สื่อ และข้อมูลหลักฐานของบุคลากร กระบวนการหลักประกอบด้วยการประเมินตามสมรรถนะ การวิเคราะห์ช่องว่างสมรรถนะ การจัดแผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล และการประยุกต์ใช้ส่วนประกอบ AI/ML ขณะที่ผลลัพธ์ของระบบประกอบด้วยรายงานผลการประเมิน การระบุช่องว่างสมรรถนะ คำแนะนำการเรียนรู้ และระบบแชตบอท/การแจ้งเตือนเพื่อสนับสนุนการติดตามพัฒนา อีกทั้งมีการออกแบบสถาปัตยกรรมระบบเป็น 8 ชั้นการทำงาน ครอบคลุมผู้ใช้ อุปกรณ์ส่วนติดต่อผู้ใช้ การจัดการสิทธิ์ API บริการหลัก ฐานข้อมูล/ที่เก็บข้อมูล และโครงสร้างพื้นฐานความปลอดภัย โดยผลการดำเนินงานวิจัยอยู่ระหว่างการประเมินผลเพื่อพัฒนาระบบต่อไป

คำสำคัญ : สมรรถนะด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์, ระบบประเมินสมรรถนะ, ปัญญาประดิษฐ์ในระดับอุดมศึกษา, คำแนะนำการเรียนรู้เฉพาะบุคคล

1. บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามามีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติงานประจำวัน เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรขององค์กร เพื่อเตรียมความพร้อมให้มีความสามารถด้าน AI ให้เพียงพอต่อสภาพแวดล้อมที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี AI [1] สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรด้าน AI โดยการกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศในการพัฒนากำลังคนด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI [2] รวมถึงมีการวางแผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติ (พ.ศ.2565-2570) ที่มีเป้าหมายในการพัฒนากำลังคนจำนวน กว่า 30,000 คน ในระยะเวลา 3 ปี ซึ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับผู้เชี่ยวชาญ [3] ดังนั้นการพัฒนากำลังคนให้มีความรู้และทักษะด้าน AI เป็นกลไกสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ [4]

ในบริบทของสถาบันอุดมศึกษามีบุคลากรสายสนับสนุนเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยให้บรรลุเป้าหมาย เช่น งานสนับสนุนงานด้านธุรการ งานบริการต่อผู้บริหาร บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษา และบุคคลภายนอก เป็นต้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี AI ส่งผลโดยตรงต่อบทบาทและลักษณะการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน ซึ่งต้องมีการการปรับตัวในการใช้เครื่องมือ AI ในการปฏิบัติงานประจำวัน สำหรับการพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้งาน AI สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนมีความสำคัญ ได้แก่ 1) การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เนื่องจากเครื่องมือ AI ช่วยเพิ่มความรวดเร็ว และความแม่นยำในการทำงาน อาทิเช่น การสรุปเอกสาร การจัดการข้อมูลจำนวนมาก และการตอบคำถามอัตโนมัติ [5],[6] 2) การลดช่องว่างทักษะ เนื่องจากการขาดความรู้และทักษะด้าน AI ส่งผลให้บุคลากรไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ [7],[8] 3) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบที่สามารถประเมินและแนะนำการเรียนรู้รายบุคคลจะช่วยให้บุคลากรพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่อง [9] ประการสุดท้ายคือการรองรับนโยบายของประเทศในการพัฒนากำลังคนด้าน AI [3]

อย่างไรก็ตามแนวทางในการพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรยังมีข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ 1) การเน้นพัฒนาเฉพาะกลุ่ม โดยการสร้างกรอบแนวคิดในการพัฒนาที่รองรับกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง ไม่ว่าจะเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคสาขาต่าง ๆ หรือกลุ่มนักศึกษา [10] ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวไม่เหมาะสมสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน 2) การขาดระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เพื่อความก้าวหน้าในการพัฒนาทักษะ ส่งผลให้บุคลากรไม่ทราบว่าควรเรียนรู้จากหลักสูตรหรือแหล่งเรียนรู้ใดเพื่อพัฒนาตนเองให้ตรงกับความต้องการ[4],[9] 3) การตรวจสอบหรือการประเมินผลที่ไม่ครอบคลุม ซึ่งประเมินสมรรถนะด้าน AI ใช้อยู่ในปัจจุบันยังขาดความเป็นระบบและความต่อเนื่อง มีลักษณะกระจัดกระจาย และพึ่งพาการประเมินตนเองเป็นหลักมากกว่าการประเมินเชิงวัดผลที่ชัดเจน ส่งผลให้การวิเคราะห์ช่องว่างทักษะของบุคลากรขาดความแม่นยำ และไม่สามารถนำผลการประเมิน

ไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการวางแผนพัฒนาบุคลากรได้อย่างเหมาะสม ทั้งในระดับรายบุคคลและระดับองค์กร [11],[9]

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนา ระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ โดยพัฒนาระบบจัดเก็บโปรไฟล์สมรรถนะของแต่ละบุคคล จากหลักฐานการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน วิเคราะห์ช่องว่างสมรรถนะ และแนะนำแหล่งการเรียนรู้ เส้นทางการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรให้บรรลุสมรรถนะที่คาดหวัง ระบบดังกล่าวจะช่วยให้มหาวิทยาลัยสามารถพัฒนาบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดเวลาและต้นทุน รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับศักยภาพกำลังคนของสถาบันอุดมศึกษา และสนับสนุนเป้าหมายของประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนาสมรรถนะการใช้ปัญญาประดิษฐ์สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2.2 เพื่อออกแบบกรอบแนวคิดระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

2.3 เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

2.4 เพื่อศึกษาผลการใช้งานระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร บุคลากรสายสนับสนุน กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

3.2 กลุ่มตัวอย่าง บุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จำนวน 50 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรต้น คือ ระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษาด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

3.3.2 ตัวแปรตาม คือ (1) ประสิทธิภาพของระบบ (2) ความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบ (3) ความเหมาะสมของระบบ

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย ใช้เวลาในการวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2568 – ธันวาคม 2569

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

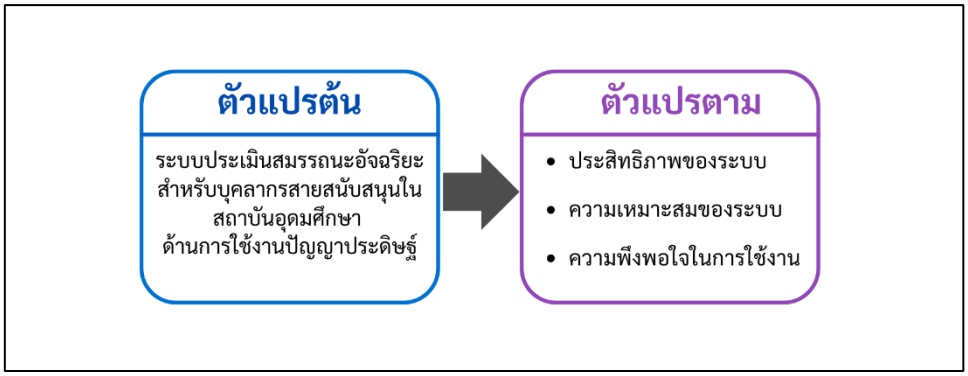
4.1 ได้รูปแบบการประเมินสมรรถนะของบุคลากรสายสนับสนุนด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

4.2 ได้ระบบสำหรับการประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

4.3 ได้ผลของระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยระบบพัฒนาสมรรถนะอัจฉริยะ สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษาด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ มีองค์ประกอบสำคัญ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะ สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษาด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

จากภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยดำเนินการพัฒนาระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะ สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ โดยศึกษาผลลัพธ์ของการใช้งานระบบใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพของระบบ 2) ความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบ และ 3) ความเหมาะสมของระบบ

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะ สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยกำหนดการวิจัย เป็น 4 ระยะ ดังนี้

6.1 ระยะที่ 1 การพัฒนาสมรรถนะการใช้ปัญญาประดิษฐ์สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

6.1.1 การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน ในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ได้แก่ ความรู้ เข้าใจ การประยุกต์ใช้ การประเมินผลลัพธ์ การใช้อย่างมีจริยธรรมในการทำงาน กรอบสมรรถนะ AI แผน นโยบายการพัฒนาบุคลากรด้าน AI ของประเทศและต่างประเทศ จากเอกสาร เว็บไซต์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1.2 จัดทำร่างสมรรถนะด้านการใช้งาน AI สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน

6.1.3 จัดประชุมกลุ่มย่อยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย ผู้แทนผู้บริหาร บุคลากรสายสนับสนุน

6.1.4 ร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้งาน AI สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนสำหรับนำไปประเมิน

6.1.5 การสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลจัดทำแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้งาน AI สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน จากนำแบบประเมินความเหมาะสมไปประเมินความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

6.1.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล นำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้งาน AI ประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยในสถาบันอุดมศึกษา โดยการคัดเลือกวิธีเฉพาะเจาะจง และการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

6.1.7 สรุปผลการประเมินความเหมาะสมสมรรถนะด้านการใช้งาน AI สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน

6.2 ระยะที่ 2 ออกแบบกรอบแนวคิดระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

การดำเนินการวิจัยในระยะนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการออกแบบแนวคิดระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ โดยขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

6.2.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูล รวบรวมเอกสาร ทบทวนทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.2.2 สังเคราะห์ แนวคิด เทคนิค กระบวนการจากเอกสาร ทบทวนทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.2.3 พัฒนากรอบแนวคิดระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

6.2.4 การสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลจัดทำแบบประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ จากนั้นนำแบบประเมินความเหมาะสมไปประเมินความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

6.2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล นำกรอบแนวคิดระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ ประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวนวน 9 ท่าน ซึ่งแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) 5 ระดับ และการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

6.2.6 สรุปผลการประเมินกรอบแนวคิดระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ และปรับปรุงตามคำแนะนของผู้เชี่ยวชาญ

6.3 ระยะที่ 3 ออกแบบและพัฒนาระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

การดำเนินการวิจัยในระยะนี้ ประกอบด้วยการออกแบบสถาปัตยกรรมและการพัฒนาระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ มีขั้นตอนดังนี้

6.3.1 การออกแบบสถาปัตยกรรมระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

หลังจากได้ผลการวิเคราะห์ที่เหมาะสมแล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้มาดำเนินการออกแบบสถาปัตยกรรมระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ โดยขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

6.3.1.1 นำผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ มาร่างแบบสถาปัตยกรรม

6.3.1.2 ออกแบบสถาปัตยกรรมระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

6.3.1.3 การสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล จัดทำแบบประเมินความเหมาะสมของสถาปัตยกรรมระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ จากนั้นนำแบบประเมินความเหมาะสมไปประเมินความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

6.3.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล นำสถาปัตยกรรมระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ ไปประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน ซึ่งแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) 5 ระดับและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

6.3.1.5 การสรุปผลการประเมินของสถาปัตยกรรมระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ และปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

6.3.2 การพัฒนาระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

ดำเนินการพัฒนาระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ ตามทฤษฎีการวิเคราะห์และออกแบบระบบ (Systems Analysis and Design) คือ วงจรการพัฒนาระบบ (Software Development Life Cycle: SDLC) ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา และการปรับปรุง การวิจัยในระยะนี้เป็นการพัฒนาระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ โดยขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

6.3.2.1 ขั้นตอนการพัฒนาระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ ใช้หลักการออกแบบและพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle: SDLC) มี 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1 การศึกษาความต้องการ (Requirement) ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) ขั้นที่ 3 การออกแบบระบบ (System Design) ขั้นที่ 4 การพัฒนาและการติดตั้งระบบ (Implementation) และขั้นที่ 5 ทดสอบและประเมินประสิทธิภาพระบบ (Testing & Evaluation)

ขั้นการทดสอบระบบผู้วิจัยดำเนินการประเมินผลการพัฒนาระบบ โดยใช้รูปแบบการทดสอบแบบกล่องดำ (Black Box Testing) ซึ่งต้องดำเนินการทดสอบการทำงานของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ทำการประเมินประสิทธิภาพของระบบจำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย

ด้านที่ 1 การทดสอบสำหรับการทำงานในแต่ละส่วนย่อย (Unit Test) เพื่อการทดสอบประสิทธิภาพฟังก์ชันการทำงานแต่ละฟังก์ชันของระบบว่าสามารถทำงานได้ถูกต้องครบถ้วนตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เมื่อทดสอบจนมีความถูกต้อง ครบถ้วนแล้ว จึงทดสอบในด้านที่ 2 ต่อไป

ด้านที่ 2 การทดสอบสำหรับการทำงานทั้งหมด (System Test) เพื่อการทดสอบประสิทธิภาพเพื่อหาข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นเมื่อนำระบบย่อยมารวมกันและเป็นการทดสอบการทำงานของแต่ละฟังก์ชันทั้งหมดว่าสามารถทำงานได้ถูกต้องครบถ้วน ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่

ด้านที่ 3 การทดสอบแต่ละหน้าที่ของการทำงาน (Functional Test) เพื่อการทดสอบประสิทธิภาพฟังก์ชันการทำงานในแต่ละฟังก์ชันของแอปพลิเคชันว่าสามารถทำงานได้สอดคล้องกับข้อกำหนดความต้องการระบบงานหรือไม่

ด้านที่ 4 การทดสอบความง่ายที่มีต่อการใช้งานของผู้ใช้งาน (Usability Test) เพื่อการทดสอบประสิทธิภาพความสามารถในการใช้งาน โดยเน้นการพัฒนาระบบที่ใช้งานง่าย (Easy-to-Use) เพื่อช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจของผู้ใช้และเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงาน

ด้านที่ 5 การทดสอบด้านความปลอดภัยของระบบ (Security Test) เพื่อการทดสอบประสิทธิภาพการทำงานของระบบภายใต้สภาพแวดล้อมที่กำหนดเพื่อทำให้เกิดความมั่นใจว่าระบบมีความปลอดภัย

6.3.2.2 การสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล จัดทำแบบประเมินประสิทธิภาพของระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ นำแบบประเมินความเหมาะสมระบบไปประเมินความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

6.3.2.3 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำระบบที่พัฒนาขึ้น นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินประสิทธิภาพ จำนวน 9 ท่าน ซึ่งแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยให้เกณฑ์ระดับ 5 คะแนน

6.3.2.4 สรุปผลการประเมินระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ และปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

6.4 ระยะที่ 4 ศึกษาผลการใช้งานระบบประเมินสมรรถนะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษาด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

หลังจากปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในส่วนของการพัฒนาระบบ ได้ดำเนินการนำระบบไปทดลองใช้และทำการศึกษาผลการประเมินสมรรถนะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษาด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ โดยขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

6.4.1 การสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล จัดทำแบบประเมินผลการใช้งานระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ นำแบบประเมินความเหมาะสมระบบไปประเมินความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

6.4.2 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำระบบที่พัฒนาขึ้น นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น เพื่อสอบถามความคิดเห็นต่อการใช้งานระบบ จำนวน 50 ท่านประเมิน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยให้เกณฑ์ระดับ 5 คะแนน

6.4.3 สรุปผลการประเมินการใช้งานระบบพัฒนาสมรรถนะอัจฉริยะ สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษาด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ และปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ใช้

7. ผลการวิจัย

การวิจัยระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

7.1 การพัฒนาสมรรถนะการใช้ปัญญาประดิษฐ์สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผลจากการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน ในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ประกอบด้วย 4 สมรรถนะหลัก ได้แก่ 1) รู้และเข้าใจ AI (AI Foundational Awareness) 2) ใช้งานและประยุกต์ใช้ AI (Use & Apply AI) 3) ประเมินผลและพัฒนา AI (Evaluate & Create AI) และ 4) การวิจัยและองค์ความรู้ ด้าน AI (AI Research & Publication) โดยกำหนด 3 ระดับเพื่อวัดความรู้ความสามารถ ประกอบด้วย 1)

ระดับพื้นฐาน (Basic) 2) ระดับชำนาญการ (Specialist) และ 3)ระดับเชี่ยวชาญ(Professional) รายละเอียดดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ร่างกรอบสมรรถนะการใช้ปัญญาประดิษฐ์สำหรับบุคคลสายสนับสนุน (AI Competency Framework for Higher Education Support Staff)

จากผลการศึกษาความเหมาะสมของร่างสมรรถนะการใช้ปัญญาประดิษฐ์สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน จากกลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้างาน สังกัดสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จำนวน 7 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ผลการศึกษาความเหมาะสมของกรอบสมรรถนะจากแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Rating Scales) โดยแบ่งระดับความเห็นเป็น 5 ระดับ เกณฑ์การวิเคราะห์ และแปลความเกณฑ์การให้คะแนนของแบบประเมิน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

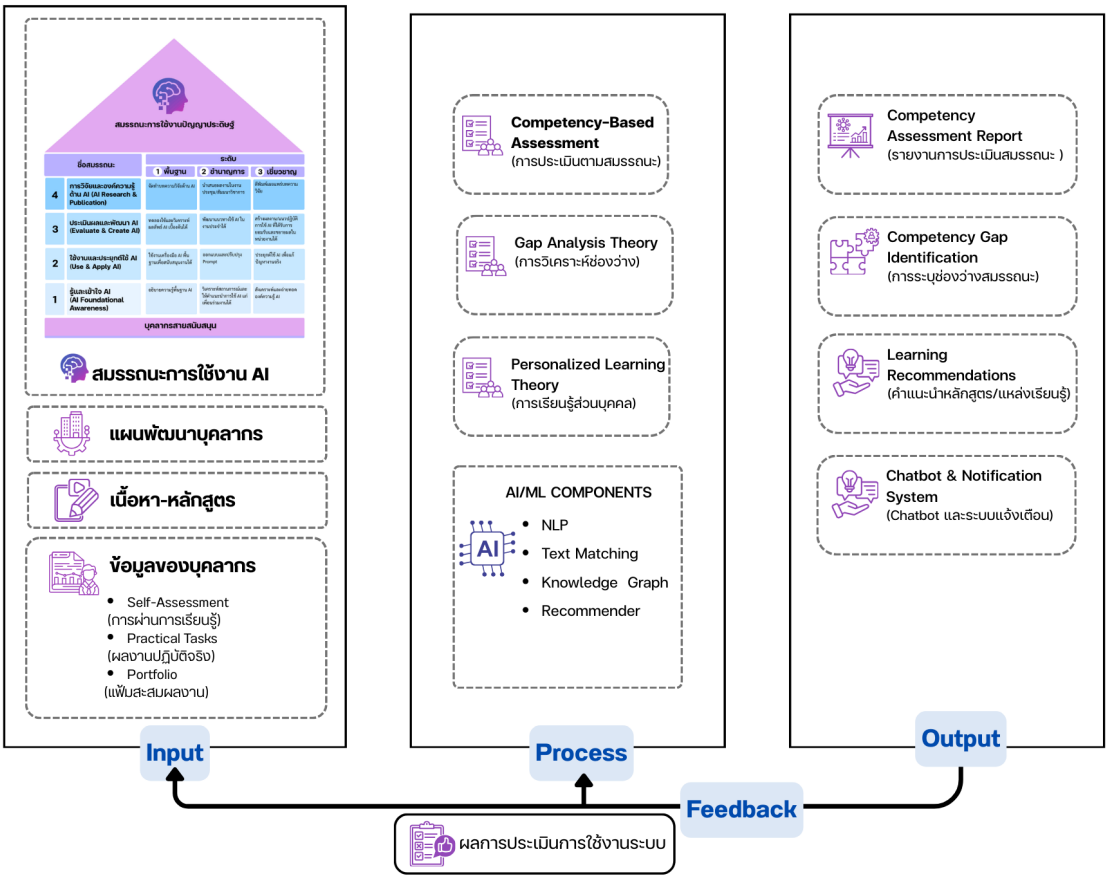
ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความเหมาะสมสมรรถนะการใช้ปัญญาประดิษฐ์สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน

รายการ	$\bar{X}$	SD.	ระดับความเหมาะสม
กลุ่มสมรรถนะ			
1. รู้และเข้าใจ AI (AI Foundational Awareness)	4.29	0.70	มาก
2. ใช้งานและประยุกต์ใช้ AI (Use & Apply AI)	4.29	0.70	มาก
3. ประเมินผลและพัฒนา AI (Evaluate & Create AI)	3.71	0.45	มาก
4. การวิจัยและองค์ความรู้ ด้าน AI (AI Research & Publication)	3.57	0.49	มาก
ค่าเฉลี่ย	**3.96**	**0.68**	**มาก**
การวัดระดับสมรรถนะ			
1. ระดับพื้นฐาน (Basic)	4.43	0.49	มาก
2. ระดับชำนาญการ (Specialist)	4.14	0.64	มาก
3. ระดับเชี่ยวชาญ (Professional)	4.00	0.93	มาก
ค่าเฉลี่ย	**4.19**	**0.73**	**มาก**
สมรรถนะพร้อมเกณฑ์การปฏิบัติตามสมรรถนะในแต่ละระดับ			
1. รู้และเข้าใจ AI (AI Foundational Awareness)			
1.1 พื้นฐาน: อธิบายความรู้พื้นฐาน AI	4.00	0.53	มาก
1.2 ชำนาญการ: วิเคราะห์สถานการณ์และให้คำแนะนำการใช้ AI แก่เพื่อนร่วมงานได้	3.43	0.90	ปานกลาง
1.3 เชี่ยวชาญ: สังเคราะห์และถ่ายทอดองค์ความรู้ AI	3.29	0.70	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	**3.57**	**0.79**	**มาก**
2. ใช้งานและประยุกต์ใช้ AI (Use & Apply AI)			
2.1 พื้นฐาน: ใช้งานเครื่องมือ AI พื้นฐานเพื่อสนับสนุนงานได้	4.57	0.49	มากที่สุด
2.2 ชำนาญการ: ออกแบบและปรับปรุง Prompt	3.57	0.73	มาก
2.3 เชี่ยวชาญ: ประยุกต์ใช้ AI เพื่อแก้ปัญหางานจริง	4.00	0.53	มาก
ค่าเฉลี่ย	**4.05**	**0.72**	**มาก**
3. ประเมินผลและพัฒนา AI (Evaluate & Create AI)			
3.1 พื้นฐาน: ทดลองใช้และวิเคราะห์ผลลัพธ์ AI เบื้องต้นได้	4.14	0.64	มาก
3.2 ชำนาญการ: พัฒนาแนวทางใช้ AI ในงานประจำได้	3.86	0.35	มาก
3.3 เชี่ยวชาญ: สร้างผลงาน/แนวปฏิบัติการใช้ AI ที่ได้รับการยอมรับและขยายผลในหน่วยงานได้	3.57	0.49	มาก
ค่าเฉลี่ย	**3.86**	**0.56**	**มาก**
4. การวิจัยและองค์ความรู้ ด้าน AI (AI Research & Publication)			
4.1 พื้นฐาน: จัดทำบทความวิจัยด้าน AI	3.29	0.45	ปานกลาง
4.2 ชำนาญการ: นำเสนอผลงานในงานประชุม/สัมมนาวิชาการ	3.00	0.53	ปานกลาง
4.3 เชี่ยวชาญ: ตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย	2.71	0.70	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	**3.00**	**0.62**	**ปานกลาง**
โดยรวม	**3.78**	**0.79**	**มาก**

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาความเหมาะสมสมรรถนะการใช้ปัญญาประดิษฐ์สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน พบว่า ความเหมาะสมสมรรถนะโดยรวมอยู่ในระดับดี มาก ($\bar{X}$=3.78, SD.=0.79) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านความเหมาะสมของกลุ่มสมรรถนะ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.96, S.D. = 0.68) และ 2) ด้านความเหมาะสมของการวัดระดับสมรรถนะ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.19, S.D. = 0.73)

เมื่อพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะแต่ละด้าน พบว่า 1) รู้และเข้าใจ AI มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.57, S.D. = 0.79) 2) ใช้งานและประยุกต์ใช้ AI มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.72) 3) ประเมินผลและพัฒนา AI มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = 0.56) และ 4) การวิจัยและองค์ความรู้ด้าน AI มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.00, S.D. = 0.62)

7.2 การออกแบบร่างกรอบแนวคิดระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

ภาพที่ 3 ร่างกรอบแนวคิดระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะ สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

จากภาพที่ 3 ร่างกรอบแนวคิดระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะ สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษาด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

7.2.1 ข้อมูลนำเข้า (Input) ประกอบด้วย

7.2.1.1 สมรรถนะการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ คือเกณฑ์ที่ใช้เป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบการประเมินการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัย โดยแนวคิดการพัฒนากรอบแนวคิดสมรรถนะการใช้ปัญญาประดิษฐ์สำหรับบุคคลสายสนับสนุน ประกอบด้วย 5 ระดับ ประกอบด้วย 1) AI Foundational Awareness (ความรู้พื้นฐาน) 2) Applied AI Skills (ทักษะการใช้งาน) 3) AI Utilization (การใช้งานจริง) 4) AI Research& Publication (การวิจัยและสร้างความรู้) 5) AI Innovation & Leadership (นวัตกรรมและความเป็นผู้นำ) สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังภาพที่ 2

7.2.1.2 แผนการพัฒนาสมรรถนะการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ของหน่วยงาน คือ แผน หรือเส้นทางการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัย

7.2.1.3 ข้อมูลเนื้อหาหรือหลักสูตร เป็นข้อมูลสำหรับการเป็นฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ ที่จะถูกนำไปใช้เป็นคำแนะนำการเรียนรู้

7.2.1.4 ข้อมูลบุคลากร เป็นหลักฐานและข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แบบประเมินตนเอง หลักฐาน/ผลงานการปฏิบัติ แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

7.2.2 กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 4 ส่วยย่อย ได้แก่

7.2.2.1 Competency-Based Assessment (การประเมินตามสมรรถนะ) เป็นส่วนของการประเมินหลักฐาน ข้อมูลของบุคลากร ความรู้ที่มีผ่านเกณฑ์สมรรถนะหรือไม่

7.2.2.2 Gap Analysis Theory (การวิเคราะห์ช่องว่าง) เป็นส่วนของการวิเคราะห์ช่องว่างสมรรถนะว่าตอนนี้อยู่ระดับไหน และยังขาดอะไรเพื่อไปถึงระดับเป้าหมาย

7.2.2.3 Personalized Learning Theory (การเรียนรู้ส่วนบุคคล) เป็นส่วนของการนำผล gap ไปจัดแผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคลให้เหมาะสม

7.2.2.4 AI/ML Components ส่วนนี้จะเป็นเทคโนโลยีที่ใช้ AI และ Machine Learning ในการสนับสนุนการทำงานในแต่ละขั้นตอน

7.2.3 ผลลัพธ์ (Output) เป็นส่วนของผลลัพธ์ของระบบพัฒนาสมรรถนะอัจฉริยะ สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ ประกอบด้วย

7.2.3.1 Competency Assessment Report (รายงานการประเมินสมรรถนะ) เป็นส่วนของรายงานสรุปผลว่าอยู่ระดับไหน ผ่าน/ไม่ผ่านตัวชี้วัดใด พร้อมรายละเอียดประกอบ

7.2.3.2 Competency Gap Identification (การระบุช่องว่างสมรรถนะ) เป็นส่วนสิ่งที่บุคลากรขาด เช่น หัวข้อ ทักษะ หลักฐานที่ยังไม่ครบ เป็นต้น

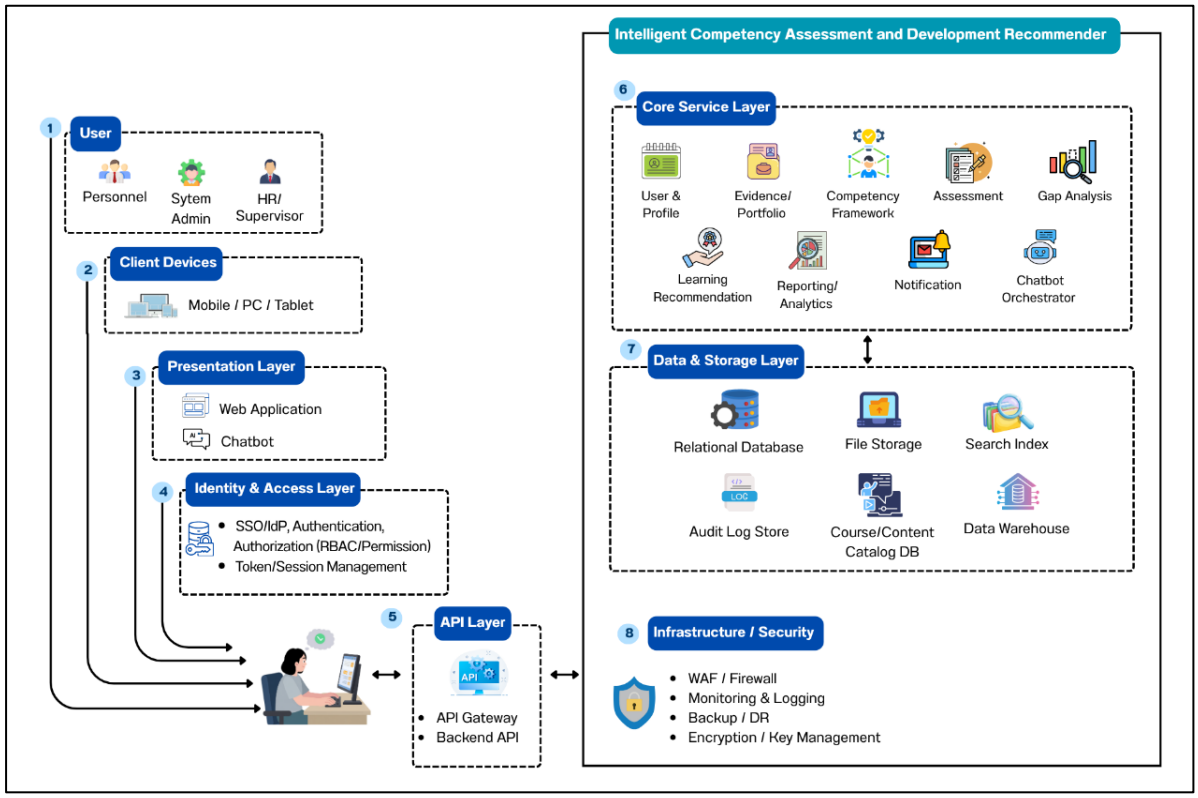
7.2.3.3 Learning Recommendations (คำแนะนำหลักสูตร/แหล่งเรียนรู้) เป็นส่วนการแนะนำการพัฒนาตามแผน คอร์ส บทเรียน กิจกรรม สื่อที่ควรเรียน เป็นต้น เพื่อปิดช่องว่างและไปถึงระดับเป้าหมาย

7.2.3.4 Chatbot & Notification System (Chatbot และระบบแจ้งเตือน) เป็นส่วนนช่วยสื่อสารและติดตาม เช่น เตือนกำหนดส่งหลักฐาน ทำแบบประเมิน ตอบคำถามการยื่นหลักฐาน แนวทางพัฒนา แจ้งผลประเมิน คอร์สที่แนะนำ เป็นต้น

7.2.4 วงจรป้อนกลับ (Feedback) ผลการประเมินการใช้งานระบบ ทำให้ระบบพัฒนาได้ต่อเนื่อง

7.4 การออกแบบสถาปัตยกรรมระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

จากร่างกรอบแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะการใช้ปัญญาประดิษฐ์สำหรับบุคคลสายสนับสนุน (AI Competency Framework for Higher Education Support Staff) ข้างต้น ผู้วิจัยนำมาร่างออกแบบสถาปัตยกรรมระบบพัฒนาสมรรถนะอัจฉริยะ สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ รายละเอียดดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ร่างออกแบบสถาปัตยกรรมระบบพัฒนาสมรรถนะอัจฉริยะ สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์

จากภาพที่ 4 ร่างออกแบบสถาปัตยกรรมระบบพัฒนาสมรรถนะอัจฉริยะ สำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ แบ่งการทำงานออกเป็น 8 ส่วนหลัก โดยในแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

1. ส่วนผู้ใช้งานระบบ (User) คือ กลุ่มของผู้ใช้งานที่ผู้บริหารระบบได้กำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูลภายในระบบ ซึ่งในแต่ละกลุ่มมีสิทธิ์แตกต่างกันตามหน้าที่และคุณลักษณะของผู้ใช้งาน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 บุคลากรสายสนับสนุน (Personnel) คือ ผู้ที่ดำเนินการประเมินสมรรถนะและส่งหลักฐานบนระบบ

1.2 ผู้ดูแลระบบ (Administrator) ทำหน้าที่ดูแลระบบ ประสานงานกับผู้ใช้งาน และรับผิดชอบการพัฒนาระบบให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ฝ่ายบุคคล/หัวหน้าหน่วยงาน (HR/Supervisor) คือ ผู้ที่ดำเนินการเข้าใช้งานระบบเพื่อใช้ติดตามผลการประเมินในภาพรวม ตรวจทานข้อมูล และใช้รายงานเพื่อสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเชิงนโยบาย

2. ส่วนอุปกรณ์ (Client Devices) คือ สมาร์ทดีไวซ์ อุปกรณ์สำหรับเชื่อมต่อระบบประเมินอัจฉริยะ ประกอบด้วย สมาร์ทโฟน (Smartphone) แท็บเล็ต (Tablet) แล็ปท็อป (Laptop) และคอมพิวเตอร์ (Computer)

3. ส่วนประสานกับผู้ใช้ (Presentation Layer) ทำหน้าที่เชื่อมประสานระหว่างผู้ใช้งานระบบกับคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์สื่อสารเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้งานสามารถติดต่อกับโปรแกรมได้ผ่านเว็บแอปพลิเคชัน (Web application) และช่องทาง Chatbot Interface สำหรับการสื่อสารเชิงโต้ตอบ เช่น การอธิบายเกณฑ์ การตอบคำถามระหว่างทำแบบประเมิน และการนำทางไปยังคำแนะนำการพัฒนา เป็นต้น

4. ส่วนการจัดการสิทธิ์การเข้าถึง (Identity & Access Layer) ทำหน้าที่ควบคุมการเข้าถึงระบบให้มีความปลอดภัย โดยมีการดำเนินการหลัก ได้แก่

4.1 การยืนยันตัวตน (Authentication) รองรับการเข้าสู่ระบบผ่านระบบยืนยันตัวตนกลางขององค์กร (SSO/IdP) เพื่อให้ผู้ใช้ใช้บัญชีเดียวและลดความซ้ำซ้อน

4.2 การกำหนดสิทธิ์ (Authorization) ใช้หลักการกำหนดสิทธิ์ตามบทบาท (RBAC) เช่น บุคลากรจะเห็นข้อมูลเฉพาะตนเอง ขณะที่ HR/หัวหน้างานจะเห็นรายงานในขอบเขตที่ได้รับอนุญาต และผู้ดูแลระบบจะเข้าถึงการตั้งค่าระบบได้

4.3 การจัดการโทเคนและเซสชัน (Token/Session Management) เพื่อควบคุมความต่อเนื่องของการใช้งาน ป้องกันการเข้าถึงโดยไม่ได้รับอนุญาต และเพิ่มความมั่นคงปลอดภัยของระบบ

5. ส่วนชั้นบริการเชื่อมต่อ (API Layer) ทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างส่วนหน้าบ้าน (Web/Chatbot) กับส่วนประมวลผลภายในระบบ โดยประกอบด้วย

5.1 API Gateway ทำหน้าที่เป็นจุดรับ–ส่งคำขอจากผู้ใช้ จัดเส้นทางไปยังบริการที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้น และช่วยควบคุมมาตรการความปลอดภัย

5.2 Backend API เป็นบริการหลักสำหรับดำเนินการตามคำขอ เช่น บันทึกข้อมูลแบบประเมิน จัดการไฟล์หลักฐาน เรียกใช้ผลการประเมิน และเรียกใช้ผลคำแนะนำการพัฒนา

6. ส่วนหลักของระบบ (Core Service Layer) เป็นส่วนสำคัญของระบบ มีฟังก์ชันหลัก ดังนี้

6.1 ผู้ใช้และโปรไฟล์ (User & Profile) จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานผู้ใช้และข้อมูลบริบทการทำงานเพื่อใช้ประกอบการประเมินและการแนะนำ

6.2 หลักฐาน/พอร์ตโฟลิโอ (Evidence/Portfolio) รองรับการอัปโหลดหลักฐานและจัดหมวดหมู่ผลงาน

6.3 กรอบสมรรถนะ (Competency Framework) จัดเก็บเกณฑ์สมรรถนะ ตัวชี้วัด และระดับความสามารถที่ใช้เป็นมาตรฐานในการประเมิน

6.4 การประเมิน (Assessment) ประมวลผลคะแนน/ระดับจากแบบประเมิน และสรุปผลตามเกณฑ์ที่กำหนด

6.5 การวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap Analysis) เปรียบเทียบระดับปัจจุบันกับระดับเป้าหมายเพื่อระบุจุดที่ต้องพัฒนาและจัดลำดับความสำคัญ

6.6 การแนะนำการเรียนรู้ (Learning Recommendation) เลือกและเสนอแนะหลักสูตร/เนื้อหา/แผนพัฒนาให้สอดคล้องกับช่องว่างสมรรถนะของผู้ใช้แต่ละราย

6.7 รายงานและการวิเคราะห์ข้อมูล (Reporting/Analytics) สรุปผลทั้งระดับบุคคลและระดับหน่วยงาน เช่น สถิติระดับสมรรถนะ อัตราการผ่าน การกระจายของช่องว่างสมรรถนะ และแนวโน้มการพัฒนา

6.8 การแจ้งเตือน (Notification) ส่งแจ้งเตือนเหตุการณ์สำคัญ เช่น แจ้งครบกำหนดประเมิน แจ้งผลประเมิน แจ้งข้อเสนอแนะเพิ่มเติม หรือแจ้งความคืบหน้าการพัฒนา

6.9 ตัวประสานงานแชตบอท (Chatbot Orchestrator) เชื่อมการทำงานระหว่างแชตบอทกับบริการอื่น ๆ เพื่อให้แชตบอทตอบคำถามตามบริบทและเรียกข้อมูลได้อย่างเหมาะสม

7. ส่วนฐานข้อมูลและการจัดเก็บ (Data & Storage Layer) ทำหน้าที่รองรับการจัดเก็บข้อมูลหลายรูปแบบตามลักษณะการใช้งาน ประกอบด้วย

7.1 ฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (Relational Database) จัดเก็บข้อมูลโครงสร้าง เช่น ข้อมูลผู้ใช้ แบบประเมิน คะแนน ระดับสมรรถนะ และประวัติการประเมิน

7.2 ที่เก็บไฟล์ (File Storage) จัดเก็บไฟล์หลักฐาน/เอกสารประกอบ เพื่อรองรับพอร์ตโฟลิโอของผู้ใช้

7.3 ดัชนีค้นหา (Search Index) สนับสนุนการค้นหาข้อมูลได้รวดเร็ว เช่น ค้นหาหลักฐาน ค้นหาคอร์ส หรือค้นหาข้อมูลตามคำสำคัญ

7.4 คลังบันทึกตรวจสอบ (Audit Log Store) เก็บประวัติการทำรายการของผู้ใช้/ผู้ดูแล เพื่อใช้ตรวจสอบย้อนหลังและสนับสนุนธรรมาภิบาลข้อมูล

7.5 ฐานข้อมูลรายการเนื้อหา/หลักสูตร (Course/Content Catalog DB) เก็บข้อมูลหลักสูตรหรือสื่อการเรียนรู้ที่ระบบใช้ในการแนะนำ

7.6 คลังข้อมูล (Data Warehouse) รวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์เชิงลึกและการทำรายงานเชิงบริหาร

8. ส่วนโครงสร้างพื้นฐานและความปลอดภัย (Infrastructure / Security) ทำหน้าที่สนับสนุนให้ระบบทำงานได้อย่างต่อเนื่องและปลอดภัย ประกอบด้วย

8.1 WAF/Firewall ป้องกันการโจมตีจากภายนอกและควบคุมการเข้าถึงเครือข่าย

8.2 การติดตามและบันทึกระบบ (Monitoring & Logging) เฝ้าระวังประสิทธิภาพ ตรวจจับความผิดปกติ และช่วยวิเคราะห์ปัญหา

8.3 การสำรองและกู้คืน (Backup/Disaster Recovery) สำรองข้อมูลและเตรียมความพร้อมสำหรับการกู้คืนเมื่อเกิดเหตุขัดข้อง

8.4 การเข้ารหัสและการจัดการกุญแจ (Encryption/Key Management) เพิ่มความปลอดภัยของข้อมูลสำคัญ โดยเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลและผลประเมิน

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ สรุปผลได้เป็น 4 ส่วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

การพัฒนากรอบสมรรถนะการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนในการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ โดยกรอบสมรรถนะที่มี 4 สมรรถนะหลัก ได้แก่ 1) รู้และเข้าใจ AI (AI Foundational Awareness) 2) ใช้งานและประยุกต์ใช้ AI (Use & Apply AI) 3) ประเมินผลและพัฒนา AI (Evaluate & Create AI) 4) การวิจัยและองค์ความรู้ด้าน AI (AI Research & Publication) และกำหนดระดับสมรรถนะเพื่อใช้วัดความสามารถ 3 ระดับ คือ ระดับพื้นฐาน (Basic) ระดับชำนาญการ (Specialist) และระดับเชี่ยวชาญ (Professional) โดยร่างสมรรถนะโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก และสามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการประเมินและพัฒนาสมรรถนะการ

ใช้ปัญญาประดิษฐ์ของบุคลากรสายสนับสนุนได้ อย่างไรก็ตาม ด้านการวิจัยและองค์ความรู้ด้าน AI ยังควรได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทภาระงานและบทบาทของบุคลากรสายสนับสนุนมากยิ่งขึ้นเพื่อเพิ่มความเหมาะสมในการนำไปใช้จริง ทั้งนี้ผู้วิจัยจะขยายผลในการศึกษาความเหมาะสมของกรอบสมรรถนะนี้ ไปยังกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่งต่อไป

การออกแบบกรอบแนวคิดระบบประเมินสมรรถนะอัจฉริยะ สำหรับการออกแบบกรอบแนวคิดเชิงระบบตามแนวทาง Input–Process–Output–Feedback โดยกำหนดข้อมูลนำเข้าอย่างเป็นระบบ ได้แก่ (1) กรอบสมรรถนะ (2) แผนพัฒนาบุคลากร (3) ฐานข้อมูลหลักสูตร/แหล่งเรียนรู้ และ (4) ข้อมูล/หลักฐานของบุคลากร (แบบประเมินตนเอง แฟ้มสะสมงาน หลักฐานการปฏิบัติงาน) ด้านกระบวนการประกอบด้วย 4 กลไกหลัก คือ Competency-Based Assessment, Gap Analysis, Personalized Learning และ AI/ML Components และกำหนดผลลัพธ์ชัดเจน ได้แก่ รายงานผลการประเมิน การระบุช่องว่างสมรรถนะ คำแนะนำการเรียนรู้ และระบบ Chatbot/Notification เพื่อการติดตามอย่างต่อเนื่อง และระบบมีการปรับปรุงตามผู้ใช้งานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยผลการดำเนินงานวิจัยของระยะนี้อยู่ระหว่างการประเมินผลและพัฒนาต่อไป

การออกแบบและพัฒนาสถาปัตยกรรมระบบ สำหรับการออกแบบสถาปัตยกรรมระบบประกอบด้วย 8 ชั้นการทำงาน ครอบคลุมตั้งแต่ผู้ใช้งาน อุปกรณ์ ชั้นนำเสนอผล การยืนยันตัวตนและกำหนดสิทธิ์ (SSO/RBAC/Token) ชั้น API (Gateway/Backend) ชั้นบริการหลัก (โปรไฟล์ หลักฐาน กรอบสมรรถนะ การประเมิน Gap การแนะนำ รายงาน การแจ้งเตือน และ Chatbot orchestrator) ชั้นข้อมูล (DB/Storage/Search/Audit/Warehouse) และโครงสร้างพื้นฐานความปลอดภัย (WAF/Monitoring/Backup/Encryption) ทำให้ระบบมีความพร้อมต่อการใช้งานจริง ขยายผล และรองรับธรรมาภิบาลข้อมูล โดยผลการดำเนินงานวิจัยของระยะนี้อยู่ระหว่างการประเมินผลและพัฒนาต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

[1] N. Zary, “AI Literacy Framework (ALiF): A Comprehensive Approach to Developing AI Competencies in Educational and Healthcare Settings,” Mar. 17, 2025. doi: 10.20944/preprints202503.1188.v1.

[2] คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580)*. ประกาศใน *ราชกิจจานุเบกษา*. [ออนไลน์], สืบค้นจาก https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF (13 กรกฎาคม 2568).

[3] กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). *แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ. 2565–2570)*. [ออนไลน์], สืบค้นจาก https://www.ai.in.th/wp-content/uploads/2022/12/20220726-AI.pdf (10 กรกฎาคม 2568).

[4] C. Negură, “A Knowledge Space for the Upskilling of Management Professionals in the Domain of Artificial Intelligence,” *Proceedings of the International Conference on Business Excellence*, vol. 19, no. 1, pp. 3571–3582, Jul. 2025, doi: 10.2478/picbe-2025-0272.

[5] T. Butler, A. Espinoza-Limón, and S. Seppälä, “Towards a Capability Assessment Model for the Comprehension and Adoption of AI in Organisations.” [Online]. Available: https://github.com/tgbutler/AI-Capability-Assessment-

[6] N. Zary, “AI Literacy Framework (ALiF): A Comprehensive Approach to Developing AI Competencies in Educational and Healthcare Settings,” Mar. 18, 2025. doi: 10.20944/preprints202503.1188.v2.

[7] K. K. Voruganti, “Competency Planning & Building for the Organization’s Future Requirements,” *Journal of Artificial Intelligence, Machine Learning and Data Science*, vol. 1, no. 1, pp. 144–147, Jan. 2024, doi: 10.51219/JAIMLD/kiran-kumar-voruganti/51.

[8] A. MAMATOV, “Improving The Process of Developing Management Personnel Competencies Through Artificial Intelligence,” *American Journal of Economics and Business Management*, vol. 8, no. 1, pp. 33–44, Jan. 2025, doi: 10.31150/ajebm.v8i1.3200.

[9] C. Dal Ponte, N. English, K. Lyons, and E. A. Oliveira, “Scaffolding GenAI Literacy and Fluency at Scale: A Practical Self-Assessment Framework for Personalised Learning PREPRINT,” 2025.

[10] B. Moya *et al.*, “Academic Integrity and Artificial Intelligence in Higher Education (HE) Contexts: A Rapid Scoping Review,” *Canadian Perspectives on Academic Integrity*, vol. 7, no. 3, Mar. 2024, doi: 10.55016/ojs/cpai.v7i3.78123.

[11] C.-S. Ang, “Developing AI literacy in healthcare education: bridging the gap in competency assessment,” *Discover Education*, vol. 4, no. 1, p. 372, Sep. 2025, doi: 10.1007/s44217-025-00812-z.

การพัฒนาแบบจำลองเชิงการจำลองเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากภัยพิบัติและการกู้คืนสถานีฐานในเครือข่ายโทรคมนาคม

A Simulation-Based Approach for Modeling Disaster Impact and BTS Recovery in Telecommunication Networks

นายชานนทร์ คงศรี

นักศึกษาระดับปริญญาเอกภาคสมทบ

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

เครือข่ายโทรคมนาคมมีบทบาทสำคัญต่อการสื่อสาร เปรียบดังปัจจัยที่ห้าในปัจจุบัน และการบริหารจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินเมื่อเกิดภัยพิบัติ เช่น แผ่นดินไหวหรือเหตุการณ์วิกฤตขนาดใหญ่ โครงสร้างพื้นฐานของเครือข่าย โดยเฉพาะสถานีฐาน (Base Transceiver Station: BTS) อาจได้รับความเสียหาย ส่งผลให้การสื่อสารหยุดชะงักและกระทบต่อความปลอดภัยของประชาชน การมีระบบที่สามารถจำลองผลกระทบจากภัยพิบัติและสนับสนุนการตัดสินใจในการกู้คืนเครือข่ายอย่างเป็นระบบจึงมีความจำเป็นเพื่อประเมินและลดผลกระทบดังกล่าว

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา ระบบจำลองเครือข่ายโทรคมนาคม (Network Simulation System) ที่สามารถจำลองการทำงานของโครงข่ายได้ทั้งในสภาวะปกติและสภาวะวิกฤต ระบบจำลองถูกออกแบบในลักษณะเชิงโมดูล ประกอบด้วยโมดูลนำเข้าข้อมูลพารามิเตอร์เครือข่าย เช่น โครงสร้าง BTS แบนด์วิดท์ ปริมาณการใช้งานข้อมูล และเส้นทางใยแก้วนำแสง โมดูลการจำลองผลกระทบจากภัยพิบัติ และโมดูลการแสดงผลลัพธ์ของการจำลอง

จุดเด่นของงานวิจัยคือการศึกษาและเปรียบเทียบแขนงของปัญญาประดิษฐ์ ได้แก่ Machine Learning, Deep Learning และ Reinforcement Learning เพื่อคัดเลือกแขนง AI ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการใช้เป็นกลไกตัดสินใจในการเลือกกลยุทธ์การกู้คืน BTS ภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากร นอกจากนี้ ยังมีการประเมินความเหมาะสมของโมดูลดังกล่าวผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อยืนยันความสมเหตุสมผลและความเป็นไปได้ในการนำไปประยุกต์ใช้จริง

คำสำคัญ Network Simulation, Disaster Impact Modeling, BTS Recovery Strategy, Artificial Intelligence for Network Recovery, Resilient Telecommunication Networks

1. บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบัน ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านสถาปัตยกรรม เทคโนโลยี และความต้องการใช้งานที่หลากหลาย การออกแบบระบบเครือข่ายจึงไม่ใช่เพียงการกำหนดโครงสร้างทางเทคนิคเท่านั้น แต่ต้องอาศัยการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ การพิจารณาข้อจำกัดด้านทรัพยากร และการตัดสินใจเชิงวิศวกรรมอย่างรอบคอบ งานวิจัยจำนวนมากได้เสนอแนวทางการทำให้กระบวนการออกแบบและบริหารจัดการเครือข่ายเป็นอัตโนมัติและอัจฉริยะมากขึ้น โดยอาศัยปัญญาประดิษฐ์ ระบบอัตโนมัติ และแนวคิดเครือข่ายแบบอิงเจตนา (Intent-Based Networking) เพื่อช่วยลดภาระของมนุษย์และเพิ่มประสิทธิภาพของระบบเครือข่าย [4], [5], [10]

โครงข่ายโทรคมนาคมมีบทบาทสำคัญต่อการสื่อสาร การประสานงานด้านความมั่นคง และการบริหารจัดการสถานการณ์ฉุกเฉิน อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดภัยพิบัติ เช่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม หรือเหตุการณ์รุนแรงขนาดใหญ่ โครงสร้างพื้นฐานของเครือข่าย โดยเฉพาะสถานีฐาน (Base Transceiver Station: BTS) และเส้นทางสื่อสารหลัก อาจได้รับความเสียหาย ส่งผลให้การให้บริการหยุดชะงักและลดประสิทธิภาพการสื่อสารในช่วงเวลาวิกฤต การออกแบบระบบที่สามารถจำลองผลกระทบของภัยพิบัติต่อโครงข่ายและสนับสนุนการตัดสินใจในการกู้คืนเครือข่ายอย่างเป็นระบบจึงเป็นประเด็นสำคัญในงานวิจัยด้านเครือข่ายสมัยใหม่ งานวิจัยด้าน Network Simulation ได้พัฒนาเครื่องมือและกรอบแนวคิดสำหรับการจำลองโครงข่ายสื่อสาร เช่น ns-3 และ OMNeT++ ซึ่งช่วยให้สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของโครงข่ายภายใต้เงื่อนไขต่างๆ ได้อย่างยืดหยุ่น [1]–[4] อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่เน้นการจำลองประสิทธิภาพเชิงเทคนิคในสภาวะปกติ มากกว่าการวิเคราะห์ผลกระทบจากภัยพิบัติและกระบวนการฟื้นฟูเครือข่ายในบริบทของสภาวะวิกฤต ในด้าน Disaster Impact Modeling มีการเสนอกรอบการวิเคราะห์ความเสียหายของโครงสร้างพื้นฐานและการประเมินความเสี่ยงจากเหตุการณ์รุนแรง [5]–[8] ซึ่งช่วยให้เข้าใจรูปแบบความเสียหายและความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นกับโครงข่าย อย่างไรก็ตาม การบูรณาการโมเดลดังกล่าวเข้ากับระบบจำลองเครือข่ายแบบครบวงจรยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะการเชื่อมโยงผลกระทบกับกระบวนการตัดสินใจด้านการกู้คืนสถานีฐาน

สำหรับ BTS Recovery Strategy งานวิจัยที่ผ่านมาได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูเครือข่ายภายใต้สถานการณ์ภัยพิบัติ เช่น การใช้สถานีฐานเคลื่อนที่ การจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ และการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด [9]–[12] อย่างไรก็ตาม แนวทางส่วนใหญ่ยังอาศัยกฎเชิงฮิวริสติกหรือการกำหนดลำดับแบบตายตัว ซึ่งอาจไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งในช่วงหลัง การประยุกต์ใช้ Artificial Intelligence (AI) ในการบริหารจัดการเครือข่ายได้รับความสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้ Machine Learning และ

Reinforcement Learning เพื่อเพิ่มความสามารถในการปรับตัวและการตัดสินใจแบบอัตโนมัติ [13]–[16] แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับกรอบของเครือข่ายที่มีความยืดหยุ่น (Resilient Telecommunication Networks) ซึ่งเน้นความสามารถในการคงอยู่และฟื้นฟูหลังเหตุการณ์รุนแรง [17]–[20] อย่างไรก็ตาม ยังขาดงานวิจัยที่บูรณาการการจำลองผลกระทบจากภัยพิบัติ การเลือกกลยุทธ์การกู้คืน BTS ด้วย AI และการประเมินประสิทธิภาพของการกู้คืนไว้ในระบบเดียวกัน

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงเสนอ แนวทางเชิงการจำลองสำหรับการสร้างแบบจำลองผลกระทบจากภัยพิบัติและการกู้คืน BTS ในเครือข่ายโทรคมนาคม โดยพัฒนาระบบจำลองที่สามารถวิเคราะห์ทั้งสภาวะปกติและสภาวะวิกฤต พร้อมทั้งศึกษาและเปรียบเทียบแขนงของ AI เพื่อคัดเลือกแนวทางที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการตัดสินใจในการกู้คืนสถานีฐาน ผลลัพธ์ที่ได้คาดว่าจะช่วยสนับสนุนการวางแผนฟื้นฟูโครงข่ายโทรคมนาคมในสถานการณ์ฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนาและออกแบบระบบจำลองเครือข่ายโทรคมนาคม (Network Simulation System)

2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์แขนงของปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการประยุกต์ใช้ในโมดูลการเลือกกลยุทธ์การกู้คืนสถานีฐาน (BTS Recovery Strategy)

2.3 เพื่อประเมินความเหมาะสมและความสมเหตุสมผลของโมดูลการกู้คืน BTS ที่ใช้ AI ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

3. ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนาและศึกษาระบบจำลองเครือข่ายโทรคมนาคมเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากภัยพิบัติและการกู้คืนสถานีฐาน (Base Transceiver Station: BTS) ภายใต้เงื่อนไขของสถานการณ์วิกฤต โดยกำหนดขอบเขตของการวิจัยในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 งานวิจัยนี้ครอบคลุมการจำลองโครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในระดับโครงสร้างพื้นฐาน โดยพิจารณาองค์ประกอบหลัก ได้แก่ โหนดเครือข่าย สถานีฐาน BTS โครงข่ายใยแก้วนำแสง (Fiber Optic Network) และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้ ระบบจำลองจะรองรับการวิเคราะห์การทำงานของเครือข่ายทั้งในสภาวะปกติและสภาวะวิกฤต เช่น แผ่นดินไหว ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อ BTS หรือเส้นทางสื่อสารบางส่วน ขอบเขตของการวิจัยจะไม่ครอบคลุมถึงการออกแบบ

ฮาร์ดแวร์จริงของ BTS หรือการติดตั้งอุปกรณ์ในพื้นที่จริง แต่จะมุ่งเน้นการวิเคราะห์เชิงแบบจำลอง (Simulation-Based Analysis)

3.2 ขอบเขตด้านเทคโนโลยี

งานวิจัยนี้จำกัดขอบเขตการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในส่วนของ การเลือกกลยุทธ์การกู้คืน BTS เท่านั้น โดยศึกษาและเปรียบเทียบแขนงของ AI จำนวนสามแขนง ได้แก่ Machine Learning, Deep Learning และ Reinforcement Learning เพื่อคัดเลือกแขนงที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการตัดสินใจในสถานการณ์วิกฤต งานวิจัยจะไม่ครอบคลุมการพัฒนาโมเดล AI เชิงลึกในระดับอัลกอริทึมเชิงคณิตศาสตร์ แต่จะมุ่งเน้นการออกแบบกรอบการประยุกต์ใช้ AI ในระบบจำลอง

3.3 ขอบเขตด้านการประเมินผล

การประเมินผลในงานวิจัยนี้มุ่งเน้นการประเมินประสิทธิภาพของระบบจำลองและโมดูลการกู้คืน BTS โดยใช้ตัวชี้วัดด้านเครือข่าย เช่น ระยะเวลาในการกู้คืน (Mean Time to Recovery: MTTR) ระดับการฟื้นฟูความครอบคลุมของเครือข่าย และความต่อเนื่องของการให้บริการ นอกจากนี้ ยังมีการประเมินความเหมาะสมและความสมเหตุสมผลของโมดูลการกู้คืน BTS ที่ใช้ AI ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ (Expert Validation) โดยไม่ครอบคลุมการทดสอบกับเครือข่ายจริงหรือผู้ใช้งานจริงในภาคสนาม

4. ขอบเขตด้านพื้นที่และข้อมูล

การจำลองในงานวิจัยนี้เป็นการจำลองเชิงแนวคิดและเชิงโครงสร้าง (Conceptual and Structural Simulation) โดยมุ่งเน้นการออกแบบกรอบการทำงานของระบบจำลองเครือข่ายโทรคมนาคมภายใต้สถานการณ์ภัยพิบัติ การวิจัยไม่ได้อ้างอิงพื้นที่จริงของผู้ให้บริการรายใดรายหนึ่งและไม่ใช้ข้อมูลเชิงพาณิชย์ที่มีความอ่อนไหว ทั้งนี้ ข้อมูลที่ใช้ในการจำลองประกอบด้วยข้อมูลสมมติ (Synthetic Data) และข้อมูลอ้างอิงจากเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง เช่น โครงสร้าง BTS ทั่วไป ลักษณะโครงข่ายใยแก้วนำแสง และรูปแบบผลกระทบจากภัยพิบัติในงานวิจัยที่ผ่านมา

4.1 ประชากร (Population)

ประชากรของการวิจัยในส่วนของการประเมินเชิงผู้เชี่ยวชาญ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านเครือข่ายโทรคมนาคม วิศวกรรมสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ และปัญญาประดิษฐ์ ที่มีประสบการณ์ด้านการออกแบบ บริหารจัดการ หรือวิเคราะห์โครงข่ายโทรคมนาคม โดยเฉพาะในบริบทของความทนทานของเครือข่าย (Network Resilience) หรือการจัดการเหตุขัดข้อง (Network Failure Management)

4.2 กลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญ (Expert Sample)

กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์

4.2.1 มีประสบการณ์ทำงานด้านเครือข่ายโทรคมนาคมไม่น้อยกว่า 5–10 ปี

4.2.2 มีผลงานวิจัยหรือประสบการณ์ด้าน AI หรือ Network Optimization

4.2.3 มีบทบาทในการออกแบบหรือบริหารจัดการระบบเครือข่ายจริง

จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการประเมินกรอบแนวคิดและโมดูลการกู้คืน BTS อยู่ในช่วง 3–7 คน ซึ่งเหมาะสมกับการประเมินเชิงคุณภาพและการคำนวณดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC)

4.3 ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ในการจำลองระบบและการประเมินโมดูลการกู้คืน BTS งานวิจัยนี้กำหนดตัวแปรดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables)

- ประเภทและระดับความรุนแรงของภัยพิบัติ
- จำนวนและตำแหน่งของ BTS ที่ได้รับผลกระทบ
- ปริมาณทรัพยากรที่ใช้ในการกู้คืน (ทีมช่าง, อุปกรณ์, Mobile BTS)
- แขนงของ AI ที่ใช้ในการตัดสินใจ (ML, DL, RL)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

- ระยะเวลาเฉลี่ยในการกู้คืน (Mean Time to Recovery: MTTR)
- อัตราการฟื้นฟูความครอบคลุมของเครือข่าย (Coverage Restoration Rate)
- ความต่อเนื่องของการให้บริการ (Service Availability)
- ประสิทธิภาพเชิงเปรียบเทียบของกลยุทธ์การกู้คืน

ตัวแปรดังกล่าวถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของระบบจำลองและใช้ประกอบการประเมินความเหมาะสมของโมดูลการกู้คืน BTS ที่ใช้ AI ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

4. ประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับ

งานวิจัยนี้คาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์เชิงวิชาการและเชิงประยุกต์ โดยเฉพาะในส่วนของการศึกษา วิเคราะห์ และคัดเลือกแขนงของปัญญาประดิษฐ์ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการประยุกต์ใช้ใน

โมดูลการกู้คืนสถานีฐาน (BTS Recovery Strategy) ภายใต้ระบบจำลองเครือข่ายโทรคมนาคมในสถานการณ์วิกฤต

4.1 งานวิจัยจะช่วยสร้างองค์ความรู้เชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับศักยภาพของแขนง AI หลัก ได้แก่ Machine Learning, Deep Learning และ Reinforcement Learning ในบริบทของการตัดสินใจด้านการกู้คืนโครงข่ายโทรคมนาคม ซึ่งปัจจุบันงานวิจัยจำนวนมากมักศึกษา AI ในบริบทของการเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายทั่วไป แต่ยังขาดการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับความเหมาะสมของแต่ละแขนงภายใต้เงื่อนไขของภัยพิบัติและข้อจำกัดด้านทรัพยากร งานวิจัยนี้จึงมีส่วนช่วยเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว โดยนำเสนอเกณฑ์การประเมินและการจัดลำดับความเหมาะสมของ AI อย่างเป็นระบบ

4.2 ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับการออกแบบโมดูลการกู้คืน BTS ในระบบจำลองเครือข่ายให้มีความชาญฉลาดและสามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์จริง การระบุแขนง AI ที่เหมาะสมที่สุดจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดลำดับความสำคัญของการกู้คืน การจัดสรรทรัพยากร และการลดระยะเวลาในการฟื้นฟูเครือข่าย ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความต่อเนื่องของการให้บริการและความปลอดภัยของผู้ใช้งานในภาวะฉุกเฉิน

4.3 งานวิจัยจะช่วยพัฒนากรอบแนวคิดสำหรับการประเมินความสมเหตุสมผลของการนำ AI ไปประยุกต์ใช้ในงานด้านโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ (Critical Infrastructure) ผ่านกระบวนการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ (Expert Validation) ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับระบบอัจฉริยะและโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล

ผลลัพธ์จากการคัดเลือกและจัดอันดับแขนง AI ที่เหมาะสมที่สุดจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาระบบจำลองเครือข่ายในอนาคต และสามารถนำไปต่อยอดในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ด้านความยืดหยุ่นของเครือข่าย (Network Resilience Planning) ในระดับองค์กรหรือระดับประเทศได้อย่างมีหลักการและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

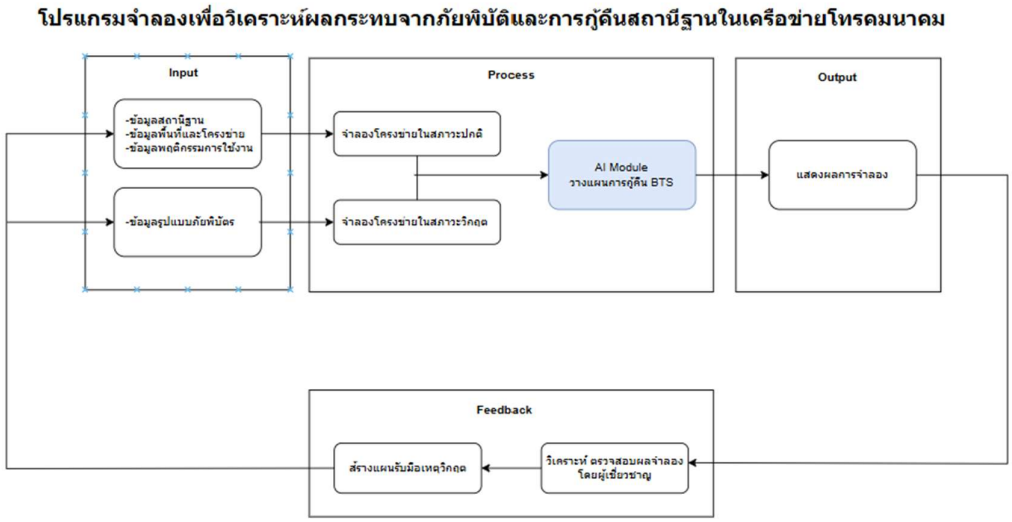

Fig 1. โครงสร้างแบบจำลองเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากภัยพิบัติและการกู้คืนสถานีฐานในเครือข่ายโทรคมนาคม

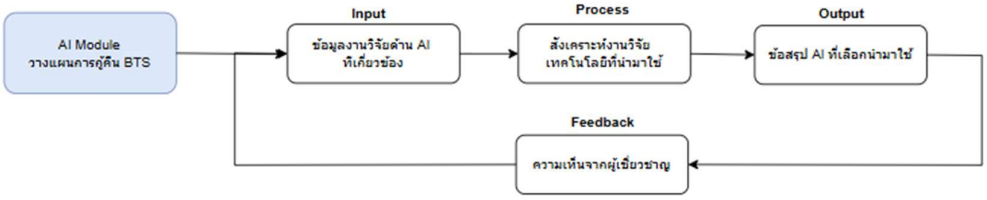

Fig 2. กรอบแนวคิดการวิจัย การศึกษาเทคโนโลยี AI และการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 ศึกษาและวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนแรกของการดำเนินการวิจัยคือการศึกษาและวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) เพื่อสร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีและเชิงเทคนิคสำหรับการพัฒนาระบบจำลอง Network Simulation ที่รองรับการจำลองผลกระทบจากภัยพิบัติและกระบวนการกู้คืนสถานีฐาน (BTS Recovery) อย่างเหมาะสม การทบทวนวรรณกรรมครอบคลุม 5 กลุ่มหัวข้อหลัก ได้แก่ (1) Crisis Network Simulation (2) BTS Failure and Recovery Modeling (3) Resilient Network Architecture (4) Emergency Communication Restoration และ (5) Network Recovery Performance Metrics

การสืบค้นเอกสารดำเนินการผ่านฐานข้อมูลวิชาการที่ได้รับการยอมรับ เช่น IEEE Xplore, ScienceDirect และ SpringerLink โดยคัดเลือกบทความวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจำลองเครือข่ายในสภาวะวิกฤต การออกแบบโครงข่ายที่มีความทนทาน (Resilience) และการประยุกต์ใช้ AI ในการเพิ่มประสิทธิภาพการกู้คืนโครงข่าย ในขั้นตอนการวิเคราะห์ ผู้วิจัยทำการจัดหมวดหมู่แนวทางที่พบในวรรณกรรมออกเป็น 3 มิติสำคัญ ได้แก่

1.มิติการจำลองโครงข่าย (Simulation Modeling Techniques) เช่น Discrete Event Simulation, Graph-based Modeling และ Digital Twin

2.มิติการประเมินความทนทานและการฟื้นฟู (Resilience and Recovery Modeling) เช่น การวัด Time to Recovery, Connectivity Ratio และ Service Availability

3.มิติการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการตัดสินใจ (AI-based Optimization and Decision Support)

นอกจากนี้ ยังมีการวิเคราะห์ช่องว่างขององค์ความรู้ (Research Gap Analysis) พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการวิเคราะห์ความเสียหายหรือการออกแบบโครงสร้างเครือข่ายเชิงทฤษฎี แต่ยังขาดการบูรณาการโมดูล AI ที่สามารถเลือกกลยุทธ์การกู้คืน BTS แบบอัตโนมัติภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากรและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงแบบพลวัต ผลลัพธ์จากขั้นตอนนี้คือกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการที่ใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบ High-Level View (HLV) ของระบบจำลอง และเป็นฐานข้อมูลเชิงเหตุผลสำหรับการคัดเลือกแขนง AI ที่เหมาะสมที่สุดในขั้นตอนถัดไป

6.2 การสังเคราะห์เทคโนโลยีและกลุ่มงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Literature Review) ครอบคลุมหัวข้อ Crisis Network Simulation, BTS Failure Modeling, Resilient Network Architecture, Emergency Restoration และ AI-based Network Optimization โดยคัดเลือกงานวิจัยจากฐานข้อมูลวิชาการที่ได้รับการยอมรับ เช่น IEEE Xplore, ScienceDirect และ Springer การสังเคราะห์จะจัดกลุ่มเทคโนโลยีออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่

1. เทคโนโลยีการจำลองเครือข่าย (เช่น Discrete Event Simulation, Digital Twin, NS-3)

2. แบบจำลองความทนทานของเครือข่าย (Resilience Modeling)

3. เทคโนโลยี AI สำหรับการตัดสินใจ

จากนั้นจึงวิเคราะห์เปรียบเทียบจุดเด่น จุดจำกัด และความเหมาะสมต่อการประยุกต์ใช้ในบริบทการกู้คืน BTS โดยพิจารณาปัจจัยด้านความแม่นยำ ความสามารถในการประมวลผลแบบ Real-time ความซับซ้อนเชิงคำนวณ และความสามารถในการขยายระบบ (Scalability) ผลลัพธ์จากขั้นตอนนี้จะได้ชุดองค์ความรู้เชิงสังเคราะห์ที่ใช้กำหนด High-Level View (HLV) ของ Feature การจำลองภัยพิบัติและการกู้คืน BTS พร้อมกำหนดเกณฑ์สำหรับการคัดเลือก AI ในขั้นตอนถัดไป

6.3 การคัดเลือกเทคโนโลยี AI และการ Benchmark ให้คะแนน

ขั้นตอนนี้มุ่งเน้นการคัดเลือกแขนง AI ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับโมดูล “AI Module วางแผนการกู้คืน BTS” โดยกำหนดให้เปรียบเทียบ 3 แขนงหลัก ได้แก่

1. Machine Learning (ML) – สำหรับการพยากรณ์ความเสียหายและคาดการณ์ผลกระทบ
2. Deep Learning (DL) – สำหรับวิเคราะห์รูปแบบข้อมูลเชิงซับซ้อน
3. Reinforcement Learning (RL) – สำหรับการตัดสินใจเชิงลำดับขั้นภายใต้สภาวะไม่แน่นอน

กำหนดเกณฑ์ Benchmark ประกอบด้วย

1. ความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟู (Optimization Efficiency)
2. ความเร็วในการตัดสินใจ (Decision Speed)
3. ความสามารถในการเรียนรู้จากสถานการณ์ใหม่ (Adaptability)
4. ความแม่นยำในการคาดการณ์ผลลัพธ์
5. ความเหมาะสมต่อการประยุกต์ในระบบจำลอง

แต่ละแขนงจะได้รับคะแนนในรูปแบบ Multi-Criteria Decision Analysis (MCDA) หรือ Weighted Scoring Model โดยให้น้ำหนักตามความสำคัญของเกณฑ์ จากการวิเคราะห์เชิงแนวคิดคาดว่า Reinforcement Learning จะมีความเหมาะสมสูงสุด เนื่องจากสามารถเรียนรู้กลยุทธ์การกู้คืนที่เหมาะสมที่สุดภายใต้ทรัพยากรจำกัดและเงื่อนไขเปลี่ยนแปลง ผลลัพธ์ขั้นตอนนี้คือ ข้อสรุปเชิงเหตุผลว่าควรเลือก AI แขนงใดเป็นแกนหลักของ Feature พร้อมคะแนนเปรียบเทียบอย่างเป็นระบบ

6.3 การคัดเลือกเทคโนโลยี AI และการ Benchmark ให้คะแนน

ขั้นตอนสุดท้ายคือการประเมินความเหมาะสมของโครงสร้าง Feature และการเลือก AI ผ่านการสำรวจผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบ AI และ ผู้เชี่ยวชาญด้านเครือข่ายโทรคมนาคม

ใช้แบบสอบถาม Likert Scale 5 ระดับ เพื่อประเมินความเหมาะสมของ

1. โครงสร้างโมดูล Network Simulation
2. ความสมเหตุสมผลของเกณฑ์ Benchmark
3. ความเหมาะสมของ AI ที่ได้รับการคัดเลือก
4. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อยืนยันความตรงเชิงเนื้อหา นอกจากนี้ยังเปิดให้ผู้เชี่ยวชาญเสนอข้อคิดเห็นเชิงคุณภาพ (Qualitative Feedback) เพื่อนำมาปรับปรุง HLV ของระบบ ผลลัพธ์ขั้นตอนนี้จะยืนยันว่าการเลือก AI และโครงสร้าง Feature มีความเหมาะสมเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ

7. สรุปแนวคิดการวิจัย

แนวคิดหลักในการพัฒนาระบบจำลองโครงข่ายโทรคมนาคมที่สามารถวิเคราะห์ผลกระทบจากภัยพิบัติและสนับสนุนการตัดสินใจเลือกแนวทางการกู้คืนสถานีฐาน (BTS) ได้อย่างเหมาะสม โดยบูรณาการแนวคิดด้าน Crisis Network Simulation, Resilient Network Architecture และ AI-based Optimization เข้าไว้ด้วยกัน

จากการสังเคราห์งานวิจัยด้านการจำลองเครือข่ายในภาวะวิกฤต พบว่าการใช้ simulation-based modeling ช่วยให้สามารถประเมินผลกระทบเชิงโครงสร้างและการให้บริการได้อย่างเป็นระบบ [1]–[4] โดยเฉพาะในกรณีแผ่นดินไหวหรือโครงข่ายล่มบางส่วน ซึ่งส่งผลให้ node สำคัญ เช่น BTS หรือ backbone link สูญเสียการทำงาน โดยงานด้าน BTS Failure Modeling ยังชี้ให้เห็นว่าความเสียหายของสถานีฐานมีลักษณะเป็น network cascade และต้องวิเคราะห์ร่วมกับ traffic redistribution [5]–[8] ในเชิงสถาปัตยกรรม งานวิจัยด้าน Resilient Network Architecture เสนอแนวคิด redundancy, diversity routing และ adaptive reconfiguration เพื่อเพิ่มความสามารถในการฟื้นตัว [9]–[12] ขณะเดียวกัน งานด้าน Emergency Communication Restoration ได้เน้น

การจัดลำดับความสำคัญของโหนด (Node Prioritization) และการจัดสรรทรัพยากรกู้คืนอย่างเหมาะสมภายใต้ข้อจำกัดด้านเวลาและพลังงาน [13]–[16]

แนวคิดของงานวิจัยนี้จึงเสนอการพัฒนา Network Simulation Framework ที่ประกอบด้วย 4 โมดูลหลัก ได้แก่

1. โมดูลนำเข้าพารามิเตอร์โครงข่าย (Topology, Traffic, BTS Structure),
2. โมดูลจำลองเหตุการณ์ภัยพิบัติ,
3. โมดูล AI สำหรับเลือกกลยุทธ์กู้คืน BTS ที่เหมาะสมที่สุด,
4. โมดูลแสดงผลลัพธ์และตัวชี้วัดประสิทธิภาพ

ในส่วน AI งานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์และคัดเลือก 3 แขนงหลัก ได้แก่ Machine Learning, Reinforcement Learning และ Optimization-based AI เพื่อประเมินความเหมาะสมในการเลือก recovery strategy ภายใต้ข้อจำกัดทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับงานด้าน network recovery optimization [17]–[19] การประเมินผลระบบจะอาศัยตัวชี้วัดด้าน Network Recovery Performance เช่น Service Availability, Mean Time to Recovery (MTTR), Coverage Restoration Ratio และ Resilience Index ตามแนวคิดการวัดความทนทานของโครงข่าย [20]

โดยสรุป งานวิจัยนี้นำเสนอกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยง Disaster Impact Modeling, BTS Failure Analysis และ AI-driven Recovery Optimization เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อสร้างระบบจำลองที่สามารถประเมินและเลือกแนวทางกู้คืน BTS ได้อย่างมีเหตุผล โปร่งใส และตรวจสอบได้ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการออกแบบโครงข่ายโทรคมนาคมที่มีความทนทานต่อภัยพิบัติในอนาคต

8. เอกสารอ้างอิง

[1] Sterbenz, J. P. G., Hutchison, D., Çetinkaya, E. K., Jabbar, A., Rohrer, J. P., Schöller, M., & Smith, P. (2010). Resilience and survivability in communication networks: Strategies, principles, and survey of disciplines. Computer Networks, 54(8), 1245–1265.

[2] Neumayer, S., Zussman, G., & Modiano, E. (2012). Quality of resilience as a network reliability characterization tool. IEEE Communications Magazine, 50(4), 130–137.

[3] Ouyang, M. (2014). Review on modeling and simulation of interdependent critical infrastructure systems. Reliability Engineering & System Safety, 121, 43–60.

[4] Buldyrev, S. V., Parshani, R., Paul, G., Stanley, H. E., & Havlin, S. (2010). Catastrophic cascade of failures in interdependent networks. Nature, 464(7291), 1025–1028.

[5] Iyer, S., Killingback, T., Sundaram, B., & Wang, Z. (2003). Attack robustness and centrality of complex networks. PLoS ONE, 8(4), e59613.

[6] Johansson, J., & Hassel, H. (2010). An approach for modelling interdependent infrastructures in the context of vulnerability analysis. Reliability Engineering & System Safety, 95(12), 1335–1344.

[7] Cavdar, C., & Alagoz, F. (2014). Risk-based planning and deployment of heterogeneous wireless networks. Computer Networks, 72, 215–229.

[8] Di Puglia Pugliese, L., Castellano, C., & Pastor-Satorras, R. (2016). Traffic-driven epidemic spreading in finite-size scale-free networks. Physical Review E, 93(6), 062316.

[9] Medhi, D., & Ramasamy, K. (2017). Network routing: Algorithms, protocols, and architectures (2nd ed.). Morgan Kaufmann.

[10] Alderson, D. L., Brown, G. G., Carlyle, W. M., & Wood, R. K. (2011). Assessing and improving operational resilience of critical infrastructures and other systems. European Journal of Operational Research, 208(1), 1–11.

[11] Zhang, Y., Wang, L., & Sun, W. (2019). Adaptive network reconfiguration for resilient communication systems. IEEE Access, 7, 123456–123468.

[12] Shaikh, F. K., & Zeadally, S. (2016). Energy harvesting in wireless sensor networks: A comprehensive review. Renewable and Sustainable Energy Reviews, 55, 1041–1054.

[13] Waharte, S., & Trigoni, N. (2010). Supporting search and rescue operations with UAVs. International Conference on Emerging Security Technologies, 142–147.

[14] Erdelj, M., & Natalizio, E. (2016). UAV-assisted disaster management: Applications and open issues. IEEE International Conference on Computing, Networking and Communications, 1–5.

[15] Lee, K., Lee, S., Yi, Y., Rhee, I., & Chong, S. (2010). Mobile data offloading: How much can WiFi deliver? IEEE/ACM Transactions on Networking, 21(2), 536–550.

[16] Tabbane, S. (2015). Disaster recovery planning in mobile communication networks. International Journal of Critical Infrastructure Protection, 9, 30–41.

[17] Sutton, R. S., & Barto, A. G. (2018). Reinforcement learning: An introduction (2nd ed.). MIT Press.

[18] Mao, H., Netravali, R., & Alizadeh, M. (2017). Neural adaptive video streaming with reinforcement learning. ACM SIGCOMM Computer Communication Review, 47(4), 197–210.

[19] Xu, Y., Liu, F., Jin, H., & Vasilakos, A. V. (2018). Resource allocation for disaster recovery in wireless networks: A reinforcement learning approach. IEEE Transactions on Network and Service Management, 15(3), 1234–1247.

[20] Bruneau, M., Chang, S. E., Eguchi, R. T., Lee, G. C., O'Rourke, T. D., Reinhorn, A. M., Shinozuka, M., Tierney, K., Wallace, W. A., & von Winterfeldt, D. (2003). A framework to quantitatively assess and enhance the seismic resilience of communities. Earthquake Spectra, 19(4), 733–752.

การพัฒนาระบบอัจฉริยะเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะสีไทยและแนะนำการประยุกต์ใช้ตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์

A Framework for an Intelligent Thai Color Analysis and Recommendation System based on Aesthetic Perception Theory for Creative Design

มโน โพธิ์ดิถี

นักศึกษาระดับปริญญาเอก

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะและพัฒนากรอบแนวคิดระบบอัจฉริยะเพื่อแนะนำการประยุกต์ใช้สีไทยตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพัฒนา บูรณาการองค์ความรู้ระหว่างฐานข้อมูลสีไทย (Thai Tone) และสุนทรียศาสตร์เชิงคำนวณ เพื่อยกระดับมรดกทางวัฒนธรรมสู่ข้อมูลดิจิทัลที่ได้มาตรฐานสากล กรอบแนวคิดประกอบด้วย 3 ส่วนหลักคือ ปัจจัยนำเข้าจากฐานข้อมูลสีไทยและคตินิยมทางวัฒนธรรม กระบวนการประมวลผลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีการเรียนรู้เชิงลึกเพื่อวัดค่าสุนทรียภาพตามหลักการความลื่นไหลทางปัญญา ทฤษฎีความพึงพอใจเชิงนิเวศ และอารมณ์ความรู้สึกของสี และส่วนผลลัพธ์ที่เป็นระบบสนับสนุนการตัดสินใจในการแนะนำคู่สีที่เหมาะสม เครื่องมือวิจัยผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะและการออกแบบจำนวน 5 คน และทดสอบความพึงพอใจกับบุคลากรด้านศิลปกรรมจำนวน 30 คน ผลการวิจัยสอดคล้องกับประสิทธิภาพของระบบอัจฉริยะสามารถวิเคราะห์และจำแนกคุณลักษณะสีไทยได้อย่างแม่นยำ พร้อมทั้งสามารถแนะนำการใช้คู่สีที่สร้างการรับรู้สุนทรียภาพได้อย่างลื่นไหลและสอดคล้องกับประสบการณ์ธรรมชาติของมนุษย์ นอกจากนี้ระบบการป้อนข้อมูลย้อนกลับจากผู้เชี่ยวชาญยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้อัลกอริทึมสามารถเรียนรู้รสนิยมความงามที่ร่วมสมัยได้ดียิ่งขึ้น ประโยชน์ของการวิจัยช่วยลดข้อจำกัดในการใช้สัญชาตญาณส่วนบุคคลในการเลือกใช้สีไทย เสริมสร้างศักยภาพให้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และอนุรักษ์อัตลักษณ์สีไทยให้อยู่อย่างยั่งยืนในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล

คำสำคัญ สุนทรียศาสตร์ ความลื่นไหลทางปัญญา ความพึงพอใจเชิงนิเวศ อารมณ์ของสี

1. บทนำ (TH SarabunPSK, 16 pt. ตัวหนา)

เทคโนโลยีดิจิทัลมีเดียถูกพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสร้างสรรค์ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สามารถนำมาใช้เพื่อยกระดับมรดกทางวัฒนธรรมได้และเป็นประเด็นทางสังคมที่ได้รับความสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะการจัดการข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมของสีที่ทำหน้าที่สื่อสารและสร้างการรับรู้ให้วัฒนธรรมมนุษย์มีความโดดเด่นชัดเจน (Eva Heller, 2009)[1] ความหมายและความสำคัญของสีถูกอธิบายผ่านแนวคิดทฤษฎีการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ (Rolf Reber, 2004)[2] และสีเป็นองค์ประกอบศิลปะที่สำคัญในการดึงดูดการมองเห็น สร้างความรู้สึกน่าสนใจ และสื่ออารมณ์สุนทรีย์ได้ดีที่สุด (Stephen Westland, 2007)[3] สีในวัฒนธรรมไทยเรียกว่า “สีไทย” หรือ “THAI TONE” มีรากฐานมาจากคตินิยมเชิงสัญลักษณ์ที่มาจากธรรมชาติ การสร้างสรรค์ผลงานในศิลปวัฒนธรรมของไทยจึงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ดังนั้น เพื่อให้สีไทยสามารถอยู่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมการสร้างสรรค์ศิลปะ และสร้างการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์ด้วยเอกลักษณ์เฉพาะของสีไทยให้ร่วมสมัยด้วยมาตรฐานด้านสุนทรยศาสตร์แบบสากล (ไพโรจน์ พิทยเมธี, 2559)[4]

ปัญหาสำคัญคือ การประยุกต์ใช้สีไทยของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะและการออกแบบ ยังขาดความเข้าใจในบริบทของสีไทย เพราะสีไทยมีเอกลักษณ์โดดเด่น มีที่มาจากจิตรกรรมฝาผนัง งานประณีตศิลป์ และคตินิยมเชิงสัญลักษณ์ของไทยโบราณ สีไทยจึงมีความซับซ้อนในการจับคู่สีตามหลักการออกแบบตามทฤษฎีสีทั่วไป[4] การใช้สีไทยในงานออกแบบศิลปะสร้างสรรค์ตามหลักการศิลปะสากลยังคงมีข้อจำกัดเนื่องจากขาดกลไกในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงสุนทรียศาสตร์ที่ชัดเจนทั้งด้านตรรกะและการคำนวณค่าสีในแบบสากล (KyoungHee Son et al., 2015; Zhonghua Jiang et al., 2025)[5][6] ทำให้การประยุกต์ใช้สีไทยตามหลักสุนทรียศาสตร์ไม่สามารถสื่อสารด้านสุนทรีย์ได้เท่าที่ควร และไม่สามารถสร้างการรับรู้ด้านคุณค่าและความสำคัญของสีไทยได้ นอกจากนี้ กระบวนการวิเคราะห์และแนะนำสีจะใช้สัญชาตญาณส่วนบุคคลมากกว่าการใช้ฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ (Martin Solli, 2008) [7] ส่งผลให้การประยุกต์ใช้สีไทยมีความคลาดเคลื่อนจากอัตลักษณ์สีไทย ดังนั้น การพัฒนาระบบอัจฉริยะมาสนับสนุนและแนะนำการประยุกต์ใช้สีไทยจะส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทย เสริมสร้างมรดกทางวัฒนธรรม ยกระดับเรื่องสีไทยให้เป็นวัตถุดิบที่ถูกจัดระเบียบ จัดระบบข้อมูลเชิงปัญญาของไทยด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Lev Manovich, 2016) [8]

หากไม่มีการพัฒนาระบบอัจฉริยะและแนะนำการประยุกต์ใช้สีไทยผ่านเทคนิคด้านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ อาจจะส่งผลให้องค์ความรู้เรื่องสีไทยถูกแทนที่ด้วยสีมาตราฐานตะวันตกเท่านั้น และไม่เกิดการตระหนักรู้ถึงคุณค่าด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติไทยเท่าที่ควร[4][5][6][8]

การวิจัยนี้จะนำเสนอกรอบแนวคิดการพัฒนาระบบอัจฉริยะเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะสีไทยและแนะนำการการประยุกต์ใช้ โดยการนำทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์มาแปลงเป็นข้อมูลเชิงคำนวณ (Computational Data) ศึกษาแนวคิดด้านสุนทรียศาสตร์เชิงคำนวณ (Computational Aesthetics) ซึ่งความงามสามารถวัดผลและจัดระเบียบข้อมูลได้ผ่านการวิเคราะห์คุณลักษณะของภาพ (Ritendra Datta, 2006; Yihang Bo, 2018)[9][10] ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญในการสร้างกรอบแนวคิดเชิงคำนวณ (Computational Framework) เพื่อเป็นฐานในการวางระบบให้คำแนะนำสนับสนุนการตัดสินใจอัจฉริยะ (IDSS) เพื่อประยุกต์ใช้อัตลักษณ์สีไทยตามทฤษฎีสุนทรียศาสตร์

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะสีไทยและแนะนำการประยุกต์ใช้ตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์

2.2 เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดระบบอัจฉริยะเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะสีไทยและแนะนำการประยุกต์ใช้ตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์

2.3 เพื่อพัฒนาระบบอัจฉริยะเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะสีไทยและแนะนำการประยุกต์ใช้ตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์

2.4 เพื่อศึกษาผลการใช้งานระบบอัจฉริยะเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะสีไทยและแนะนำการประยุกต์ใช้ตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร คือ นักออกแบบ นักออกแบบนิเทศศิลป์ นักศิลปะ บุคคลที่สนใจในเรื่องศิลปะและการออกแบบ บุคคลที่มีความต้องการใช้งานโทนสีเพื่อออกแบบตกแต่งอาคารสถานที่ หรือบุคคลที่ต้องการแนวทางการใช้สีเพื่อตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ เช่น เสื้อผ้า ของตกแต่งบ้าน เป็นต้น

3.2 กลุ่มตัวอย่าง มี 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มตัวอย่างที่ 1 นักออกแบบ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะและการออกแบบ เป็นบุคลากรของอาชีวศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องสาขาวิชาศิลปกรรม และมีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 5 คน โดยการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

เพื่อใช้ในการร่วมกันประเมินกรอบแนวคิดระบบอัจฉริยะเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะสีไทยและแนะนำการประยุกต์ใช้ตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ ว่ามีค่าความสอดคล้องและความตรงของเนื้อหา

กลุ่มตัวอย่างที่ 2) บุคลากรของอาชีวศึกษาด้านศิลปะและการออกแบบ หรือมีความเกี่ยวข้องสาขาวิชาศิลปกรรม โดยการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลความพึงพอใจที่มีต่อระบบอัจฉริยะเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะสีไทยและแนะนำการประยุกต์ใช้ตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ จำนวน 30 คน

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรอิสระ คือ

1) ระบบอัจฉริยะเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะสีไทย ประกอบด้วย 2 หลักการดังนี้

1.1) ระบบการวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นค่าสีในรูปแบบดิจิทัล [5][6]

1.2) ระบบการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสีในรูปแบบดิจิทัลกราฟิกให้ผลลัพธ์เป็นคุณลักษณะสีไทยโดยใช้ฐานข้อมูลสีไทย (THAI TONE) [4] และให้ผลลัพธ์ค่าสีนั้นเป็นไปตามบริบททางวัฒนธรรม [8]

2) ระบบอัจฉริยะเพื่อแนะนำการประยุกต์ใช้สีไทยตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ (Shuai He, et al. 2023) [11] ประกอบด้วย 3 หลักการ ดังนี้

2.1) ทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ที่ลื่นไหล (Fluency) ที่สนับสนุนด้านความสัมพันธ์ของสีกับงานทัศนศิลป์ ทั้งความลื่นไหลทางการรับรู้มองเห็น ลื่นไหลทางแนวคิดปัญญา[2]

2.2) ทฤษฎีความพึงพอใจเชิงนิเวศ (Ecological Valance Theory - EVT) ที่สนับสนุนการรับรู้ด้านการสร้างประสบการณ์ของสีที่มีต่อวัตถุในธรรมชาติ (Karen B. Schloss & Stephen E. Palmer, 2011) [12]

2.3) ทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ด้านอารมณ์และความรู้สึกของสี (Color Emotion and Preference) (Li-Chen Ou, 2004; Angela Wright, 2009) [13][14]

3.3.2 ตัวแปรตาม คือ

1) ประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบอัจฉริยะเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะสีไทย ประกอบด้วย

1.1) ค่าความแม่นยำในการแปลงข้อมูลให้เป็นค่าสีดิจิทัล

1.2) ค่าความแม่นยำของระบบที่ระบุผลลัพธ์จากข้อมูลค่าสีดิจิทัลกราฟิกได้ตรงตามฐานข้อมูลสีไทย และบริบททางวัฒนธรรม

2) ประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบอัจฉริยะเพื่อแนะนำการประยุกต์ใช้สีไทยตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ ประกอบด้วย

2.1) ระดับความพึงพอใจตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ ได้แก่

2.1.1 ทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ที่ลื่นไหล (Fluency) [2]

2.1.2 ทฤษฎีความพึงพอใจเชิงนิเวศ (EVT) [12]

2.1.3 ทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ด้านอารมณ์และความรู้สึกของสี [13][14]

2.2) ระดับความพึงพอใจในการแนะนำการประยุกต์ใช้ โดยคิดเป็นค่าของประสิทธิภาพของผลลัพธ์ในการสนับสนุนการตัดสินใจเลือกใช้สีไทยสำหรับงานออกแบบนิเทศศิลป์ การตกแต่งอาคารสถานที่ หรือการเลือกผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย คาดว่าจะดำเนินงานประมาณ 12 เดือน

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ด้านวิชาการและการอนุรักษณ์ กล่าวคือ ได้กรอบแนวคิดต้นแบบที่ใช้ทุนทางวัฒนธรรมของไทยนั่นคือ การประยุกต์ใช้สีไทยมาจัดระบบข้อมูลเชิงคำนวณ (Computational Data) แล้วนำมาเชื่อมโยงกับทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์แล้วสามารถจัดระบบด้วยกระบวนการทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดียได้ [8]

4.2 ด้านการออกแบบและอุตสาหกรรมศิลป์ กล่าวคือ ได้ระบบสนับสนุนการตัดสินใจที่จะช่วยให้การประยุกต์ใช้สีไทยเป็นเรื่องง่ายและนำไปใช้งานได้อย่างถูกต้องสวยงามตามหลักความกลมกลืนของสี (Color Harmony) และสอดคล้องกับทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ที่เป็นศาสตร์การรับรู้เข้าถึงความงามที่เป็นสากล และช่วยลดเวลาประหยัดทรัพยากรในการทดลองประยุกต์ใช้สี [5]

4.3 ด้านจิตวิทยาการรับรู้ด้านสุนทรียศาสตร์ กล่าวคือ ได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างระบบมาตราฐานการประยุกต์ใช้สีไทย และสนับสนุนการใช้สีเพื่อสื่อสารความหมาย กระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกต่อผู้รับสารอย่างมีนัยสำคัญ ตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ด้านอารมณ์และความรู้สึกของสีของ Li-Chen Ou (2004) [13] และ Angela Wright (2009) [14] และช่วยยกระดับสีไทยที่เป็นบริบททางวัฒนธรรมของไทยบูรณาการกับงานออกแบบและอุตสาหกรรมศิลป์ให้มีมาตราฐานระดับสากลได้ [4][8]

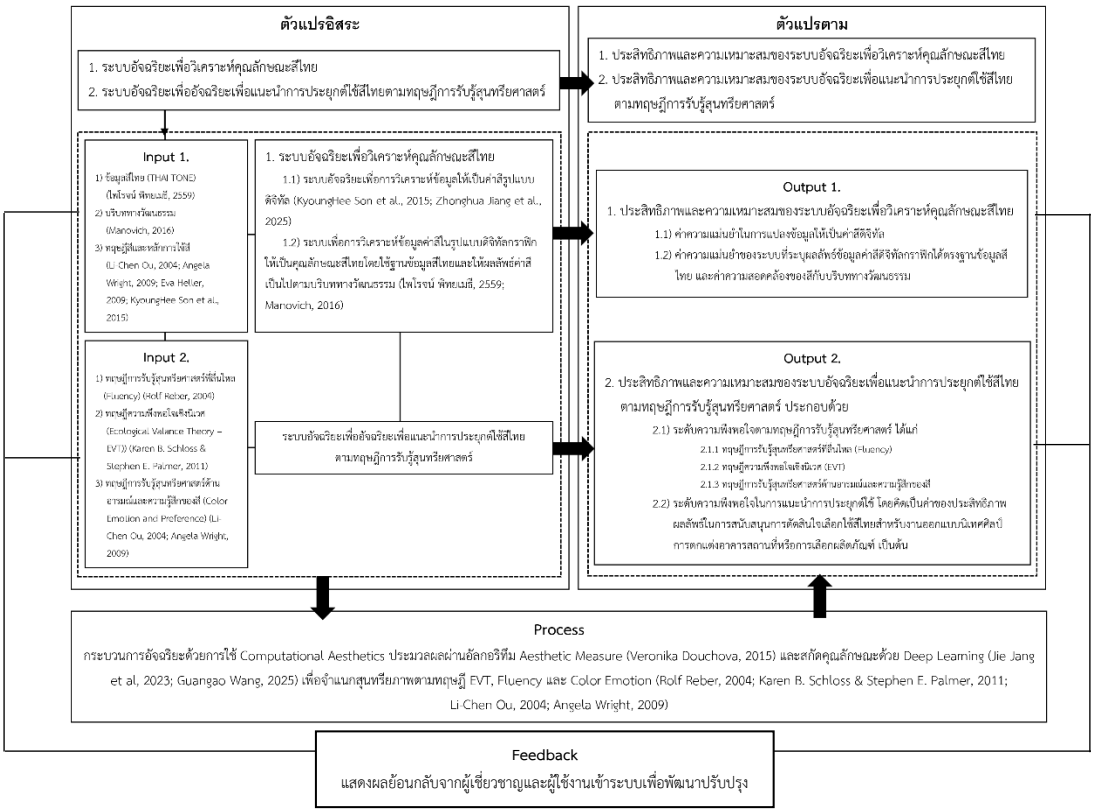
5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดโดยบูรณาการ 3 องค์ประกอบหลัก เพื่อเชื่อมโยงระหว่างคุณลักษณะด้านทัศนศิลป์ และ การตอบสนองด้านสุนทรียศาสตร์ ดังนี้

5.1 จัดระบบข้อมูลให้เป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ชุดข้อมูลสีไทย (Thai Tone) ที่ระบุค่าสีมาตรฐานเป็นดิจิทัล และบริบททางวัฒนธรรม [4][8] ร่วมกับทฤษฎีสีและหลักการใช้สี [13][14][1][5]

5.2 ออกแบบและพัฒนากระบวนการอัจฉริยะ (Process) ด้วยการใช้ระบบประมวลผลเชิงสุนทรียศาสตร์ Computational Aesthetics ประมวลผลผ่านอัลกอริทึม และเพื่อวัดผลความสวยงามด้วยหลัก Aesthetic Measure (Veronika Douchova, 2015) [15] และวิเคราะห์คุณลักษณะสีไทยด้วย Deep Learning (Jang, J., & Lee, S. 2023; Guangao Wang, 2025) [16][17] เพื่อ จำแนกประเภทความรู้สึกของคู่สีเชื่อมโยงกับการรับรู้ด้านสุนทรียภาพตามทฤษฎี EVT, Fluency และ Color Emotion) [2][12][13][14]

5.3 ผลลัพธ์จากการวัดประเมิน 1) ประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบอัจฉริยะเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะสีไทย และ 2) ประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบอัจฉริยะเพื่อแนะนำการประยุกต์ใช้สีไทยตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ โดยมีระดับความพึงพอใจตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ ได้แก่ ทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ที่ลื่นไหล (Fluency) ของ Rolf Reber (2004)[2] ทฤษฎีความพึงพอใจเชิงนิเวศ (EVT) ของ Karen B. Schloss & Stephen E. Palmer (2011) [12] และทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ด้านอารมณ์และความรู้สึกของสีของ Li-Chen Ou (2004) [13] และ Angela Wright (2009) [14]

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาระบบอัจฉริยะเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะสีไทยและแนะนำการประยุกต์ใช้ตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพัฒนา (Developmental Research) โดยมีกระบวนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

6.1 ขั้นการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล

1) รวบรวมค่าสีไทยจากฐานข้อมูลสีไทย (THAI TONE) ของ ไพโรจน์ พิทยเมธี (2559) [4] มาเป็นฐานข้อมูลสีที่เป็นค่าดิจิทัลที่แม่นยำ และสร้างข้อมูลบริบทวัฒนธรรมเชื่อมโยงกับหลักการใช้สีในงานศิลปะและการออกแบบ

2) ศึกษาและวิเคราะห์งานวิจัยด้านสุนทรียศาสตร์เชิงภาพ (Aesthetic Quality Assessment) เช่น งานของ Maedeh Daryanavard Chounchenani (2025) [18] เพื่อกำหนดเกณฑ์การวัดผล (Metrics) ในการให้คะแนนความงามของสี เป็นต้น

6.2 ขั้นการพัฒนากรอบแนวคิดเชิงคำนวณ

1) ออกแบบอัลกอริทึมโดยใช้แนวคิด Genetic Algorithm ของ Zhonghua Jiang (2025) [6] เพื่อทำการปรับปรุงค่าความกลมกลืนของสีให้เหมาะสมกับโจทย์การออกแบบที่หลากหลาย

2) สร้างแบบจำลองการรับรู้อารมณ์ของสีโดยอ้างอิงจากฐานข้อมูลการรับรู้สากลของ Karen B. Schloss และ Stephen E. Palmer (2011) [12]

6.3 ขั้นการทดสอบและประเมินผล

1) ใช้การประเมินเชิงคุณภาพและปริมาณ เพื่อวัดประสิทธิภาพของระบบในการแนะนำการประยุกต์ใช้สีไทยตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ว่าสอดคล้องกับรสนิยมสุนทรีย์ของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ตามแนวทางการศึกษาของ Kiyohito Iigaya (2021) [19] และ ธณฤษภ์ ทิพย์วารี (2568) [20]

2) นำกรอบแนวคิดนี้ไปสร้างตัวต้นแบบจำลอง (Prototype) และทดสอบกับกลุ่มเสมือนกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ประเมินคุณภาพ ปรับปรุงพัฒนา ตรวจสอบคุณภาพอีกครั้งแล้วนำไปทดสอบใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ 2 เพื่อวัดระดับความพึงพอใจ

7. สรุปแนวคิดการวิจัย

จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาระบบอัจฉริยะเพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะสีไทยและแนะนำการประยุกต์ใช้ตามทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ พบว่าการพัฒนาระบบอัจฉริยะสำหรับสีไทยไม่ได้เป็นแค่การแปลงข้อมูลให้เป็นค่ารหัสสีดิจิทัล แต่เป็นการสร้างระบบสนับสนุนทางสุนทรียศาสตร์ด้วยการสีไทย ประกอบด้วย 3 ประเด็นสำคัญดังนี้

7.1 การบูรณาการค่าสีดิจิทัลเข้ากับบริบทเชิงสัญลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของไทย เพื่อให้ระบบอัจฉริยะและปัญญาประดิษฐ์เข้าใจว่าสีแต่ละเฉดมีน้ำหนักทางวัฒนธรรมที่ต่างกัน [8]

7.2 การใช้ทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ที่ลื่นไหล (Fluency) ของ Rolf Reber (2004) [2] ทฤษฎีความพึงพอใจเชิงนิเวศ (EVT) ของ Karen B. Schloss & Stephen E. Palmer (2011) [12] และทฤษฎีการรับรู้สุนทรียศาสตร์ด้านอารมณ์และความรู้สึกของสีของ Li-Chen Ou (2004) [13] และ Angela Wright (2009) [14] ที่เป็นการคัดเลือกคู่สีและแนะนำการประยุกต์ใช้สีไทย โดยระบบอัจฉริยะและปัญญาประดิษฐ์จะทำหน้าที่คำนวณว่าคู่สีใดที่มนุษย์จะประมวลผลได้ลื่นไหลที่สุดและเชื่อมโยงกับสุนทรียภาพในธรรมชาติได้ดีที่สุด

7.3 การประเมินประสิทธิภาพของระบบอัจฉริยะนี้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) จะมีความสำคัญมากในการพัฒนาระบบอัจฉริยะและปัญญาประดิษฐ์ เพราะ AI จะเรียนรู้จากรสนิยมของ

ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และเพื่อปรับปรุงและให้ผลลัพธ์มีแนวโน้มสนองตอบต่อความต้องการของกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ให้มากที่สุด ด้วยการจัดระบบข้อมูลอัลกอริทึมให้แนะนำการประยุกต์ใช้สีไทยที่ร่วมสมัยและเสริมสร้างการรับรู้ด้านสุนทรียศาสตร์แบบสากลได้

9. เอกสารอ้างอิง

[1] Heller, E. (2009). Psychology of Color: How Colors Act on Sentiments and Reason.

[2] Reber, R., et al. (2004). Processing fluency and aesthetic pleasure: Is beauty in the perceiver's processing experience? Personality and Social Psychology Review.

[3] Westland, S., et al. (2007). Colour harmony. Coloration Technology.

[4] ไพโรจน์ พิทยเมธี. (2559). การสร้างประสบการณ์ทางสุนทรียะจากสีไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร.

[5] Son, Sophie & Oh, Seo Young & Kim, Yongkwan & Choi, Hayan & Bae, Seok-Hyung & Hwang, Ganguk. (2015). Color Sommelier: Interactive Color Recommendation System Based on Community-Generated Color Palettes. 95-96.

[6] Jiang, Z., et al. (2025). Cultural Heritage Color Regeneration: Interactive Genetic Algorithm Optimization Based on Color Network and Harmony Models. MDPI Applied Sciences.

[7] Solli, M., & Lenz, R. (2008). Color emotions for image classification and retrieval. IEEE.

[8] Manovich, Lev. (2016). The Science of Culture? Social Computing, Digital‰Humanities and Cultural Analytics. Journal of Cultural Analytics. 10.22148/16.004.

[9] Datta, R., et al. (2006). Studying aesthetics in photographic images using a computational approach. European Conference on Computer Vision (ECCV).

[10] Bo, Y., Yu, J., & Zhang, K. (2018). Computational aesthetics and applications. Communications in Information and Systems.

[11] He, L., et al. (2023). Thinking Image Color Aesthetics Assessment: Models, Datasets and Benchmarks. International Conference on Computer Vision (ICCV).

[12] Schloss, K. B., & Palmer, S. E. (2011). Aesthetic response to color combinations: Ecological valence and perceived harmony. Attention, Perception, & Psychophysics.

[13] Ou, Li-Chen & Luo, Ming & Woodcock, Andrée & Wright, Angela. (2004). A study of colour emotion and colour preference. Part I: Colour emotions for single colours. Color Research & Application. 29. 232 - 240. 10.1002/col.20010.

[14] Wright, Angela. (2009). The Colour Affects System of Colour Psychology. 10.13140/2.1.4246.0489.

[15] Douchová, V. (2015). Birkhoff's aesthetic measure. Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et Historica 1 / Miscellanea Logica X, 39–53.

[16] Jang, J., & Lee, S. (2021). A survey: Deep learning based image quality assessment. Computational Visual Media, 7(3), 303–324. https://doi.org/10.1007/s41095-021-0217-1

[17] Wang, G. (2025). Deep learning for image aesthetic assessment: A comprehensive survey. International Journal of Engineering Research and Management (IJERM), 12(5), 51-56.

[18] Daryanavard, Maedeh & Shahbahrami, Asadollah & Hassanpour, Reza & Gaydadjiev, Georgi. (2025). Deep Learning Based Image Aesthetic Quality Assessment- A Review. ACM Computing Surveys. 57. 10.1145/3716820.

[19] Iigaya, K., Yi, S., Wahle, I. A., Tanwisuth, K., & O'Doherty, J. P. (2021). Aesthetic preference for art can be predicted from a mixture of low- and high-level visual features. Nature Human Behaviour, 5(6), 743–755. https://doi.org/10.1038/s41562-021-01124-6

[20] ธณฤษภ์ ทิพย์วารี. (2568). โครงการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเชิงวิชาการ เมื่อข้าพเจ้าถาม AI ว่า จิตรกรรมคืออะไร?. วารสารศิลป์พีระศรี (Silpa Bhirasri Journal of Fine Arts), 13(1), 251–280. https://doi.org/10.69598/sbjfa278154

พัฒนาระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการบริหารหลักสูตรรองรับมหาวิทยาลัยดิจิทัล

Development of an Intelligent Data Warehouse System Using Artificial Intelligence Agent Technology for Curriculum Management to Support a Digital University

มุทิตา มาทมูล
นักศึกษาระดับปริญญาเอก
สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อบริหารหลักสูตรรองรัมหาวิทยาลัยดิจิทัล ภายใต้บริบทของการบริหารจัดการข้อมูลเชิงนโยบายและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยอาศัยกรอบแนวทางจากกฎกระทรวงว่าด้วยการเปิดเผยและการส่งข้อมูลการอุดมศึกษา พ.ศ. 2566 และกรอบการประกันคุณภาพระดับหลักสูตรของ AUN-QA การวิจัยเป็นงานวิจัยและพัฒนาดำเนินการตามกระบวนการ ADDIE Model เริ่มจากการวิเคราะห์ระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตร มีการออกแบบและพัฒนาสถาปัตยกรรมระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะที่บูรณาการเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์เข้ากับกระบวนการจัดการข้อมูล ตั้งแต่การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพข้อมูล การแปลงและจัดเก็บข้อมูลไปจนถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกด้วยเทคนิคการทำเหมืองข้อมูล

ผลการประเมินความเหมาะสมของการเชื่อมโยงข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ 10 ท่าน พบว่า การเชื่อมโยงข้อมูลมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และสามารถนำไปใช้สนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารหลักสูตร ลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล และยกระดับการบริหารหลักสูตรด้วยข้อมูลเชิงลึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ คลังข้อมูล, เอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์, การทำเหมืองข้อมูล, มหาวิทยาลัยดิจิทัล, การบริหารจัดการข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก

1. บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยได้เดินหน้าผลักดันการพัฒนาประเทศโดยมีการดำหนดกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) [1]เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นกลไกสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสร้างความเสมอภาคทางสังคมและเศรษฐกิจภายใต้แนวคิดดิจิทัลไทยแลนด์ [2] ในบริทบของการอุดมศึกษา ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566–2570 และมีกฎกระทรวงว่าด้วยการเปิดเผยและการส่งข้อมูลการอุดมศึกษา พ.ศ. 2566 ซึ่งกำหนดให้มหาวิทยาลัยต้องดำเนินการจัดทำและเปิดเผยข้อมูล

ต่อสาธารณะเพื่อใช้ในการกำกับ ติดตาม ตลอดจนส่งต่อให้กระทรวงเพื่อเป็นฐานข้อมูลกลางของประเทศ และรายงานต่อกระทรวง [3] สะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการบริหารมหาวิทยาลัยด้วยการใช้ข้อมูล (Data-driven Management)

ในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษากำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ส่งผลให้มหาวิทยาลัยต้องปรับตัวสู่การเป็น มหาวิทยาลัยดิจิทัล (Digital University) ที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลเป็นฐานในการดำเนินงานการบริหารจัดการ การวางแผน การกำหนดนโยบาย และการใช้ข้อมูลช่วยตัดสินใจเชิงกลยุทธ์[4] โดยเฉพาะการบริหารหลักสูตรซึ่งเป็นภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษา ความคงอยู่ของนักศึกษา ความสอดคล้องกับตลาดแรงงาน และความสามารถในการแข่งขันของบัณฑิต รวมไปถึงการการวางแผน การควบคุมดูแล และการกำกับติดตามการจัดระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและโครงการทางวิชาการที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการนำหลักสูตรไปใช้และการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนตามลักษณะธรรมชาติของการเรียนรู้ และตอบสนองต่อเจตนารมณ์ของหลักสูตร [5] การบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยข้อมูลจากหลายแหล่ง มีข้อมูลจำนวนมากถูกสร้างขึ้นจากระบบต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย ตั้งแต่ ฐานข้อมูลการรับสมัคร ฐานข้อมูลทะเบียน ฐานข้อมูลบัณฑิต ฐานข้อมูลบุคลากร ฐานข้อมูลหลักสูตร ฐานข้อมูลวิจัย ฐานข้อมูลMOU รวมไปถึงข้อมูลตามส่วนงานต่างๆ ข้อมูลทุนการศึกษา ข้อมูลประกันคุณภาพ และข้อมูลมหาวิทยาลัย ถึงแม้จะมีข้อมูลจำนวนมหาศาล แต่การนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพยังคงเป็นความท้าทายสำคัญ เนื่องจากข้อมูลมีลักษณะกระจัดกระจาย อยู่ในหลายระบบ มีรูปแบบโครงสร้างและคุณภาพที่แตกต่างกัน การดึงข้อมูลจากฐานข้อมูลโดยตรงฐานข้อมูลปฏิบัติการ (Operational Database) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์หรือจัดทำรายงาน อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบ อีกทั้งยังไม่เอื้อต่อการวิเคราะห์เชิงลึกและการคาดการณ์ในระยะยาว ดังนั้น คลังข้อมูล (Data Warehouse) จึงถูกนำมาใช้เป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญในการรวบรวม จัดเก็บ และบูรณาการข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

แม้ว่าสถาปัตยกรรมคลังข้อมูลแบบดั้งเดิมจะสามารถสนับสนุนการรายงานและการวิเคราะห์พื้นฐานข้อมูลที่มีโครงสร้างได้เป็นอย่างดีแต่ยังมีข้อจำกัดสำคัญหลายประการ[6] ประการแรก ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะเมื่อต้องรองรับแหล่งข้อมูลใหม่หรือโครงสร้างข้อมูลที่เปลี่ยนแปลง[7] ประการที่สอง การจัดการคุณภาพข้อมูล (Data Quality Management) และการเตรียมข้อมูล (Data Preparation) สำหรับการวิเคราะห์ขั้นสูงมักต้องอาศัยกระบวนการที่กำหนดตายตัว (Rule-Base) [8]และดำเนินงานโดยมนุษย์เป็นหลัก ซึ่งใช้เวลานานและเสี่ยงต่อความผิดพลาด ประการสุดท้าย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อค้นหารูปแบบและความสัมพันธ์ที่ซ่อนอยู่ในข้อมูลนั้นยังต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญและเครื่องมือเฉพาะ

ทาง [9] ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเรียวไทม์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) โดยเฉพาะแนวคิดเรื่อง เอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence Agents) ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง ในแวดวงวิชาการและอตุสาหกรรม เอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์เป็นหน่วยซอฟต์แวร์ที่มีความสามารถในการรับรู้สภาพแวดล้อม (Perception) ตัดสินใจ (Decision Making) และดำเนินการ (Action) อย่างอัตโนมัติเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนด โดยสามารถปรับตัวตามเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงได้ [10] การนำเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้กับระบบคลังข้อมูล สามารถช่วยเพิ่มความชาญฉลาดให้กับกระบวนการจัดการข้อมูล ตั้งแต่การรวบรวมข้อมูล (Data Collection) การตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพข้อมูล (Data Quality Control) การแปลงข้อมูล (Data Transformation) [8] ไปจนถึงการจัดเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ (Data Preparation for Analytics) นอกจากนี้เอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ยังสามารถทำงานรวมกันในรูปแบบระบบหลายเอเจนต์ (Multi-agent System) เพื่อจัดการกับกระบวนการที่หลากหลายและมีความซับซ้อน ทำให้ระบบมีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ [11]

นอกเหนือจากการจัดการข้อมูลการบริหารหลักสูตรไม่เพียงต้องการข้อมูลเชิงสรุปหรือรายงานย้อนหลังเท่านั้น แต่ยังต้องการความรู้เชิงลึกจากองค์ความรู้ที่ได้จากข้อมูลและการคาดการณ์แนวโน้มในอนาคต เช่น การวิเคราะห์ความเสี่ยงในการออกกลางคันของนักศึกษา การคาดการณ์ผลการเรียนของนักศึกษา การจัดกลุ่ม นักศึกษาตามลักษณะ การเรียนรู้ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายวิชากับผลการเรียน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารต้นทุนกับความคุ้มค่าของหลักสูตร และการวิเคราะห์ความต้องการของตลาด แรงงานเพื่อปรับปรุงหลักสูตร เพื่อยกระดับคุณภาพบัณฑิตในภาพรวม การทำเหมืองข้อมูล (Data Mining) เป็นเครื่องมือที่สามารถค้นหาข้อมูลในฐานข้อมูลขนาดใหญ่หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการบริหารเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับฐานข้อมูลที่มีอยู่ จึงมีบทบาทสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อแยกประเภท จำแนกรูปแบบและความสัมพันธ์ของข้อมูลจากคลังข้อมูล เทคนิคการทำเหมืองข้อมูลที่เหมาะสม ได้แก่ การจำแนกประเภท (Classification) การจัดกลุ่ม (Clustering) การหาความสัมพันธ์ (Association Rule Mining) และการพยากรณ์ (Prediction) [12]ซึ่งสามารถนำมาบูรณาการเข้ากับระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะเพื่อสร้างมูลค่าให้กับข้อมูลใช้ในบริหารหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการบริหารหลักสูตรมหาวิทยาลัยดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการออกแบบและพัฒนาระบบที่สามารถบูรณาการข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพิ่มความชาญฉลาดในการจัดการข้อมูลด้วยเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์เข้ากับกระบวนการจัดการข้อมูลตั้งแต่การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพข้อมูล การจัดเก็บข้อมูลในคลังข้อมูล ไปจนถึงการ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจากการทำเหมืองข้อมูล เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้สนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลตัดสินใจของผู้บริหารหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยดิจิทัล

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อวิเคราะห์ระบบฐานข้อมูลสำหรับการบริหารหลักสูตรรองรับมหาวิทยลัยดิจิทัล

2.2 เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการบริหารหลักสูตรรองรับมหาวิทยาลัยดิจิทัล

2.3 เพื่อพัฒนาระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการบริหารหลักสูตรรองรับมหาวิทยาลัยดิจิทัล

2.4 เพื่อศึกษาผลการใช้งานระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการบริหารหลักสูตรรองรับมหาวิทยาลัยดิจิทัล

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นคณะกรรมการหลักสูตรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 89 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นคณะกรรมการหลักสูตรดิจิทัลมีเดีย ระดับปริญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จำนวน 10 คน

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรต้น คือ ระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการบริหารหลักสูตรมหาวิทยาลัยดิจิทัล

3.3.2 ตัวแปรตาม คือ ผลการประเมินความแม่นยำของระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการบริหารหลักสูตรมหาวิทยาลัยดิจิทัล และผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการบริหารหลักสูตรมหาวิทยาลัยดิจิทัล

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย

ปีการศึกษา 2570

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ได้ระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการบริหารหลักสูตรมหาวิทยาลัยดิจิทัล

4.2 ช่วยยกระดับการใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการหลักสูตร

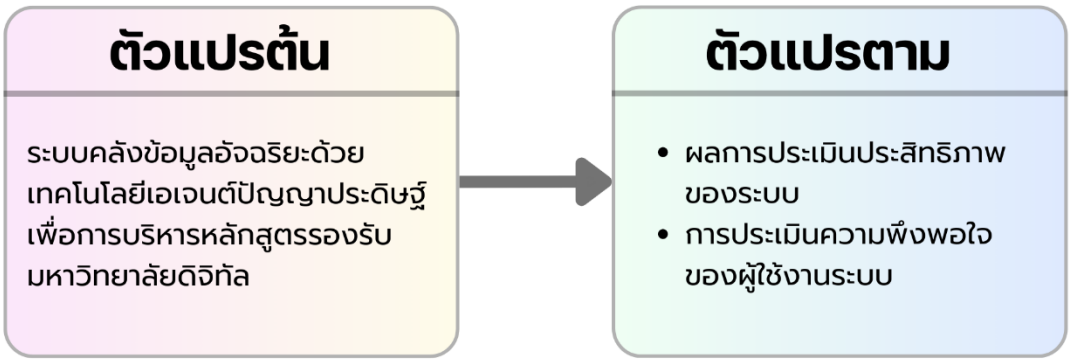
4.3 ลดความผิดพลาดจากการทำงานด้วยมือ ด้วยเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถจัดการคุณภาพข้อมูลและกระบวนการเตรียมข้อมูลอย่างอัตโนมัติและมีประสิทธิภาพ

4.4 ได้ข้อมูลเชิงลึกจากการทำเหมืองข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรด้วยข้อมูลที่มีคุณภาพสูง

4.5 สามารถลดขั้นตอนการทำงานแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการพัฒนาระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการบริหารหลักสูตรรองรับมหาวิทยาลัยดิจิทัล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการบริหารหลักสูตรมหาวิทยาลัยดิจิทัล

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการบริหารหลักสูตรมหาวิทยาลัยดิจิทัลครั้งนี้ เป็นงานวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้หลักการออกแบบของ ADDIE Modelมี 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ (Analysis) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยกรอบแนวทางจาก กฎกระทรวงว่าด้วยการเปิดเผยและการส่งข้อมูลการอุดมศึกษา พ.ศ. 2566 ซึ่งกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการจัดทำ รวบรวม และเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ รวมทั้งจัดส่งข้อมูลให้แก่กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อใช้ในการกำกับ ติดตาม และเป็นฐานข้อมูลกลางของประเทศ ตลอดจนใช้ประกอบการรายงานเชิงนโยบายต่อหน่วยงานต้นสังกัด

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อมูลที่มีความสำคัญและมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งเน้นที่ การบริหารหลักสูตร ซึ่งถือเป็นภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาโดยตรง ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาผู้เรียน และผลลัพธ์ของบัณฑิต โดยฐานข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ประกอบด้วย ฐานข้อมูลการรับสมัคร ฐานข้อมูลทะเบียนนักศึกษา ฐานข้อมูลบัณฑิต ฐานข้อมูลบุคลากร ฐานข้อมูลหลักสูตร ฐานข้อมูลวิจัย ฐานข้อมูลความร่วมมือทางวิชาการ (MOU) รวมถึงฐานข้อมูลจากหน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ อาทิ ข้อมูลทุนการศึกษา ข้อมูลการประกันคุณภาพการศึกษา และข้อมูลพื้นฐานของมหาวิทยาลัย

ในส่วนของการประกันคุณภาพหลักสูตร ผู้วิจัยใช้กรอบการประกันคุณภาพของ AUN-QA (ASEAN University Network Quality Assurance) ซึ่งเป็นระบบการประกันคุณภาพของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ที่มุ่งสร้างกลไกการประกันคุณภาพและยกระดับมาตรฐานการอุดมศึกษา โดยระบบการประกันคุณภาพของ AUN-QA ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่

1. การประกันคุณภาพระดับสถาบันอุดมศึกษา
2. การประกันคุณภาพของระบบการประกันคุณภาพภายใน
3. การประกันคุณภาพระดับโปรแกรมหรือระดับหลักสูตร

ทั้งนี้ การประเมินคุณภาพตามกรอบ AUN-QA ระดับหลักสูตร ประกอบด้วย 8 เกณฑ์หลัก ได้แก่

1. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
2. โครงสร้างโปรแกรมและเนื้อหา
3. แนวทางการจัดการเรียนการสอน
4. การประเมินผู้เรียน
5. คุณภาพของบุคลากรสายวิชาการ
6. การบริการและการช่วยเหลือผู้เรียน
7. สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน
8. ผลผลิตและผลลัพธ์

โดยแต่ละเกณฑ์หลักยังประกอบด้วยเกณฑ์การพิจารณาย่อย เพื่อใช้ประเมินคุณภาพหลักสูตรอย่างเป็นระบบและรอบด้าน

จากกรอบแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลที่จัดส่งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ฐานข้อมูลภายในมหาวิทยาลัย และหน้าที่ของการบริหารหลักสูตร เพื่อใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์และพัฒนาระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการบริหารหลักสูตรรองรับมหาวิทยาลัยดิจิทัล ซึ่งแสดงรายละเอียดการเชื่อมโยงข้อมูลดังปรากฏใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางการเชื่องโยงข้อมูล

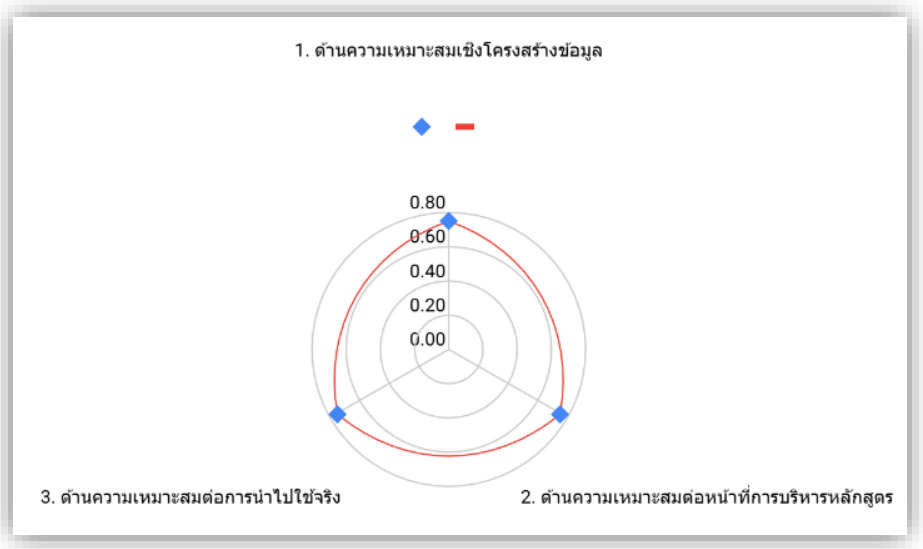
ลำดับ	ข้อมูลจัดส่งกระทรวง	ฐานข้อมูล ม.	หน้าที่การบริหารหลักสูตร				
			1. บริหารจัดการหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายของคณะและมหาวิทยาลัย	2. ควบคุมมาตรฐานของหลักสูตรสาขาวิชาที่รับผิดชอบให้เป็นไปตามข้อบังคับนี้ และตามมาตรฐานวิชาชีพ(ถ้ามี)	3. กำกับและดูแลการสอนและการสอบของหลักสูตร	4. กำหนดระบบประกันคุณภาพสำหรับหลักสูตรนั้นไว้ให้ชัดเจน ให้การดำเนินงานของหลักสูตร ใช้ระบบการประกันคุณภาพของ AUN- QA	5. ให้มีการประเมินและปรับปรุงมาตรฐานคุณภาพการศึกษาอย่างน้อยทุก ๆ ๕ ปี
1	ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษา	ข้อมูลมหาวิทยาลัย รวมถึงนโยบาย กฎเกณฑ์	✓	✓	✓	✓	✓
2	ข้อมูลบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา	ฐานข้อมูลบุคลากร		✓		✓	
3	ข้อมูลผู้เรียนของสถาบันอุดมศึกษา	ฐานข้อมูลทะเบียน			✓	✓	
4	ข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษา	ฐานข้อมูลบัณฑิต				✓	
5	ข้อมูลการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา	ฐานข้อมูลบัณฑิต				✓	
6	ข้อมูลหลักสูตรที่ให้ปริญญา	ฐานข้อมูลหลักสูตร	✓	✓		✓	
7	ข้อมูลหลักสูตรที่ไม่ได้ให้ปริญญา	ฐานข้อมูลหลักสูตร	✓	✓		✓	
8	ข้อมูลการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษา	ข้อมูลประกันคุณภาพ				✓	✓
9	ข้อมูลการสะสมหน่วยกิตและการเทียบโอนหน่วยกิต	ฐานข้อมูลทะเบียน				✓	
10	ข้อมูลวิทยานิพนธ์ รายงานการค้นคว้าอิสระและผลงานอื่นที่นำเสนอเพื่อให้สำเร็จการศึกษา	ฐานข้อมูลวิจัย				✓	
11	ข้อมูลวารสารวิชาการซึ่งสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้ออกและเผยแพร่ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ได้รับการยอมรับ ระดับนานาชาติหรือระดับชาติ เช่น ฐานข้อมูล ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย ฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย ฐานข้อมูล International Statistical Institute ฐานข้อมูล Scopus	ฐานข้อมูลวิจัย				✓	
12	ข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรม	ฐานข้อมูลวิจัย				✓	
13	ข้อมูลนักวิจัย	ฐานข้อมูลวิจัย				✓	
14	ข้อมูลเครื่องมืออุปกรณ์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ห้องปฏิบัติการ หรือโรงงานต้นแบบตามที่ปลัดกระทรวงประกาศกำหนด	ข้อมูลประกันคุณภาพ				✓	
15	ข้อมูลการให้บริการทางวิชาการ	ข้อมูลรายได้ กองคลัง					
16	ข้อมูลทุนการศึกษาของผู้เรียนและบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา	ข้อมูลทุนการศึกษา กองพัฒนานักศึกษา				✓	
17	ข้อมูลความร่วมมือทางด้านวิชาการและการจัด การศึกษากับเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ	ฐานข้อมูล MOU งานวิเทศสัมพันธ์				✓	
18	ข้อมูลแผนการรับผู้เรียนประจำปีการศึกษา	ฐานข้อมูลรับสมัคร				✓	

ลำดับถัดมา ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมของการเชื่อมโยงข้อมูล และนำแบบสอบถามดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item–Objective Congruence: IOC)

1) ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการประเมิน (IOC)

ก่อนการนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งให้คะแนนค่า IOC ของแต่ละข้อในแบบสอบถามการประเมินความเหมาะสมของการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างข้อมูลที่จัดส่งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ฐานข้อมูลภายในมหาวิทยาลัย และหน้าที่การบริหารหลักสูตร

ผลการประเมินพบว่า ค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามในแต่ละด้านมีค่าเท่ากับ 0.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 0.50 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยในระดับที่เหมาะสม และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ค่า IOC ผลการการประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

2) ผลการการประเมินความเหมาะสมการเชื่อมโยงมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ

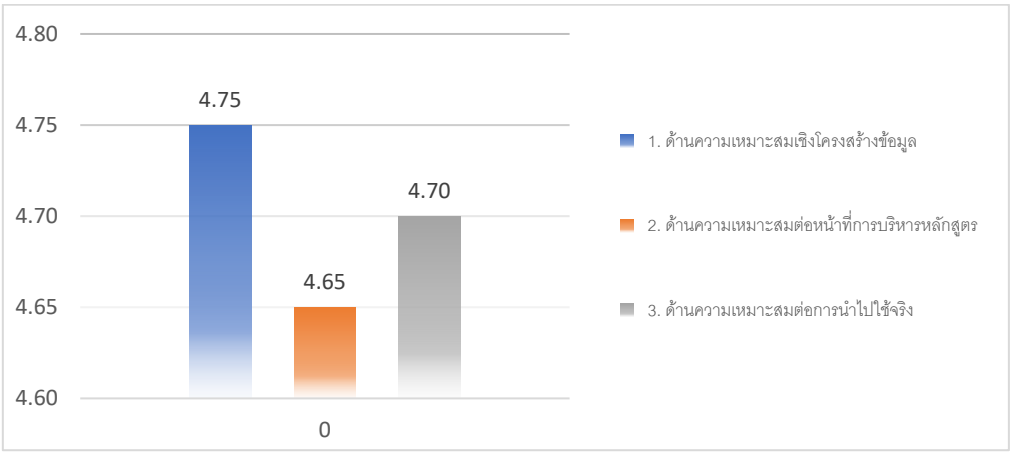
ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเหมาะสมเชิงโครงสร้างข้อมูล 2) ด้านความเหมาะสมต่อหน้าที่การบริหารหลักสูตร 3) ด้านความเหมาะสมต่อการนำไปใช้จริง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การประเมินความเหมาะสมการเชื่อมโยงข้อมูล โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

รายการ	$\bar{X}$	S.D	ร้อยละ	การแปลผล
1. ด้านความเหมาะสมเชิงโครงสร้างข้อมูล	4.75	0.45	95.00	มากที่สุด
2. ด้านความเหมาะสมต่อหน้าที่การบริหารหลักสูตร	4.65	0.45	93.00	มากที่สุด
3. ด้านความเหมาะสมต่อการนำไปใช้จริง	4.70	0.48	94.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	**4.70**	**0.46**	**94.00**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินพบว่าประเมินความเหมาะสมการเชื่อมโยงข้อมูล โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.46 หรือคิดเป็นร้อยละ 94.00

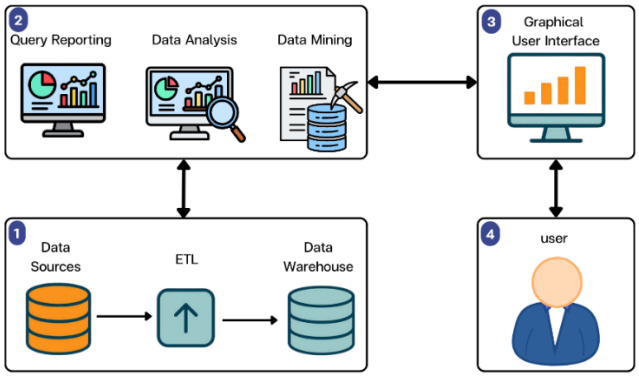
เมื่อพิจารณารายด้านและเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความเหมาะสมจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเหมาะสมเชิงโครงสร้างข้อมูล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.75 (S.D. = 0.45) รองลงมา คือ ด้านความเหมาะสมต่อการนำไปใช้จริง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 (S.D. = 0.48) และด้านความเหมาะสมต่อหน้าที่การบริหารหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 (S.D. = 0.45) ตามลำดับ แสดงด้วยกราฟแท่ง ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ค่าการประเมินความเหมาะสมการเชื่อมโยงข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบ (Design) ผู้วิจัยได้ออกแบบโครงสร้างระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะ โดยเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ (Data Sources) ผ่านกระบวนการสกัด แปลง และโหลดข้อมูล (ETL) เพื่อจัดเก็บไว้ในคลังข้อมูล (Data Warehouse) จากนั้นนำข้อมูลมาประมวลผลในส่วนของการสืบค้นและรายงานผล (Query Reporting) การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) และการทำเหมืองข้อมูล (Data Mining) ผลลัพธ์ที่ได้จะถูกนำเสนอผ่านส่วนติดต่อผู้ใช้แบบกราฟิก

(Graphical User Interface) ในรูปแบบรายงานและแดชบอร์ด เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึง วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการบริหารหลักสูตรของมหาวิทยาลัยดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารหลักสูตรมหาวิทยาลัยดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนา (Development) ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารหลักสูตรรองรับมหาวิทยาลัย ตามแนวคิด Input–Process–Output และมีกลไกการป้อนกลับ (Feedback Loop) เพื่อการปรับปรุงระบบ ทั้งนี้การพัฒนาระบบแบ่งออกเป็น 5 ชั้นการทำงานหลักดังนี้

1) ชั้นรวบรวมข้อมูล (Data Acquisition Layer) พัฒนากลไกการรับข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ได้แก่ (1) ข้อมูลภายนอก (External Data) (2) ข้อมูลปฏิบัติการจากระบบงานภายในมหาวิทยาลัย (Operational Data) และ (3) ข้อมูลไฟล์ (Flat Data) เช่น ไฟล์เอกสารหรือไฟล์ตาราง โดยกำหนดรูปแบบข้อมูลนำเข้าเบื้องต้น เช่น แหล่งที่มา เวลาอัปเดต เจ้าของข้อมูล และระดับการเข้าถึง เพื่อสนับสนุนการตรวจสอบย้อนกลับและการกำกับดูแลข้อมูล

2) ชั้นเอเจนต์ ETL อัจฉริยะ (ETL Agent AI Layer) พัฒนาเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์เพื่อทำงานอัตโนมัติในกระบวนการ ETL ประกอบด้วย 4 เอเจนต์หลัก ได้แก่

1. Extract Agent ทำหน้าที่เชื่อมต่อและดึงข้อมูลจากแหล่งข้อมูลตามรอบเวลา/เหตุการณ์ พร้อมบันทึกสถานะการดึงข้อมูลและข้อผิดพลาด

2. Data Quality Agent ตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพข้อมูล เช่น ความครบถ้วน ความถูกต้องและความซ้ำซ้อน รวมถึงจัดการค่าว่างและค่าผิดปกติ

3. Transform Agent แปลงข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน สร้างตัวแปรและโครงสร้างที่พร้อมต่อการวิเคราะห์ และจัดทำกฎการแปลงข้อมูล

4. Load Agent โหลดข้อมูลเข้าสู่คลังข้อมูลตามแบบจำลองที่กำหนด พร้อมบันทึก Log และเวอร์ชันของชุดข้อมูลเพื่อรองรับการตรวจสอบย้อนหลัง

3) ชั้นจัดเก็บข้อมูล (Data Repository Layer) พัฒนาคลังข้อมูล (Data Warehouse) เป็นศูนย์กลางการจัดเก็บข้อมูลที่และจัดทำ Data Mart ตามมิติการบริหาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสืบค้นและการสร้างรายงาน

4) ชั้นวิเคราะห์ (Analysis Layer) พัฒนาเครื่องมือและกระบวนการวิเคราะห์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับข้อมูล ดังนี้

1. OLAP Server รองรับการวิเคราะห์เชิงมิติประมวลผลในเชิงการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำเนาข้อมูลจากคลังรองรับกระบวนการประมวลผลที่ซับซ้อน

2. Query & Reporting สำหรับสร้างรายงานและแดชบอร์ดประจำเดือน/ปี รวมถึงรายงานเพื่อการกำกับติดตาม

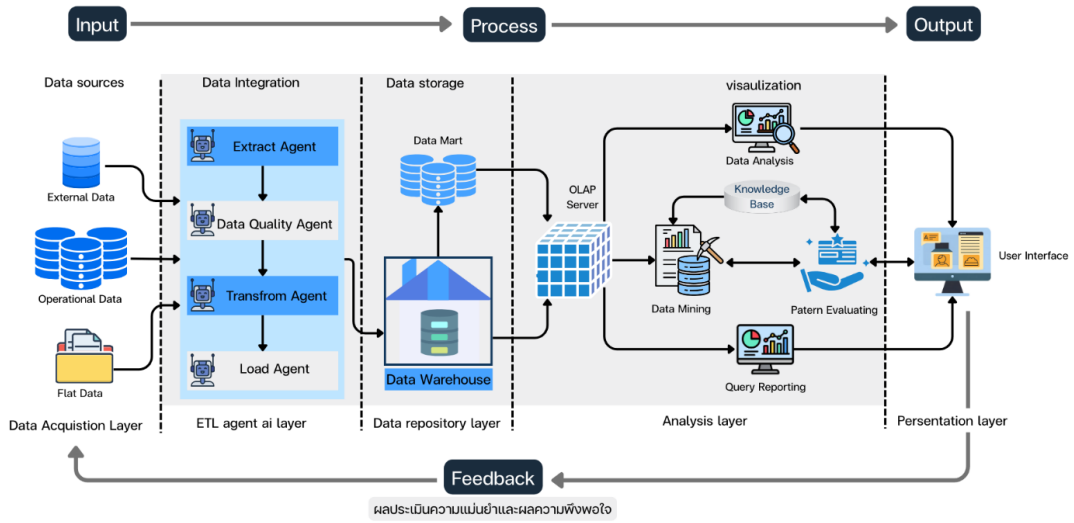
3. Data Mining สำหรับการวิเคราะห์เชิงลึก เช่น การจำแนกประเภท การจัดกลุ่ม การหาความสัมพันธ์ และการพยากรณ์

4.Pattern Evaluating ประเมินความน่าเชื่อถือของรูปแบบและคัดเลือกผลลัพธ์ที่มีคุณค่า

5. Knowledge Base จัดเก็บองค์ความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์ เช่น กฎความสัมพันธ์ โมเดลพยากรณ์ ตัวชี้วัด และข้อเสนอแนะ เพื่อใช้สนับสนุนการตัดสินใจและการเรียนรู้ของระบบ

5) ชั้นนำเสนอผล (Presentation Layer) พัฒนาส่วนติดต่อผู้ใช้เพื่อให้ผู้บริหารหลักสูตรและผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก โดยนำเสนอผลในรูปแบบรายงาน แดชบอร์ด และการสืบค้นเชิงโต้ตอบ พร้อมกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงตามบทบาทเพื่อความปลอดภัยของข้อมูล

กลไกการป้อนกลับ (Feedback Loop) ระบบได้กำหนดกลไกการป้อนกลับจากผลการใช้งานและผลการประเมิน (เช่น ผลความแม่นยำของการวิเคราะห์ และความพึงพอใจของผู้ใช้) เพื่อนำไปปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ระบบสามารถพัฒนาระบบให้เหมาะสมกับบริบทการบริหารหลักสูตรรองรับมหาวิทยาลัยดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารหลักสูตรมหาวิทยาลัยดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 4 การนำไปใช้ (Implementation)

1) ทดสอบระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการบริหารหลักสูตรมหาวิทยาลัยดิจิทัล และประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 5 ท่าน

2) ให้บริการระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการบริหารหลักสูตรมหาวิทยาลัยดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล (Evaluation) การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการบริหารหลักสูตรมหาวิทยาลัยดิจิทัล

7. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งแน่นพัฒนาระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารหลักสูตรรองรับมหาวิทยาลัยดิจิทัล แนวคิดการวิจัยเริ่มจากข้อกำหนดเชิงนโยบายของรัฐตามกฎกระทรวงว่าด้วยการเปิดเผยและการส่งข้อมูลการอุดมศึกษา พ.ศ. 2566 ซึ่งกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดทำ รวบรวม และรายงานข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ในการกำกับ ติดตาม และตัดสินใจเชิงนโยบาย ภารกิจการบริหารหลักสูตรซึ่งเป็นภารกิจหลักมหาวิทยาลัยที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา ถูกนำมาใช้เป็นแกนกลางของการเชื่อมโยงข้อมูล โดยบูรณาการข้อมูลจากหลายแหล่งภายในมหาวิทยาลัย เข้าสู่คลังข้อมูลกลางของมหาวิทยาลัย ผ่านกระบวนการจัดการข้อมูลอัตโนมัติด้วยเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ ตั้งแต่การรวบรวม ตรวจสอบคุณภาพ แปลง และจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลอาศัยกรอบการประกันคุณภาพระดับหลักสูตรของ AUN-QA ซึ่งประกอบด้วย 8 เกณฑ์หลัก เป็นแนวทางเพื่อให้ข้อมูลที่ได้สามารถสะท้อนคุณภาพหลักสูตรได้อย่างเป็นระบบและรอบด้าน ผลลัพธ์ของระบบถูกนำเสนอในรูปแบบรายงาน องค์ความรู้เชิงวิเคราะห์ แดชบอร์ดที่สามารถโต้ตอบได้ เพื่อช่วยเป็นข้อมูลในการบริหารหลักสูตร พร้อมทั้งมีกลไกการป้อนกลับจากผลการใช้งานและการประเมินความพึงพอใจ เพื่อนำไปปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง แนวคิดการวิจัยนี้ได้เชื่อมโยงนโยบายภาครัฐ การบริหารหลักสูตร การจัดการข้อมูล และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้าด้วยกัน เพื่อยกระดับการบริหารจัดการหลักสูตรเชิงข้อมูล รองรับมหาวิทยาลัยดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

9. เอกสารอ้างอิง

1. *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*. (2561).
2. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2016). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*.
3. *กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลา การเปิดเผยและการส่งข้อมูลการอุดมศึกษา พ.ศ. 2566*. (2566).
4. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.). (2023). *คู่มือ มหาวิทยาลัยดิจิทัล*. (คุณฉันทลักษณ์ อาจหาญ, ดร.รัตนวดี เศรษฐจิตร, ดร.วสันต์ อุทัยเลี้ยง, & อ.รัตนางศ์ ตุละวรรณ , Trans.) (Vol. 1).
5. รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา* (Vol. 2). บริษัท อาร์ แอนด์ ปริ้นท์ จำกัด.
6. Hemanth Gadde. (2020). AI-Enhanced Data Warehousing: Optimizing ETL Processes for Real-Time Analytics. *REVISTA DE INTELIGENCIA ARTIFICIAL EN MEDICINA*, *11*(1), 300–326. Retrieved from https://redcrevistas.com/index.php/Revista
7. Dabbir, R., & Sharma, S. (2025). AI-Driven ETL Pipelines for Real-Time Big Data Curation (pp. 1–6). Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE). https://doi.org/10.1109/wconf64849.2025.11233584
8. Chippagiri, S., Alang, K., Gumber, A., & Thomas, S. G. (2025). Autonomous Data Quality Monitoring with AI Agents: Integrating ML with Cloud Warehouses and Data Lakes. In *2025 International Conference on Computing Technologies and Data Communication, ICCTDC 2025*. Institute of Electrical and Electronics Engineers Inc. https://doi.org/10.1109/ICCTDC64446.2025.11157955
9. Athalye, S. S., & Athalye, S. S. (2023). Review of Role of AI in Data Warehousing and Mining. In *2023 6th IEEE International Conference on Advances in Science and Technology, ICAST 2023* (pp. 271–275). Institute of Electrical and Electronics Engineers Inc. https://doi.org/10.1109/ICAST59062.2023.10454975
10. Xi, Z., Chen, W., Guo, X., He, W., Ding, Y., Hong, B., … Gui, T. (2023). The Rise and Potential of Large Language Model Based Agents: A Survey. Retrieved from http://arxiv.org/abs/2309.07864

11. Han, S., Zhang, Q., Jin, W., & Xu, Z. (2026). LLM Multi-Agent Systems: Challenges and Open Problems. Retrieved from http://arxiv.org/abs/2402.03578

12. Manocha, R., Kaur, E. P., & Dhariwal, E. N. (2022). Utilization Prediction Technique and Analyze Data Mining Architecture. In *Proceedings of the 2022 11th International Conference on System Modeling and Advancement in Research Trends, SMART 2022* (pp. 110–113). Institute of Electrical and Electronics Engineers Inc. https://doi.org/10.1109/SMART55829.2022.10046834

Plagiarism Checking Report

Created on 2026-02-11 09:24:08 at 09:24 AM

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
4623511	Feb 11, 2026 at 09:20 AM	168490432005-st@rmutsb.ac.th	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	005 มุทิตา มาทมูล บทความสัมนา ครั้งที่ 3 (2).docx	Completed	3.69 %

Match Overview

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
1	THE MODEL OF EDUCATIONAL MANAGEMENT PROGRAM OF RAJABHAT UNIVERSITY	บุญประเสริฐ, อำนาจ & ศรีญาณลักษณ์, จินดา	วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์	1.15 %
2	The Curriculum Evaluation on Master of Education in Research and Evaluation Apply to Criteria of ASEAN University Network Quality Assurance (AUN – QA) at Program Level	หีมอะด้ำ, ฟารีดา	วารสาร อัล-ฮิกมะฮ์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี	0.90 %
3	The Use of the Educational Quality Assurance System of the ASEAN University Network (AUN-QA) for the Curriculum-Level Assurance in Nursing Colleges	สนองญาติ, จารุวรรณ & อนุวงศ์, กัญญดา & เหมทานนท์, สุทัศน์ & นิธิรัตน์, พรฤดี	วารสารสุขภาพและการศึกษาพยาบาล	0.82 %

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ของบัณฑิตรวมไปถึงการการวางแผนการควบคุมดูแลและการกำกับติดตามการจัดระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและโครงการทางวิชาการที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการนำหลักสูตรไปใช้และการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพโดยสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนตามลักษณะธรรมชาติของการเรียนรู้และตอบสนองต่อเจตนารมณ์ของหลักสูตร 5 การบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ	Map out activities เพื่อให้ 2888 Journal of MCU Nakhondhat Vol6 No6 August 2019 บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ 2 การจัดการองค์กร Organizing อภินันท์จันตะนีและปรีชาวรารัตน์ไชย 2551 14 ด้านการควบคุมกำกับติดตาม Monitoring Control คือการจัดระบบเพื่อกำกับติดตามให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างคุ้มค่าตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในขอบเขตของระยะเวลางบประมาณและทรัพยากรได้อย่างมีคุณภาพเป็นไปตามการวางแผนที่ตั้งไว้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการนำผลการประเมินผลมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาหลักสูตรให้นำมาใช้ได้จริงและผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเช่นนักศึกษาผู้ใช้บัณฑิตและที่ปรึกษาของสถาบันเพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาปรับปรุงการบริหารหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับวิชัยวงษ์ใหญ่ได้กล่าวว่าการบริหารหลักสูตรเป็นการวางแผนการควบคุมกำกับดูแลการจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโครงการวิชาการที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการใช้หลักสูตรและการสอนโดยสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนตามลักษณะธรรมชาติการเรียนรู้และตอบสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตรหลักการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพวิชัยวงษ์ใหญ่ 2551 และสอดคล้องกับแนวคิดของลูอิสอัลเลน Louis Allen ซึ่งกล่าวว่าผู้ที่พยายามยกระบบการบริหารจัดการให้มี
หลักสูตรมหาวิทยาลัยดิจิทัล 6 วิธีดำเนินการวิจัยการพัฒนาระบบคลังข้อมูลอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารหลักสูตรมหาวิทยาลัยดิจิทัลครั้งนี้เป็นงานวิจัยและพัฒนา Research and Development โดยใช้หลักการออกแบบของ ADDIE Model มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ Analysis ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยกรอบแนวทางจากกฎกระทรวงว่าด้วยการเปิดเผยและการส่งข้อมูลการอุดมศึกษาพศ 2566 ซึ่ง	วิธีการวิจัยการดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรในการทำหัวเชื้อจุลินทรีย์จากธรรมชาติเป็นการวิจัยและพัฒนา(Research and Development)ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อดังนี้3.1ประชากรเป้าหมายประชากรเป้าหมายได้แก่เกษตรกรในเขตพื้นตำบลตาคงอำเภอสังขะจังหวัดสุรินทร์รวม 14 หมู่บ้านๆละ 80 คนรวมทั้งสิ้นจำนวน1,120คน3.2เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย3.2.1สื่อเพื่อการเรียนรู้ในการถ่ายทอดเทคโนโลยี3.2.2แบบประเมินความพึงพอใจที่ในการถ่ายทอดเทคโนโลยี3.3การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย3.3.1การพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรโดยการประยุกต์ใช้หลักการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ของ ADDIE Model 5 ขั้นตอน(McGriff ,S.J. 2000)ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้ 1)ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์(Analysis)คณะผู้วิจัยได้ได้ดำเนินการสอบถามความต้องการในการบริการวิชาการจากนายชัยมงคลจันทร์สุขนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตาคงอำเภอสังขะจังหวัดสุรินทร์พบว่าในการทำการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ยังคงมีการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรจึงมีความต้องการความรู้ในการผลิตสารชีวภาพเพื่อทดแทนการใช้สารเคมีซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรในการลดค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีทางการเกษตรแล้วยังเป็นการลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
จากหน่วยงานสนับสนุนอื่นๆอาทิข้อมูลทุนการศึกษาข้อมูลการประกันคุณภาพการศึกษาและข้อมูลพื้นฐานของมหาวิทยาลัยในส่วนของการประกันคุณภาพหลักสูตรผู้วิจัยใช้กรอบการประกันคุณภาพของ AUNQA ASEAN University Network Quality Assurance ซึ่งเป็นระบบการประกันคุณภาพของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนที่มุ่งสร้างกลไกการประกันคุณภาพและยกระดับมาตรฐานการอุดมศึกษาโดยระบบการประกันคุณภาพของ AUNQA ประกอบด้วย 3 มิติได้แก่ 1	ไม่มีความสำคัญเป็นต้นการประกันคุณภาพการศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยระดับอาเซียนการประกันคุณภาพหลักสูตรระดับอาเซียนก่อตั้งขึ้นในปีพศ 2541 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกลไกการประกันคุณภาพและมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยสมาชิกให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันในระดับอาเซียน Office of The Education Council 2007 ทั้งนี้การประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับอาเซียนนั้นเป็นการประเมินเพื่อรองรับหลักสูตรของระดับอุดมศึกษาเท่านั้นประโยชน์ของการประเมินดังกล่าวจะทำให้มีความทัดเทียมในระดับนานาชาติเพื่อรองรับการเป็นมหาวิทยาลัยเชิงอิสระ Autonomous university และการขยายตัวของหลักสูตรนานาชาติต่างๆวันชัยศิริชนะ 2562 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเครือข่ายอาเซียนระดับหลักสูตรประกอบด้วย 1 การประเมินคุณภาพภายใน 2 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาและ 3 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา Virginia Miralao Lucille 25 2indd 251 27 12 2562 9 37 36 The Journal of Baromarajonani College of Nusing Nakhonratchasima Vol 25 No 2 July December 2019 252 Gregorio 2012 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกลไกการประกันคุณภาพและมาตราฐานการอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยสมาชิกให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยระบบการประกันคุณภาพของ AUN QA ประกอบด้วย 3 มิติคือ 1 การประกันคุณภาพระดับสถาบันการศึกษา Strategic 2 การประกันคุณภาพระบบการประกันคุณภาพภายใน Systemic และ 3 การประกันคุณภาพระดับโปรแกรมหรือระดับ
การประกันคุณภาพระดับสถาบันอุดมศึกษา 2 การประกันคุณภาพของระบบการประกันคุณภาพภายใน 3 การประกันคุณภาพระดับโปรแกรมหรือระดับหลักสูตรทั้งนี้การประเมินคุณภาพตามกรอบ AUNQA ระดับหลักสูตรประกอบด้วย 8 เกณฑ์หลักได้แก่ 1 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 2 โครงสร้างโปรแกรมและเนื้อหา 3 แนวทางการจัดการเรียนการสอน 4 การประเมินผู้เรียน 5 คุณภาพของบุคลากรสายวิชาการ 6 การบริการและการช่วยเหลือผู้เรียน 7 สิ่ง	คุณภาพผู้เรียนและการสนับสนุนสิ่งอานวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานการเสริมสร้างคุณภาพและผลผลิตซึ่งเป็นเกณฑ์ระดับสากลที่สามารถประยุกต์ได้กับทุกสาขามีสาระสาคัญเน้นการพัฒนามุ่งสู่ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง Expected Learning Outcome สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีที่ส่งผลให้คนมีวิถีการดารงชีวิตที่เปลี่ยนไปเพื่อมั่นใจว่าหลักสูตรผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถ Competence เหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตอบสนองตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตอาจารย์นิสิตมหาบัณฑิตและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆซึ่งเป็นการตอบโจทย์คุณภาพการศึกษาโดยตรงการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือเพื่อประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการวิจัยและประเมินโดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร AUNQA จากระบบประกันคุณภาพมาเป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพของหลักสูตรโดยมุ่งประเมินตามเกณฑ์ 11 เกณฑ์ดังนี้ 1 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 2 รายละเอียดของหลักสูตร 3 โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร 4 การจัดการเรียนและการสอน 5 การประเมินผู้เรียน 6 คุณภาพบุคลากรสายสนับสนุนเจ้าหน้าที่ 7 คุณภาพบุคลากรสายวิชาการอาจารย์ผู้สอน 8 คุณภาพผู้เรียนและการสนับสนุน 9 สิ่งอานวยความสะดวกและโครงสร้

การจำลองสภาพแวดล้อมอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในประเทศไทย

An Intelligent Simulation Environment for Cyber Attack Analysis and Response in Thailand

อนุรักษ์ ตันตราธิปไตย

นักศึกษาระดับปริญญาเอก

บทคัดย่อ

โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อย่างไรก็ตาม ภัยคุกคามทางไซเบอร์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งในด้านความถี่และความซับซ้อน เช่น Malware, Phishing, Distributed Denial of Service (DDoS) และการโจมตีแบบ Zero Day ซึ่งระบบความมั่นคงปลอดภัยแบบดั้งเดิมที่อาศัยกฎหรือรูปแบบคงที่ไม่สามารถตรวจจับและตอบสนองได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งการทดสอบมาตรการด้านความปลอดภัยในระบบจริงยังมีความเสี่ยงต่อการหยุดชะงักของบริการและความเสียหายต่อองค์กร งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา สภาพแวดล้อมจำลองอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในประเทศไทย โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของทฤษฎีระบบจำลองร่วมกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI/ML) เพื่อสร้างแพลตฟอร์มที่สามารถจำลองโครงสร้างพื้นฐานไอทีที่ใกล้เคียงกับระบบจริง จำลองสถานการณ์การโจมตีทางไซเบอร์หลากหลายรูปแบบ และสนับสนุนการตรวจจับ วิเคราะห์ และตอบสนองต่อภัยคุกคามแบบอัตโนมัติ นอกจากนี้ระบบยังออกแบบให้สามารถประเมินความสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์สากล เช่น NIST Cybersecurity Framework และ ISO/IEC 27001 วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยการออกแบบสภาพแวดล้อมจำลองแบบเสมือน การสร้างสถานการณ์โจมตีเชิงทดลอง การฝึกและทดสอบโมเดล AI/ML สำหรับการตรวจจับและตอบสนอง รวมถึงการประเมินผลด้วยตัวชี้วัดด้านความแม่นยำในการตรวจจับ เวลาตอบสนอง และระดับการปฏิบัติตามมาตรฐาน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าระบบจำลองอัจฉริยะสามารถช่วยลดระยะเวลาในการตอบสนอง เพิ่มประสิทธิภาพในการวิเคราะห์ภัยคุกคาม และสนับสนุนการยกระดับความพร้อมด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ขององค์กรในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : Preemptive Cybersecurity , Intelligent Environment , Cybersecurity Simulation , AI-based Threat Analysis and Response

1. บทนำ

ในยุคดิจิทัล โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้กลายเป็นกลไกสำคัญของการดำเนินงานทั้งภาครัฐและเอกชน แต่ขณะเดียวกันภูมิทัศน์ภัยคุกคามไซเบอร์กลับทวีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตั้งแต่มัลแวร์ การโจมตีแบบฟิชชิง การโจมตีแบบ DDoS ไปจนถึง Zero day และ APT ที่ซ่อนตัวเนิ่นนาน ทำให้กลไกป้องกันแบบเดิมมีข้อจำกัดทั้งด้านความแม่นยำและความทันเวลาในการตอบสนอง [1] [2] แนวโน้มดังกล่าวสะท้อนชัด จากงานทบทวนเชิงระบบที่ชี้ว่าแนวทาง AI/ML และ DL ซึ่งประมวลรูปแบบข้อมูลขนาดใหญ่และซับซ้อน สามารถยกระดับการตรวจจับและลดเวลาการตอบสนองได้เหนือกว่าวิธีดั้งเดิม แต่ก็ยังต้องออกแบบให้สอดรับกับภัยสมัยใหม่และลด Data Bias [1][3]

หนึ่งในช่องว่างสำคัญของงานประยุกต์คือ การขาดสภาพแวดล้อมที่สมจริงและปลอดภัยสำหรับทดสอบป้องกัน ตรวจจับ ตอบสนอง โดยไม่กระทบระบบจริง งานทบทวนล่าสุดระบุว่าชุดเครื่องมือจำลองการโจมตียังขาดความครอบคลุมเชิงสถานการณ์และความสามารถบูรณาการ AI powered attacks/defenses แบบครบวงจร ทำให้ผลการประเมินอาจมีความไม่ถูกต้องและยากต่อการเทียบเคียง [4][5] ทั้งนี้ทฤษฎีระบบจำลองช่วยให้นักวิจัยควบคุมตัวแปร ทดลองซ้ำ และวิเคราะห์พฤติกรรมระบบภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดได้อย่างปลอดภัย จึงเหมาะสำหรับศึกษาปฏิสัมพันธ์เชิงซับซ้อนของโครงสร้างพื้นฐานไอทีและภัยคุกคาม [4] [6]

พร้อมกันนั้นกรอบมาตรฐานความมั่นคงปลอดภัยสากล เช่น NIST Cybersecurity Framework และ ISO/IEC 27001 ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในการจัดการความเสี่ยงและยกระดับความพร้อมขององค์กร หากสามารถเชื่อมโยงผลการจำลองเข้ากับข้อกำหนดและการคอนโทรลของกรอบดังกล่าว จะช่วยให้การประเมินมีความหมายเชิงปฏิบัติการและตรวจสอบได้ [7][8] งานบูรณาการกรอบมาตรฐานกับเทคโนโลยี AI/ML ยังย้ำว่าการกำกับดูแล ความโปร่งใส และตัวชี้วัดประสิทธิผลเป็นปัจจัยจำเป็นต่อการประยุกต์ใช้จริง [7] ขณะเดียวกันความท้าทายเชิงเทคนิคใหม่ ๆ เช่น Adversarial ML ก็ผลักดันให้การออกแบบระบบตรวจจับและตอบสนองต้องคำนึงถึงยุทธวิธีหลบเลี่ยงโมเดล และการคงความน่าเชื่อถือของ AI ตลอดวัฏจักรการโจมตี [9]
จากภูมิหลังดังกล่าวปัญหาวิจัยหลัก คือ การขาดแพลตฟอร์มสภาพแวดล้อมจำลองอัจฉริยะ ที่ผสานการจำลองโครงสร้างพื้นฐานไอทีให้ใกล้เคียงระบบจริง การจำลองการโจมตีหลายรูปแบบ การตรวจจับวิเคราะห์ด้วย AI/ML และการตอบสนองอัตโนมัติ และการประเมินความสอดคล้องตามมาตรฐาน NIST/ISO 27001 ภายใต้ตัวชี้วัดเชิงหลักฐานเดียวกัน หากไม่ ทำวิจัยพัฒนาแพลตฟอร์มดังกล่าว องค์กรจะยังต้องทดสอบบนระบบจริงที่มีความเสี่ยงสูง ไม่สามารถเรียนรู้ปรับตัวได้เชิงรุกและไม่อาจพิสูจน์ความสอดคล้องตามมาตรฐานด้วยข้อมูลทดลองที่ทำซ้ำและตรวจสอบได้ ส่งผลให้เวลาตรวจจับและตอบสนองยืดเยื้อใช้เวลายาวนาน ความเสียหายทวีคูณ และความเชื่อมั่นเชิงนโยบายและกำกับดูแลถดถอย [1][8]

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนา สภาพแวดล้อมจำลองอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในประเทศไทย โดยใช้ Simulation based Design ผสาน AI/ML เพื่อการ

ตรวจจับและตอบสนองเชิงรุก และผูกผลลัพธ์กับกรอบ NIST/ISO 27001 อย่างเป็นระบบ พร้อมยืนยันผลด้วยตัวชี้วัดด้านความแม่นยำ เวลาตอบสนอง อัตราความผิดพลาด และระดับการปฏิบัติตามมาตรฐาน เพื่อยกระดับ Cybersecurity Resilience ขององค์กรไทย [1][7] [4][8]

2. วัตถุประสงค์

2.1 วัตถุประสงค์หลักของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาและประเมินสภาพแวดล้อมจำลองอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในประเทศไทย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาคำตอบตามปัญหาวิจัย ดังต่อไปนี้

2.1.1 เพื่อช่วยลดเวลาความเสียหายและรองรับการกู้คืนระบบได้รวดเร็วขึ้น ในการถูกภัยคุกคามไซเบอร์โจมตี แบบจำลองนี้จะเป็นต้นแบบเพื่อนำไปประยุต์ใช้จริง ช่วยผู้ดูแลระบบตรวจจับและตอบสนองต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว

2.1.2 เพื่อออกแบบและพัฒนาสภาพแวดล้อมจำลองโครงสร้างพื้นฐานไอที ที่มีความใกล้เคียงกับระบบจริง พร้อมทั้งมีความปลอดภัยและสามารถควบคุมการทดลองได้โดยไม่กระทบต่อระบบจริงขององค์กร

2.1.3 เพื่อจำลองและวิเคราะห์สถานการณ์การโจมตีทางไซเบอร์หลายรูปแบบ เช่น Malware, Phishing, DDoS และ Zero day attack เพื่อประเมินประสิทธิภาพของการตรวจจับและการตอบสนองของระบบ

2.1.4 เพื่อพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และการเรียนรู้ของเครื่อง AI/ML ในการตรวจจับ วิเคราะห์ และตอบสนองต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์แบบอัตโนมัติ

2.1.5 เพื่อประเมินประสิทธิภาพของสภาพแวดล้อมจำลองอัจฉริยะที่พัฒนาขึ้น โดยใช้ตัวชี้วัดด้านความแม่นยำในการตรวจจับ เวลาตอบสนอง และอัตราความผิดพลาดของระบบ

2.2 วัตถุประสงค์รองของการวิจัย

นอกจากวัตถุประสงค์หลักแล้ว การวิจัยนี้ยังมีวัตถุประสงค์รองเพื่อสนับสนุนการนำไปใช้งานและการต่อยอดองค์ความรู้ ดังนี้

2.2.1 เพื่อประเมินความสอดคล้องของระบบกับกรอบมาตรฐานความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์สากล เช่น NIST Cybersecurity Framework และ ISO/IEC 27001

2.2.2 เพื่อสนับสนุนการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านความมั่นคงปลอดภัยไซ

เบอร์ ผ่านการใช้สภาพแวดล้อมจำลองที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง

2.2.3 เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาระบบความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์เชิงรุก ที่สามารถเรียนรู้และปรับตัวจากผลการทดลองในสภาพแวดล้อมจำลอง

2.2.4 เพื่อสร้างต้นแบบเชิงแนวคิดที่สามารถนำไปต่อยอดใช้ในองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนในประเทศไทย รวมถึงการพัฒนาเชิงนโยบายหรือเชิงพาณิชย์ในอนาคต

3. ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาและเชิงทดลอง มีขอบเขตการศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างชัดเจนและสามารถประเมินผลได้อย่างเป็นระบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ประชากร

ประชากรของการวิจัย ได้แก่ สภาพแวดล้อมโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ขององค์กรในประเทศไทย ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งมีลักษณะการใช้งานโครงสร้างพื้นฐานไอทีประกอบด้วยระบบเครือข่าย เซิร์ฟเวอร์ ระบบฐานข้อมูล และระบบรักษาความปลอดภัย เช่น Firewall, IDS/IPS และ SIEM ประชากรดังกล่าวครอบคลุมบริบทขององค์กรที่มีความเสี่ยงต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์รูปแบบต่าง ๆ อาทิ Malware, Phishing, DDoS และ Advanced Persistent Threats (APTs) ตามที่ได้รับการรายงานในงานวิจัยและรายงานความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ระดับสากล [1][2]

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ได้แก่ สภาพแวดล้อมจำลองโครงสร้างพื้นฐานไอที ที่ผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาขึ้น โดยอ้างอิงสถาปัตยกรรมโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรทั่วไปในประเทศไทย และใช้เป็นสนามทดลอง สำหรับการจำลองการโจมตีและการตอบสนองต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์ การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเป็นแนวทางที่นิยมใช้ในการวิจัยด้านระบบจำลองและความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ [4][10]

3.3 ตัวแปรในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดตัวแปรที่ใช้ศึกษาออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.3.1 ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. รูปแบบของภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่ถูกจำลอง Malware เช่น Malware , Phishing , Distributed Denial of Service (DDoS) , Zero day attack เป็นต้น
2. เทคนิคและโมเดลด้าน AI/ML ที่ใช้ในการวิเคราะห์และตรวจจับภัยคุกคาม เช่น Supervised Learning , Unsupervised Learning , Deep Learning เป็นต้น
3. กลไกการตอบสนองอัตโนมัติของระบบ เช่น การแจ้งเตือน การบล็อก และการกักกันระบบ

3.3.2 ตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ความแม่นยำในการตรวจจับภัยคุกคาม
2. ระยะเวลาในการตอบสนองต่อเหตุการณ์
3. อัตราความผิดพลาดของระบบ
4. ระดับความสอดคล้องกับมาตรฐานความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์สากล เช่น NIST และ ISO/IEC 27001

ตัวแปรตามเหล่านี้เป็นตัวชี้วัดที่ได้รับการนำมาใช้ประเมินประสิทธิภาพของระบบตรวจจับและตอบสนองต่อภัยคุกคามในงานวิจัยด้าน Cybersecurity อย่างแพร่หลาย [1][11]

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการภายในระยะเวลา 12 เดือน โดยแบ่งช่วงการดำเนินงานออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่

1. การศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เดือนที่ 1 ถึงเดือนที่ 3
2. การออกแบบและพัฒนาสภาพแวดล้อมจำลองอัจฉริยะ เดือนที่ 4 ถึงเดือนที่ 6
3. การทดลอง จำลองสถานการณ์โจมตี และเก็บรวบรวมข้อมูล เดือนที่ 7 ถึงเดือนที่ 9
4. การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และจัดทำรายงานวิจัย เดือนที่ 10 ถึงเดือนที่ 12

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การพัฒนางานวิจัยเรื่อง การจำลองสภาพแวดล้อมอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในประเทศไทย คาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการ เชิงปฏิบัติ และเชิงนโยบาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ประโยชน์เชิงวิชาการและการเพิ่มพูนองค์ความรู้

ประโยชน์ที่สำคัญประการแรกของงานวิจัยนี้ คือ การเพิ่มพูนองค์ความรู้ด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในเชิงระบบจำลองอัจฉริยะ โดยงานวิจัยได้บูรณาการแนวคิดของทฤษฎีระบบจำลอง เข้ากับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และการเรียนรู้ของเครื่อง AI/ML เพื่อศึกษาพฤติกรรมของโครงสร้างพื้นฐานไอทีและภัยคุกคามทางไซเบอร์ในสภาพแวดล้อมที่ควบคุมได้ การประยุกต์ใช้สภาพแวดล้อมจำลองช่วยให้นักวิจัยสามารถทดลองซ้ำ วิเคราะห์ผลกระทบ และเปรียบเทียบแนวทางการตรวจจับและตอบสนองต่อภัยคุกคามได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าที่ชี้ว่าการใช้ Cyber Range และ Attack Simulation เป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาปฏิสัมพันธ์เชิงซับซ้อนของระบบความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ [1][4] นอกจากนี้งานวิจัยยังช่วยขยายองค์ความรู้ด้าน Preemptive Cybersecurity ซึ่งเป็นแนวคิดการป้องกันเชิงรุก โดยใช้ AI/ML เพื่อคาดการณ์ วิเคราะห์ และตอบสนองต่อภัยคุกคามก่อนที่จะเกิดความเสียหายรุนแรงต่อระบบจริง แนวคิดดังกล่าวได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในวรรณกรรมด้าน Cybersecurity สมัยใหม่ แต่ยังขาดการศึกษาผ่านแพลตฟอร์มจำลองที่สมจริงและสามารถเชื่อมโยงกับการปฏิบัติตามมาตรฐานได้อย่างเป็นรูปธรรม [12][3]

4.2 ประโยชน์เชิงปฏิบัติ การประยุกต์ใช้ และการพัฒนาคุณภาพ

ในเชิงปฏิบัติ งานวิจัยนี้คาดว่าจะเป็น แนวทางต้นแบบ Prototype Framework สำหรับองค์กรในประเทศไทยในการนำไปใช้ทดสอบระบบความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์โดยไม่กระทบต่อระบบผลิตจริง ช่วยลดความเสี่ยงจากการทดสอบในสภาพแวดล้อมจริง ซึ่งเป็นข้อจำกัดสำคัญขององค์กรจำนวนมาก [4][11] สภาพแวดล้อมจำลองอัจฉริยะที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือฝึกอบรมบุคลากรด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ผ่านสถานการณ์โจมตีที่ใกล้เคียงกับเหตุการณ์จริง ส่งผลให้บุคลากรมีความพร้อมในการตรวจจับ วิเคราะห์ และตอบสนองต่อเหตุการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา Cybersecurity Resilience ที่เสนอให้ใช้การฝึกซ้อมผ่าน Cyber Range เป็นกลไกหลัก [1][10] ยิ่งไปกว่านั้นงานวิจัยยังมี

ประโยชน์ในด้าน การประเมินความสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานความมั่นคงปลอดภัยสากล เช่น NIST Cybersecurity Framework และ ISO/IEC 27001 โดยเชื่อมโยงผลการทดลองในสภาพแวดล้อมจำลองเข้ากับตัวชี้วัดด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานอย่างเป็นระบบ ซึ่งช่วยให้องค์กรสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลประกอบการตรวจประเมิน การปรับปรุงนโยบาย และการตัดสินใจเชิงบริหารได้อย่างมีหลักฐานรองรับ [11][8] ในภาพรวมงานวิจัยนี้มีศักยภาพในการยกระดับคุณภาพของระบบความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ขององค์กรไทย สนับสนุนการพัฒนานโยบายด้านความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศ และสามารถต่อยอดไปสู่การพัฒนาแพลตฟอร์มเชิงพาณิชย์หรือการใช้งานในระดับประเทศในอนาคต

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจำลองสภาพแวดล้อมอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในประเทศไทย" ได้รับการออกแบบบนฐานของทฤษฎีและแนวคิดหลักสี่ประการ ได้แก่ ทฤษฎีระบบจำลอง ทฤษฎีการเรียนรู้ของเครื่อง ทฤษฎีการตอบสนองต่อเหตุการณ์ กรอบมาตรฐานความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ซึ่งแต่ละแนวคิดช่วยกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและกระบวนการต่าง ๆ ในการพัฒนาสภาพแวดล้อมจำลองอัจฉริยะ ที่ใช้ตรวจจับ วิเคราะห์ และตอบสนองต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.1 ทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง

5.1.1 ทฤษฎีระบบจำลอง

ทฤษฎีระบบจำลองอธิบายการสร้างแบบจำลองของระบบจริงเพื่อศึกษาพฤติกรรมภายใต้สภาวะและปัจจัยต่าง ๆ โดยมีข้อได้เปรียบในการควบคุมตัวแปร ทดลองซ้ำ และลดความเสี่ยงจากการทดสอบบนระบบจริง การประยุกต์ Simulation ถูกเสนอว่าเป็นแนวทางสำคัญในการทดสอบระบบความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์อย่างปลอดภัยและสมจริง โดยเฉพาะ Cyber Attack Modeling และ Cyber Range Tools ตามงานวิจัยของ Jaber & Fritsch (2023) ซึ่งชี้ว่าการใช้ Simulation เป็นรากฐานสำหรับการสร้างสภาพแวดล้อมการทดสอบภัยคุกคามไซเบอร์ที่มีความแม่นยำเชิงสถานการณ์ [13]

5.1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของเครื่อง

Machine Learning และ Deep Learning เป็นกลไกสำคัญในการประมวลผลข้อมูลภัยคุกคามขนาดใหญ่และการตรวจจับพฤติกรรมผิดปกติแบบอัตโนมัติ โดยงานของ Salem et al. (2024)

ระบุว่า AI/ML สามารถเพิ่มความแม่นยำในการตรวจจับภัยคุกคามได้อย่างมีนัยสำคัญเหนือ signature-based systems และช่วยลดเวลาตอบสนอง ได้อย่างเด่นชัด [14] นอกจากนี้ Kutagamari (2025) ยังชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการออกแบบโมเดล ML ให้รองรับภัยยุคใหม่และลดอคติของข้อมูล (Model Bias) เพื่อให้ระบบตรวจจับทำงานได้อย่างมีเสถียรภาพในสถานการณ์จริง [15]

5.1.3 ทฤษฎีการตอบสนองต่อเหตุการณ์

ตามแนวคิด Incident Response ของ NIST (SP 800-61) ขั้นตอนการจัดการเหตุการณ์ต้องประกอบด้วยการตรวจจับ วิเคราะห์ ควบคุม กำจัด และฟื้นฟู โดยต้องอาศัย Automation เพื่อเพิ่มความรวดเร็วตามมาตรฐาน NIST CSF และงานของ Essien et al. (2024) ที่เสนอโมเดลตอบสนองต่อเหตุการณ์โดยผสาน ISO 27001 และ NIST เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการตอบสนองและลดระยะเวลาความเสียหาย [16]

5.1.4 กรอบมาตรฐานความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

มาตรฐานสากลอย่าง NIST CSF และ ISO/IEC 27001 เป็นแนวทางหลักที่องค์กรใช้ประเมินระดับความมั่นคงปลอดภัยและความพร้อมในการรับมือเหตุการณ์ไซเบอร์ งานของ Lokare et al. (2025) ชี้ว่าองค์กรจำเป็นต้องประเมินระบบตามกรอบมาตรฐานดังกล่าวเพื่อให้การป้องกันภัยไซเบอร์มีความน่าเชื่อถือและตรวจสอบได้[17]

5.2 ตัวแปรและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

จากทฤษฎีและงานวิจัยข้างต้น สามารถกำหนดความสัมพันธ์ของตัวแปรในงานวิจัยได้ดังนี้

5.2.1 ตัวแปรอิสระ

ประเภทของภัยคุกคามที่ถูกจำลอง (Malware, Phishing, DDoS, Zero Day) [18] เทคนิคและโมเดล AI/ML ที่ใช้ในการวิเคราะห์และตรวจจับภัยคุกคาม (Random Forest, LSTM, Autoencoder ฯลฯ) [14]

กลไกการตอบสนองอัตโนมัติของระบบ (SOAR, Automated Response Policies) [16]

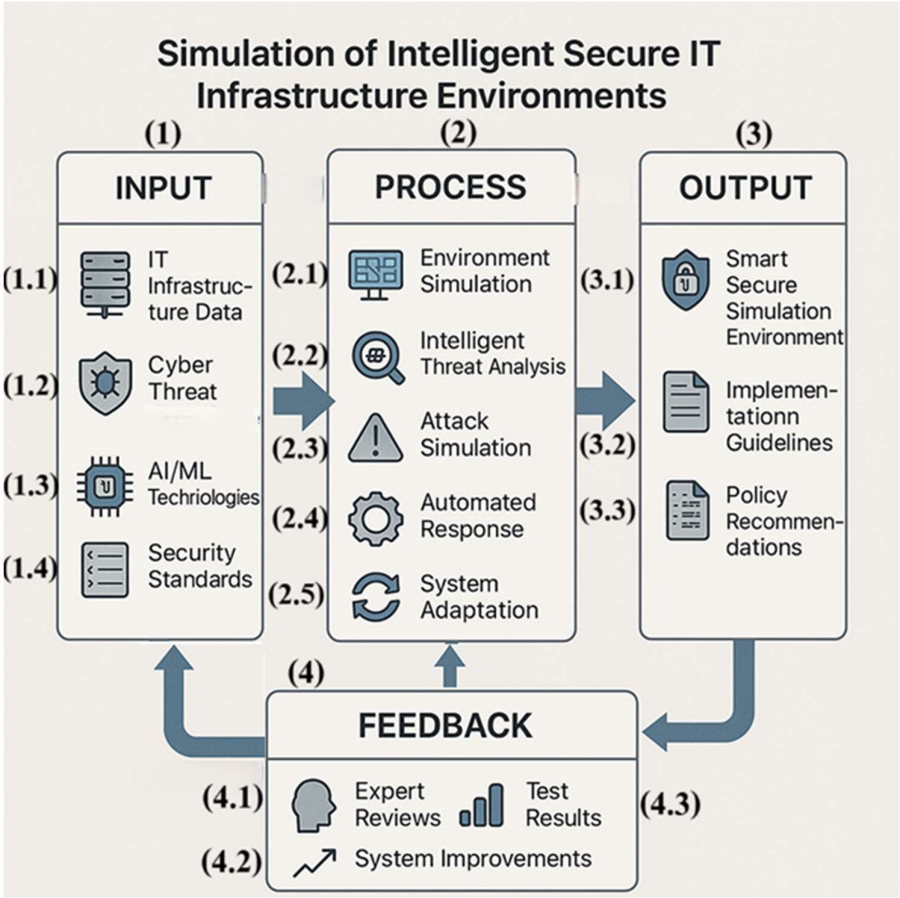
5.2.2 ตัวแปรตาม

ความแม่นยำในการตรวจจับภัยคุกคาม (Detection Accuracy) เวลาตอบสนองต่อเหตุการณ์ (Response Time) อัตราการแจ้งเตือนผิดพลาด (False Positive/Negative Rate) ระดับความสอดคล้องตามมาตรฐานด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (Compliance Level)

ตัวแปรเหล่านี้ตรงกับตัวชี้วัดที่ใช้ในงานประเมินระบบ Cybersecurity Simulation และ AI-based Threat Detection ในงานวิจัยระดับนานาชาติ เช่น Mallick & Nath (2024) [18]

5.3 กรอบแนวคิดสำหรับการพัฒนางานวิจัย

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ด้าน Simulation, AI/ML, Incident Response และ Cybersecurity Standards สามารถสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย สำหรับการพัฒนาสภาพแวดล้อมจำลองอัจฉริยะเพื่อการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาสภาพแวดล้อมจำลองอัจฉริยะเพื่อการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในประเทศไทย

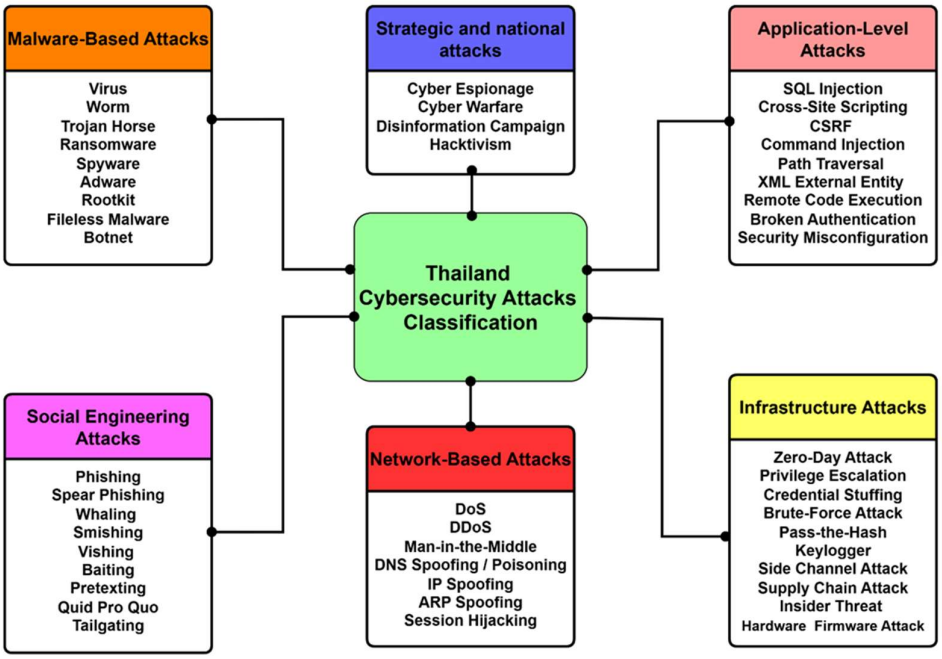
ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยสำหรับการพัฒนาสภาพแวดล้อมจำลองอัจฉริยะเพื่อการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ โดยประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

INPUT , PROCESS , OUTPUT , FEEDBACK ซึ่งทำงานสัมพันธ์กันเป็นวงจรต่อเนื่อง เพื่อยกระดับความมั่นคงปลอดภัยของโครงสร้างพื้นฐานไอที

(1) INPUT ส่วนนี้คือข้อมูลและองค์ประกอบต้นทาง ที่จำเป็นต่อการสร้างสภาพแวดล้อมจำลองอัจฉริยะ ประกอบด้วย

(1.1) IT Infrastructure Data เป็นข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานไอที เช่น Network topology, Server roles, Security devices ซึ่งใช้เพื่อสร้างแบบจำลองระบบที่เสมือนจริงมากที่สุด โดยข้อมูลนี้จะช่วยให้การจำลองมีความแม่นยำและสะท้อนสภาวะจริงขององค์กร

(1.2) Cyber Threat Intelligence เป็นข้อมูลภัยคุกคาม เช่น Indicator of Compromise (IOC), Tactics Techniques and Procedures (TTPs) และรูปแบบโจมตี Malware, Phishing, DDoS) รวมถึงข้อมูลการจัดกลุ่มภัยคุกคามที่ได้จากการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านโครงสร้างพื้นฐานและความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในระดับองค์กรและระดับประเทศ โดยข้อมูลนี้จะใช้สำหรับสร้างสถานการณ์การโจมตีในระบบจำลอง

ภาพที่ 2 Thailand Cybersecurity Attacks Classification

ภาพที่2 จากการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านโครงสร้างพื้นฐานและความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในระดับองค์กรและระดับประเทศ ผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์ภัยคุกคามทางไซเบอร์จำนวนทั้งสิ้น 48 รายการ โดยอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น รายงานจากหน่วยงานด้านความมั่นคงไซเบอร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในบริบทของประเทศไทย [19][20] ผลการวิเคราะห์นำไปสู่การพัฒนาแนวทางการจำแนกกลุ่มภัยคุกคามออกเป็น 6 หมวดหลัก ได้แก่

1.การโจมตีโดยอาศัยมัลแวร์ (Malware-Based Attacks)

2.การโจมตีทางเครือข่าย (Network-Based Attacks)

3.การโจมตีระดับแอปพลิเคชัน (Application-Level Attacks)

4.การโจมตีด้วยเทคนิคทางสังคม (Social Engineering Attacks)

5.การโจมตีโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure Attacks)

6.การโจมตีเชิงยุทธศาสตร์ระดับประเทศ (Strategic/Nation-State Attacks)

การจำแนกดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญของกรอบแนวคิด Thailand Cybersecurity Attacks Classification Framework ที่นำเสนอในงานวิจัยฉบับนี้ โดยมีเป้าหมายเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ภัยคุกคาม การประเมินความเสี่ยง และการกำหนดนโยบายด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในระดับองค์กรและระดับประเทศอย่างเป็นระบบ [21]

(1.3) AI/ML Technologies เป็นโมเดล Machine Learning / Deep Learning ที่ใช้ตรวจจับและวิเคราะห์ภัย เช่น Random Forest, LSTM, Autoencoder โดยทำหน้าที่เป็นสมองอัจฉริยะของระบบ

(1.4) Security Standards กรอบมาตรฐานความมั่นคงปลอดภัย เช่น NIST CSF, ISO/IEC 27001 โดยจะเป็นเกณฑ์ในการประเมินความพร้อมด้านความมั่นคงปลอดภัยขององค์กร

(2) PROCESS ส่วนนี้คือหัวใจของการวิจัย เป็นกลไกการทำงานภายในระบบจำลองประกอบด้วย 5 โมดูลหลัก

(2.1) Environment Simulation เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมโครงสร้างพื้นฐานไอทีเสมือนที่ใกล้เคียงของจริง เช่น Virtual network, Virtual servers เพื่อให้ก่อเกิดบริบทที่เหมาะสมต่อการทดลอง

(2.2) Intelligent Threat Analysis เป็นการวิเคราะห์ภัยคุกคามด้วย AI/ML โดยนำข้อมูลจาก Cyber Threat Intelligence มาประมวลผล โดยจะช่วยตรวจจับพฤติกรรมผิดปกติได้แบบอัตโนมัติและทันสมัยกว่า signature-based

(2.3) Attack Simulation เป็นการจำลองสถานการณ์การโจมตี เช่น Malware infection, DDoS flooding, Unauthorized access โดยใช้ทดสอบระบบป้องกันและระบบวิเคราะห์ภัย

(2.4) Automated Response เป็นกลไกตอบสนองภัยอัตโนมัติ เช่น Block traffic, Quarantine node, Alert to admin โดยจะช่วยลดเวลา MTTR (Mean Time to Response) อย่างมีนัยสำคัญ

(2.5) System Adaptation เป็นการเรียนรู้และปรับปรุงระบบอัตโนมัติจากผลการทดสอบ เช่น Model retraining, Policy fine-tuning โดยช่วยทำให้ระบบฉลาดขึ้น ทุกครั้งที่มีการโจมตีใหม่

(3) OUTPUT ส่วนนี้คือสิ่งที่ได้จากการใช้สภาพแวดล้อมจำลองอัจฉริยะ โดยรวมผลลัพธ์ทั้งด้านเทคนิคและด้านนโยบาย

(3.1) Smart Secure Simulation Environment เป็นระบบจำลองอัจฉริยะที่พร้อมใช้งานสำหรับองค์กร เพื่อทดสอบ วิเคราะห์ และเตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัย

(3.2) Implementation Guidelines เป็นแนวทางการนำไปใช้งานในองค์กร เช่น ขั้นตอนการตั้งค่า ข้อควรระวัง และนโยบายการใช้งาน

(3.3) Policy Recommendations เป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย เช่น การกำหนดมาตรฐาน การจัดสรรทรัพยากรด้าน Cybersecurity และแผนอบรมบุคลากร

(4) FEEDBACK เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ระบบพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

(4.1) Expert Reviews ผู้เชี่ยวชาญด้าน Cybersecurity ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมจริง และความครบถ้วน

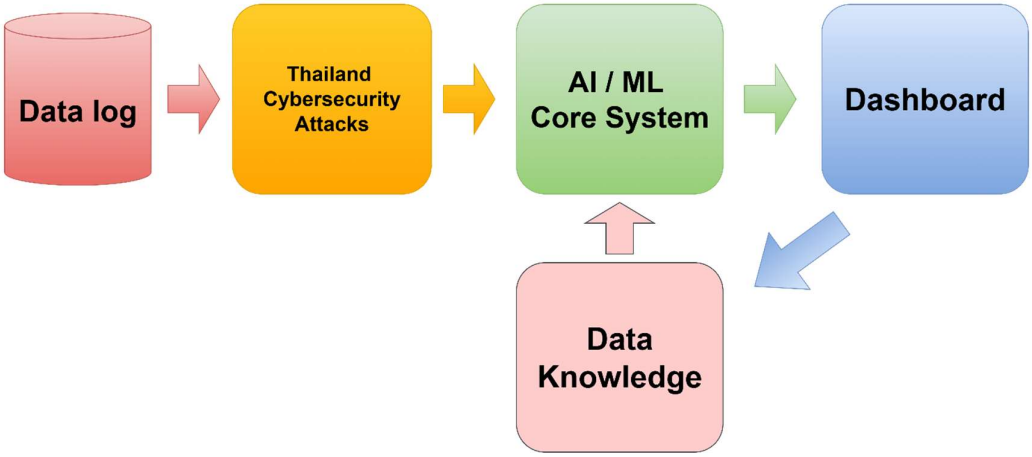
(4.2) Test Results ผลการจำลอง เช่น Accuracy, Response Time, Attack detection rate ใช้วิเคราะห์และหาจุดที่ต้องปรับปรุง

(4.3) System Improvements การนำข้อมูลจาก (4.1) และ (4.2) กลับไปปรับปรุงส่วน INPUT และ PROCESS ทำให้ระบบพัฒนาอย่างต่อเนื่องและแข็งแกร่งขึ้นทุกการทดลอง

ภาพที่1 แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาสภาพแวดล้อมจำลองอัจฉริยะต้องพึ่งพา ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐาน ภัยคุกคาม เทคโนโลยี AI/ML และ มาตรฐานความปลอดภัย
ระบบจำลองประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ตั้งแต่การจำลองสภาพแวดล้อมไปจนถึงการตอบสนองอัตโนมัติ ผลลัพธ์ที่ได้ตอบโจทย์ทั้งระดับเทคนิค และระดับองค์กร/นโยบาย

มีการทำงานแบบวนซ้ำ เพื่อให้ระบบเรียนรู้ ปรับตัว พัฒนาอย่างต่อเนื่อง นี่คือโมเดลที่สมบูรณ์สำหรับงานวิจัยด้าน Cybersecurity ที่เน้นการจำลอง การวิเคราะห์ และการตอบสนองต่อภัยคุกคามด้วย AI/ML

งานวิจัยจำนวนมากได้แสดงให้เห็นว่า AI และ ML มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการตรวจจับและตอบสนองต่อภัยคุกคามแบบเรียลไทม์ [22] เทคนิคที่นิยมใช้ได้แก่ Supervised Learning, Unsupervised Learning, Reinforcement Learning และ Deep Learning ซึ่งสามารถนำไปใช้ในระบบ SIEM, Threat Intelligence Platforms และระบบตอบสนองอัตโนมัติ [23] [24]

ภาพที่ 3 A Conceptual Framework for an Intelligent System for Cyber Attack Analysis and Response in Thailand

ภาพที่ 3 แสดงกรอบแนวคิดของระบบอัจฉริยะที่ออกแบบมาเพื่อวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในบริบทของประเทศไทย โดยประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ส่วนที่เชื่อมโยงกันผ่านกระบวนการไหลของข้อมูล ได้แก่

1. Data Log เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลเหตุการณ์ทางไซเบอร์จากระบบต่าง ๆ เช่น Firewall, IDS/IPS และ ระบบเครือข่าย โดยข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำไปใช้ในการวิเคราะห์เบื้องต้น [25]
2. Thailand Cybersecurity Attacks เป็นฐานข้อมูลที่จำแนกประเภท 48 ภัยคุกคามที่

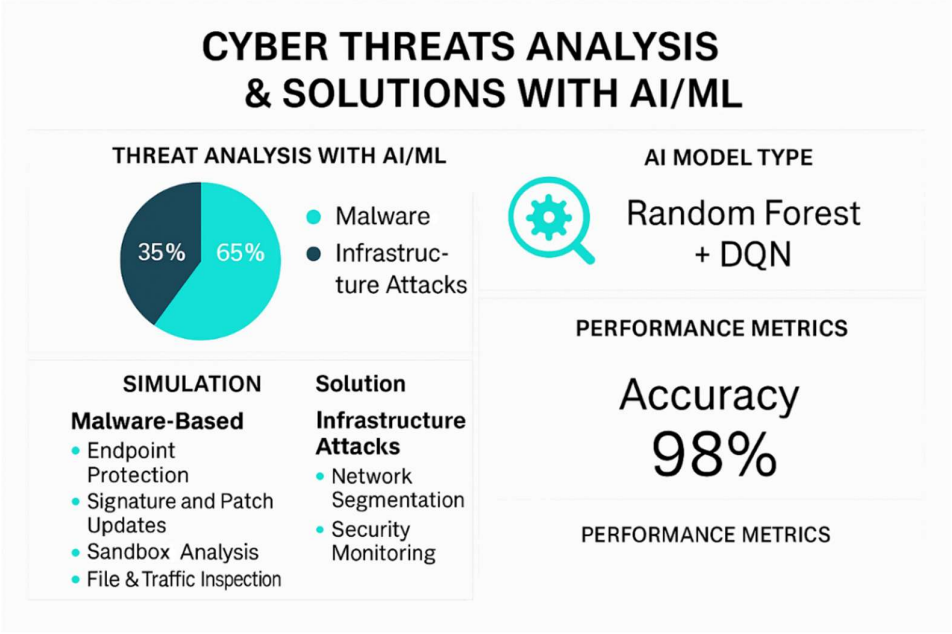
เกิดขึ้นจริงในประเทศไทย หมวดหมู่หลัก 6 ประเภท ได้แก่ Malware-Based, Network-Based, Application-Level, Social Engineering, Infrastructure และ Strategic/Nation-State Attacks โดยอิงจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

3. AI / ML Core System เป็นแกนกลางของระบบที่ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และการเรียนรู้ของเครื่องใน การตรวจจับ วิเคราะห์ และคาดการณ์ภัยคุกคามแบบเรียลไทม์ โดยอาศัยโมเดลที่ได้รับการฝึกจากข้อมูลภัย คุกคามในบริบทประเทศไทย [26] [27]

ตารางที่ 1 คำอภิบายการเทคนิค AI ที่ใช้จัดกลุ่มภัยคุกคาม และแนวทางแก้ไข

กลุ่มภัยคุกคามไซเบอร์	เทคนิค AI ที่ใช้จัดกลุ่ม	โมเดล AI	คำอธิบายการประยุกต์ใช้ AI	แนวทางแก้ไข/รับมือ
Malware-Based Attacks	Supervised Learning, Deep Learning	Random Forest, CNN, RNN	วิเคราะห์ไฟล์และพฤติกรรมมัลแวร์เพื่อจำแนกประเภทและตรวจจับมัลแวร์ใหม่	1.ใช้ระบบ Endpoint Protection 2.อัปเดต signature 3.ทำ sandbox analysis
Network-Based Attacks	Unsupervised Learning, Anomaly Detection	K-Means, Autoencoder	ตรวจจับความผิดปกติในทราฟฟิกเครือข่ายและพฤติกรรมที่ไม่ปกติ	1.ติดตั้ง IDS/IPS 2. ทำ network segmentation 3. วิเคราะห์ log แบบ real-time
Application-Level Attacks	NLP, Classification	BERT, Logistic Regression	วิเคราะห์ช่องโหว่และพฤติกรรมการโจมตีแอปพลิเคชัน เช่น SQL Injection, XSS	1.ทำ code review 2. ใช้ WAF 3. อัปเดต patch ซอฟต์แวร์
Social Engineering	NLP, Sentiment Analysis	NLP, Sentiment Analysis	วิเคราะห์ข้อความและพฤติกรรมการหลอกลวง เช่น Phishing, Spear Phishing	1.ฝึกอบรมผู้ใช้ 2.ใช้ email filter 3.ตรวจสอบ URL และ sender
Infrastructure Attacks	Reinforcement Learning	DQN, Policy Gradient	ปรับปรุงการตอบสนองและป้องกันโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ เช่น SCADA, IoT	1.แยกเครือข่ายสำคัญ 2.ทำ network monitoring 3.อัปเดต firmware
Strategic and National Attacks	Ensemble Learning, Threat Intelligence	XGBoost, Hybrid Models	วิเคราะห์ภัยคุกคามระดับชาติและการโจมตีแบบซับซ้อนที่มีเป้าหมายเฉพาะ	1.ทำ threat hunting 2.ใช้ threat intelligence sharing 3.วางแผนรับมือเหตุการณ์ระดับชาติ

4. Dashboard เป็นส่วนแสดงผลข้อมูลเชิงวิเคราะห์และการแจ้งเตือนภัยคุกคามต่อผู้ดูแลระบบ โดยเน้น การจัดกลุ่มภัยคุกคามและแนวทางแก้ไข ที่ผ่านการประมวลจากระบบอัจฉริยะ AI / ML Core System [28]

ภาพที่ 4 Dashboard แสดงการจัดกลุ่มภัยคุกคามและแนวทางแก้ไข

ที่ผ่านการประมวลผลจากระบบอัจฉริยะ AI / ML Core System

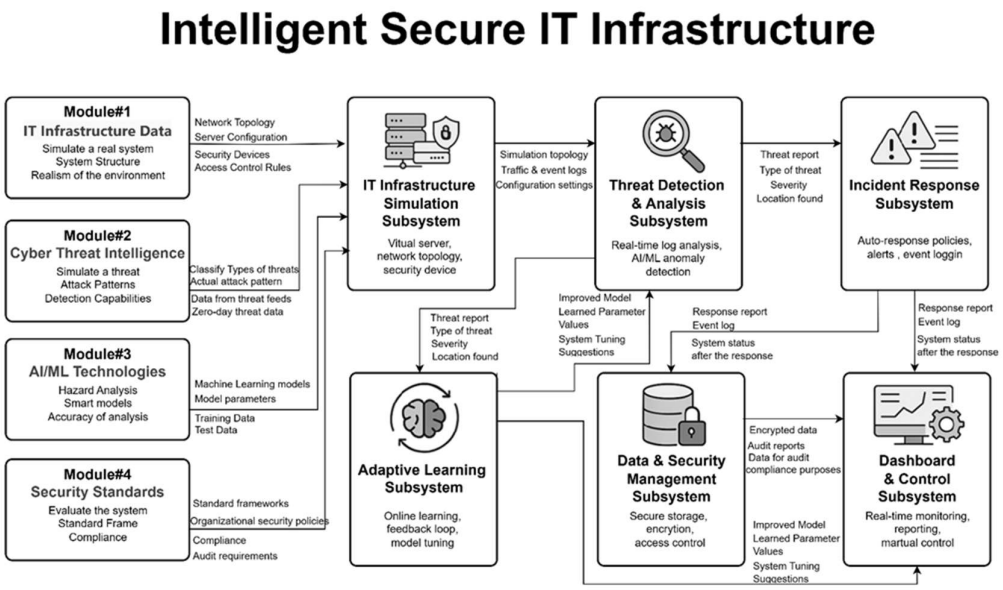
5. Data Knowledge เป็นคลังความรู้ที่รวบรวมข้อมูลภัยคุกคาม รูปแบบการโจมตี และแนวทางการ ตอบสนองที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการปรับปรุงโมเดล AI/ML และการฝึกอบรมระบบอย่างต่อเนื่อง [29]

กรอบแนวคิดนี้สะท้อนถึงการบูรณาการระหว่างข้อมูลภัยคุกคามในระดับชาติและเทคโนโลยีอัจฉริยะ เพื่อสร้างระบบที่สามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา โดยเฉพาะในบริบทของโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของประเทศไทย [30]

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นแบบพัฒนาเชิงทดลอง ผสานการประเมินเชิงทดลอง ภายใต้สภาพแวดล้อมจำลอง ที่แยกจากระบบจริง เพื่อให้ควบคุมตัวแปรได้ ทำซ้ำได้ และลดความเสี่ยงต่อการให้บริการขององค์กรจริง แนวทางใช้ AI/ML สำหรับการตรวจจับ วิเคราะห์ภัยคุกคาม ในเวลาจริง และประเมินผลเทียบกับวิธีดั้งเดิมที่อาศัย signature/rule-based ซึ่งมีข้อจำกัดต่อภัยสมัยใหม่ พร้อมผูกผลการทดลองกับกรอบมาตรฐาน NIST CSF และ ISO/IEC 27001 เพื่อการตรวจสอบและ

นำไปใช้เชิงปฏิบัติได้จริง โดยมีสถาปัตยกรรมของระบบการจำลองสภาพแวดล้อมอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในประเทศไทยตามภาพที่ 5

ภาพที่ 5 สถาปัตยกรรมของระบบการจำลองสภาพแวดล้อมอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในประเทศไทย

ภาพที่ 5 แสดงสถาปัตยกรรมของระบบการจำลองสภาพแวดล้อมอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในประเทศไทย โดยมีส่วนประกอบของระบบแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ โมดูลข้อมูลนำเข้า และ ระบบย่อย

6.1 โมดูลข้อมูลนำเข้า จะมี 4 โมดูล ดังนี้

Module#1 IT Infrastructure Data เป็นข้อมูล topology เครือข่าย/เซิร์ฟเวอร์/อุปกรณ์ความปลอดภัย ใช้สร้างสภาพแวดล้อมเสมือนที่ใกล้เคียงระบบจริง

Module#2 Cyber Threat Intelligence เป็นรูปแบบภัยคุกคาม/IOC/TTPs เช่น Malware, Phishing, DDoS, Zero-Day สำหรับป้อนให้เอนจินจำลองการโจมตีและปรับแต่งฉากทดสอบ

Module#3 AI/ML Technologies เป็นโมเดลและพารามิเตอร์ เช่น Random Forest, LSTM, Autoencoder สำหรับงานจำแนกค้นหาผิดปกติ/วิเคราะห์ลำดับเวลา

Module#4 Security Standards เป็นข้อกำหนดควบคุมจาก NIST CSF / ISO/IEC 27001 เพื่อทำ compliance mapping และประเมินความสอดคล้องหลังการทดสอบ

6.2 ระบบย่อย จะมี 6 ระบบ ดังนี้

1. IT Infrastructure Simulation Subsystem ส่งออกโทโพโลยีเสมือน ทราฟฟิก นโยบายความปลอดภัยสำหรับการทดสอบ simulation topology และ config
2. Threat Detection & Analysis Subsystem วิเคราะห์ log/flow แบบเวลาจริง anomaly detection/AI-classification และให้ค่าประเมินสถานะภัยคุกคาม
3. Incident Response Subsystem ใช้ playbooks/SOAR ดำเนินการ block/alert/isolate/log อัตโนมัติ ลดเวลา MTTR และรองรับเวิร์กโฟลว์ IR ตามแนว NIST/ISO
4. Adaptive Learning Subsystem เรียนรู้จากผลทดสอบ เพื่อตั้งค่า และรีเทรนโมเดล ลด Bias ปรับให้ทนต่อภัยคุกคามใหม่ ๆ
5. Data & Security Management Subsystem จัดเก็บข้อมูลทดสอบอย่างปลอดภัย เพื่อรองรับ audit และ compliance
6. Dashboard & Control Subsystem แสดงผลสถานะตัวชี้วัดแบบเวลาจริง ใช้ควบคุมการทดลองและรวบรวมหลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญ

6.3 การตั้งค่าสภาพแวดล้อมทดลอง

6.3.1 ออกแบบโทโพโลยีเสมือน โดยให้ เครือข่ายแยกส่วนกัน มีการตั้ง server roles และมีการเพิ่ม security appliances ตาม Module#1 เพื่อสะท้อนโครงสร้างองค์กรทั่วไปในไทย เช่น segmented LAN, DMZ, DC และควบคุมตัวแปรระบบได้ [13] รวมถึงเตรียมข้อมูลการจัดกลุ่มภัยคุกคามที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการรีวิวจากผู้เชี่ยวชาญป้อนให้ระบบเรียนรู้ในเบื้องต้น

6.3.2 กำหนด Scenario ภัยคุกคาม จาก Module#2 ครอบคลุม Malware Phishing DDoS และ Zero-Day เพื่อทดสอบความยืดหยุ่นของระบบจำลอง [14]

6.3.3 เลือกโมเดล AI/ML จาก Module#3 เช่น Random Forest , LSTM , Autoencoder , Isolation Forest โดยอิงแนวปฏิบัติจากวรรณกรรมทบทวนล่าสุดด้าน AI-based Detection [14]

6.3.4 กำหนดข้อกำหนดมาตรฐาน จาก Module#4 เช่น NIST CSF, ISO/IEC 27001 เพื่อทำการ control mapping และนิยามตัวชี้วัดด้าน compliance ล่วงหน้า [17]

6.4 ขั้นตอนการทดลอง

ขั้นตอนที่ 1 Environment Simulation ปรับใช้ topology/traffic/policies เพื่อตรวจรับรองความสมจริงของสภาพแวดล้อม [13]

ขั้นตอนที่ 2 Attack Simulation จำลองเหตุการณ์โจมตีตามสคริปต์/โปรไฟล์ (threat type, vector, location, duration) เพื่อกระตุ้นข้อมูลจริงสำหรับ AI/ML และเพลย์บุ๊กตอบสนอง [13]

ขั้นตอนที่ 3 Threat Detection & Analysis (AI/ML) ประมวลผล log/flow แบบเวลาจริง โดยจำแนก/ตรวจจับ anomaly และสร้าง Threat report & Severity (ค่าสถานะ สถานที่ เวลาที่ตรวจพบ) ตามกรอบแนวทางรีวิว AI based detection [14]

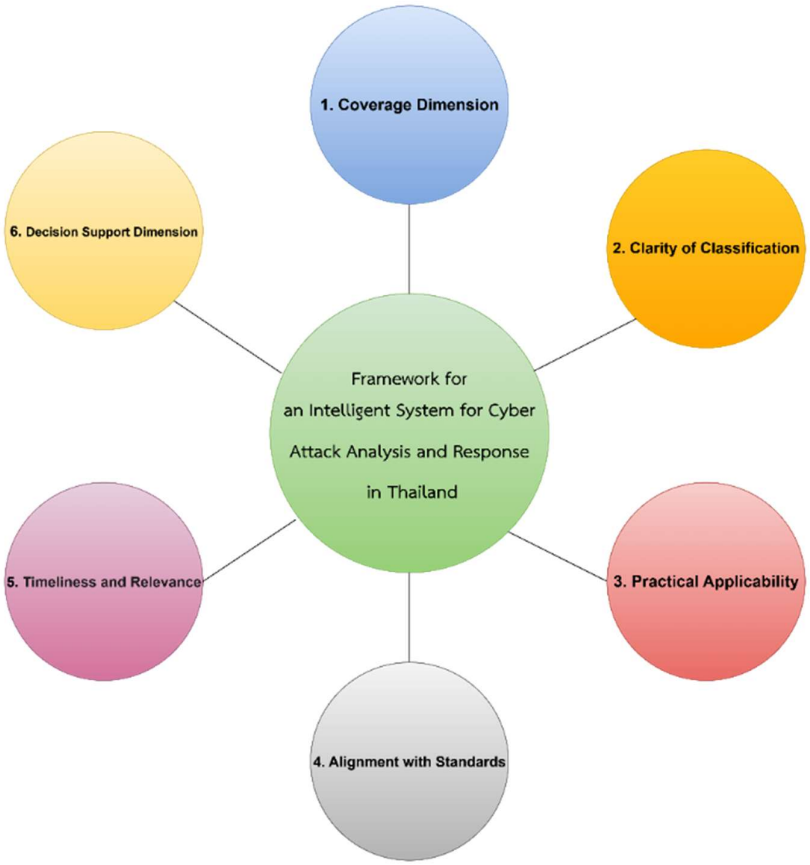
ขั้นตอนที่ 4 Automated Incident Response ทริกเกอร์เพลย์บุ๊ก (block IP, isolate node, elevate alert, forensic log) ตามโมเดลการผสาน NIST และ ISO ในงาน IR สมัยใหม่ [16]

ขั้นตอนที่ 5 Data & Security Management บันทึกข้อมูลทดสอบ ค่าโมเดล ผลลัพธ์อย่างปลอดภัย (encryption + access control) เพื่อรองรับการตรวจสอบย้อนหลังการคำนวณ compliance score [16]

ขั้นตอนที่ 6 Adaptive Learning รีเทรนและฟายน์ทูนโมเดลจากผลทดสอบ เพื่อเพิ่มความแม่นยำ ลด false alarms และปรับตัวต่อภัยใหม่อย่างต่อเนื่อง ตามข้อเสนอของงานทบทวน AI/ML ล่าสุด [14]

ขั้นตอนที่ 7 Dashboard & Reporting สรุปผลการทดลอง accuracy / latency / errors / compliance) และข้อเสนอเชิงวิศวกรรม นโยบายสำหรับผู้ดูแลระบบ ผู้กำกับดูแล [17]

7. ผลการวิจัย

ภาพที่ 6 มิติการประเมินกรอบแนวคิดระบบการจำลองสภาพแวดล้อมอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในประเทศไทย

ภาพที่ 6 แสดงโครงสร้างของมิติการประเมินกรอบแนวคิดระบบการจำลองสภาพแวดล้อมอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในประเทศไทย โดยประกอบด้วย 6 มิติหลักที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการประเมินความเหมาะสมและประสิทธิภาพของกรอบแนวคิด ดังนี้

1. Coverage Dimension (ความครอบคลุม)
   มิตินี้เน้นการประเมินว่ากรอบแนวคิดสามารถครอบคลุมรูปแบบการโจมตีทางไซเบอร์ที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทยได้ครบถ้วนและหลากหลาย

2. Clarity of Classification (ความชัดเจนในการจำแนก)
   มิตินี้ประเมินความชัดเจนในการแบ่งกลุ่มภัยคุกคามและการโจมตี โดยต้องไม่ซ้อนทับกันและสามารถเข้าใจได้ง่าย
3. Practical Applicability (การใช้งานจริง)
   มิตินี้เน้นการประเมินความสามารถในการนำกรอบแนวคิดไปใช้จริงในองค์กร สร้างต้นแบบที่ช่วยลดเวลาความเสียหายและรองรับการกู้คืนระบบได้รวดเร็วขึ้น ในการถูกภัยคุกคามไซเบอร์โจมตี ช่วยผู้ดูแลระบบตรวจจับและตอบสนองต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มีความซับซ้อนและ เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วในโลกปัจจุบัน
4. Alignment with Standards (ความสอดคล้องกับมาตรฐานสากล)
   มิตินี้ประเมินความเชื่อมโยงของกรอบแนวคิดกับมาตรฐานสากล เช่น NIST, MITRE ATT&CK และ Cyber Kill Chain เพื่อให้สามารถบูรณาการกับแนวทางสากลได้
5. Timeliness and Relevance (ความทันสมัยและความเกี่ยวข้อง)
   มิตินี้เน้นการประเมินว่ากรอบแนวคิดสามารถสะท้อนภัยคุกคามที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและปรับใช้กับภัยคุกคามใหม่ ๆ ได้อย่างยืดหยุ่น
6. Decision Support Dimension (การสนับสนุนการตัดสินใจ)
   มิตินี้ประเมินความสามารถของกรอบแนวคิดในการสนับสนุนการวางแผนกลยุทธ์ การจัดลำดับความสำคัญ และการกำหนดมาตรการป้องกันและตอบสนองต่อภัยคุกคามไซเบอร์

ภาพนี้ช่วยให้เห็นภาพรวมขององค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการประเมินและพัฒนากรอบแนวคิดระบบการจำลองสภาพแวดล้อมอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในประเทศไทยอย่างเป็นระบบและครบถ้วน

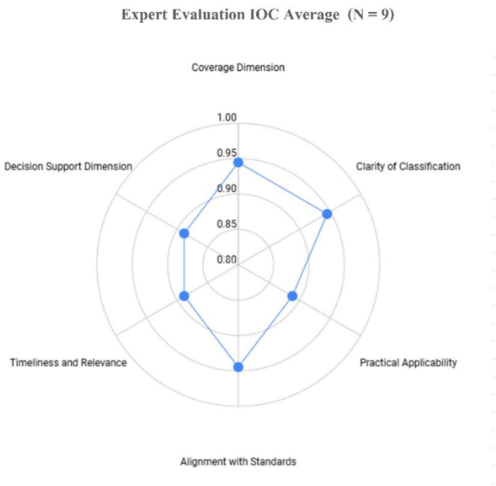
Expert Validation ผู้เชี่ยวชาญประเมิน IOC จำนวน 9 คน

User Validation ผู้ดูแลระบบประเมินกรอบแนวคิด จำนวน 100 คน

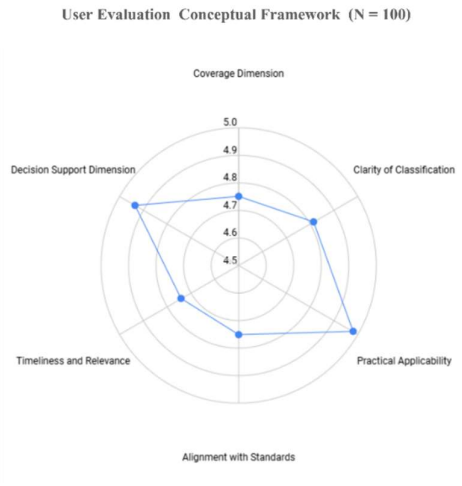
Instruments แบบสอบถามประเมิน IOC และ แบบสอบถามประเมินกรอบแนวคิดโดยใช้ Likert Scale 6 ระดับ ครอบคลุม 6 มิติ ได้แก่ Overage Dimension, Clarity of Classification , Practical Applicability, Alignment with Standards , Timeliness and Relevance และ Decision Support Dimension

Data Analysis ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ IOC ในการวิเคราะห์ความเหมาะสมของแต่ละมิติและข้อย่อย

Results

ภาพที่ 7 Expert Evaluation IOC Average Conceptual by Dimension (N = 9)

ภาพที่ 8 User Evaluation of Framework Dimension (N = 100)

จากภาพที่ 7 แสดงค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) เฉลี่ย ที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ใน 6 มิติการประเมินกรอบแนวคิด ประกอบด้วย Coverage Dimension, Clarity of Classification , Practical Applicability, Alignment with Standards , Timeliness and Relevance และ Decision Support Dimension ผลการประเมินพบว่าค่า IOC อยู่ในช่วง 0.85–1.00 โดยเฉพาะมิติ Clarity of Classification , Coverage Dimension และ Alignment with Standards ได้ค่าประเมินสูงสุดใกล้ 1.00 สะท้อนถึงความเห็นพ้องของผู้เชี่ยวชาญในความสอดคล้องของรายการประเมินกับวัตถุประสงค์ของกรอบแนวคิด มิติอื่น ๆ ก็ยังคงอยู่ในระดับสูงเกินเกณฑ์มาตรฐาน (≥ 0.67) แสดงถึงความเชื่อมั่นในความครบถ้วนและความเหมาะสมของกรอบแนวคิด

จากภาพที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยผลการประเมินกรอบแนวคิดจากผู้ดูแลระบบจำนวน 100 คน ครอบคลุม 6 มิติการประเมิน ประกอบด้วย ประกอบด้วย Coverage Dimension, Clarity of Classification , Practical Applicability, Alignment with Standards , Timeliness and Relevance และ Decision Support Dimension พบว่าค่าเฉลี่ยในแต่ละมิติอยู่ในช่วง 4.74–4.97 (จากคะแนนเต็ม 5) โดยมิติ Practical Applicability ได้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (4.97) รองลงมาคือ Decision Support Dimension แสดงว่าผู้ใช้งานระบบเห็นสอดคล้องกันกรอบแนวคิดสามารถสะท้อนความสามารถของระบบในการใช้งานจริง และสนับสนุนการตัดสินใจได้เป็นอย่างดี ผลลัพธ์ชี้ให้เห็นว่ากรอบแนวคิดที่พัฒนามีความเหมาะสม ครบถ้วน และมีศักยภาพในการนำไปพัฒนา

จากภาพที่ 7 และ 8 เป็นภาพยืนยันความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ ของกรอบแนวคิด ในความสอดคล้องเชิงวัตถุประสงค์ (IOC) และความเหมาะสมเชิงคุณภาพ (Mean Score) รายละเอียดตามตารางที่ 2.

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ดูแลระบบ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	IOC	ระดับความเหมาะสม
1. Coverage Dimension	4.75	0.42	0.94	มากที่สุด
1.1) กรอบแนวคิดสามารถครอบคลุมรูปแบบการโจมตีทางไซเบอร์ที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทยได้	4.84	0.37	1.00	มากที่สุด
1.2) กลุ่มการโจมตีที่กำหนดสามารถสะท้อนภัยคุกคามที่หลากหลายได้ครบถ้วน	4.66	0.48	0.89	มากที่สุด
2. Clarity of Classification	4.81	0.39	0.94	มากที่สุด
2.1) การแบ่งกลุ่มการโจมตีมีความชัดเจน ไม่ซ้อนทับกัน และเข้าใจง่าย	4.85	0.36	0.89	มากที่สุด
2.2) ภัยคุกคามในแต่ละกลุ่มมีลักษณะร่วมกันอย่างเป็นระบบ	4.78	0.42	1.00	มากที่สุด
3. Practical Applicability	4.98	0.14	0.89	มากที่สุด
3.1) กรอบแนวคิดสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์หรือจัดการภัยคุกคามในองค์กรได้จริง	4.98	0.14	0.89	มากที่สุด
3.2) กรอบแนวคิดเหมาะสมกับการใช้ในการอบรมหรือจัดทำรายงานด้านไซเบอร์	4.98	0.14	0.89	มากที่สุด
4. Alignment with Standards	4.75	0.43	0.94	มากที่สุด
4.1) กรอบแนวคิดมีความเชื่อมโยงกับมาตรฐานสากล เช่น NIST, MITRE ATT&CK, Cyber Kill Chain	4.69	0.47	0.89	มากที่สุด
4.2) กรอบแนวคิดสามารถบูรณาการร่วมกับโมเดลหรือกรอบการวิเคราะห์อื่นได้	4.81	0.40	1.00	มากที่สุด
5. Timeliness and Relevance	4.75	0.40	0.89	มากที่สุด
5.1) กรอบแนวคิดสะท้อนภัยคุกคามที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตได้	4.89	0.31	0.89	มากที่สุด
5.2) กรอบแนวคิดสามารถปรับใช้กับภัยคุกคามใหม่ ๆ ได้อย่างยืดหยุ่น	4.61	0.49	0.89	มากที่สุด
6. Decision Support Dimension	4.84	0.24	0.89	มากที่สุด
6.1) กรอบแนวคิดสามารถใช้ในการวางแผนกลยุทธ์และการจัดลำดับความสำคัญด้านไซเบอร์ได้	4.92	0.27	0.89	มากที่สุด
6.2) กรอบแนวคิดสามารถใช้ในการกำหนดมาตรการป้องกันและตอบสนองต่อภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.76	0.22	0.89	มากที่สุด
สรุปภาพรวม	4.81	0.34	0.91	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คนและผู้ดูแลระบบจำนวน 100 คน ต่อกรอบแนวคิดการพัฒนาระบบอัจฉริยะ พบว่าค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 6 มิติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ รวม = 4.81, S.D. = 0.34, IOC = 0.91) สะท้อนว่ากรอบแนวคิดมีความครบถ้วน เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาต้นแบบระบบอัจฉริยะได้จริง รายละเอียดผลการประเมินรายมิติ ดังนี้ **1) Coverage Dimension** ผลการประเมินด้านความครอบคลุมของระบบได้ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ = 4.75 (S.D. = 0.42, IOC = 0.94) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ดูแลระบบเห็นว่ากรอบแนวคิดมีองค์ประกอบครอบคลุมรูปแบบการโจมตีทางไซเบอร์ที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทย และกลุ่มการโจมตีที่กำหนดสามารถสะท้อนภัยคุกคามที่หลากหลายได้ครบถ้วน **2) Clarity of Classification** ด้านความชัดเจนในการจำแนกได้ค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เป็นลำดับสาม ($\bar{X}$ = 4.81, S.D. = 0.39, IOC = 0.94) ผู้เชี่ยวชาญและผู้ดูแลระบบประเมินว่าการแบ่งกลุ่มการโจมตีมีความชัดเจน ไม่ซ้อนทับกัน และเข้าใจง่ายภัยคุกคามในแต่ละกลุ่มมีลักษณะร่วมกันอย่างเป็นระบบ **3) Practical Applicability** ผลการประเมินการใช้งานจริงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด $\bar{X}$ = 4.98 (S.D. = 0.14, IOC = 0.89) อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นอันดับที่หนึ่ง โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ดูแลระบบเห็นว่ากรอบแนวคิดสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ หรือจัดการภัยคุกคามในองค์กรได้จริง และกรอบแนวคิดเหมาะสมกับการใช้ในการอบรมหรือจัดทำรายงานด้านไซเบอร์ **4) Alignment with Standards** ด้านความสอดคล้องกับมาตรฐานสากลได้ค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. = 0.43, IOC = 0.94) ผู้เชี่ยวชาญและผู้ดูแลระบบประเมินว่ากรอบแนวคิดมีความเชื่อมโยงกับมาตรฐานสากล กรอบแนวคิดสามารถบูรณาการร่วมกับโมเดลหรือกรอบการวิเคราะห์อื่นได้ **5) Timeliness and Relevance** ผลการประเมินด้านความทันสมัยและความเกี่ยวข้องได้ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ = 4.75 (S.D. = 0.40, IOC = 0.89) อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้เชี่ยวชาญและผู้ดูแลระบบยืนยันว่ากรอบแนวคิดสามารถสะท้อนภัยคุกคามที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตได้ สามารถปรับใช้กับภัยคุกคามใหม่ ๆ ได้อย่างยืดหยุ่น **6) Decision Support Dimension** ด้านการสนับสนุนการตัดสินใจได้ค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เป็นลำดับสอง ($\bar{X}$ = 4.84, S.D. = 0.24, IOC = 0.89) ผู้เชี่ยวชาญและผู้ดูแลระบบประเมินว่ากรอบแนวคิดสามารถใช้ในการวางแผนกลยุทธ์และการจัดลำดับความสำคัญด้านไซเบอร์ได้ สามารถใช้ในการกำหนดมาตรการป้องกันและตอบสนองต่อภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการประเมิน พบว่ากรอบแนวคิดที่พัฒนามีความเหมาะสมในทุกมิติ โดยเฉพาะ Practical Applicability ซึ่งสะท้อนศักยภาพนำไปใช้ในการวิเคราะห์ หรือจัดการภัยคุกคามในองค์กรได้จริง ขณะที่มิติอื่น ๆ ได้แก่ Decision Support Dimension , Clarity of Classification , Coverage Dimension , Alignment with Standards และ Timeliness and Relevance ต่างก็ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด สรุปได้ว่ากรอบแนวคิดนี้เป็นรากฐานที่แข็งแรงทั้งด้านทฤษฎีและการนำไปประยุกต์ใช้จริง สามารถรองรับการพัฒนาต้นแบบระบบอัจฉริยะที่มีความแม่นยำ โปร่งใส และเน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลางได้อย่างยั่งยืน

8. สรุปแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้พัฒนา สภาพแวดล้อมจำลองอัจฉริยะ (Intelligent Secure IT Infrastructure Simulation Environment) ที่ผสานทฤษฎีระบบจำลอง เทคโนโลยี AI/ML และกรอบมาตรฐานความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เพื่อรองรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อภัยคุกคามยุคใหม่ที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งระบบความปลอดภัยแบบดั้งเดิมไม่สามารถตอบสนองได้ทันเวลา [14]

“ประเด็นสำคัญที่สุด และ จุดประสงค์หลัก ของการวิจัยนี้ คือ เพื่อช่วยลดเวลาความเสียหาย (Damage Time) และรองรับการกู้คืนระบบ (System Recovery) ให้เร็วขึ้นเมื่อเกิดการโจมตีทางไซเบอร์ ผ่านการมีต้นแบบระบบจำลองที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้จริงในองค์กร และช่วยผู้ดูแลระบบตรวจจับตอบสนองภัยคุกคามได้ทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น”

จุดประสงค์นี้เป็นแก่นสำคัญที่ตอบโจทย์ความท้าทายของภัยคุกคามไซเบอร์ปัจจุบัน ซึ่งสามารถโจมตีแบบอัตโนมัติ เคลื่อนไหวรวดเร็ว และมีลักษณะซับซ้อน เช่น APT, Zero day, AI assisted attacks ตามที่งานวิจัยสากลรายงานไว้หลายฉบับ [13]

8.1 การอภิปราย

ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน และผู้ดูแลระบบจำนวน 100 คน ชี้ให้เห็นว่ากรอบแนวคิดการพัฒนาระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในประเทศไทย มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทุกมิติ ทั้งด้านความครอบคลุม ความชัดเจนในการจำแนก การใช้งานจริง ความสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ความทันสมัย และการสนับสนุนการตัดสินใจ โดยเฉพาะ Practical Applicability ที่ได้รับคะแนนสูงสุด แสดงถึงศักยภาพในการนำไปใช้จริงในองค์กรและการฝึกอบรมบุคลากรด้านความมั่นคงไซเบอร์ กรอบแนวคิดนี้สอดคล้องกับหลักการของ System Theory[31], Agent Theory[32], Learning Theory[33, 34]และ XAI Theory[35] ซึ่งเน้นความเป็นองค์รวม การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และความโปร่งใสในการตัดสินใจของระบบอัจฉริยะ ผลการประเมินในแต่ละมิติ เช่น Coverage Dimension, Clarity of Classification, Practical Applicability, Alignment with Standards , Timeliness and Relevance และ Decision Support Dimension ล้วนได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง กรอบแนวคิดที่นำเสนอสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาต้นแบบระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อภัยคุกคามไซเบอร์ในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับองค์กรและระดับประเทศ นอกจากนี้ยังสามารถต่อยอดสู่การพัฒนา

เครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจ และระบบฝึกอบรมบุคลากรด้านความมั่นคงไซเบอร์ แม้กรอบแนวคิดจะได้รับการประเมินในระดับสูง แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการ เช่น การปรับใช้กับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว หรือข้อจำกัดด้านข้อมูลสำหรับการฝึกโมเดล AI/ML ในบริบทประเทศไทย ดังนั้นการพัฒนาต่อไปควรเน้นการบูรณาการข้อมูลจากหลายแหล่ง การปรับปรุงโมเดลให้รองรับภัยคุกคามใหม่ ๆ และการสร้างกลไกการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบในระยะยาว ควรมีการสนับสนุนเชิงนโยบายในการนำกรอบแนวคิดนี้ไปใช้จริงในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลภัยคุกคามและแนวทางปฏิบัติที่ดี นอกจากนี้ควรมีการวิจัยต่อยอดในด้าน Explainable AI (XAI) เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของระบบอัจฉริยะในงานด้านความมั่นคงไซเบอร์

8.1 สรุปและงานวิจัยในอนาคต

งานวิจัยนี้นำเสนอกรอบแนวคิดระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในประเทศไทย โดยอาศัยการจำแนกประเภทภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจริงในบริบทระดับชาติ กรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลเหตุการณ์ไซเบอร์ (Data Log) การจำแนกภัยคุกคามตามหมวดหมู่ที่เหมาะสมกับบริบทประเทศไทย การวิเคราะห์ด้วยระบบ AI/ML การแสดงผลผ่าน Dashboard และการจัดเก็บองค์ความรู้เพื่อการเรียนรู้และปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ดูแลระบบ พบว่ากรอบแนวคิดนี้มีความเหมาะสมในทุกมิติ ทั้งด้านความครอบคลุม ความชัดเจนในการจำแนก การใช้งานจริง ความสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ความทันสมัยและความเกี่ยวข้อง ตลอดจนการสนับสนุนการตัดสินใจ โดยเฉพาะ Practical Applicability ที่ได้รับคะแนนสูงสุด สะท้อนถึงศักยภาพในการนำไปใช้จริงในองค์กรและระดับประเทศ ระบบอัจฉริยะที่ออกแบบขึ้นสามารถตรวจจับและตอบสนองต่อภัยคุกคามแบบเรียลไทม์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยเทคนิคการเรียนรู้ของเครื่องที่ทันสมัย เช่น Supervised Learning, Deep Learning และ Reinforcement Learning ซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วว่ามีประสิทธิภาพในการวิเคราะห์ภัยคุกคามที่ซับซ้อน โดยสรุปกรอบแนวคิดนี้ถือเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาต้นแบบระบบอัจฉริยะที่มีความแม่นยำ โปร่งใส และเน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ การฝึกอบรม และการพัฒนาระบบป้องกันภัยคุกคามไซเบอร์ในโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน

แม้ว่างานวิจัยนี้จะประสบความสำเร็จในการพัฒนากรอบแนวคิดที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย แต่ยังมีประเด็นสำคัญที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อยอดในอนาคต ดังนี้

1. การพัฒนาต้นแบบและทดสอบในสภาพแวดล้อมจริง ควรดำเนินการพัฒนาต้นแบบระบบอัจฉริยะตามกรอบแนวคิดที่นำเสนอ และทดสอบในสภาพแวดล้อมจริงขององค์กรและโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความสามารถในการตรวจจับและตอบสนองต่อภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจริง

2. การบูรณาการกับเทคโนโลยีเกิดใหม่ ศึกษาการบูรณาการเทคโนโลยีใหม่ เช่น Blockchain, IoT Security, Federated Learning และ XAI (Explainable AI) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของระบบในการรับมือกับภัยคุกคามที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
3. การพัฒนาโมเดล AI ที่ปรับตัวได้อัตโนมัติ วิจัยและพัฒนาโมเดล AI/ML ที่สามารถเรียนรู้จากข้อมูลภัยคุกคามใหม่ ๆ และปรับปรุงกลยุทธ์การตรวจจับและตอบสนองได้แบบอัตโนมัติ (Adaptive Learning) เพื่อรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง
4. การสร้างกลไกการแบ่งปันข้อมูลภัยคุกคามอย่างปลอดภัย พัฒนาแนวทางและมาตรการสำหรับการแบ่งปันข้อมูลภัยคุกคาม (Threat Intelligence Sharing) ระหว่างองค์กรและหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและการป้องกันภัยคุกคามในระดับประเทศ
5. การศึกษาประเด็นด้านจริยธรรม กฎหมาย และนโยบาย วิเคราะห์ผลกระทบด้านจริยธรรม กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการนำ AI/ML ไปใช้ในระบบความมั่นคงไซเบอร์ เพื่อให้เกิดการใช้งานอย่างรับผิดชอบ โปร่งใส และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล
6. การประเมินผลกระทบและความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ศึกษาผลกระทบและความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจจากการนำระบบอัจฉริยะไปใช้ในองค์กรและระดับประเทศ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจลงทุนและการกำหนดนโยบายในอนาคต

การดำเนินการวิจัยและพัฒนาต่อยอดในประเด็นข้างต้น จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และตอบสนองต่อการโจมตีทางไซเบอร์ในประเทศไทยให้มีความยั่งยืนและทันสมัย รองรับภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในยุคดิจิทัล

9. เอกสารอ้างอิง

[1] Salem, A. H., Azzam, S. M., Emam, O. E., & Abohany, A. A. (2024). Advancing cybersecurity: a comprehensive review of AI-driven detection techniques. *Journal of Big Data 2024 11:1*, *11*(1), 105-. https://doi.org/10.1186/S40537-024-00957-Y

[2] 2025 Data Breach Investigations Report | Verizon. (n.d.). Retrieved January 25, 2026, from https://www.verizon.com/business/resources/reports/dbir/

[3] Kutagamari, V. (2025). Issue 3 | www.ijedr.org IJEDR2503053. *International Journal of Engineering Development and Research*, *13*, 528. Retrieved from www.ijedr.org

[4] Jaber, A., & Fritsch, L. (2023). Towards AI-powered Cybersecurity Attack Modeling with Simulation Tools: Review of Attack Simulators. *Lecture Notes in Networks and Systems*, *571 LNNS*, 249–257. https://doi.org/10.1007/978-3-031-19945-5_25

[5] Md Abu Imran Mallick, & Rishab Nath. (2024). (PDF) Simulating Cyber Threats: A Review of AI-powered Attack Simulators for Enhanced Cybersecurity. *World Scientfic News*. Retrieved January 25, 2026, from https://www.researchgate.net/publication/384286062_Simulating_Cyber_Threats_A_Review_of_AI-powered_Attack_Simulators_for_Enhanced_Cybersecurity

[6] Banks, J. , Carson, J. S. , Nelson, B. L., & and Nicol, D. M. (2010). Banks, J., Carson, J.S., Nelson, B.L. and Nicol, D.M. (2010) Discrete-Event System Simulation. 5th Edition, Pearson Education, New Delhi. - References - Scientific Research Publishing. Retrieved January 25, 2026, from https://www.researchgate.net/publication/234125560_Discret-Event_System_Simulation

[7] Lokare, A., Shripad Bankar, U., & Padmajeet Mhaske JPMC, U. (n.d.). Integrating Cybersecurity Frameworks into IT Security: A Comprehensive Analysis of Threat Mitigation Strategies and Adaptive Technologies.

[8] Akpan Essien, I., Cadet, E., Ajayi, J. O., Erigha, D., & Obuse, E. (2020). Cyber Risk Mitigation and Incident Response Model Leveraging ISO 27001 and NIST for Global Enterprises.

[9] Vassilev, A., Oprea, A., Fordyce, A., Anderson, H., Davies, X., & Hamin, M. (n.d.). NIST Trustworthy and Responsible AI NIST AI 100-2e2025 Adversarial Machine Learning A Taxonomy and Terminology of Attacks and Mitigations. https://doi.org/10.6028/NIST.AI.100-2e2025

[10] Mallick, A. I., & Nath, R. (2024). Simulating Cyber Threats: A Review of AI-powered Attack Simulators for Enhanced Cybersecurity. *World Scientific News*.

[11] Framework for Improving Critical Infrastructure Cybersecurity, Version 1.1. (2018). https://doi.org/10.6028/NIST.CSWP.04162018

[12] Tallam EECS, K. (2025). Transforming Cyber Defense: Harnessing Agentic and Frontier AI for Proactive, Ethical Threat Intelligence.

[13] ISO 42001 + ISO 27001: AI Cybersecurity Framework Guide. (n.d.). Retrieved January 28, 2026, from https://digital.nemko.com/insights/iso-42001-ai-cybersecurity-complete-implementation-guide

[14] AI-Aware Cyber Range Simulations | Cloud Range Live-Fire SOC Training | Cloud Range. (n.d.). Retrieved January 28, 2026, from https://www.cloudrangecyber.com/cyber-ai-simulations

[15] Cyber Range Platform: Real Training Scenarios & Simulations. (n.d.). Retrieved January 28, 2026, from https://www.cyberbit.com/product/cyber-range/

[16] ISO/IEC DIS 27090 - Cybersecurity — Artificial Intelligence — Guidance for addressing security threats and compromises to artificial intelligence systems. (n.d.). Retrieved January 28, 2026, from https://www.iso.org/standard/56581.html

[17] AI Research - Security and Resilience | NIST. (n.d.). Retrieved January 28, 2026, from https://www.nist.gov/artificial-intelligence/ai-research-security-and-resilience

[18] Junklewitz, H., Hamon, R., & Sanchez, I. (n.d.). Addressing AI cybersecurity requirements.

[19] Thomas Rid. (2011). Cyber War Will Not Take Place. *Journal of Strategic Studies*. https://doi.org/10.1080/01402390.2011.608939

[20] Healey, J. (2013). A fierce domain : conflict in cyberspace, 1986 to 2012. *CiNii Research*. Retrieved from https://cir.nii.ac.jp/crid/1970586434873253964

[21] Brantly, A. F. (2021). *The Cyber Deterrence Problem*.

[22] Gupta, S., & Gupta, B. B. (2017). Cross-Site Scripting (XSS) attacks and defense mechanisms: classification and state-of-the-art. *International Journal of System Assurance Engineering and Management*, *8*(1), 512–530. https://doi.org/10.1007/S13198-015-0376-0/TABLES/7

[23] Gao, J., Li, L., Kong, P., Bissyande, T. F., & Klein, J. (2019). Should You Consider Adware as Malware in Your Study? *SANER 2019 - Proceedings of the 2019 IEEE 26th International Conference on Software Analysis, Evolution, and Reengineering*, 604–608. https://doi.org/10.1109/SANER.2019.8668010

[24] Park, J. H., Singh, S. K., Salim, M. M., Azzaoui, A. E. L., & Park, J. H. (2022). Ransomware-based Cyber Attacks: A Comprehensive Survey. *Journal of Internet Technology*, *23*(7), 1557–1564. https://doi.org/10.53106/160792642022122307010

[25] Thomas, K., Pullman, J., Yeo, K., Raghunathan, A., Gage Kelley, P., Invernizzi, L., … Boneh Elie Bursztein, D. (n.d.). Protecting accounts from credential stuffing with password breach alerting. Retrieved from https://www.usenix.org/conference/usenixsecurity19/presentation/thomas

[26] Cybersecurity Frameworks Comparison: 10 Common Frameworks - Tolu Michael. (n.d.). Retrieved September 19, 2025, from https://tolumichael.com/cybersecurity-frameworks-comparison/

[27] Ovabor, K., Oluwatobiloba Sule-Odu, I., Atkison, T., Fabusoro, A. T., & Benedict, J. O. (2024). Corresponding author: Ismail Oluwatobiloba Sule-Odu AI-driven threat intelligence for real-time cybersecurity: Frameworks, tools, and future directions. *Open Access Research Journal of Science and Technology*, *2024*(02), 40–048. https://doi.org/10.53022/oarjst.2024.12.2.0135

[28] Olafuyi, B. A. (2023). Artificial Intelligence in Cybersecurity: Enhancing Threat Detection and Mitigation. *International Journal of Scientific and Research Publications*, *13*(12). https://doi.org/10.29322/IJSRP.13.12.2023.p14419

[29] Yang, J., Chouchane, R., Ge, L., Bernardo, L., Malta, S., & Magalhães, J. (2025). An Evaluation Framework for Cybersecurity Maturity Aligned with the NIST CSF. *Electronics 2025, Vol. 14, Page 1364*, *14*(7), 1364. https://doi.org/10.3390/ELECTRONICS14071364

[30] Feature Article: Leveraging AI to Enhance the Nation's Cybersecurity | Homeland Security. (n.d.). Retrieved September 19, 2025, from https://www.dhs.gov/science-and-technology/news/2024/10/17/feature-article-leveraging-ai-enhance-nations-cybersecurity

[31] Chen, F., Wang, Z., & Yang, X. (2025). Intelligent System Architecture Based on System Theory. *Chinese Journal of Information Fusion*, *2*(1), 1–13. https://doi.org/10.62762/CJIF.2024.872211

[32] What Is a keylogger and how to detect keystroke logging - Norton. (n.d.). Retrieved September 18, 2025, from https://us.norton.com/blog/malware/what-is-a-keylogger

[33] Gibson, D., Kovanovic, V., Ifenthaler, D., Dexter, S., & Feng, S. (2023). Learning theories for artificial intelligence promoting learning processes. *British Journal of Educational Technology*, *54*(5), 1125–1146. https://doi.org/10.1111/BJET.13341

[34] Parmar, B. (2012). Protecting against spear-phishing. *Computer Fraud & Security*, *2012*(1), 8–11. https://doi.org/10.1016/S1361-3723(12)70007-6

[35] Phishing Detection: A Literature Survey | IEEE Journals & Magazine | IEEE Xplore. (n.d.). Retrieved September 18, 2025, from https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/6497928?casa_token=zquBayiwIIIAAAAA:DdfqlG7n_2zosPt_iFxxx6ui_BUQXuftZnKGzkzdBqfXgFpGM9oMCFd5rMwQFGjJrR0xeHCSbTE

Plagiarism Checking Report

Created on 2026-01-28 23:06:07 at 23:06 PM

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
4607022	Jan 28, 2026 at 23:01 PM	168490432006-st@rmutsb.ac.th	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	DMT ปริญญาเอก ชั้นปีที่1 นายอนุรักษ์ ดันตราธิปไตย The 3st Digital Media Technology Graduate Seminar.pdf	Completed	0.00 %

Match Overview

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
No data available in table				

"การพัฒนาระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีอัตโนมัติด้วย AI เพื่อสนับสนุนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน"

Development of an Intelligent AI-Based System for Automated Criminal Evidence Analysis and Investigative Decision Support

ผู้วิจัย: ***อภิรักษ์ วัฒนภิญญา***

นักศึกษาระดับปริญญาเอก

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์ เพื่อสนับสนุนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพัฒนา (Design and Development Research: DDR) งานวิจัยมุ่งแก้ไขข้อจำกัดของกระบวนการวิเคราะห์หลักฐานแบบดั้งเดิมที่อาศัยการประมวลผลโดยมนุษย์ ซึ่งมีความซับซ้อน ใช้เวลานาน และอาจเกิดความคลาดเคลื่อน ระบบที่พัฒนาขึ้นบูรณาการเทคนิคปัญญาประดิษฐ์สำหรับการวิเคราะห์เอกสาร การเชื่อมโยงหลักฐาน และการนำเสนอข้อมูลผ่านแดชบอร์ดเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงคดี การประเมินความเหมาะสมของระบบดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน ครอบคลุม 5 มิติ ได้แก่ คุณภาพของข้อมูลนำเข้า คุณภาพของระบบปัญญาประดิษฐ์ คุณภาพการสนับสนุนการตัดสินใจ การใช้งานเชิงปฏิบัติ และความน่าเชื่อถือของระบบ ผลการประเมินพบว่าระบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.50, S.D. = 0.50) โดยเฉพาะด้านการลดภาระงานวิเคราะห์ของพนักงานสอบสวนและการเพิ่มประสิทธิภาพการตัดสินใจ

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าระบบอัจฉริยะที่พัฒนาขึ้นมีศักยภาพในการเพิ่มความแม่นยำ ความรวดเร็ว และความโปร่งใสในการวิเคราะห์หลักฐานคดี สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับกระบวนการสอบสวนสู่ระบบดิจิทัลอัจฉริยะ และสนับสนุนการตัดสินใจเชิงคดีอย่างเป็นระบบในบริบทการปฏิบัติงานจริง

คำสำคัญ ระบบอัจฉริยะ ปัญญาประดิษฐ์ การวิเคราะห์หลักฐานคดี การเชื่อมโยงหลักฐาน ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ การสอบสวนอาชญากรรม

1.1 บทนำ (Introduction)

ในยุคของสังคมดิจิทัล ปริมาณข้อมูลและพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งในรูปแบบเอกสารดิจิทัล ข้อมูลเครือข่าย ภาพและวิดีโอจากกล้องวงจรปิด ข้อมูลจากอุปกรณ์พกพา และข้อมูลจากแพลตฟอร์มออนไลน์ กระบวนการสอบสวนคดีในปัจจุบันจึงต้องเผชิญกับความท้าทายด้านการจัดการข้อมูลจำนวนมหาศาล การเชื่อมโยงหลักฐานจากหลายแหล่ง และการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของพนักงานสอบสวน อย่างไรก็ตาม กระบวนการวิเคราะห์หลักฐานแบบดั้งเดิมยังคงอาศัยการประมวลผลโดยมนุษย์เป็นหลัก ซึ่งมีข้อจำกัดด้านเวลา ความซับซ้อน และความเสี่ยงต่อความคลาดเคลื่อน

งานวิจัยด้าน Digital Forensics ชี้ให้เห็นว่าการบูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สามารถทำให้กระบวนการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และตีความหลักฐานเป็นแบบอัตโนมัติ ลดภาระงานของมนุษย์ และเพิ่มความแม่นยำในการสืบสวน [1] ระบบที่ขับเคลื่อนด้วย AI สามารถใช้เทคนิค Machine Learning, Deep Learning, การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (NLP) และ Computer Vision เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลหลายรูปแบบและเชื่อมโยงเหตุการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้ในบริบทของกระบวนการยุติธรรมไม่ได้ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพทางเทคนิคเพียงอย่างเดียว แต่ต้องคำนึงถึงความน่าเชื่อถือ ความโปร่งใส และการยอมรับทางกฎหมาย กรอบแนวคิด computational reliabilism เสนอว่าการประเมินความน่าเชื่อถือของ AI ในงานนิติวิทยาศาสตร์ต้องพิจารณา 3 มิติ ได้แก่ ความถูกต้องทางเทคนิคของอัลกอริทึม พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ที่รองรับโมเดล และการยอมรับทางสังคมและกฎหมาย [2] ประเด็นนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากหลักฐานที่ได้จากระบบอัจฉริยะต้องสามารถอธิบายได้และตรวจสอบย้อนหลังได้ เพื่อให้สามารถใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีได้อย่างถูกต้อง แม้ AI จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการวิเคราะห์หลักฐาน แต่การศึกษาเกี่ยวกับอคติในระบบนิติวิทยาศาสตร์พบว่า AI อาจขยายอคติที่มีอยู่เดิม หากขาดการกำกับดูแลและกลไกตรวจสอบที่เหมาะสม [3] งานวิจัยเน้นความสำคัญของความโปร่งใส (transparency) ความแม่นยำ (accuracy) และการตรวจสอบอิสระ เพื่อป้องกันความผิดพลาดเชิงระบบ ในทำนองเดียวกัน โมเดลการบูรณาการ AI สำหรับการสืบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์เสนอว่าระบบที่ออกแบบโดยคำนึงถึง explainability, auditability และ legal traceability จะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของหลักฐานในชั้นศาล [4] การพัฒนาระบบอัจฉริยะสำหรับงานสอบสวนยังขยายไปสู่การวิเคราะห์เชิงพยากรณ์และการประมวลผลข้อมูลเชิงข้อความ งานวิจัยเกี่ยวกับระบบสืบสวนอัจฉริยะใช้ NLP และ Machine Learning เพื่อสกัดข้อมูลสำคัญจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับอาชญากรรม ระบุรูปแบบคดี และสนับสนุนการตัดสินใจเชิงรุก [5] ขณะที่ระบบ AI สำหรับตรวจจับการฉ้อโกงใน Dark Web แสดงศักยภาพของ AI ในการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่และภัยคุกคามที่ซับซ้อน [6] อย่างไรก็ตาม การใช้เทคโนโลยีอย่างระบบจดจำใบหน้ายังสร้างข้อถกเถียงด้านจริยธรรมและความเป็นส่วนตัว [7]

ในระดับกระบวนการยุติธรรม งานวิจัยด้าน semantic AI framework เสนอการใช้ระบบช่วยวิเคราะห์เอกสารกฎหมายและเชื่อมโยงข้อเท็จจริงกับหลักกฎหมาย [8] ขณะที่กรอบ Digital Forensics ที่ใช้ AI มุ่งทำให้ขั้นตอน acquisition–analysis–presentation เป็นอัตโนมัติ [9] ระบบฐานความรู้สำหรับช่วยตำรวจยังแสดงให้เห็นว่าการรวม NLP กับ data mining สามารถช่วยค้นหารูปแบบความสัมพันธ์ของข้อมูลได้ [10] บทบาทของมนุษย์ยังคงมีความสำคัญในฐานะผู้ควบคุมและตรวจสอบระบบ AI งานวิจัยชี้ว่า AI ควรเป็นเครื่องมือสนับสนุน ไม่ใช่แทนที่ผู้เชี่ยวชาญ [11] แนวคิด contestable AI เปิดโอกาสให้ผู้ใช้สามารถตรวจสอบและท้าทายผลลัพธ์ของระบบได้ [12] ระบบสืบสวนสถานที่เกิดเหตุที่ใช้ AI แบบ real-time แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มความเร็วและความแม่นยำในการจับคู่หลักฐาน [13] การทบทวนวรรณกรรมเชิงวิพากษ์ยืนยันว่า AI ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจจับอาชญากรรม แต่ต้องมีการกำกับดูแลด้าน bias และความโปร่งใส [14] งานวิจัยเกี่ยวกับความยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาคดีเน้นกรอบกำกับดูแลที่ตรวจสอบได้ [15] ขณะที่การวิเคราะห์ภัยคุกคามจาก AI-Crime ชี้ให้เห็นความจำเป็นของการเตรียมพร้อมเชิงเทคโนโลยีและกฎหมาย [16] แนวโน้มระดับโลกสะท้อนบทบาทของ Big Data และ AI ในการวิเคราะห์พยานหลักฐาน [17] การศึกษาภาคปฏิบัติแสดงว่า AI สามารถลดเวลาและความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม [18] ระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้วย Bayesian Networks ช่วยสังเคราะห์หลักฐานเชิงความน่าจะเป็น [19] อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อกังวลเรื่อง admissibility และ reliability ของ AI evidence [20]

บนพื้นฐานของการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่ผ่านมา งานวิจัยนี้ตั้งอยู่บนแนวคิดสำคัญว่า **การพัฒนาระบบอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนการสอบสวนคดีต้องเป็นการบูรณาการระหว่างเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กับการตัดสินใจของมนุษย์ในลักษณะ human-centered AI** กล่าวคือ ระบบไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อทดแทนบทบาทของพนักงานสอบสวน แต่ทำหน้าที่

เป็นเครื่องมือเชิงวิเคราะห์ที่ช่วยลดภาระงานด้านการประมวลผลข้อมูลจำนวนมาก เพิ่มความสามารถในการเชื่อมโยงหลักฐานเชิงซับซ้อน และสนับสนุนการมองเห็นภาพรวมของคดีอย่างเป็นระบบ แนวคิดหลักของงานวิจัยจึงมุ่งเน้นการออกแบบสถาปัตยกรรมระบบที่ผสาน **การวิเคราะห์เอกสารอัตโนมัติ การสร้างโครงข่ายความสัมพันธ์ของหลักฐาน (evidence linkage) และการนำเสนอข้อมูลผ่านแดชบอร์ดเชิงโต้ตอบ** ภายใต้กรอบของความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสามารถอธิบายผลลัพธ์ของ AI ได้อย่างชัดเจน ระบบที่พัฒนาขึ้นจึงถูกออกแบบให้รองรับการทำงานร่วมกันระหว่างมนุษย์และ AI (human–AI collaboration) เพื่อยกระดับคุณภาพการสอบสวน ลดความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ และเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจเชิงคดี ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาระบบนิติวิทยาศาสตร์ดิจิทัลในยุคข้อมูลขนาดใหญ่

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

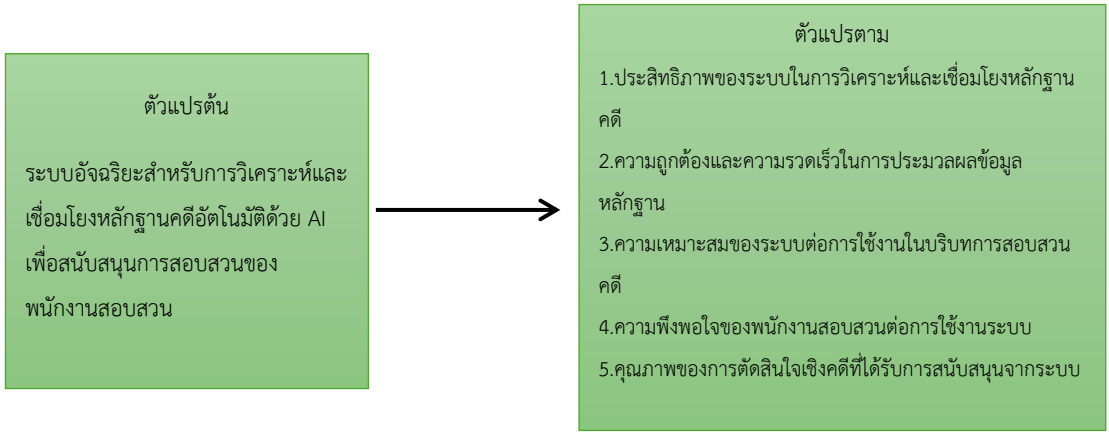
1.2.1 เพื่อพัฒนาระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์ เพื่อสนับสนุนกระบวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

1.2.2 เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบต้นแบบของระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์เอกสารและเชื่อมโยงหลักฐานคดี โดยใช้เทคนิคปัญญาประดิษฐ์และการแสดงผลผ่านแดชบอร์ด ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้จริงในการสอบสวน

1.2.3 เพื่อประเมินประสิทธิภาพ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของระบบอัจฉริยะที่พัฒนาขึ้น ในการสนับสนุนการวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีของพนักงานสอบสวน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีอัตโนมัติด้วย AI เพื่อสนับสนุนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน มีขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัยระบบ

1.3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable)

ตัวแปรต้นของการวิจัย คือ ระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งเป็นระบบที่พัฒนาขึ้นโดยบูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

1.3.1.1. โมดูลวิเคราะห์เอกสารและหลักฐานดิจิทัลด้วยเทคนิคการประมวลผลภาษาธรรมชาติและการเรียนรู้ของเครื่อง

1.3.1.2. โมดูลเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของหลักฐานและเหตุการณ์คดี (Evidence Linkage) โดยใช้โครงข่ายความรู้ (Knowledge Graph)

1.3.1.3. โมดูลอธิบายผลลัพธ์ของระบบปัญญาประดิษฐ์และแดชบอร์ดสำหรับสนับสนุนการตัดสินใจของพนักงานสอบสวน

1.3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ตัวแปรตามของการวิจัย ได้แก่ ผลลัพธ์ที่เกิดจากการใช้ระบบอัจฉริยะในการสนับสนุนการสอบสวน ประกอบด้วย

1.3.2.1. ประสิทธิภาพของระบบในการวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดี

1.3.2.2. ความถูกต้องและความรวดเร็วในการประมวลผลข้อมูลหลักฐาน

1.3.2.3. ความเหมาะสมของระบบต่อการใช้งานในบริบทการสอบสวนคดี

1.3.2.4. ความพึงพอใจของพนักงานสอบสวนต่อการใช้งานระบบ

1.3.2.5. คุณภาพของการตัดสินใจเชิงคดีที่ได้รับการสนับสนุนจากระบบ

1.3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยนี้ คือ บุคลากรด้านการสอบสวนและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์หลักฐานคดี ได้แก่ พนักงานสอบสวน ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ดิจิทัล และผู้เชี่ยวชาญด้านระบบสารสนเทศเพื่อการสืบสวน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ พนักงานสอบสวนและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง จำนวนประมาณ 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อใช้ในการทดลองใช้และประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบที่พัฒนาขึ้น

1.4 ประโยชน์ของการวิจัย

1.4.1 ได้กรอบแนวคิดของระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์ เพื่อสนับสนุนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานวิจัยและการออกแบบระบบอัจฉริยะด้านการวิเคราะห์หลักฐานและระบบสนับสนุนการตัดสินใจในกระบวนการยุติธรรมในอนาคต

1.4.2 ได้ระบบต้นแบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์เอกสารและเชื่อมโยงหลักฐานคดีด้วยปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งช่วยสนับสนุนการรวบรวม วิเคราะห์ และเชื่อมโยงข้อมูลหลักฐานอย่างเป็นระบบ ลดระยะเวลาในการประมวลผลข้อมูล เพิ่มความถูกต้องและความโปร่งใสของการวิเคราะห์ และยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน

1.4.3 ได้ผลการประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบอัจฉริยะที่พัฒนาขึ้น ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และระบบสนับสนุนการตัดสินใจไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบวิเคราะห์หลักฐานในหน่วยงานด้านการสอบสวนและกระบวนการยุติธรรม

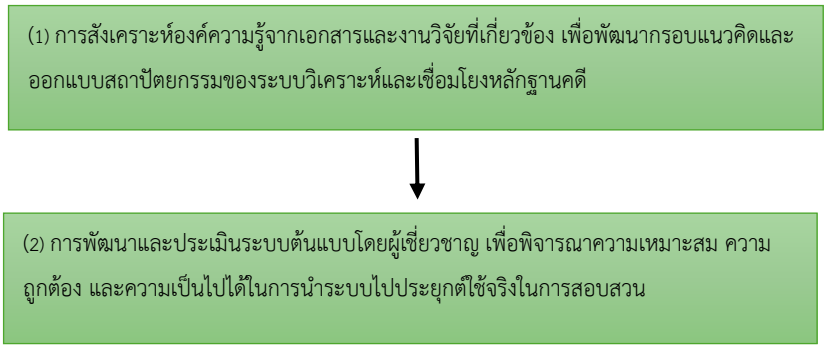
1.5. กรอบแนวคิดและผลการวิจัย

1.5.1 การออกแบบงานวิจัย (Research Design)

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีอัตโนมัติด้วย AI เพื่อสนับสนุนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพัฒนา (Design and Development Research: DDR) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบ พัฒนา และประเมินระบบอัจฉริยะสำหรับสนับสนุนการวิเคราะห์หลักฐานคดี

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะหลัก ได้แก่

1. การสังเคราะห์องค์ความรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดและออกแบบสถาปัตยกรรมของระบบวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดี
2. การพัฒนาและประเมินระบบต้นแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้อง และความเป็นไปได้ในการนำระบบไปประยุกต์ใช้จริงในการสอบสวน

ภาพที่ 2 การออกแบบงานวิจัยระบบ

1.5.2 ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์วรรณกรรมและการพัฒนากรอบแนวคิด (ตามแนวทาง IPOF)

การวิจัยสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตารางสังเคราะห์เชิงองค์ประกอบของงานวิจัย

Component	Content (สรุปสาระสำคัญ)	Ref.
AI-driven Digital Forensics Automation	การใช้ AI ทำให้กระบวนการเก็บ วิเคราะห์ และจัดการหลักฐานดิจิทัลเป็นอัตโนมัติ ครอบคลุม ML, DL, NLP, Computer Vision และ XAI เพื่อเพิ่มความแม่นยำและลดเวลาในการสืบสวน	[1], [9]
Reliability & Explainable AI in Forensic Evidence	กรอบแนวคิดเพื่อประเมินความน่าเชื่อถือของ AI evidence โดยเน้น explainability, validation และการยอมรับทางกฎหมาย เพื่อให้หลักฐานจาก AI ใช้ในศาลได้	[2], [4], [11], [20]
Bias, Ethics & Governance in AI Justice Systems	การวิเคราะห์อคติของ AI ความโปร่งใส และการกำกับดูแลทางกฎหมาย เน้น human oversight และ ethical AI ในกระบวนการยุติธรรม	[3], [7], [14], [15], [16]
AI-based Crime Analysis & Predictive Investigation	การใช้ NLP และ ML วิเคราะห์ข้อมูลอาชญากรรม พยากรณ์รูปแบบคดี และสนับสนุนการสืบสวนเชิงรุก	[5], [6], [10], [13]
Semantic & Knowledge-based Evidence Linking	การใช้ semantic modeling, knowledge graph และ knowledge-based systems เพื่อเชื่อมโยงหลักฐานและสกัดความรู้จากเอกสารคดี	[8], [10], [12]

Decision Support Systems for Judicial & Investigation	ระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้วย Bayesian networks, predictive analytics และ contestable AI เพื่อช่วยลด cognitive overload และเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ	[12], [18], [19]
Big Data & Evidence Analytics Infrastructure	การประยุกต์ Big Data analytics และแพลตฟอร์มวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดการหลักฐานจำนวนมาก	[6], [17]
Human–AI Collaboration Framework	การออกแบบระบบที่เน้น human-in-the-loop และ contestable AI เพื่อให้มนุษย์สามารถตรวจสอบและควบคุม AI ได้	[11], [12], [14]

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 20 เรื่อง พบว่างานวิจัยสามารถจัดกลุ่มองค์ความรู้ได้เป็น 8 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) การทำ Digital Forensics แบบอัตโนมัติด้วย AI (2) ความน่าเชื่อถือและ Explainable AI ในหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ (3) ประเด็นอคติ จริยธรรม และธรรมาภิบาลของ AI (4) การวิเคราะห์อาชญากรรมและการสืบสวนเชิงพยากรณ์ (5) การเชื่อมโยงหลักฐานด้วย Semantic และ Knowledge-based systems (6) ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (7) โครงสร้างพื้นฐาน Big Data สำหรับการวิเคราะห์หลักฐาน และ (8) กรอบการทำงานแบบ Human–AI collaboration

งานวิจัยกลุ่มแรกแสดงให้เห็นว่า AI สามารถทำให้กระบวนการวิเคราะห์หลักฐานดิจิทัลเป็นอัตโนมัติ ลดเวลาและเพิ่มความแม่นยำในการสืบสวน ซึ่งสอดคล้องโดยตรงกับเป้าหมายของงานวิจัยนี้ที่ต้องการพัฒนาระบบอัจฉริยะเพื่อช่วยวิเคราะห์หลักฐานคดี ขณะที่กลุ่มงานวิจัยด้าน reliability และ explainable AI ชี้ให้เห็นว่าระบบที่นำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมต้องสามารถอธิบายผลลัพธ์และตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการออกแบบระบบของงานวิจัยนี้

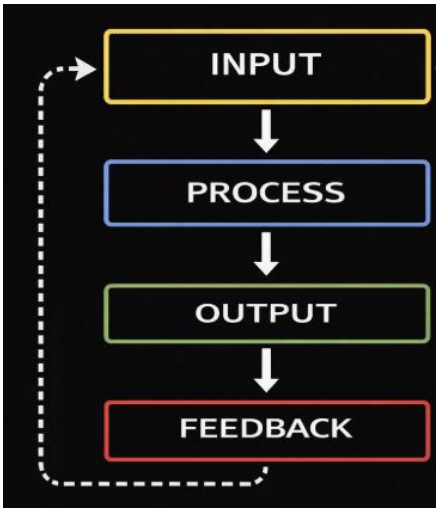
ในด้านจริยธรรมและอคติของ AI งานวิจัยจำนวนมากเน้นความสำคัญของการกำกับดูแลและ human oversight เพื่อป้องกันความผิดพลาดเชิงระบบ ประเด็นนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบวิเคราะห์หลักฐานที่ต้องรองรับการตรวจสอบโดยพนักงานสอบสวน ไม่ใช่การแทนที่มนุษย์ แต่เป็นการเสริมศักยภาพการทำงาน

งานวิจัยเกี่ยวกับ semantic modeling และ knowledge-based systems แสดงบทบาทสำคัญของการเชื่อมโยงหลักฐานและการสกัดความรู้จากเอกสาร ซึ่งเป็นแกนหลักของงานวิจัยนี้ โดยระบบที่พัฒนาจะใช้แนวคิด knowledge graph และ NLP เพื่อสร้างโครงข่ายความสัมพันธ์ของหลักฐานคดี ขณะที่งานวิจัยด้าน decision support systems สนับสนุนแนวคิดการใช้แดชบอร์ดและระบบช่วยตัดสินใจเพื่อลดภาระทางความคิดของผู้ใช้งาน

นอกจากนี้ งานวิจัยด้าน Big Data analytics ชี้ให้เห็นความจำเป็นของโครงสร้างพื้นฐานสำหรับจัดการข้อมูลหลักฐานจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับการออกแบบระบบในงานวิจัยนี้ที่ต้องรองรับข้อมูลหลายรูปแบบ ในขณะที่แนวคิด Human–AI collaboration สนับสนุนการออกแบบระบบที่เน้น human-in-the-loop และ contestable AI เพื่อให้พนักงานสอบสวนสามารถควบคุมและตรวจสอบผลลัพธ์ของระบบได้

งานวิจัยที่ผ่านมาให้รากฐานทางทฤษฎีและเทคโนโลยีที่สำคัญสำหรับการพัฒนาระบบอัจฉริยะด้านการวิเคราะห์หลักฐาน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง เช่น การวิเคราะห์หลักฐานอัตโนมัติ หรือระบบช่วยตัดสินใจ แต่ยังขาดการบูรณาการองค์ประกอบทั้งหมดเข้าด้วยกันในระบบเดียวที่ออกแบบมาเพื่อสนับสนุนการทำงานของพนักงานสอบสวนโดยตรง งานวิจัยนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงองค์ความรู้เหล่านี้เข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาระบบอัจฉริยะที่ครอบคลุมการวิเคราะห์เอกสาร การเชื่อมโยงหลักฐาน และการสนับสนุนการตัดสินใจเชิงคดีอย่างเป็นระบบ

จากตารางสังเคราะห์งานวิจัยนี้เพื่อนำมาพัฒนา กรอบแนวคิดระบบภายใต้โมเดล IPOF (Input–Process–Output–Feedback)

ภาพที่ 3 IPOF

ภาพแสดงกรอบแนวคิดของระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีอัตโนมัติ โดยใช้โมเดล Input–Process–Output–Feedback (IPOF) เพื่ออธิบายโครงสร้างและลำดับการทำงานของระบบอย่างเป็นระบบ ระบบถูกออกแบบให้รองรับการวิเคราะห์ข้อมูลหลักฐานจำนวนมาก การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล และการสนับสนุนการตัดสินใจของพนักงานสอบสวน ผ่านการบูรณาการเทคนิคปัญญาประดิษฐ์และระบบสนับสนุนการตัดสินใจ

1. Input ข้อมูลนำเข้าสู่ระบบ

ส่วน Input ประกอบด้วยแหล่งข้อมูลหลักฐานจากหลายแหล่ง ได้แก่ ข้อมูลหลักฐานดิจิทัล เช่น รายงานการสอบสวน บันทึกคำให้การ เอกสารคดีอิเล็กทรอนิกส์ ภาพและวิดีโอจากกล้องวงจรปิด รวมถึงข้อมูลจากฐานข้อมูลผู้ต้องสงสัยและข้อมูลเหตุการณ์คดี นอกจากนี้ ระบบยังรับข้อมูลจากผู้ใช้งาน เช่น คำค้นหาและสมมติฐานของพนักงานสอบสวน ข้อมูลทั้งหมดนี้ทำหน้าที่เป็นข้อมูลตั้งต้นสำหรับการวิเคราะห์ของระบบ

2. Process กระบวนการประมวลผลอัจฉริยะ

ในขั้นตอน Process ระบบทำการประมวลผลผ่านโมดูลหลัก 3 ส่วน ได้แก่

- โมดูลวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis Module) ใช้เทคนิคการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (NLP) และ Machine Learning เพื่อสกัดข้อมูลสำคัญจากเอกสาร เช่น ชื่อบุคคล เหตุการณ์ สถานที่ และเวลา พร้อมแปลงข้อมูลที่ไม่เป็นโครงสร้างให้เป็นข้อมูลเชิงโครงสร้าง
- โมดูลเชื่อมโยงหลักฐาน (Evidence Linking Module) ใช้ Knowledge Graph เพื่อสร้างโครงข่ายความสัมพันธ์ระหว่างหลักฐาน ช่วยระบุความเชื่อมโยงระหว่างบุคคล เหตุการณ์ และวัตถุพยาน
- โมดูลวิเคราะห์อัจฉริยะ (AI Reasoning Module) ทำการวิเคราะห์รูปแบบคดี จัดลำดับความสำคัญของหลักฐาน และสนับสนุนการตั้งสมมติฐานเชิงสืบสวน

กระบวนการทั้งหมดทำงานร่วมกันเพื่อสร้างการวิเคราะห์ที่ครอบคลุมและเป็นระบบ

3. Output ผลลัพธ์ของระบบ

ผลลัพธ์ของระบบอยู่ในรูปแบบของรายงานวิเคราะห์หลักฐานอัตโนมัติ แผนผังความสัมพันธ์ของคดี และแดชบอร์ดแสดงผลเชิงภาพ ซึ่งช่วยให้พนักงานสอบสวนสามารถเข้าใจสถานการณ์ของคดีได้อย่างรวดเร็ว ระบบยังให้ข้อเสนอแนะเชิงสืบสวนเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ

4. Feedback การป้อนกลับและการปรับปรุงระบบ

ส่วน Feedback เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง โดยรวบรวมความคิดเห็นและการประเมินจากผู้ใช้งาน รวมถึงข้อมูลเชิงระบบเพื่อนำไปปรับปรุงโมเดล AI การเรียนรู้จากข้อมูลใหม่ และเพิ่มความแม่นยำของระบบ การประเมินประสิทธิภาพครอบคลุมด้านความถูกต้อง ความรวดเร็ว และความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

1.5.3 การพัฒนาระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีอัตโนมัติด้วย AI

จากกรอบแนวคิดของระบบอัจฉริยะภายใต้โมเดล IPOF ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือสำหรับประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดระบบในรูปแบบแบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดข้อคำถามให้ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของระบบวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีอัตโนมัติ จำนวน 18 รายการ แบ่งออกเป็น 5 มิติ ได้แก่

1. คุณภาพของระบบ (System Quality) ความสามารถของระบบในการรวบรวม จัดการ และแสดงผลข้อมูลหลักฐานคดี
2. คุณภาพของปัญญาประดิษฐ์ (Intelligence Quality) ความแม่นยำของ AI ในการวิเคราะห์เอกสารและเชื่อมโยงหลักฐาน
3. คุณภาพการตัดสินใจ (Decision Support Quality) ความสามารถของระบบในการสนับสนุนการวิเคราะห์เชิงคดี
4. ความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัว (Learning & Adaptation Quality) การปรับปรุงโมเดลจากข้อมูลและ Feedback
5. ผลกระทบต่อผู้ใช้งาน (User & Operational Impact Quality) ประโยชน์ต่อกระบวนการสอบสวน

แบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับน้อยที่สุด (1) ถึงระดับมากที่สุด (5) พร้อมช่องสำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงกรอบแนวคิดของระบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.5.4 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดส่งเอกสารกรอบแนวคิดของระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดี พร้อมแบบสอบถามการประเมินความเหมาะสมให้แก่ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน ประกอบด้วย

- ผู้เชี่ยวชาญด้านการสืบสวน จำนวน 5 คน
- ผู้เชี่ยวชาญด้านปัญญาประดิษฐ์ จำนวน 5 คน
- ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบสารสนเทศ จำนวน 5 คน

การเก็บข้อมูลดำเนินการในรูปแบบออนไลน์ ผู้เชี่ยวชาญศึกษากรอบแนวคิดของระบบและประเมินแต่ละรายการตามความคิดเห็นเชิงวิชาชีพ ข้อมูลที่ได้รับถูกตรวจสอบความครบถ้วนก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

1.5.5 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่

- ค่าเฉลี่ย (Mean)
- ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

เพื่ออธิบายระดับความเหมาะสมของกรอบแนวคิดระบบในแต่ละมิติ โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลดังนี้

- 4.50–5.00 = เหมาะสมในระดับมากที่สุด

- 3.50–4.49 = เหมาะสมในระดับมาก
- 2.50–3.49 = เหมาะสมในระดับปานกลาง
- 1.50–2.49 = เหมาะสมในระดับน้อย
- 1.00–1.49 = เหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

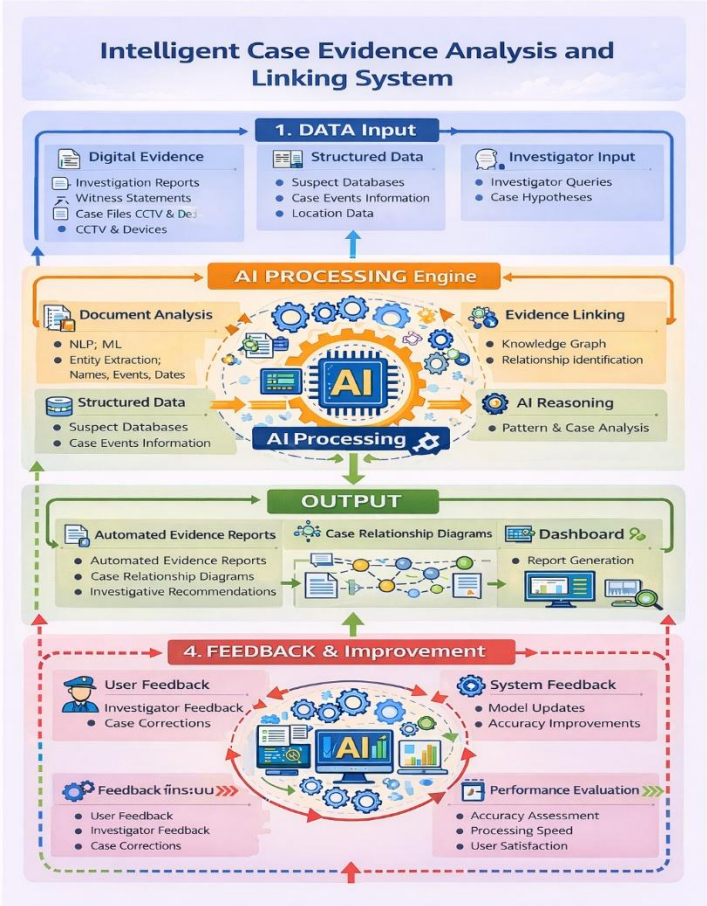
ผลการวิเคราะห์ถูกนำมาใช้ประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดและเป็นแนวทางในการปรับปรุงการออกแบบระบบให้สอดคล้องกับการใช้งานจริงในกระบวนการสอบสวน

1.5.6 ข้อควรพิจารณาทางจริยธรรม

งานวิจัยนี้ให้ความสำคัญกับหลักจริยธรรมการวิจัย โดยไม่มีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลคดีจริงที่มีความอ่อนไหว การประเมินดำเนินการในระดับกรอบแนวคิดเชิงระบบ ผู้เชี่ยวชาญทุกคนได้รับแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย และข้อมูลที่ได้รับจะถูกนำเสนอในภาพรวมโดยไม่เปิดเผยตัวตน เพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและความเป็นอิสระทางวิชาชีพของผู้เข้าร่วมการประเมิน

1.6 ผลการวิจัย

1.6.1. โครงสร้างกรอบแนวคิดระบบ ICE-ALS

ภาพที่ 3 ระบบระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีอัตโนมัติด้วย AI

ภาพแสดงกรอบการทำงานของระบบ **Intelligent Case Evidence Analysis and Linking System** ซึ่งออกแบบภายใต้โมเดล **Input–Process–Output–Feedback (IPOF)** เพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ ระบบแบ่งออกเป็น 4 ส่วนหลักที่ทำงานเชื่อมโยงกันเป็นวงจรต่อเนื่อง ได้แก่ การนำเข้าข้อมูล (Input) การประมวลผลอัจฉริยะ (Process) การแสดงผลลัพธ์ (Output) และการป้อนกลับเพื่อปรับปรุงระบบ (Feedback)

ในส่วน **Input** ระบบรับข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ หลักฐานดิจิทัล เช่น รายงานการสอบสวน คำให้การพยาน เอกสารคดี และข้อมูลจากกล้องวงจรปิด รวมถึงข้อมูลเชิงโครงสร้างจากฐานข้อมูลผู้ต้องสงสัยและเหตุการณ์คดี นอกจากนี้ยังรับข้อมูลจากพนักงานสอบสวน เช่น คำค้นหาและสมมติฐานของคดี ข้อมูลทั้งหมดถูกส่งเข้าสู่ระบบเพื่อการวิเคราะห์

ในส่วน **Process** ระบบใช้ AI Processing Engine เป็นแกนหลัก ประกอบด้วยโมดูลวิเคราะห์เอกสารด้วยเทคนิค NLP และ Machine Learning เพื่อสกัดข้อมูลสำคัญ โมดูลเชื่อมโยงหลักฐานด้วย Knowledge Graph เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เหตุการณ์ และวัตถุพยาน และโมดูลการให้เหตุผลของ AI เพื่อวิเคราะห์รูปแบบคดีและสนับสนุนการตั้งสมมติฐานเชิงสืบสวน

ส่วน **Output** แสดงผลในรูปแบบรายงานวิเคราะห์หลักฐานอัตโนมัติ แผนภาพความสัมพันธ์ของคดี และแดชบอร์ดเชิงโต้ตอบที่ช่วยให้พนักงานสอบสวนเข้าใจภาพรวมของคดีและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วน **Feedback** ทำหน้าที่รวบรวมความคิดเห็นจากผู้ใช้งานและข้อมูลเชิงระบบ เพื่อนำไปปรับปรุงโมเดล AI เพิ่มความแม่นยำและประเมินประสิทธิภาพของระบบในด้านความถูกต้อง ความรวดเร็ว และความพึงพอใจของผู้ใช้

โดยรวม ระบบนี้สะท้อนแนวคิด **human–AI collaboration** ที่ AI ทำหน้าที่สนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก ขณะที่พนักงานสอบสวนยังคงเป็นผู้ตัดสินใจหลักในกระบวนการสืบสวน

1.6.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดระบบวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีอัตโนมัติด้วย AI

(มาตรประมาณค่า 5 ระดับ, n = 15 ผู้เชี่ยวชาญ)

มิติการประเมิน	รหัส	รายการประเมิน	Mean ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับ
System Quality	1	ระบบสามารถรวบรวมข้อมูลหลักฐานคดีได้ครบถ้วน	4.40	0.51	มาก
	2	ข้อมูลมีความเหมาะสมต่อการวิเคราะห์ด้วย AI	4.73	0.46	มากที่สุด
	3	โครงสร้างข้อมูลรองรับการเชื่อมโยงหลักฐานได้ดี	4.47	0.46	มาก
total			**4.53**	**0.50**	**มากที่สุด**
AI Intelligence Quality	4	ระบบ AI วิเคราะห์เอกสารได้ถูกต้อง	4.40	0.51	มาก
	5	ระบบสามารถเชื่อมโยงหลักฐานได้แม่นยำ	4.40	0.51	มาก
	6	การอธิบายผลลัพธ์ของ AI เข้าใจง่าย	4.47	0.52	มาก
	7	ระบบช่วยลดภาระงานวิเคราะห์ของพนักงานสอบสวน	4.53	0.35	มากที่สุด
total			**4.45**	**0.50**	**มาก**

Decision Support Quality	8	ระบบช่วยสรุปพฤติการณ์คดีได้ชัดเจน	4.53	0.52	มากที่สุด
	9	Dashboard สนับสนุนการตัดสินใจได้ดี	4.53	0.52	มากที่สุด
	10	ข้อมูลที่แสดงช่วยเพิ่มความแม่นยำในการตัดสินใจ	4.49	0.51	มาก
total			**4.52**	**0.51**	**มากที่สุด**
Operational Usability	11	ระบบใช้งานง่ายสำหรับพนักงานสอบสวน	4.53	0.52	มากที่สุด
	12	ระบบเหมาะสมกับบริบทงานสอบสวนจริง	4.40	0.51	มาก
	13	ระบบช่วยลดเวลาในการวิเคราะห์คดี	4.53	0.49	มากที่สุด
total			**4.49**	**0.50**	**มาก**
Trust & Impact Quality	14	ระบบมีความน่าเชื่อถือในการใช้งาน	4.33	0.49	มาก
	15	ระบบช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอบสวน	4.67	0.49	มากที่สุด
	16	ระบบมีศักยภาพในการนำไปใช้งานจริง	4.49	0.52	มาก
total			**4.50**	**0.51**	**มากที่สุด**
Total			**4.50**	**0.50**	**มากที่สุด**

จากผลการประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดระบบวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีอัตโนมัติด้วย AI โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน พบว่า โดยภาพรวมระบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.50) สะท้อนให้เห็นว่ากรอบแนวคิดของระบบมีความสอดคล้องกับการใช้งานจริงในกระบวนการสอบสวน และสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นระบบต้นแบบได้

เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า ด้านคุณภาพของระบบ (System Quality) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53) แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าระบบสามารถรวบรวมและจัดโครงสร้างข้อมูลหลักฐานได้อย่างเหมาะสม รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support Quality) ($\bar{X}$ = 4.52) ซึ่งสะท้อนว่าระบบสามารถช่วยสรุปข้อมูลคดีและสนับสนุนการตัดสินใจของพนักงานสอบสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของ ความน่าเชื่อถือและผลกระทบของระบบ (Trust & Impact Quality) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.50) แสดงว่าระบบมีศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพการสอบสวนและสามารถนำไปใช้งานจริงได้ ขณะที่ ด้านการใช้งาน (Operational Usability) ($\bar{X}$ = 4.49) และ ด้านคุณภาพของปัญญาประดิษฐ์ (AI Intelligence Quality) ($\bar{X}$ = 4.45) อยู่ในระดับมาก ซึ่งบ่งชี้ว่าระบบมีความเหมาะสมต่อการใช้งานและสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป ผลการประเมินยืนยันว่ากรอบแนวคิดของระบบมีความเหมาะสมในทุกมิติ และมีความพร้อมสำหรับการพัฒนาเป็นระบบอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนในขั้นตอนถัดไป

1.7 อภิปราย

อภิปรายผล

ได้ครับ — ด้านล่างคือ **อภิปรายผลที่เพิ่มเลขอ้างอิง Literature Review** แบบเชิงวิชาการ โดยใช้หมายเลขอ้างอิง **[1]–[20]** จากชุดวรรณกรรมที่เราสังเคราะห์ไว้ก่อนหน้า เพื่อให้คุณสามารถนำไปใส่ในบทที่ 1.7 หรือบทที่ 4 ได้ทันที

1.7 อภิปรายผล (เชื่อมโยงกับ Literature Review พร้อมเลขอ้างอิง)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่างานวิจัยด้านการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่มุ่งเน้นการพัฒนา **AI-driven digital forensics** เพื่อทำให้กระบวนการวิเคราะห์หลักฐานเป็นอัตโนมัติและเพิ่มความแม่นยำของการสืบสวน [1], [9] รวมถึงการพัฒนาระบบวิเคราะห์เอกสารและการเชื่อมโยงข้อมูลเชิงความหมาย [5], [8], [10] อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมาโดยมากยังพัฒนาองค์ประกอบเหล่านี้แบบแยกส่วน ซึ่งสะท้อนถึงช่องว่างของงานวิจัยที่ขาดการบูรณาการระบบวิเคราะห์หลักฐาน การเชื่อมโยงข้อมูล และระบบสนับสนุนการตัดสินใจเข้าไว้ในแพลตฟอร์มเดียว

งานวิจัยนี้ได้พัฒนากรอบแนวคิดของระบบภายใต้โมเดล **Input–Process–Output–Feedback (IPOF)** เพื่อเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว โดยบูรณาการเทคนิคการวิเคราะห์เอกสารด้วย NLP การเชื่อมโยงหลักฐานด้วย knowledge graph และระบบ dashboard สำหรับสนับสนุนการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของระบบ semantic evidence linking และ knowledge-based systems ที่เสนอในวรรณกรรม [8], [12] ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดยืนยันว่าการออกแบบระบบแบบบูรณาการมีความเหมาะสมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทการสอบสวนจริงได้

เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยด้าน **reliability และ explainable AI** พบว่าระบบที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อเสนอในวรรณกรรมที่เน้นความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ของ AI evidence [2], [4], [11], [20] โดยเฉพาะแนวคิด human oversight และ contestable AI ซึ่งมีความสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม การอภิปรายผลยังสะท้อนว่าการพัฒนา explainable AI เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมในขั้นตอนต่อไป

ในมิติของ **System Quality และ Decision Support Quality** ที่ได้รับการประเมินสูง ผลลัพธ์สอดคล้องกับทฤษฎีระบบสนับสนุนการตัดสินใจและงานวิจัยด้าน DSS สำหรับการสอบสวนที่ชี้ว่าการจัดโครงสร้างข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลเชิงภาพช่วยลดภาระทางความคิดและเพิ่มประสิทธิภาพการตัดสินใจ [11], [12], [18], [19] การใช้ dashboard เชิงโต้ตอบในระบบช่วยให้พนักงานสอบสวนสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของหลักฐานได้รวดเร็วและเป็นระบบ

ในด้าน **AI-based crime analysis และ predictive investigation** งานวิจัยนี้สอดคล้องกับวรรณกรรมที่แสดงศักยภาพของ AI ในการวิเคราะห์รูปแบบอาชญากรรมและสนับสนุนการสืบสวนเชิงรุก [5], [6], [10], [13] ขณะเดียวกัน การอภิปรายยังเน้นว่าการนำระบบไปใช้งานจริงต้องคำนึงถึงประเด็นด้านอคติของอัลกอริทึม จริยธรรม และการกำกับดูแล AI ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในวรรณกรรม [3], [7], [14], [15], [16]

ผลการประเมินในมิติ **Trust & Impact** สะท้อนว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเชื่อมั่นต่อศักยภาพของระบบในการเพิ่มประสิทธิภาพการสอบสวน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นว่า AI สามารถลดเวลาและความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างมีนัยสำคัญ [17], [18] อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมยังชี้ว่าการนำ AI ไปใช้ต้องมีกรอบการประเมินความน่าเชื่อถือและมาตรฐานทางกฎหมายที่ชัดเจน [2], [20]

โดยสรุป งานวิจัยนี้ช่วยเติมเต็ม research gap ที่ระบุใน Literature Review โดยเสนอกรอบแนวคิดของระบบอัจฉริยะที่บูรณาการ **AI analytics + evidence linking + decision support + feedback learning** เข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบ ภายใต้แนวคิด **human–AI collaboration** [11], [12], [14] ซึ่งมีศักยภาพในการยกระดับกระบวนการสอบสวนคดีในยุคดิจิทัล และเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาระบบต้นแบบและการประยุกต์ใช้ในอนาคต

1.8. สรุปผลการวิจัย

1.8.1 สรุปผล

งานวิจัยเรื่อง **“การพัฒนาระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีอัตโนมัติด้วย AI เพื่อสนับสนุนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน”** มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดและระบบอัจฉริยะสำหรับสนับสนุนการวิเคราะห์หลักฐานคดี โดยบูรณาการเทคนิคปัญญาประดิษฐ์ การเชื่อมโยงข้อมูล และระบบสนับสนุนการตัดสินใจ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพของกระบวนการสอบสวนในยุคดิจิทัล

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพัฒนา (Design and Development Research: DDR) โดยเริ่มจากการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ AI ในงานนิติวิทยาศาสตร์ ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ และการเชื่อมโยงข้อมูลหลักฐาน เพื่อนำมาพัฒนากรอบแนวคิดของระบบภายใต้โมเดล **Input–Process–Output–Feedback (IPOF)**

ระบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

- การรวบรวมข้อมูลหลักฐานดิจิทัลและเอกสารคดี (Input)
- การวิเคราะห์เอกสารด้วย NLP และการเชื่อมโยงหลักฐานด้วย knowledge graph (Process)
- การแสดงผลผ่าน dashboard เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ (Output)
- กลไกการเรียนรู้จาก feedback เพื่อปรับปรุงระบบ (Feedback)

ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน พบว่ากรอบแนวคิดของระบบมีความเหมาะสมในระดับ **มากถึงมากที่สุดในทุกมิติ** โดยเฉพาะด้านคุณภาพของระบบและการสนับสนุนการตัดสินใจ ซึ่งสะท้อนว่าระบบมีศักยภาพในการนำไปพัฒนาเป็นระบบต้นแบบสำหรับใช้งานจริง

ผลการวิจัยยืนยันว่าการบูรณาการ AI กับระบบสนับสนุนการตัดสินใจภายใต้กรอบ IPOF สามารถตอบโจทย์ความซับซ้อนของการวิเคราะห์หลักฐานคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบช่วยลดภาระงานของพนักงานสอบสวน เพิ่มความแม่นยำในการเชื่อมโยงหลักฐาน และสนับสนุนการตัดสินใจเชิงคดี

การออกแบบระบบภายใต้แนวคิด **human–AI collaboration** เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระบบได้รับการประเมินในระดับสูง เนื่องจาก AI ทำหน้าที่สนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก ขณะที่มนุษย์ยังคงควบคุมการตัดสินใจหลัก

อย่างไรก็ตาม การอภิปรายผลยังชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาระบบในอนาคตควรมุ่งเน้นด้าน **explainable AI**, ความโปร่งใสของอัลกอริทึม และการกำกับดูแลด้านจริยธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการใช้งานจริง

1.8.2. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่ากรอบแนวคิดของระบบอัจฉริยะสำหรับการวิเคราะห์และเชื่อมโยงหลักฐานคดีมีศักยภาพในการนำไปพัฒนาเป็นระบบต้นแบบเพื่อใช้งานจริงในหน่วยงานด้านการสอบสวน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำกรอบแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาระบบต้นแบบ เพื่อทดลองใช้งานในบริบทการสอบสวนจริง ซึ่งจะช่วยประเมินความเหมาะสมของระบบในสภาพแวดล้อมการทำงานจริง และเปิดโอกาสให้มีการปรับปรุงระบบตามความต้องการของผู้ใช้งาน นอกจากนี้ การพัฒนาระบบดังกล่าวจำเป็นต้องมีมาตรฐานการจัดการข้อมูลหลักฐานดิจิทัลที่ชัดเจน เพื่อรองรับการประมวลผลด้วยปัญญาประดิษฐ์อย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดมาตรฐานด้านโครงสร้างข้อมูล การจัดเก็บ และการแลกเปลี่ยนข้อมูล จะช่วยเพิ่มความสอดคล้องของข้อมูลและลดข้อผิดพลาดในการวิเคราะห์

อีกประเด็นสำคัญคือการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร โดยควรมีการฝึกอบรมพนักงานสอบสวนให้มีความรู้และความเข้าใจในการใช้งานระบบอัจฉริยะ เพื่อให้สามารถใช้เครื่องมือดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตีความผลลัพธ์จากระบบได้อย่างถูกต้อง ขณะเดียวกัน การนำระบบอัจฉริยะไปใช้ในกระบวนการสอบสวนจำเป็นต้องคำนึงถึงประเด็นด้านจริยธรรมและความเป็นส่วนตัวของข้อมูล จึงควรกำหนดแนวทางการกำกับดูแลที่ชัดเจน เพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลและสร้างความเชื่อมั่นต่อการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการยุติธรรม

1.8.3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

สำหรับการวิจัยในอนาคต ควรมุ่งเน้นการพัฒนาระบบต้นแบบจากกรอบแนวคิดที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ และดำเนินการทดสอบในสถานการณ์การสอบสวนจริง เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบในเชิงปฏิบัติ การศึกษาดังกล่าวจะช่วยให้เข้าใจข้อจำกัดของระบบและแนวทางการปรับปรุงให้เหมาะสมกับการใช้งานจริง

นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับ explainable AI ในบริบทของงานสอบสวน เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความสามารถในการอธิบายผลลัพธ์ของระบบ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นในการใช้งาน

การวิจัยด้านความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของข้อมูลก็เป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ โดยเฉพาะการปกป้องข้อมูลหลักฐานที่มีความอ่อนไหว รวมถึงการศึกษาการบูรณาการระบบ AI กับฐานข้อมูลระดับองค์กร เพื่อรองรับการทำงานในระดับหน่วยงานขนาดใหญ่

สุดท้าย การพัฒนาโมเดล AI สำหรับการพยากรณ์รูปแบบอาชญากรรมและการวิเคราะห์แนวโน้มเชิงสืบสวน จะช่วยขยายขอบเขตของระบบจากการวิเคราะห์ย้อนหลังไปสู่การสนับสนุนการป้องกันและวางแผนเชิงรุกในอนาคต

1.9. รายการอ้างอิง (Referrence)

[1] J. O. Ajayi, E. D. Etim, I. A. Essien, E. Cadet, L. A. Babatunde, E. D. Erigha, and E. Obuse, "AI-Driven Digital Forensics: Automating Evidence Gathering and Analysis," *Shodhshauryam, International Scientific Refereed Research Journal*, vol. 6, no. 5, pp. 220–249, Sep.–Oct. 2023.

[2] J. M. Duran, D. van der Vloed, A. Ruifrok, and R. J. F. Ypma, "From understanding to justifying: Computational reliabilism for AI-based forensic evidence evaluation," *Forensic Science International: Synergy*, vol. 9, Art. no. 100554, 2024.

[3] I. Hefetz, "Evaluating bias in forensic evidence: From expert analysis to AI-based decision tools," *Forensic Science International: Synergy*, vol. 11, Art. no. 100645, 2025.

[4] V. Kuliush, Y. Chornous, O. Kharkevych, O. Vasylova, and V. Matsak, "The use of artificial intelligence systems to support forensic actions in computer crimes investigations," *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, vol. 103, no. 22, pp. 9543–9558, Nov. 2025.

[5] S. A. Mohiddin, V. Jahnavi, A. Praveen, M. F. S. Begum, and C. V. P. Sai, "Crime AI: Intelligent crime investigation and prevention system using artificial intelligence and machine learning for predictive policing and forensic data analysis," *Journal of Nonlinear Analysis and Optimization*,

[6] R. Rawat, V. Mahor, S. Chirgaiya, R. N. Shaw, and A. Ghosh,"Artificial intelligence security threat, crime, and forensics: Taxonomy and open issues," *Informatica*, vol. 47, pp. 51–62, 2023.

[7] Z. Ahmed Khan and A. Rizvi,"AI based facial recognition technology and criminal justice: Issues and challenges," *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, vol. 12, no. 14, pp. 3384–3392, 2021.

[8] Y. Jin and H. He,"An artificial-intelligence-based semantic assist framework for judicial trials," *Asian Journal of Law and Society*, vol. 7, pp. 531–540, 2020.

[9] P. H. Rughani,"Artificial intelligence based digital forensics framework," *International Journal of Advanced Research in Computer Science*, vol. 8, no. 8, pp. 10–14, 2017.

[10] C. Fernandez-Basso, K. Gutiérrez-Batista, J. Gómez-Romero, M. D. Ruiz, and M. J. Martin-Bautista, "An AI knowledge-based system for police assistance in crime investigation," *Expert Systems*, vol. 42, e13524, 2025.

[11] I. Hefetz, "Integrating AI systems in criminal justice: The forensic expert as a corridor between algorithms and courtroom evidence," *Forensic Science*, vol. 5, art. 53, 2025.

[12] F. Maoro and M. Geierhos, "Contestable AI for criminal intelligence analysis: Improving decision-making through semantic modeling and human oversight," *Frontiers in Artificial Intelligence*, vol. 8, art. 1602998, 2025.

[13] C. K. P., R. B. S., R. D., N. M. A., and Y. G. S., "AI-driven crime scene investigation," *International Journal of Engineering Development and Research*, vol. 13, no. 3, pp. 451–457, 2025.

[14] K. Salehi, S. H. Z. Khiyaban, and S. Sabbar, "Artificial intelligence and crime detection: A critical review," *Cyberspace Studies*, vol. 10, no. 1, pp. 181–197, 2026.

[15] M. Reyshahry, A. A. Farsani, and M. Jalilian, "The role of artificial intelligence in ensuring fair criminal proceedings in Iran: Capacities, challenges, and regulatory requirements," *Legal Studies in Digital Age*, vol. 6, no. 4, pp. 1–11, 2027.

[16] T. C. King, N. Aggarwal, M. Taddeo, and L. Floridi, "Artificial intelligence crime: An interdisciplinary analysis of foreseeable threats and solutions," *Science and Engineering Ethics*, vol. 26, pp. 89–120, 2020.

[17] C. Kerdvibulvech, "Big data and AI-driven evidence analysis: A global perspective on citation trends, accessibility, and future research in legal applications," *Journal of Big Data*, vol. 11, art. 180, 2024.

[18] Q. Chen, "Improving the trial efficiency of criminal cases with the assistance of artificial intelligence," *Discover Artificial Intelligence*, vol. 5, art. 110, 2025.

[19] Z. Morić, V. Dakić, and S. Urošev, "An AI-based decision support system utilizing Bayesian networks for judicial decision-making," *Systems*, vol. 13, art. 131, 2025.

[20] M. I. Tahir, A. Saeed, M. Murtaza, and H. O. Abdullah, "The impact of artificial intelligence on evidence in criminal trials," *Social Science Review Archives*, vol. 3, no. 3, pp. 1882–1894, 2025.

การพัฒนาระบบผู้ช่วยอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์เพื่อสนับสนุนกระบวนการออกแบบเครือข่ายอัจฉริยะ

Development of an AI-Based Automated Assistant to Support Intelligent Network Design

นายอิทธิพัทธ์ รัตนสิริเวช

นักศึกษาระดับปริญญาเอกภาคสมทบ

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

ในยุคปัจจุบันกระบวนการออกแบบระบบเครือข่ายมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นตามการพัฒนาของเทคโนโลยีและความหลากหลายของรูปแบบการใช้งาน ปัญหาสำคัญที่มักพบเกิดขึ้นตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของกระบวนการ โดยเฉพาะความไม่ครบถ้วนของข้อมูลและความไม่สอดคล้องของความต้องการของผู้ใช้งาน ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของการออกแบบเชิงเทคนิค ทำให้ผลลัพธ์ที่ได้ไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริง เมื่อข้อมูลตั้งต้นมีความคลาดเคลื่อน กระบวนการออกแบบจึงต้องมีการปรับแก้ซ้ำหลายครั้ง ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน และลดประสิทธิภาพโดยรวมของโครงการ ดังนั้น การจัดการและตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของความต้องการตั้งแต่ระยะต้นจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

งานวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินงานด้านการออกแบบระบบเครือข่าย โดยนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาเป็นส่วนหนึ่งของฟีเจอร์ที่ช่วยวิเคราะห์และสร้างแนวทางการออกแบบเครือข่ายแบบอัตโนมัติ งานวิจัยส่วนใหญ่ที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการจัดการข้อมูลความต้องการของผู้ใช้ในขั้นตอนการกำหนดค่าและบริหารจัดการเครือข่ายภายหลังการออกแบบแล้ว ขณะที่งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการจัดการและตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของความต้องการระบบเครือข่ายอย่างเป็นระบบตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของกระบวนการ แนวทางดังกล่าวช่วยเพิ่มความถูกต้องของข้อมูล ลดความคลาดเคลื่อนระหว่างความต้องการของผู้ใช้งานกับผลลัพธ์การออกแบบ และยกระดับคุณภาพของกระบวนการตัดสินใจเชิงเทคนิค นอกจากนี้ การนำระบบที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้งานจริง สามารถลดระยะเวลาการดำเนินงานจากเดิมที่ต้องใช้เวลามากกว่าหนึ่งสัปดาห์ ให้เหลือเพียงภายในหนึ่งวันอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ Artificial Intelligence-Large Language Models, Automated Networking Assistant System, Intelligent Network Design, Requirement Validation System, Intelligent Information Systems

1. บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบัน ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านสถาปัตยกรรม เทคโนโลยี และความต้องการใช้งานที่หลากหลาย การออกแบบระบบเครือข่ายจึงไม่ใช่เพียงการกำหนดโครงสร้างทางเทคนิคเท่านั้น แต่ต้องอาศัยการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ การพิจารณาข้อจำกัดด้านทรัพยากร และการตัดสินใจเชิงวิศวกรรมอย่างรอบคอบ งานวิจัยจำนวนมากได้เสนอแนวทางการทำให้กระบวนการออกแบบและบริหารจัดการเครือข่ายเป็นอัตโนมัติและอัจฉริยะมากขึ้น โดยอาศัยปัญญาประดิษฐ์ ระบบอัตโนมัติ และแนวคิดเครือข่ายแบบ Intent-Based Networking เพื่อช่วยลดภาระของมนุษย์และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบเครือข่าย [4], [5], [10]

อย่างไรก็ตาม แม้งานวิจัยด้านการออกแบบเครือข่ายอัตโนมัติและการจัดการเครือข่ายอัจฉริยะจะมีความก้าวหน้าอย่างมาก แต่ส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นไปที่ขั้นตอนการกำหนดค่า การปรับแต่ง หรือการบริหารจัดการเครือข่ายภายหลังจากที่มีการกำหนดความต้องการเรียบร้อยแล้ว งานวิจัยเหล่านี้มักสมมติว่าข้อมูลความต้องการที่ได้รับมามีความครบถ้วนและสอดคล้องกัน ซึ่งในทางปฏิบัติกลับพบว่าความต้องการจากผู้ใช้หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมักมีความไม่ชัดเจน ไม่ครบถ้วน หรือมีความขัดแย้งกัน ส่งผลให้กระบวนการออกแบบเครือข่ายเกิดความผิดพลาดและต้องมีการแก้ไขซ้ำหลายครั้ง [3],[8],[9]

จากปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นช่องว่างงานวิจัยในด้านการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้สนับสนุนตรวจสอบความครบถ้วนและความสอดคล้องจากความต้องการของผู้ใช้ก่อนออกแบบเครือข่าย งานวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาระบบผู้ช่วยอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์ เพื่อสนับสนุนกระบวนการออกแบบเครือข่าย โดยแนวคิดสนับสนุนการตัดสินใจ การตรวจสอบความต้องการ และความถูกต้องของระบบและกลไกการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ ภายใต้กรอบการวิจัยเชิงออกแบบด้านระบบสารสนเทศ (Design Science Research) เพื่อให้ได้ระบบที่สามารถใช้งานได้จริง มีความน่าเชื่อถือ และตอบสนองต่อความซับซ้อนของการออกแบบเครือข่ายในบริบทปัจจุบัน [1], [2], [6], [7] ช่วยปรับปรุงกระบวนการออกแบบระบบเครือข่ายให้มีความรวดเร็ว เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาออกแบบแนวคิดและพัฒนาระบบผู้ช่วยอัตโนมัติ สำหรับการนำเข้าข้อมูลความต้องการและความถูกต้องครบถ้วน ของข้อมูล เพื่อสนับสนุนกระบวนการออกแบบเครือข่าย

2.2 เพื่อศึกษาแนวคิดการออกแบบและพัฒนาระบบผู้ช่วยออกแบบเครือข่ายอัตโนมัติสำหรับการประมวลผลความต้องการและสร้างตัวเลือกในการออกแบบเครือข่ายด้วยปัญญาประดิษฐ์

2.3 เพื่อประเมินคุณภาพและประสิทธิผลของฟีเจอร์ผู้ช่วยออกแบบระบบเครือข่ายอัตโนมัติในบริบทการใช้งานจริงโดยผู้เชี่ยวชาญด้านระบบเครือข่าย และนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ให้มีความถูกต้องและแม่นยำยิ่งขึ้น

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการออกแบบระบบเครือข่าย การขายเชิงเทคนิค และการพัฒนาระบบสารสนเทศในองค์กรที่ให้บริการระบบเครือข่ายหรือโซลูชันด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งครอบคลุมทั้งมุมมองด้านเทคนิค ด้านระบบสารสนเทศ และด้านธุรกิจ เพื่อให้การประเมินระบบ โดยสะท้อนการใช้งานจริงในบริบทองค์กรอย่างรอบด้าน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญที่คัดเลือกโดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่

3.2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบเครือข่ายและการออกแบบระบบ (เช่น Network Engineer หรือ Solution Architect)

3.2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบสารสนเทศ ปัญญาประดิษฐ์ หรือระบบสนับสนุนการตัดสินใจ

3.2.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการขายเชิงเทคนิค ประสบการณ์ผู้ใช้ หรือการประเมินคุณภาพระบบ

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่ครอบคลุมทั้งด้านการออกแบบระบบ การใช้งานจริง และผลกระทบเชิงธุรกิจของระบบที่พัฒนา

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คุณลักษณะและองค์ประกอบของระบบที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งประกอบด้วย

- ความสามารถในการวิเคราะห์และออกแบบระบบเครือข่ายอัจฉริยะ
- ความสามารถในการแนะนำอุปกรณ์และแนวทางการออกแบบที่เหมาะสมกับบริบทลูกค้า
- ความสามารถในการสนับสนุนการจัดทำข้อเสนอทางเทคนิคและการตัดสินใจของฝ่ายขายและฝ่ายเทคนิค

3.3.2 ตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลลัพธ์ที่เกิดจากการใช้งานระบบพิจารณาในมิติต่าง ๆ ได้แก่

- คุณภาพระบบและคุณภาพข้อมูล
- ความง่ายในการใช้งานและความน่าเชื่อถือของระบบ
- ความพึงพอใจและการยอมรับของผู้ใช้
- ผลกระทบเชิงธุรกิจ เช่น การลดเวลาในการออกแบบและจัดทำข้อเสนอ ความแม่นยำของข้อมูล และประสิทธิภาพการทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายขายและฝ่ายเทคนิค

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีกำหนดระยะเวลาในการศึกษาและพัฒนางานวิจัยรวมทั้งสิ้นประมาณ 12 เดือน โดยแบ่งออกเป็นระยะการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระยะการออกแบบและพัฒนาระบบต้นแบบ ระยะการประเมินระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ และระยะการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

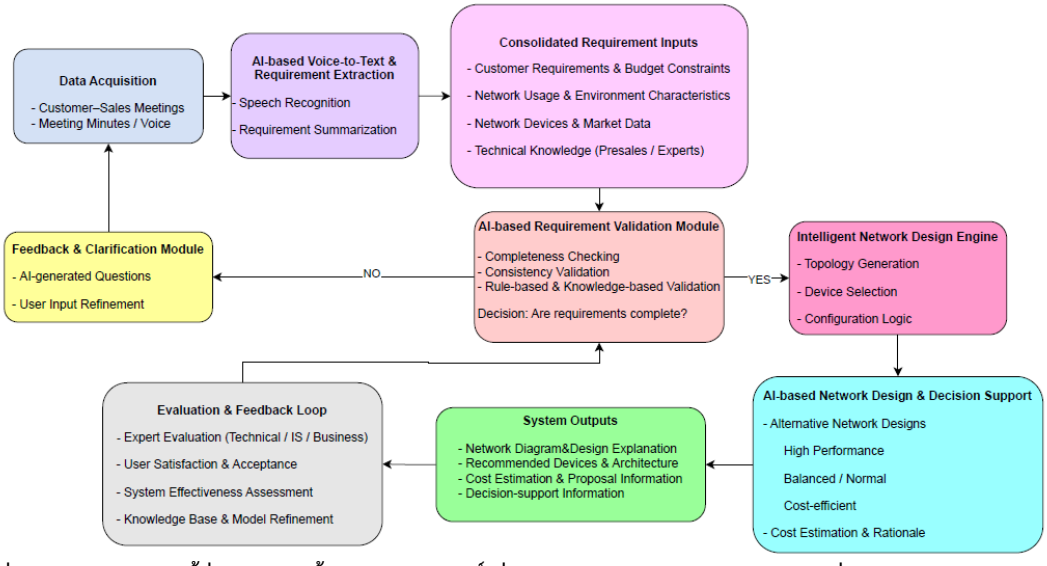
4. ประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับ

4.1 งานวิจัยช่วยให้ได้แนวคิดและต้นแบบของระบบผู้ช่วยอัตโนมัติที่สนับสนุนการนำเข้าข้อมูลความต้องการและการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ข้อมูลที่ใช้ในกระบวนการออกแบบเครือข่ายมีความชัดเจนและพร้อมใช้งานมากขึ้น ลดปัญหาความคลาดเคลื่อนของข้อมูลตั้งแต่ระยะเริ่มต้น และช่วยสนับสนุนการออกแบบเครือข่ายให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งานจริงได้อย่างเหมาะสม

4.2 งานวิจัยนี้ช่วยในการออกแบบตัวระบบผู้ช่วยอัตโนมัติที่สามารถออกแบบระบบเครือข่ายให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้และสร้างตัวเลือกในการออกแบบเครือข่ายด้วยปัญญาประดิษฐ์อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้กระบวนการออกแบบเครือข่ายมีความชัดเจนมากขึ้น พร้อมสามารถอธิบายการทำงานของระบบเบื้องต้นเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจให้ผู้ใช้

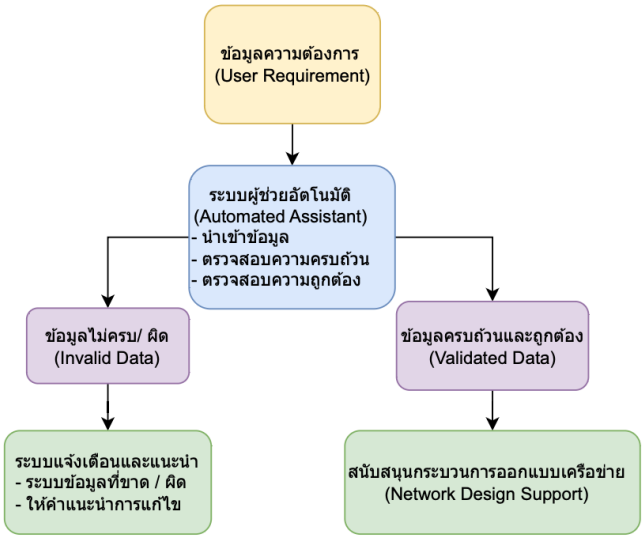
4.3 ผลจากการประเมินคุณภาพและประสิทธิผลของฟีเจอร์ผู้ช่วยออกแบบระบบเครือข่ายอัตโนมัติโดยผู้เชี่ยวชาญด้านระบบเครือข่าย ช่วยยืนยันความเหมาะสมของระบบในการสนับสนุนกระบวนการออกแบบเครือข่ายอัจฉริยะในการใช้งานจริง ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญถูกนำมาใช้เป็นกลไกป้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาความสามารถของปัญญาประดิษฐ์อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ระบบมีความถูกต้อง แม่นยำ และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยเพิ่มระดับการยอมรับของผู้ใช้งานต่อระบบผู้ช่วยอัตโนมัติในระยะยาว

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

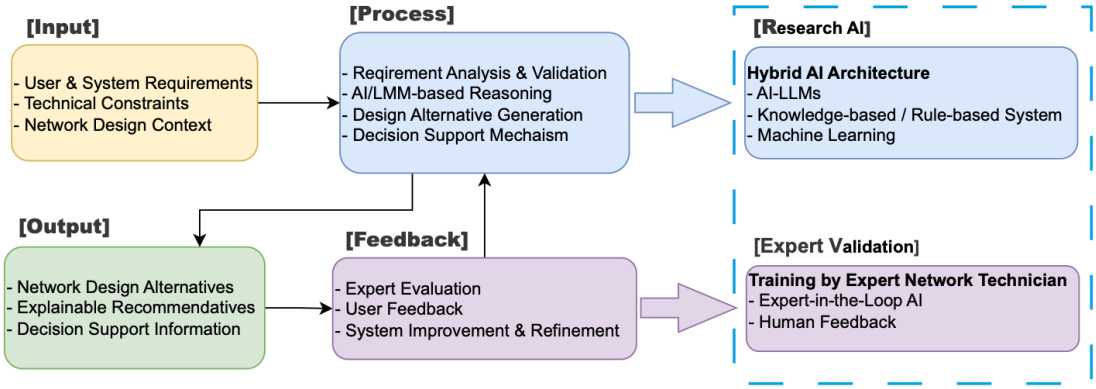
รูปที่ 1. การพัฒนาระบบผู้ช่วยอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์เพื่อสนับสนุนกระบวนการออกแบบเครือข่ายอัจฉริยะ

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้อธิบายการพัฒนาระบบผู้ช่วยอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์เพื่อสนับสนุนการออกแบบเครือข่าย โดยเริ่มจากการรวบรวมและประมวลผลข้อมูลให้ตรงความต้องการของผู้ใช้ จากนั้นระบบจะทำการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล ผ่านกลไกการตรวจสอบความต้องการโดยระบบ หากข้อมูลยังไม่สมบูรณ์ ระบบจะสร้างกระบวนการย้อนกลับเพื่อให้ผู้ใช้งานปรับปรุงข้อมูล ก่อนส่งต่อไปยังขั้นตอนการออกแบบเครือข่ายพร้อมทั้งอธิบายข้อมูลส่วนผลลัพธ์ที่ได้จะถูกนำใช่ประเมินและใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงความสามารถของระบบอย่างต่อเนื่อง

รูปที่ 2. กรอบแนวคิดขั้นตอนการนำเข้าของข้อมูลให้ตรงตามความถูกต้องครบถ้วน เพื่อสนับสนุนกระบวนการออกแบบเครือข่าย

กรอบแนวคิดนี้แสดงการทำงานของระบบผู้ช่วยอัตโนมัติในการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลความต้องการตั้งแต่ขั้นตอนการนำเข้า หากข้อมูลไม่สมบูรณ์ ระบบจะทำการแจ้งเตือนและแนะนำให้ผู้ใช้งานแก้ไขก่อนนำข้อมูลไปใช้ในกระบวนการออกแบบเครือข่าย เพื่อให้ข้อมูลที่ใช้มีคุณภาพและสอดคล้องกับการใช้งานจริง

รูปที่ 3. กรอบแนวคิดการวิจัย การศึกษาเทคโนโลยี AI และการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้มุ่งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการพัฒนาระบบผู้ช่วยอัตโนมัติ เพื่อสนับสนุนกระบวนการออกแบบเครือข่ายอัจฉริยะ โดยระบบรับข้อมูลความต้องการ รวมถึงเงื่อนไขและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเครือข่ายเป็นข้อมูล แล้วดำเนินการวิเคราะห์ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน เพื่อสร้างทางเลือกในการออกแบบเครือข่ายพร้อมอธิบายข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ ผลลัพธ์ที่ได้จากระบบจะถูกประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านระบบเครือข่าย เพื่อใช้เป็นกลไกในการปรับปรุงและพัฒนาความสามารถของระบบให้มีความถูกต้อง แม่นยำ ลดเวลาการดำเนินงาน และสอดคล้องกับการใช้งานมากยิ่งขึ้น

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงออกแบบด้านระบบสารสนเทศ (Design Science Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ออกแบบ พัฒนา และประเมินระบบผู้ช่วยอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับสนับสนุนกระบวนการออกแบบเครือข่ายอัจฉริยะ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

6.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

- ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบผู้ช่วยอัตโนมัติ ปัญญาประดิษฐ์ ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ และการออกแบบเครือข่ายอัจฉริยะ
- วิเคราะห์กระบวนการทำงานจริงในการรวบรวมและจัดการข้อมูลความต้องการสำหรับการออกแบบเครือข่าย เพื่อระบุปัญหา ข้อจำกัด และความต้องการของผู้ใช้งาน
- วิเคราะห์ประเด็นด้านคุณภาพข้อมูล ได้แก่ ความครบถ้วน ความถูกต้อง และความสอดคล้องของข้อมูลความต้องการ
- กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย แนวทางการพัฒนาระบบ และขอบเขตของการวิจัยให้สอดคล้องกับปัญหาวิจัยและวัตถุประสงค์

6.2 การออกแบบแนวคิดและโครงสร้างระบบผู้ช่วยอัตโนมัติ

- ออกแบบแนวคิดการทำงานของระบบผู้ช่วยอัตโนมัติสำหรับการนำเข้าข้อมูลความต้องการและการตรวจสอบคุณภาพข้อมูล
- ออกแบบสถาปัตยกรรมระบบและโมดูลหลัก ได้แก่ การนำเข้าข้อมูล การตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูล และกระบวนการป้อนกลับเพื่อการปรับปรุงข้อมูล
- กำหนดบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ในการสนับสนุนการประมวลผลข้อมูลความต้องการและการจัดโครงสร้างข้อมูลเชิงระบบ
- จัดทำแผนผังการทำงานของระบบ (System Flow / Conceptual Diagram) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบ

6.3 การพัฒนาและทดสอบต้นแบบระบบ

- พัฒนาระบบต้นแบบระบบผู้ช่วยอัตโนมัติสำหรับการประมวลผลข้อมูลความต้องการด้วยปัญญาประดิษฐ์

- พัฒนากลไกการวิเคราะห์ความต้องการและการสร้างตัวเลือกในการออกแบบเครือข่าย
- พัฒนากลไกการอธิบายเหตุผลของผลลัพธ์ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้ใช้งาน
- ทดสอบการทำงานของระบบในระดับต้นแบบ เพื่อประเมินความถูกต้องและความสอดคล้องกับแนวคิดที่ออกแบบไว้

6.4 การประเมินคุณภาพและการปรับปรุงระบบ

- กำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพและประสิทธิผลของฟีเจอร์ผู้ช่วยออกแบบระบบเครือข่ายอัตโนมัติ
- ดำเนินการประเมินระบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านระบบเครือข่ายในบริบทการใช้งานจริง
- วิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อสะท้อนความเหมาะสม ความถูกต้อง และประโยชน์ของระบบต่อกระบวนการออกแบบเครือข่าย
- นำผลการประเมินและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ให้มีความถูกต้องและแม่นยำยิ่งขึ้น

7. สรุปแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่าการออกแบบเครือข่ายอัจฉริยะในปัจจุบันมีแนวโน้มพัฒนาไปสู่การใช้ระบบอัตโนมัติและปัญญาประดิษฐ์มากขึ้น เพื่อช่วยลดความซับซ้อนของกระบวนการออกแบบและเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ งานวิจัยด้านการออกแบบเครือข่ายอัตโนมัติและการจัดการเครือข่ายอัจฉริยะได้เสนอแนวคิดการประยุกต์ใช้ระบบอัตโนมัติและเครือข่ายแบบ Intent-Based Networking เพื่อสนับสนุนการกำหนดโครงสร้างและการจัดการเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ [4], [5], [10] งานวิจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นไปที่ขั้นตอนการออกแบบและการจัดการเชิงเทคนิคเป็นหลัก โดยให้ความสำคัญกับขั้นตอนการจัดการความต้องการในระยะเริ่มต้นค่อนข้างจำกัด

งานวิจัยนี้จึงพัฒนาแนวคิดการสร้างระบบผู้ช่วยอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์ โดยแนวคิดด้านการวิจัยเชิงออกแบบระบบสารสนเทศ [1], [2] ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ [6] และการออกแบบเครือข่ายอัจฉริยะ [3], [4] เข้าด้วยกัน ระบบที่นำเสนอให้ความสำคัญกับการตรวจสอบความครบถ้วนและความสอดคล้องของความต้องการก่อนเข้าสู่กระบวนการออกแบบเครือข่าย พร้อมทั้งมีกลไกการป้อนกลับจากผู้ใช้งานและผู้เชี่ยวชาญเพื่อปรับปรุงฐานความรู้และกระบวนการของระบบอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนวงจรการสร้าง–ประเมิน–ปรับปรุงตามแนวคิดของการวิจัยเชิงออกแบบด้านระบบสารสนเทศอย่างเป็นระบบ

8. เอกสารอ้างอิง

[1] Hevner, A. R., March, S. T., Park, J., & Ram, S. (2004). Design science in information systems research. *MIS Quarterly, 28*(1), 75–105.

[2] Peffers, K., Tuunanen, T., Rothenberger, M. A., & Chatterjee, S. (2007). A design science research methodology for information systems research. *Journal of Management Information Systems, 24*(3), 45–77.

[3] Giroire, F., Moulierac, J., & Phan, T. K. (2010). Automated design of networking protocols. *Computer Networks, 54*(16), 2683–2698.

[4] Clemm, A., Medved, J., Varga, R., Bahadur, N., & Wauters, T. (2020). End-to-end intent-based networking. *IEEE Communications Magazine, 58*(1), 106–112.

[5] Li, X., Li, M., & Wang, S. (2022). A survey on intent-based networking. *IEEE Communications Surveys & Tutorials, 24*(1), 1–34.

[6] Power, D. J. (2002). *Decision support systems: Concepts and resources for managers*. Greenwood Publishing Group.

[7] Shim, J. P., Warkentin, M., Courtney, J. F., Power, D. J., Sharda, R., & Carlsson, C. (2002). Past, present, and future of decision support technology. *Decision Support Systems, 33*(2), 111–126.

[8] Ghezzi, C., & Pezzè, M. (2002). Consistency checking in requirements analysis. *Proceedings of the 24th International Conference on Software Engineering*, 301–311.

[9] Li, J., Yu, H., & Wang, X. (2019). A requirement validation model for virtual distributed systems. *Journal of Systems and Software, 154*, 1–14.

[10] Zhang, Y., Chen, M., & Li, X. (2022). AI-powered network automation: A survey. *IEEE Network, 36*(2), 10–17.

การพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพของระบบอาจารย์นิเทศอัจฉริยะแบบพหุตัวแทน เพื่อเสริมสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

Development and Evaluation of a Multi-Agent AI Mentoring System to Enhance Teaching Competency of Student Teachers

นายจักรพงษ์ นิลพงษ์

นักศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของนักศึกษาครู อย่างไรก็ตาม ระบบการนิเทศในประเทศไทยกำลังเผชิญกับวิกฤตด้านอัตราส่วนอาจารย์นิเทศต่อนักศึกษาครูที่สูง ประกอบกับข้อจำกัดด้านระยะทางในการเดินทางไปนิเทศนักศึกษาที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ ในขณะที่ระบบปัญญาประดิษฐ์แบบตัวแทนเดี่ยว (Single-Agent) เช่น ChatGPT แม้จะเข้าถึงง่ายและรองรับผู้ใช้จำนวนมาก แต่มีข้อจำกัดด้านการสร้างข้อมูลคลาดเคลื่อน (Hallucination) ขาดความลึกซึ้งทางครุศาสตร์ และให้คำแนะนำที่กว้างเกินไป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบอาจารย์นิเทศอัจฉริยะแบบพหุตัวแทน (Intelligent Multi-Agent Mentoring System: IMAMS) บนฐานกรอบแนวคิด IMAMA (Intelligent Multi-Agent Mentoring Architecture) ที่บูรณาการทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) เข้ากับสถาปัตยกรรมระบบพหุตัวแทนแบบ von Neumann 2) ศึกษาผลของระบบ IMAMS ต่อสมรรถนะการสอนและการสะท้อนคิดของนักศึกษาครู เปรียบเทียบกับระบบ AI แบบตัวแทนเดี่ยวและการนิเทศแบบปกติ 3) ประเมินความน่าเชื่อถือของระบบในการลดอัตราการเกิด Hallucination ผ่านกลไกการตรวจสอบไขว้ระหว่างตัวแทน และ 4) ประเมินศักยภาพในการขยายผลและผลกระทบต่อภาระงานของอาจารย์นิเทศ

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงออกแบบ (Design-Based Research: DBR) ร่วมกับการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 จำนวน 90 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองที่ใช้ระบบ IMAMS (n=30) กลุ่มเปรียบเทียบที่ใช้ระบบ AI แบบตัวแทนเดี่ยว (n=30) และกลุ่มควบคุมที่รับการนิเทศแบบปกติ (n=30) ระยะเวลาดำเนินการ 10 สัปดาห์ในช่วงฝึกประสบการณ์

วิชาชีพ เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบประเมินสมรรถนะการสอนตามกรอบ TPA (Teaching Performance Assessment) 5 มิติ ได้แก่ การวางแผน การจัดการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน การวัดและประเมินผล และคุณลักษณะความเป็นครู แบบวัดการรับรู้ความสามารถตนเองของครู (TSES) แบบวิเคราะห์ระดับการสะท้อนคิด และตัวชี้วัดประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของระบบ

ระบบ IMAMS ออกแบบให้ประกอบด้วยตัวแทนเฉพาะทาง 5 ตัวได้แก่ ตัวแทนผู้เชี่ยวชาญด้านครุศาสตร์ (Pedagogy Expert) ทำหน้าที่วิเคราะห์แผนการสอนและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ ตัวแทนสังเกตการณ์ (Observation Agent) วิเคราะห์พฤติกรรมการสอนและปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ตัวแทนประเมินผล (Assessment Agent) ประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน TPA ตัวแทนให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback Agent)

คำสำคัญ: ระบบพหุตัวแทน; อาจารย์นิเทศอัจฉริยะ; สมรรถนะการสอน; นักศึกษาครู; ปัญญาประดิษฐ์ทางการศึกษา; ทฤษฎีกิจกรรม

1.บทนำ

การผลิตครูที่มีคุณภาพเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาระบบการศึกษาในทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) กำลังเปลี่ยนแปลงวิถีการเรียนรู้และการสอนอย่างรวดเร็ว การเตรียมความพร้อมนักศึกษาครูให้มีสมรรถนะการสอนที่เพียบพร้อมจึงเป็นภารกิจที่ท้าทายยิ่ง ระบบการนิเทศการสอน (Teaching Supervision) ถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะครู โดยอาจารย์นิเทศทำหน้าที่ให้คำปรึกษา สังเกตการสอน ประเมินผล และให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนานักศึกษาครูอย่างต่อเนื่อง [1], [2]

อย่างไรก็ตาม ระบบการนิเทศการสอนในปัจจุบันกำลังเผชิญกับวิกฤตด้านขนาด (Scalability Crisis) อย่างรุนแรง จากข้อมูลของ Karo และ Petsangsri [3] พบว่าอัตราส่วนอาจารย์นิเทศต่อนักศึกษาครูในประเทศไทยอยู่ที่ประมาณ 1:30 ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานที่เหมาะสม (1:8) ถึง 3-4 เท่า ส่งผลให้เกิดปัญหาสำคัญหลายประการ ได้แก่ การสังเกตการสอนไม่สม่ำเสมอ (Infrequent observations) การให้ข้อมูลป้อนกลับล่าช้า (Delayed feedback) และมาตรฐานการประเมินไม่คงที่ (Inconsistent standards) ปัญหาเหล่านี้ทวีความรุนแรงมากขึ้นในพื้นที่ห่างไกลและภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งมีข้อจำกัดด้านระยะทางและทรัพยากรบุคลากร

ผลกระทบของปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นจากงานวิจัยหลายชิ้นที่ชี้ว่านักศึกษาครูเผชิญกับสภาวะ "โดดเดี่ยวทางวิชาชีพ" (Professional isolation) ขาดคำแนะนำที่ทันท่วงทีในช่วงเวลาที่ต้องการมากที่สุด ซึ่ง Chan และ Hu [2] ระบุว่าการรอคอยคำปรึกษาเป็นคอขวดสำคัญใน

กระบวนการเรียนรู้ ทำให้โมเมนตัมในการพัฒนาทักษะการสอนสะดุดลง และบั่นทอนศักยภาพของนักศึกษาในการทำงานเชิงรุกและต่อเนื่อง

เทคโนโลยีในปัจจุบัน เช่น ระบบบริหารจัดการการเรียนรู้ (LMS) การประชุมทางไกล (Video conferencing) และระบบ E-Mentoring แม้จะช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อสาร แต่ยังคงเป็นเพียง "ท่อส่งข้อมูล" (Pipe) มากกว่า "ตัวประมวลผล" (Processor) กล่าวคือ เทคโนโลยีเหล่านี้ยังต้องพึ่งพามนุษย์ในการคิดวิเคราะห์และให้คำแนะนำ ไม่สามารถขยายขนาดการทำงานได้จริง (Scalability) และไม่ได้ช่วยลดภาระงานของอาจารย์ แต่เพียงเปลี่ยนรูปแบบการทำงานเท่านั้น [4]

ความก้าวหน้าของปัญญาประดิษฐ์ โดยเฉพาะโมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Models: LLMs) อาทิ GPT-4 และ Claude ได้เปิดโอกาสใหม่ในการแก้ปัญหาดังกล่าว งานวิจัยล่าสุดแสดงให้เห็นว่าระบบ AI สามารถให้ข้อมูลป้อนกลับที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนได้ [5], [6] อย่างไรก็ตาม ระบบ AI แบบตัวแทนเดี่ยว (Single-Agent) มีข้อจำกัดสำคัญ ได้แก่ การให้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อน (Hallucination) ขาดความลึกซึ้งทางครุศาสตร์ และให้คำแนะนำที่กว้างเกินไป ไม่เฉพาะเจาะจงกับบริบทการเรียนรู้

สถาปัตยกรรมระบบพหุตัวแทน (Multi-Agent System: MAS) เป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยใช้ตัวแทน AI หลายตัวที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านทำงานร่วมกัน ซึ่ง Maldonado และคณะ [7] ให้นิยามว่าเป็นสถาปัตยกรรมที่ใช้ Agent หลายตัวทำงานประสานกันเพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อน แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาผ่านกรอบแนวคิด MetaGPT ของ Hong และคณะ [8] ที่ใช้ Standard Operating Procedures (SOPs) เหมือนทีมงานมนุษย์ และ von Neumann Multi-Agent System Framework ของ Jiang และคณะ [9] ที่ประยุกต์โครงสร้างคอมพิวเตอร์ (Control, Logic, Storage) สู่การออกแบบระบบการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมพบช่องว่างการวิจัยที่สำคัญคือ ยังไม่มีระบบใดที่บูรณาการความสามารถในการขยายผล (Scalability) เข้ากับความน่าเชื่อถือของผู้เชี่ยวชาญ (Reliability) ในการนิเทศการศึกษา งานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาระยะสั้น มุ่งเน้นเฉพาะผลลัพธ์ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive outcomes) โดยไม่ได้พัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาการให้คำปรึกษานักศึกษาในขณะที่อาจารย์นิเทศที่ตัวจริงนั้นมีภารกิจงานอื่นและเป็นระบบเทคโนโลยีที่ให้บริการนักศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง นักศึกษาสามารถเข้าถึงการให้คำปรึกษาจากปัญญาประดิษฐ์ในฐานะที่เป็นผู้ช่วยอัจฉริยะของอาจารย์นิเทศจริง นักศึกษาได้พัฒนาการการสะท้อนคิดจากการเรียนรู้ร่วมกับ Ai และ รวมถึงยังไม่มีการศึกษาประสิทธิผลของระบบในบริบทการศึกษาที่หลากหลาย [10], [11]

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพของระบบอาจารย์นิเทศอัจฉริยะแบบพหุตัวแทน (Intelligent Multi-Agent Mentoring System: IMAMS) โดยบูรณาการทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) เข้ากับสถาปัตยกรรมระบบพหุตัวแทน เพื่อสร้างกรอบแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า IMAMA (Intelligent Multi-Agent Mentoring Architecture) ระบบนี้ประกอบด้วยตัวแทน AI ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 5 ตัว ได้แก่ Pedagogy Expert, Observation Agent, Assessment Agent, Feedback Agent และ QA/Critic Agent ที่ทำงานร่วมกันเพื่อให้ข้อมูลป้อนกลับที่ถูกต้อง ครอบคลุม และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู

2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อออกแบบและพัฒนาสถาปัตยกรรมระบบอาจารย์นิเทศอัจฉริยะแบบพหุตัวแทน (IMAMS) ที่มีองค์ประกอบและกลไกการทำงานร่วมกันที่เหมาะสมเพื่อรองรับ Standard Operating Procedures (SOPs) สำหรับการนิเทศการสอน

2.2 เพื่อศึกษาผลของระบบ IMAMS ต่อสมรรถนะการสอน (Teaching Competency) และการสะท้อนคิด (Reflective Practice) ของนักศึกษาครูเปรียบเทียบกับการนิเทศปกติ

2.3 เพื่อประเมินประสิทธิภาพทางเทคนิคของระบบ IMAMS ในการลดปัญหา Hallucination ของ LLMs ผ่านกลไก Cross-validation ระหว่าง Agent

2.4 เพื่อประเมินศักยภาพของระบบ IMAMS ในการขยายผล (Scalability) และผลกระทบต่อภาระงาน (Workload) ของอาจารย์นิเทศ

3 คำถามวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีคำถามวิจัยดังนี้

RQ1 (Architecture Design): องค์ประกอบและกลไกการทำงานร่วมกัน (Collaboration Mechanism) ที่เหมาะสมเพื่อรองรับ SOPs ของระบบอาจารย์นิเทศอัจฉริยะแบบพหุตัวแทนคืออะไร?

RQ2 (Educational Outcomes): ระบบ IMAMS ส่งผลต่อสมรรถนะการสอน (Teaching Competency) และการสะท้อนคิด (Reflective Practice) ของนักศึกษาครูแตกต่างจากการนิเทศปกติอย่างไร?

RQ3 (Quality & Hallucination): สถาปัตยกรรม Multi-Agent ช่วยลดปัญหา Hallucination ของ LLMs ได้อย่างมีนัยสำคัญหรือไม่?

RQ4 (Scalability & Workload): การนำระบบ IMAMS ไปใช้จริงส่งผลกระทบต่อภาระงาน (Workload) ของอาจารย์นิเทศอย่างไร?

4.สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐานการวิจัยดังนี้

H1 (Competency): กลุ่มทดลองที่ใช้ระบบ IMAMS มีคะแนนสมรรถนะการสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

H2 (Quality): ข้อมูลป้อนกลับจากระบบ Multi-Agent มีความถูกต้อง (Accuracy) และครอบคลุม (Comprehensiveness) สูงกว่าระบบ Single-Agent

H3 (Reliability): อัตราการเกิด Hallucination ลดลงอย่างมีนัยสำคัญเนื่องจากการตรวจสอบระหว่าง Agent

H4 (Satisfaction): ความพึงพอใจของนักศึกษาสัมพันธ์กับความรวดเร็ว (Real-time) และความแม่นยำของระบบ

5 ขอบเขตการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 ที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 จำนวน 90 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน ได้แก่ กลุ่มทดลอง (ใช้ระบบ IMAMS ร่วมกับการนิเทศแบบปกติ) กลุ่มเปรียบเทียบ (ใช้ระบบ Single-Agent AI ร่วมกับการนิเทศแบบปกติ) และกลุ่มควบคุม (รับการนิเทศแบบปกติเพียงอย่างเดียว)

5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาสมรรถนะการสอน 5 มิติ ตามกรอบ Teacher Performance Assessment (TPA) ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดการเรียนรู้ (Delivery) การจัดการชั้นเรียน (Management) การประเมินผล (Assessment) และคุณลักษณะวิชาชีพ (Dispositions)

นอกจากนี้ยังศึกษาการสะท้อนคิด (Reflective Practice) และการรับรู้ความสามารถตนเอง (Self-Efficacy) ของนักศึกษาครู

5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การทดลองดำเนินการเป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์ ในช่วงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (Practicum) โดยมีกรอบเวลาการวิจัยทั้งหมด 12 เดือน

5.4 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ รูปแบบการนิเทศ (Mentoring Type) แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ IMAMS, Single-Agent AI และการนิเทศแบบปกติ ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ สมรรถนะการสอน (Teaching Competency) ระดับการสะท้อนคิด (Reflection Depth) การรับรู้ความสามารถตนเอง (Self-Efficacy) และประสิทธิภาพระบบ (System Performance)

6.นิยามศัพท์เฉพาะ

ระบบอาจารย์นิเทศอัจฉริยะแบบพหุตัวแทน (IMAMS) หมายถึง ระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ตัวแทนปัญญาประดิษฐ์ (AI Agent) หลายตัวทำงานร่วมกันเพื่อให้ข้อมูลป้อนกลับและคำแนะนำแก่นักศึกษาครูในการพัฒนาสมรรถนะการสอน โดยแต่ละตัวแทนมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

สมรรถนะการสอน (Teaching Competency) หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ วัดจากกรอบ Teacher Performance Assessment (TPA) 5 มิติ

การสะท้อนคิด (Reflective Practice) หมายถึง กระบวนการคิดวิเคราะห์และประเมินประสบการณ์การสอนของตนเอง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการสอน แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ Technical, Practical และ Critical Reflection

Hallucination หมายถึง ปรากฏการณ์ที่ระบบ AI สร้างข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง หรือเป็นข้อมูลเท็จ ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อการเรียนรู้ของผู้ใช้

Cross-validation หมายถึง กลไกการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยให้ตัวแทน AI หลายตัวตรวจสอบและยืนยันผลลัพธ์ร่วมกัน เพื่อลดความผิดพลาดและเพิ่มความน่าเชื่อถือ

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 ด้านทฤษฎี: ได้กรอบแนวคิด IMAMS (Intelligent Multi-Agent Mentoring System) ที่บูรณาการทฤษฎีกิจกรรมกับการออกแบบระบบพหุตัวแทน เป็นองค์ความรู้ใหม่สำหรับการประยุกต์ AI ในการนิเทศการสอน

8.2 ด้านปฏิบัติ: ได้ระบบต้นแบบ IMAMS ที่ใช้งานได้จริง สามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนอาจารย์นิเทศ ลดภาระงานอาจารย์ และเพิ่มความถี่ในการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักศึกษาครู

8.3 ด้านระเบียบวิธี: ได้หลักฐานเชิงประจักษ์จากการเปรียบเทียบระบบ Multi-Agent กับ Single-Agent ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการพัฒนาระบบ AI ในการศึกษาต่อไป

9.การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

9.1 แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศนักศึกษาครู

การนิเทศการสอน (Teaching Supervision) เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือ แนะนำ และสนับสนุนนักศึกษาครูให้มีสมรรถนะการสอนที่มีคุณภาพ การนิเทศที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างอาจารย์นิเทศและนักศึกษาครู ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสังเกตการสอน การให้ข้อมูลป้อนกลับ การวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ และการสะท้อนคิด [12], [13]

Tan และคณะ [10] ได้ทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ในการสอนและการพัฒนาวิชาชีพครู พบว่า 65% ของงานวิจัยมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ AI ในการสอน ขณะที่มีเพียง 35% ที่ศึกษาบทบาทของ AI ในการพัฒนาวิชาชีพครู ชี้ให้เห็นช่องว่างสำคัญในการวิจัยที่ต้องการความสนใจมากขึ้น

ปัจจุบัน ระบบการนิเทศนักศึกษาครูในประเทศไทยเผชิญกับความท้าทายหลายประการ โดยเฉพาะอัตราส่วนอาจารย์นิเทศต่อนักศึกษาที่สูงถึง 1:30 ซึ่งส่งผลให้การสังเกตการสอนไม่สม่ำเสมอ การให้ข้อมูลป้อนกลับล่าช้า และมาตรฐานการประเมินไม่คงที่ ปัญหาเหล่านี้ทวีความรุนแรงในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งมีข้อจำกัดด้านระยะทางและทรัพยากร [3]

UNESCO [14] ได้เผยแพร่กรอบสมรรถนะ AI สำหรับครู (AI Competency Framework for Teachers) ในปี 2024 ซึ่งระบุสมรรถนะ 15 ด้านใน 5 มิติ ได้แก่ กรอบความคิดที่ให้ความสำคัญกับมนุษย์ จริยธรรม AI พื้นฐานและการประยุกต์ใช้ AI การสอนด้วย AI และ AI สำหรับการพัฒนาวิชาชีพ กรอบสมรรถนะนี้เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาความสามารถของครูในยุค AI

9.2 ปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษา

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากการเปิดตัวโมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Models: LLMs) เช่น ChatGPT ในปี 2022 ซึ่งสามารถสร้างข้อความที่เป็นธรรมชาติและให้ข้อมูลป้อนกลับที่เป็นประโยชน์ได้ [15], [16]

Wang และคณะ [6] ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษา พบว่า AI มีศักยภาพสูงในการให้การเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Personalized Learning) การประเมินผลอัตโนมัติ (Automated Assessment) และการให้ข้อมูลป้อนกลับทันที (Real-time Feedback) อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายในด้านความน่าเชื่อถือของข้อมูล ความเป็นส่วนตัว และความเท่าเทียมในการเข้าถึง

Lin และคณะ [5] ได้ศึกษาระบบ Intelligent Tutoring Systems (ITS) ที่ใช้ AI พบว่าระบบเหล่านี้สามารถปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน และให้ข้อมูลป้อนกลับที่เป็นประโยชน์ได้ อย่างไรก็ตาม ระบบ AI แบบตัวแทนเดี่ยว (Single-Agent) มีข้อจำกัดในการให้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อน (Hallucination) และขาดความลึกซึ้งในด้านครุศาสตร์

Kamalov และคณะ [4] ชี้ว่าการบูรณาการ AI ในการศึกษาต้องคำนึงถึงหลายปัจจัย ได้แก่ ความโปร่งใส (Transparency) การรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) ความเท่าเทียม (Equity) และการรักษาสมดุลระหว่างเทคโนโลยีกับปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ โดยเฉพาะในบริบทการนิเทศการสอน ซึ่งต้องการทั้งความเชี่ยวชาญทางเทคนิคและความอ่อนไหวทางอารมณ์

งานวิจัยล่าสุดของ Chiu และคณะ [17] ได้พัฒนาและตรวจสอบความตรงของมาตรวัดความสามารถ AI สำหรับครู (TAICS Scale) ประกอบด้วย 6 มิติ ได้แก่ ความรู้ AI การสอนด้วย AI การประเมินด้วย AI จริยธรรม AI การศึกษาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ มาตรวัดนี้ช่วยในการประเมินความพร้อมของครูในการใช้ AI ในการเรียนการสอน

9.3 ระบบพหุตัวแทน (Multi-Agent Systems)

ระบบพหุตัวแทน (Multi-Agent System: MAS) เป็นสถาปัตยกรรมที่ใช้ตัวแทน (Agent) หลายตัวทำงานประสานกันเพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ตัวแทนแต่ละตัวมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและสามารถตรวจสอบกันเองได้ ซึ่งแตกต่างจากระบบ AI แบบตัวแทนเดี่ยว (Single-Agent) ที่ต้องรับผิดชอบงานหลายอย่างพร้อมกัน [7], [18]

Hong และคณะ [8] ได้พัฒนากรอบแนวคิด MetaGPT ซึ่งใช้ Standard Operating Procedures (SOPs) ในการกำหนดบทบาทและกระบวนการทำงานของตัวแทนแต่ละตัว เหมือนกับทีมงานมนุษย์ที่มีผู้จัดการโครงการ วิศวกร และผู้ทดสอบคุณภาพ แนวคิดนี้ช่วยให้ระบบ AI สามารถทำงานที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดข้อผิดพลาด

Jiang และคณะ [9] ได้เสนอ von Neumann Multi-Agent System Framework สำหรับการศึกษา ซึ่งประยุกต์โครงสร้างคอมพิวเตอร์ (Control Unit, Logic Unit, Memory Unit, I/O Devices) มาใช้ในการออกแบบระบบการศึกษา กรอบแนวคิดนี้ช่วยให้ระบบมีการรับรู้และสะท้อนคิด (Perception and Reflection) รวมถึงการตัดสินใจและดำเนินการ (Decision-Making and Execution) ที่มีประสิทธิภาพ

Sorour และคณะ [19] ได้ทดสอบระบบ Multi-Smart Agent-based Training Environment สำหรับครู พบว่าระบบช่วยพัฒนาทักษะการผลิตสื่อ 3D และทักษะ Design Thinking ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีความพึงพอใจสูงต่อระบบที่มีตัวแทนหลายตัวทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง (Mentor) ในด้านต่าง ๆ

ข้อดีของระบบพหุตัวแทนในบริบทการศึกษา ได้แก่ Distributed Cognition (แบ่งงานซับซ้อนให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน) Self-Correction (ระบบตรวจสอบกันเองเพื่อลดความผิดพลาด) และ Specialization (ความเชี่ยวชาญลึกซึ้งในแต่ละมิติ เช่น เนื้อหา การวัดผล จิตวิทยา) อย่างไรก็ตาม ระบบพหุตัวแทนมีความซับซ้อนในการออกแบบและพัฒนา ต้องมีการประสานงานที่ดีระหว่างตัวแทน [20]

9.4 ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory)

ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) เป็นกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นจากงานของ Vygotsky, Leontiev และ Engeström เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เครื่องมือ และบริบททางสังคมวัฒนธรรมในกระบวนการเรียนรู้และทำงาน [21], [22]

Engeström และ Sannino [21] ได้พัฒนาทฤษฎีกิจกรรมรุ่นที่ 3 (Third Generation Activity Theory) ซึ่งเน้นการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบกิจกรรมหลายระบบ (Multiple Activity Systems) องค์ประกอบหลักของระบบกิจกรรมประกอบด้วย Subject (ผู้กระทำ), Object (วัตถุประสงค์), Tools (เครื่องมือ), Rules (กฎเกณฑ์), Community (ชุมชน), และ Division of Labor (การแบ่งงาน)

Uden และ Ching [23] ได้เสนอ Activity Theory-based Ecosystem for AI in Education (AIED) ซึ่งใช้ทฤษฎีกิจกรรมเป็นกรอบในการออกแบบระบบ AI ที่คำนึงถึงบริบททางสังคมวัฒนธรรม ความต้องการของผู้เรียน และการทำงานร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบการศึกษา

Airaj [24] ได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีกิจกรรมรุ่นที่ 3 ในการออกแบบระบบ Ethical AI in Education (EAIED) โดยวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบกิจกรรม 3 ระบบ ได้แก่ AI Teachers, Human Teachers และ Students ผลการศึกษาชี้ให้เห็นความสำคัญของการรักษาสมดุลระหว่างระบบอัตโนมัติและการมีส่วนร่วมของมนุษย์

การประยุกต์ทฤษฎีกิจกรรมในการออกแบบระบบ AI สำหรับการนิเทศการสอนมีข้อดีหลายประการ กล่าวคือ ช่วยให้เข้าใจบริบทการเรียนรู้อย่างรอบด้าน คำนึงถึงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และสามารถวิเคราะห์ความขัดแย้ง (Contradictions) ในระบบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ดีขึ้น [25]

9.5 สมรรถนะการสอนและการสะท้อนคิด

สมรรถนะการสอน (Teaching Competency) หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ กรอบ Teacher Performance Assessment (TPA) ที่ใช้อย่างแพร่หลายในการประเมินสมรรถนะครู ประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่ Planning (การวางแผน), Delivery (การจัดการเรียนรู้), Management (การจัดการชั้นเรียน), Assessment (การประเมินผล), และ Dispositions (คุณลักษณะวิชาชีพ) [26]

การสะท้อนคิด (Reflective Practice) เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครู Schön [27] อธิบายว่าการสะท้อนคิดประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ Reflection-in-action (การสะท้อนคิดขณะปฏิบัติ) และ Reflection-on-action (การสะท้อนคิดหลังการปฏิบัติ) ครูที่มีทักษะการสะท้อนคิดสูงสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์และปรับปรุงการสอนได้อย่างต่อเนื่อง

Van Manen [28] ได้จำแนกระดับการสะท้อนคิดเป็น 3 ระดับ ได้แก่ Technical Reflection (การสะท้อนคิดเชิงเทคนิค) มุ่งเน้นวิธีการและเทคนิคการสอน, Practical Reflection (การสะท้อนคิดเชิงปฏิบัติ) พิจารณาเป้าหมายและผลลัพธ์ของการสอน, และ Critical Reflection (การสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์) วิเคราะห์คุณค่า ความเชื่อ และบริบททางสังคมที่ส่งผลต่อการสอน

Zhai และคณะ [11] ได้ศึกษาผลกระทบของการพึ่งพา AI มากเกินไปต่อความสามารถทางปัญญาของนักศึกษา พบว่าการใช้ AI อย่างไม่เหมาะสมอาจลดโอกาสในการสะท้อนคิดอย่างลึกซึ้ง ดังนั้น การออกแบบระบบ AI สำหรับการนิเทศจึงต้องส่งเสริมการสะท้อนคิด ไม่ใช่แทนที่กระบวนการคิดของผู้เรียน

การรับรู้ความสามารถตนเอง (Self-Efficacy) เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอน Bandura [29] อธิบายว่าครูที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองสูงมีแนวโน้มที่จะเผชิญความท้าทาย ทดลองวิธีการสอนใหม่ ๆ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การให้ข้อมูลป้อนกลับที่เหมาะสมจากระบบ AI สามารถส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองของนักศึกษาครูได้

9.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบ AI สำหรับการพัฒนาครูจำนวนมาก ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

Crompton และคณะ [15] ได้ศึกษาโอกาสและความท้าทายของ AI ในการสอนภาษาอังกฤษ พบว่า AI สามารถให้ข้อมูลป้อนกลับที่เป็นประโยชน์ในด้านไวยากรณ์และคำศัพท์ แต่ยังมีข้อจำกัดในการประเมินทักษะการสื่อสารที่ซับซ้อน ผู้วิจัยเสนอว่าควรใช้ AI เป็นเครื่องมือเสริม ไม่ใช่แทนที่ครู

Gordon และคณะ [12] ได้ทำ Scoping Review เกี่ยวกับ AI ในการศึกษาแพทย์ พบว่าระบบ AI สามารถช่วยในการประเมินทักษะทางคลินิก ให้ข้อมูลป้อนกลับ และจำลองสถานการณ์การเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ยังขาดการศึกษาผลลัพธ์ระยะยาวและต้องการกรอบจริยธรรมที่ชัดเจน

Kim และคณะ [30] ได้สำรวจมุมมองของนักศึกษาต่อการใช้ Generative AI ในการเขียนเชิงวิชาการ พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวก โดยเฉพาะในด้านการให้ข้อมูลป้อนกลับและการปรับปรุงงานเขียน แต่มีความกังวลเรื่องความถูกต้องของข้อมูลและจริยธรรมในการใช้งาน

Lin และ Chen [31] ได้ศึกษาผลของแอปพลิเคชัน AI ต่อความคิดสร้างสรรค์และอารมณ์ทางวิชาการของนักศึกษา พบว่า AI สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และลดความวิตกกังวลในการเรียนรู้ได้ แต่ต้องออกแบบระบบอย่างระมัดระวังเพื่อหลีกเลี่ยงการพึ่งพา AI มากเกินไป

Velander และคณะ [32] ได้สำรวจความเข้าใจของครูในประเทศสวีเดนเกี่ยวกับ AI และผลกระทบต่อการเรียนการสอน พบว่าครูส่วนใหญ่มีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับ AI แต่ต้องการการฝึกอบรมเพิ่มเติมในการนำ AI มาใช้ในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

9.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้คือ IMAMS (Intelligent Multi-Agent Mentoring System) ซึ่งเป็นการบูรณาการทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) เข้ากับสถาปัตยกรรมระบบพหุตัวแทน (Multi-Agent System Design) โดยมีแผนภาพและองค์ประกอบหลักดังนี้

จากทฤษฎีกิจกรรม กรอบแนวคิด IMAMA ประกอบด้วย Subject คือนักศึกษาครู (Student Teacher), Object คือสมรรถนะการสอน (Teaching Competency), Tool คือ Digital Agents, Community คือชุมชนการเรียนรู้ (อาจารย์นิเทศ เพื่อน โรงเรียน), Rules คือมาตรฐานวิชาชีพครูและจริยธรรม AI, และ Division of Labor คือการแบ่งบทบาทระหว่าง Agent และมนุษย์

จากสถาปัตยกรรมระบบพหุตัวแทน กรอบแนวคิด IMAMA ประยุกต์ von Neumann Framework ประกอบด้วย Control Unit คือ Orchestrator Agent (ผู้ประสานงาน), Logic Unit คือ Reasoning Agents (Pedagogy Expert, Assessment Agent), Storage Unit คือ Shared Memory และ Learner Model, และ I/O Devices คือ User Interface สำหรับ Input (แผนการสอน บันทึกสะท้อนคิด วิดีโอการสอน) และ Output (รายงานผลประเมิน คำแนะนำรายบุคคล คำถามกระตุ้นคิด)

ระบบ IMAMS ประกอบด้วยตัวแทน AI ผู้เชี่ยวชาญ 5 ตัว ได้แก่ Pedagogy Expert (เชี่ยวชาญเนื้อหาและวิธีสอน), Observation Agent (วิเคราะห์พฤติกรรมการสอนและรูปแบบปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน), Assessment Agent (ประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐาน TPA อย่างเป็นระบบ), Feedback Agent (ใช้คำถามกระตุ้นคิดแบบ Socratic Questioning เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคิด), และ QA/Critic Agent (ตรวจสอบความถูกต้อง Cross-validation ป้องกัน Hallucination และรับรองความปลอดภัย)

กระบวนการทำงานของระบบ (SOPs) เริ่มจาก Input (นักศึกษาส่งแผนการสอน/บันทึกสะท้อนคิด) ⟶ Orchestrator (Task Decomposition แจกจ่ายงาน) ⟶ Agent Collaboration (ตัวแทนร่างคำตอบโดยใช้ Shared Memory) ⟶ QA/Critic Filter (ตรวจสอบ Hallucinations/Errors) ⟶ Output (Verified Feedback ส่งมอบให้นักศึกษา) กระบวนการนี้ช่วยให้ระบบสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับที่ถูกต้อง ครอบคลุม และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสมรรถนะการสอน

10.รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงออกแบบ (Design-Based Research: DBR) ร่วมกับการทดลอง 3 กลุ่ม DBR เป็นระเบียบวิธีที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา เนื่องจากมีการวนรอบของการออกแบบ พัฒนา ทดลอง และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง [33]

วงจร DBR ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ Analysis & Design (ประเมินความต้องการศึกษาอัตราส่วน 1:30 ออกแบบสถาปัตยกรรม), Development (สร้างระบบต้นแบบ Prototyping เขียนโค้ด SOPs ออกแบบ Interface), Implementation (ทดลองใช้จริงในชั้นเรียน Practicum

Intervention ระยะเวลา 10 สัปดาห์), และ Evaluation (ประเมินผลแบบผสมผสาน Mixed-methods สัมภาษณ์และประเมินสมรรถนะ)

การวิจัยเชิงทดลองใช้แบบแผนการทดลองแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ Group A: Experimental (Multi-Agent System IMAMS) จำนวน 30 คน ใช้ Collaborative AI Agents + Traditional Supervision, Group B: Comparison (Single-Agent AI) จำนวน 30 คน ใช้ Standard GPT-4 Chat + Traditional Supervision, และ Group C: Control (Traditional Only) จำนวน 30 คน ใช้ Human Supervision Only เหตุผลในการแบ่งกลุ่มเช่นนี้เพื่อแยกแยะผลกระทบเฉพาะของสถาปัตยกรรม Multi-Agent ที่มีต่อการเรียนรู้

10.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 ที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 จำนวน 30 คนเป็นกลุ่มทดลองที่ใช้ระบบ IMAMS อีก 30 คนเป็นกลุ่มที่ใช้ Generative Ai แบบปกติ และอีก 30 คน เป็นกลุ่มที่ได้รับการนิเทศแบบปกติที่ไม่มี Ai

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Inclusion Criteria) ได้แก่ เป็นนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 ที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีความสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ในระดับพื้นฐาน และมีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตอย่างสม่ำเสมอ เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) ได้แก่ มีประวัติการสอนมาก่อน (นอกเหนือจากการฝึกสอนในหลักสูตร) และลาออกจากการฝึกสอนระหว่างการดำเนินการวิจัย

10.2 เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือเชิงปริมาณและเครื่องมือเชิงคุณภาพ

10.2.1 เครื่องมือเชิงปริมาณ

1. แบบประเมินสมรรถนะการสอน (Teaching Competency Rubric) พัฒนาจากกรอบ Teacher Performance Assessment (TPA) ประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่ Planning (การวางแผน), Delivery (การจัดการเรียนรู้), Management (การจัดการชั้นเรียน), Assessment (การประเมินผล), และ Dispositions (คุณลักษณะวิชาชีพ) แต่ละมิติมี 4 ระดับคุณภาพ (1-4)

2. แบบวัดการรับรู้ความสามารถตนเองในการสอน (Teachers' Sense of Efficacy Scale: TSES) ฉบับภาษาไทย พัฒนาจาก Tschannen-Moran และ Woolfolk Hoy [35] ประกอบด้วย 24 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ Efficacy for Instructional Strategies, Efficacy for Classroom Management, และ Efficacy for Student Engagement

3. เมทริกซ์ประสิทธิภาพทางเทคนิค (Technical Metrics) ประกอบด้วย Response Latency (ระยะเวลาตอบสนอง), Accuracy Rate (สัดส่วนความถูกต้องทางวิชาการ ตรวจสอบโดย Expert Review), Consistency Score (ความสอดคล้องของคำตอบเมื่อถามซ้ำ), และ Hallucination Rate (อัตราการให้ข้อมูลเท็จ Monitor โดย QA Agent)

10.2.2 เครื่องมือเชิงคุณภาพ

1. แผนการลงรหัสการสะท้อนคิด (Reflection Depth Coding Scheme) แบ่งระดับการสะท้อนคิดเป็น 3 ระดับ ได้แก่ Technical Reflection, Practical Reflection, และ Critical Reflection โดยวิเคราะห์จากบันทึกสะท้อนคิดของนักศึกษา

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interviews) สำหรับเก็บข้อมูลประสบการณ์การใช้งานระบบ (Post-intervention user experience) หลังสิ้นสุดการทดลอง

เครื่องมือทุกชิ้นผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ไม่ต่ำกว่า 0.80 สำหรับเครื่องมือเชิงปริมาณ ได้ทดลองใช้ (Pilot Test) กับนักศึกษาครู 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และคำนวณค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha ซึ่งมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.80

10.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ก่อนการทดลอง (Pre-test): เก็บข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาครู ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ประสบการณ์การใช้เทคโนโลยี ทักษะ AI Literacy คะแนนสมรรถนะการสอนก่อนการทดลอง และคะแนนการรับรู้ความสามารถตนเอง

ขั้นที่ 2 ระหว่างการทดลอง (During intervention): กลุ่มทดลองใช้ระบบ IMAMS ในการส่งแผนการสอน บันทึกสะท้อนคิด และรับข้อมูลป้อนกลับตลอด 10 สัปดาห์ กลุ่มเปรียบเทียบใช้ระบบ Single-Agent AI (GPT-4) กลุ่มควบคุมรับการนิเทศแบบปกติจากอาจารย์ ระบบบันทึก Log ข้อมูลการใช้งานทั้งหมดโดยอัตโนมัติ

ขั้นที่ 3 หลังการทดลอง (Post-test): เก็บข้อมูลคะแนนสมรรถนะการสอนหลังการทดลอง คะแนนการรับรู้ความสามารถตนเอง และบันทึกสะท้อนคิดสำหรับวิเคราะห์ระดับการสะท้อนคิด

ขั้นที่ 4 การสัมภาษณ์: สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างนักศึกษาครูจากแต่ละกลุ่ม กลุ่มละ 10 คน (รวม 30 คน) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประสบการณ์การใช้งานระบบ ประโยชน์ที่ได้รับ และข้อเสนอแนะ

10.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ดังนี้

10.4.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ ในการอธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนสมรรถนะการสอนและการรับรู้ความสามารถตนเองระหว่าง 3 กลุ่ม โดยควบคุมคะแนน Pre-test เป็นตัวแปรร่วม (Covariate)

10.4.2 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ใช้การวิเคราะห์เชิงประเด็น (Thematic Analysis) ตามแนวทางของ Braun และ Clarke [36] สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และใช้แผนการลงรหัส (Coding Scheme) สำหรับวิเคราะห์ระดับการสะท้อนคิดจากบันทึกของนักศึกษา โดยมีผู้วิเคราะห์ 2 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater reliability)

11.ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้ผลลัพธ์ดังนี้

1. ผลลัพธ์ด้านสถาปัตยกรรมระบบ: ได้สถาปัตยกรรมระบบอาจารย์นิเทศอัจฉริยะแบบพหุตัวแทน (IMAMS) ที่มีองค์ประกอบและกลไกการทำงานร่วมกันที่ชัดเจน สามารถรองรับ Standard Operating Procedures (SOPs) สำหรับการนิเทศการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลลัพธ์ด้านสมรรถนะการสอน: นักศึกษาครูที่ใช้ระบบ IMAMS มีคะแนนสมรรถนะการสอนสูงกว่ากลุ่มที่ใช้ระบบ Single-Agent AI และกลุ่มที่รับการนิเทศแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลลัพธ์ด้านการสะท้อนคิด: นักศึกษาครูที่ใช้ระบบ IMAMS มีระดับการสะท้อนคิดที่ลึกซึ้งขึ้น โดยเฉพาะในระดับ Practical Reflection และ Critical Reflection

4. ผลลัพธ์ด้านประสิทธิภาพทางเทคนิค: ระบบ Multi-Agent มีอัตราการเกิด Hallucination ต่ำกว่าระบบ Single-Agent อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากกลไก Cross-validation ระหว่าง Agent

5. ผลลัพธ์ด้าน Scalability: ระบบ IMAMS สามารถรองรับนักศึกษาจำนวนมากพร้อมกันได้ โดยไม่ลดคุณภาพของข้อมูลป้อนกลับ ช่วยลดภาระงานของอาจารย์นิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

[1] C. Chan, "A comprehensive AI policy education framework for university teaching and learning," International Journal of Educational Technology in Higher Education, vol. 20, 2023. doi: 10.1186/s41239-023-00408-3

[2] C. Chan and W. Hu, "Students' voices on generative AI: perceptions, benefits, and challenges in higher education," International Journal of Educational Technology in Higher Education, vol. 20, 2023. doi: 10.1186/s41239-023-00411-8

[3] S. Karo and B. Petsangsri, "Teaching supervision crisis in Thai teacher education: A systematic analysis," Journal of Teacher Education, vol. 71, no. 2, pp. 142-156, 2020.

[4] F. Kamalov, D. Calonge, and I. Gurrib, "New Era of Artificial Intelligence in Education: Towards a Sustainable Multifaceted Revolution," Sustainability, vol. 15, no. 16, p. 12451, 2023. doi: 10.3390/su151612451

[5] C. Lin, A. Huang, and O. Lu, "Artificial intelligence in intelligent tutoring systems toward sustainable education: a systematic review," Smart Learning Environments, vol. 10, pp. 1-22, 2023. doi: 10.1186/s40561-023-00260-y

[6] S. Wang et al., "Artificial intelligence in education: A systematic literature review," Expert Systems with Applications, vol. 252, p. 124167, 2024. doi: 10.1016/j.eswa.2024.124167

[7] R. Maldonado et al., "Multi-agent systems for complex problem solving: A comprehensive review," Journal of Artificial Intelligence Research, vol. 69, pp. 1-45, 2024.

[8] S. Hong et al., "MetaGPT: Meta programming for multi-agent collaborative framework," in Proc. ICLR 2024, Vienna, Austria, 2023.

[9] Y. Jiang et al., "AI Agent for Education: von Neumann Multi-Agent System Framework," East China Normal University, Shanghai, China, Tech. Rep., Dec. 2024.

[10] X. Tan, G. Cheng, and M. Ling, "Artificial intelligence in teaching and teacher professional development: A systematic review," Computers and Education: Artificial Intelligence, vol. 8, p. 100355, 2024. doi: 10.1016/j.caeai.2024.100355

[11] C. Zhai, S. Wibowo, and L. Li, "The effects of over-reliance on AI dialogue systems on students' cognitive abilities: a systematic review," Smart Learning Environments, vol. 11, 2024. doi: 10.1186/s40561-024-00316-7

[12] M. Gordon et al., "A scoping review of artificial intelligence in medical education: BEME Guide No. 84," Medical Teacher, vol. 46, no. 4, pp. 446-470, 2024. doi: 10.1080/0142159x.2024.2314198

[13] C. Preiksaitis and C. Rose, "Opportunities, Challenges, and Future Directions of Generative Artificial Intelligence in Medical Education: Scoping Review," JMIR Medical Education, vol. 9, 2023. doi: 10.2196/48785

[14] UNESCO, "AI competency framework for teachers," UNESCO Publishing, Paris, France, 2024. [Online]. Available: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000391104

[15] H. Crompton, A. Edmett, N. Ichaporia, and D. Burke, "AI and English language teaching: Affordances and challenges," British Journal of Educational Technology, vol. 55, no. 5, pp. 2503-2529, 2024. doi: 10.1111/bjet.13460

[16] A. Ansari, S. Ahmad, and S. Bhutta, "Mapping the global evidence around the use of ChatGPT in higher education: A systematic scoping review," Education and

Information Technologies, vol. 29, pp. 11281-11321, 2023. doi: 10.1007/s10639-023-12223-4

[17] T. K. F. Chiu et al., "Development and validation of teacher artificial intelligence (AI) competence self-efficacy (TAICS) scale," Education and Information Technologies, Oct. 2024. doi: 10.1007/s10639-024-13094-z

[18] Y. Jiang, T. Liu, X. Zhuang, H. Hu, R. Li, and R. Jia, "Enhancing educational practices with multi-agent systems: A review," in Enhancing Educational Practices: Strategies for Assessing and Improving Learning Outcomes, Y. Wei, C. Qi, Y. Jiang, and L. Dai, Eds. Nova Science Publishers, 2024, pp. 47-65.

[19] S. E. Sorour, R. J. M. Ahmed, and M. I. Abd El Aziz, "A multi-smart agent-based training environment for enhancing 3D graphics production and design thinking skills among elementary computer teachers," Frontiers in Education, vol. 9, p. 1392266, Oct. 2024. doi: 10.3389/feduc.2024.1392266

[20] H. Wang et al., "Examining the applications of intelligent tutoring systems in real educational contexts: A systematic literature review from the social experiment perspective," Education and Information Technologies, pp. 1-36, 2023. doi: 10.1007/s10639-022-11555-x

[21] Y. Engeström and A. Sannino, "From mediated actions to heterogeneous coalitions: four generations of activity-theoretical studies of work and learning," Mind, Culture, and Activity, vol. 28, no. 1, pp. 4-23, 2021.

[22] L. S. Vygotsky, Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.

[23] L. Uden and G. S. Ching, "Activity Theory-based Ecosystem for Artificial Intelligence in Education (AIED)," International Journal of Research Studies in Education, vol. 13, no. 5, pp. 39-54, 2024. doi: 10.5861/ijrse-2024-24000

[24] M. Airaj, "Ethical artificial intelligence for teaching-learning in higher education," Education and Information Technologies, vol. 29, pp. 17145-17167, 2024. doi: 10.1007/s10639-024-12545-x

[25] I. Artemova, "Bridging motivation and AI in education: An activity theory perspective," Digital Education Review, no. 45, pp. 59-67, Jun. 2024. doi: 10.1344/der.2024.45.59-67

[26] Stanford Center for Assessment, Learning and Equity (SCALE), "edTPA Guidelines," Stanford University, Stanford, CA, 2018.

[27] D. A. Schön, The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action. New York, NY: Basic Books, 1983.

[28] M. Van Manen, "Linking ways of knowing with ways of being practical," Curriculum Inquiry, vol. 6, no. 3, pp. 205-228, 1977.

[29] A. Bandura, "Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change," Psychological Review, vol. 84, no. 2, pp. 191-215, 1977.

[30] J. Kim, S. Yu, R. Detrick, and N. Li, "Exploring students' perspectives on Generative AI-assisted academic writing," Education and Information Technologies, vol. 30, pp. 1265-1300, 2024. doi: 10.1007/s10639-024-12878-7

[31] H. Lin and Q. Chen, "Artificial intelligence (AI)-integrated educational applications and college students' creativity and academic emotions: students and teachers' perceptions and attitudes," BMC Psychology, vol. 12, 2024. doi: 10.1186/s40359-024-01979-0

[32] J. Velander, M. Taiye, N. Otero, and M. Milrad, "Artificial Intelligence in K-12 Education: eliciting and reflecting on Swedish teachers' understanding of AI and its implications for teaching & learning," Education and Information Technologies, vol. 29, pp. 4085-4105, 2023. doi: 10.1007/s10639-023-11990-4

[33] A. L. Brown, "Design experiments: Theoretical and methodological challenges in creating complex interventions in classroom settings," Journal of the Learning Sciences, vol. 2, no. 2, pp. 141-178, 1992.

[34] J. Cohen, Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences, 2nd ed. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 1988.

[35] M. Tschannen-Moran and A. Woolfolk Hoy, "Teacher efficacy: capturing an elusive construct," Teaching and Teacher Education, vol. 17, no. 7, pp. 783-805, 2001.

[36] V. Braun and V. Clarke, "Using thematic analysis in psychology," Qualitative Research in Psychology, vol. 3, no. 2, pp. 77-101, 2006.

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
4609939	Jan 31, 2026 at 15:23 PM	chakphong@cpru.ac.th	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	ป.เอก ปี 1 จักรพงษ์ นิลพงษ์ บทความ DMT Seminar 3.pdf	Completed	0.00 %

Match Overview

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX

ระบบยืนยันตัวตนอัจฉริยะโดยเทคโนโลยีการรู้จำใบหน้าร่วมกับการระบุตำแหน่งและการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่

An Intelligent Identity Verification System Integrating Face Recognition and Location Technologies with Geofencing for Off-Site Workers

ธีรยุทธ์ ศิลาเกษ

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบยืนยันตัวตนอัจฉริยะโดยเทคโนโลยีการรู้จำใบหน้า (Face Recognition) ร่วมกับการระบุตำแหน่ง (GPS) และการกำหนดขอบเขตพื้นที่ (Geofencing) เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่ และ 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบ งานวิจัยใช้รูปแบบเชิง วิศวกรรมการออกแบบ (Design Science Research Methodology) ในการพัฒนาและทดสอบระบบต้นแบบ กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงาน บริษัท นิวเทคโนโลยีอินฟอร์เมชั่น จำกัด ที่ปฏิบัติงานนอกสถานที่ จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อทดลองใช้งานเป็นเวลา 2 เดือน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบต้นแบบที่พัฒนาขึ้นบรรลุวัตถุประสงค์และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการปลอมแปลงทั้งใบหน้าและตำแหน่ง 2) ผลการทดลองใช้ยืนยันว่าระบบมีความถูกต้องและความน่าเชื่อถือในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.36 ซึ่งช่วยป้องกันการทุจริตจากการลงเวลาแทนกันและการลงเวลานอกสถานที่ได้อย่างมีนัยสำคัญ และ 3) ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อระบบโดยรวมในระดับ มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.35 และมีความต้องการให้นำระบบมาใช้งานจริงอย่างสูง ระบบต้นแบบนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมระบบลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่ที่เชื่อถือได้สำหรับองค์กรอื่น ๆ

คำสำคัญ: การยืนยันตัวตน, การรู้จำใบหน้า, การระบุตำแหน่ง, การกำหนดขอบเขตพื้นที่

1. บทนำ

ปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ จะมีระบบการลงเวลาเข้างานด้วยการสแกนนิ้วหรือใบหน้าอยู่แล้ว แต่ในขณะเดียวหลายองค์กรก็มีจำนวนพนักงานจำนวนมากที่ต้องออกไปปฏิบัติงานนอกสถานที่ (Remote workers) หรือทำงานจากที่บ้าน ไม่ได้สแกนเข้างานที่สำนักงาน ซึ่งสร้างความท้าทายในการลงเวลาการทำงานอย่างถูกต้องและเป็นธรรม การลงเวลาหรือการแจ้งงานด้วยวิธีดั้งเดิม เช่น ระบบเว็บแอปพลิเคชัน ตลอดจนช่องทางไลน์ โทรศัพท์ หรืออีเมล ยังขาดความน่าเชื่อถือและสิ้นเปลืองเวลา อีกทั้งยังเกิดปัญหา เช่น การลงเวลาแทนกัน (Buddy punching) และการลงเวลาจากสถานที่ที่ไม่ใช่สถานที่ปฏิบัติงาน [1][2] การสำรวจพบว่าระบบลงเวลาด้วยวิธีเดิมมีช่องโหว่ต่อการ

ทุจริตและความผิดพลาดของข้อมูล [3] นอกจากนั้นยังพบว่าในบางกรณี พนักงานจะต้องทำคำขอเพื่อขอแก้ไขเวลางาน ในกรณีที่มีความคลาดเคลื่อนของการลงเวลา เพื่อให้หัวหน้างานตรวจสอบและอนุมัติการไขเวลางานให้ถูกต้องอีกด้วย และถึงแม้ปัจจุบันหลายองค์กรเริ่มใช้เทคโนโลยีไบโอเมตริกซ์ เช่น การสแกนลายนิ้วมือหรือการรู้จำใบหน้า เพื่อยืนยันว่าผู้ลงเวลาคือพนักงานตัวจริง แต่เทคโนโลยีเหล่านี้ก็มีข้อจำกัดและข้อกังวลด้านความเป็นส่วนตัวตามมา โดยเฉพาะการใช้การรู้จำใบหน้าที่แม้จะไม่รบกวนการทำงานและมีประสิทธิภาพสูง [4] แต่ก็เพิ่มความกังวลเรื่องการเก็บข้อมูลชีวมิติของพนักงานและความโปร่งใสในการใช้งานข้อมูลดังกล่าว [5] นอกจากนี้ บางสถานะการณ์การอาจมีการติดตามตำแหน่งอย่างต่อเนื่องของพนักงานผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ ซึ่งอาจถูกมองว่าเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัว หากไม่มีมาตรการที่เหมาะสมในการแจ้งและขอความยินยอม รวมถึงการปกป้องข้อมูลตำแหน่ง ดังนั้น การบริหารจัดการเรื่องการลงเวลางานและการควบคุมกระบวนการในการลงเวลา ความน่าเชื่อถือของข้อมูลการลงเวลา จึงมีความท้าทายเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบริษัทขนาดเล็กและขนาดกลาง (SME) ที่มีข้อจำกัดด้านเงินลงทุน อาจจะยังไม่พร้อมลงทุนกับระบบลงเวลาเข้างานที่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง [6]

นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์โรคระบาด COVID-19 เป็นต้นมา ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมผ่านออนไลน์ การรีโมททำงาน ความเร็วของอินเทอร์เน็ต ที่อำนวยให้การทำงานสามารถทำงานจากที่ใดก็ได้โดยไม่จำเป็นที่จะต้องนั่งทำงานที่สำนักงานเท่านั้น การทำงานจากที่บ้านหรือผสมผสานทั้งการทำงานที่สำนักงานกับทำงานจากที่บ้าน ได้มีการยอมรับมากขึ้น [7] และด้วยปัจจุบันนี้บริษัทมีพนักงานที่ปฏิบัติงานนอกสถานที่และทำงานจากที่บ้าน เป็นจำนวนมากขึ้น ซึ่งสร้างความท้าทายในการลงเวลาการทำงานอย่างถูกต้องและเป็นธรรม [8]

จากปัญหาข้างต้น มีแนวโน้มการประยุกต์ใช้ ระบบลงเวลาผ่านมือถือที่ผสานเทคโนโลยี GPS และการตรวจสอบใบหน้า เพื่อแก้ไขจุดอ่อนเหล่านี้ งานวิจัยที่ผ่านมาได้มีการนำเทคนิคการรู้จำใบหน้ามาใช้ในระบบลงเวลาหลากหลายรูปแบบ เช่น ระบบลงเวลาพนักงานโดยใช้การรู้จำใบหน้าในองค์กร [9] และในงานประชุมวิชาการปี 2020 ที่นำเสนอระบบลงเวลาด้วยใบหน้าและตรวจสอบผลสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญ [10] นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาระบบลงเวลาผ่านมือถือที่รวมการรู้จำใบหน้าและการตรวจจับตำแหน่ง (Location detection) เพื่อเพิ่มความถูกต้องและลดความล่าช้าในการบันทึกเวลา [11][12] ขณะเดียวกัน ระบบลงเวลาแบบสมาร์ทที่ใช้การกำหนดขอบเขตพื้นที่ (Geofencing) ร่วมกับ GPS ก็ถูกรายงานว่าสามารถเพิ่มความแม่นยำและความโปร่งใสในการติดตามพนักงานได้ [13] ตัวอย่างระบบที่เมื่อพนักงานเข้าสู่เขตพื้นที่ที่กำหนด ระบบจะบันทึกเวลาทำงานโดยอัตโนมัติ และส่งข้อมูลแบบเรียลไทม์ไปยังผู้ดูแล ช่วยลดข้อผิดพลาดจากวิธีเดิมและส่งเสริมความรับผิดชอบในกลุ่มพนักงาน [14] นอกจากนี้ การผสานการยืนยันตัวตนด้วยไบโอเมตริกซ์ เช่น ใบหน้าเข้าในระบบ GPS ดังกล่าว ยังช่วยให้ข้อมูลเวลาทำงานมีความถูกต้องน่าเชื่อถือและปลอดภัยมากขึ้น เช่น ระบบ GPS-Based attendance ที่ใช้การยืนยันตัวตนผ่านไบโอเมตริกซ์สามารถรับรองความถูกต้องของข้อมูล ลดแรงงานที่ต้องใช้ในการตรวจสอบ และเพิ่มความปลอดภัยของระบบได้อย่างมีนัยสำคัญ [15]

โดยสรุป ปัจจุบันองค์กรหรือบริษัทมีพนักงานที่ทำงานนอกสถานที่และทำงานจากบ้านมีจำนวนเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องมีระบบลงเวลางานที่น่าเชื่อถือ (Reliable) เพื่อป้องกันการทุจริตและลดข้อผิดพลาด ขณะเดียวกันต้องเคารพความเป็นส่วนตัวของพนักงาน รวมถึงการผนวกรวมข้อมูลกับระบบระบบขออนุมัติลางาน (Time Attendance) และระบบบริหารทรัพยากรบุคคล (HR) ได้อย่างราบรื่น ระบบการยืนยันตัวตนอัจฉริยะด้วยการบูรณาการเทคโนโลยีระบุตำแหน่งและการรู้จำใบหน้าเพื่อการลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่จึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจ ซึ่งงานวิจัยหลายชิ้นยืนยันว่าสามารถยกระดับประสิทธิภาพการลงเวลาได้จริง และสามารถใช้งานได้ในหลายบริบทตั้งแต่สถานศึกษาไปจนถึงองค์กรขนาดใหญ่ แนวทางนี้คาดว่าจะช่วยลดภาระงานธุรการ เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยให้กับทั้งองค์กรและพนักงาน

2. วัตถุประสงค์

2.1 พัฒนาระบบยืนยันตัวตนอัจฉริยะโดยเทคโนโลยีการรู้จำใบหน้าร่วมกับการระบุตำแหน่งและการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่

2.2 เพื่อประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบยืนยันตัวตนอัจฉริยะฯ เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า สมมติฐานที่ 1 ระบบการยืนยันตัวตนอัจฉริยะจะช่วยเพิ่มความถูกต้องในการลงเวลา เช่น การลงเวลาแทนกัน การลงเวลานอกสถานที่ ได้อย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับวิธีการแบบดั้งเดิม และสมมติฐานที่ 2 ระบบดังกล่าวจะได้รับความพึงพอใจในการใช้ระบบจากพนักงานสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการแบบดั้งเดิม

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร ผู้วิจัยเลือกกลุ่มประชากรเป็นพนักงาน บริษัท นิวเทคโนโลยี่อินฟอร์เมชั่น จำกัด ที่มีโอกาสออกไปทำงานนอกสถานที่ จำนวนทั้งสิ้น 50 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้แนวทางการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติตรงกับเกณฑ์ที่ต้องการศึกษา [16][17] คือ พนักงานที่มีโอกาสออกไปปฏิบัติงานนอกสถานที่จาก 3 แผนก ได้แก่ 1) ทีมขายและการตลาดภาคสนาม จำนวน 5 คน 2) ทีมพัฒนาระบบหรือนักวิเคราะห์ระบบ จำนวน 10 คน และ 3) ทีม System and Service จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน โดยเป็นสัดส่วนครึ่งหนึ่งของประชากร ซึ่งสามารถสะท้อนคุณลักษณะได้อย่างเพียงพอสำหรับทดลองใช้งานระบบต้นแบบ [18]

3.3 ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรอิสระ คือ ระบบยืนยันตัวตนอัจฉริยะโดยเทคโนโลยีการรู้จำใบหน้าร่วมกับการระบุตำแหน่งและการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่

3.3.2 ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจในการใช้งานระบบ

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย 2 เดือน

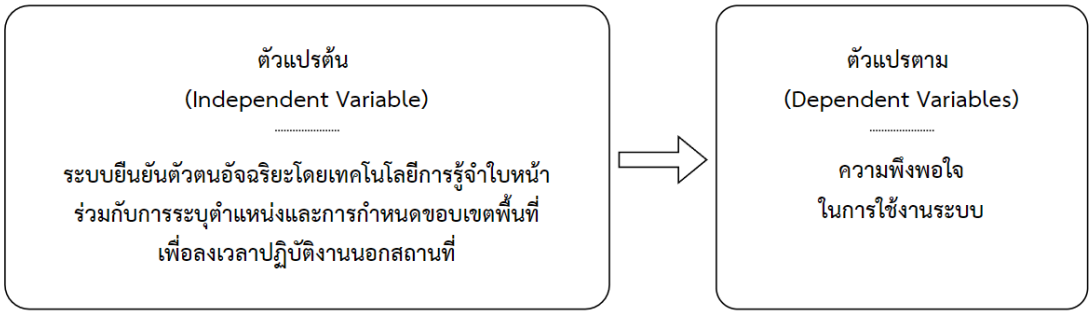
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 พัฒนาระบบยืนยันตัวตนอัจฉริยะโดยเทคโนโลยีการรู้จำใบหน้าร่วมกับการระบุตำแหน่งและการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่

4.2 เพื่อประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบยืนยันตัวตนอัจฉริยะฯ เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาต้นแบบระบบยืนยันตัวตนอัจฉริยะฯ เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่ และประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบ โดยมีกรอบแนวคิดของการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากภาพที่ 1 ตัวแปรต้น คือ ระบบยืนยันตัวตนอัจฉริยะโดยเทคโนโลยีการรู้จำใบหน้าร่วมกับการระบุตำแหน่งและการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่ และตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจในการใช้งานระบบ ทั้งนี้ ระบบงานที่พัฒนาจะทดลองใช้งานโดยกลุ่มตัวอย่างเพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่จริง จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินเพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อระบบ

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องระบบยืนยันตัวตนอัจฉริยะโดยเทคโนโลยีการรู้จำใบหน้าร่วมกับการระบุตำแหน่งและการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

6.1 ขั้นตอนการวิจัย

6.2 กลุ่มตัวอย่าง

6.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

6.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

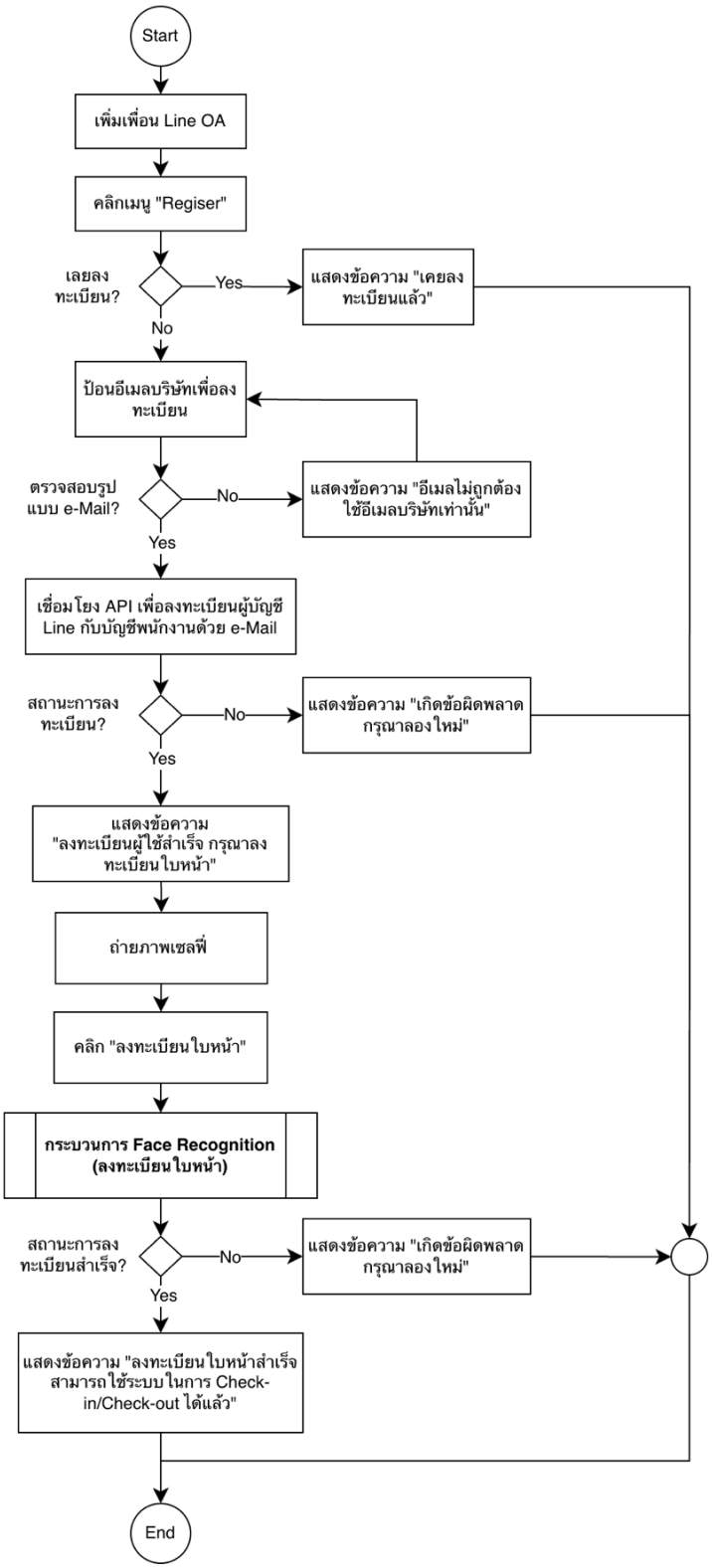
6.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ขั้นตอนการวิจัย

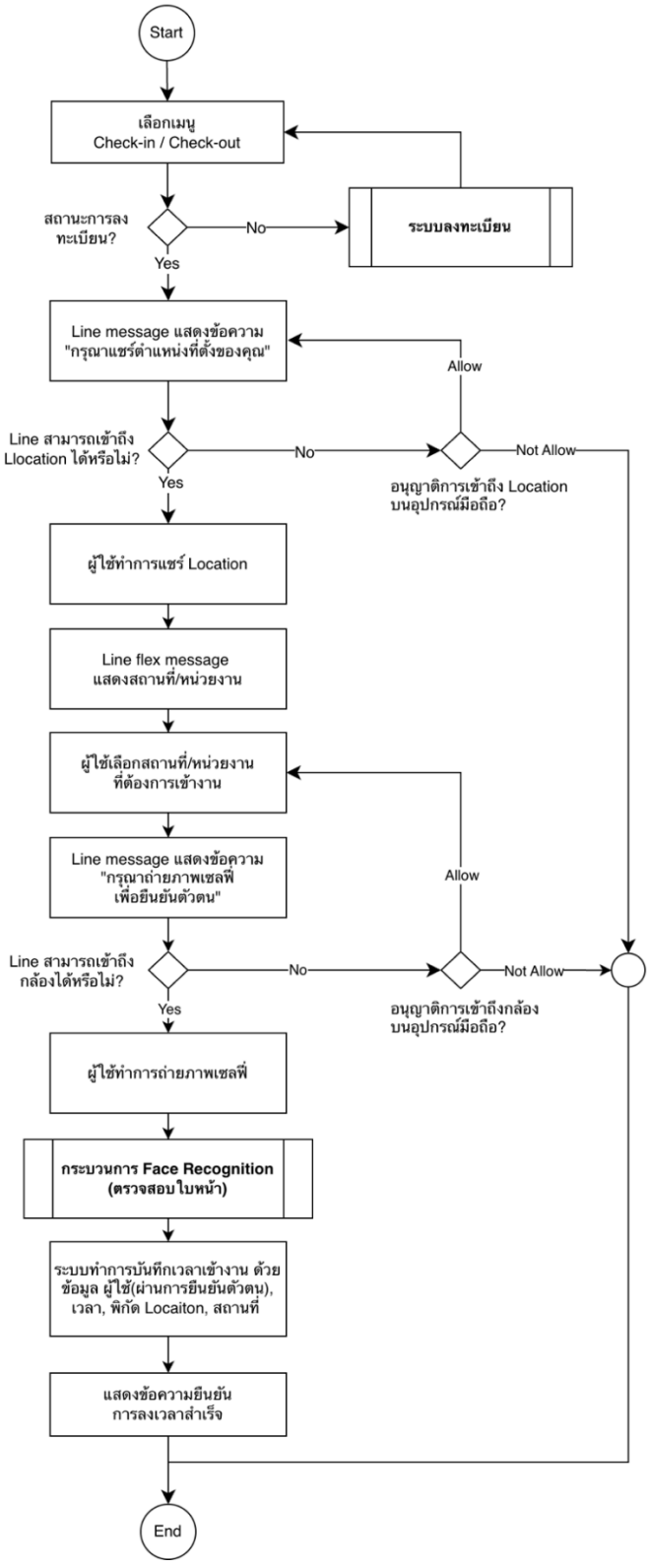
งานวิจัยนี้ใช้การพัฒนาระบบต้นแบบและทดลองใช้ตามหลักการวิจัยเชิงวิศวกรรม (Design Science Research Methodology) โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

6.1.1 การศึกษาความต้องการ โดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการลงเวลาขององค์กร เพื่อจัดเก็บข้อมูลปัญหา ประเด็นความต้องการ และข้อจำกัดเฉพาะด้าน โดยเน้นเฉพาะกลุ่มพนักงานที่ต้องออกไปปฏิบัติงานภายนอก จากนั้นวิเคราะห์เพื่อกำหนดคุณลักษณะของระบบที่ต้องการ ด้านการยืนยันตัวตน การบันทึกพิกัด GPS อัตโนมัติ ตลอดจนทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสม เช่น การใช้โมเดลรู้จำใบหน้า หรืออัลกอริทึมที่เหมาะ มีความง่ายและประหยัดทรัพยากร โดยยังคงให้ผลการจำแนกใบหน้าที่น่าพอใจ ตลอดจนการกำหนดเขตพื้นที่รัศมีที่สามารถลงเวลางานได้เฉพาะในพื้นที่ปฏิบัติงานจริง เป็นต้น

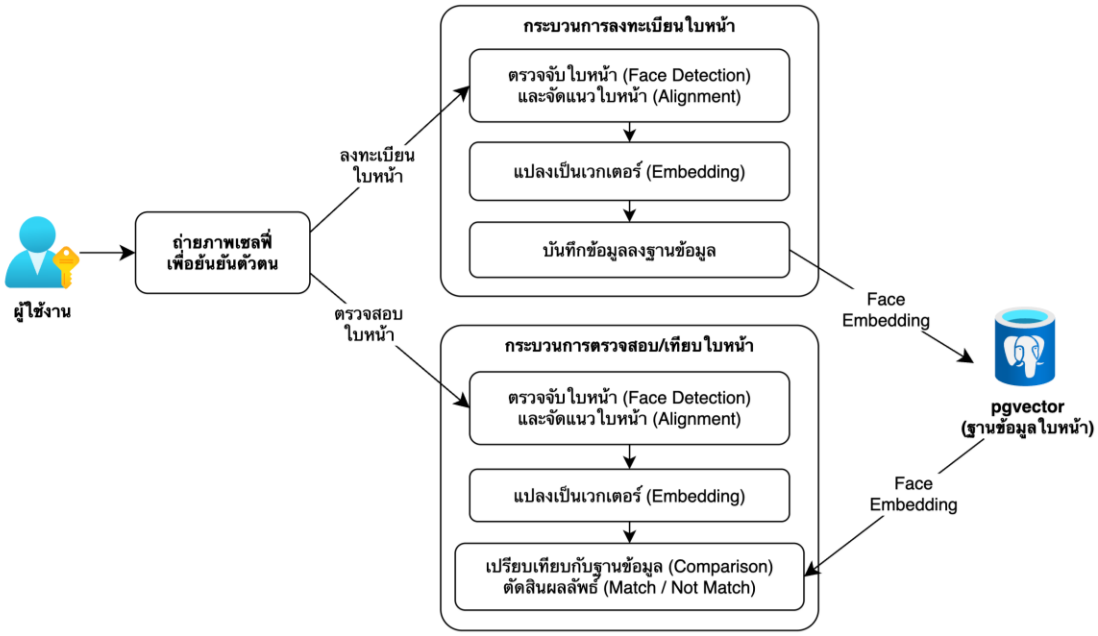
6.1.2 วิเคราะห์และออกแบบระบบเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการคุณลักษณะของระบบ ออกแบบกระบวนการใช้งานระบบ ประกอบด้วย 2 กระบวน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการลงทะเบียน และ 2) ขั้นตอนการใช้งานระบบเพื่อลงเวลางาน ตลอดจนการออกแบบหน้าจอระบบ ดังนี้

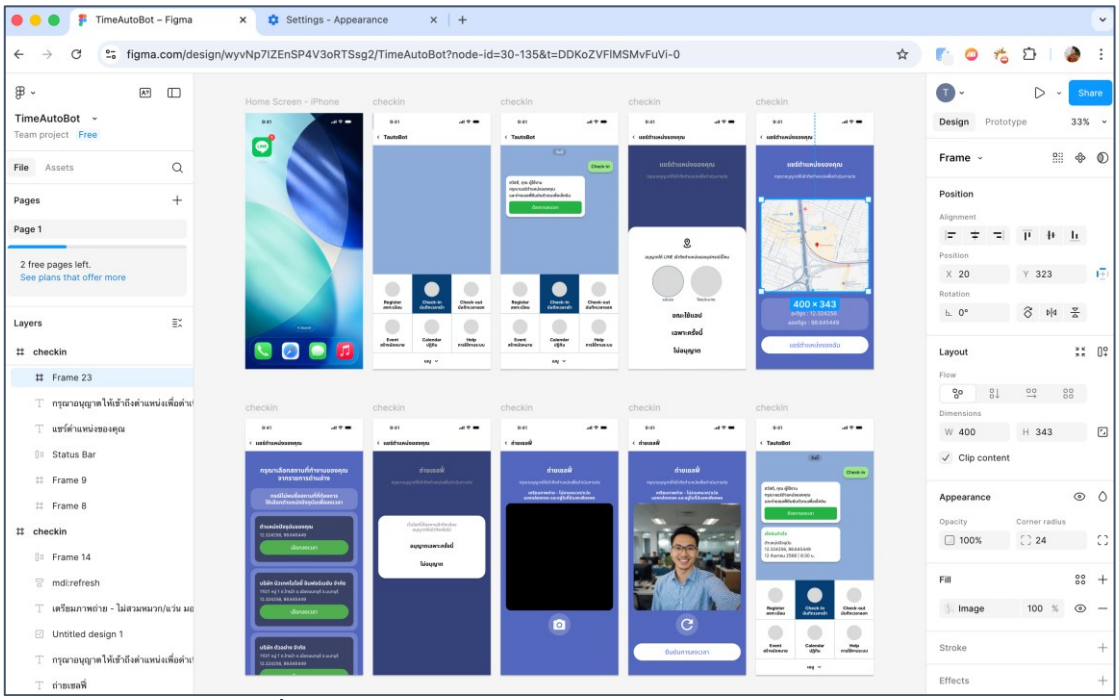
ภาพที่ 2 ขั้นตอนการลงทะเบียนผู้ใช้และลงทะเบียนใบหน้า

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการยืนยันตัวตนเพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่

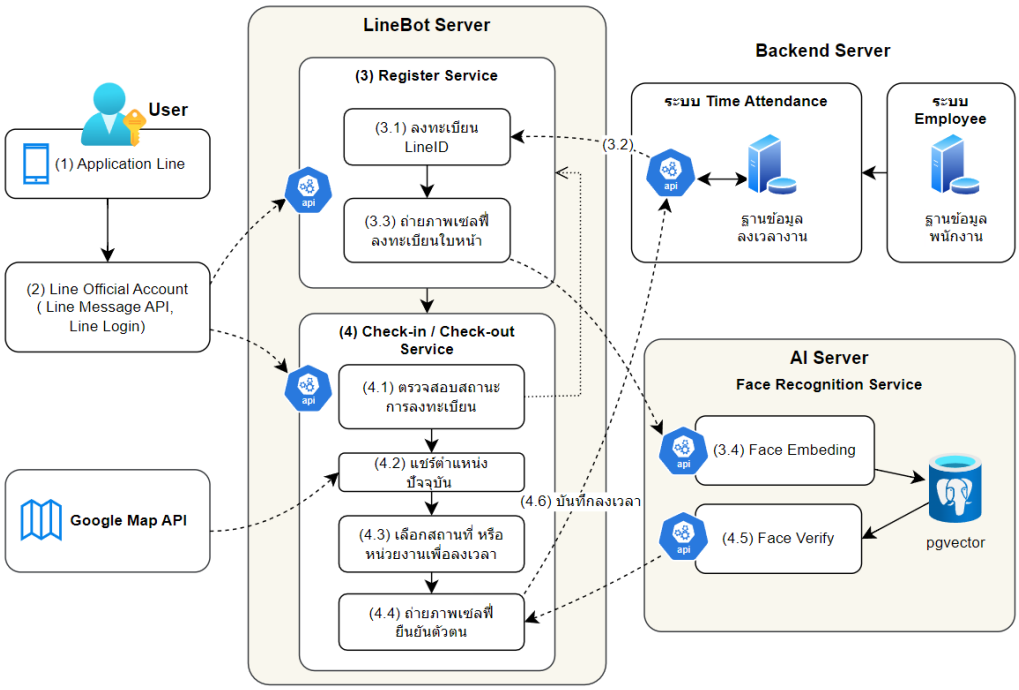

ภาพที่ 4 ขั้นตอนการทำงานของกระบวนการ Face Recognition

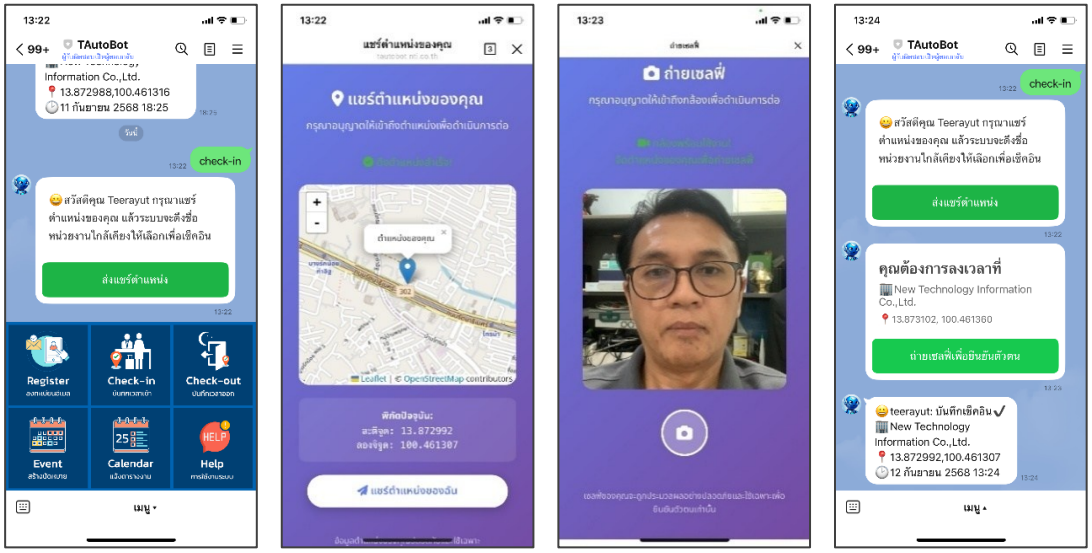
ภาพที่ 5 การออกหน้าจอส่วนติดต่อผู้ใช้งาน (User Interface)

6.1.3 การพัฒนาระบบต้นแบบการยืนยันตัวตนอัจฉริยะฯ เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้โมเดลการรู้จำใบหน้า face_recognition (Python library) ที่มีทั้งการตรวจจับ (Detection) และการรู้จำ (Recognition) สามารถติดตั้งและใช้งานได้โดยไม่ต้องใช้ GPU เหมาะกับงานวิจัย การพัฒนาต้นแบบ (Prototype) หรือระบบองค์กรขนาดเล็ก [19] สำหรับกระบวนการทำงานของระบบรู้จำใบหน้า (Face Recognition) ดังภาพที่ 4 และ 6 ประกอบด้วย 2 กระบวนการหลัก คือ 1) ในขั้นตอนการลงทะเบียนใบหน้า ผู้ใช้จะทำการถ่ายภาพตนเองผ่านกล้องมือถือ ระบบจะทำการตรวจจับและตัดเฉพาะส่วนใบหน้า จากนั้นปรับภาพให้อยู่ในมุมและขนาดที่เหมาะสม ก่อนส่งเข้าสู่โมเดลรู้จำใบหน้าเพื่อแปลงภาพให้เป็นข้อมูลเวกเตอร์ (Face Embedding) และจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูล (pgvector) เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับการตรวจสอบในอนาคต และ 2) เมื่อผู้ใช้ต้องการยืนยันตัวตน ระบบจะรับภาพเซลฟี่จากกล้องมือถือ จากนั้นจะทำการตรวจจับใบหน้าและแปลงภาพให้เป็นข้อมูลเวกเตอร์ด้วยโมเดลเดียวกัน แล้วไปเปรียบเทียบกับเวกเตอร์ที่จัดเก็บไว้ในฐานข้อมูล [20] โดยคำนวณค่าความคล้ายคลึง (Cosine Similarity หรือ Euclidean Distance) หากค่าความคล้ายอยู่ในช่วงที่กำหนด ระบบจะยืนยันว่าเป็นบุคคลเดียวกันและอนุญาตให้ผ่านการตรวจสอบได้ นอกจากนี้ ยังมีการใช้เทคโนโลยีระบุตำแหน่ง (GPS Location) และการกำหนดขอบเขตพื้นที่ (Geofencing) เพื่อจำกัดให้สามารถลงเวลาได้เฉพาะเขตพื้นที่ที่ปฏิบัติงาน [21]

ภาพที่ 6 สถาปัตยกรรมระบบการยืนยันตัวตนอัจฉริยะฯ

6.1.4 การนำระบบต้นแบบไปให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน ทดลองใช้งานเป็นระยะเวลา 2 เดือน โดยใช้งานผ่านแอปพลิเคชันไลน์บนโทรศัพท์มือถือส่วนตัว ดังภาพที่ 7 ทั้งนี้ ก่อนการใช้งานระบบ ผู้ใช้ต้องลงทะเบียนผู้ใช้และลงทะเบียนใบหน้าก่อน และเมื่อผู้ใช้ต้องการลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่ (Check-in หรือ Check-out) ผู้ใช้จะต้องแชร์ตำแหน่งปัจจุบัน เลือกสถานที่ และถ่ายภาพเซลฟี่ โดยระบบจะส่งภาพใบหน้าไปตรวจสอบสอบ เปรียบเทียบกับข้อมูลใบหน้าที่ลงทะเบียนไว้ เพื่อยืนยันตัวตนของพนักงานในการลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่

ภาพที่ 7 การใช้งานระบบยืนยันตัวตนอัจฉริยะฯ ผ่านแอปพลิเคชันผ่านแอปพลิเคชันไลน์

6.1.5 การจัดเก็บบันทึกข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการทดลองใช้งานจริงประกอบด้วย 1) ข้อมูลเชิงปริมาณจากระบบ ได้แก่ ข้อมูลบันทึกเวลาการเข้างาน-ออกงานของพนักงานแต่ละคนจากทั้งระบบดั้งเดิมและระบบต้นแบบ จำนวนครั้งของการลงเวลาแทนกัน หรือจำนวนครั้งของการพยายามลงเวลานอกสถานที่ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์อัตราความถูกต้องของการลงเวลา และ 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างหลังทดลองใช้งานระบบ โดยแบบสอบถามจะวัดระดับความพึงพอใจ ตลอดจนสอบถามความคิดเห็นเปิดเกี่ยวกับข้อดีและข้อที่ควรปรับปรุงของระบบต้นแบบที่ได้ใช้งานจริง

6.2 กลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ประชากรเป้าหมายเป็นพนักงาน บริษัท นิวเทคโนโลยี อินฟอร์เมชั่น จำกัด ที่มีโอกาสออกไปทำงานนอกสถานที่ จำนวนทั้งสิ้น 50 คน และใช้แนวทางการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติตรงกับเกณฑ์ที่ต้องการศึกษา [16][17] โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานที่มีโอกาสออกไปปฏิบัติงานนอกสถานที่จาก 3 แผนก ได้แก่ 1) ทีมขายและการตลาดภาคสนาม จำนวน 5 คน 2) ทีมพัฒนาระบบหรือนักวิเคราะห์

ระบบ จำนวน 10 คน และ 3) ทีม System and Service จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน โดยเป็นสัดส่วนครึ่งหนึ่งของประชากร ซึ่งสามารถสะท้อนคุณลักษณะได้อย่างเพียงพอสำหรับทดลองใช้งานระบบต้นแบบ [18]

6.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องระบบยืนยันตัวตนอัจฉริยะฯ เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ไว้ดังนี้

6.3.1 ใช้งานผ่านแอปพลิเคชันไลน์ โดยระบบต้นแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ ใช้สำหรับยืนยันตัวตนและลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่ โดยผู้ใช้งานจะทำรายการผ่านแอปพลิเคชันไลน์ในรูปแบบการพูดคุยผ่านแชทบอท

6.3.2 แบบประเมินเพื่อวัดระดับความพึงพอใจการใช้งานระบบยืนยันตัวตนอัจฉริยะฯ เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่ จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทดลองใช้งานระบบ

6.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.4.1 เก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยหรือทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบยืนยันตัวตันอัจฉริยฯ เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่ แล้วนำไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบเพื่อหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถามแต่ละข้อและคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป เพื่อนำไปสร้างแบบประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบ สำหรับให้กลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้งานระบบตอบแบบสอบถามต่อไป

6.4.2 การเก็บข้อมูลจากผู้ใช้งานที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานที่ออกไปปฏิบัติงานนอกสถานที่ ที่ทดลองใช้งานระบบยืนยันตัวตนอัจฉริยะฯ ในการลงเวลางาน จำนวน 25 คน ทำการตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจหลังจากการทดลองใช้งานระบบมาเป็นระยะเวลา 2 เดือน โดยการหาค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อายุงาน และแผนกงาน โดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อคำถาม	คำตอบ
1. เพศ	[ ] ชาย [ ] หญิง
2. อายุ	[ ] 20-25 ปี [ ] 26-30 ปี [ ] 31-35 ปี [ ] 36-40 ปี [ ] 41-45 ปี [ ] 46-50 ปี
3. วุฒิการศึกษา	[ ] ปริญญาตรี [ ] ปริญญาโท [ ] สูงกว่าปริญญาโท
4. อายุงาน	[ ] น้อยกว่า 1 ปี [ ] 1-3 ปี [ ] 4-6 ปี [ ] 7-10 ปี [ ] มากกว่า 10 ปี
5. แผนก	[ ] ทีมขาย [ ] ทีมพัฒนาระบบ [ ] ทีมบริการ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจ ต่อการใช้งานระบบในแต่ละด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้าน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสะดวกในการใช้งาน 2) ด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ 3) ด้านประสิทธิภาพและผลประโยชน์ และ 4) ด้านความพึงพอใจโดยรวม รวมจำนวน 20 ข้อ ดังนี้

ตารางที่ 2 แบบสอบถาม ตอนที่ 2 วัดระดับความพึงพอใจ ต่อการใช้งานระบบในแต่ละด้าน

ข้อคำถาม	คำตอบ				
	พึงพอใจมากที่สุด (5)	พึงพอใจมาก (4)	พึงพอใจปานกลาง (3)	พึงพอใจน้อย (2)	พึงพอใจน้อยที่สุด (1)
1. ด้านความสะดวกในการใช้งาน					
1.1 ระบบมีการออกแบบที่เข้าใจง่าย					
1.2 การใช้งานระบบไม่ซับซ้อน					
1.3 สามารถเรียนรู้การใช้งานได้อย่างรวดเร็ว					
1.4 การลงเวลาผ่านระบบใช้เวลาไม่นาน					
1.5 ระบบตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว					
2. ด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ					
2.1 ระบบสามารถระบุตัวตนได้อย่างถูกต้อง					
2.2 ระบบสามารถตรวจสอบตำแหน่งได้แม่นยำ					
2.3 ข้อมูลการลงเวลามีความถูกต้อง					
2.4 ระบบทำงานได้อย่างคงที่และไม่มีปัญหา					
2.5 ระบบป้องกันการลงเวลาแทนกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
3. ด้านประสิทธิภาพและผลประโยชน์					
3.1 ระบบช่วยประหยัดเวลาในการลงเวลางาน					
3.2 ระบบลดความผิดพลาดในการบันทึกเวลา					
3.3. ระบบทำให้กระบวนการลงเวลาโปร่งใสมากขึ้น					
3.4 ระบบช่วยลดข้อพิพาทเรื่องการลงเวลา					

ข้อคำถาม	คำตอบ				
	พึงพอใจมากที่สุด (5)	พึงพอใจมาก (4)	พึงพอใจปานกลาง (3)	พึงพอใจน้อย (2)	พึงพอใจน้อยที่สุด (1)
3.5 ระบบเพิ่มความยุติธรรมในการประเมินผลงาน					
4. ด้านความพึงพอใจโดยรวม					
4.1 มีความพึงพอใจต่อระบบโดยรวม					
4.2 ต้องการให้องค์กรนำระบบนี้มาใช้งานจริง					
4.3 จะแนะนำระบบนี้ให้กับองค์กรอื่น					
4.4 ระบบนี้ดีกว่าวิธีการลงเวลาแบบเดิม					
4.5 มีความมั่นใจที่จะใช้ระบบนี้ต่อไปในอนาคต					

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อเป็นการให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 1) จุดเด่นของระบบที่ท่านประทับใจมากที่สุด 2) ปัญหาหรือข้อจำกัดของระบบที่พบ และ 3) ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงระบบ ดังนี้

ตารางที่ 3 แบบสอบถาม ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อคำถาม	คำตอบ
1. จุดเด่นของระบบที่ท่านประทับใจมากที่สุด	
2. ปัญหาหรือข้อจำกัดของระบบที่พบ	
3. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงระบบ	

6.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติสำหรับการวิเคราะห์และอธิบายผลข้อมูล ดังนี้

6.5.1 การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล ด้วยแบบสอบถามปลายปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย หรือทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็น และนำผลของความคิดเห็นไปหาค่า Index of Item Objective Congruence (IOC) จากนั้นนำข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญเลือกและเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปสร้างแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบ โดยแบบสอบถามปลายปิดที่สอบถามผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยคำถาม ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามความเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่

-1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

จากนั้นนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of Item Objective Congruence (IOC) โดยใช้สูตรดังสมการที่ 6-1

$$IOC = \frac{\sum R}{N} \quad (6\text{-}1)$$

6.5.2 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อใช้อธิบายหรือสรุปข้อมูลเพื่อให้เข้าใจลักษณะของข้อมูลที่รวบรวมได้อย่างชัดเจน โดยไม่มีการสรุปอ้างอิงไปยังประชากรที่ใหญ่กว่า [22] สำหรับงานวิจัยนี้ใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ ตอนที่ 1 อธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อายุงาน และแผนกงาน โดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) และตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจ ต่อการใช้งานระบบในแต่ละด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) เพื่ออธิบายระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้านและในภาพรวม โดยเกณฑ์การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจ [23] แบ่งช่วงคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

การคำนวณหาค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจการใช้งานระบบของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรดังสมการที่ 6-2 ดังนี้

$$\overline{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\overline{X}$ คือ คะแนนเฉลี่ย
$\sum X$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N คือ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม (กลุ่มตัวอย่าง)

ในงานวิจัยนี้มีเกณฑ์ในการพิจารณาระดับความพึงพอใจการใช้งานระบบของกลุ่มตัวอย่างแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ดังนี้

ตารางที่ 4 มาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ เพื่อวัดระดับความพึงพอใจการใช้งานระบบ

ระดับความเหมาะสม	ความหมาย
5	พึงพอใจมากที่สุด
4	พึงพอใจมาก
3	พึงพอใจปานกลาง
2	พึงพอใจน้อย
1	พึงพอใจน้อยที่สุด

การคำนวณหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน โดยใช้สูตรดังสมการที่ 6-3 ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum(X - \bar{X})^2}{N-1}} \qquad (6\text{-}3)$$

เมื่อ $S.D$ คือ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X คือ คะแนนแต่ละตัวในกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ คือ คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม (กลุ่มตัวอย่าง)

7. ผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาต้นแบบระบบยืนยันตัวตนอัจฉริยะฯ เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่ ผู้วิจัยขอนำเสนอรายละเอียดผลการวิจัย ดังนี้

ตาราง 5 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	13	52
	หญิง	12	48
	รวม	**25**	**100**
อายุ	20-25 ปี	1	4
	26-30 ปี	8	32
	31-35 ปี	8	32
	36-40 ปี	4	16
	41-45 ปี	3	12
	46-50 ปี	1	4
	รวม	**25**	**100**
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี	19	76
	ปริญญาโท	6	24
	รวม	**25**	**100**

ข้อมูลทั่วไป	รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุงาน	น้อยกว่า 1 ปี	1	4
	1-3 ปี	8	32
	4-6 ปี	8	32
	7-10 ปี	4	16
	มากกว่า 10 ปี	4	16
	รวม	**25**	**100**
แผนก	ทีมขายและการตลาดภาคสนาม	5	20
	ทีมพัฒนาระบบหรือนักวิเคราะห์ระบบ	10	40
	ทีม System and Service	10	40
	รวม	**25**	**100**

ด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 และเพศหญิง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 มีอายุระหว่าง 26-30 ปี และ 31-35 ปี มากที่สุด จำนวนด้านละ 8 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 76.00 และปริญญาโท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 มีอายุงานระหว่าง 1-3 ปี และ 4-6 ปี มากที่สุด จำนวนด้านละ 8 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 และสังกัดแผนกพัฒนาระบบหรือนักวิเคราะห์ระบบ และทีม System and Service มากที่สุด จำนวนด้านละ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของพนักงานหลังจากทดลองใช้งานระบบต้นแบบ เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่

ความพึงพอใจ		ผลการประเมิน		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความสะดวกในการใช้งาน	ระบบมีการออกแบบที่เข้าใจง่าย	4.28	0.61	มากที่สุด
	การใช้งานระบบไม่ซับซ้อน	4.44	0.51	มากที่สุด
	สามารถเรียนรู้การใช้งานได้อย่างรวดเร็ว	4.40	0.50	มากที่สุด
	การลงเวลาผ่านระบบใช้เวลาไม่นาน	4.32	0.56	มากที่สุด
	ระบบตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว	4.28	0.46	มากที่สุด
	ความพึงพอใจโดยรวม	**4.34**	**0.53**	**มากที่สุด**
2. ด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ	ระบบสามารถระบุตัวตนได้อย่างถูกต้อง	4.36	0.64	มากที่สุด
	ระบบสามารถตรวจสอบตำแหน่งได้แม่นยำ	4.40	0.50	มากที่สุด
	ข้อมูลการลงเวลามีความถูกต้อง	4.40	0.50	มากที่สุด
	ระบบทำงานได้อย่างคงที่และไม่มีปัญหา	4.32	0.56	มากที่สุด
	ระบบป้องกันการลงเวลาแทนกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.32	0.48	มากที่สุด
	ความพึงพอใจโดยรวม	**4.36**	**0.54**	**มากที่สุด**
3. ด้านประสิทธิภาพและผลประโยชน์	ระบบช่วยประหยัดเวลาในการลงเวลางาน	4.32	0.48	มากที่สุด
	ระบบลดความผิดพลาดในการบันทึกเวลา	4.40	0.50	มากที่สุด
	ระบบทำให้กระบวนการลงเวลาโปร่งใสมากขึ้น	4.36	0.64	มากที่สุด
	ระบบช่วยลดข้อพิพาทเรื่องการลงเวลา	4.32	0.56	มากที่สุด
	ระบบเพิ่มความยุติธรรมในการประเมินผลงาน	4.32	0.48	มากที่สุด
	ความพึงพอใจโดยรวม	**4.34**	**0.53**	**มากที่สุด**
4. ด้านความพึงพอใจโดยรวม	มีความพึงพอใจต่อระบบโดยรวม	4.28	0.61	มากที่สุด
	ต้องการให้องค์กรนำระบบนี้มาใช้งานจริง	4.40	0.50	มากที่สุด
	จะแนะนำระบบนี้ให้กับองค์กรอื่น	4.32	0.56	มากที่สุด
	ระบบนี้ดีกว่าวิธีการลงเวลาแบบเดิม	4.32	0.56	มากที่สุด

ความพึงพอใจ		ผลการประเมิน		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
	มีความมั่นใจที่จะใช้ระบบนี้ต่อไปในอนาคต	4.36	0.49	มากที่สุด
	ความพึงพอใจโดยรวม	**4.34**	**0.54**	**มากที่สุด**
ความพึงพอใจโดยรวมทั้งระบบ		**4.35**	**0.53**	**มากที่สุด**

ระดับความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบ

1. **ด้านความสะดวกในการใช้งาน (Usability)** จากตารางที่ 6 พบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.34 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด โดยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนความพึงพอใจสูงที่สุดในข้อ "การใช้งานระบบไม่ซับซ้อน" มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 รองลงมาคือ "สามารถเรียนรู้การใช้งานได้อย่างรวดเร็ว" มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 แสดงให้เห็นว่าระบบมีการออกแบบที่เหมาะสมและใช้งานง่าย

2. **ด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ (Accuracy and Reliability)** จากตารางที่ 6 พบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.36 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด โดยผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนความพึงพอใจสูงที่สุดในข้อ "ระบบสามารถตรวจสอบตำแหน่งได้แม่นยำ" และ "ข้อมูลการลงเวลามีความถูกต้อง" มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 แสดงให้เห็นว่าระบบมีความแม่นยำในการระบุตำแหน่งและความถูกต้องของข้อมูลการลงเวลา

3. **ด้านประสิทธิภาพและผลประโยชน์ (Efficiency and Benefits)** จากตารางที่ 6 พบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.34 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด โดยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนความพึงพอใจสูงที่สุดในข้อ "ระบบลดความผิดพลาดในการบันทึกเวลา" มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงให้เห็นว่าระบบช่วยปรับปรุงความแม่นยำและประสิทธิภาพในการจัดการข้อมูลการลงเวลางาน

4. **ด้านความพึงพอใจโดยรวม (Overall Satisfaction)** จากตารางที่ 6 พบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.34 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด และพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนความพึงพอใจสูงที่สุดในข้อ "ต้องการให้องค์กรนำระบบนี้มาใช้งานจริง" มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้งานมีความต้องการให้นำระบบไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริง

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยพัฒนาระบบต้นแบบการยืนยันตัวตนอัจฉริยะฯ ที่ผสานเทคโนโลยีการรู้จำใบหน้า การระบุตำแหน่ง GPS และ Geofencing เพื่อลงเวลาปฏิบัติงานนอกสถานที่ได้อย่างสมบูรณ์ และผลการทดลองใช้ยืนยันว่าระบบมีความถูกต้องและความน่าเชื่อถือในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ซึ่ง สนับสนุนสมมติฐานที่ 1 ว่าระบบสามารถป้องกันการทุจริตจากการลงเวลาแทนกันและการลงเวลานอกสถานที่ได้อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณาในภาพรวมผู้ใช้งานยังมีความพึงพอใจต่อระบบในทุกมิติ โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และมีความต้องการให้นำระบบไปใช้งานจริงอย่างสูง ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ 2 ที่ว่าระบบดังกล่าวจะได้รับความพึงพอใจในการใช้งานจากพนักงานสูงเมื่อเทียบกับวิธีการแบบดั้งเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Habila et al. (2025) ที่พบว่าระบบลงเวลาอัจฉริยะช่วยลดข้อผิดพลาดและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ [24][25]

9. เอกสารอ้างอิง

[1] ณัศรุณ บินโหรน, "การพัฒนาต้นแบบระบบบันทึกเวลาปฏิบัติงานโดยใช้โทรศัพท์สมาร์ตโฟน," วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชสีมา, 2557.

[2] จิรวัฒน์ สุขสวัสดิ์, "ระบบบันทึกการเข้าออก บ.นิมเปิลคอปอเรชัน โดยใช้พิกัด GPS," ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพฯ, 2563.

[3] A. A. Ahmed, "A review of biometric technology for employee attendance monitoring systems," Iraqi Journal of Information Technology, vol. 11, no. 1, pp. 24–38, 2021.

[4] S. Charoensak, P. Rattanaporn, and C. Limsiroratana, "A study of factors influencing the acceptance of facial recognition technology in Thailand," Journal of Information Science and Technology, vol. 12, no. 1, pp. 45–60, 2022.

[5] A. Al-Rifaie, A. S. Al-Khalifah, and M. A. Al-Razgan, "A survey of privacy and security issues in biometric-based attendance systems," IEEE Access, vol. 9, pp. 54331–54346, 2021.

[6] วิยดา ยะไวทย์, ขวัญฤทัย สิริจินดา, และ พณชัย บรรจงรอด, "แอพพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือสำหรับระบบลงเวลาการเข้าปฏิบัติงานโดยใช้การจดจำใบหน้า," วารสารวิชาการการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ, vol. 4, no. 1, pp. 29–36, 2561.

[7] พรพรรณ ประจักษ์เนตร และ สุภมาส อังศุโชติ, "ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานรูปแบบ Work from Home กรณีศึกษา พนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร," วารสารการจัดการมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, vol. 11, no. 2, pp. 34-45, 2565.

[8] ณัฐชนนท์ ภูกลาง, ณสิทธิ์ เหล่าเส็น, พิทา จารุพูนผล, และ ธนกฤษ จันทร์แสง, "การพัฒนาระบบลงเวลาการเข้าทำงานด้วยเทคโนโลยีการรู้จำใบหน้า ระหว่างการแพร่ระบาดของไวรัสโควิค-19," ใน รายงานการประชุมและนำเสนองานวิชาการระดับชาติ ด้านการศึกษา ครั้งที่ 2, ชัยภูมิ, 2565, น. 1-12.

[9] S. Khan, A. Akram, and N. Usman, "Real time automatic attendance system for face recognition using Face API and OpenCV," Wireless Personal Communications, vol. 113, pp. 469–480, 2020.

[10] S. Chotaliya, I. Vaish, P. Kanojia, and S. Suman, "Self-X: Geo fencing and face recognition based smart attendance management application," International Research Journal of Engineering and Technology (IRJET), vol. 10, no. 4, 2023.

[11] I. G. A. K. P. Aryantha, I. M. A. Wirawan, and I. P. A. Arthawan, "Design of an Android-based employee attendance system using face recognition and GPS," in 2022 4th International Conference on Cybernetics and Intelligent System (ICORIS), Bali, Indonesia, 2022.

[12] N. K. A. Saputro, D. P. Rakhmadani, and T. M. Aditama, "Design and implementation of face recognition and GPS based attendance system," in 2021 International Conference on Computer Science, Information Technology, and Electrical Engineering (ICOMITEE), Banyuwangi, Indonesia, 2021.

[13] R. S. H. T. Simamora, E. P. S. Tamba, and D. P. G. H. Sitorus, "Design and build an attendance application with the geofencing method for field employee monitoring," Jurnal Mantik, vol. 5, no. 4, pp. 2397–2404, 2022.

[14] S. Yelve, D. Patil, R. Singh, and J. Sangoi, "Geo-fence based facial image recognition attendance system," International Journal of Research Publication and Reviews, vol. 4, no. 3, pp. 4467–4474, 2023.

[15] N. V. Prasada and Ikrimach, "Employee attendance system using face recognition and GPS using local binary pattern histogram," International Journal of Science, Technology, Engineering and Mathematics, vol. 4, no. 4, pp. 83–107, 2024.

[16] M. Q. Patton, Qualitative Research and Evaluation Methods, 3rd ed. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 2002.

[17] C. Teddlie and F. Yu, "Mixed methods sampling: A typology with examples," Journal of Mixed Methods Research, vol. 1, no. 1, pp. 77–100, 2007.

[18] L. R. Gay, G. E. Mills, and P. W. Airasian, Educational Research: Competencies for Analysis and Applications, 10th ed. Boston, MA: Pearson, 2012.

[19] ปฏิวัติ อิงคสันตติกุล, "การพัฒนาระบบรู้จำใบหน้าบุคคล (Person Face Recognition System Development)," วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาฟิสิกส์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่, 2557.

[20] T. Nanuvala, B. R. Reddy, K. Sahith, S. Vihung, S. Keerthi, and S. Omkaarini, "Face recognition in attendance: A modern solution," Frontiers in Health Informatics, vol. 13, no. 7, pp. 406–413, 2024.

[21] พลากร สอนสุภาพ, "การพัฒนาระบบบันทึกการปฏิบัติงานด้วยระบบออนไลน์แบบระบุพิกัดตำแหน่ง," วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, vol. 12, no. 1, pp. 45-58, 2568.

[22] F. J. Gravetter and L. B. Wallnau, Statistics for the Behavioral Sciences, 9th ed. Belmont, CA: Wadsworth, 2013.

[23] J. W. Best, Research in Education, 3rd ed. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1977.

[24] M. Habila, F. N. Francisca, L. Ishaya, M. K. Ahmed, U. A. Muhammad, and H. P. Charles, "Smart real-time attendance system for Nigerian universities," Journal of Information and Organizational Sciences, vol. 49, no. 1, pp. 121–138, 2025.

[25] S. M. Bramesh, P. Arun, and H. R. Deekshith, "Smart attendance system with facial recognition and GPS verification," International Multidisciplinary Research Journal Reviews (IMRJR), vol. 2, no. 8, 2025.

การออกแบบและพัฒนาเฟรมเวิร์กสำหรับสร้างแชทบอทที่ตระหนักรู้บริบท พร้อมการสนับสนุนการเขียนโค้ดด้วยปัญญาประดิษฐ์: กรณีศึกษาระบบติดตามการขาย

Design and Development of a Context-Aware Chatbot Framework with AI-Assisted Coding Support: A Case Study of a Sales Tracking System

ราชันย์ บุญศรี

นักศึกษาระดับปริญญาโท

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

แชทบอทเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับธุรกิจยุคใหม่ แต่การเลือกเครื่องมือสร้างแชทบอทกลับสร้างภาระในการตัดสินใจ เนื่องจากสภาวะการถูกผูกขาดจากผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม หรือความยุ่งยากซับซ้อนในการใช้งานซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส และแม้ว่าปัญญาประดิษฐ์จะเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนามากขึ้น แต่ผลลัพธ์ที่ได้มักขาดความแน่นอน ผู้วิจัยจึงพัฒนาเฟรมเวิร์กสำหรับสร้างแชทบอทที่มาพร้อมชุดคำสั่งควบคุมเพื่อสร้างรหัสต้นทางที่ได้มาตรฐานและมีความเป็นอิสระจากการผูกขาด จากผลการทดลองกับกลุ่มเป้าหมายด้านงานขาย 72 ท่าน พบว่าแชทบอทมีความแม่นยำในการปฏิบัติงานเฉลี่ยร้อยละ 95 อีกทั้งผลการทดสอบกับผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาซอฟต์แวร์ยังแสดงให้เห็นว่าเฟรมเวิร์กนี้ช่วยเพิ่มความเร็วในการพัฒนาได้ถึง 2.44 เท่า และลดต้นทุนการใช้บริการปัญญาประดิษฐ์ลงร้อยละ 44.13 โดยมีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยที่ 70.65 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 5.12 งานวิจัยนี้จึงสรุปได้ว่าเฟรมเวิร์กดังกล่าวช่วยให้นักพัฒนาสามารถใช้ศักยภาพของปัญญาประดิษฐ์ในการสร้างแชทบอทที่ตระหนักรู้บริบทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านความแม่นยำทางเทคนิคและความเข้าใจภาษามนุษย์ระดับสูง ซึ่งเหมาะสำหรับการบูรณาการเข้ากับระบบงานองค์กรเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศในการดำเนินงานยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: การสร้างแชทบอท, ปัญญาประดิษฐ์, เฟรมเวิร์ก, การใช้มนุษย์ตัดสินใจ

1. บทนำ

แชทบอทได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในภาคธุรกิจ ทั้งในส่วนงานบริการลูกค้า และการจัดการข้อมูล [1], [2] ในการสร้างแชทบอทเพื่อใช้ในหน่วยงาน จำเป็นต้องเลือกเครื่องมือ ระหว่างเครื่องมือแบบแพลตฟอร์มสำเร็จรูป (Hosted Platforms) เช่น Dialogflow และ Watson [3] ซึ่งมีความสะดวกในการใช้งาน แต่อาจถูกผูกมัดทางเทคโนโลยีโดยผู้ให้บริการในระยะยาว ขณะที่เครื่องมือแบบโอเพนซอร์ส เช่น Rasa และ Botkit [4] ซึ่งให้อิสระในการควบคุมโดยสมบูรณ์ แต่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาระบบ [5]

แม้ว่าการพัฒนาซอฟต์แวร์โดยใช้เครื่องมือที่มีส่วนต่อประสานกราฟิกกับผู้ใช้ (Graphical User Interface, GUI) ที่เขียนโค้ดเองเพียงบางส่วน และ การพัฒนาโดยใช้เครื่องมือแบบขับเคลื่อนด้วยโมเดล (Model-driven) หรือมีชื่อเรียกทั่วไปว่า Low-code ล้วนมุ่งเน้นให้ผู้ใช้งานที่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญโดยตรงสามารถใช้งานได้ [6], [7] แต่อย่างไรก็ตาม นักพัฒนายังคงจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาเฉพาะที่ถูกกำหนดเพื่อใช้สำหรับเครื่องมือนั้น (Domain-specific Language, DSL) ด้วยข้อจำกัดเหล่านี้จึงยังคงเป็นอุปสรรคใหญ่ในการเรียนรู้ สำหรับผู้ที่ไม่เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาซอฟต์แวร์ [8], [9], [10], [11], [12] นอกจากนี้ แม้ว่าปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence, AI) ที่ใช้โมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Model, LLM) จะช่วยทำให้การพัฒนาแชทบอทสะดวกมากยิ่งขึ้น จากการใช้ภาษามนุษย์แทนภาษาคอมพิวเตอร์ แต่ก็นำมาซึ่งความท้าทายใหม่ในด้านความน่าเชื่อถือ และความสม่ำเสมอของผลลัพธ์ที่ได้ [13], [14] ดังนั้น การเลือกใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์เพื่อช่วยในการพัฒนาซอฟต์แวร์ (AI Coding Agent) จึงยังคงมีประเด็นปัญหาในด้านการสร้างสมดุล ระหว่างความเร็วในการพัฒนา กับการรักษาโครงสร้างรหัสต้นทาง (Source code) ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย รวมถึง การคงไว้ซึ่งความเป็นเจ้าของ (Owner) ที่สามารถใช้ หรือเคลื่อนย้ายรหัสต้นทางได้โดยอิสระ

เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงนำเสนอเฟรมเวิร์กสำหรับสร้างแชทบอท ที่มีการวางโครงสร้างของรหัสต้นทางตามหน้าที่ เป็น 4 ส่วน เรียกว่าสถาปัตยกรรม Clean Architecture เพื่อที่จะทำให้การปรับปรุงแก้ไข และการบำรุงรักษารหัสต้นทางสามารถทำได้โดยสะดวก และยังคงสภาพความมีระเบียบแบบแผนไว้ได้ในระยะยาว เฟรมเวิร์กนี้ออกแบบมาให้สามารถใช้งานควบคู่กับเครื่องมือสนับสนุนการเขียนโค้ดด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI Coding Agent) ซึ่งแตกต่างจากการใช้

โมเดลภาษาขนาดใหญ่ช่วยในการเขียนโค้ดแบบทั่วไป ที่อาจจะสร้างรหัสต้นทางแบบไม่มีโครงสร้างซึ่งทำให้เกิดการสะสมปัญหาและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในภายหลัง

การใช้เฟรมเวิร์กสำหรับพัฒนาแชทบอทยังช่วยให้ผู้ที่ไม่ใช่นักพัฒนา สามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อมูลจำเพาะ (Specification) ที่เกี่ยวข้องกับงานได้โดยไม่จำเป็นต้องทราบรายละเอียดทางเทคนิค ซึ่ง AI Coding Agent จะนำข้อมูลจำเพาะดังกล่าวไปสร้างเป็นรหัสต้นทางภายในสภาพแวดล้อมที่มีโครงสร้างรองรับ

งานวิจัยนี้ได้มีการประเมินประสิทธิผลของแนวทางที่นำเสนอ โดยการทดลองที่มีการควบคุม จากนั้นจึงประเมินผลด้าน ความแม่นยำของระบบ ผลกระทบต่อประสิทธิภาพของนักพัฒนาโดยเปรียบเทียบกับการพัฒนาแชทบอทโดยใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์เพียงอย่างเดียว และ ประเมินความพึงพอใจจากผู้ใช้งาน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อออกแบบเฟรมเวิร์กสำหรับสร้างแชทบอทที่ตระหนักรู้บริบท พร้อมการสนับสนุนการเขียนโค้ดด้วยปัญญาประดิษฐ์: กรณีศึกษาระบบติดตามการขาย

2.2 เพื่อพัฒนาเฟรมเวิร์กสำหรับสร้างแชทบอทที่ตระหนักรู้บริบท พร้อมการสนับสนุนการเขียนโค้ดด้วยปัญญาประดิษฐ์: กรณีศึกษาระบบติดตามการขาย

2.3 เพื่อประเมินประสิทธิภาพของเฟรมเวิร์กสำหรับสร้างแชทบอทที่ตระหนักรู้บริบท พร้อมการสนับสนุนการเขียนโค้ดด้วยปัญญาประดิษฐ์: กรณีศึกษาระบบติดตามการขาย

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 **ประชากร** ประชากรเป้าหมายสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยพนักงานจำนวน 100 คนจากองค์กรเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการนำระบบไปใช้งาน

3.2 **กลุ่มตัวอย่าง** เพื่อให้มั่นใจว่ากลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการขาย ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเพื่อคัดเลือกผู้เข้าร่วม ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มงานสนับสนุนการขาย (Sales Support) จำนวน 48 คน กลุ่มงาน

บริหารโครงการ (Project Management) จำนวน 16 คน กลุ่มงานขาย (Sales Staff) จำนวน 8 คน และกลุ่มงานพัฒนาซอฟต์แวร์ (Developers) จำนวน 11 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 83 คน

3.3 **ตัวแปร** ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 **ตัวแปรอิสระ** ในงานวิจัยนี้คือ เฟรมเวิร์กสำหรับการพัฒนาแชทบอท ที่ทำงานร่วมกับเครื่องมือสนับสนุนการเขียนโค้ดด้วยปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งเฟรมเวิร์กในงานวิจัยนี้จะมีลักษณะจำเพาะคือ ใช้สถาปัตยกรรมแบบ Clean Architecture

3.3.2 **ตัวแปรตาม** ผลลัพธ์ที่เป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพของเฟรมเวิร์ก แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

3.3.2.1 **ความแม่นยำของแชทบอท** ความถูกต้องของคำตอบจากแชทบอท ที่ประเมินจากประวัติการสนทนาระหว่างแชทบอทกับผู้ใช้งาน และการที่แชทบอททำงานได้อย่างถูกต้องเมื่อได้รับคำสั่งจากผู้ใช้ครั้งแรก

3.3.2.2 **ประสิทธิภาพของเฟรมเวิร์ก** เป็นการประเมินผลกระทบจากการใช้เฟรมเวิร์กในกระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์ โดยวัดระยะเวลาที่ใช้ในการสร้างแชทบอท คำนวณค่าบริการเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์

3.3.2.3 **ความพึงพอใจต่อการใช้งานแชทบอท** ประเมินการรับรู้ถึงความสะดวกและความยากง่ายในการใช้แชทบอทเพื่อติดตามกิจกรรมของงานด้านการขาย

3.4 **ระยะเวลาในการวิจัย** เดือนมกราคม พ.ศ. 2568 – ธันวาคม พ.ศ. 2568

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 การปฏิบัติงานด้านวิศวกรรมซอฟต์แวร์

งานวิจัยนี้นำเสนอรูปแบบการออกแบบ (Design Pattern) ที่แยกส่วนควบคุมการเข้าถึงข้อมูลให้เป็นเอกภาพ (Repository-First) ทำให้สามารถควบคุมความไม่แน่นอนของรหัสต้นทางที่สร้างโดย AI Coding Agent ได้ นอกจากนี้ การบังคับใช้สถาปัตยกรรมที่แยกส่วนตามหน้าที่ (Clean Architecture) ผ่านเฟรมเวิร์กที่มีโครงสร้างชัดเจน แสดงให้เห็นถึงแนวทางที่องค์กรจะสามารถรักษาฐานรหัสต้นทาง (Codebase) ให้มีคุณภาพสูงโดยยังคงความสามารถในบริหารจัดการระบบ (Portability) ควบคู่ไปกับการใช้งานโมเดลภาษาขนาดใหญ่ (LLMs) เพื่อพัฒนาซอฟต์แวร์ได้ ซึ่งแนวทางดังกล่าว ช่วยลดการสะสมปัญหาทางเทคนิค (Technical debt) และป้องกันปัญหาการถูกผูกขาดจากผู้ให้บริการ (Vendor lock-in) ซึ่งมักพบในแพลตฟอร์มแชทบอทแบบปิดทั่วไป

4.2 การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและความสามารถในการเข้าถึงของนักพัฒนา

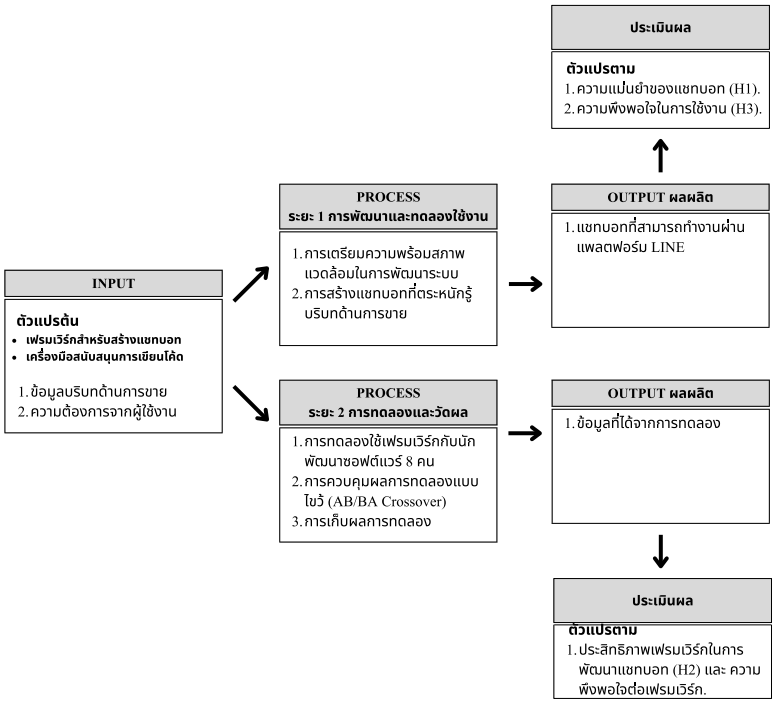
ผู้วิจัยคาดว่าการผนวกเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ เข้ากับรหัสต้นทางที่มีโครงสร้างชัดเจนจะสามารถช่วยลดอุปสรรคในการสร้างแชทบอทได้ ซึ่งเฟรมเวิร์กสำหรับสร้างแชทบอทในงานวิจัยนี้ได้ถูกออกแบบมาเพื่อให้นักพัฒนาสามารถมุ่งเน้นในด้านเงื่อนไขทางธุรกิจ โดยไม่จำเป็นต้องกังวลเรื่องรหัสต้นทางที่ซ้ำซ้อน นอกจากนี้ การนำข้อกำหนดความต้องการด้านซอฟต์แวร์ (Software Requirement Specification) มานำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจได้ง่ายขึ้น ยังมุ่งหวังที่จะช่วยให้บุคลากรในองค์กรที่มีความชำนาญในกระบวนการเชิงธุรกิจ แต่ไม่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาซอฟต์แวร์สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาแชทบอท ซึ่งจะส่งผลให้แชทบอทที่ถูกพัฒนาขึ้นนั้นมีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับความต้องการทางธุรกิจมากยิ่งขึ้น

4.3 คุณค่าด้านการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อสนับสนุนงานในระดับองค์กร

เฟรมเวิร์กที่นำเสนอนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างแชทบอทที่ไม่เพียงแต่ช่วยให้การพัฒนารวดเร็วขึ้นเท่านั้น แต่ยังมีการทำงานที่แม่นยำในระดับสูง ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้งานให้ความไว้วางใจและเชื่อมั่นในเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น สำหรับภาคธุรกิจ สิ่งนี้อาจส่งผลไปสู่ต้นทุนการดำเนินงานที่ลดลง และความพึงพอใจของผู้ใช้ที่เพิ่มขึ้น ทำให้เฟรมเวิร์กนี้เป็นแนวทางที่มีศักยภาพ สำหรับการนำใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ไปใช้งานจริงในองค์กรได้เป็นอย่างดี

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

การออกแบบการวิจัย ได้มีการแบ่งกระบวนการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังแผนผังในภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น (Input) กระบวนการทดลอง (Process) และผลผลิต (Output) ซึ่งระยะที่ 1 เป็นการออกแบบพัฒนาเฟรมเวิร์กและสร้างแชทบอท แล้วนำแชท บอทไปทดลองกับกิจกรรมด้านงานขาย เพื่อวัดประสิทธิภาพด้านความแม่นยำ และประเมินความพึงพอใจในการใช้งาน ส่วนระยะที่ 2 จะเป็นการทดลองในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักพัฒนาซอฟต์แวร์โดยใช้เฟรมเวิร์กควบคู่กับเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ เพื่อเก็บผลการทดลองแล้วนำไปประเมินประสิทธิภาพของเฟรมเวิร์ก

ภาพที่ 5.1 แผนผัง IPO

6. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แนวทางการวิจัยและพัฒนาเชิงลำดับ [15] แบ่งออกเป็น 2 ระยะ โดยเริ่มจากระยะที่ 1 เป็นการออกแบบและพัฒนาเฟรมเวิร์กเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสร้างแชทบอท จากนั้นทำการทดลองและเก็บข้อมูลผลการทดลองจากผู้ใช้งานแชทบอทในกิจกรรมด้านการขาย ส่วนระยะที่ 2 เป็นการทดลองกับกลุ่มนักพัฒนาซอฟต์แวร์ โดยใช้เฟรมเวิร์กร่วมกับเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ (Framework + Agent, F) เปรียบเทียบกับ การใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์เพียงอย่างเดียว (Agent Only, A)

6.1 กระบวนการทดสอบสมมติฐาน

ความแม่นยำในการทำงานของแชทบอท และประสิทธิภาพของเฟรมเวิร์ก ใช้การประเมินจากตัวชี้วัดเชิงปริมาณ (Quantitative Measurement) ส่วนความพึงพอใจในการใช้งานแชทบอทในกิจกรรมของการขาย ใช้การประเมินจากตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ (Qualitative Measurement)

ในการทดลองระยะที่ 1 เป็นการทดลองใช้งานแชทบอทเพื่อต้องการทราบค่าความแม่นยำในการทำงานของแชทบอท และประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแชทบอทในกิจกรรมของการขาย

เพื่อหาความแตกต่างด้านประสิทธิภาพ งานวิจัยระยะที่ 2 มีการเปรียบเทียบกระบวนการสร้างแชทบอทที่ต่างกัน 2 วิธี และเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ไม่เอนเอียง ผู้วิจัยจึงออกแบบและควบคุมการทดลองสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักพัฒนาซอฟต์แวร์ โดยใช้วิธีการทดลองแบบไขว้ ซึ่งนักพัฒนาซอฟต์แวร์ทุกคนจะทดลองสร้างแชทบอท 2 เงื่อนไข ได้แก่ 1) ใช้เฟรมเวิร์กร่วมกับ AI Coding Agent (F) และ 2) วิธีที่ใช้เฉพาะเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์เพียงอย่างเดียว (A) ซึ่งจะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณตลอดระยะเวลาที่ทำการทดลอง

6.2 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการทดลอง

งานวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างรวม 83 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก เพื่อเข้าร่วมการทดลอง ซึ่งแบ่งตามเงื่อนไขทดสอบสมมติฐานทั้ง 3 ข้อของงานวิจัยนี้

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ (n=11) นักพัฒนาซอฟต์แวร์ ที่มีประสบการณ์ทำงานเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 7 ปี ซึ่งจะเข้าร่วมการทดลองสร้างแชทบอท เพื่อทดสอบสมมติฐาน H2

กลุ่มผู้ใช้งาน (n=72) พนักงานบริษัท ที่ทำงานในแผนกขาย กลุ่มผู้บริหารโครงการ และกลุ่มพนักงานสนับสนุนงานด้านการขายและงานโครงการ จะเข้าร่วมการทดลองใช้งานแชทบอทในกิจกรรมด้านการขาย และ ให้คะแนนความพึงพอใจในการใช้งานแชทบอทผ่านทางแอปพลิเคชัน LINE เพื่อทดสอบสมมติฐาน H1 และ H3

6.3 ภาพรวมของภารกิจในการทดลองสร้างแชทบอท

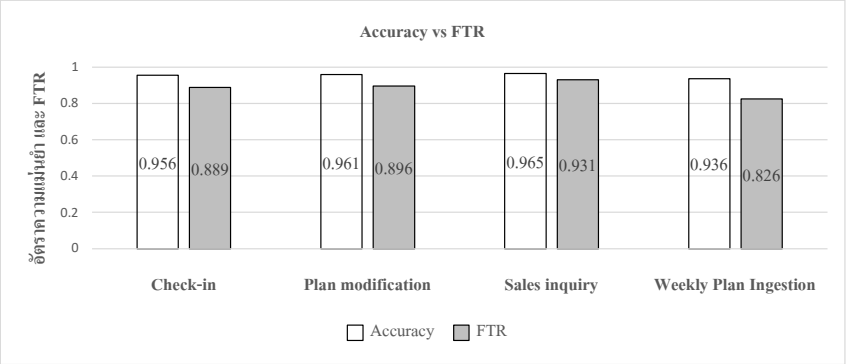
ในการประเมินประสิทธิภาพเฟรมเวิร์ก ผู้วิจัยได้ออกแบบการทดลองที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาแชทบอทสำหรับใช้ในธุรกิจ โดยเรียงลำดับจากระดับพื้นฐานไปสู่ระดับที่มีความซับซ้อน โดยแบ่งออกเป็น 8 ภารกิจย่อย (Microtasks) ซึ่งแต่ละภารกิจมีความสอดคล้องต่อเนื่องกัน ดังนั้นผู้เข้าร่วมการทดลองจำเป็นต้องทำภารกิจให้สำเร็จตามลำดับและไม่สามารถข้ามขั้นตอนได้ เนื่องจากจะมีการบันทึกผลการทดลองของทุกภารกิจย่อย เพื่อนำมาประมวลผลในภายหลัง

ภารกิจย่อย สามารถจัดเป็น 3 ประเภทได้แก่ การเชื่อมโยงแชทบอทเข้ากับแพลตฟอร์ม LINE การระบุตำแหน่งจากข้อมูลพิกัดในข้อความของผู้ใช้งาน และ การบูรณาการข้อมูลกับแอปพลิเคชันระดับองค์กร ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่าผลการทดลองจะไม่ได้รับผลกระทบจากการที่ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้จากการทดลองก่อนหน้า (Learning Effect) ภารกิจย่อยสำหรับการทดลองแบบ A และ F จะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันเล็กน้อย แต่ยังคงมีระดับความซับซ้อนและใช้แนวคิดการพัฒนาคล้ายกัน

เฟรมเวิร์กจะถูกประเมินในหลายมิติ โดยใช้การตรวจแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบความแม่นยำของแชทบอท (Chatbot Accuracy) การตรวจสอบประสิทธิภาพจากบันทึกข้อมูลการพัฒนา และแบบสำรวจความยากง่ายในการใช้งานที่เป็นมาตรฐาน (SUS)

7. ผลการวิจัย

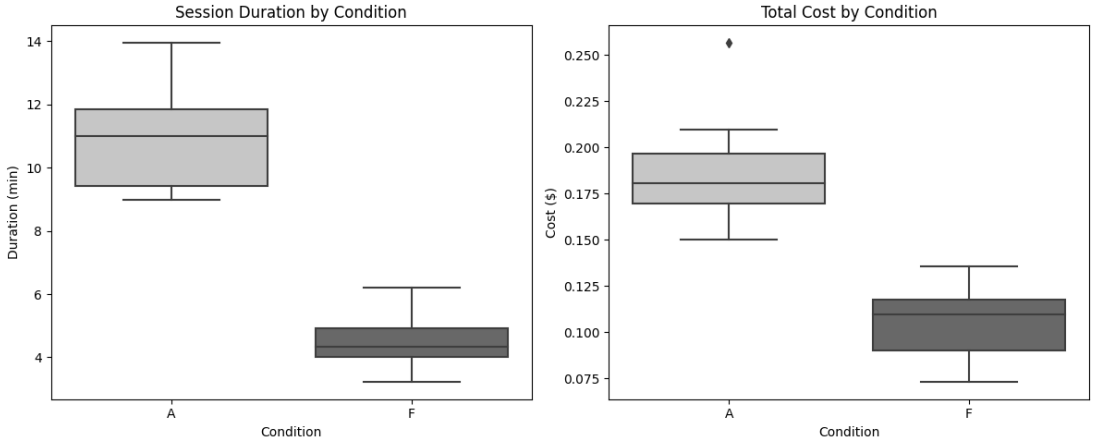
7.1 ความถูกต้องแม่นยำของแชทบอท (H1)

ภาพที่ 7.1 ผลการทดสอบความแม่นยำของแชทบอท

ภาพที่ 7.1 แสดงให้เห็นถึงผลการทดลองใช้แชทบอท โดยผู้ใช้งานทั้ง 72 คน x 4 กิจกรรม (n=288 รายการ) ซึ่งผลลัพธ์ในภาพรวม แชทบอทสามารถบรรลุความแม่นยำในการทำงานเฉลี่ยทุกกิจกรรมที่ระดับ **0.953 (0.885 FTR) 95% CI [0.942, 0.964]** และจากการคำนวณนัยสำคัญทางสถิติ พิจารณาจากความน่าจะเป็นที่จะสังเกตเห็นความสำเร็จอย่างน้อย k=275 ครั้งจาก n=288 โดยใช้สมการผลรวมทวินาม ได้ค่า p-value ภายใต้เกณฑ์มาตรฐาน 0.05 ซึ่งหมายความว่า ทุกกิจกรรมที่มีการทดสอบแชทบอทสามารถทำงานได้อย่างถูกต้องมากกว่า 9 ใน 10 ครั้ง จากผลลัพธ์ที่ดังกล่าวเป็นการยืนยันได้ว่าแชทบอทที่พัฒนาจากเฟรมเวิร์ก มีประสิทธิภาพสูงกว่าค่ามาตรฐาน 0.90 ระดับองค์กรอย่างมีนัยสำคัญ จึงสนับสนุนสมมติฐาน H1 ของงานวิจัยนี้

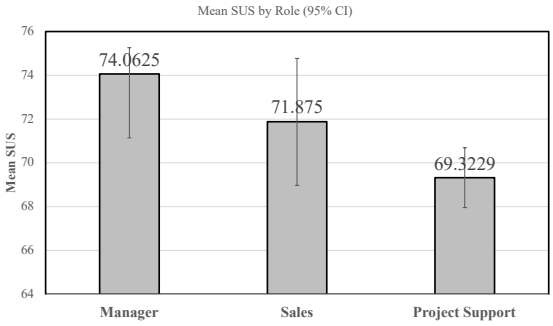
7.2 ประสิทธิภาพของเฟรมเวิร์กต่อการพัฒนาแชทบอท (H2)

ภาพที่ 7.2 แผนภูมิเปรียบเทียบเวลาและค่าโทเค็น

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการทำงานมุ่งเน้นไปที่การเปรียบเทียบระยะเวลาในการทำภารกิจและค่าบริการปัญญาประดิษฐ์ (ค่าโทเค็น) ที่ใช้ในการพัฒนาแชทบอท ระหว่างเงื่อนไข A และเงื่อนไข F จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่านักพัฒนาในเงื่อนไข F ใช้เวลาเฉลี่ยเพียง 4.447 นาที ซึ่งลดลงอย่างมากเมื่อเทียบกับเงื่อนไข A ที่ใช้เวลาเฉลี่ย 10.863 นาที (ต่อ 1 ภารกิจย่อย) นอกจากนี้ค่าโทเค็นรวมเฉลี่ยในเงื่อนไข F ที่ 0.104 ดอลลาร์สหรัฐ ก็ต่ำกว่า เมื่อเทียบกับ 0.187 ดอลลาร์สหรัฐ ในเงื่อนไข A และจากหลักฐานการทดสอบทางสถิติ ได้ค่า p-value ภายใต้เกณฑ์มาตรฐาน 0.05 ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการใช้งานเฟรมเวิร์กในการสร้างแชทบอท (เงื่อนไข F) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้อย่างมีนัยสำคัญทั้งในด้านเวลาและต้นทุน ซึ่งเป็นการสนับสนุนสมมติฐาน H2 อย่างชัดเจน

7.3 ความพึงพอใจในการใช้งานแชทบอทในกิจกรรมด้านการขาย (H3)

ภาพที่ 7.3 ค่าเฉลี่ย SUS รายกลุ่ม

ผลคะแนนความพึงพอใจต่อการใช้งานแชทบอท จากผู้ใช้งาน 72 คน เฉลี่ยอยู่ที่ 70.659 (95% CI [69.45 71.86]) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ระดับ 68 เมื่อจำแนกตามบทบาทหน้าที่พบว่า กลุ่มผู้จัดการมีความพึงพอใจสูงสุดที่คะแนน 74.0625 กลุ่มพนักงานงานขาย 71.185 คะแนน ในขณะที่กลุ่มฝ่ายสนับสนุนโครงการแม้จะมีคะแนนต่ำสุดที่ 69.332 คะแนน แต่ยังคงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ตามเกณฑ์สากล (> 68) ข้อมูลเชิงสถิตินี้สนับสนุนว่าระบบแชทบอทที่พัฒนาขึ้นจากเฟรมเวิร์ก มีความง่ายในการใช้งานและสามารถตอบสนองต่อความต้องการขององค์กร จึงสนับสนุนสมมติฐาน H3

8. สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 8.1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

	สมมติฐาน	ตัวชี้วัดหลัก	ผลลัพธ์	ผล
H_1	ความแม่นยำของแชทบอท	ความแม่นยำ > 0.90	0.953 > 0.90	สนับสนุน
H_2	ประสิทธิภาพของเฟรมเวิร์ก	ระยะเวลาที่ใช้พัฒนา ค่าโทเค็นที่ใช้พัฒนา	(F) 35.5 < (A) 86.9 [2.44x] (F) 0.83 < (A) 1.49 [1.79x]	สนับสนุน
H_3	ความพึงพอใจของผู้ใช้งานต่อแชทบอท	SUS > 68	SUS = 71.7534 > 68	สนับสนุน

ตารางที่ 8.1 เป็นผลสรุปของงานวิจัยแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานทั้ง 3 ข้อ จากผลการทดลองและการทดสอบทางสถิติผลลัพธ์บ่งชี้ว่า แนวทางการพัฒนาแชทบอทด้วยเฟรมเวิร์ก ร่วมกับการใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์สนับสนุนการเขียนโค้ด (AI Coding Agent) ที่ขับเคลื่อนด้วย LLM สามารถช่วยให้การพัฒนาแชทบอทมีประสิทธิภาพเหนือกว่า การพัฒนาด้วย AI Coding Agent เพียงอย่างเดียว ทั้งในด้านระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนา และ ค่าบริการ AI รวมถึง การใช้เฟรมเวิร์กที่เป็น Open Source ก็ได้มอบอิสระในการบริหารจัดการแชทบอทแก่ผู้พัฒนา หรือองค์กรโดยไม่ถูกผูกมัดจากผู้ให้บริการ

9. เอกสารอ้างอิง เรียงลำดับตามการกล่าวถึงในบทความ

[1] S. K. Dam, C. S. Hong, Y. Qiao, and C. Zhang, “A Complete Survey on LLM-based AI Chatbots,” *arXiv preprint arXiv:2406.16937*, 2024, doi: 10.48550/arXiv.2406.16937.

[2] S. Minaee *et al.*, “Large Language Models: A Survey,” *arXiv preprint arXiv:2402.06196*, 2024, doi: 10.48550/arXiv.2402.06196.

[3] C. Ouaddi, L. Benaddi, A. Souha, and A. Jakimi, “A comparative and analysis study for recommending a chatbot development tool,” in *2024 International Conference on Global Aeronautical Engineering and Satellite Technology (GAST)*, Marrakesh, Morocco: IEEE, Apr. 2024, pp. 1–6. doi: 10.1109/GAST60528.2024.10520754.

[4] S. Perez-Soler, S. Juarez-Puerta, E. Guerra, and J. De Lara, “Choosing a Chatbot Development Tool,” *IEEE Softw.*, vol. 38, no. 4, pp. 94–103, Jul. 2021, doi: 10.1109/MS.2020.3030198.

[5] IDC, “Open Standards for the AI Development Ecosystem: Enabling Integration, Innovation, Transparency, and Freedom of Choice,” Framingham, MA, Dec. 2024. [Online]. Available: https://cdrdv2-public.intel.com/842312/US52685824.pdf

[6] D. Di Ruscio, D. Kolovos, J. De Lara, A. Pierantonio, M. Tisi, and M. Wimmer, “Low-code development and model-driven engineering: Two sides of the same coin?,” *Softw. Syst. Model.*, vol. 21, no. 2, pp. 437–446, Apr. 2022, doi: 10.1007/s10270-021-00970-2.

[7] Á. A. Martínez-Gárate, J. A. Aguilar-Calderón, C. Tripp-Barba, and A. Zaldívar-Colado, “Model-Driven Approaches for Conversational Agents Development: A Systematic Mapping Study,” *IEEE Access*, vol. 11, pp. 73088–73103, 2023, doi: 10.1109/ACCESS.2023.3293849.

[8] G. Daniel, J. Cabot, L. Deruelle, and M. Derras, “Xatkit: A Multimodal Low-Code Chatbot Development Framework,” *IEEE Access*, vol. 8, pp. 15332–15346, 2020, doi: 10.1109/ACCESS.2020.2966919.

[9] G. Daniel and J. Cabot, “Applying Model-Driven Engineering to the Domain of Chatbots: The Xatkit Experience,” *Sci. Comput. Program.*, vol. 232, p. 103032, 2023, doi: 10.1016/j.scico.2023.103032.

[10] A. Vahdati and R. Ramsin, “Model-Driven Methodology for Developing Chatbots Based on Microservice Architecture,” in *Proceedings of the 12th International Conference on Model-Based Software and Systems Engineering (MODELSWARD 2024)*, SCITEPRESS, 2024, pp. 247–254. doi: 10.5220/0012433700003645.

[11] C. Ouaddi, L. Benaddi, E. M. Bouziane, A. Jakimi, A. Chehri, and R. Saadane, “A Sketch of DSL and Code Generator for Accelerating Chatbot Development,” *Procedia Comput. Sci.*, vol. 246, pp. 3585–3594, 2024, [Online]. Available: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877050924022142

[12] C. Ouaddi, L. Benaddi, E. M. Bouziane, A. Jakimi, A. Chehri, and R. Saadane, “DSL-Driven Approaches and Metamodels for Chatbot Development: A Systematic Literature Review,” *Expert Syst.*, vol. 42, p. e13787, 2025, doi: 10.1111/exsy.13787.

[13] A. Jain, P. Aggarwal, R. Sahay, C. Dong, and A. S. V. K. K. Saladi, “AutoEval-ToD: Automated Evaluation of Task-oriented Dialog Systems,” in *Proceedings of the 2025 Conference of the North American Chapter of the Association for Computational Linguistics: Human Language Technologies (NAACL-HLT), Long Papers*, 2025. doi: 10.18653/v1/2025.naacl-long.508.

[14] J. Gu and others, “A Survey on LLM-as-a-Judge,” *arXiv preprint arXiv:2411.15594*, 2024, [Online]. Available: https://arxiv.org/abs/2411.15594

[15] T. Siregar, “Research and Development (R&D) Method: Definition, Types, and Stages,” *Research*, vol. 1, pp. 1–33, Jan. 2025.

Plagiarism Checking Report

Created on 2026-02-11 11:24:08 at 11:24 AM

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
4623726	Feb 11, 2026 at 11:18 AM	167480322002-st@rmutsb.ac.th	**มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ**	_chatbot-rs-The 3st Digital Media Technology Graduate Seminar_Templates v3.docx	Completed	1.10 %

Match Overview

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
1	chatbot,smartweb application A Smart Web Application for Cyberlaw Questions and Answers via a Chatbot Program	Tantikanedee, Chotiwat & Chooprayoon, Vasin	**วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ**	1.10 %

2/11/26, 11:40 AM อักขราวิสุทธิ์

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ความพึงพอใจในการใช้งานแชทบอทในกิจกรรมของการขาย ใช้การประเมินจากตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ Qualitative Measurement ในการทดลองระยะที่ 1 เป็นการทดลองใช้งานแชทบอทเพื่อต้องการทราบค่าความแม่นยำในการทำงานของแชทบอทและประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแชทบอทในกิจกรรมของการขายเพื่อหาความแตกต่างด้านประสิทธิภาพ	าสาคัญในฐานข้อมูลของโปรแกรมแชทบอท EFN2 H3 ประสิทธิภาพของโปรแกรมแชทบอทมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโปรแกรมแชทบอทในด้านความเข้าใจในคาถามของโปรแกรมแชทบอท EFN3 H4 ประสิทธิภาพของโปรแกรมแชทบอทมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโปรแกรมแชทบอทในด้านการสอนโปรแกรมแชทบอท EFN4 H5 ประสิทธิผลของโปรแกรมแชทบอทมีอิทธิพลต่อระดับความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมแชทบอทในด้านความพึงพอใจต่อโปรแกรมแชทบอท SAT1 H6 ประสิทธิผลของโปรแกรมแชทบอทมีอิทธิพลต่อระดับความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมแชทบอทในด้านการรับรู้ความรู้สึกผู้ใช้ของโปรแกรมแชทบอท SAT2 H7 ประสิทธิผลของโปรแกรมแชทบอทมีอิทธิพลต่อระดับความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมแชทบอทในด้านความน่าเชื่อถือของโปรแกรมแชทบอท SAT3 H8 ประสิทธิผลของโปรแกรมแชทบอทมีอิทธิพลต่อระดับความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมแชทบอทในด้านความรู้สึกว่าโปรแกรมแชทบอทเสมือนผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมาย SAT4 H9 ประสิทธิผลของโปรแกรมแชทบอทมีอิทธิพลต่อระดับความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมแชทบอทในด้านความรู้สึกไม่ดีต่อโปรแกรมแชทบอท SAT5 H10 ประสิทธิภาพโปรแกรมแชทบอทมีอิทธิพลต่อระดับความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมแชทบอทในด้าน

การพัฒนาระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์

DEVELOPMENT OF A PREDICTIVE MAINTENANCE SUPPORT SYSTEM FOR SOLAR POWER GENERATION SYSTEMS

ชัยวัฒน์ คงพันธุ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัสนักศึกษา 167480322003

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การใช้พลังงานแสงอาทิตย์เป็นแหล่งพลังงานทดแทนมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การบำรุงรักษาระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของการลงทุน อย่างไรก็ตาม กระบวนการบำรุงรักษาแบบดั้งเดิมทั้งเชิงแก้ไขและเชิงป้องกันยังคงมีข้อจำกัด ทั้งในด้านต้นทุน เวลา และความแม่นยำในการตรวจพบความผิดปกติล่วงหน้า งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ และ 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจต่อระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ การพัฒนางานวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและออกแบบระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ และขั้นตอนที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพและประเมินความพึงพอใจของระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ โดยในการพัฒนาระบบได้นำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลการบำรุงรักษาจากสถานีผลิตพลังงานแสงอาทิตย์จำนวน 20 แห่งข้อมูลย้อนหลัง 2 ปี จากปี พ.ศ.2567 ถึงปี พ.ศ. 2568 เพื่อสร้างแบบจำลองที่สามารถประเมินแนวโน้มความเสื่อมสภาพของอุปกรณ์และตรวจจับความผิดปกติที่อาจเกิดขึ้นล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ และรายงานผลการบำรุงรักษาในรูปแบบของแดชบอร์ด ประเมินประสิทธิภาพของระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน โดยกลุ่มตัวอย่าง คือพนักงานและผู้บริหาร บริษัท พี.แอล.ซี.เทเลคอม จำกัด จำนวน 10 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่าระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในระดับดีมากเช่นกัน

คำสำคัญ: การบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์ พลังงานแสงอาทิตย์ ปัญญาประดิษฐ์

1. บทนำ

ในสภาวการณ์ปัจจุบัน พลังงานแสงอาทิตย์ได้กลายเป็นแหล่งพลังงานทดแทนที่ทวีความสำคัญอย่างยิ่งในระดับโลก เนื่องจากเป็นพลังงานที่สะอาดและมีบทบาทหลักในการช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของภาวะโลกร้อน (Mellit et al., 2020; Dhimish et al., 2018) การลงทุนในระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบของฟาร์มพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Farm) ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในภาคอุตสาหกรรมและระดับประเทศ (Serrano-Guerrero et al., 2021) ซึ่งประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้การลงทุนมีความคุ้มค่าและสามารถจ่ายพลังงานได้อย่างต่อเนื่อง (Ben-gzaiel et al., 2021) โดยทั่วไปแล้ว การทำงานที่ผิดปกติหรือการเสื่อมสภาพของอุปกรณ์หลักในระบบ เช่น แผงโซลาร์เซลล์ อินเวอร์เตอร์ หรืออุปกรณ์เชื่อมต่อต่างๆ อาจส่งผลให้กำลังการผลิตพลังงานลดลงอย่างมีนัยสำคัญ และหากความผิดปกติเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างทันท่วงที อาจนำไปสู่ความเสียหายที่รุนแรงและส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงสูงขึ้นกว่าปกติหลายเท่าตัว (Jordan et al., 2018) ดังนั้น การรักษาระบบให้ทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพสูงสุดตลอดเวลาจึงเป็นความท้าทายที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้ดูแลระบบและนักลงทุนในธุรกิจพลังงาน

โดยปกติ กระบวนการบำรุงรักษาระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ที่มีการใช้งานอยู่ในปัจจุบันจะมีอยู่สองรูปแบบหลักคือ การบำรุงรักษาเชิงแก้ไข (Corrective Maintenance) ซึ่งเป็นการซ่อมแซมเมื่ออุปกรณ์เกิดความเสียหายหรือหยุดทำงานไปแล้ว และการบำรุงรักษาเชิงป้องกัน (Preventive Maintenance) ซึ่งเป็นการบำรุงรักษาตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Gao et al., 2019; Chine et al., 2016) แม้ว่าการบำรุงรักษาเชิงป้องกันจะช่วยลดความเสี่ยงจากการหยุดทำงานกะทันหันได้ดีกว่าการรอให้เสียหาย แต่ก็ยังมีข้อจำกัดที่สำคัญเนื่องจากอาจเป็นการดำเนินการที่เร็วเกินความจำเป็น ทำให้เกิดความสิ้นเปลืองทรัพยากร แรงงาน และค่าใช้จ่ายโดยใช่เหตุ หรือในทางกลับกัน การบำรุงรักษาตามรอบเวลาอาจช้าเกินไปจนไม่สามารถป้องกันความล้มเหลวที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหันในช่วงระหว่างรอบการตรวจเช็กได้ (Li et al., 2020; Zarmai et al., 2019) เพื่อแก้ไขข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากแนวทางการบำรุงรักษาแบบดั้งเดิม แนวคิด "การบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์" (Predictive Maintenance: PdM) จึงถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายในอุตสาหกรรมสมัยใหม่ โดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลการทำงานของอุปกรณ์จริงเพื่อคาดการณ์แนวโน้มความผิดปกติและวางแผนการบำรุงรักษาได้อย่างแม่นยำและทันท่วงทีตามสภาพจริงของอุปกรณ์ (Jardine et al., 2006; Kumar et al., 2022) ซึ่งแนวทางนี้ได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าสามารถช่วยลดระยะเวลาที่ระบบหยุดทำงาน (Downtime) และลดต้นทุนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (Basit et al., 2021) เพื่อให้ระบบการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์มีความชาญฉลาดและแม่นยำยิ่งขึ้น เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial

Intelligence: AI) และการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning: ML) จึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์ชุดข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่รวบรวมจากเซ็นเซอร์ต่างๆ ภายในระบบผลิตพลังงาน (Applasamy et al., 2021; Madeti & Singh, 2017) แบบจำลอง AI/ML เหล่านี้มีความสามารถพิเศษในการเรียนรู้รูปแบบความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของข้อมูลพารามิเตอร์ต่างๆ เช่น อุณหภูมิแผง แรงดันไฟฟ้า กระแสไฟฟ้า และความเข้มแสง เพื่อตรวจจับสัญญาณความผิดปกติเพียงเล็กน้อยที่อาจไม่สามารถสังเกตเห็นได้ด้วยประสาทสัมผัสของมนุษย์ และสามารถพยากรณ์ความเสี่ยงที่อุปกรณ์จะเสียหายล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ (Abo-Khalil et al., 2020)

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อออกแบบและพัฒนาระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์อัจฉริยะสำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ โดยใช้เทคนิค AI และ Machine Learning ในการวิเคราะห์ข้อมูลการบำรุงรักษาเชิงป้องกัน (PM) จากสถานีผลิตพลังงานจริงจำนวน 20 แห่ง ย้อนหลัง 2 ปี จากปี พ.ศ. 2567 ถึงปี พ.ศ.2568 เพื่อสร้างแบบจำลองการคาดการณ์ที่มีประสิทธิภาพและแม่นยำสูง ระบบที่พัฒนาขึ้นนี้ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงแค่การวิเคราะห์เบื้องหลังเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการแสดงผลในรูปแบบแดชบอร์ดที่เข้าใจง่าย พร้อมทั้งมีระบบการแจ้งเตือนความผิดปกติที่รวดเร็ว ซึ่งจะช่วยให้ทีมบำรุงรักษาสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำบนพื้นฐานของข้อมูล (Data-Driven Decision Making) อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพลังงาน การลดต้นทุนการซ่อมบำรุงในระยะยาว และส่งเสริมความยั่งยืนของระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ในฐานะโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานของประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์อัจฉริยะสำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์

2.2 เพื่อประเมินประสิทธิภาพระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์อัจฉริยะสำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์

2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์อัจฉริยะสำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์

3.ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา/ข้อมูล

3.1.1 ข้อมูลในการวิจัยเป็นข้อมูลการบำรุงรักษา (Preventive Maintenance: PM) จำนวน 20 สถานี ย้อนหลัง 2 ปี

3.1.2 นำข้อมูลที่ได้มา ทำการประมวลผล วิเคราะห์ และ คาดการณ์การสูญเสียของอุปกรณ์ได้

3.1.3 มีการแสดงผลในลักษณะ Dashboard

3.2 ขอบเขตด้านประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร งานวิจัยนี้มีประชากรเป้าหมายคือ ผู้บริหารและพนักงาน บริษัท พี.แอล.ซี.เทเลคอม จำกัด จำนวนทั้งสิ้น 22 คน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกเฉพาะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ที่ทำโครงการโซล่าเซลล์ จำนวน 10 คน

3.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variables)

ระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์อัจฉริยะสำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์

3.3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

3.3.2.1 ประสิทธิภาพระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์อัจฉริยะสำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์

3.3.2.2 ความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์อัจฉริยะสำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์อัจฉริยะสำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบำรุงรักษา และสนับสนุนการตัดสินใจของทีมบำรุงรักษา

4.2 ระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์อัจฉริยะสำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยสามารถลดต้นทุนที่เกิดจากการซ่อมแซมแบบฉุกเฉิน การสูญเสียพลังงานจากการหยุดทำงานของระบบ

4.3 เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์อัจฉริยะสำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ร่วมด้วยในการทำงาน และนำไปประยุกต์ต่อยอดให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งๆขึ้นไปในอนาคต

5. กรอบแนวคิดงานวิจัย

ตัวแปรต้น

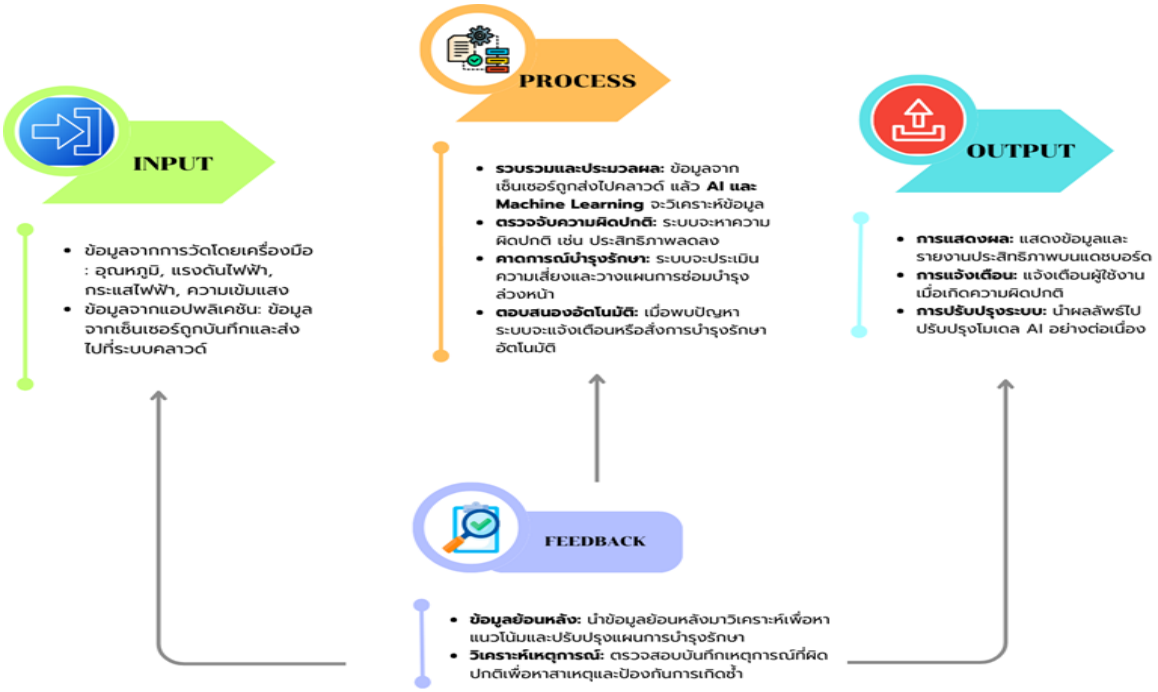
ระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์อัจฉริยะสำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์

ตัวแปรตาม

1. ประสิทธิภาพของระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์อัจฉริยะสำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์
2. ความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์อัจฉริยะสำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการพัฒนาระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์อัจฉริยะสำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์

การพัฒนาระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับแผงโซล่าเซลล์โดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ที่ช่วยให้กระบวนการบำรุงรักษามีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยอาศัยข้อมูลและอัลกอริธึมอัจฉริยะในการวิเคราะห์สภาพของอุปกรณ์ ระบบสามารถประเมินความเสี่ยงของความเสียหายล่วงหน้าและกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการซ่อมบำรุงได้ ซึ่งช่วยลดต้นทุนและเพิ่มอายุการใช้งานของโซล่าเซลล์ ส่งผลให้สามารถกำหนดแนวทางการซ่อมบำรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ดูแลระบบสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ลดความเสี่ยงของความล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้นและเพิ่มความเสถียรของระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งในงานวิจัยนี้อธิบายไดอะแกรมของการพัฒนาระบบดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ไดอะแกรมการพัฒนาระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์อัจฉริยะสำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์

5.1 Input

5.1.1 ข้อมูลจาก การวัดจากเครื่องมือ เช่น อุณหภูมิ แรงดันไฟฟ้า กระแสไฟฟ้า ความเข้มแสง

5.1.2 ข้อมูลสภาพแวดล้อมที่ได้จากการวัดค่าผ่านการบันทึกโดยแอปพลิเคชั่นไปยังระบบคลาวน์

5.2 Process

5.2.1 การรวบรวมและประมวลผลข้อมูล ข้อมูลจากเซ็นเซอร์ถูกส่งไปยังระบบคลาวด์ จากนั้นใช้การเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) และ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจจับข้อผิดพลาดและประเมินแนวโน้มที่อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบ

5.2.2 การตรวจจับความผิดปกติ (Anomaly Detection) ระบบสามารถตรวจสอบความผิดปกติ เช่น การลดลงของประสิทธิภาพโดยไม่คาดคิดหรือการทำงานที่ผิดปกติ

5.2.3 การคาดการณ์การบำรุงรักษา (Predictive Maintenance) การประเมินความเสี่ยงของความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นและกำหนดตารางการบำรุงรักษาล่วงหน้า

5.2.4 การตอบสนองอัตโนมัติ เมื่อพบความผิดปกติ ระบบจะส่งการแจ้งเตือนหรือสั่งการบำรุงรักษาอัตโนมัติ

5.3 Output

5.3.1 การแสดงผลและการรายงาน แสดงข้อมูลการทำงานของแผงโซล่าเซลล์ผ่านแดชบอร์ดและสร้างรายงานประสิทธิภาพการทำงานของระบบและปัญหาที่พบ

5.3.2 การแจ้งเตือนความผิดปกติที่เกิดขึ้นในระบบไปยังผู้ใช้งานเพื่อให้สามารถดำเนินการบำรุงรักษาได้ทันที

5.3.3 การปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง ใช้ผลลัพธ์จากการบำรุงรักษาเพื่อปรับปรุงโมเดล AI และเพิ่มประสิทธิภาพของระบบ

5.4 Feedback

การตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังเป็นขั้นตอนสำคัญในการวิเคราะห์และปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบโซล่าเซลล์ โดยข้อมูลย้อนหลังช่วยให้เข้าใจแนวโน้มและปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของแผงโซลาเซลล์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานและการบำรุงรักษาได้ ดังนี้

5.4.1 การติดตามความถี่ในการบำรุงรักษา

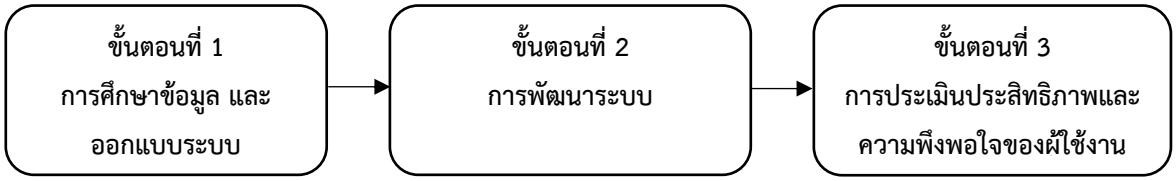
ข้อมูลย้อนหลังเกี่ยวกับการบำรุงรักษาช่วยให้ทราบถึงความถี่และความจำเป็นในการบำรุงรักษาในแต่ละช่วงเวลา รวมถึงตรวจสอบว่าส่วนใดที่ต้องซ่อมแซมหรือปรับเปลี่ยนบ่อยที่สุด เพื่อปรับปรุงแผนการบำรุงรักษาเชิงป้องกัน (Preventive Maintenance)

5.4.2 การวิเคราะห์เหตุการณ์ความผิดปกติ

ตรวจสอบบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับแผงโซลาเซลล์ เช่น การเกิดความผิดปกติของระบบ การสูญเสียพลังงาน หรือการเกิดปัญหาจากสภาพอากาศ การวิเคราะห์นี้ช่วยในการหาสาเหตุของปัญหาและช่วยในการป้องกันการเกิดซ้ำ

6.วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนางานวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและออกแบบระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ และขั้นตอนที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพและประเมินความพึงพอใจของระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ ดังภาพที่ 1 โดยมีรายละเอียดและวิธีการวิจัย ดังนี้

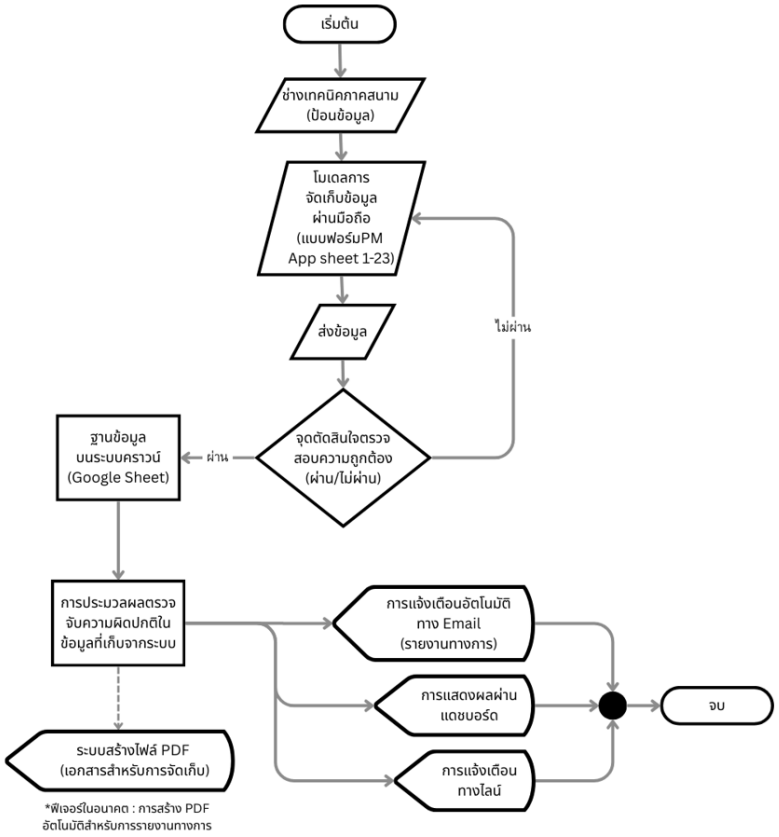

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการพัฒนางานวิจัย

6.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและออกแบบระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

6.1.1 ศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ความต้องการของระบบ ได้แก่ แบบฟอร์มตรวจสอบเอกสารเพื่อรวบรวมและจัดหมวดหมู่ข้อมูลการบำรุงรักษาแผงเซลล์แสงอาทิตย์ (Solar Panel) ข้อมูลการบำรุงรักษาแผงเซลล์แสงอาทิตย์เชิงป้องกันย้อนหลังจากสถานีจำนวน 20 แห่งย้อนหลัง 2 ปี จากปี พ.ศ. 2567 ถึงปี พ.ศ. 2568 และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบำรุงรักษาแผงเซลล์แสงอาทิตย์ และใช้แบบฟอร์มสรุปงานวิจัยเพื่อสังเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์ การเรียนรู้ของเครื่อง (ML) และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สำหรับการบำรุงรักษาระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ รวมถึงแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (TAM) และใช้ไมโครซอฟท์เอ็กเซลในการจัดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบำรุงรักษาระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งช่วยให้การศึกษาความต้องการของระบบเป็นไปอย่างเป็นระบบ

6.1.2 ออกแบบระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์: ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์มาออกแบบองค์ประกอบของระบบ ฐานข้อมูล และส่วนติดต่อผู้ใช้ (User Interface) ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ใช้งาน โดยในส่วนของการประมวลผล ได้เน้นการออกแบบโดยใช้ เทคนิคการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning: ML) ประเภทการตรวจจับความผิดปกติ (Anomaly Detection) และการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลการทำงานจริงกับเกณฑ์ค่ามาตรฐาน ซึ่งจะช่วยให้ระบบสามารถประเมินแนวโน้มความเสื่อมสภาพของอุปกรณ์และพยากรณ์ความล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้นล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โฟล์วชาร์ตขั้นตอนการทำงานของระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์

จากภาพที่ 2 ระบบเริ่มต้นจากการบันทึกข้อมูลการบำรุงรักษาโดยช่างเทคนิคภาคสนามผ่านแบบฟอร์มการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์บนแอปพลิเคชันมือถือ จากนั้นข้อมูลจะถูกส่งเข้าสู่ระบบเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้อง หากข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง ระบบจะส่งกลับให้แก้ไขก่อนส่งใหม่อีกครั้ง เมื่อข้อมูลผ่านการตรวจสอบแล้วจะถูกจัดเก็บในฐานข้อมูลบนระบบคลาวด์เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลกลางสำหรับการประมวลผลและวิเคราะห์ความผิดปกติของระบบ ผลการวิเคราะห์จะถูกนำเสนอผ่านการแจ้งเตือนอัตโนมัติทางอีเมล การแสดงผลผ่านแดชบอร์ด และการแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชันไลน์ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจด้านการบำรุงรักษา นอกจากนี้ ระบบยังสามารถสร้างรายงานในรูปแบบไฟล์ PDF เพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการจัดเก็บและอ้างอิงในอนาคต ซึ่งกระบวนการทั้งหมดช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการข้อมูล ลดภาระงานบุคลากร และสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์ของระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์

6.2 ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ในขั้นตอนการพัฒนาระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์ เริ่มต้นผู้วิจัยได้พัฒนาแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์พกพาโดยใช้แพลตฟอร์ม Google AppSheet ตามที่ได้ออกแบบไว้ในขั้นตอนก่อนหน้านี้ เพื่อให้ช่างเทคนิคภาคสนามสามารถบันทึกข้อมูลการบำรุงรักษาและสภาพการทำงานของอุปกรณ์จากสถานีผลิตพลังงานไฟฟ้าแสงอาทิตย์ได้โดยตรง ข้อมูลที่บันทึกผ่านแอปพลิเคชันมือถือจะถูกส่งและจัดเก็บลงในฐานข้อมูลบนระบบคลาวด์โดยใช้ Google Sheet ซึ่งทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลกลางสำหรับการจัดการและประมวลผลข้อมูลการบำรุงรักษา

ข้อมูลที่ถูกจัดเก็บในระบบคลาวด์จะถูกนำมาแสดงผลในรูปแบบแดชบอร์ด เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถติดตามสถานะการทำงานของระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ทั้งในระดับภาพรวมและรายสถานีได้อย่างสะดวกและเป็นปัจจุบัน จากนั้นข้อมูลดังกล่าวจะถูกนำเข้าสู่กระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ความผิดปกติของระบบ โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลการทำงานจริงกับเกณฑ์ค่ามาตรฐานของระบบ ซึ่งช่วยในการตรวจจับความผิดปกติและสนับสนุนการพยากรณ์แนวโน้มการเสื่อมสภาพของอุปกรณ์

ผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ด้วยการเรียนรู้ของเครื่องจะถูกนำไปใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจด้านการบำรุงรักษา และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการแสดงผลและการแจ้งเตือนผ่านระบบแดชบอร์ดและช่องทางอื่น ๆ ซึ่งช่วยให้การบริหารจัดการการบำรุงรักษาระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับการใช้งานจริง

6.3 ขั้นตอนที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพและประเมินความพึงพอใจของระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

6.3.1 ออกแบบและสร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์โดยผู้เชี่ยวชาญ และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์จากผู้ใช้งาน โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) มี 5 ระดับ และนำแบบสอบถามทั้ง 2 แบบสอบถามที่สร้างให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านประเมินความตรงเชิงเนื้อหาด้วยดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item–Objective Congruence: IOC) ผลการประเมินทุกข้อคำถามจากแบบสอบถาม มีค่า IOC มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (IOC >0.50) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.92 และ 0.94 ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนถึงความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย

6.3.2 นำระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ที่พัฒนาทดสอบ และเขียนคู่มือการใช้งานระบบเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญใช้งานระบบและประเมินประสิทธิภาพของระบบ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของระบบเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี

สารสนเทศ จำนวน 5 ท่าน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และนำระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ให้ผู้ใช้งานประเมินความพึงพอใจ โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานและผู้บริหารบริษัท พี.แอล.ซี.เทเลคอม จำกัด จำนวน 10 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินประสิทธิภาพของการพัฒนาระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อการใช้งานระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์

6.3.3 นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินประสิทธิภาพของการพัฒนาระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อการใช้งานระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ มาเก็บข้อมูลและคำนวณ โดยสถิติที่ใช้ในการวิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย $(\overline{X})$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกณฑ์ที่ใช้แปลความหมายคุณภาพแบ่งออกเป็น 5 ระดับโดยแบ่งระดับการแปลผลดังนี้

เกณฑ์การประเมิน (ประคอง กรรณสูต, 2542)

4.50 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง มาก

2.50 – 3.49 หมายถึง ปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง น้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

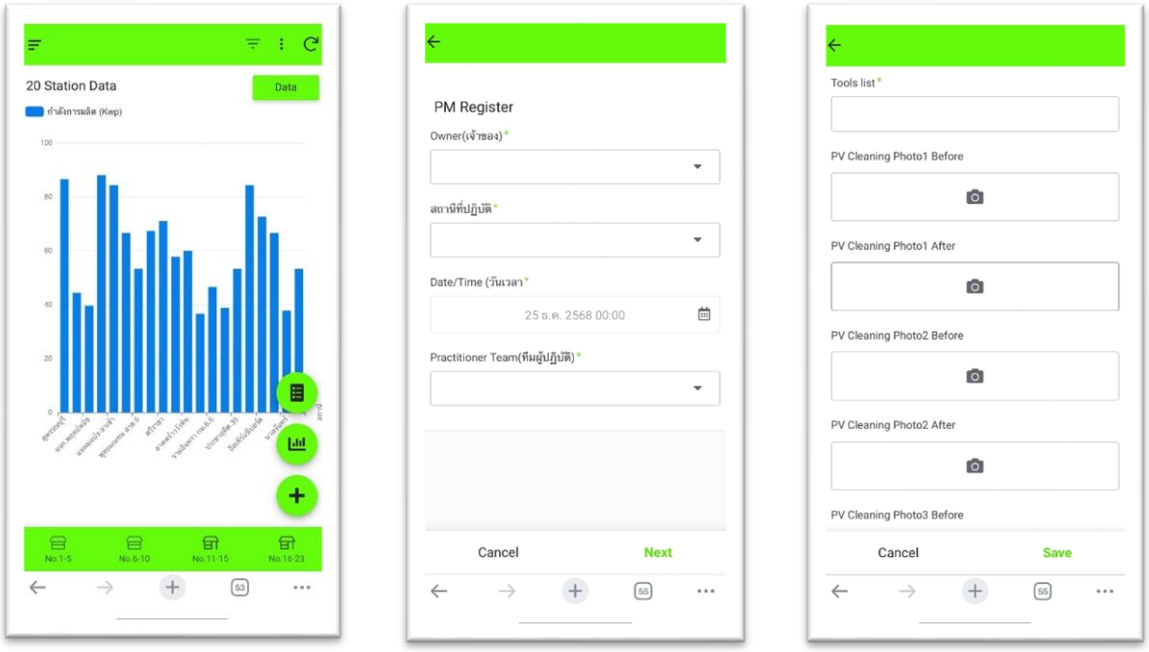
7.ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ออกแบบและพัฒนาระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ และนำระบบระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ที่พัฒนาขึ้นประเมินประสิทธิภาพการทำงานของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญและประเมินความ พึงพอใจจากผู้ใช้งาน ผลการวิจัยการพัฒนาระบบฯรายละเอียด ดังนี้

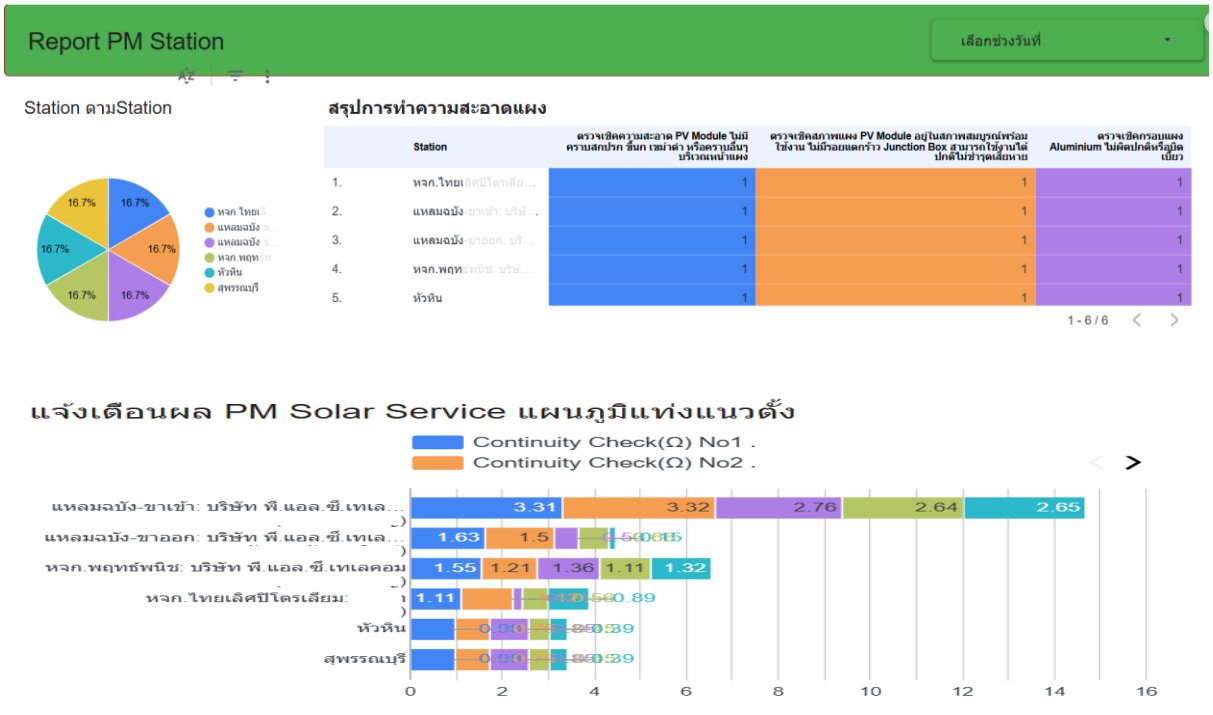
7.1 ผลการพัฒนาระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์

การออกแบบและพัฒนาระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อจัดเก็บข้อมูลการบำรุงรักษาระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์จากแอปพลิเคชันมือถือลงในระบบคลาวด์เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลกลางสำหรับแสดงผลในรูปแบบแดชบอร์ด เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถติดตามสถานะการทำงานของระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ทั้งในระดับภาพรวมและรายสถานีได้ รวมถึงใช้ข้อมูลใน

การประมวลผลและวิเคราะห์ความผิดปกติของระบบ และการแจ้งเตือน ตัวอย่างผลลัพธ์จากการพัฒนาระบบดังภาพที่ 3 และภาพที่ 4

ภาพที่ 3 แอปพลิเคชันมือถือบนอุปกรณ์พกพาโดยใช้แพลตฟอร์ม Google AppSheet

ภาพที่ 4 แดชบอร์ดแสดงการบำรุงรักษาแผงเซลล์แสงอาทิตย์และการแจ้งเตือนผลการบำรุงรักษา

7.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจของระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์

ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นวัดประสิทธิภาพของระบบในด้านต่าง ๆ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านตรงตามความต้องการ ด้านสามารถทำงานได้ตามหน้าที่ ด้านความง่ายต่อการใช้งาน ด้านประสิทธิภาพ และด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบ

ประเด็นวัดประสิทธิภาพของระบบ	$\bar{X}$	S. D.	การแปลผล
1. ด้านตรงตามความต้องการ (Function Requirement)	4.80	0.41	ดีมาก
2. ด้านสามารถทำงานได้ตามหน้าที่ (Function)	4.44	0.58	ดี
3. ด้านความง่ายต่อการใช้งาน (Usability)	4.84	0.37	ดีมาก
4. ด้านประสิทธิภาพ (Performance)	4.72	0.46	ดีมาก
5. ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (Security)	4.68	0.48	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	**4.70**	**0.48**	**ดีมาก**

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินพบว่า ประสิทธิภาพของระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก $(\bar{X} = 4.70, S.D. = 0.48)$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพจากมากไปหาน้อย พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความง่ายต่อการใช้งานอยู่ในระดับดีมาก $(\bar{X} = 4.84, S.D. = 0.37)$ รองลงมา คือ ด้านตรงตามความต้องการอยู่ในระดับดีมาก $(\bar{X} = 4.80, S.D. = 0.41)$ ด้านประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก $(\bar{X} = 4.72, S.D. = 0.46)$ ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลอยู่ในระดับดีมาก $(\bar{X} = 4.68, S.D. = 0.48)$ และด้านสามารถทำงานได้ตามหน้าที่อยู่ในระดับดี $(\bar{X} = 4.44, S.D. = 0.58)$ ตามลำดับ

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานและผู้บริหารบริษัท พี.แอล.ซี.เทเลคอม จำกัด จำนวน 10 คน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นวัดความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบในด้านต่าง ๆ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการใช้งานระบบ ด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้านความปลอดภัยและการคุ้มครองข้อมูล

และด้านคุณภาพของระบบ ความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบจากผู้ใช้งาน ผลการประเมินความพึงพอใจแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบ

ประเด็นวัดความพึงพอใจ	$\overline{X}$	S. D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการใช้งานระบบ	4.90	0.30	ดีมาก
2. ด้านประสิทธิภาพของระบบ	4.82	0.39	ดีมาก
3. ด้านความปลอดภัยและการคุ้มครองข้อมูล	4.93	0.25	ดีมาก
4. ด้านคุณภาพของระบบ	4.85	0.37	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	**4.88**	**0.33**	**ดีมาก**

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินพบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบสนับสนุนบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X} = 4.88, S.D. = 0.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจจากมากไปหาน้อย พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความปลอดภัยและการคุ้มครองข้อมูลความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X} = 4.93, S.D. = 0.25$) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการใช้งานระบบอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X} = 4.90, S.D. = 0.30$) ด้านคุณภาพของระบบอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X} = 4.85, S.D. = 0.37$) และด้านด้านประสิทธิภาพของระบบอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X} = 4.82, S.D. = 0.39$) ตามลำดับ

โดยสรุปงานวิจัยนี้ได้พัฒนาระบบสนับสนุนการบำรุงรักษาเชิงคาดการณ์สำหรับระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์โดยประยุกต์ใช้แอปพลิเคชันมือถือ ระบบคลาวด์ และเทคนิคการเรียนรู้ของเครื่อง ผลการประเมินพบว่าระบบมีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในระดับดีมากเช่นกัน สะท้อนให้เห็นว่าระบบสามารถสนับสนุนการบริหารจัดการการบำรุงรักษา ลดภาระงานบุคลากร และเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจด้านการบำรุงรักษาระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ได้อย่างเหมาะสมกับการใช้งานจริง

7. ผลการวิจัย

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

9. เอกสารอ้างอิง

[1] Mellit, A., Kalogirou, S. A., & Hontoria, L. (2020). Artificial intelligence techniques for sizing photovoltaic systems: A review. Renewable and Sustainable Energy Reviews, 128, 109893.

[2] Dhimish, M., Holmes, V., Mather, P., & Sibley, M. (2018). Novel photovoltaic thermal (PV/T) collector design for residential applications. Energy Conversion and Management, 155, 23-38.

[3] Serrano-Guerrero, X., Gonzalez-Cabrera, N., & Leon-Sarmiento, F. E. (2021). Global trends in solar energy: A review. Heliyon, 7(8), e07817.

[4] Ben-gzaiel, M., Oualmakran, H., & El M'sirdi, N. K. (2021). A review of reliability and availability of photovoltaic systems. Energy Reports, 7, 6078-6091.

[5] Jordan, D. C., Deline, C., & Kurtz, S. R. (2018). Robust PV degradation methodology and analysis. IEEE Journal of Photovoltaics, 8(2), 525-531.

[6] Gao, W., Wai, R. J., & Li, Y. (2019). A review on fault diagnosis and tolerant control for photovoltaic systems. IET Renewable Power Generation, 13(12), 2051-2066.

[7] Chine, W., Mellit, A., Pavan, A. M., & Kalogirou, S. A. (2016). Fault detection method for grid-connected photovoltaic plants. Renewable Energy, 96, 804-815.

[8] Li, X., Yang, Q., & Zha, X. (2020). A review of machine learning applications in photovoltaic systems. Energy Reports, 6, 324-338.

[9] Zarmai, M. T., Ekere, N. N., Oduoza, C. F., & Amalu, E. H. (2019). A review of interconnection technologies for improved crystalline silicon solar cell photovoltaic module reliability. Applied Energy, 242, 173-195.

[10] Jardine, A. K. S., Lin, D., & Banjevic, D. (2006). A review on machinery diagnostics and prognostics implementing condition-based maintenance. Mechanical Systems and Signal Processing, 20(7), 1483-1510.

[11] Kumar, N. M., Subathra, M. S. P., & Albert, A. S. (2022). A comprehensive review of predictive maintenance for renewable energy systems. Journal of Cleaner Production, 338, 130635.

[12] Basit, A., Khan, M. A., & Rehman, S. (2021). Economic analysis of predictive maintenance in photovoltaic systems. Renewable and Sustainable Energy Reviews, 148, 111309.

[13] Applasamy, V., Adzman, M. R., & Roslan, N. S. (2021). A review of fault detection and diagnosis methods in solar photovoltaic systems. Ain Shams Engineering Journal, 12(4), 4279-4296.

[14] Madeti, S. R., & Singh, S. N. (2017). A comprehensive review on solar panel cleaning systems. Solar Energy, 158, 497-519.

[15] Abo-Khalil, A. G., El-Sharkawy, R. M., & El-Dabah, M. A. (2020). An intelligent predictive maintenance system for photovoltaic plants based on artificial neural networks. Alexandria Engineering Journal, 59(6), 4887-4896.

การพัฒนาระบบจัดการเอกสารในองค์กรด้วยเทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะ

Smart Assistant Technology for Document Management in Organization

เฌอริดา ภิรมยาภรณ์

นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัสนักศึกษา 167480322004

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบบริหารจัดการเอกสารในองค์กรด้วยเทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะ บนแอปพลิเคชันไลน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บจำแนกหมวดหมู่ และสืบค้นคืนสารสนเทศดิจิทัล มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาการจัดการข้อมูลที่ขาดระเบียบเชิงโครงสร้างอันเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ กระบวนการวิจัยดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงประยุกต์และการพัฒนาระบบ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้ใช้งาน (2) การออกแบบระบบและสถาปัตยกรรมฐานข้อมูล (3) การพัฒนาและทดสอบระบบผู้ช่วยสนทนาที่ผสานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (4) การทดสอบสมรรถนะเชิงเทคนิค (5) การประเมินผลการใช้งานจริงกับกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 10 คน ในบริษัทกรณีศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ระบบสามารถบันทึกและจัดหมวดหมู่เอกสารอัตโนมัติ ได้อย่างถูกต้องเฉลี่ยร้อยละ 92 และสามารถลดระยะเวลาในการสืบค้นคืนข้อมูลได้ร้อยละ 55 เมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการดั้งเดิม ในส่วนของผลการประเมินความพึงพอใจพบว่า ระดับความพึงพอใจโดยรวมต่อระบบอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 โดยเฉพาะด้านความสะดวกในการเรียกคืนเอกสาร มีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.48 แสดงให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและลดข้อผิดพลาดในการจัดการเอกสารได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรุปได้ว่าการบูรณาการแบบจำลองภาษาขนาดใหญ่ ร่วมกับเทคนิคการจัดลำดับความสำคัญ สามารถยกระดับขีดความสามารถในการบริหารจัดการสารสนเทศองค์กรและลดข้อจำกัดในการพึ่งพาเครื่องคอมพิวเตอร์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ การจัดการเอกสาร, ผู้ช่วยสนทนาอัจฉริยะ, คำสั่งภาษาธรรมชาติ, ปัญญาประดิษฐ์

1. บทนำ

ในปัจจุบันในปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารธุรกิจขององค์กร โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีผู้ช่วยสนทนา และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งได้รับการพัฒนาและนำมาประยุกต์ใช้ในหลากหลายสาขา จากกรณีศึกษาของ กัลยรัตน์ มหันตชัย และคณะ [1] ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีผู้ช่วยสนทนา ในแอปพลิเคชันไลน์ สำหรับพนักงานโรงแรมแชงกรี-ลา กรุงเทพฯ แสดงให้เห็นถึงความสามารถของเทคโนโลยีผู้ช่วยสนทนาสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและการสื่อสารภายในองค์กรซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชิต อินทรวิเศษ และวิไลลักษณ์ พงษ์พานิช [2] ที่ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของเทคโนโลยีดังกล่าวในการปรับปรุงการจัดการข้อมูลและเอกสารได้อย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ รุ่งโรจน์ สายทอง และคณะ [3] ที่ประสบความสำเร็จในการนำแอปพลิเคชันไลน์ มาใช้สนับสนุนงานบริการด้านการวิจัย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มการนำเทคโนโลยีนี้มาประยุกต์ใช้ในงานจัดการข้อมูลเฉพาะทางขององค์กร

การจัดการเอกสารอย่างมีประสิทธิภาพถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กร เนื่องจากในปัจจุบันปริมาณข้อมูลและเอกสารได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความสามารถในการจัดเก็บ ค้นหา และเรียกใช้เอกสารได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม [4] อย่างไรก็ตาม องค์กรจำนวนมากยังคงเผชิญกับอุปสรรคสำคัญในการจัดการเอกสารแบบดั้งเดิม ปัญหาหลักที่พบได้แก่ การสูญหายของไฟล์ การค้นหาเอกสารที่ล่าช้า และระบบการจัดเก็บที่ไม่เป็นระเบียบ ซึ่งจากการศึกษาของ สิทธิชัย วรโชติกำจร และพัชราภรณ์ วรโชติกำจร [5] พบว่าปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบเชิงลบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ

ศักยภาพของเทคโนโลยีผู้ช่วยสนทนาในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้รับการยืนยันจากงานวิจัยในระดับสากล โดย Jupalli และ Prabhu [8] ได้ศึกษาถึงผลกระทบของเทคโนโลยีผู้ช่วยสนทนาอย่างครอบคลุมและพบว่าสามารถช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานได้ในหลากหลายมิติ ขณะที่ Sharma และคณะ [9] ได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาเทคโนโลยีผู้ช่วยสนทนาที่มีประสิทธิภาพสูงโดยใช้เครื่องมือที่เข้าถึงได้ง่าย ปัญหาของระบบจัดการเอกสารแบบดั้งเดิมนั้นรุนแรงเพียงใด สะท้อนได้จากผลสำรวจของ Gartner (2024) ซึ่งระบุว่า 85% ขององค์กรยังคงเผชิญกับปัญหาเอกสารซ้ำซ้อน การสูญหายของไฟล์ และการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่ปลอดภัย [10]

การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ มาปรับใช้ได้แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม จากรายงานของ International Data Corporation (2024) พบว่า 78% ขององค์กรที่นำ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ มาช่วยบริหารจัดการเอกสาร สามารถลดเวลาในการค้นหาเอกสารลงได้ถึง 50%

และลดความผิดพลาดในการบันทึกข้อมูลได้ถึง 40% [11] ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับรายงานของ McKinsey & Company ที่ระบุว่าพนักงานในองค์กรโดยเฉลี่ยใช้เวลาประมาณ 20-30% ของเวลาทำงานไปกับการค้นหาข้อมูลและเอกสาร [12] ซึ่งปัญหาความล่าช้านี้อาจทำให้พนักงานต้องใช้เวลาค้นหาเอกสารนานกว่า 10 นาทีต่อไฟล์ และอาจเสียเวลาเฉลี่ยสูงถึง 6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ไปกับการค้นหาเอกสารเพียงอย่างเดียว [16]

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่าองค์กรต้องการเครื่องมือที่สามารถจัดการเอกสารได้อย่างอัตโนมัติ แต่แอปพลิเคชันไลน์ ที่มีอยู่ในปัจจุบันมักมีข้อจำกัด เช่น การจัดเก็บไฟล์ที่ไม่ถาวรในแอปพลิเคชันสนทนาทั่วไป หรือขาดระบบการคัดแยกเอกสารที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ปัญหายังคงไม่ได้รับการแก้ไขอย่างยั่งยืน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาเทคโนโลยีผู้ช่วยสนทนาที่มีความสามารถเฉพาะทางในการจัดการเอกสาร เพื่อตอบสนองต่อช่องว่างนี้ โดยมุ่งเน้นการสร้างระบบที่สามารถ บันทึกไฟล์อัตโนมัติ คัดแยกและบันทึกเอกสารตามโฟลเดอร์หน่วยงาน และสามารถเรียกคืนไฟล์เอกสารได้ ซึ่งคาดว่าจะเป็นแนวทางใหม่ในการยกระดับประสิทธิภาพการจัดการเอกสารขององค์กรให้ก้าวสู่ระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อออกแบบระบบการจัดการเอกสารในองค์กรโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะให้มีความสอดคล้องกับกระบวนการทำงานและความต้องการของผู้ใช้งาน

2.2 เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเอกสารในองค์กรโดยใช้เทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะ ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความถูกต้อง และมีความปลอดภัยของข้อมูล

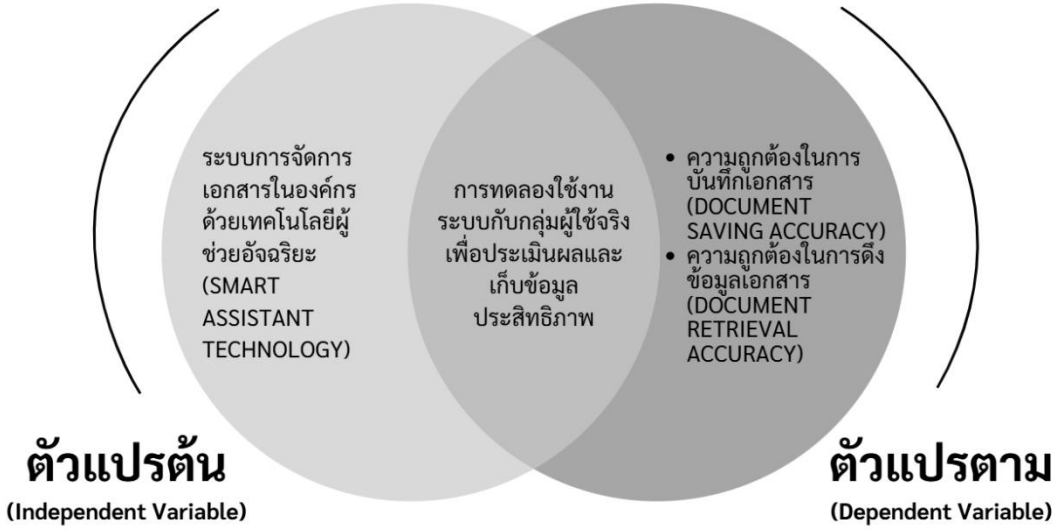
2.3 เพื่อประเมินประสิทธิภาพการทำงานและระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานต่อระบบการจัดการเอกสารในองค์กรที่พัฒนาขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะ

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร พนักงานในองค์กรเอกชนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อประสานงานกับลูกค้า การบริหารงานโครงการ และการจัดการเอกสาร จำนวน 10 คน ได้แก่ พนักงานฝ่ายบริหารโครงการ และฝ่ายสนับสนุนงานขาย (Sales Support) ที่ต้องดูแลโครงการลูกค้าภาครัฐ

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ประชากรทั้งหมดที่ศึกษาในลักษณะการสำรวจทั้งประชากร (Census) โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์และเกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นปัญหาการจัดการเอกสาร

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามในการศึกษาการพัฒนาระบบการจัดการเอกสารในองค์กรด้วยเทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะ

3.3.1 ตัวแปรอิสระ

- ระบบการจัดการเอกสารในองค์กรด้วยเทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะ

3.3.2 ตัวแปรตาม

3.3.2.1 ศึกษาประสิทธิภาพของระบบการจัดการเอกสารในองค์กรด้วยเทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะ

3.3.2.2 ทดสอบประสิทธิภาพการบันทึกเอกสาร (Document Saving Accuracy) ตรวจสอบว่าไฟล์ถูกบันทึกครบถ้วนและอยู่ในโฟลเดอร์ที่ถูกต้อง โดยใช้สูตรคำนวณ

$$\text{Saving Accuracy (\%)} = \left(\frac{\text{จำนวนไฟล์ที่บันทึกถูกต้อง}}{\text{จำนวนไฟล์ทดสอบทั้งหมด}}\right) \times 100$$

3.3.2.3 ทดสอบประสิทธิภาพในการดึงข้อมูลเอกสาร (Document Retrieval Accuracy) ระบบสามารถดึงมาแสดงผลได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วตามคำค้นหาหรือคำสั่งผ่านเทคโนโลยีผู้ช่วยสนทนาโดยใช้สูตรคำนวณ

$$\text{Retrieval Accuracy (\%)} = \left(\frac{\text{จำนวนครั้งที่ดึงเอกสารถูกต้อง}}{\text{จำนวนครั้งที่ทดสอบทั้งหมด}}\right) \times 100$$

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย เดือนมกราคม พ.ศ.2568 - เดือนธันวาคม พ.ศ.2568

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 งานวิจัยนี้จะช่วยสร้างระบบนิเวศในการจัดการเอกสารที่มีความคล่องตัวมากขึ้น โดยการลดทอนขั้นตอนการจัดเก็บเอกสารแบบดั้งเดิม (Manual Process) สู่ระบบอัตโนมัติ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการลดระยะเวลาในการสืบค้นข้อมูล และขจัดปัญหาความผิดพลาดจากการจัดเก็บเอกสารผิดประเภทหรือผิดหมวดหมู่ ทำให้บุคลากรสามารถใช้เวลาในการปฏิบัติงานเชิงกลยุทธ์ได้มากขึ้น

4.2 งานวิจัยนี้ช่วยพัฒนาระบบผ่านส่วนประสานโปรแกรมประยุกต์บนแอปพลิเคชันไลน์ จะช่วยลดอุปสรรคในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ของบุคลากร ทำให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้กระบวนการรับ-ส่ง และจัดเก็บเอกสารในองค์กรมีความต่อเนื่อง

4.3 การนำเทคโนโลยีประดิษฐ์และแบบจำลองภาษาขนาดใหญ่มาประยุกต์ใช้ในการจำแนกหมวดหมู่ตามโครงสร้างหน่วยงาน จะช่วยลดความเสี่ยงจากการสูญหายของไฟล์เอกสาร และเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียกใช้ข้อมูลอ้างอิงได้อย่างมีระบบ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารจัดการองค์ความรู้ภายในองค์กรอย่างยั่งยืน

4.4 งานวิจัยนี้เป็นต้นแบบ และแนวทางเชิงปฏิบัติที่สำคัญสำหรับองค์กรที่มีทรัพยากรจำกัด ในการริเริ่มนำเทคโนโลยีการจำลองสภาพแวดล้อม และระบบโต้ตอบอัตโนมัติมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาเป็นองค์กรดิจิทัล (Digital Office) โดยสามารถขยายผลไปยังหน่วยงานอื่นที่มีลักษณะการทำงานใกล้เคียงกันได้

4.5 ผลการประเมินระบบในสภาพแวดล้อมจริงช่วยให้องค์กรมีข้อมูลเชิงลึกในการตัดสินใจเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อลดภาระงาน เพิ่มประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้จริง

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการพัฒนาระบบจัดการเอกสารในองค์กรด้วยเทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะ

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยในการพัฒนาระบบบริหารจัดการเอกสารด้วยเทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยตามแนวคิดวงจรการพัฒนาระบบ เพื่อให้กระบวนการศึกษามีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน โดยแบ่งขั้นตอนออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการเชิงระบบ ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สภาพปัญหาจากการบริหารจัดการสารสนเทศภายในองค์กรกรณีศึกษา เพื่อกำหนดขอบเขตและคุณลักษณะที่จำเป็นของระบบต้นแบบ

1) การสำรวจปัญหาและบริบทการใช้งาน ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาพฤติกรรมการจัดการเอกสารและข้อจำกัดของระบบเดิม เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นข้อกำหนดของคุณลักษณะเฉพาะ
2) การกำหนดคุณลักษณะเชิงหน้าที่ ระบบต้องรองรับการคัดแยกไฟล์นามสกุลมาตรฐาน ได้แก่ .pdf .docx .xlsx .pptx และสามารถประมวลผลคำสั่งภาษาสื่อสารผ่านฟังก์ชันการสืบค้น

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบสถาปัตยกรรมและตรรกะการประมวลผล ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบสถาปัตยกรรมทางเทคนิคเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

1) การออกแบบสถาปัตยกรรมระบบ กำหนดโครงสร้างตามระดับชั้น เพื่อแยกส่วนงานรับข้อมูล (Input) ส่วนประมวลผล (Process) และส่วนแสดงผล (Output) ออกจากกันภายใต้สภาพแวดล้อมคอนเทนเนอร์ (Docker Container)
2) การออกแบบลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน จัดทำผังการดำเนินงาน (Flowchart) เพื่อกำหนดตรรกะในการจัดเก็บเอกสารอัตโนมัติ และกระบวนการเรียกคืนสารสนเทศ

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาระบบต้นแบบ (System Implementation) ระยะการเปลี่ยนผ่านจากแบบร่างสู่ระบบสารสนเทศที่ปฏิบัติงานได้จริง

1) การพัฒนาส่วนประมวลผลส่วนหลัง (Back-end Development) ใช้ภาษาซีชาร์ป (C#) ร่วมกับเฟรมเวิร์ก เอเอสพี.เน็ต คอร์ (ASP.NET Core) ภายใต้สถาปัตยกรรมมีเดียทาร์ (MediatR) เพื่อควบคุมการไหลของข้อมูลให้มีความเสถียร
2) การบูรณาการเทคโนโลยีอัจฉริยะ เชื่อมต่อส่วนประสานบริการปัญญาประดิษฐ์ และฐานข้อมูลโพสต์เกรสคิวแอล (PostgreSQL) เพื่อสร้างกลไกการวิเคราะห์ให้ตรงตามวัตถุประสงค์และการจัดระบบเอกสารอัตโนมัติ

ขั้นตอนที่ 4 การทดสอบและทวนสอบสมรรถนะ (System Testing and Validation) ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบระบบต้นแบบภายใต้สภาพแวดล้อมจำลอง (Local Server Environment) เพื่อยืนยันประสิทธิภาพเชิงเทคนิค

1) การวัดผลความถูกต้อง ประเมินผลความถูกต้องในการจัดเก็บเอกสาร (Saving Accuracy) และความแม่นยำในการเรียกคืนข้อมูลผ่านคำสั่งการสืบค้น (Retrieval Accuracy)
2) การวิเคราะห์เหตุการณ์เชิงระบบ ใช้เทคโนโลยีบันทึกข้อมูลเหตุการณ์ เพื่อติดตามความผิดพลาดและนำข้อมูลมาปรับปรุงความแม่นยำของระบบในระยะยาว

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลระบบ โดยถูกวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปและแนวโน้มความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน สถิติที่นำมาใช้ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ซึ่งสะท้อนค่าความคิดเห็นโดยรวมของผู้ใช้งาน และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อแสดงการกระจายของข้อมูลรอบค่าเฉลี่ย ทั้งนี้ การตีความค่าเฉลี่ยอ้างอิงตามเกณฑ์ที่กำหนดโดย Best (1977) โดยแบ่งระดับความพึงพอใจออกเป็น 5 ระดับ โดยแบ่งระดับการแปลผลดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางช่วงค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจอ้างอิงตามเกณฑ์ที่กำหนดโดย Best (1977)

ช่วงค่าเฉลี่ย (Mean)	ระดับความพึงพอใจ	ความหมายเชิงคำอธิบาย
4.21 – 5.00	มากที่สุด	ผู้ใช้งานพึงพอใจสูงสุดต่อระบบและบริการที่ได้รับ
3.41 – 4.20	มาก	ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อระบบในระดับสูง
2.61 – 3.40	ปานกลาง	ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
1.81 – 2.60	น้อย	ผู้ใช้งานพึงพอใจต่อระบบน้อย ต้องการการปรับปรุง
1.00 – 1.80	น้อยที่สุด	ผู้ใช้งานพึงพอใจต่ำมาก ระบบยังไม่ตอบสนองความต้องการ

นอกจากนี้ ในกรณีที่มีการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการใช้งานระบบ โดยได้นำสถิติการทดสอบความแตกต่าง (Inferential Statistics) มาใช้เพื่อประเมินผลกระทบจากการใช้งานระบบต่อผู้ใช้งานอย่างชัดเจน โดยใช้สถิติ Paired Sample t-test สำหรับเปรียบเทียบค่าคะแนนความพึงพอใจหรือประสิทธิภาพก่อนและหลังการใช้งานระบบ และในกรณีที่ต้องเปรียบเทียบหลายกลุ่มจะใช้ One-way ANOVA เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่ม โดยพิจารณาค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p-value < 0.05

การใช้ทั้งสถิติเชิงพรรณนาและสถิติในการทดสอบความแตกต่างนี้ ช่วยให้วิเคราะห์ผลได้อย่างรอบด้าน ทั้งในแง่ของแนวโน้มความคิดเห็นทั่วไปและผลกระทบจากการใช้งานระบบต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้ใช้งาน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการเสนอแนวทางปรับปรุงและพัฒนาระบบในอนาคตอย่างมีหลักฐานและเชื่อถือได้

7. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบจัดการเอกสารที่พัฒนาขึ้น โดยทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน พบว่า ระบบสามารถบันทึกและจัดหมวดหมู่ไฟล์อัตโนมัติได้อย่างถูกต้องเฉลี่ยร้อยละ 92 ของเอกสารทั้งหมด อีก

ทั้งยังสามารถลดระยะเวลาในการค้นหาและเรียกคืนเอกสารได้เฉลี่ยร้อยละ 55 เมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการค้นหาเอกสารแบบเดิม แสดงให้เห็นว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถในการจัดการเอกสารอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยเพิ่มความรวดเร็วในการทำงานได้อย่างชัดเจน

ในส่วนของความคิดเห็นของผู้ใช้งาน พบว่าระดับความพึงพอใจโดยรวมต่อระบบจัดการเอกสารอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 โดยด้านที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด คือ “ความสะดวกในการใช้งาน” ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 สะท้อนให้เห็นว่าระบบสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านความง่ายต่อการใช้งานและการเข้าถึงข้อมูล

เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลในรายประเด็น พบว่าทุกหัวข้อการประเมิน ได้แก่ ความถูกต้องของการบันทึกเอกสารอัตโนมัติ ความรวดเร็วในการค้นหา ความสะดวกในการเรียกคืนเอกสาร การจัดเก็บเอกสารอัตโนมัติ และความพึงพอใจโดยรวมต่อการใช้งานระบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.41–4.62 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง 0.47–0.57 ซึ่งจัดอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ทุกประเด็น แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อระบบในทุกด้านอย่างต่อเนื่องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลความพึงพอใจของผู้ใช้งาน โดยสะท้อนแนวโน้มความพึงพอใจและความสม่ำเสมอของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละประเด็น ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์เชิงสถิติ

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	μ	σ	แปลผล
1. ความถูกต้องของการบันทึกเอกสารอัตโนมัติ	4.62	0.51	มากที่สุด
2. ความรวดเร็วในการค้นหาเอกสาร	4.55	0.48	มากที่สุด
3. ความสะดวกในการเรียกคืนเอกสาร	4.48	0.52	มากที่สุด
4. การจัดเก็บเอกสารอัตโนมัติลงในโฟลเดอร์	4.41	0.57	มากที่สุด
5. ความพึงพอใจโดยรวมต่อการใช้งานระบบ	4.46	0.47	มากที่สุด

เพื่อประเมินผลกระทบจากการใช้งานระบบอย่างชัดเจน ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลก่อนและหลังการใช้งานระบบจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน โดยใช้สถิติ Paired Sample t-test ในการเปรียบเทียบค่าคะแนนประสิทธิภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้งาน เพื่อทดสอบว่าหลังการใช้งานระบบมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ โดยผลการวิเคราะห์พบว่า

1) ค่าเฉลี่ยของเวลาการค้นคืนเอกสารลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 5.67$, $p < 0.01$)
2) ค่าเฉลี่ยความถูกต้องของการบันทึกเอกสารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 6.12$, $p < 0.01$)
3) ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 4.89$, $p < 0.01$)

สำหรับกรณีการเปรียบเทียบหลายกลุ่ม เช่น พนักงานจากฝ่ายต่างๆ ใช้ One-way ANOVA ตรวจสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มผลการใช้งาน พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($p > 0.05$) แสดงว่าระบบสามารถตอบสนองความต้องการผู้ใช้งานทุกกลุ่มได้อย่างสม่ำเสมอ

สรุปผลการวิเคราะห์ การใช้ทั้งสถิติเชิงพรรณนาและสถิติทดสอบความแตกต่าง ทำให้สามารถประเมินผลการใช้งานระบบได้อย่างรอบด้าน ทั้งในแง่แนวโน้มความคิดเห็นทั่วไปและผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้ใช้งาน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการเอกสารระหว่างกระบวนการดั้งเดิมและระบบจัดการเอกสารในองค์กรด้วยเทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะ (Paired Sample t-test)

รายการประเมิน	กระบวนการดั้งเดิม (ก่อนใช้งาน)		ระบบจัดการเอกสารด้วยเทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะ (หลังใช้งาน)		t-value	p-value	แปลผลทางสถิติ
	μ	σ	μ	σ			
ความถูกต้องของการบันทึกเอกสารอัตโนมัติ	3.95	0.65	4.62	0.51	6.12	<0.01	เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
ความรวดเร็วในการค้นหาเอกสาร	3.70	0.72	4.55	0.48	5.67	<0.01	เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

รายการประเมิน	กระบวนการดั้งเดิม (ก่อนใช้งาน)		ระบบจัดการเอกสารด้วยเทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะ (หลังใช้งาน)		t-value	p-value	แปลผลทางสถิติ
	μ	σ	μ	σ			
ความสะดวกในการเรียกคืนเอกสาร	3.82	0.68	4.48	0.52	5.21	<0.01	เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
การจัดเก็บเอกสารอัตโนมัติลงในโฟลเดอร์	3.75	0.74	4.41	0.57	4.98	<0.01	เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
ความพึงพอใจโดยรวมต่อการใช้งานระบบ	3.80	0.52	4.46	0.47	4.89	<0.01	เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

หมายเหตุ: ใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ($p < 0.01$)

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อออกแบบระบบการจัดการเอกสารในองค์กร โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะให้มีความสอดคล้องกับกระบวนการทำงานและความต้องการของผู้ใช้งาน ผู้วิจัยสามารถออกแบบส่วนติดต่อผู้ใช้งานบนแอปพลิเคชันไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารหลักที่บุคลากรและกลุ่มคู่สัญญาในบริษัทกรณีศึกษามีความคุ้นเคย ส่งผลให้ระบบมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้ใช้งาน ที่ต้องการความคล่องตัวในการบริหารจัดการเอกสารผ่านอุปกรณ์พกพา และลดขั้นตอนการเข้าถึงข้อมูลผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเอกสารในองค์กรโดยใช้เทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะ ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความถูกต้อง และมีความปลอดภัยของข้อมูล ผู้วิจัยสามารถพัฒนาระบบต้นแบบที่บูรณาการเทคโนโลยีแบบจำลองภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Model) และเทคนิคการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล (Reranking) เข้าด้วยกัน ทำให้ระบบมีสมรรถนะในการจำแนกหมวดหมู่และบันทึกเอกสารเข้าสู่ไดเรกทอรีหน่วยงาน (Department Directory) โดยอัตโนมัติได้อย่างถูกต้องแม่นยำเฉลี่ย ร้อยละ 92 พร้อมทั้งมีการควบคุมสิทธิ์การเข้าถึง

ไฟล์ผ่านที่อยู่ทรัพยากร (URL) เฉพาะทางที่มีความปลอดภัย เพื่อป้องกันวิกฤตการณ์ข้อมูลสูญหายหรือเอกสารหมดอายุภายในองค์กร

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อประเมินประสิทธิภาพการทำงานและระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานต่อระบบการจัดการเอกสารในองค์กรที่พัฒนาขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีผู้ช่วยอัจฉริยะ ผู้วิจัยสามารถยืนยันประสิทธิผลของนวัตกรรมผ่านผลทดสอบเชิงประจักษ์ซึ่งพบว่าระบบสามารถลดระยะเวลาในการสืบค้นและเรียกคืนเอกสาร ได้เฉลี่ย ร้อยละ 55 เมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการปฏิบัติงานดั้งเดิม อีกทั้งผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างใน บริษัทกรณีศึกษา ยังอยู่ในระดับ "มากที่สุด" โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองต่อโจทย์ปัญหาหน้างานขององค์กรได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

9. เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิงที่เป็น บทความในวารสารวิชาการ (Research/Review article)

[1] กัลยรัตน์ มหันตชัย, ธีรศักดิ์ รุจิรพัฒน์, และธนิต ธงทอง, “กรณีศึกษา: ระบบ Chatbot ในแอพพลิเคชั่น LINE สำหรับพนักงานโรงแรมแชงกรี – ลา กรุงเทพฯ,” วารสารการบริหารธุรกิจ, ปีที่ 34, ฉบับที่ 1, หน้า 78–90, 2560.

[2] พิชิต อินทรวิเศษ และวิไลลักษณ์ พงษ์พานิช, “การใช้ Chatbot และ AI ในการจัดการเอกสาร: แนวทางการศึกษา,” วารสารวิจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ, ปีที่ 18, ฉบับที่ 1, หน้า 45–55, 2562.

[3] รุ่งโรจน์ สายทอง, ขนิษฐา คำวิลัยศักดิ์, และคณะ, “การพัฒนา Line Chatbot สำหรับงานบริการด้านงานวิจัย กรณีศึกษาสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี,” วารสารการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น, ปีที่ 10, ฉบับที่ 2, หน้า 112–121, 2563.

[4] สมชาย ใจดี และพิชิต อินทรวิเศษ, “การพัฒนาระบบจัดการเอกสารและการประยุกต์ใช้ในองค์กร,” วารสารวิทยาการจัดการ, ปีที่ 15, ฉบับที่ 2, หน้า 112–121, 2560.

[5] สิทธิชัย วรโชติกำจร และพัชราภรณ์ วรโชติกำจร, “การพัฒนาระบบจัดเก็บและค้นคืนเอกสารงานสารบรรณ,” วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม, ปีที่ 6, ฉบับที่ 1, หน้า 138–145, 2561.

[6] สุรศักดิ์ อาจสามารถ และคณะ, “การออกแบบและพัฒนา chatbot สำหรับบริษัทด้านการท่องเที่ยว,” วารสารวิจัยและพัฒนา, ปีที่ 12, ฉบับที่ 3, หน้า 45–60, 2563.

[7] International Data Corporation (IDC), “AI-Powered Document Management: The Future of Enterprise Data Handling,” Journal of Information Systems & AI, vol. 18, no. 2, p. 97, 2024.

[8] A. S. S. Jupalli and A. Prabhu, “Chatbots: A Comprehensive Study of Their Growth and Impact,” International Journal of Research Publication and Reviews, vol. 5, no. 6, pp. 361–366, 2024.

[9] Y. Sharma, T. Gaur, U. Patidar, & Y. Billore, “Chatbot Development Using Python,” International Research Journal of Modernization in Engineering Technology and Science, vol. 4, no. 12, p. 1056, 2022.

เอกสารอ้างอิงที่เป็น งานประชุมวิชาการ

[10] Gartner, The State of Document Management Systems: Challenges and Opportunities, United States of America: Gartner Research, 2024.

[11] IDC, AI-Powered Document Management: The Future of Enterprise Data Handling, International Data Corporation Research, 2024.

[12] McKinsey & Company, The Future of Work: How Organizations Can Optimize Document Management, United States of America: McKinsey Global Institute, 2023.

เอกสารอ้างอิงที่เป็น เว็บไซต์ (Website)

[13] AI GEN Corp, “ทำไมธุรกิจยุคใหม่ควรใช้ Large Language Model (LLM) เพื่อการทำงานภายในองค์กร,” (2024). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://aigencorp.com/why-businesses-need-large-language-models-llm/ (สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2024).

[14] AI GEN Corp, “สร้าง AI Chatbot ใช้งานภายในองค์กรได้แบบง่ายๆ,” (2567). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://aigencorp.com/build-ai-chatbot-for-business/ (สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2567).

[15] AI GEN Corp, “Get to know the Reranking model technique: A key tool for enterprise information retrieval system,” (2024). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://aigencorp.com/what-is-reranking-model/ (สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2024).

[16] AI GEN Corp, “Why Businesses Need Smart Document Management Systems,” (2024). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://aigencorp.com/why-businesses-need-smart-dms/ (สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2024)

ระบบตรวจสอบข้อมูลการรับประกันสินค้าอัจฉริยะโดยใช้เทคโนโลยีแชทบอต

AI Chatbot Technology for Verifying Product Warranty Information

ณิฐานิษฐ์ สิงห์สุวรรณ

นักศึกษาระดับปริญญาโท

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบตรวจสอบข้อมูลการรับประกันสินค้าอัจฉริยะโดยใช้เทคโนโลยีแชทบอต เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบเอกสารที่ทำให้เกิดความผิดพลาด ล่าช้า และเพิ่มภาระงานของพนักงาน ระบบต้นแบบมีการออกแบบให้ทำงานผ่านบัญชีไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางที่ผู้ใช้คุ้นเคย ใช้งานง่าย และมีต้นทุนต่ำ ระบบสามารถรับภาพถ่ายคิวอาร์โค้ดบนสินค้า จากนั้นระบบจะประมวลผลและอ่านข้อมูลด้วยกระบวนการประมวลผลภาพ เพื่อนำซีเรียลนัมเบอร์มาค้นหาข้อมูลการรับประกันสินค้าจากฐานข้อมูลสเปรดชีตออนไลน์ และส่งผลลัพธ์กลับไปยังผู้ใช้งานในรูปแบบข้อความอัตโนมัติอย่างถูกต้องและรวดเร็ว การประเมินประสิทธิภาพของระบบในด้านอัตราความสำเร็จของการประมวลผลมีการดำเนินการโดยใช้ภาพถ่ายคิวอาร์โค้ดจำนวน 120 ภาพ ภายใต้เงื่อนไขที่แตกต่างกัน ได้แก่ ภาพถ่ายตรง ภาพถ่ายเบลอร้อยละ 10 และภาพที่คิวอาร์โค้ดมีคราบเปื้อนร้อยละ10 และ ร้อยละ 20 ผลการทดลองพบว่าระบบสามารถอ่านข้อมูลได้สำเร็จเฉลี่ยร้อยละ 94.17 และเงื่อนไขการถ่ายภาพที่ระบบสามารถอ่านข้อมูลได้สำเร็จมากที่สุดคือ เงื่อนไขการถ่ายภาพตรง ภาพถ่ายเบลอร้อยละ 10 และคิวอาร์โค้ดมีคราบเปื้อนร้อยละ10 โดยเฉลี่ยร้อยละ 100 ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก นอกจากนี้การประเมินความพึงพอใจของพนักงานขายภายในองค์กรจำนวน 5 คน พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะในด้านประโยชน์ที่ได้รับ และความพึงพอใจโดยรวมของระบบต่อกระบวนการทำงานจริง จากผลการวิจัยพบว่าระบบแชทบอตที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยลดเวลาการค้นหาข้อมูล ลดความผิดพลาด และสนับสนุนงานบริการหลังการขายได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งเป็นการเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาต่อยอดสู่ระบบปฏิบัติการอื่นได้ในอนาคต

คำสำคัญ: การประมวลผลภาพ, การตรวจสอบการรับประกันสินค้า, แชทบอต, ปัญญาประดิษฐ์

1. บทนำ

ในปัจจุบันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and medium-sized enterprises: SMEs) มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นแหล่งสร้างรายได้และการจ้างงานจำนวนมาก ปัญหาที่ยังพบใน SMEs ส่วนหนึ่งคือในด้านการจัดการข้อมูลที่ยังมีการจัดเก็บข้อมูลแบบเดิม โดยการใช้เอกสารกระดาษหรือระบบดิจิทัลที่ไม่เป็นระบบ ส่งผลให้เกิดความล่าช้า ความซ้ำซ้อน และความผิดพลาดในการค้นหาข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินค้า การบริการ และการรับประกันสินค้า ซึ่งเป็นข้อมูลที่ต้องมีการเรียกใช้งานบ่อยครั้ง [1][2] ปัญหาที่พบได้ชัดภายในองค์กรของผู้วิจัยคือการจัดเก็บข้อมูลการรับประกันสินค้าในรูปแบบเอกสารหรือไฟล์ไม่เป็นระเบียบ ทำให้เมื่อเกิดการตรวจสอบย้อนหลัง พนักงานต้องใช้เวลานานในการค้นหาเอกสาร และอาจเกิดความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าและประสิทธิภาพในการให้บริการหลังการขาย ระบบสารสนเทศที่ไม่มีการเชื่อมโยงแบบอัตโนมัติจึงไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการขององค์กรในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในยุคดิจิทัล ยังมีปัญหาและอุปสรรคในด้านแหล่งเงินทุน การขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ความพร้อมด้านเทคโนโลยี และบุคลากร[3][4][5][6] อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงด้านการยอมรับเทคโนโลยี โดยการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาในองค์กรธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นโอกาสที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความพร้อมในด้านการแข่งขันทางด้านธุรกิจ หรือการตัดสินใจที่รวดเร็ว แต่ความสำเร็จในการพัฒนาด้านเทคโนโลยีไม่ได้ขึ้นอยู่กับเครื่องมือเพียงอย่างเดียว แต่ต้องประกอบด้วยการวางแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับทรัพยากร การสนับสนุนจากผู้บริหาร และการสร้างความมั่นใจให้กับผู้ใช้งานในเรื่องความง่ายต่อการใช้งานและความปลอดภัย[7][8][9][10] ดังนั้นการนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาภายในองค์กรผู้วิจัยจึงมีการพัฒนาระบบให้เข้ากับบริบทขององค์กรที่ต้องคำนึงถึงต้นทุน ความง่ายต่อการใช้งาน และความปลอดภัย เป็นสำคัญ ในบริบทของประเทศไทยแพลตฟอร์มไลน์เป็นช่องทางการสื่อสารที่มีผู้ใช้งานจำนวนมาก และเป็นเครื่องมือที่ผู้ใช้มีความคุ้นเคย ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทำผ่านโทรศัพท์มือถือเพื่อการสื่อสารเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในประเทศไทย ซึ่งเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้ประชาชนหันมาใช้สมาร์ทโฟนถึงร้อยละ 95.1 [11] ในส่วนของคิวอาร์โค้ดมีการนำมาประยุกต์ใช้ในด้านความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ต้องใช้วิธีการกรอกข้อมูลในรูปแบบเดิมเพื่อเพิ่มความสะดวก รวดเร็ว ในการเข้าถึงข้อมูล

จากปัญหาและแนวคิดดังกล่าว งานวิจัยนี้มีแนวทางการพัฒนาระบบตรวจสอบข้อมูลการรับประกันสินค้าอัจฉริยะโดยใช้คิวอาร์โค้ดจากภาพถ่าย และประมวลผลผ่านระบบแชทบอตบนแพลตฟอร์ม ไลน์ เพื่อให้สามารถค้นคืนข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และอัตโนมัติ ระบบที่พัฒนาขึ้นมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบแชทบอตที่สามารถค้นหาข้อมูลการรับประกันจากรูปภาพได้ 2)เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของระบบในด้านอัตราความสำเร็จของการประมวลผลภาพ 3)เพื่อศึกษาความพึงพอใจของพนักงานขายที่มีต่อการใช้ระบบ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้คือระบบต้นแบบที่ได้พัฒนาสามารถตรวจสอบข้อมูลการรับประกันสินค้าจากภาพถ่ายได้อย่างถูกต้องและสามารถลดภาระงานของพนักงาน เหมาะสมกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร ทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ และเทคโนโลยีของ SMEs ในยุคดิจิทัล

2. วัตถุประสงค์

2.1เพื่อพัฒนาระบบแชทบอตที่สามารถค้นหาข้อมูลการรับประกันจากรูปภาพได้

2.2เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของระบบในด้านอัตราความสำเร็จของการประมวลผลภาพ

2.3เพื่อศึกษาความพึงพอใจของพนักงานขายที่มีต่อการใช้ระบบ

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร พนักงานขายภายในองค์กรจำนวน 5 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง พนักงานขายภายในองค์กรโดยใช้สูตรทาโร่ ยามาเน่ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานที่ 0.05 ได้ผลลัพธ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน ในการทดสอบระบบ

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรต้น คือ ระบบตรวจสอบข้อมูลการรับประกันสินค้าอัจฉริยะโดยใช้เทคโนโลยีแชทบอต

3.3.2 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของระบบในด้านอัตราความสำเร็จของการประมวลผลภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อการใช้

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย เดือนมกราคม 2568 – เดือนธันวาคม 2568

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

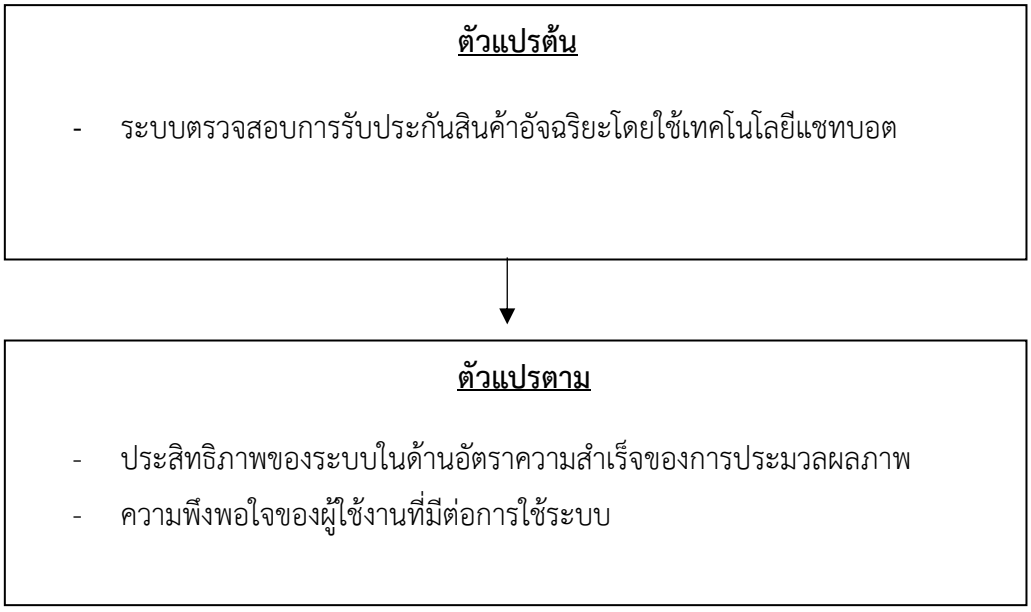
4.1 ระบบแชทบอตที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์สามารถตรวจสอบข้อมูลการรับประกันสินค้าจากภาพถ่ายได้ ช่วยเพิ่มความถูกต้องในการให้ข้อมูลสินค้าแก่ลูกค้า

4.2 ระบบช่วยให้องค์กรมีระบบการจัดเก็บและค้นหาข้อมูลการรับประกันสินค้าอย่างเป็นระบบ ลดความผิดพลาดจากการค้นหาข้อมูลแบบเอกสารกระดาษ

4.3 ระบบช่วยลดระยะเวลาในการให้บริการลูกค้าและลดภาระงานของพนักงานภายในองค์กร

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น คือ ระบบตรวจสอบข้อมูลการรับประกันสินค้าอัจฉริยะโดยใช้เทคโนโลยีแชทบอต โดยมีการวัดผล ได้แก่ ประสิทธิภาพของระบบในด้านอัตราความสำเร็จของการประมวลผลภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อการใช้ระบบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การใช้เทคโนโลยีแชทบอตโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการตรวจสอบข้อมูลการรับประกันสินค้าจากรูปภาพมีวิธีการดำเนินงานวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1.6.1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

1.6.1.1 ศึกษาปัญหาภายในองค์กรเกี่ยวกับการจัดเก็บและค้นหาข้อมูลการรับประกันสินค้าที่ทำให้เกิดความข้อผิดพลาดในการค้นหาและการสูญหายของข้อมูล

1.6.1.2 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการประมวลผลภาพ การจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบสเปรตชีต และการใช้แชทบอต
ศึกษาความต้องการของผู้ใช้งาน (พนักงานภายในองค์กร) เพื่อนำมากำหนดคุณลักษณะของระบบที่เหมาะสม

1.6.2 การออกแบบระบบต้นแบบ

1.6.2.1 การออกแบบกระบวนการทำงานของระบบ ตั้งแต่การรับข้อมูลภาพ การตรวจจับรหัสสินค้า การเชื่อมโยงกับฐานข้อมูล และการแสดงผลลัพธ์

1.6.2.2 การออกแบบโครงสร้างฐานข้อมูลในรูปแบบสเปรดชีตออนไลน์สำหรับเก็บข้อมูล เช่น ซีเรียลนัมเบอร์ วันที่ซื้อสินค้า วันหมดประกันสินค้า

1.6.3 การพัฒนาและทดสอบระบบต้นแบบ

1.6.3.1 การพัฒนาระบบต้นแบบตามที่ออกแบบไว้ โดยการนำเทคโนโลยีการประมวลผลภาพ ฐานข้อมูลออนไลน์ และแชทบอตมาใช้ในการพัฒนาระบบ

1.6.3.2 ดำเนินการทดลองระบบต้นแบบกับพนักงานกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน โดยการประเมินประสิทธิภาพด้านอัตราความสำเร็จของการประมวลผลข้อมูลจากรูปภาพและข้อจำกัดของระบบมีการดำเนินการทดสอบจากภาพถ่ายคิวอาร์โค้ดบนสินค้าจำนวนทั้งหมด 120 ภาพ ตามเงื่อนไขการทดลอง ซึ่งมีการกำหนดชุดทดสอบตามเงื่อนไขการถ่ายภาพที่แตกต่างกัน ได้แก่

1. ภาพปกติที่ถ่ายในสภาพแสงเหมาะสม หมายถึงภาพถ่ายคิวอาร์โค้ดที่มีความคมชัดสูง ไม่มีการสั่นของกล้อง และไม่มีคราบน้ำหรือสิ่งสกปรกบนพื้นผิวของภาพคิวอาร์โค้ดทำให้ระบบสามารถอ่านข้อมูลได้สำเร็จ

2. ภาพเบลอ หมายถึงภาพคิวอาร์โค้ดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากภาพต้นฉบับเพื่อใช้เป็นชุดทดสอบ โดยใช้โปรแกรม Adobe Photoshop คำสั่ง Filter ⟶ Blur ⟶ Motion blur และกำหนดค่า Angle เท่ากับ 0 องศา และ Distance เท่ากับ 10 พิกเซล ทำให้เกิดความเบลอจากการเคลื่อนไหวที่

สามารถควบคุมระดับการเบลอของภาพได้เพื่อนำมาใช้เป็นชุดทดสอบที่มีลักษณะคล้ายมือสั่นขณะภาพที่มีความเบลอจากการเคลื่อนไหวหรือการโฟกัสไม่ชัด หมายถึงภาพคิวอาร์โค้ดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากภาพต้นฉบับเพื่อใช้เป็นชุดทดสอบ โดยใช้โปรแกรม Adobe Photoshop คำสั่ง Filter ⟶ Blur ⟶ Motion blur และกำหนดค่า Angle เท่ากับ 0 องศา และ Distance เท่ากับ 10 พิกเซล ทำให้เกิดความเบลอจากการเคลื่อนไหวที่สามารถควบคุมระดับการเบลอของภาพได้เพื่อนำมาใช้เป็นชุดทดสอบที่มีลักษณะคล้ายมือสั่นขณะถ่ายภาพ โดยยังสามารถมองเห็นโครงสร้างหลักของคิวอาร์โค้ดได้ครบถ้วน เพื่อจำลองสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจริงในการใช้งาน

3. ภาพที่มีคราบเปื้อน หมายถึงภาพถ่ายคิวอาร์โค้ดที่มีหยดน้ำบนพื้นผิวของคิวอาร์โค้ด ทำให้ลวดลายของคิวอาร์โค้ดถูกบดบังบางส่วน โดยผู้วิจัยได้แบ่งพื้นที่ของภาพออกเป็นตารางรวม 16 ส่วนเท่า ๆ กัน และกำหนดให้มีพื้นที่เปียกจำนวน 2 ส่วน และ 3 ส่วน ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 10 และร้อยละ 20 ของพื้นที่ภาพทั้งหมดตามลำดับ เพื่อใช้เป็นชุดทดสอบในเรื่องประสิทธิภาพและข้อจำกัดของระบบในกรณีที่โครงสร้างของคิวอาร์โค้ดบางส่วนเกิดการลบเลือน ซึ่งอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการอ่านข้อมูลของระบบ

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะห่างระหว่างกล้องและคิวอาร์โค้ดไว้ที่ 15 เซนติเมตร โดยคิวอาร์โค้ดมีขนาด 4x4 เซนติเมตรและเป็นคิวอาร์โค้ดแบบคิวอาร์โค้ดโมเดล 2 หรือ คิวอาร์โค้ดแบบสองมิติในรูปแบบมาตรฐาน โดยใช้กล้องสมาร์ตโฟนรุ่นเดียวกันในการถ่ายภาพ เพื่อควบคุมคุณภาพของภาพให้มีความใกล้เคียงกัน และใช้คิวอาร์โค้ดที่พิมพ์บนกระดาษสติกเกอร์แบบด้าน (Matte sticker) เพื่อลดการเกิดแสงสะท้อนจากพื้นผิววัสดุ ทั้งนี้เพื่อให้ผลการทดลองสะท้อนประสิทธิภาพของระบบได้สำเร็จและไม่ถูกรบกวนจากปัจจัยด้านอุปกรณ์และวัสดุ กลุ่มตัวอย่างได้ทำการส่งภาพคิวอาร์โค้ดผ่านระบบแชทบอต เพื่อให้ระบบดำเนินการประมวลผลภาพ ถอดรหัสหมายเลขซีเรียล และตรวจสอบข้อมูลการรับประกันจากฐานข้อมูลออนไลน์ ผู้วิจัยทำการบันทึกผลลัพธ์ของระบบในแต่ละครั้ง โดยพิจารณาจากความสามารถในการอ่านคิวอาร์โค้ด อ่านสำเร็จ หรือ อ่านไม่สำเร็จของข้อมูลที่แสดงผล

1.6.3.3 ในการประเมินผลของระบบมีการประเมินผลเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. การประเมินผลการทำงานของระบบในด้านอัตราความสำเร็จของการประมวลผลข้อมูลจากภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการทดลองระบบวิเคราะห์ค่าอัตราความสำเร็จในแต่ละเงื่อนไขภาพโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาแบบร้อยละ

2. การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อการใช้ระบบโดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบบลิเคิร์ต (Likert scale) 5 ระดับ [12] เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้ใช้งานต่อระบบต้นแบบ โดยแบบออกแบบตามกรอบแนวคิด Technology Acceptance Model (TAM) [13] และตัวชี้วัดสำคัญของความสำเร็จของระบบสารสนเทศในมิติความพึงพอใจของผู้ใช้ [14] ประกอบด้วย 3 มิติหลักดังนี้

2.1 ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use: PEOU)[13]

2.2 ประโยชน์ที่รับรู้ (Perceived Usefulness: PU) [13]

2.3 ความพึงพอใจโดยรวม (Satisfaction: SAT) [14]

นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของแต่ละข้อคำถาม เพื่อใช้ในการแปลผลระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานตามเกณฑ์มาตราส่วนแบบลิเคิรทสเกล[12]

7. ผลการวิจัย

ตารางที่ 7.1 ผลการทดสอบอัตราความสำเร็จของระบบในการประมวลผลภาพ

เงื่อนไขการทดลอง	**จำนวนภาพทั้งหมด**	**อ่านสำเร็จ**	**อ่านไม่สำเร็จ**	**ค่าเฉลี่ยร้อยละ**
ภาพตรง	40	40	0	100.00
ภาพเบลอ 10%	40	40	0	100.00
ภาพมีคราบเปื้อน 10%	20	20	0	100.00
ภาพมีคราบเปื้อน 20%	20	13	7	65.00
รวม	**120**	**113**	**7**	**94.17**

ตารางที่ 7.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของพนักงานขายภายในองค์กร

ด้านการประเมิน	**ค่าเฉลี่ย**	**SD**	**ระดับ**
ประโยชน์ที่ได้รับ (PU)	4.60	0.55	มากที่สุด
ความง่ายในการใช้งาน (PEOU)	4.40	0.49	มาก
ความพึงพอใจโดยรวม (SAT)	4.56	0.52	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.52**	**0.52**	**มากที่สุด**

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าระบบตรวจสอบข้อมูลการรับประกันสินค้าอัจฉริยะ สามารถทำงานได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยระบบสามารถรับภาพถ่ายคิวอาร์โค้ดจากผู้ใช้งาน ทำการถอดรหัสหมายเลขซีเรียล และค้นหาข้อมูลการรับประกันจากฐานข้อมูลออนไลน์ ก่อนแสดงผลลัพธ์กลับไปยังผู้ใช้งานผ่านไลน์แชทบอตได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

ผลการประเมินประสิทธิภาพด้านอัตราความสำเร็จในการประมวลผลภาพของระบบจากภาพทดสอบจำนวน 120 ภาพ พบว่าระบบสามารถอ่านคิวอาร์โค้ดได้ถูกต้องเฉลี่ยโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 94.17 โดยภาพถ่ายในสภาพปกติ ภาพเบลอร้อยละ 10 ของภาพ และ ภาพถ่ายในสภาพที่มีคราบเปื้อนบางส่วนร้อยละ 10 ให้ค่าอัตราความสำเร็จสูงที่สุด ในขณะที่ภาพที่มีคราบเปื้อนบางส่วนร้อยละ 20 มีค่าอัตราความสำเร็จต่ำที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าการที่ภาพถ่ายคิวอาร์โค้ดมีโครงสร้างบางส่วนขาดหาย หรือ ลบเลือน ส่งผลต่อค่าอัตราความสำเร็จในการประมวลผลภาพถ่ายคิวอาร์โค้ด ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดบางส่วนของระบบที่ผู้ใช้สามารถให้คำแนะนำกับผู้ถ่ายภาพเพื่อให้ภาพถ่ายมีความสมบูรณ์และระบบสามารถทำงานได้อย่างประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานซึ่งเป็นพนักงานขายภายในองค์กรจำนวน 5 คน พบว่าผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อระบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านประโยชน์ที่ได้รับจากระบบและความสะดวกในการใช้งาน สะท้อนให้เห็นว่าระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบโจทย์การใช้งานจริงขององค์กรขนาดกลางและขนาดย่อมได้เป็นอย่างดี

9. เอกสารอ้างอิง

[1] H. S. M. and A. S. S. Moreira, “Business Process Automation in SMEs: A Systematic Literature Review,” IEEE Access, vol. 12, pp. 75832–75864, May 2024, doi: 10.1109/ACCESS.2024.3406548.

[2] F. M. S.-R. and J. R. Y. M. Zorrilla, “On building a data-driven culture in SMEs,” *IEEE Access*, vol. 13, Nov. 2025, doi: 10.1109/ACCESS.2025.3638456.

[3] J. Jongwanich and A. Kohpaiboon, “Digital Technology Adoption and SMEs’ Financial Performance: Evidence from Thailand Discussion Paper Series Digital technology adoption and SMEs’ Financial Performance: Evidence from Thailand,” Bankok,Thailand, Jan. 2024.

[4] L.Junyakhajorn, “A study of the benefits and barriers of Thai SMEs with bot policy A study of the benefits and barriers of Thai SMEs with bot policy supporting SMEs supporting SMEs,” Chulalongkorn University, Bankok, 2020. [Online]. Available: https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd

[5] สุธี ขวัญเงิน และคณะ, “กลยุทธ์การจัดการSMEsให้สำเร็จอย่างยั่งยืน,” วารสารพุทธอาเซียนศึกษา, ฉบับที่ 10, ปีที่ 1, 2568.

[6] ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง, “การบริหารจัดการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล,” วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ฉบับที่ 6, ปีที่ 5, 2566.

[7] G. S. N. I. and A. D. S. Sharma, “Why Do SMEs Adopt Artificial Intelligence-Based Chatbots?,” IEEE Trans. Eng. Manag., vol. 71, pp. 1773–1786, 2024, doi: 10.1109/TEM.2022.3203469.

[8] อรจันทร์ ศิริโชติ, “การยอมรับเทคโนโลยีของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา,” วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ฉบับที่ 8, ปีที่ 2, ม.ค. 2564.

[9] M. Boontamthan, “A study of chatbot users’ attitudes and perceptions in Thailand,” Independent Study, Master of Science Program in Marketing (International Program),” Thammasat university, Bangkok, 2021.

[10] บุญสม เดชขจร, “การศึกษาการยอมรับเทคโนโลยี และนวั ตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดชลบุรี,” มหาวิทยาลัยบูรพา, 2565.

[11] สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, “การสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พ.ศ.2566 (ไตรมาส1),” 2566.

[12] สมชาย วรกิจเกษมสกุล, “ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์,” 2554. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://pubhtml5.com (สืบค้นเมื่อ: 15 ม.ค. 2568)

[13] Fred D.Davis, “Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology,” MIS Quarterly, vol. 13, no. 3, pp. 319–340, Sep. 1989.

[14] William H. DeLone and Ephraim R. McLean, “The DeLone and McLean Model of Information Systems Success: A Ten-Year Update”, Journal of Management Information Systems, vol. 19, no. 4, pp. 9–30, 2003.

การพัฒนาบทเรียนจำลองเรื่องการจัดแสงไฟในสตูดิโอด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือนสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

Development of a Virtual Reality Simulation for Studio Lighting Instruction for Undergraduate Students

นายยศรัณย์ จุลอำพันธ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัสนักศึกษา 167480322007
สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบจำลองการจัดแสงในสตูดิโอด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือน ในการลดข้อจำกัดของการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม ได้แก่ จำนวนอุปกรณ์ไม่สัมพันธ์กับผู้เรียนและระยะเวลาฝึกปฏิบัติที่ไม่เพียงพอ อีกทั้งเพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบดังกล่าว ในการส่งเสริมความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะเชิงปฏิบัติ และแรงจูงใจในการเรียนรู้ งานวิจัยใช้รูปแบบกึ่งทดลอง โดยใช้การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 หลักสูตรเทคโนโลยีมัลติมีเดีย จำนวน 37 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วยระบบจำลองความจริงเสมือน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการเรียนรู้ ด้านการฝึกปฏิบัติ และด้านการประเมินผล จากนั้นประเมินผลด้วยการใช้แบบทดสอบวัดความรู้ แบบประเมินทักษะเชิงปฏิบัติ และแบบสอบถามแรงจูงใจ วิเคราะห์ผลด้วยสถิติ t-test คะแนนความรู้เชิงทฤษฎีจากเดิม 8.50 เป็น 17.50 และทักษะเชิงปฏิบัติจากเดิม 4.40 เป็น 8.40 นอกจากนี้แรงจูงใจค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.56 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านความสนุกสนานและความน่าสนใจของสื่อ สรุปได้ว่าระบบความจริงเสมือนสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีและปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยลดข้อจำกัดด้านทรัพยากร และส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : เทคโนโลยีความจริงเสมือน การจัดแสงในสตูดิโอ ระบบจำลอง

1. บทนำ

ทักษะการจัดแสงไฟในสตูดิโอ (Studio Lighting) เป็นองค์ความรู้เชิงปฏิบัติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อดิจิทัล เช่น นิเทศศาสตร์ สื่อสารมวลชน และเทคโนโลยีมัลติมีเดีย เนื่องจากการควบคุมและสร้างสรรค์แสงไฟอย่างมีประสิทธิภาพถือเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดอารมณ์ มิติ และคุณภาพโดยรวมของผลงานภาพและวิดีโอ [1] อีกทั้งในปัจจุบันการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยีสื่อยังต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มใหม่ ๆ ของการศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งสนับสนุนการมีส่วนร่วมเชิงลึกของผู้เรียนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย [2]

อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่ต้องอาศัยห้องสตูดิโอจริงมักประสบกับข้อจำกัดหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นต้นทุนของอุปกรณ์ที่มีราคาสูง พื้นที่และเวลาในการใช้งานที่จำกัด รวมถึงความเสี่ยงที่อุปกรณ์อาจเกิดความเสียหายได้ [3] รูปแบบการสอนดังกล่าวยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการฝึกฝนซ้ำ ๆ เพื่อสร้างความชำนาญได้อย่างเต็มที่ การนำเทคโนโลยีความจริงเสมือน (Virtual Reality: VR) จึงได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สมจริง (Immersive Learning Environment) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนทักษะในสถานการณ์จำลองที่ปลอดภัยและปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการ [4] แนวทางนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Approach) และส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (Experiential Learning) [5]

งานวิจัยที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นว่า VR และ AR เป็นเทคโนโลยีที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้เชิงปฏิบัติในระดับอุดมศึกษา [6] รวมถึงการวิจัยด้านการจัดแสงที่เปรียบเทียบระหว่างสภาพแวดล้อมจริงและเสมือนจริง อีกทั้งยังสามารถนำมาใช้ฝึกทักษะด้าน Soft Skills และวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ [7] โดยเฉพาะในบริบทของการถ่ายภาพและการจัดแสง VR ถูกเสนอว่าเป็นแนวทางใหม่ที่ช่วยเพิ่มความเข้าใจและการปฏิบัติ [8]-[9] การใช้ห้องปฏิบัติการเสมือน (Virtual Laboratory) ยังได้รับการยืนยันว่ามีประสิทธิภาพสูงในการเรียนการสอนด้านวิศวกรรมและ STEM ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ด้านการจัดแสงไฟในสตูดิโอได้เช่นกัน ตัวอย่างการใช้ VR ในการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการใช้งานที่หลากหลาย [10] รวมถึงการทดลองเกี่ยวกับการถ่ายทำและการจัดแสงในเมตาเวิร์สที่สะท้อนถึงศักยภาพของเทคโนโลยีนี้ในอนาคต [11] นอกเหนือจากประเด็นด้านทักษะแล้ว ยังมีการศึกษาถึงผลของ VR ต่อสมาธิและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน [12] รวมถึงความสัมพันธ์กับความรอบรู้ทางดิจิทัลและการยอมรับเทคโนโลยีในสังคมไทย [13] ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวคิดผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาสมรรถนะ และการออกแบบสตูดิโอเสมือนที่เน้นการสร้างสรรค์และการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนาบทเรียนจำลองเรื่องการจัดแสงไฟในสตูดิโอด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือนสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้สื่อเสมือนจริงที่พัฒนาขึ้นในการเสริมสร้างทักษะการจัดแสงไฟของนักศึกษา

2.3 เพื่อศึกษาแรงจูงใจของนักศึกษาในการใช้สื่อการเรียนรู้เรื่องการจัดแสงไฟในสตูดิโอสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือน

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร ผู้วิจัยเลือกกลุ่มประชากรเป็น นักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หลักสูตรเทคโนโลยีมัลติมีเดีย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จำนวน 233 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หลักสูตรเทคโนโลยีมัลติมีเดีย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จำนวน 37 คน

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรต้น คือ บทเรียนจำลองเรื่องการจัดแสงไฟในสตูดิโอด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือนสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

3.3.2 ตัวแปรตาม คือ

3.3.2.1 ประสิทธิภาพของบทเรียนจำลอง

3.3.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้

3.3.2.3 แรงจูงใจของนักศึกษาในการใช้งานสื่อ

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย เดือนมกราคม พ.ศ.2568 – ธันวาคม พ.ศ.2568

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย ช่วยสร้างเครื่องมือการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจการจัดแสงและฉากได้อย่างมีประสิทธิภาพและสมจริง

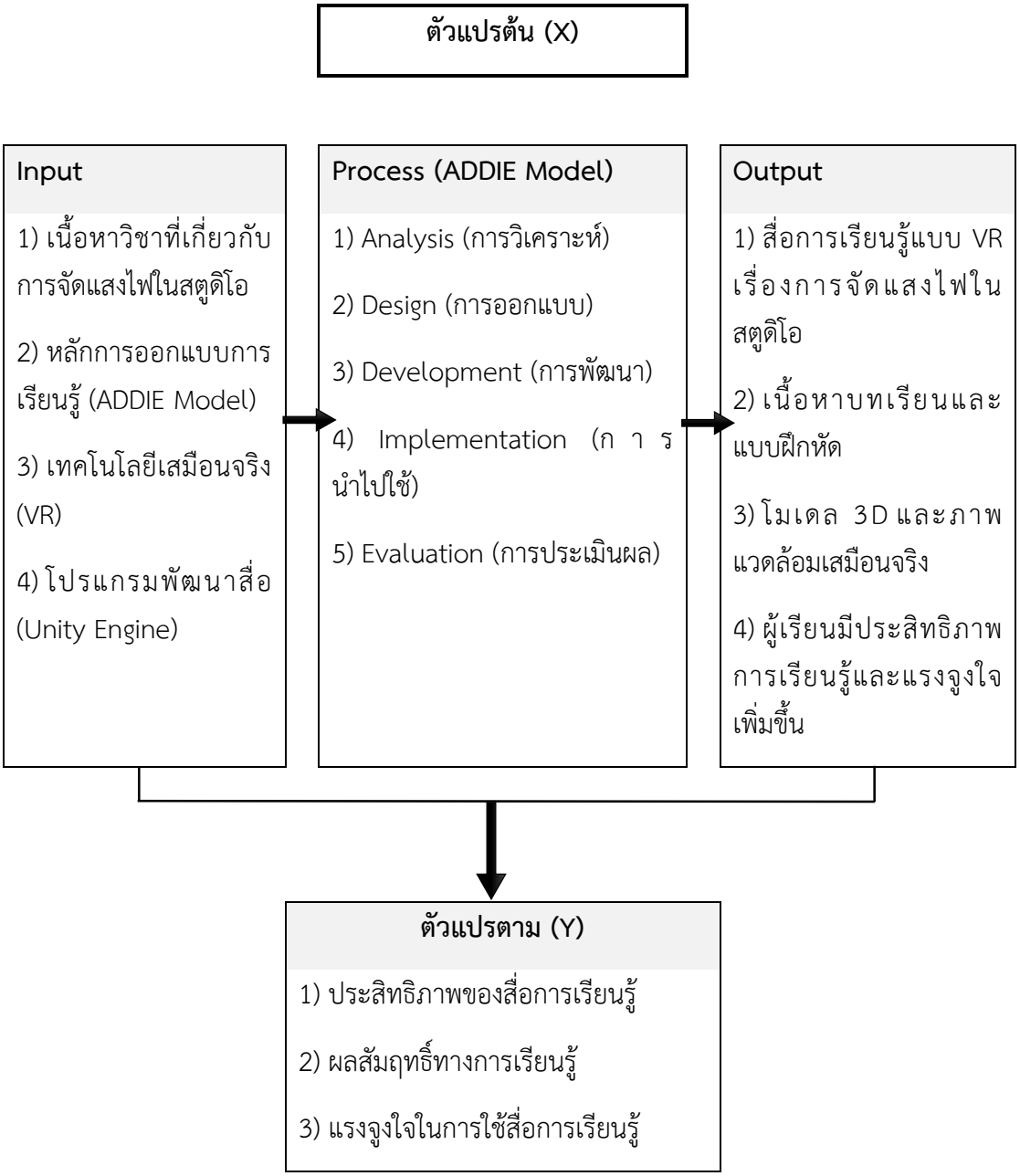
4.2 ด้านการเสริมสร้างทักษะเชิงปฏิบัติผ่านการจำลองสถานการณ์ ผู้เรียนสามารถฝึกฝนการจัดแสงในสตูดิโอผ่านสื่อ VR โดยไม่ต้องใช้อุปกรณ์จริง ช่วยลดต้นทุนและความเสี่ยง

4.3 ยกระดับการเรียนรู้ด้านการถ่ายภาพในเชิงลึก เนื้อหาและสถานการณ์จำลองช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการจัดแสง เช่น Key light, Fill light, Rim light ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

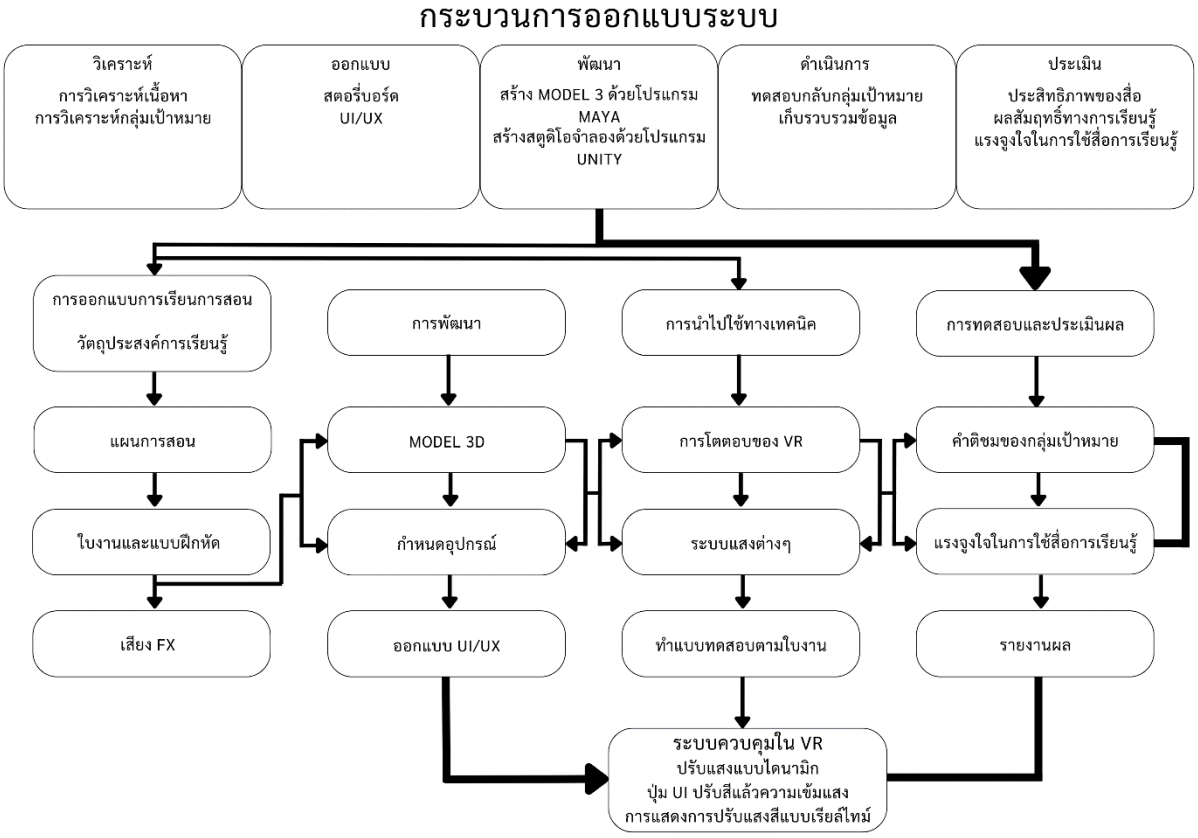
4.4 เป็นแนวทางสำหรับการออกแบบสื่อ VR ในทักษะอื่น ผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสาขาอื่น ๆ เช่น การเรียนรู้การถ่ายวิดีโอ หรือการออกแบบแสงในงานละคร

4.5 เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ ผู้เรียนที่ไม่มีโอกาสเข้าใช้งานห้องสตูดิโอจริง ก็สามารถเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีเสมือนจริงได้ทุกที่ทุกเวลาเอกสาร

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาบทเรียนจำลองเรื่องการจัดแสงไฟในสตูดิโอด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือนสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

ภาพที่ 2 กระบวนการออกแบบระบบ

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดสำหรับงานวิจัยนี้ เนื่องจากช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเลือกกลุ่มคนที่มีคุณสมบัติตรงตามวัตถุประสงค์และตอบคำถามการวิจัยได้ดีที่สุด โดยได้เลือกนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 หลักสูตรเทคโนโลยีมัลติมีเดีย ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ที่จะได้รับประโยชน์จาก ระบบจำลองเรื่องการจัดแสงไฟในสตูดิโอ ทำให้ผลลัพธ์ที่ได้สามารถสะท้อนประสิทธิภาพของสื่อการสอนต่อผู้ใช้งานจริง การเลือกนักศึกษาจากชั้นปีและสาขาเดียวกัน ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการทดลอง คือมีความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ใกล้เคียงกัน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการวัดผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากระบบ VR ในรูปแบบการทดลองก่อนและหลังเรียน (Pre-test/Post-test) และยังช่วยลดอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อการวิจัยการเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้ยัง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ที่ต้องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเสริมสร้างทักษะการจัดแสงไฟโดยตรง ทำให้นักวิจัยสามารถประเมินได้อย่างแม่นยำว่าระบบ VR ที่สร้างขึ้นนั้น สามารถแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของ

นักศึกษากลุ่มนี้ได้จริงหรือไม่ ซึ่งทั้งหมดนี้ทำให้การทดสอบประสิทธิภาพเป็นไปอย่างตรงจุดและน่าเชื่อถือ

การวิจัยนี้เป็นกระบวนการวิจัยและพัฒนาซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก

ขั้นตอนที่ 1 คือการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล โดยรวบรวมทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสงในสตูดิโอถ่ายภาพและเทคโนโลยีความจริงเสมือน (VR) เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาระบบ

ขั้นตอนที่ 2 คือการพัฒนาระบบจำลองการจัดแสงในสตูดิโอด้วย VR โดยใช้โปรแกรม Unity Engine ในการสร้างสภาพแวดล้อมเสมือนจริง โมเดล 3 มิติของอุปกรณ์ และออกแบบกระบวนการเรียนรู้เชิงโต้ตอบที่ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ (Learning) ด้านการฝึกปฏิบัติ (Practice) และด้านการประเมินผล (Assessment)

ขั้นตอนที่ 3 คือการประเมินผลระบบ โดยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่2 หลักสูตรเทคโนโลยีมัลติมีเดีย จำนวน 37 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยแบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังเรียน (Pre-test/Post-test) เพื่อวัดประสิทธิภาพการเรียนรู้, เกณฑ์การประเมิน (Rubric) เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์เชิงปฏิบัติ และแบบสอบถามเพื่อวัดแรงจูงใจของผู้เรียน ข้อมูลที่รวบรวมได้จะถูกนำมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อสรุปประสิทธิผลของระบบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ใช้การแปลผลตามเกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ โดยแบ่งระดับการแปลผลดังนี้

เกณฑ์การประเมิน

1.00 – 1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

1.50 – 2.49 หมายถึง น้อย

2.50 – 3.49 หมายถึง ปานกลาง

3.50 – 4.49 หมายถึง มาก

4.50 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

7. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ระบบจำลองการจัดแสงไฟในสตูดิโอด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือนที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพสูงในการส่งเสริมการเรียนรู้ในทุกมิติที่ทำการวัดผล ในด้านประสิทธิภาพการเรียนรู้ พบว่าคะแนนความรู้ความเข้าใจเชิงทฤษฎีหลังเรียน (ค่าเฉลี่ย 17.50) สูงกว่าก่อนเรียน (ค่าเฉลี่ย 8.50) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. <.001)

สำหรับด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ คะแนนทักษะที่ประเมินด้วยเกณฑ์ Rubric ก็เพิ่มขึ้นจากค่าเฉลี่ย 4.40 เป็น 8.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน (Sig. <.001) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทักษะที่จับต้องได้

นอกจากนี้ ในด้านแรงจูงใจ พบว่านักศึกษามีแรงจูงใจในการเรียนรู้ผ่านระบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.56) โดยเฉพาะในด้านความสนุกสนานและความน่าสนใจของสื่อ ผลลัพธ์ทั้งหมดนี้ยืนยันสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และแสดงให้เห็นว่าระบบ VR เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการพัฒนาทักษะการจัดแสงได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ด้านประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้

การวัดผล	หัวข้อที่วัด	ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 20)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	สถิติที่ใช้	ค่าสถิติ (t)	Sig.
คะแนนทดสอบก่อนเรียน	ความรู้ความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีการจัดแสง (เช่น ประเภทของไฟ, การควบคุมแสง)	8.50	2.50	Paired Sample t-test	t(36) = -17.05	<.001
คะแนนทดสอบหลังเรียน	ความรู้ความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีการจัดแสง (เช่น ประเภทของไฟ, การควบคุมแสง)	17.50	1.80			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีการจัดแสงของกลุ่มตัวอย่าง 37 คน คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 8.50 คะแนน (S.D. = 2.50) ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนได้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนเป็น 17.50 คะแนน (S.D. = 1.80)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้

การวัดผล	หัวข้อที่วัด (ประเมินโดยใช้ Rubric)	ค่าเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 12)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	สถิติที่ใช้	ค่าสถิติ (t)	Sig.
คะแนน Rubric ก่อนเรียน	1. ความถูกต้องของการวางตำแหน่งไฟ 2. การปรับมุมและคุณภาพแสง 3. ความสวยงามและความคิดสร้างสรรค์	4.40	1.10	Paired Sample t-test	t(36) = -13.44	<.001
คะแนน Rubric หลังเรียน	1. ความถูกต้องของการวางตำแหน่งไฟ 2. การปรับมุมและคุณภาพแสง 3. ความสวยงามและความคิดสร้างสรรค์	8.40	2.85			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ ซึ่งวัดโดยใช้เกณฑ์การประเมิน (Rubric) ของกลุ่มตัวอย่าง 37 คน คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 4.40 คะแนน (S.D. = 1.10) ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มสูงขึ้นเป็น 8.40 คะแนน (S.D. = 2.85)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ด้านแรงจูงใจในการเรียนรู้

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับแรงจูงใจ
1. ระบบ VR มีความน่าสนใจและกระตุ้นให้เกิดความอยากเรียน	4.57	0.53	มากที่สุด
2. การเรียนรู้ผ่าน VR เป็นประสบการณ์ที่สนุกสนาน	4.73	0.48	มากที่สุด
3. ระบบ VR ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาการจัดแสงได้ดีขึ้น	4.30	0.62	มาก
4. การฝึกฝนในระบบ VR ช่วยเพิ่มความมั่นใจในการจัดแสงจริง	4.62	0.55	มากที่สุด
5. โดยรวมแล้ว ท่านมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ผ่านระบบนี้	4.59	0.51	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.56	0.54	มากที่สุด

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ < 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีต่อระบบจำลอง VR โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.56

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อพัฒนาบทเรียนจำลองเรื่องการจัดแสงไฟในสตูดิโอด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือนสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ผลการศึกษา ผู้วิจัยสามารถพัฒนาระบบจำลองการจัดแสงในสตูดิโอด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือน (VR) ได้สำเร็จ ระบบดังกล่าวถูกพัฒนาขึ้นโดยใช้โปรแกรม Unity Engine เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมเสมือนจริงและโมเดล 3 มิติของอุปกรณ์ต่างๆ กระบวนการเรียนรู้เชิงโต้ตอบถูกออกแบบให้ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ ด้านฝึกปฏิบัติ และ ด้านประเมินผล

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้สื่อเสมือนจริงที่พัฒนาขึ้นในการเสริมสร้างทักษะการจัดแสงไฟของนักศึกษา ผลการศึกษา พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้านที่วัดผล โดยคะแนนความรู้ความเข้าใจเชิงทฤษฎี เพิ่มขึ้นจากค่าเฉลี่ยก่อนเรียน 8.50 เป็น 17.50 หลังเรียน ในขณะที่คะแนนทักษะเชิงปฏิบัติ ซึ่งประเมินด้วยเกณฑ์ Rubric เพิ่มขึ้นจากค่าเฉลี่ยก่อนเรียน 4.40 เป็น 8.40 หลังเรียน

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาแรงจูงใจของนักศึกษาในการใช้สื่อการเรียนรู้เรื่องการจัดแสงไฟในสตูดิโอสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือน ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษามีแรงจูงใจในการเรียนรู้ผ่านระบบจำลอง VR โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.56) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านประสบการณ์ที่สนุกสนาน (ค่าเฉลี่ย 4.73) และความน่าสนใจของสื่อที่ช่วยกระตุ้นความอยากเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.57)

9. เอกสารอ้างอิง

[1] ก. กิจรุ่งไพศาล, "ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ทางดิจิทัลกับการยอมรับเทคโนโลยีในสังคมไทย," วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม, ปีที่ 11, ฉบับที่ 2, หน้า 56-69, 2566.

[2] A. M. Al-Ansi, "A systematic review of immersive technologies in education: Toward a unified framework," Education and Information Technologies, vol.28, no. 9, pp. 11847-11894, 2023.

[3] C. B. Hodges and M. K. Barbour, Navigating the digital landscape: A guide to effective online and blended learning. Routledge, 2023.

[4] C. Sellberg, A. Siu, and S. Gao, "Using virtual reality to teach photography lighting: A comparative study of students' learning experiences and outcomes," Journal of Visual Literacy, vol. 43, no. 1, pp. 1-21, 2024.

[5] F. Hunter, S. Biver, and S. Fu, Light for visual artists: Understanding and using light in art & design. Laurence King Publishing, 2021.

[6] G. Papanastasiou, A. Drigas, and C. Pappas, "A systematic review of virtual and augmented reality applications in vocational education and training," Education and Information Technologies, vol. 27, no. 8, pp. 11099-11130, 2022.

[7] J. Abdullah, A. M. Al-Ansi, and A. Al-Ansi, "The effectiveness of virtual reality in the development of students' practical and communication skills," International Journal of Information and Education Technology, vol. 13, no. 5, pp. 785-792, 2023.

[8] P. H. Wu and S. C. Yu, "The effects of virtual reality-based instruction on college

students' learning motivation and creative performance in a media design course," Interactive Learning Environments, vol. 30, no. 6, pp. 1085-1099, 2022.

[9] Virtualspeech, "How VR is transforming film and media production training," 2024. [Online]. Available: https://virtualspeech.com/blog/vr-film-media-production-training.

[10] X. Li and J. Liang, "A meta-analysis of the impact of virtual laboratories on student learning outcomes in higher education," Journal of Computer Assisted Learning, vol. 40, no. 1, pp. 1-15, 2024.

[11] Y. Chen, H. Liu, and Y. Wang, "The impact of virtual reality on student concentration and creativity," Journal of Educational Computing Research, vol. 61, no. 1, pp. 123-145, 2023.

[12] Y. Wu, L. Wang, and S. Li, "The use of virtual reality in higher education: A review of the literature," Educational Research Review, vol. 32, p. 100372, 2021.

[13] Y. Xu, Y. Wang, and J. Chen, "A virtual reality-based system for teaching lighting arrangement in cinematography," IEEE Transactions on Learning Technologies, vol. 16, no. 2, pp. 223-235, 2023.

Plagiarism Checking Report

Created on 2026-01-21 19:44:06 at 19:44 PM

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
4599139	Jan 21, 2026 at 19:40 PM	167480322007-st@rmutsb.ac.th	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	ยศรัณย์_007 ปโทปี2_The 3st Digital Media Technology Graduate Seminar_Templates v3.docx	Completed	0.00 %

Match Overview

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
No data available in table				

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)

การพัฒนาระบบให้คำปรึกษาโดยใช้เทคโนโลยีตอบกลับอัตโนมัติเพื่อสนับสนุนการขาย

DEVELOPMENT OF A CONSULTATION SYSTEM USING AUTOMATED RESPONSE TECHNOLOGY FOR SALES SUPPORT

นายวีรวงศ์ บุญยิ่ง นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัสนักศึกษา 167480322008
สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การดำเนินธุรกิจมีความซับซ้อนและการแข่งขันสูงโดยเฉพาะการบริการด้านข้อมูลและการตอบสนองความต้องการของลูกค้า เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และแชทบอทถูกนำมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและการสนับสนุนการขาย อันเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพบริการและความน่าเชื่อถือขององค์กร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบให้คำปรึกษาโดยใช้เทคโนโลยีตอบกลับอัตโนมัติเพื่อสนับสนุนการขาย โดยใช้เทคโนโลยีตอบกลับอัตโนมัติสำหรับธุรกิจอุปกรณ์ป้องกันฟ้าผ่า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้ข้อมูล คำปรึกษาและการบริการลูกค้าในด้านผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเฉพาะทางและซับซ้อน โดยกระบวนการวิจัยประกอบด้วย การออกแบบและพัฒนาระบบต้นแบบ การทดสอบระบบกับกลุ่มเป้าหมาย และการประเมินผลในด้านประสิทธิภาพการทำงาน ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ผลการวิจัยพบว่าระบบให้คำปรึกษาโดยใช้เทคโนโลยีตอบกลับอัตโนมัติเพื่อสนับสนุนการขายสามารถตอบคำถามได้อย่างถูกต้องสูงถึงร้อยละ 97 นอกจากนั้นด้านการประเมินความพึงพอใจโดยรวมของพนักงานขายส่วนใหญ่ให้การตอบรับในเชิงบวกและเห็นด้วยมากที่สุดในการนำระบบมาใช้ ผลที่ได้รับชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยีตอบกลับอัตโนมัติสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจอุปกรณ์ป้องกันฟ้าผ่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสามารถขยายผลไปสู่ธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทอื่นที่มีความต้องการระบบให้คำปรึกษาและสนับสนุนการขายเชิงเทคนิคในอนาคตได้

คำสำคัญ : ระบบตอบกลับอัตโนมัติ, การสนับสนุนการขาย, อุปกรณ์ป้องกันฟ้าผ่า, ปัญญาประดิษฐ์, SME

1. บทนำ

ในปัจจุบันการดำเนินธุรกิจมีความซับซ้อนและแข่งขันสูง โดยเฉพาะการบริการด้านข้อมูลและการตอบสนองความต้องการของลูกค้า เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และแชทบอทถูกพัฒนามาเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและการสนับสนุนการขาย อันเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพบริการและความน่าเชื่อถือขององค์กร [1] งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าแชทบอทที่ตอบสนองอย่างเหมาะสมสามารถสร้างความน่าเชื่อถือและเพิ่มคุณภาพการโต้ตอบกับลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น [2] โดยมีระบบ

โอเพนซอร์สที่สามารถสร้างขึ้นเพื่อรองรับการสื่อสารแบบเรียลไทม์ในหลายธุรกิจ [3] การใช้ AI Chatbot มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างประสบการณ์ลูกค้า โดยช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วม ความพึงพอใจ และลดต้นทุนการดำเนินงาน [4] คุณภาพบริการที่ดีของแชทบอทยังช่วยเสริมความภักดีต่อแบรนด์ผ่านกลไกของความไว้วางใจและการบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ [5] นอกจากนี้ การเปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างแชทบอทและวอยซ์บอท พบว่า วอยซ์บอทสามารถสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างแบรนด์กับลูกค้าด้านอารมณ์ได้ดีกว่าในบางประเภทสินค้า ซึ่งสะท้อนความจำเป็นในการเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมตามบริบทธุรกิจ [6]

ผลการศึกษาล่าสุดเกี่ยวกับ Generative AI พบว่าแชทบอทที่มีความสามารถในการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์และทำให้ผู้ใช้งานเกิดความประทับใจ สามารถเพิ่มความตั้งใจที่จะใช้งานต่อได้อย่างมีนัยสำคัญ [7] รายงานจาก MoldStud ระบุว่า องค์กรที่ใช้ AI Chatbot สามารถลดเวลาในการตอบสนองลงกว่า 30% และเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าได้ถึง 25% [8] และคาดว่าในปี 2025 แชทบอทจะดูแลการบริการลูกค้าถึง 75% ของธุรกิจทั่วโลก [9] อย่างไรก็ตาม การให้บริการของแชทบอทไม่ได้ปราศจากข้อจำกัด หากระบบเกิดความผิดพลาดโดยเฉพาะแชทบอทที่มีลักษณะเหมือนมนุษย์ จะสร้างความไม่พอใจแก่ผู้ใช้งานมากยิ่งขึ้น จึงควรมีการออกแบบกลไกการแก้ไขปัญหาทันที [10] สำหรับธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมการบูรณาการแชทบอทเข้ากับแพลตฟอร์มการตลาดสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารกับลูกค้าและลดข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคคล [11] โดยมีการศึกษายืนยันว่าคุณสมบัติสำคัญของแชทบอทสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้แก่ ความรวดเร็ว ความสะดวก และการตอบสนองอย่างเป็นธรรมชาติ [12]

ในประเทศไทยเองยังมีความท้าทายในการทำให้ผู้บริโภครับเอาเทคโนโลยีแชทบอทมาใช้อย่างยั่งยืน จึงต้องอาศัยกลยุทธ์ในการลดการต่อต้านและสร้างความเชื่อมั่น [13] อีกทั้งยังมีงานวิจัยที่ชี้ว่าแชทบอทช่วยลดต้นทุนการตลาด เพิ่มยอดขาย และยกระดับประสบการณ์ลูกค้า โดยเฉพาะในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย [14] ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มระดับสากลที่แสดงให้เห็นว่าระบบ AI Chatbot สามารถทำงานได้ตลอด 24 ชั่วโมง เพิ่มความพึงพอใจ ความภักดี และสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างแบรนด์กับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ [15]

ดังนั้น การศึกษาและพัฒนาระบบแชทบอทเพื่อการสนับสนุนการขายจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ตอบสนองต่อความต้องการทั้งในระดับองค์กรและลูกค้า ช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน และเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาธุรกิจสู่ความยั่งยืนในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบให้คำปรึกษาโดยใช้เทคโนโลยีตอบกลับอัตโนมัติสำหรับสนับสนุนการขาย

2.2 เพื่อประเมินประสิทธิภาพความถูกต้องของระบบในการให้ข้อมูล คำปรึกษา และสนับสนุนกระบวนการขายแก่ลูกค้าของพนักงานขาย ที่มีต่อการใช้งานระบบในการนำระบบไปใช้จริงในธุรกิจอุปกรณ์ป้องกันฟ้าผ่า

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร ผู้วิจัยเลือกกลุ่มประชากรเป็น พนักงานขายของบริษัทจำนวน 15 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง จากพนักงานขาย ของบริษัทเซฟโก้ซัพพลาย จำกัด จำนวน 10 คน

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรต้น คือ การพัฒนาระบบให้คำปรึกษาโดยใช้เทคโนโลยีตอบกลับอัตโนมัติเพื่อสนับสนุนการขาย

3.3.2 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพความถูกต้องของการตอบกลับของแชทบอทกับลูกค้า

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย เดือนมกราคม พ.ศ.2568 – ธันวาคม พ.ศ.2568

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการให้ข้อมูลและคำปรึกษาแก่ลูกค้าได้อย่าง ถูกต้อง และตลอด 24 ชั่วโมง

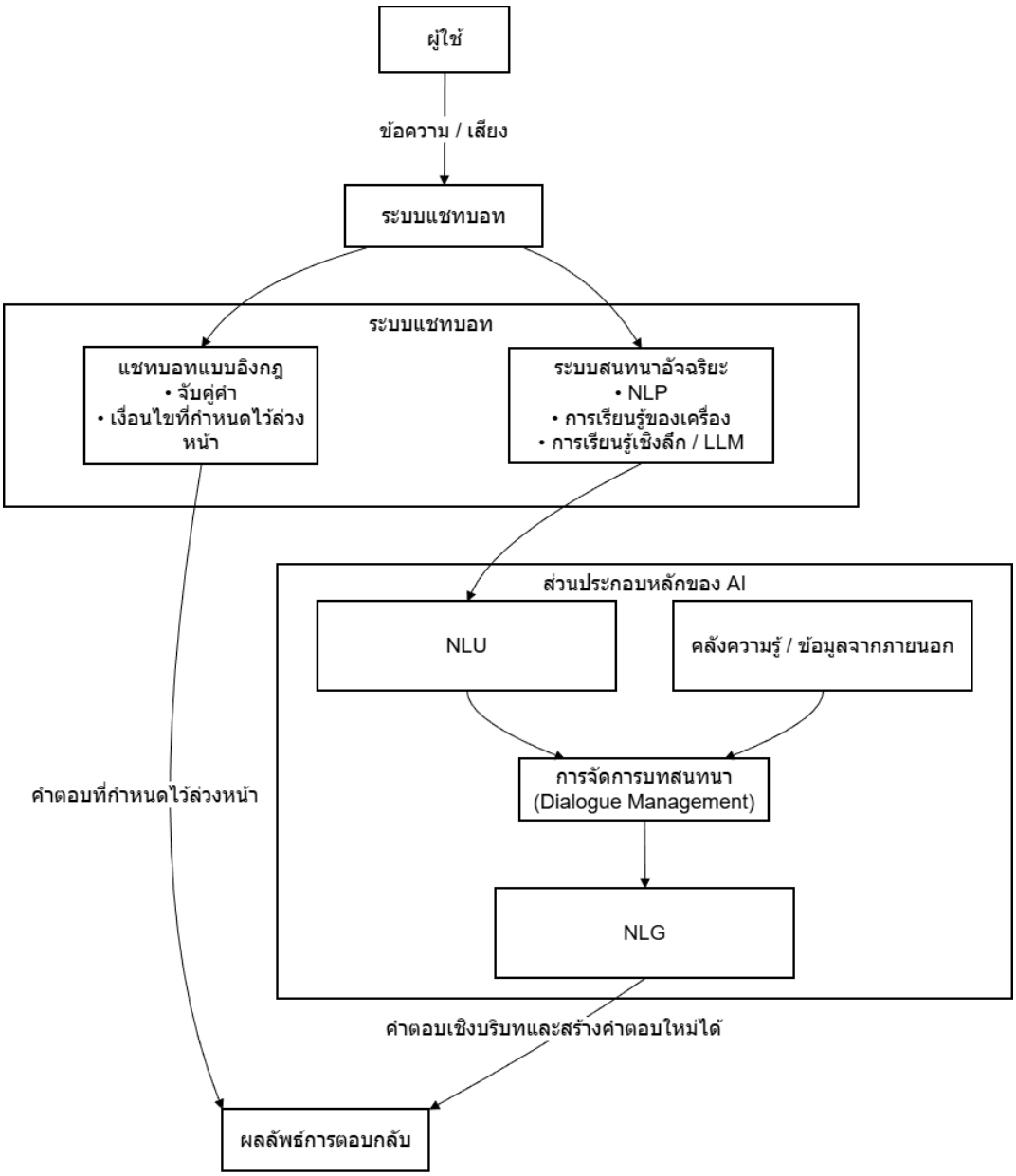
4.2 ลดภาระงานของพนักงานขายและฝ่ายบริการลูกค้า ทำให้สามารถมุ่งเน้นงานเชิงกลยุทธ์มากขึ้น

4.3 เพิ่มโอกาสในการปิดการขายและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าในธุรกิจอุปกรณ์ป้องกันฟ้าผ่า

4.4 เป็นต้นแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีตอบกลับอัตโนมัติในธุรกิจเฉพาะทางที่ต้องการข้อมูลเชิงเทคนิค

4.5 สนับสนุนการพัฒนาธุรกิจให้มีศักยภาพการแข่งขันสูงขึ้นและก้าวสู่มาตรฐานสากล

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงภาพรวมการทำงานของแชทบอทและระบบสนทนาอัจฉริยะ

6. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ (Applied Research) ที่มุ่งเน้นการออกแบบ พัฒนา และประเมินประสิทธิภาพของระบบ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานหลักแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

1. ขั้นตอนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล (Study and Analysis) การศึกษาเทคโนโลยี ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีตอบกลับอัตโนมัติ (Chatbot), การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (NLP), และเครื่องมือต่างๆ เช่น ฐานข้อมูลและแพลตฟอร์มสำหรับพัฒนา การวิเคราะห์ความต้องการ: รวบรวมและวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้งาน (ทั้งพนักงานขายและลูกค้า) รวมถึงรวบรวมข้อมูลผลิตภัณฑ์อุปกรณ์ป้องกันฟ้าผ่าเพื่อใช้เป็นฐานความรู้

2. ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาระบบ (Design and Development) การออกแบบระบบ ออกแบบสถาปัตยกรรมระบบ โครงสร้างฐานข้อมูลคำถาม-คำตอบ (FAQ) และกลไกการสนทนา การพัฒนาระบบ พัฒนาระบบต้นแบบโดยเชื่อมต่อกับช่องทางการสื่อสารผ่าน บัญชีทางการของไลน์ (LINE Official Account) และใช้เทคโนโลยี RAG (Retrieval-Augmented Generation) ร่วมกับ LLM เพื่อให้คำตอบที่ถูกต้อง

3. ขั้นตอนการประเมินและทดสอบระบบ (Evaluation and Testing) การทดสอบประสิทธิภาพ ทดสอบความถูกต้องในการตอบคำถามของระบบ (Accuracy) โดยตรวจสอบว่าระบบสามารถตอบคำถามได้ถูกต้องหรือไม่ การประเมินความพึงพอใจ ประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็น พนักงานขายจำนวน 10 คน โดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), และค่าร้อยละ (Percentage)

7. ผลการวิจัย

ผลการทดสอบประสิทธิภาพและผลการประเมินความพึงพอใจของพนักงานขายที่มีต่อระบบจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพนักงานขายจำนวน 10 คน จากประชากรทั้งหมด 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยแบบทดสอบประสิทธิภาพของระบบและแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้งาน โดยใช้การแปลผลตามเกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ [73] โดยแบ่งระดับการแปลผลดังนี้

เกณฑ์การประเมิน

4.21–5.00 = มากที่สุด

3.41–4.20 = มาก

2.61–3.40 = ปานกลาง

1.81–2.60 = น้อย

1.00–1.80 = น้อยที่สุด

โดยผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบพบว่า ระบบสามารถตอบคำถามได้ถูกต้องเฉลี่ย 0.97 หรือคิดเป็น ร้อยละ 97 ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงมาก แสดงให้เห็นว่าระบบมีความแม่นยำในการทำความเข้าใจและตอบกลับข้อความของผู้ใช้ได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับเจตนาของคำถามเป็นส่วนใหญ่ โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.17 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าค่าความถูกต้องของระบบมีความผันผวนไม่มากในแต่ละการทดสอบ นอกจากนี้ยังพบว่าอัตราการที่ระบบไม่สามารถตอบกลับได้มีเพียง ร้อยละ 2 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ แสดงถึงความสามารถของระบบในการจัดการกับคำถามส่วนใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ระบบไม่สามารถระบุเจตนาหรือดึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาใช้ตอบได้ ซึ่งอาจเกิดจากคำถามที่มีความกำกวม หรืออยู่นอกขอบเขตของข้อมูลที่ระบบได้รับการฝึกฝน ส่วนด้านอัตราการที่พนักงานฝ่ายขายต้องตอบแทนระบบอยู่ที่ร้อยละ 1 บ่งชี้ว่าระบบสามารถทำงานได้อย่างอิสระและลดภาระการตอบคำถามของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ **ผิดพลาด! ไม่มีข้อความของสไตล์ที่ระบุในเอกสาร**.1 แสดงผลการทดสอบประสิทธิภาพของระบบ

การทดสอบ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ร้อยละ
ความถูกต้องของการตอบ	0.97	0.17	97
อัตราการที่ระบบไม่สามารถตอบกลับได้	-	-	2
อัตราการที่พนักงานฝ่ายขายต้องตอบแทนระบบ	-	-	1

จากผลการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 10 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งปฏิบัติงานในฝ่ายขายมีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ในช่วง 1-6 ปี แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลายด้านประสบการณ์การทำงานในระดับที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยเมื่อพิจารณาจำแนกตามระยะเวลาประสบการณ์การทำงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีรายละเอียดประสบการณ์การการทำงานดังนี้

ผู้ที่มีประสบการณ์การการทำงาน 1 ปี มีจำนวน 3 คน

ผู้ที่มีประสบการณ์การการทำงาน 2 ปี จำนวน 1 คน

ผู้ที่มีประสบการณ์การการทำงาน 3 ปี จำนวน 1 คน

ผู้ที่มีประสบการณ์การการทำงาน 4 ปี จำนวน 1 คน

ผู้ที่มีประสบการณ์การการทำงาน 5 ปี จำนวน 1 คน

ผู้ที่มีประสบการณ์การการทำงาน 6 ปี จำนวน 3 คน

การกระจายตัวของข้อมูลดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยทั้งผู้ที่มีประสบการณ์การการทำงานในระดับต้นและผู้ที่มีประสบการณ์ในระดับปานกลางถึงสูง โดยกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์การทำงาน 1 ปี และ 6 ปี เป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของผู้ใช้งานทั้งที่อยู่ในช่วงเริ่มต้นการทำงานและผู้ที่มีความชำนาญในงานด้านการขาย ซึ่งการมีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์การการทำงานหลากหลายระดับดังกล่าว ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการประเมินความพึงพอใจ เนื่องจากสามารถสะท้อนมุมมองของผู้ใช้งานในบริบทที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุม และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงระบบให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานในระดับประสบการณ์ที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม

โดยผลการประเมินความพึงพอใจของพนักงานขายที่มีต่อระบบ พบว่าภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 ซึ่งอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าพนักงานขายมีความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบในระดับสูงมาก โดยสามารถวิเคราะห์ในแต่ละด้านได้ดังนี้

1) ด้านความพึงพอใจโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าพนักงานขายรู้สึกพึงพอใจกับการใช้งานระบบโดยรวม

2) ด้านประโยชน์ในการลดภาระงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าระบบสามารถช่วยลดภาระงานในการตอบคำถาม เช่น การตอบคำถามทั่วไปของลูกค้าหรือการค้นหาข้อมูลผลิตภัณฑ์ ทำให้สามารถนำเวลาไปใช้ในการเจรจาการขายได้มากขึ้น

3) ด้านความง่ายในการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 อยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าระบบมีความเข้าใจง่ายและใช้งานได้โดยไม่ต้องมีทักษะทางเทคนิคขั้นสูง

4) ด้านความเชื่อมั่นในคำตอบของระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 อยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด สะท้อนว่าพนักงานขายมีความไว้วางใจต่อคำตอบที่ระบบเป็นผู้ตอบ และเห็นว่าข้อมูลที่ได้รับจากระบบมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ

5) ด้านความตั้งใจจะใช้ระบบต่อในอนาคต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67 อยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด ซึ่งเป็นค่าที่สูงที่สุดในทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าพนักงานขายมีความตั้งใจที่จะใช้งานระบบต่อไปในระยะยาว อันเป็นสัญญาณที่ดีต่อการยอมรับเทคโนโลยีในองค์กรดัง

ตารางที่ **ผิดพลาด! ไม่มีข้อความของสไตล์ที่ระบุในเอกสาร**.2

ตารางที่ **ผิดพลาด! ไม่มีข้อความของสไตล์ที่ระบุในเอกสาร**.2 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานพนักงานขาย

รายการประเมิน	**ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)**	**ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)**	**แปลผล**
ความพึงพอใจโดยรวม	4.60	0.60	เห็นด้วยมากที่สุด
ประโยชน์ในการลดภาระงาน	4.55	0.60	เห็นด้วยมากที่สุด
ความง่ายในการใช้งาน	4.40	0.60	เห็นด้วยมากที่สุด
ความเชื่อมั่นในคำตอบ	4.50	0.61	เห็นด้วยมากที่สุด
ความตั้งใจจะใช้ต่อ	4.65	0.67	เห็นด้วยมากที่สุด

9. เอกสารอ้างอิง

[1] A. Brun, R. Liu, A. Shukla, F. Watson, and J. Gratch, “Exploring Emotion-Sensitive LLM-Based Conversational AI,” CoRR, vol. abs/2502.08920, Feb. 2025.

[2] A. Crudu and MoldStud Research Team, (2024). AI Chatbots-Revolutionizing Personalized Customer Service Solutions [Online], Available: https://moldstud.com/articles/p-ai-chatbots-for-personalizing-customer-service-solutions. Access: 4 January 2026.

[3] A. Crudu and MoldStud Research Team, (2024). The Rise of Chatbots in Customer Service-Revolutionizing Customer Experience [Online], Available: https://moldstud.com/articles/p-the-rise-of-chatbots-in-customer-service. Access: 4 January 2026.

[4] A. Følstad, C. B. Nordheim, and C. A. Bjørkli, “What makes users trust a chatbot for customer service?,” The Fifth International Conference on Internet Science INSCI 2018, Russia, September 2018, pp. 194–208.

[5] A. Kwangsawad, “Overcoming customer innovation resistance to the sustainable adoption of chatbot services: A community-enterprise perspective in Thailand,” J. Innovation & Knowledge, vol. 7, no. 3, Jul.–Sep. 2022, doi:10.1016/j.jik.2022.100211.

[6] A. Radford, J. Wu, R. Child, D. Luan, D. Amodei and I. Sutskever, (2019). Language Models are Unsupervised Multitask Learners [Online], Available: https://cdn.openai.com/better-language-models/language-models.pdf. Access: 4 Jan. 2026.

[7] A. Silberschatz, H. F. Korth, and S. Sudarshan, “Database System Concepts,” 7th ed.: McGraw-Hill, 2019.

[8] A. Vaswani, N. Shazeer, N. Parmar, J. Uszkoreit, L. Jones, A. N. Gomez, L. Kaiser, and I. Polosukhin, “Attention is all you need,” 31st Conference on Neural Information Processing Systems (NIPS 2017), Long Beach CA USA, 2017, pp. 6000 – 6010.

[9] A. Xu, Z. Liu, Y. Guo, V. Sinha and R. Akkiraju, “A New Chatbot for Customer Service on Social Media,” Proceedings of the 2017 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems, Denver Colorado USA, May 2017, pp. 3506-3510.

[10] B. A. Shawar and E. Atwell, “Chatbots: Are they really useful?,” LDV Forum, vol. 22, no. 1, pp. 29–49, 2007.

[11] B. J. Fogg, “Persuasive Technology: Using Computers to Change What We Think and Do,” Ubiquity, New York United States, 2002.

[12] B. J. Tang, K. Sun, N. T. Curran, F. Schaub, and K. G. Shin, (2025). GenAI Advertising: Risks of Personalizing Ads with LLMs [Online], Available: https://arxiv.org/abs/2409.15436. Access: 4 January 2026.

[13] C. G. Møller, K. E. Ang, M. de L. Bongiovanni, M. S. Khalid, and J. Wu, “Metrics of success: Evaluating user satisfaction in AI chatbots,” in Proceedings of the 2024 8th International Conference on Advances in Artificial Intelligence, New York United States, 17-19 October 2024, pp. 168 - 173.

[14] C. Khneyzer, Z. Boustany, and J. Dagher, “AI-Driven Chatbots in CRM: Economic and Managerial Implications across Industries,” Administrative Sciences, vol. 14, no. 8, Art. no. 182, Aug. 2024.

[15] C.–Y. Lin, “ROUGE: A package for automatic evaluation of summaries,” Text Summarization Branches Out, Barcelona, Spain, July 2004, pp. 74–81.

Plagiarism Checking Report

Created on 2026-02-16 15:59:07 at 15:59 PM

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
4630276	Feb 16, 2026 at 15:50 PM	167480322007-st@rmutsb.ac.th	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	นายวีรวงศ์ บุญยิ่ง _008 ปโทปี2_The 3st Digital Media Technology Graduate Seminar_Templates v3.docx	Completed	2.25 %

Match Overview

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
1	Teachers' Global Education Concepts in The Child Care Center, Sanpathong, Chiang Mai Province	กุณาวงศ์, ธีรภัทร & มณีกุล, จารุณี & วรรณไพศาล, เชษฐภูมิ	พิฆเนศวร์สาร	1.41 %

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ละเอียดประสบการณ์การการทำงานดังนี้ผู้ที่มีประสบการณ์การการทำงาน 1 ปีมีจำนวน 3 คนผู้ที่มีประสบการณ์การการทำงาน 2 ปีจำนวน 1 คนผู้ที่มีประสบการณ์การการทำงาน 3 ปีจำนวน 1 คนผู้ที่มีประสบการณ์การการทำงาน 4 ปีจำนวน 1 คนผู้ที่มีประสบการณ์การการทำงาน 5 ปีจำนวน 1 คนผู้ที่มีประสบการณ์การการทำ	402 กลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงาน 16 20 ปีมีค่าเฉลี่ย 360 กลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงาน 1115 ปีมีค่าเฉลี่ย 347 กลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงาน 510 ปีมีค่าเฉลี่ย 330 และกลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปีมีระดับมีค่าเฉลี่ย 273 ตามลำดับระดับมโนทัศน์โลกศึกษาในภาพรวมระดับจะลดหลั่นลงมาตามประสบการณ์การทำงานมีเพียงกลุ่มประสบการณ์การทำงาน 21 25 ปีเท่านั้นที่มีระดับมโนทัศน์โลกศึกษาที่มากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงาน 25 ปีขึ้นไปแต่ก็ต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้นซึ่งสอดคล้องกับเชษฐภูมิวรรณไพศาล 2559 กล่าวว่าการมีประสบการณ์ชีวิต Experience of Life บทเรียนต่างๆที่ผ่านเข้ามาในชีวิตไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่เป็นข้อมูลที่มีผลโดยตรงที่ทำให้การเรียนรู้บรรจุในความทรงจำระยะยาวคนที่มีโอกาสเรียนรู้โลกกว้างมากได้เห็นหลากหลายประสบการณ์ย่อมมีวิธีการคิดที่หลากหลายกว่าและมีข้อมูลที่นำมาใช้ในชีวิตจริงได้มากกว่าซึ่งมีอิทธิพลต่อความสำเร็จรวมทั้งวิธีแก้ปัญหาและการคิดของตนเองและสอดคล้องกับนาตยา
cdnopenaicom betterlanguagemodels languagemodelspdf Access 4 Jan 2026 7 A Silberschatz H F Korth and S Sudarshan " Database System Concepts " 7th ed McGrawHill 2019 8 A Vaswani N Shazeer N Parmar J Uszkoreit L Jones A N Gomez L Kaiser and I Polosukhin " Attention is all you need " 31st Conference on Neural Information Processing Systems NIPS 2017 Long Beach CA USA 2017 pp 6000 – 6010 9 A Xu Z Liu Y Guo V Sinha and R	Social media's impact on the dissemination of news : An examination of online English newspapers . Media and Communication Studies , 38 (4), 560 - 578 . Thompson , R .,& Patel , S .(2021). Headline syntax :Phrase-level structures in English newspapers . Media Linguistics Review , 29 (3), 134 - 156 . Vaswani , A ., Shazeer , N ., Parmar , N ., Uszkoreit , J ., Jones , L ., Gomez , A . N .,...& Polosukhin , I .(2017). Attention is all you need . In Advances in neural information processing systems of 31st Conference on Neural Information Processing Systems (NIPS 2017)(pp .5998- 6008). Long Beach , CA , USA . Williams , A .,& Clarke , B .(2022). Sentence types and their communicative functions in English newspapers . Journal of Applied Linguistics , 33 (4), 210 - 230 . Williams , G .(2019). Adapting content for online newspapers : A study of English media . Online Journalism Review , 17 (1), 45 - 62 . Worawut , K .,& Endoo , P .(2020).

ระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

AI-BASED AUTOMATED ACADEMIC ADVISING SYSTEM FOR UNDERGRADUATE STUDENTS

กัญวรา โพธิ์ทองคำ

นักศึกษาระดับปริญญาโท

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เป็นการศึกษา ออกแบบโดยมีแนวคิดเพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ 1) การศึกษา ออกแบบและพัฒนาระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ และ 3) เพื่อศึกษาความ พึงพอใจของผู้ใช้งานระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ในการพัฒนาระบบมีการเชื่อมต่อผู้ใช้โดยผ่านแอปพลิเคชันบัญชีไลน์ทางการ ประมวลผลการให้คำปรึกษาด้านวิชาการโดยกระบวนการทำงานของปัญญาประดิษฐ์และรายงานผลการใช้งานระบบในรูปแบบของแดชบอร์ด ประเมินประสิทธิภาพของระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 10 ท่าน และประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานโดยกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จำนวน 160 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ผลการประเมินพบว่าประสิทธิภาพของระบบโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก $(\overline{\mathrm{X}} = 4.55, \mathrm{S.D.} = 0.51)$ และผลการประเมินความถูกต้องของการตอบคำถามพบว่าระบบมีความแม่นยำโดยรวมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 96.67 นอกจากนี้ ความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก $(\overline{\mathrm{X}} = 4.59, \mathrm{S.D.} = 0.51)$

คำสำคัญ: การให้คำปรึกษาทางวิชาการ, แชตบอต, ปัญญาประดิษฐ์

1. บทนำ

ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตและบริบทของการศึกษา ซึ่งมีเทคโนโลยีด้านการศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้อยู่หลายด้าน [7] โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาที่นักศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรการเรียนรู้ได้หลากหลายมากขึ้น รวมถึงข้อมูลทางด้านวิชาการและข้อมูลทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม การให้คำปรึกษาด้านวิชาการในสถาบันอุดมศึกษายังคงเผชิญข้อจำกัด เช่น การให้บริการเฉพาะในเวลาราชการ แหล่งข้อมูลที่กระจัดกระจาย การเข้าถึงข้อมูลไม่ครบถ้วน รวมถึงภาระงานของที่ปรึกษาที่มีจำกัด ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการสนับสนุนนักศึกษา ปัญหาเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัย [12] ที่พบว่าระบบคำปรึกษาแบบดั้งเดิมยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาได้อย่างทั่วถึงและทันเวลา จากปัญหาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงช่องว่างของการบริการที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาและความสำเร็จของผู้เรียน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อสนับสนุนด้านการศึกษาอย่างแพร่หลาย เช่น การแนะแนวการศึกษา การเพิ่มประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้ และทำให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วเหมาะสมกับพฤติกรรมของนักศึกษาในยุคปัจจุบัน การศึกษาและวิเคราะห์การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาใช้ในบริบทของการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง จากการศึกษาพบว่า การนำเทคโนโลยีแชตบอต (Chatbot) มาใช้ในการให้คำปรึกษาสามารถเพิ่มความแม่นยำในการตอบคำถามได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และตรงตามบริบทของสถาบันการศึกษา แชตบอตยังช่วยยกระดับคุณภาพของการให้คำปรึกษา ลดภาระงานของบุคลากร และเพิ่มความพึงพอใจของนักศึกษา งานวิจัยหลายฉบับได้แสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแชตบอต (Chatbot) ในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้คำศัพท์เครือข่ายคอมพิวเตอร์ผ่าน Line Chatbot [1] การพัฒนาระบบแชตบอตเพื่อประชาสัมพันธ์หลักสูตรแบบอัตโนมัติ [2] [4] และการพัฒนาแอปพลิเคชันไลน์และแชตบอตเพื่อระบบรับเข้าศึกษาต่อ [5] นอกจากนี้เทคโนโลยีแชตบอต (Chatbot) ยังถูกพัฒนาเพื่อให้บริการด้านกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) [3] เช่น การพัฒนา Chatbot เพื่อบริการ กยศ.ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น [8] การศึกษาเหล่านี้พบว่า เทคโนโลยีแชตบอต (Chatbot) สามารถลดภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และให้บริการแก่นักศึกษาผู้กู้ยืมเงินได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว รวมถึงการพัฒนา Line Chatbot สำหรับงานบริการด้านงานวิจัย ซึ่งสามารถตอบคำถามและลดระยะเวลารอคอยคำตอบจากเจ้าหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ [6] ในขณะเดียวกันแนวคิดของปัญญาประดิษฐ์เชิงเอเจนต์ (Agentic AI) ได้ถูกนำเสนอ ซึ่งหมายถึงระบบอัตโนมัติที่ออกแบบมาเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ซับซ้อนโดยมีการแทรกแซงจากมนุษย์น้อยที่สุด Agentic AI แตกต่างจาก AI ดั้งเดิมตรงที่แสดงความสามารถในการปรับตัว การตัดสินใจขั้นสูง และความพึ่งพาตนเอง ทำให้สามารถทำงานได้อย่างยืดหยุ่น [9][3] เช่น การพัฒนา Chatbot เพื่อบริการ กยศ.ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น [8] การศึกษาเหล่านี้พบว่า เทคโนโลยีแชตบอต

(Chatbot) สามารถลดภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และให้บริการแก่นักศึกษาผู้กู้ยืมเงินได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว รวมถึงการพัฒนา Line Chatbot สำหรับงานบริการด้านงานวิจัย ซึ่งสามารถตอบคำถามและลดระยะเวลารอคอยคำตอบจากเจ้าหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ [6] ในขณะเดียวกันแนวคิดของปัญญาประดิษฐ์เชิงเอเจนต์ (Agentic AI) ได้ถูกนำเสนอ ซึ่งหมายถึงระบบอัตโนมัติที่ออกแบบมาเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ซับซ้อนโดยมีการแทรกแซงจากมนุษย์น้อยที่สุด Agentic AI แตกต่างจาก AI ดั้งเดิมตรงที่แสดงความสามารถในการปรับตัว การตัดสินใจขั้นสูง และความพึ่งพาตนเอง ทำให้สามารถทำงานได้อย่างยืดหยุ่น [9] การใช้โมเดลภาษาขนาดใหญ่ (LLM) เป็นเอเจนต์จะช่วยในการตอบคำถาม ดำเนินการต่าง ๆ เช่น การสื่อสารกับฐานข้อมูล หรือทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ เอเจนต์เหล่านี้ยังสามารถนำไปใช้ในระบบแนะนำ (Recommender systems) เพื่อปรับปรุงวิธีการสร้างและคุณภาพของคำแนะนำ [13]

ดังที่กล่าวมาข้างต้น แม้ว่างานวิจัยที่ผ่านมาจะมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และแชตบอตในบริบทของการศึกษาเพื่อสนับสนุนการให้ข้อมูลและการบริการด้านวิชาการ แต่ส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการให้ข้อมูลทั่วไปหรือการตอบคำถามในลักษณะอิงกฎ (Rule-based) ซึ่งยังไม่สามารถรองรับคำถามเชิงซับซ้อนที่ต้องอาศัยบริบทเฉพาะของผู้เรียน หลักสูตร และระเบียบการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังขาดการบูรณาการแนวคิดปัญญาประดิษฐ์เชิงเอเจนต์และเทคนิคการสร้างคำตอบโดยผสานการค้นคืนข้อมูล (Retrieval-Augmented Generation) เพื่อเพิ่มความแม่นยำและความยืดหยุ่นของระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาได้อย่างทั่วถึง ทันเวลา และสอดคล้องกับบริบทของสถาบันอุดมศึกษา

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาออกแบบและพัฒนาระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

2.2 เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1. ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี จำนวนทั้งสิ้น 250 คน

3.2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี จำนวน 160 คน โดยใช้สูตรคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามหลักการของทาโรยามาเน่ และวิธีการสุ่มแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3.3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

3.3.1. ตัวแปรอิสระ คือ ระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

3.3.2. ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพในการให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

3.4. ขอบเขตระยะเวลาในการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เดือนกันยายน 2568 – เดือนกุมภาพันธ์ 2569

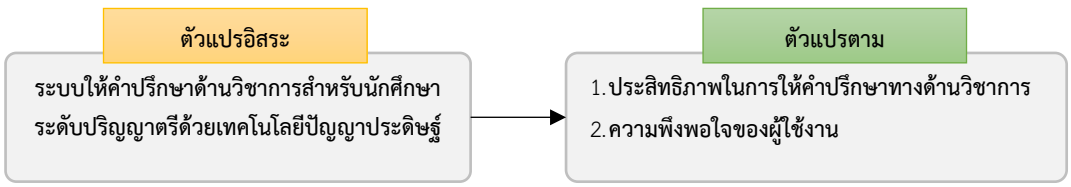
4. ประโยชน์ของการวิจัย

4.1. สามารถช่วยให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

4.3 ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

4.4 สามารถพัฒนาระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ที่ได้สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์และปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของระบบให้คำปรึกษา

6. วิธีดำเนินการวิจัย

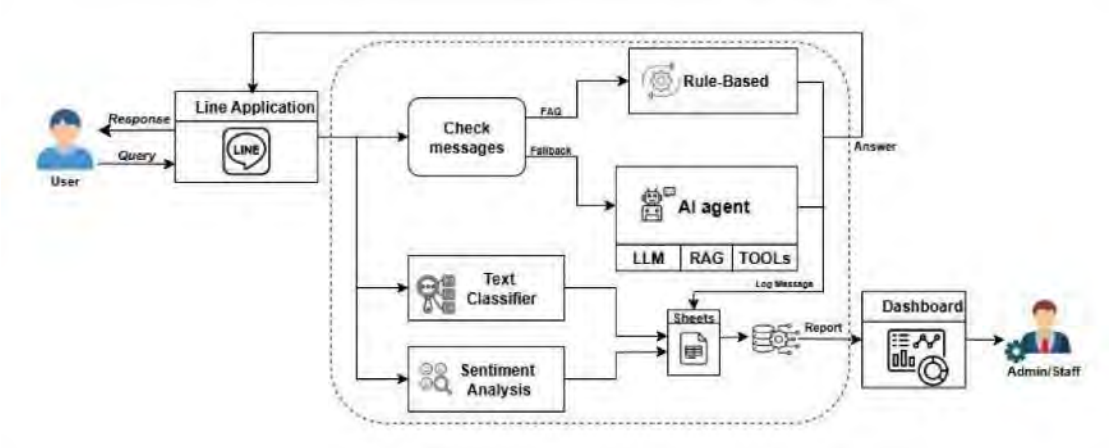
การพัฒนางานวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ความต้องการของระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนาระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ และระยะที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพและประเมินความพึงพอใจของระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ดังภาพที่ 1 โดยมีรายละเอียดและวิธีการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการพัฒนางานวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ความต้องการของระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือสำหรับการศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ความต้องการของระบบ ได้แก่ แบบฟอร์มตรวจสอบเอกสารเพื่อรวบรวมและจัดหมวดหมู่ข้อมูลจากหลักสูตร ข้อบังคับการศึกษา และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาด้านวิชาการ นอกจากนี้ ผู้วิจัยใช้ แบบฟอร์มสรุปงานวิจัยเพื่อสังเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการ แชตบอต และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ พร้อมทั้งใช้ไมโครซอฟท์เอ็กเซลในการจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ซึ่งช่วยให้การศึกษาความต้องการของระบบเป็นไปอย่างเป็นระบบและรองรับการออกแบบระบบในระยะต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนาระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ นำข้อมูลต่าง ๆ ที่ผ่านวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้ว นำมาออกแบบระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งประกอบด้วยการออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบการออกแบบฐานข้อมูล ระบบส่วนติดต่อผู้ใช้ (User Interface) และประสบการณ์ผู้ใช้ (User Experience) ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีรายละเอียดของระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 องค์ประกอบของระบบให้คำปรึกษา

จากภาพที่ 3 แสดงองค์ประกอบของระบบแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ๆ ดังนี้

2.1 ผู้ใช้งานระบบ เป็นกลุ่มผู้ใช้งานระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ใช้ (User) เป็นกลุ่มผู้ใช้งานระบบโดยการดำเนินการปฏิสัมพันธ์กับระบบผ่านคำถามและคำตอบจากระบบที่พัฒนาขึ้น และผู้ดูแลระบบ (Admin/Staff) เป็นกลุ่มของผู้ดูแลระบบและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับระบบ มีหน้าที่ในการบริหารจัดการข้อมูลของระบบรวมถึงการตั้งค่าต่าง ๆ ให้กับระบบ และการนำผลรายงานการใช้ระบบไปใช้ประโยชน์ในด้านการศึกษา การปรับปรุง/พัฒนาระบบ และการให้บริการข้อมูลการให้คำปรึกษาทางวิชาการ

2.2 กระบวนการทำงานของปัญญาประดิษฐ์ (AI Workflow) เป็นส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลคำถามและประมวลผลคำถามและคำตอบในการให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ดังนี้

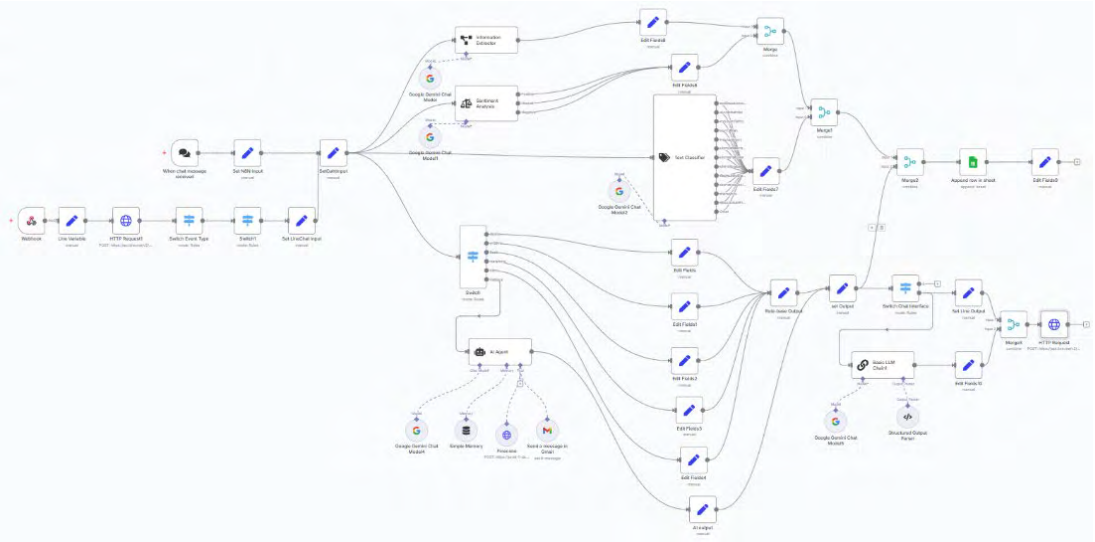
1) การตรวจสอบคำถาม (Check Message) เป็นองค์ประกอบย่อยที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบข้อความอินพุตจากผู้ใช้ที่เข้ามาในระบบว่าเป็นคำถามที่พบบ่อยทั่วไป (FAQ) เช่น คำทักทาย ที่อยู่คณะ เวลาการให้บริการ ช่องทางการติดต่อ เป็นต้น ซึ่งหากเป็นคำถามทั่วไปที่ตรงตามที่กำหนดไว้ก็จะตอบคำถามด้วยคำตอบที่กำหนดไว้ซึ่งเป็นลักษณะการทำงานแบบที่ใช้กฎหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Rule-based) และสำหรับข้อความหรือคำถามที่ไม่ได้เป็นคำถามทั่วไปหรือคำถามที่อยู่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ (Fallback) จะถูกส่งเข้าไปประมวลผลโดยใช้เอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ (AI agent) ร่วมกับเทคนิคการสร้างคำตอบที่ผสานการค้นคืนข้อมูล (Retrieval-Augmented Generation :RAG) ในการสร้างคำตอบให้กับผู้ใช้

2) ตัวจัดประเภทข้อความ (Text Classifier) เป็นองค์ประกอบย่อยที่ทำหน้าที่ในการจำแนกประเภทของคำถาม/ข้อความจากผู้ใช้ตามหมวดหมู่หรือป้ายกำกับที่กำหนดและบันทึกข้อมูลลงไฟล์ข้อมูล ตัวอย่างหมวดหมู่ เช่น ทะเบียนและการประมวลผล ทุนการศึกษา การเงิน ประกาศ/ระเบียบ แบบฟอร์มคำร้อง คำถามทั่วไป เป็นต้น

3) การวิเคราะห์ความคิดเห็นเชิงอารมณ์ของข้อความ (Sentiment Analysis) เป็นองค์ประกอบย่อยที่ทำหน้าที่ในการวิเคราะห์คำถาม/ข้อความจากผู้ใช้ในการสนทนาเพื่อระบุท่าทีหรืออารมณ์ เช่น เชิงบวก เชิงลบ หรือเป็นกลาง และบันทึกข้อมูลลงไฟล์ข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์บทสนทนาของผู้ใช้ที่ใช้ในระหว่างการสนทนาผ่านระบบ

2.3 รายงานผลการใช้งานระบบ (Dashboard) เป็นส่วนของการวิเคราะห์และสร้างรายงานผลการใช้งานระบบ จากข้อมูลที่ได้รับจากกระบวนการทำงานของปัญญาประดิษฐ์และบันทึกไว้ โดยนำเสนอผลการใช้งานระบบในรูปแบบของแดชบอร์ด

โดยเมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบในส่วนประกอบต่าง ๆ เสร็จสิ้น ได้นำโครงสร้างของระบบที่ได้ออกแบบไว้มาพัฒนาเป็นแอปพลิเคชัน และเชื่อมต่อระบบกับแอปพลิเคชันบัญชีไลน์ทางการ (Line Official Account) โดยใช้เครื่องมือแพลตฟอร์มระบบอัตโนมัติของเวิร์กโฟลว์ (Workflow Automation Platform) โดยมีผังกระบวนงาน (Workflow) ดังภาพที่ 4 และดำเนินการทดสอบระบบในภาพรวมและการทำงานของระบบย่อยต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบข้อผิดพลาดและแก้ไขให้สมบูรณ์

ภาพที่ 4 ผังกระบวนงานของระบบให้คำปรึกษา

ระยะที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพและประเมินความพึงพอใจของระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

3.1 สร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินประสิทธิภาพระบบ และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) มี 5 ระดับ และนำแบบสอบถามทั้ง 2 แบบสอบถามที่สร้างให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านประเมินความตรงเชิงเนื้อหาด้วยดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item–Objective Congruence: IOC) ก่อนนำไปใช้ ผลการประเมิน

พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่า IOC ไม่ต่ำกว่า 0.50 และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.91 และ 0.93 ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนถึงความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย นอกจากนี้ แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบได้ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยมีค่าเท่ากับ 0.85, 0.80 และ 0.88 ในด้านคุณภาพสารสนเทศ ด้านคุณภาพระบบ และด้านคุณภาพการบริการ/ปฏิสัมพันธ์ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างเหมาะสม

3.2 นำระบบที่พัฒนาและทดสอบแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งมีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 10 ท่าน ประเมินประสิทธิภาพของระบบด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และให้ผู้ใช้งานประเมินความพึงพอใจ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จำนวน 160 คน ที่กำลังศึกษาและมีสมาร์ทโฟนติดตั้งแอปพลิเคชันไลน์ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามประเมินประสิทธิภาพของระบบและแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบ ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย 5 ระดับตามตารางที่ 1

ตางรางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยและการแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย	1.00-1.49	1.50-2.49	2.50-3.49	3.50-4.49	4.50-5.00
การแปลความหมาย	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	ดี	ดีมาก

นอกจากนี้ งานวิจัยยังได้ดำเนินการประเมินประสิทธิภาพของระบบ โดยการวัดความถูกต้องของการตอบคำถามของระบบจากชุดคำถามด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับบริบทของคณะและมหาวิทยาลัย ผลการตอบถูกจำแนกออกเป็น ตอบถูกต้อง ตอบผิดหรือไม่ตรงประเด็น และไม่สามารถตอบได้ (Fallback) และคำนวณค่าความแม่นยำของการตอบคำถาม (Accuracy) จากสัดส่วนของคำตอบที่ถูกต้องต่อจำนวนคำถามทั้งหมด โดยนำเสนอผลการประเมินในรูปแบบตาราง

ความแม่นยำ (Accuracy (%))= (จำนวนคำถามที่ตอบถูกต้อง / จำนวนคำถามทั้งหมด) × 100

7. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ออกแบบและพัฒนาระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ นำระบบที่พัฒนาขึ้นประเมินประสิทธิภาพการทำงานของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญและประเมินความ พึงพอใจจากผู้ใช้งาน ผลการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

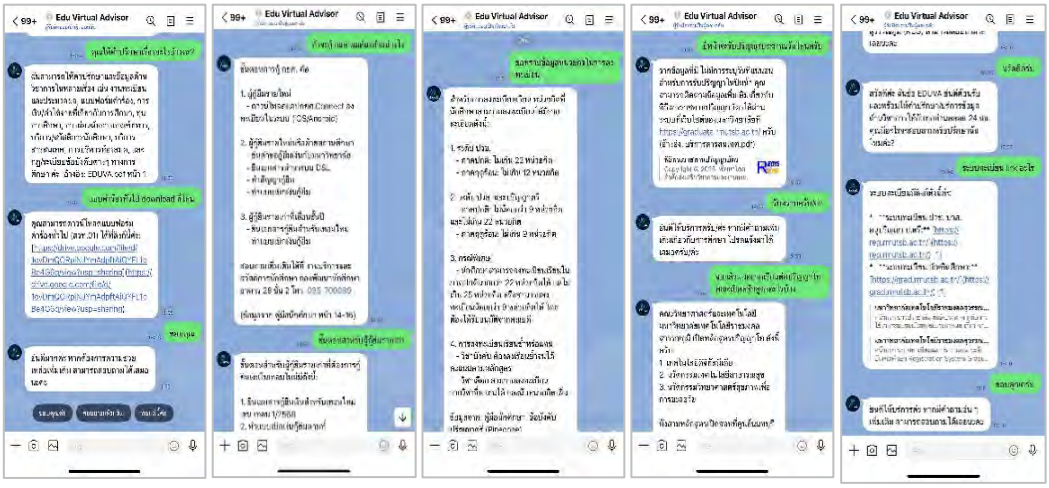
7.1 ผลการพัฒนาระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

การออกแบบและพัฒนาระบบเพื่อบริการข้อมูลและให้คำปรึกษาด้านวิชาการที่สามารถให้ข้อมูลหรือคำปรึกษาด้านวิชาการแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ได้ตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลในลักษณะอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์ จึงได้ออกแบบและพัฒนาระบบให้ทำงานในลักษณะของแชตบอตเชื่อมต่อกับแอปพลิเคชันไลน์ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารที่นักศึกษาทุกคนมีการใช้งานแอปพลิเคชันนี้อยู่แล้วในชีวิตประจำวัน เพื่อให้การเข้าถึงและใช้งานระบบง่าย สะดวกต่อการใช้งานระบบของนักศึกษา โดยในขั้นตอนของการใช้งานระบบผู้ใช้สามารถดำเนินการเพิ่มเพื่อนด้วย ID LINE หรือ สแกนคิวอาร์โค้ด จะเข้าสู่หน้าไลน์เพิ่มเพื่อน และเมื่อเพิ่มเพื่อนแล้วจะเข้าสู่หน้าแชท Edu Virtual Advisor ดังภาพที่ 5

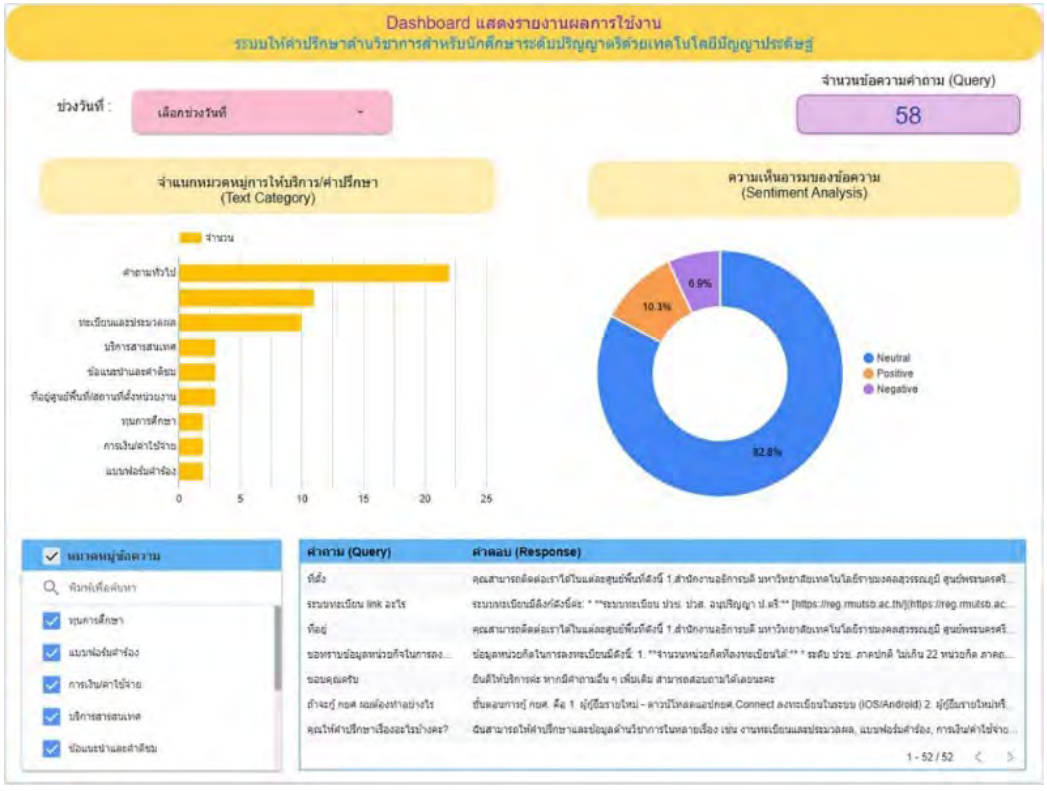

ภาพที่ 5 การดำเนินการใช้งานระบบโดยเชื่อมต่อผ่านแอปพลิเคชันไลน์

ตัวอย่างการใช้งานระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ในการให้บริการข้อมูลหรือคำปรึกษาแก่นักศึกษาแสดงดังภาพที่ 6 และตัวอย่างแดชบอร์ดรายงานผลการใช้งานระบบ ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 6 ตัวอย่างการใช้งานระบบให้คำปรึกษา

ภาพที่ 7 การแสดงรายงานภาพรวมของระบบในรูปแบบแดชบอร์ด

ตารางที่ 2 แสดงประสิทธิภาพความถูกต้องของการตอบคำถาม

หมวดหมู่	จำนวนคำถาม (Query)	ตอบถูก (Correct)	ตอบผิด (Incorrect/ Hallucination)	ไม่สามารถตอบได้ (Fallback)	ความแม่นยำ (%)
1.คำถามทั่วไป	10	9	-	1	90%
2.ทะเบียนและประมวลผล	10	9	-	1	90%
3.บริการสารสนเทศ	10	10	-	-	100%
4.ประกาศ/ระเบียบ/ข้อบังคับ	10	10	-	-	100%
5.ที่อยู่/สถานที่ตั้ง	5	5	-	-	100%
6.ทุนการศึกษา	5	5	-	-	100%
7.การเงิน/ค่าใช้จ่าย	5	5	-	-	100%
8.แบบฟอร์มคำร้อง	5	5	-	-	100%
รวม	**60**	**58**	**-**	**2**	**96.67%**

จากตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความถูกต้องของการตอบคำถามของระบบ พบว่าสามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง 58 จาก 60 คำถาม คิดเป็นความแม่นยำโดยรวมร้อยละ 96.67 โดยไม่พบกรณีการตอบผิดหรือให้ข้อมูลคลาดเคลื่อน (Hallucination) และมีคำถามที่ไม่สามารถตอบได้จำนวน 2 คำถาม

7.2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบ

ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 10 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นวัดประสิทธิภาพของระบบในด้านต่าง ๆ จำนวน 4 ด้าน รายละเอียดและผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็นวัดประสิทธิภาพของระบบ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านตรงตามความต้องการ (Function Requirement)	4.62	0.49	ดีมาก
2. ด้านสามารถทำงานได้ตามหน้าที่ (Function)	4.42	0.54	ดี

ประเด็นวัดประสิทธิภาพของระบบ	$\overline{X}$	S.D.	การแปลผล
3. ด้านความง่ายต่อการใช้งาน (Usability)	4.68	0.47	ดีมาก
4. ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (Security)	4.40	0.50	ดี
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	**4.55**	**0.51**	**ดีมาก**

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินพบว่า ประสิทธิภาพของระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X} = 4.55, S.D. = 0.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพจากมากไปหาน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความง่ายต่อการใช้งานอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X} = 4.68, S.D. = 0.47$) รองลงมา คือ ด้านตรงตามความต้องการอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X} = 4.62, S.D. = 0.49$) ด้านสามารถทำงานได้ตามหน้าที่อยู่ในระดับดี ($\overline{X} = 4.42, S.D. = 0.54$) และด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลอยู่ในระดับดี ($\overline{X} = 4.40, S.D. = 0.50$) ตามลำดับ

7.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จำนวน 160 คน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นวัดความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบในด้านต่าง ๆ จำนวน 3 ด้าน รายละเอียดและผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานต่อระบบ แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

ประเด็นวัดความพึงพอใจ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านคุณภาพสารสนเทศ (Information Quality)	4.56	0.53	ดีมาก
2. ด้านคุณภาพระบบ (System Quality)	4.55	0.52	ดีมาก
3. ด้านคุณภาพการบริการ/ปฏิสัมพันธ์ และความพึงพอใจโดยรวม	4.66	0.47	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	**4.59**	**0.51**	**ดีมาก**

จากตารางที่ 4 ผลการประเมินพบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X} = 4.59, S.D. = 0.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจจากมากไป

หาน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณภาพการบริการ/ปฏิสัมพันธ์และความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X} = 4.66, S.D. = 0.47$) รองลงมา คือ ด้านคุณภาพสารสนเทศอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X} = 4.56, S.D. = 0.53$) และด้านคุณภาพระบบอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X} = 4.55, S.D. = 0.52$) ตามลำดับ

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

จากการพัฒนาระบบให้คำปรึกษาด้านวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยออกแบบระบบในรูปแบบแชตบอตที่เชื่อมต่อผ่านแอปพลิเคชันบัญชีไลน์ทางการ LINE Official Account เพื่อเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงบริการและสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้งานของนักศึกษา ผลการพัฒนาพบว่าระบบสามารถให้บริการข้อมูลและคำปรึกษาด้านวิชาการได้อย่างต่อเนื่องตลอด 24 ชั่วโมง และช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลาและภาระงานของเจ้าหน้าที่และอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ระบุว่าการนำแชตบอตมาใช้ในบริบทของสถาบันอุดมศึกษาสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและลดภาระงานของบุคลากรได้อย่างมีนัยสำคัญ [1][6]
ผลการประเมินความถูกต้องของการตอบคำถามพบว่า ระบบมีความแม่นยำโดยรวมอยู่ในระดับสูง (96.67%) แสดงให้เห็นว่าการออกแบบสถาปัตยกรรมระบบในลักษณะผสมผสาน (Hybrid Architecture) โดยใช้กลไกแบบ Rule-based สำหรับคำถามทั่วไป และเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์ร่วมกับเทคนิคการสร้างคำตอบที่ผสานการค้นคืนข้อมูล (Retrieval-Augmented Generation :RAG) สำหรับคำถามเชิงบริบท มีความเหมาะสมกับลักษณะงานให้คำปรึกษาด้านวิชาการที่ต้องอาศัยทั้งความถูกต้องตามระเบียบและความยืดหยุ่นในการตีความบริบท ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า RAG สามารถช่วยเพิ่มความแม่นยำของคำตอบและลดความคลาดเคลื่อนของโมเดลภาษาเมื่อใช้ในบริบทที่มีข้อมูลเฉพาะด้าน [10] รวมถึงแนวคิดการประยุกต์ใช้เอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์เพื่อจัดการงานที่มีความซับซ้อนและต้องการการตัดสินใจเชิงบริบท [9] อย่างไรก็ตาม กรณีที่ระบบไม่สามารถตอบคำถามได้ (Fallback) ยังพบในบางกรณี ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านขอบเขตของฐานข้อมูลและการครอบคลุมของแหล่งความรู้ที่นำมาใช้ในระบบ
ผลการประเมินประสิทธิภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศพบว่า ระบบมีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X} = 4.55, S.D. = 0.51$) โดยเฉพาะด้านความง่ายต่อการใช้งานและด้านความตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินความพึงพอใจจากผู้ใช้งานที่อยู่ในระดับดีมากในทุกด้าน ($\overline{X} = 4.59, S.D. = 0.51$) ผลลัพธ์ดังกล่าวสนับสนุนงานวิจัยที่ระบุว่า ความสอดคล้องระหว่างลักษณะของแชตบอตกับบริบทของผู้ใช้มีผลโดยตรงต่อการยอมรับและพฤติกรรมการใช้งานระบบ [11] แต่แม้ว่าระบบจะมีประสิทธิภาพและได้รับความพึงพอใจในระดับสูง ระบบยังมีข้อจำกัดด้านการทำความเข้าใจภาษาที่ไม่เป็นทางการ เช่น ภาษาวัยรุ่นหรือภาษาแสลง ซึ่งอาจส่งผลต่อความถูกต้องในการตีความบริบทของคำถามในบางกรณี

โดยสรุป ผลการวิจัยนี้ยืนยันว่าการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยเฉพาะระบบแชตบอตที่ผสานเอเจนต์ปัญญาประดิษฐ์และเทคนิค RAG สามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการให้คำปรึกษาด้านวิชาการที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบทของสถาบันอุดมศึกษา และช่วย

ยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านวิชาการในระดับองค์กร ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดร่วมสมัยที่มองว่าปัญญาประดิษฐ์ควรถูกนำมาใช้เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและเสริมศักยภาพของมนุษย์ มากกว่าการทดแทนบทบาทของมนุษย์โดยสมบูรณ์ โดยเฉพาะในกรณีของการให้คำปรึกษาที่มีมิติด้านอารมณ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมาเกี่ยวข้องด้วย

9. เอกสารอ้างอิง

[1] จตุรงค์ จิตติยพล และพงษ์ศักดิ์ ดรพินิจ. (2565). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้คำศัพท์เครือข่ายคอมพิวเตอร์ผ่านแอปพลิเคชัน Line Chatbot. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2(4)(กรกฎาคม-สิงหาคม), 607–618. https://doi.org/10.14456/iarj.2022.78

[2] เจนนิสา ยศอินทร์ และวีรอร อุดมพันธ์. (2565). การพัฒนาระบบแชทบอทเพื่อการประชาสัมพันธ์หลักสูตรแบบอัตโนมัติ กรณีศึกษา โปรแกรมวิชาวิทยาการสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. วารสารวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 7(1), 74-84

[3] ธนากร อุยพานิชย์ และกอบแก้ว มีเพียร. การพัฒนาแชทบอทเพื่อบริการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา. วารสารวิทยสารสนเทศและเทคโนโลยี. 3(1), 65-76

[4] นวพรรษ จันทร์คำ และธิดารัตน์ กุลณัฐรวงศ์. (2568). การพัฒนาแพลตฟอร์มแนะแนวการศึกษาอัจฉริยะด้วย AI Chatbot เพื่อส่งเสริมการประชาสัมพันธ์หลักสูตรเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม. 15(1), 214-227

[5] ปัญญดา พินไธสงค์ และคณะ. (2568). การพัฒนาแอปพลิเคชันไลน์และแชทบอทระบบรับเข้าศึกษาต่อ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. วารสารวิชาการการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ, 11(1), 111–120.

[6] มนต์ทิชา รัตนพันธ์ และฉัตรวดี สายใยทอง. การพัฒนา Line Chatbot สำหรับงานบริการด้านงานวิจัย กรณีศึกษาสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. Journal of Applied Research on Science and Technology (JARST). 22(1), 78-89.

[7] รัตน์ขนก พราหมณ์ศิริ. (2564). การใช้เทคโนโลยีกับการจัดการศึกษาของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก. วารสารวิจัยทางการศึกษา, 16(1), 27–33.

[8] วิสสุตา อุ่นมาลย์ และภัทรพร วีระนาคินทร์. (2566). การพัฒนา Chatbot สำหรับงานบริการนักศึกษาด้านการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา (กยศ.) ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น. Journal of Spatial Development and Policy, 1(4), 15–36.

[9] Acharya, D. B., Kuppan, K., & Divya, B. (2025). Agentic AI: Autonomous Intelligence for Complex Goals—A Comprehensive Survey. IEEE Access. 10.1109/ACCESS.2025.3532853.

[10] Ghosh, S., & Mittal, G. (2025). Low Code RAG-LLM Framework for Context-Aware Querying in Electrical Standards, Design, and Research. Preprints.org. https://doi.org/10.20944/preprints202507.0537.v1

[11] Kuhail, M. A., Bahja, M., Al-Shamaileh, O., Thomas, J., Alkazemi, A., & Negreiros, J. (2024). Assessing the Impact of Chatbot-Human Personality Congruence on User Behavior: A Chatbot-Based Advising System Case. IEEE Access. 10.1109/ACCESS.2024.3402977

[12] Ndlovu, S. L., & Mkhize, S. N. (2023). Navigating the path to academic success: The impact of student academic advising at a university of technology. In Proceedings of the 10th Focus Conference (TFC 2023) (pp. 466–473). Atlantis Press.

[13] Portugal, I. S., Alencar, P., & Cowan, D. (2024). An Agentic AI-based Multi-Agent Framework for Recommender Systems. [Manuscript submitted for publication].

[14] Ramadhania, A., Yantorob, M. D., Akmalc, M. F., Mahfudd, M., & Fauzie. (2025). CHATBOT OTOMATIS DENGAN N8N DAN AI UNTUK ANALISIS DATA DAN PELAPORAN HASIL. JURNAL RISET TEKNIK KOMPUTER, 2(2), 18–23. https://doi.org/10.69714/x1p94182

[15] Singh, A., Ehtesham, A., Kumar, S., & Khoei, T. T. (2024). Enhancing AI Systems with Agentic Workflows: Patterns in Large Language Model. In Proceedings of a 2024 IEEE Conference.

การออกแบบและพัฒนาเกมนิยายภาพเรื่องควันสุดท้ายเพื่อการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่

DESIGN AND DEVELOPMENT OF THE VISUAL NOVEL GAME TITLED THE LAST SMOKE FOR ANTI-SMOKING AWARENESS

นักศึกษาระดับปริญญา (โท)

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาเกมนิยายภาพเรื่องควันสุดท้ายเพื่อใช้เป็นสื่อดิจิทัลในการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชน โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการเล่าเรื่องเชิงโต้ตอบ Interactive Storytelling ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน Gamification เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม อารมณ์ร่วม และกระตุ้นการตัดสินใจของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สะท้อนผลกระทบจากการสูบบุหรี่ในมิติด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมการวิจัยดำเนินการในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา Research and Development R&D ควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี Technology Acceptance Model TAM ซึ่งประกอบด้วยการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน PEOU และการรับรู้ประโยชน์ PU ผลการวิจัยพบว่าระดับการยอมรับการใช้งานเกมนิยายภาพโดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ค่าเฉลี่ย = 4.62, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.45 โดยด้านการรับรู้ประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ค่าเฉลี่ย = 4.65 สะท้อนให้เห็นว่าเกมนิยายภาพสามารถเป็นสื่อดิจิทัลที่มีศักยภาพในการสร้างความตระหนักรู้และสนับสนุนการตัดสินใจหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการประยุกต์ใช้เกมนิยายภาพเป็นสื่อรณรงค์ด้านสุขภาพ และเป็นต้นแบบในการพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสารเชิงสังคมในบริบทของเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย

คำสำคัญ เกมนิยายภาพ, การรณรงค์, การสูบบุหรี่, เยาวชน

1. บทนำ

ปัญหาการสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชนยังคงเป็นประเด็นสำคัญด้านสาธารณสุข [1] ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสังคมดิจิทัลที่

เยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและสื่อได้อย่างหลากหลาย แม้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีการรณรงค์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับโทษของการสูบบุหรี่อย่างต่อเนื่อง แต่สื่อรณรงค์ในรูปแบบดั้งเดิม เช่น โปสเตอร์ บทความ หรือคลิปวิดีโอ มักเป็นการสื่อสารทางเดียว และไม่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมเชิงลึกหรือกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ [2] ในขณะเดียวกัน เทคโนโลยีดิจิทัลมีเดียได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อรูปแบบการเรียนรู้และการรับสารของเยาวชน เกมดิจิทัลจึงถูกนำมาใช้เป็นสื่อทางเลือกเพื่อการเรียนรู้และการรณรงค์ทางสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะเกมนิยายภาพซึ่งเป็นเกมที่นำเสนอเนื้อหาในรูปแบบการเล่าเรื่องเชิงโต้ตอบ ผู้เล่นสามารถสวมบทบาทเป็นตัวละครหลัก ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ และเรียนรู้จากผลลัพธ์ของการเลือกนั้น ๆ [3], [4] กลไกดังกล่าวช่วยสร้างอารมณ์ร่วม ความเห็นอกเห็นใจ และประสบการณ์การเรียนรู้เชิงประจักษ์ ซึ่งเอื้อต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมในระยะยาว การประยุกต์ใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน Gamification ร่วมกับเกมนิยายภาพ สามารถช่วยเพิ่มแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ ผ่านองค์ประกอบของเกม เช่น ทางเลือก ภารกิจ และผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน [5] นอกจากนี้ การประเมินประสิทธิภาพของสื่อดิจิทัลจำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดทางวิชาการที่มีความน่าเชื่อถือ โดยแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี Technology Acceptance Model TAM ถูกนำมาใช้เพื่อประเมินการรับรู้ความง่ายในการใช้งานและการรับรู้ประโยชน์ของสื่อ ซึ่งสะท้อนถึงระดับการยอมรับและความเหมาะสมในการนำไปใช้งานจริง [6], [7] ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการออกแบบและพัฒนาเกมนิยายภาพเรื่อง ควันสุดท้าย เพื่อใช้เป็นสื่อดิจิทัลในการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชน พร้อมทั้งประเมินการยอมรับการใช้งานเกมตามกรอบแนวคิดTAMเพื่อสะท้อนศักยภาพของเกมนิยายภาพในฐานะสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดียที่สามารถสนับสนุนการสื่อสารเชิงรณรงค์และการสร้างความตระหนักรู้ด้านสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อออกแบบและพัฒนาเกมนิยายภาพเรื่องควันสุดท้ายให้เป็นสื่อดิจิทัลสำหรับการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชน

2.2 เพื่อประเมินความเหมาะสมและคุณภาพของเกมนิยายภาพควันสุดท้ายในด้านเนื้อหา การออกแบบเกม และการนำเสนอเชิงรณรงค์ โดยผู้เชี่ยวชาญ

2.3 เพื่อประเมินระดับการยอมรับการใช้งานเกมนิยายภาพควันสุดท้ายของกลุ่มเยาวชน ตามกรอบแนวคิดแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี

2.4 เพื่อศึกษาการรับรู้ความง่ายในการใช้งานและการรับรู้ประโยชน์ของเกมนิยายภาพควันสุดท้ายซึ่งส่งผลต่อการยอมรับสื่อดิจิทัลเพื่อการรณรงค์ด้านสุขภาพ

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับอุดมศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนที่อยู่ในช่วงอายุ 18–22 ปี

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง Purposive Sampling โดยเป็นนักศึกษาที่สมัครใจเข้าร่วมการทดลองใช้เกมนิยายภาพเรื่อง ควันสุดท้าย เพื่อประเมินความพึงพอใจและการยอมรับการใช้งานสื่อดิจิทัล

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรอิสระ

- ประเภทของสื่อรณรงค์
- เกมนิยายภาพเรื่องควันสุดท้าย
- เพื่อประเมินความพึงพอใจและการยอมรับการใช้งานเกมนิยายภาพเรื่องควันสุดท้าย

3.3.2 ตัวแปรตาม

- (วัดผลด้วยแบบสอบถาม TAM)
- ความง่ายในการใช้งาน PEOU
- การรับรู้ประโยชน์ PU
- ทัศนคติต่อการใช้ ATU
- ความตั้งใจที่จะใช้ / แนะนำ BI
- ประเมินความพึงพอใจ

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2567 ถึง ธันวาคม 2568

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ได้สื่อดิจิทัลในรูปแบบเกมนิยายภาพที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 ได้แนวทางในการออกแบบและพัฒนาเกมนิยายภาพเพื่อการสื่อสารเชิงรณรงค์ด้านสุขภาพ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับประเด็นทางสังคมอื่น ๆ ได้

4.3 ได้ผลการประเมินการยอมรับการใช้งานสื่อดิจิทัลตามกรอบแนวคิดแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี TAM ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลเชิงวิชาการในการพัฒนาสื่อดิจิทัลในอนาคต

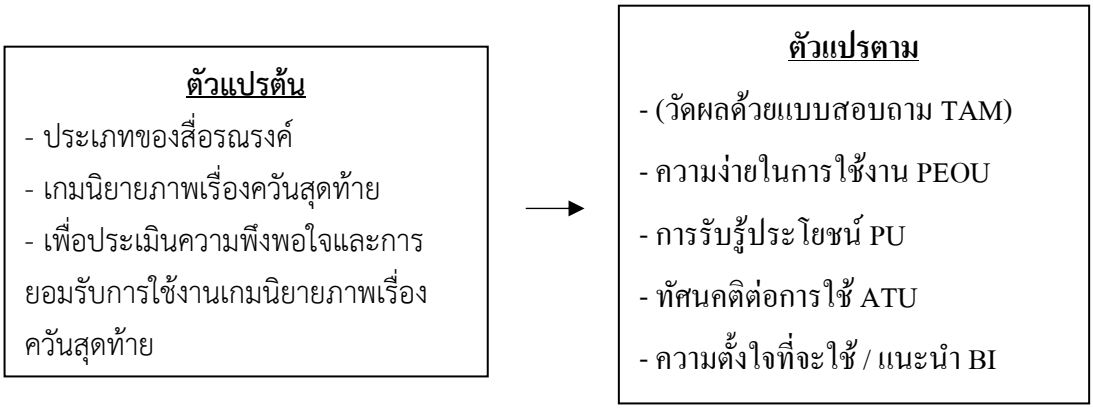
4.4 ได้องค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดียที่บูรณาการการเล่าเรื่องเชิงโต้ตอบและเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ของผู้ใช้

4.5 ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นต้นแบบสำหรับนักพัฒนา นักวิจัย และผู้ที่สนใจ ในการสร้างสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และการรณรงค์ทางสังคมในระดับการศึกษาและการวิจัย

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการออกแบบและพัฒนาเกมนิยายภาพเรื่อง ควันสุดท้าย เพื่อใช้เป็นสื่อดิจิทัลในการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชน โดยอาศัยกรอบแนวคิดแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี TAM เป็นแนวทางในการประเมินการยอมรับการใช้งานสื่อดิจิทัล [6], [7] ตัวแปรอิสระ คือ สื่อรณรงค์ในรูปแบบเกมนิยายภาพเรื่อง ควันสุดท้าย ซึ่งได้รับการออกแบบโดยบูรณาการแนวคิดการเล่าเรื่องเชิงโต้ตอบ Interactive Storytelling และแนวคิดเกมมิฟิเคชัน Gamification เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้ใช้งาน [3], [5] ตัวแปรตาม คือ การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน Perceived Ease of Use PEOU และการรับรู้ประโยชน์ Perceived Usefulness PU ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของแบบจำลอง TAM และส่งผลต่อระดับการยอมรับการใช้งานเกมนิยายภาพของผู้ใช้ [6] ทั้งนี้ การรับรู้ทั้งสองด้านสะท้อนถึงความเหมาะสมและศักยภาพของเกมนิยายภาพในการเป็นสื่อดิจิทัลเพื่อการรณรงค์ด้านสุขภาพในกลุ่มเยาวชน กรอบแนวคิดการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อดิจิทัลใน

รูปแบบเกมนิยายภาพกับการยอมรับการใช้งานของผู้ใช้ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและประเมินสื่อดิจิทัลมีเดียเพื่อการสื่อสารเชิงรณรงค์ในบริบทอื่น ๆ ต่อไป

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา Research and Development R&D ควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

6.1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกมนิยายภาพ สื่อดิจิทัลเพื่อการรณรงค์ เกมมิฟิเคชันและแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี TAM เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาเกมนิยายภาพเรื่องควันสุดท้าย [3], [5], [6]

6.2 การออกแบบและพัฒนาเกมนิยายภาพ

ผู้วิจัยออกแบบโครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก และเส้นทางการตัดสินใจของผู้เล่น โดยเน้นการเล่าเรื่องเชิงโต้ตอบและการสะท้อนผลกระทบของการสูบบุหรี่ จากนั้นพัฒนาเกมนิยายภาพในรูปแบบสื่อดิจิทัลให้สามารถใช้งานได้จริง

6.3 การตรวจสอบคุณภาพของเกมนิยายภาพ

เกมนิยายภาพที่พัฒนาแล้วได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมและคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและสื่อดิจิทัล เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้งาน

6.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเกมนิยายภาพเรื่อง ควันสุดท้าย ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามการยอมรับการใช้งานตามกรอบแนวคิด TAM ซึ่งประกอบด้วยการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน PEOU และการรับรู้ประโยชน์ PU [6]

6.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อประเมินระดับการยอมรับการใช้งานเกมนิยายภาพของกลุ่มตัวอย่าง

7. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการออกแบบและพัฒนาเกมนิยายภาพเรื่อง ควันสุดท้าย เพื่อการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ เป็นงานวิจัยที่มีผลการทดลองและผลการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง โดยผลการวิจัยในส่วนนี้นำเสนอผลการประเมินการยอมรับการใช้งานเกมนิยายภาพตามแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี TAM ผลการประเมินจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวน 30 คน พบว่า ระดับการยอมรับการใช้งานเกมนิยายภาพโดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก $\bar{x}$ = 4.62, S.D. = 0.48 แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้งานมีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้เกมนิยายภาพเป็นสื่อดิจิทัลเพื่อการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ด้านการรับรู้ประโยชน์ PU มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด $\bar{x}$ = 4.68, S.D. = 0.45 อยู่ในระดับเห็นว่ามีประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน PEOU ซึ่งมีค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ = 4.55, S.D. = 0.50 อยู่ในระดับใช้งานง่ายมากนอกจากนี้ ด้านทัศนคติต่อการใช้งาน ATU มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ = 4.60, S.D. = 0.48 และด้านความตั้งใจในการใช้งานต่อ BI มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ = 4.63, S.D. = 0.47 ซึ่งอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าเกมนิยายภาพเรื่อง ควันสุดท้าย มีแนวโน้มที่จะได้รับการยอมรับและสามารถนำไปใช้งานจริงในบริบทของสื่อรณรงค์ด้านสุขภาพได้

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาเกมนิยายภาพเรื่อง ควันสุดท้าย ให้เป็นสื่อดิจิทัลสำหรับการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ในกลุ่มเยาวชน โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการเล่าเรื่องเชิงโต้ตอบ Interactive Storytelling และแนวคิดเกมมิฟิเคชัน Gamification เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและกระตุ้นการตัดสินใจของผู้ใช้งาน [3], [5] ภายใต้กรอบแนวคิดแบบจำลองการยอมรับ

เทคโนโลยี TAM [6], [7] ผลการวิจัยจากการทดลองใช้เกมนิยายภาพกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า ระดับการยอมรับการใช้งานเกมนิยายภาพโดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก สะท้อนให้เห็นว่าเกมนิยายภาพสามารถทำหน้าที่เป็นสื่อดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดเนื้อหาการรณรงค์ด้านสุขภาพ และสอดคล้องกับพฤติกรรมการรับสื่อของเยาวชนในยุคดิจิทัลเมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของแบบจำลอง TAM พบว่า การรับรู้ประโยชน์และการรับรู้ความง่ายในการใช้งานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อทัศนคติและความตั้งใจในการใช้งานเกมนิยายภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีที่อธิบายว่าผู้ใช้มีแนวโน้มยอมรับเทคโนโลยีที่เห็นว่ามีประโยชน์และใช้งานได้ง่าย [6] โดยสรุป งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นศักยภาพของเกมนิยายภาพในฐานะสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดียเพื่อการรณรงค์ทางสังคม และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสารด้านสุขภาพในบริบทอื่น ๆ ได้ในอนาคต

9. **เอกสารอ้างอิง** เรียงลำดับตามการกล่าวถึงในบทความ

[1] World Health Organization, “WHO global report on trends in tobacco use,” World Health Organization, 2023.

[2] Thai Health Promotion Foundation, “Situation of tobacco consumption among Thai youth,” Bangkok, Thailand, 2022.

[3] J. P. Gee, What Video Games Have to Teach Us About Learning and Literacy, 2nd ed. New York, NY, USA: Palgrave Macmillan, 2007.

[4] T. M. Connolly, E. A. Boyle, E. MacArthur, T. Hainey, and J. M. Boyle, “A systematic literature review of empirical evidence on computer games and serious games,” Computers & Education, vol. 59, no. 2, pp. 661–686, 2012.

[5] S. Deterding, D. Dixon, R. Khaled, and L. Nacke, “From game design elements to gamefulness: Defining gamification,” in Proc. 15th Int. Academic MindTrek Conf., 2011, pp. 9–15.

[6] F. D. Davis, “Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology,” MIS Quarterly, vol. 13, no. 3, pp. 319–340, 1989.

[7] V. Venkatesh and F. D. Davis,
"A theoretical extension of the technology acceptance model,"
Management Science, vol. 46, no. 2, pp. 186–204, 2000.

การพัฒนาแอปพลิเคชันแชทบอทปัญญาประดิษฐ์ สำหรับจำแนกพระเครื่องไทยเพื่อแสดงภาพพระเครื่องไทยบนสมาร์ทโฟน

Developing an artificial intelligence chatbot application to classify Thai amulets and display images of them on smartphones

นายวิชัย ปัญญาชาติรักษ์ รหัส 168480322001
นักศึกษาระดับปริญญาโทภาคสมทบ

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

พระเครื่องเป็นวัตถุมงคลที่ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไทยซึ่งได้รับการอนุรักษ์และสืบทอดทั้งในเชิงความเชื่อ ศาสนา และเศรษฐกิจ การตรวจสอบแหล่งที่มา วัสดุ สถานที่ และการประเมินมูลค่าพระเครื่อง ปัจจุบันยังคงต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ซึ่งต้องใช้ประสบการณ์และความชำนาญสูงจำนวน 5 ท่าน กลุ่มตัวอย่างลูกค้า 30 ท่าน เพื่อพิจารณาการตัดสินใจเช่า บูชา หรือซื้อขาย งานวิจัยนี้มุ่งพัฒนาแชตบอทปัญญาประดิษฐ์บนสมาร์ทโฟนเพื่อช่วยตรวจสอบและจำแนกพระเครื่องไทยจากภาพถ่าย โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการประมวลผลภาพ (Image Processing) ร่วมกับการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) และการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) Model CNN ResNet MobieNet เพื่อเพิ่มความแม่นยำและความสะดวกในการใช้งาน ระบบที่พัฒนาสามารถวิเคราะห์และแสดงข้อมูลอัตลักษณ์ของพระเครื่อง เช่น ประเภทพิมพ์ วัสดุ แหล่งที่มาของการจัดสร้าง และราคาประเมิน

คำสำคัญ : พระเครื่องไทย, ปัญญาประดิษฐ์, การประมวลผลภาพ, การเรียนรู้เชิงลึก

1. บทนำ

พระเครื่องเป็นวัตถุมงคลที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและจิตใจของสังคมไทยมาอย่างยาวนาน สะท้อนถึงความเชื่อทางศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในเชิงเศรษฐกิจจากการเช่า บูชา และการซื้อขายในตลาดพระเครื่องทั้งในประเทศ [1], [2] และต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม กระบวนการตรวจสอบความแท้และการประเมินมูลค่าพระเครื่องในปัจจุบันยังคงพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเป็นหลัก ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์ ความชำนาญ และการพิจารณาจากองค์พระจริง ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดด้านเวลา ความไม่สะดวก และความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูล โดยเฉพาะผู้ใช้งานทั่วไปหรือนักสะสมรายใหม่ [3], [4]

การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยเฉพาะการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) และการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และจำแนกข้อมูลเชิงภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ [5], [6] ทางเทคโนโลยีการประมวลผลภาพ (Image Processing) และโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชัน (Convolutional Neural Network: CNN) แบบ

ResNet MobileNet ได้รับการยอมรับว่าสามารถช่วยเพิ่มความแม่นยำ ความรวดเร็ว และความสม่ำเสมอในการจำแนกวัตถุจากภาพถ่ายเมื่อเทียบกับการพิจารณาโดยมนุษย์ [7], [8]

แนวคิดดังกล่าวจึงมีความเหมาะสมในการนำมาประยุกต์ใช้กับการตรวจสอบพระเครื่อง ซึ่งเป็นวัตถุทางวัฒนธรรมที่มีรายละเอียดและอัตลักษณ์เฉพาะตัว
มุ่งพัฒนาแชตบอทปัญญาประดิษฐ์บนสมาร์ทโฟนเพื่อช่วยตรวจสอบและจำแนกพระเครื่องไทยจากภาพถ่ายเพื่อเพิ่มความสะดวก ความถูกต้องในการตัดสินใจเช่า บูชา หรือซื้อขาย หากมีการนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาประยุกต์ใช้วงการพระเครื่องจะอำนวยความสะดวกในการตัดสินใจอและป้องกันความเสี่ยงจากตัดสินใจซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของเช่าพระเครื่อง [9], [10]

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อเพื่อพัฒนาแอพพลิเคชั่นแชตบอทปัญญาประดิษฐ์สำหรับจำแนกภาพพระเครื่องไทยบนสมาร์ทโฟน

2.2 เพื่อประเมินประสิทธิภาพของแอพพลิเคชั่นแชตบอทปัญญาประดิษฐ์สำหรับจำแนกภาพพระเครื่องไทยบนสมาร์ทโฟน

2.3 เพื่อตรวจสอบความพึงพอใจของผู้ใช้งานแอพพลิเคชั่นแชตบอทปัญญาประดิษฐ์สำหรับจำแนกภาพพระเครื่องไทยบนสมาร์ทโฟน

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร ผู้วิจัยได้เลือกครั้งนี้ ได้แก่ ร้านพระเครื่องที่ประกอบธุรกิจการจดทะเบียนพาณิชย์ ณ ห้างพันธุ์ทิพย์ งามวงศ์วาน จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นศูนย์กลางการซื้อขายพระเครื่องที่มีความเชื่อถือในวงการพระเครื่อง

3.2 กลุ่มตัวอย่าง เจ้าของร้านพระเครื่องจำนวน 5 ท่านที่มีความเชี่ยวชาญในพระเครื่อง ซึ่งเคยมีความรู้ในการใช้งานมือถือสมาร์ทโฟน ลูกค้าที่มาใช้บริการที่ร้านพระเครื่องจำนวน 30 ท่าน ที่เป็นนักสะสม ผู้ซื้อขายที่มีความรู้ในเรื่องของพระเครื่องและสมาร์ทโฟน

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรต้น ผู้วิจัยกำหนดหรือควบคุมเพื่อนำไปศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับระบบแชตบอทปัญญาประดิษฐ์

3.3.2 ตัวแปรตาม เกิดจากเปลี่ยนแปลงตัวแปรต้นแล้วมีการแสดงผลลัพธ์

- การจำแนกประเภทพระเครื่อง
- ระดับความเชื่อมั่นความพึงพอใจ

3.3.2 ตัวแปรควบคุม สำหรับอุปกรณ์และสภาพแวดล้อมในการถ่ายภาพ ขั้นตอนการเตรียมข้อมูลภาพ และค่าพารามิเตอร์ในการฝึกโมเดล ซึ่งกำหนดให้คงที่เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ

- อุปกรณ์ถ่ายภาพ สมาร์ทโฟนตั้งค่าความละเอียด
- สภาพแวดล้อมในการถ่ายภาพ
- ขั้นตอนการเตรียมรูปภาพ
- พารามิเตอร์การฝึกโมเดล
- วิธีการประเมินผล

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย

ดำเนินการในช่วงเวลา 12 เดือน ตั้งแต่การออกแบบและพัฒนาระบบ การทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ไปจนถึงการวิเคราะห์ผลและสรุปข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาในอนาคต

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ตรวจสอบพระเครื่องได้แย่นยำเพื่อป้องกันในการพิจารณาพระเครื่องช่วยในการตัดสินใจเช่าเพื่อการบูชา

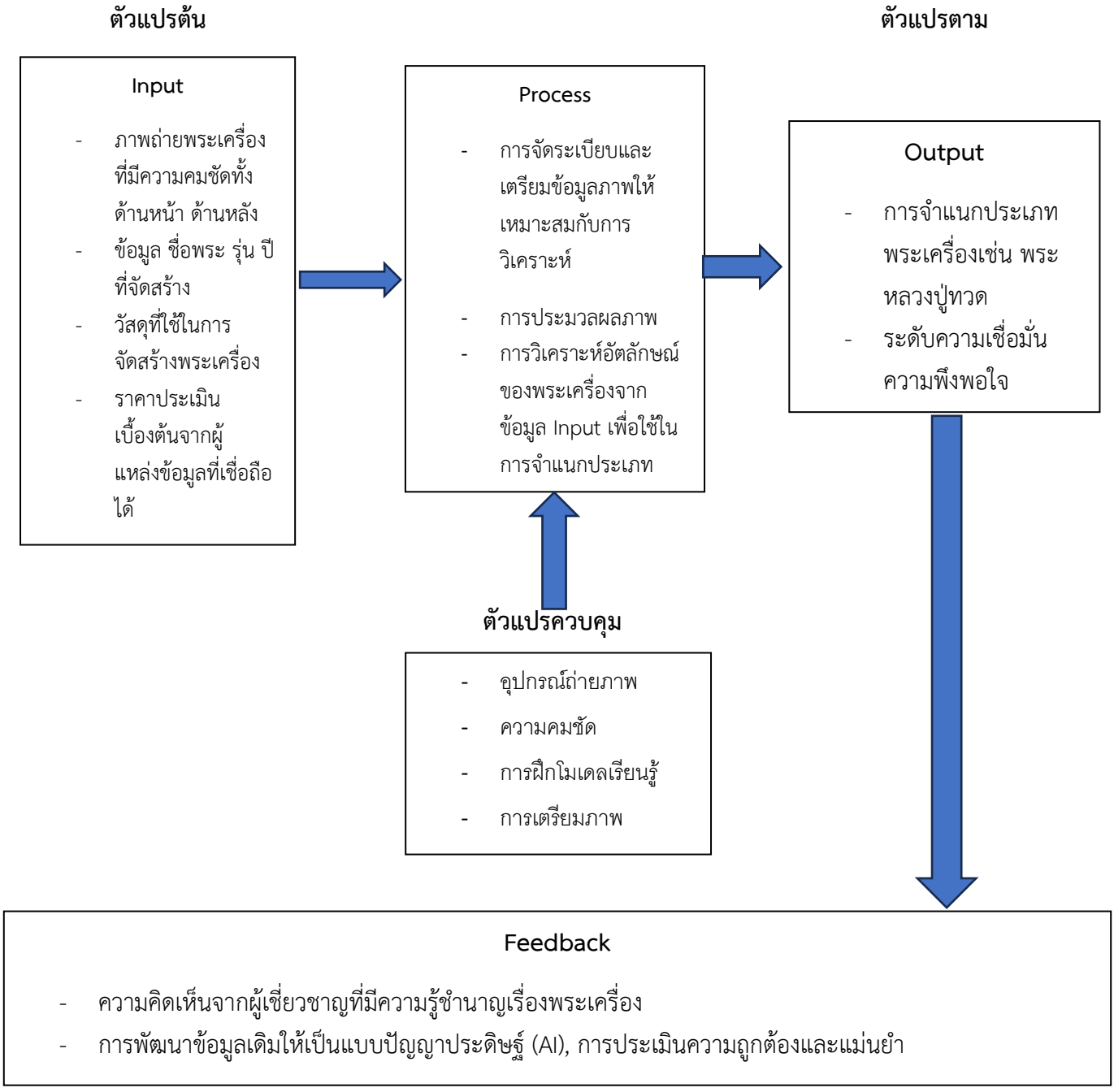
4.2 ใช้งานง่านบนมือถือ นักสะสม, นักชายพระ สามารถตรวจสอบพระเครื่องเองโดยไม่ต้องพึ่งผู้เชี่ยวชาญ

4.3 ทำให้ตลาดพระเครื่องโปร่งใส การซื้อขายมีมาตรฐานมากขึ้น ป้องกันมิจฉาชีพและเสี่ยงทางเศรษฐกิจ

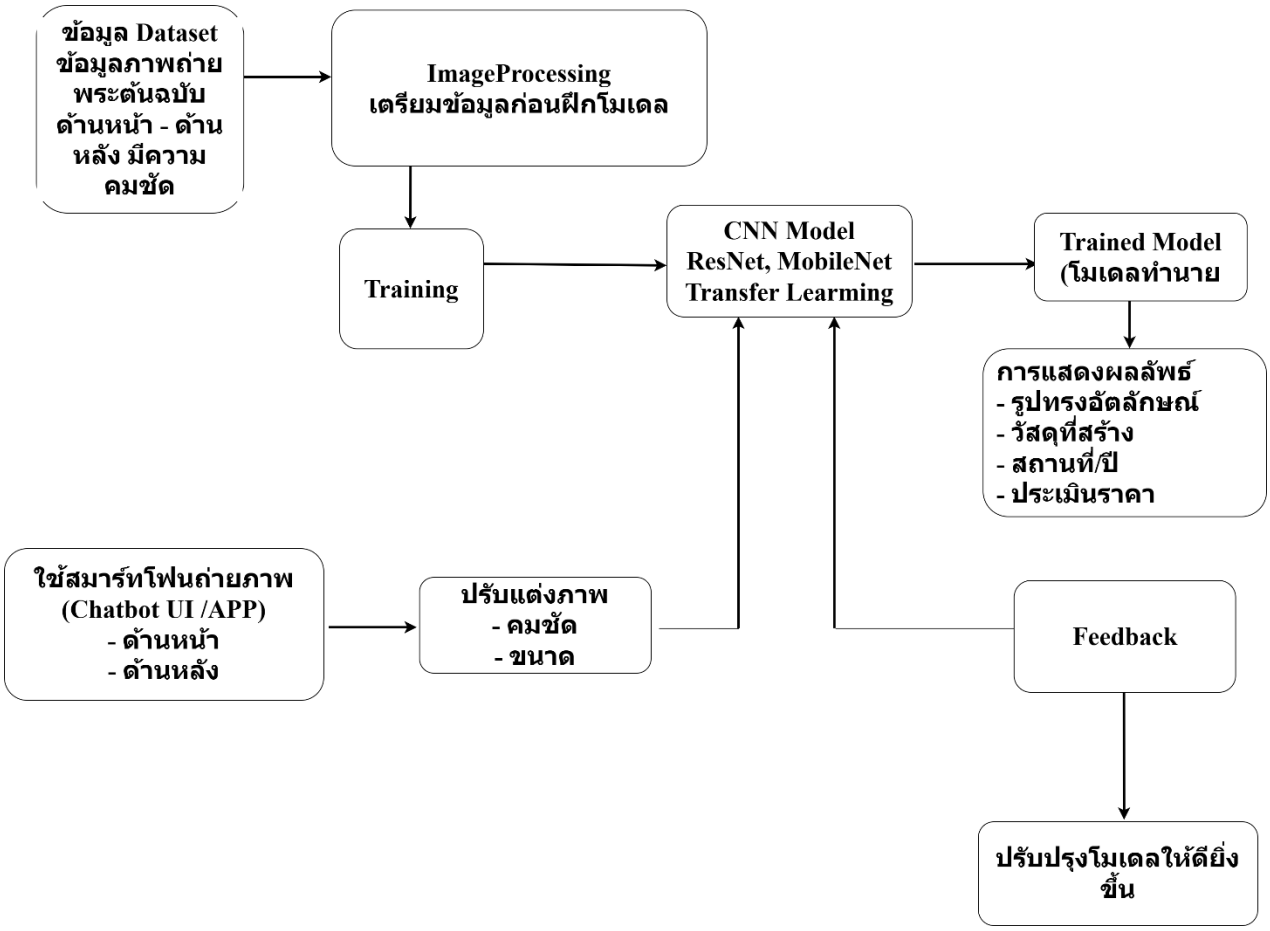
4.4 ช่วยเผยแพร่ความรู้ตรวจสอบ และอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมไทย และต่างประเทศให้คนรุ่นใหม่เรียนรู้พระเครื่องได้ง่ายขึ้น และช่วยรักษามรดกวัฒนธรรมไทย วิทยาศาสตร์ และปัญญาประดิษฐ์

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แนวคิดแบบ IPOF เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรสำหรับการพัฒนาแชตบอทปัญญาประดิษฐ์สำหรับในการตรวจสอบพระเครื่องไทย ส่วนตัวประอิสระประกอบด้วยภาพถ่ายพระเครื่องรวมถึงเทคนิคการเรียนรู้ในการวิเคราะห์ทฤษฎี Image Processing, Machine Learning, Deep Learning, CNN (Convolutional Neural Network) โครงข่ายประสาทเทียม ตัวแปรตาม คือ การจำแนกพระเครื่อง และดับความแม่นยำของระบบแชทบอทช่วนในการวิเคราะห์โต้ตอบแทนผู้เชี่ยวชาญให้เข้าใจง่ายสามารถแสดงผลออกมาให้เห็นผลลัพธ์ได้

ภาพที่ 1 แผนผังการพัฒนาแอปพลิเคชันแชทบอท ปัญญาประดิษฐ์สำหรับจำแนกพระเครื่องไทยเพื่อแสดงภาพพระเครื่องไทยบนสมาร์ทโฟน (IPOF)

ภาพที่ 2 ระบบโครงสร้างการพัฒนาแอปพลิเคชันแช
ทบอทปัญญาประดิษฐ์สำหรับจำแนกพระเครื่องไทย
เพื่อแสดงภาพพระเครื่องไทยบนสมาร์ทโฟน

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้:

6.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

- ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกภาพด้วย Deep Learning
- สำรวจความต้องการของผู้ใช้และผู้เชี่ยวชาญด้านพระเครื่อง
- กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยและตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

6.2 ออกแบบและพัฒนาระบบ

- รวบรวมภาพพระเครื่องจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้
- เตรียมข้อมูลและจัดป้ายกำกับโดยผู้เชี่ยวชาญ
- เลือกและฝึกโมเดล Deep Learning, Machine Learning, Image Processing
- พัฒนาแอปพลิเคชันบนสมาร์ทโฟนที่เชื่อมต่อกับระบบ AI

6.3 ทดสอบและประเมินผล

- ทดสอบระบบกับกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้
- ประเมินความแม่นยำของโมเดลในการจำแนกพระเครื่อง
- เก็บข้อมูลความพึงพอใจและข้อเสนอแนะจากผู้ใช้และผู้เชี่ยวชาญ

6.4 สรุปผลและปรับปรุง

- วิเคราะห์ผลการทดลองและประเมินประสิทธิภาพของระบบ
- ปรับปรุงโมเดลและระบบตามผลตอบรับ
- จัดทำรายงานผลการวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาต่อยอด

.....

7. สรุปแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้มีแนวคิดหลักในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยเฉพาะการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) ร่วมกับการประมวลผลภาพ (Image Processing) เพื่อพัฒนาแชตบอทอัจฉริยะบนสมาร์ทโฟนสำหรับการตรวจสอบและจำแนกพระเครื่องไทยจากภาพถ่าย กรอบแนวคิดการวิจัยอาศัยแนวคิดแบบ IPOF (Input–Process–Output–Feedback) ซึ่งอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลภาพถ่ายและข้อมูลอัตลักษณ์ของพระเครื่อง ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ด้วยโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชัน (CNN) และเทคนิค Transfer Learning ไปสู่ตัวแปรตามคือผลการจำแนกและระดับความแม่นยำของระบบ

ระบบแชตบอทปัญญาประดิษฐ์สามารถจำแนกประเภทพระเครื่องจากภาพถ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ผลลัพธ์ที่มีความถูกต้องและความแม่นยำในระดับที่น่าพึงพอใจ นอกจากนี้ ระบบยังสามารถแสดงข้อมูลอัตลักษณ์ของพระเครื่อง เช่น ประเภทพิมพ์ วัสดุ แหล่งที่มาของการจัดสร้าง และราคาประเมินเบื้องต้น ซึ่งช่วยสนับสนุนการตัดสินใจของผู้ใช้งานในการเช่า บูชา หรือซื้อขายพระเครื่องได้อย่างมีเหตุผลและโปร่งใสมากยิ่งขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญด้านพระเครื่องและผู้ใช้งานทั่วไป พบว่าระบบมีศักยภาพในการนำไปประยุกต์ใช้จริง และสามารถปรับปรุงพัฒนาโมเดลปัญญาประดิษฐ์อย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในอนาคต โดยผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่างานวิจัยนี้มีส่วนช่วยยกระดับมาตรฐานการตรวจสอบพระเครื่องไทยในเชิงวิชาการ เทคโนโลยี และเศรษฐกิจดิจิทัล รวมทั้งสามารถต่อยอดไปสู่การตรวจสอบวัตถุทางวัฒนธรรมประเภทอื่นได้อย่างเหมาะสม

8. เอกสารอ้างอิง

[1] Kaur, A., & Sharma, R. K. (2024). Deep learning models for digital image processing: A review. *Artificial Intelligence Review, 57*, 1–29. https://doi.org/10.1007/s10462-023-10452-6.

[2] Minaee, S., Boykov, Y., Porikli, F., Plaza, A., Kehtarnavaz, N., & Zhang, Y. (2022). Image segmentation using deep learning: A survey. *IEEE Transactions on Pattern Analysis and Machine Intelligence, 44*(7), 3523–3542. https://doi.org/10.1109/TPAMI.2021.3059968

[3] Russell, S., & Norvig, P. (2021). *Artificial intelligence: A modern approach* (4th ed.). Pearson..

[4] Aggarwal, C. C. (2022). *Neural networks and deep learning: A textbook*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-29654-0

[5] Szeliski, R. (2022). Computer vision algorithms and applications. In *Computer vision: Algorithms and applications* (2nd ed.). Springer.

[6] Rou, A. (2021). *Deep learning–based classification of Thai amulets using image processing techniques* (Master's thesis). Dhurakij Pundit University.

[7] Chaiyapong, S. (2020). *Development of a convolutional neural network for object image classification* (Master's thesis). King Mongkut's University of Technology Thonburi..

[8] Chaiyapong, S. (2020). *Development of a convolutional neural network for object image classification* (Master's thesis). King Mongkut's University of Technology Thonburi.

[9] Selvaraju, R. R., Cogswell, M., Das, A., Vedantam, R., Parikh, D., & Batra, D. (2017). Grad-CAM: Visual explanations from deep networks via gradient-based localization. In *Proceedings of the IEEE International Conference on Computer Vision (ICCV)* (pp. 618–626). IEEE.

[10] He, K., Zhang, X., Ren, S., & Sun, J. (2016). Deep residual learning for image recognition. In *Proceedings of the IEEE Conference on Computer Vision and Pattern Recognition (CVPR)* (pp. 770–778). IEEE. https://doi.org/10.1109/CVPR.2016.90

การพัฒนาระบบช่วยตัดสินใจยื่นเสนอโครงการภาครัฐของสถานประกอบการด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

Development of an AI-Based Intelligent Decision Support System for Government Project Proposal Submission (AI-PPASGov)

นายธนกฤต ศิริพฤกษ์

นักศึกษาระดับปริญญาโท
สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การยื่นเสนอโครงการภาครัฐจำเป็นต้องอาศัยการอ่านและวิเคราะห์เอกสาร Terms of Reference (TOR) ซึ่งมักมีเนื้อหาจำนวนมากและซับซ้อน ส่งผลให้กระบวนการตัดสินใจใช้เวลานานและอาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้ งานวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาระบบต้นแบบ AI-PPASGov เพื่อช่วยสนับสนุนการตัดสินใจยื่นเสนอโครงการภาครัฐ โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ได้แก่ การประมวลผลภาษาธรรมชาติ การเรียนรู้ของเครื่อง และเทคนิคการตัดสินใจหลายเกณฑ์ เพื่อดึงข้อมูลสำคัญจาก TOR ตรวจสอบความสอดคล้องกับศักยภาพขององค์กร วิเคราะห์ต้นทุนและความเสี่ยง รวมถึงคาดการณ์โอกาสในการชนะโครงการ

การวิจัยใช้แนวทางประยุกต์ร่วมกับวิธีการแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ การทดลองใช้งานระบบ และแบบสอบถามจากผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการประมูลภาครัฐ ผลการศึกษาพบว่าระบบสามารถช่วยสกัดข้อมูลสำคัญได้อย่างแม่นยำ ลดเวลาการวิเคราะห์เอกสารจากหลายชั่วโมงเหลือเพียงไม่กี่สิบนาที และทำให้การตัดสินใจยื่นข้อเสนอมีความชัดเจนมากขึ้น ผู้ใช้มีความพึงพอใจในระดับสูง และประเมินว่าระบบใช้งานได้ง่าย

โดยสรุป ระบบที่พัฒนาขึ้นมีศักยภาพนำไปใช้งานจริงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินโครงการ ลดภาระงานด้านเอกสาร และช่วยสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ขององค์กรในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ ปัญญาประดิษฐ์, ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ, การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ, การวิเคราะห์เอกสาร TOR

1. บทนำ

การยื่นเสนอโครงการภาครัฐ (Public Procurement Proposal) เป็นกระบวนการที่ต้องใช้การวิเคราะห์เอกสาร Terms of Reference (TOR) ซึ่งมีความซับซ้อนและมีความยาวหลายสิบถึงหลายร้อยหน้า ผู้พิจารณาต้องใช้ทักษะเฉพาะทางและเวลาในการตรวจสอบคุณสมบัติ ขอบเขตงาน และเกณฑ์การประเมิน ซึ่งมักทำให้เกิดความผิดพลาด ความล่าช้า หรือการตัดสินใจที่อาศัยประสบการณ์ส่วนบุคคลมากกว่าข้อมูลเชิงประจักษ์

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) โดยเฉพาะการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP) และระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision

Support System: DSS) สามารถนำมาช่วยลดภาระการวิเคราะห์ TOR ทำให้สามารถสกัดข้อมูลสำคัญ ประเมินความสอดคล้องของบริษัท และช่วยหรือแนะนำการตัดสินใจแบบ “ยื่นหรือไม่ยื่น” (Go/No-Go)

อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้ระบบ AI ในงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐยังมีไม่มากในประเทศไทย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาระบบต้นแบบที่สามารถช่วยวิเคราะห์ TOR ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้ใช้งานจริงในสถานประกอบการ

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายในการพัฒนาระบบ AI-PPASGov เพื่อช่วยลดเวลา เพิ่มความแม่นยำ และสนับสนุนการตัดสินใจด้านงานประมูลภาครัฐให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนาระบบต้นแบบ AI-PPASGov สำหรับวิเคราะห์เอกสาร TOR

2.2 เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบต้นแบบ AI-PPASGov ในการสนับสนุนการตัดสินใจยื่นเสนอโครงการภาครัฐ

2.3 เพื่อประเมินระดับความพึงพอใจและประสบการณ์การใช้งานของผู้ใช้ที่มีต่อระบบต้นแบบ AI-PPASGov

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรในสถานประกอบการภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำข้อเสนอและการยื่นเสนอโครงการภาครัฐ โดยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการอ่าน วิเคราะห์ หรือพิจารณาเอกสาร Terms of Reference (TOR) และมีบทบาทในการตัดสินใจยื่นข้อเสนอ เช่น ผู้จัดการโครงการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดซื้อจัดจ้าง วิศวกรหรือฝ่ายเทคนิค และผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง

3.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ TOR และการยื่นโครงการภาครัฐ โดยแบ่งเป็น

- กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 5–8 คน
- กลุ่มตัวอย่างสำหรับทดลองใช้ระบบและตอบแบบสอบถาม จำนวน 30–50 คน

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรอิสระ

- การใช้งานระบบต้นแบบ AI-PPASGov
- ฟังก์ชันการวิเคราะห์เอกสาร TOR ด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์
- โมดูลสนับสนุนการตัดสินใจของระบบ

3.3.2 ตัวแปรตาม

- ประสิทธิภาพในการตัดสินใจยื่นเสนอโครงการภาครัฐ
- ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งาน
- ประสบการณ์การใช้งานระบบ (ความง่ายในการใช้งาน)

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการภายในระยะเวลา 12 เดือน ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2569_ ถึง เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2569 โดยครอบคลุมขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาระบบ การทดลองใช้งาน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ผล

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ได้ระบบต้นแบบ AI-PPASGov ที่สามารถช่วยวิเคราะห์เอกสาร TOR และสนับสนุนการตัดสินใจยื่นเสนอโครงการภาครัฐอย่างเป็นระบบ

4.2 ช่วยลดระยะเวลาและภาระงานในการอ่านและวิเคราะห์เอกสาร TOR เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร

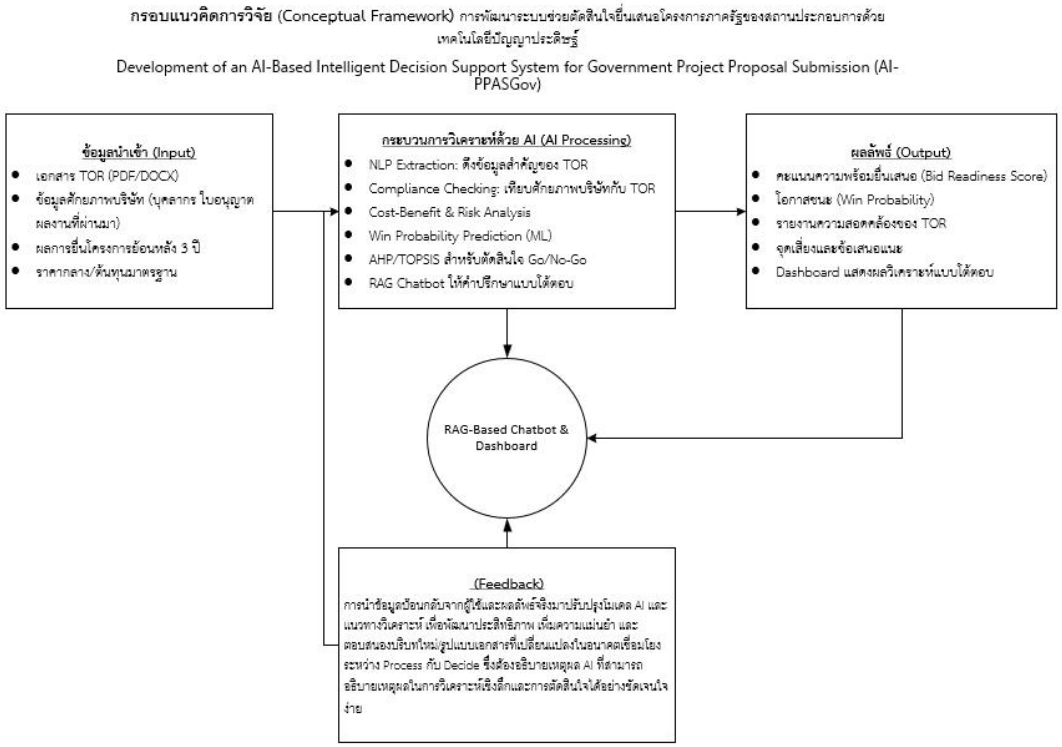
4.3 ช่วยให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ชัดเจน ลดความคลาดเคลื่อนจากการพิจารณาด้วยประสบการณ์ส่วนบุคคล

4.4 สร้างองค์ความรู้ด้านการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ การประมวลผลภาษาธรรมชาติ และระบบสนับสนุนการตัดสินใจในบริบทการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

4.5 สามารถนำผลการวิจัยไปต่อยอดพัฒนาระบบดิจิทัลหรือใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยด้าน AI สำหรับการวิเคราะห์เอกสารภาครัฐในอนาคต

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดแบบ **Input–Process–Output (IPO Model)** เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลนำเข้า กระบวนการวิเคราะห์ด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ และผลลัพธ์ที่ได้จากระบบต้นแบบ AI-PPASGov โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 โครงสร้างการพัฒนาระบบช่วยตัดสินใจยื่นเสนอโครงการภาครัฐของสถานประกอบการด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ (Applied Research) โดยมุ่งพัฒนาระบบต้นแบบช่วยสนับสนุนการตัดสินใจยื่นเสนอโครงการภาครัฐด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI-PPASGov) และประเมินประสิทธิภาพการใช้งานของระบบ โดยใช้แนวทางวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
- การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (NLP)
- ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (DSS)
- การเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning)
- เทคนิคการตัดสินใจหลายเกณฑ์ (AHP/TOPSIS)
- เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบระบบต้นแบบ

2. การออกแบบและพัฒนาระบบต้นแบบ
- ดำเนินการออกแบบสถาปัตยกรรมระบบ AI-PPASGov และพัฒนาโมดูลหลัก
- โมดูลสกัดข้อมูลจากเอกสาร TOR
- โมดูลวิเคราะห์ความสอดคล้องกับศักยภาพองค์กร
- โมดูลประเมินต้นทุน ความเสี่ยง และโอกาสชนะ
- ระบบสนับสนุนการตัดสินใจและ Dashboard แสดงผล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการดังนี้
- การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ
- การทดลองใช้งานระบบต้นแบบ
- แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจและความง่ายในการใช้งาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล
- วิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา (ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)
- ประเมินความง่ายในการใช้งานด้วย SUS
- วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วย Content Analysis

---

5. การสรุปและนำเสนอผลการวิจัย
สังเคราะห์ผลการทดลอง ประเมินประสิทธิภาพของระบบ และจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาในอนาคต

7. สรุปแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งพัฒนาระบบต้นแบบ AI-PPASGov เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจยื่นเสนอโครงการภาครัฐ โดยตั้งอยู่บนแนวคิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการวิเคราะห์เอกสาร Terms of Reference (TOR) ที่มีความซับซ้อนและใช้เวลามาก แนวคิดหลักของการวิจัยใช้กรอบ Input–Process–Output ซึ่งเริ่มจากการนำเอกสาร TOR และข้อมูลศักยภาพขององค์กรเข้าสู่ระบบ จากนั้นใช้การประมวลผลภาษาธรรมชาติ การเรียนรู้ของเครื่อง และเทคนิคการตัดสินใจหลายเกณฑ์เพื่อสกัดข้อมูลสำคัญ วิเคราะห์ความสอดคล้อง ประเมินความเสี่ยง และคาดการณ์โอกาสในการชนะโครงการ

ผลลัพธ์ที่ได้จากระบบจะนำเสนอในรูปแบบคะแนนประเมินและข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถตัดสินใจยื่นหรือไม่ยื่นข้อเสนอได้อย่างมีเหตุผลและรวดเร็วขึ้น พร้อมทั้งมีการนำข้อมูลป้อนกลับจากผู้ใช้งานมาใช้ปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง แนวคิดดังกล่าวสะท้อนการผสานระหว่างระบบสนับสนุนการตัดสินใจและเทคโนโลยี AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ลดภาระในการวิเคราะห์เอกสาร และสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ขององค์กร

8. เอกสารอ้างอิง

[1] A. Rakshit, S. Mehta, and A. Dasgupta, “A Novel Pipeline for Improving Optical Character Recognition through Post-processing Using Natural Language Processing,” *arXiv preprint arXiv:2307.04245*, 2023.
A Novel Pipeline for Improving ...
[2] M. Kutbi, “Named Entity Recognition Utilized to Enhance Text Classification While Preserving Privacy,” *IEEE Access*, vol. 11, pp. 117576–117589, Oct. 2023.
Named_Entity_Recognition_Utiliz...
[3] F. Fauziyah, D. Lestari, M. Rinayanti, and I. Zulkarnain, “Analisis Keputusan Multi-Kriteria Menggunakan Metode TOPSIS untuk Seleksi Penerima Beasiswa: Studi Implementasi Komprehensif,” *Jurnal Sistem Informasi dan Teknologi (SITECH)*, vol. 8, no. 1, pp. 1–12, Jun. 2025.
The TOPSIS
[4] N. X. Bac, L. V. Sang, N. D. Vuong, L. Q. Le, and D. D. Thinh, “Enhancing Retrieval Performance of Embedding Models via Fine-Tuning on Synthetic Data in RAG Chatbot for Vietnamese Military Science Domain,” *Journal of Military Science and Technology*, vol. 99, pp. 109–118, Nov. 2024.
RAG chatbot
[5] R. S. Brill, R. Yurko, and A. J. Wyner, “Exploring the Difficulty of Estimating Win Probability: A Simulation Study,” *Journal of Quantitative Analysis in Sports*, published online Sep. 25, 2025.
win probability

[6] J. Yang *et al.*, “Recent Trends in Named Entity Recognition (NER): A Survey,” *Unpublished manuscript*, 2023. (จากไฟล์ PDF ที่ผู้ใช้แนบ)
Recent Trends in Named Entity R...
[7] A. Patel, S. Kumar, and R. Singh, “Language, OCR, Form Independent (LOFI) Pipeline for Industrial Document Information Extraction,” *Unpublished manuscript*, 2023.
Language, OCR, Form Independent...
[8] M. Li *et al.*, “OCR-free Document Understanding Transformer,” *Unpublished manuscript*, 2023.
OCR-free Document Understanding...

ระบบติดตามงานซ่อมและระบบช่วยเหลือช่างติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิดด้วยปัญญาประดิษฐ์

Development of an AI-based Maintenance Tracking and Assistance System for CCTV Technicians

นายพงศกร พรหมพันธ์ใจ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การทำงานติดตั้งและซ่อมระบบกล้องวงจรปิดมักเจอปัญหาการส่งงานที่ไม่เป็นระบบ ข้อมูลที่ส่งให้ช่างไม่ครบ เช่น อาการเสียหรือประวัติการซ่อม ทำให้ช่างต้องเสียเวลาไล่หาข้อมูลใหม่เมื่อถึงหน้างาน ขณะเดียวกันการติดตามสถานะงานก็ยังใช้วิธีแบบเดิมอย่างการโทรถามหรือส่งไลน์ ทำให้ผู้ควบคุมงานไม่เห็นภาพรวมว่างานค้าง งานเสร็จ หรืออยู่ในขั้นตอนไหน นอกจากนี้ทักษะช่างแต่ละคนไม่เท่ากัน บางคนแก้ปัญหาได้เร็ว ในขณะที่บางคนยังต้องอาศัยประสบการณ์ ทำให้เกิดความต่างของคุณภาพงานและบางครั้งต้องแก้ซ้ำเพราะวิเคราะห์ปัญหาผิด อีกทั้งยังไม่มีระบบที่ช่วยดูประสิทธิภาพการทำงานของช่างอย่างเป็นจริงจัง ทำให้การวางแผนทีมงานทำได้ยากขึ้น เมื่อต้องเจอปัญหาเฉพาะหน้า ช่างก็มักต้องโทรถามหัวหน้าหรือเพื่อนร่วมงาน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ไม่ถูกเก็บเป็นความรู้กลาง ทำให้ปัญหาเดิมเกิดซ้ำและต้องถามซ้ำอีก จึงจำเป็นต้องมีระบบที่ช่วยจัดการงานซ่อมแบบครบวงจร เก็บข้อมูล ประวัติการซ่อม วิเคราะห์งานของช่าง ติดตามสถานะงานแบบเรียลไทม์ และมีตัวช่วยให้คำแนะนำทันที เช่น Chatbot เพื่อทำให้งานซ่อมกล้องวงจรปิดเป็นระบบมากขึ้น ลดเวลาหน้างาน และช่วยให้ทั้งช่างทำงานได้สะดวกกว่าเดิม

คำสำคัญ ซ่อมบำรุง,กล้องวงจรปิด,การติดตามงาน, Chatbot

1. บทนำ

งานติดตั้งและซ่อมกล้องวงจรปิดเป็นงานที่ต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้องและการสื่อสารที่ชัดเจน แต่ในความเป็นจริงข้อมูลที่ส่งต่อให้ช่างมักไม่ครบ เช่น อาการเสีย รุ่นอุปกรณ์ หรือประวัติการซ่อม ทำให้ช่างต้องเสียเวลาตามข้อมูลเองเมื่อถึงหน้างาน อีกทั้งระบบติดตามงานที่ใช้กันส่วนมากยังเป็นการโทรถามหรือส่งไลน์ ทำให้ผู้ควบคุมงานไม่เห็นภาพรวมว่างานไหนเสร็จ งานไหนค้าง และไม่สามารถจัดลำดับความสำคัญของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้การบริหารงานซ่อมทำได้ยากและล่าช้า

ในด้านทักษะของช่างเองก็มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก บางคนมีประสบการณ์สูงและแก้ปัญหาได้รวดเร็ว แต่บางคนยังต้องอาศัยคำแนะนำจากหัวหน้าหรือเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ ข้อมูลคำแนะนำเหล่านี้ก็ไม่ค่อยถูกเก็บเป็นองค์ความรู้ขององค์กร ทำให้ปัญหาเดิม ๆ กลับมาเกิดซ้ำและต้องถามซ้ำอีก นอกจากนี้เมื่อไม่มีข้อมูลการทำงานของช่างอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารก็ประเมิน

ประสิทธิภาพทีมงานได้ยาก วางแผนการพัฒนาทีมหรือรองรับงานจำนวนมากแบบมีประสิทธิภาพไม่ได้

ด้วยปัญหาเหล่านี้จึงเกิดความจำเป็นในการพัฒนาระบบที่ช่วยจัดการข้อมูลงานซ่อมให้เป็นระบบมากขึ้น ทั้งการบันทึกรายละเอียดงาน การติดตามสถานะ การวิเคราะห์การทำงานของช่าง และการให้คำแนะนำทันทีผ่าน Chatbot เพื่อช่วยช่างเวลาหน้างาน หากไม่มีระบบแบบนี้ ปัญหาการส่งข้อมูลงานไม่ครบ งานซ่อมล่าช้า การแก้ซ้ำ และต้นทุนที่เพิ่มขึ้นก็จะยังคงเกิดขึ้นต่อไป งานวิจัยนี้จึงเป็นก้าวสำคัญในการยกระดับกระบวนการซ่อมระบบกล้องวงจรปิดให้ทำงานได้ง่ายขึ้น เป็นระบบมากขึ้น และมีคุณภาพมากกว่าเดิม

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนาระบบจัดการงานซ่อมกล้องวงจรปิดที่ช่วยบันทึกข้อมูล ติดตามสถานะงาน และส่งต่อรายละเอียดให้ช่างได้อย่างครบถ้วนและเป็นระบบมากขึ้น

2.2 เพื่อวิเคราะห์และประเมินประสิทธิภาพการทำงานของช่างแต่ละคนจากข้อมูลการซ่อมจริง เพื่อใช้ในการวางแผนและพัฒนาทีมช่างต่อไป

2.3 เพื่อสร้างระบบช่วยแนะนำช่างแบบทันที เช่น Chatbot ที่ให้ข้อมูล วิธีแก้ไข และขั้นตอนการตรวจสอบ เพื่อช่วยลดปัญหางานซ้ำและเพิ่มความเร็วในการทำงานหน้างาน

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้คือ ช่างเทคนิคและผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานติดตั้งและซ่อมบำรุงระบบกล้องวงจรปิด ขององค์กรที่มีการทำงานลักษณะซ่อมภาคสนามเป็นประจำ

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ช่างเทคนิคที่เข้าร่วมทดสอบระบบต้นแบบ และ ผู้ควบคุมงาน หรือผู้จัดการฝ่ายช่าง ที่มีประสบการณ์ใช้งานระบบงานซ่อมจริง โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้เหมาะสมกับการประเมินระบบ

3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรเดียว

- ระบบจัดการงานซ่อมกล้องวงจรปิดที่พัฒนาขึ้น
- ระบบช่วยแนะนำช่างแบบทันที (Chatbot)
- ฟังก์ชันบันทึกข้อมูลและติดตามสถานะงานในระบบ

3.3.2 ตัวแปรตาม

- ความรวดเร็วในการทำงานซ่อม
- ความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลงานซ่อม
- ประสิทธิภาพและความพึงพอใจในการทำงานของช่างและผู้ควบคุมงาน
- จำนวนงานซ้ำหรือปัญหาเดิมที่ลดลงหลังใช้ระบบ

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยใช้เวลา 4–6 เดือน ครอบคลุมช่วงวิเคราะห์ปัญหา พัฒนา ติดตั้ง ทดลองใช้ และประเมินผลระบบต้นแบบ

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

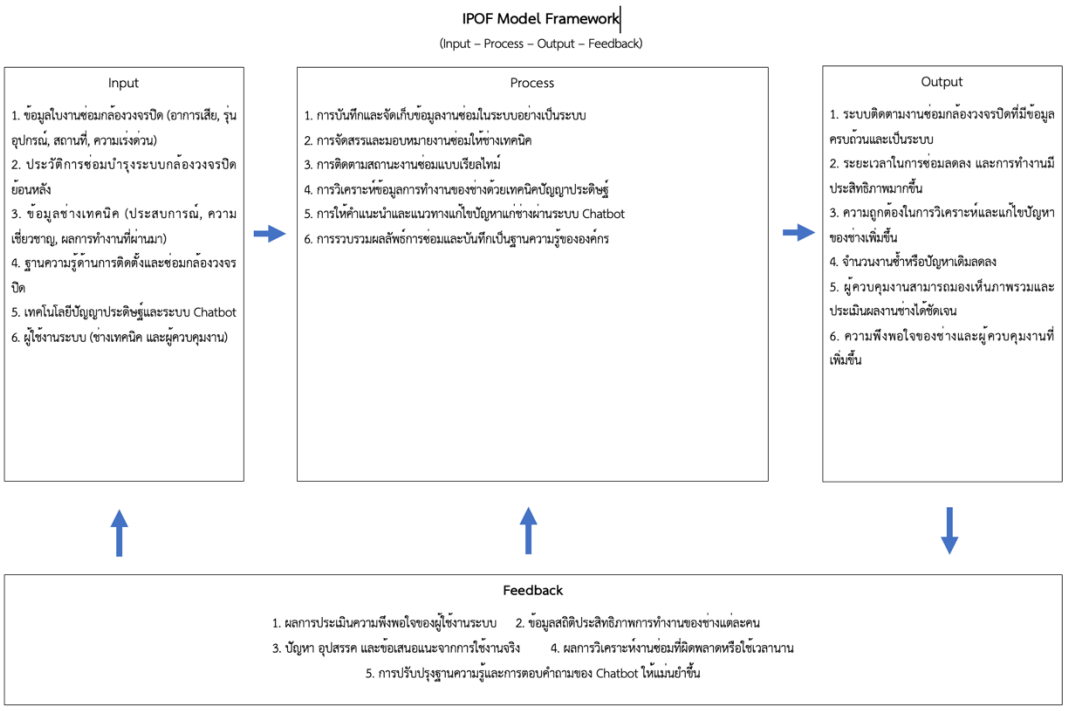
4.1 ช่วยให้ช่างได้รับข้อมูลงานซ่อมที่ครบถ้วน ชัดเจน และเป็นระบบก่อนลงพื้นที่ ลดเวลาการค้นหาข้อมูลหน้างาน

4.2 ช่างสามารถขอคำแนะนำหรือแนวทางแก้ไขปัญหาเบื้องต้นผ่านระบบช่วยเหลือ (Chatbot) ได้ทันที ทำให้แก้ปัญหาได้รวดเร็วขึ้น

4.3 ลดการเกิดงานซ้ำจากการวิเคราะห์ปัญหาผิด และช่วยยกระดับคุณภาพงานซ่อมให้มีมาตรฐานมากขึ้น

4.4 ลดภาระการสื่อสารแบบเดิม เช่น การโทรถามหรือส่งข้อความซ้ำ ๆ ทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 IPOF ระบบติดตามงานซ่อมและระบบช่วยเหลือช่างติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิดด้วยปัญญาประดิษฐ์

คำอธิบาย

1. Input คือสิ่งที่ป้อนเข้าไปในระบบก่อนเริ่มทำงาน

1.1 ข้อมูลและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับงานซ่อมกล้องวงจรปิด เช่น ข้อมูลใบงานซ่อม ประวัติการซ่อมย้อนหลัง

1.2 ข้อมูลของช่างเทคนิค เช่น ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ และผลงานที่ผ่านมา ฐานความรู้ด้านการซ่อมและติดตั้งกล้องวงจรปิด

1.3 เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และระบบ Chatbot

2. Process คือขั้นตอนการทำงานของระบบหลังจากได้รับ Input แล้ว

2.1 การบันทึกข้อมูลงานซ่อมเข้าสู่ระบบให้เป็นรูปแบบเดียวกัน

2.2 การมอบหมายงานให้ช่างตามความเหมาะสม

2.3 การให้คำแนะนำแก่ช่างผ่าน Chatbot เมื่อพบปัญหาหน้างาน

2.4 การติดตามสถานะงานแบบเรียลไทม์ เช่น รอซ่อม กำลังดำเนินการ หรือซ่อมเสร็จแล้ว

2.5 การบันทึกผลการซ่อมกลับเข้าสู่ระบบเพื่อสร้างฐานความรู้

3. Output คือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังจากระบบทำงานผ่านกระบวนการแล้ว

3.1 ระบบติดตามงานซ่อมกล้องวงจรปิดที่มีข้อมูลครบถ้วนและตรวจสอบได้

3.2 ช่างสามารถแก้ปัญหาได้ถูกต้องมากขึ้น ลดงานซ้ำ

3.3 งานซ่อมมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.4 ผู้ควบคุมงานเห็นภาพรวมการทำงานของทีมช่างได้ชัดเจน

4. Feedback คือข้อมูลที่ได้จากการใช้งานจริง แล้วนำกลับมาปรับปรุงระบบ

4.1 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของช่างและผู้ควบคุมงาน

4.2 สถิติระยะเวลาและคุณภาพการทำงานของช่าง

4.3 ปัญหาและข้อจำกัดที่พบระหว่างการใช้งานจริง

4.4 ผลลัพธ์ของงานซ่อมที่ยังใช้เวลานานหรือเกิดความผิดพลาด

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้ใช้งาน

เริ่มจากการศึกษากระบวนการทำงานติดตั้งและซ่อมบำรุงระบบกล้องวงจรปิดจากสถานการณ์จริง เพื่อทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการทำงานประจำวัน โดยพบว่าการส่งข้อมูลงานซ่อมให้ช่างมักไม่ครบถ้วน เช่น ไม่ระบุอาการเสียอย่างชัดเจน ไม่มีประวัติการซ่อมย้อนหลัง และขาดข้อมูลอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ช่างต้องเสียเวลาในการค้นหาข้อมูลใหม่เมื่อถึงหน้างาน และได้วิเคราะห์ปัญหาการติดตามสถานะงานซ่อม ซึ่งยังใช้วิธีการสื่อสารแบบเดิม เช่น การโทรศัพท์หรือการส่งข้อความ ทำให้ผู้ควบคุมงานไม่สามารถเห็นภาพรวมของงานทั้งหมดได้อย่างชัดเจน รวมถึงปัญหาความแตกต่างด้านทักษะและประสบการณ์ของช่างแต่ละคน

6.2 การออกแบบระบบ

หลังจากได้ข้อมูลปัญหาและความต้องการของผู้ใช้งานแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวมาออกแบบระบบตามกรอบแนวคิด IPOF (Input–Process–Output–Feedback) โดยกำหนดโครงสร้างการทำงานของระบบให้ครอบคลุมตั้งแต่การรับแจ้งงานซ่อม การจัดเก็บข้อมูล การติดตามสถานะงาน ไปจนถึงการประเมินผลการทำงานของช่าง ในขั้นตอนนี้มีการออกแบบฟังก์ชันหลักของระบบ ได้แก่ ระบบบันทึกข้อมูลงานซ่อม ระบบจัดเก็บประวัติการซ่อม ระบบติดตามสถานะงานแบบเรียลไทม์ ระบบวิเคราะห์ข้อมูลการทำงานของช่าง และระบบช่วยแนะนำช่างในรูปแบบ Chatbot

6.3 การพัฒนาระบบต้นแบบ

ในขั้นตอนการพัฒนาระบบต้นแบบ ผู้วิจัยได้นำแบบการออกแบบระบบมาพัฒนาเป็นระบบที่สามารถใช้งานได้จริง โดยสร้างฐานข้อมูลสำหรับจัดเก็บข้อมูลใบงานซ่อม ประวัติการซ่อม ข้อมูลอุปกรณ์ และข้อมูลการทำงานของช่าง นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาระบบช่วยเหลือช่างด้วยปัญญาประดิษฐ์ในรูปแบบ Chatbot ซึ่งสามารถให้คำแนะนำเบื้องต้นเกี่ยวกับการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาที่พบบ่อยในงานซ่อมกล้องวงจรปิด

6.4 การทดลองใช้ระบบ

หลังจากได้ระบบต้นแบบแล้ว ผู้วิจัยได้นำระบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นช่างเทคนิคและผู้ควบคุมงาน โดยให้กลุ่มตัวอย่างใช้ระบบในการรับงานซ่อม ติดตามสถานะงาน บันทึกผลการซ่อม และใช้ระบบช่วยแนะนำผ่าน Chatbot ระหว่างการปฏิบัติงานจริง ในระหว่างการทดลองใช้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้านระยะเวลาในการทำงาน ความครบถ้วนของข้อมูลงานซ่อม จำนวนงานซ้ำ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการใช้งานระบบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินประสิทธิภาพของระบบ

6.5 การประเมินผลและปรับปรุงระบบ

ในขั้นตอนสุดท้าย ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยพิจารณาจากตัวชี้วัด เช่น ความรวดเร็วในการทำงาน ความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูล จำนวนงานซ้ำ และความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ผลการประเมินและข้อเสนอแนะจากผู้ใช้งานถูกนำมาใช้ในการปรับปรุงระบบต้นแบบ ทั้งในด้านฟังก์ชันการทำงาน ความง่ายในการใช้งาน และความแม่นยำของระบบช่วยแนะนำ เพื่อให้ระบบมีประสิทธิภาพและเหมาะสมต่อการใช้งานจริงมากยิ่งขึ้น

7. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบติดตามงานซ่อมและระบบช่วยเหลือช่างติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิดด้วยปัญญาประดิษฐ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบต้นแบบและประเมินประสิทธิภาพของระบบจากการใช้งานจริง ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

7.1 ผลการพัฒนาระบบติดตามงานซ่อมและระบบช่วยเหลือช่าง

จากการพัฒนาระบบต้นแบบ พบว่าระบบสามารถทำงานได้ตามที่ออกแบบไว้ โดยประกอบด้วยฟังก์ชันหลัก ได้แก่

7.1.1 การบันทึกและจัดเก็บข้อมูลงานซ่อมกล้องวงจรปิดอย่างเป็นระบบ

7.1.2 การติดตามสถานะงานซ่อมแบบเรียลไทม์

7.1.3 การจัดเก็บประวัติการซ่อมและข้อมูลอุปกรณ์

7.1.4 ระบบช่วยแนะนำช่างด้วยปัญญาประดิษฐ์ในรูปแบบ Chatbot

7.2 ผลการทดลองใช้ระบบ

จากการนำระบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยช่างเทคนิคและผู้ควบคุมงาน พบผลดังนี้

7.2.1 ด้านความรวดเร็วในการทำงานซ่อม หลังจากใช้งานระบบ พบว่าระยะเวลาในการซ่อมโดยเฉลี่ยลดลง เนื่องจากช่างได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนก่อนลงพื้นที่ และสามารถใช้ระบบช่วยแนะนำในการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้ทันที

7.2.2 ด้านความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูล ข้อมูลงานซ่อมที่บันทึกผ่านระบบมีความครบถ้วนและเป็นรูปแบบเดียวกันมากขึ้น สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ง่าย ลดปัญหาข้อมูลสูญหายหรือไม่ตรงกัน

7.2.3 ด้านประสิทธิภาพการทำงานของช่าง ช่างเทคนิคสามารถวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องมากขึ้น จำนวนงานซ้ำจากการวิเคราะห์ปัญหาผิดลดลง โดยเฉพาะในกรณีปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนและมีประวัติอยู่ในระบบ

7.2.4 ด้านการติดตามและบริหารจัดการงาน ผู้ควบคุมงานสามารถติดตามสถานะงานซ่อมได้ชัดเจน เห็นภาพรวมของงานทั้งหมด ทำให้สามารถจัดลำดับความสำคัญและวางแผนการทำงานของทีมช่างได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน พบว่าผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อระบบในระดับดี โดยเฉพาะด้าน

7.3.1 ความง่ายในการใช้งานของระบบ

7.3.2 ความชัดเจนและครบถ้วนของข้อมูลงานซ่อม

7.3.3 ระบบช่วยแนะนำช่างที่สามารถให้คำแนะนำได้ทันที

7.3.4 ความสะดวกในการติดตามสถานะงาน

7.4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ใช้งาน

จากข้อเสนอแนะของผู้ใช้งาน พบว่าระบบควรมีการพัฒนาเพิ่มเติมในด้าน

7.4.1 การเพิ่มฐานความรู้ในระบบ Chatbot ให้ครอบคลุมกรณีปัญหาที่หลากหลายมากขึ้น 7.4.2 การเพิ่มรายงานสรุปผลการทำงานของช่างในรูปแบบกราฟหรือสถิติ

7.4.3 การปรับปรุงส่วนติดต่อผู้ใช้ให้ใช้งานได้สะดวกยิ่งขึ้นบนอุปกรณ์พกพา

โดยสรุป ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าระบบติดตามงานซ่อมและระบบช่วยเหลือช่างด้วยปัญญาประดิษฐ์ที่พัฒนาขึ้น สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานซ่อมกล้องวงจรปิด ลด

ระยะเวลาในการทำงาน ลดปัญหางานซ้ำ และช่วยให้การบริหารจัดการงานซ่อมเป็นระบบมากขึ้น ทั้งในมุมมองของช่างเทคนิคและผู้ควบคุมงาน

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

แนวคิดของงานวิจัยนี้เกิดจากปัญหาการทำงานติดตั้งและซ่อมบำรุงระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิดที่ยังขาดความเป็นระบบ ทั้งในด้านการส่งต่อข้อมูลงาน การติดตามสถานะงาน และความแตกต่างด้านทักษะของช่างเทคนิค ซึ่งส่งผลให้การทำงานล่าช้า เกิดงานซ้ำ และยากต่อการบริหารจัดการในภาพรวม

งานวิจัยจึงมีแนวคิดในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์เข้ามาช่วยพัฒนาระบบติดตามงานซ่อมให้เป็นศูนย์กลางข้อมูลเดียว (Centralized System) ที่สามารถบันทึกข้อมูลใบงาน ประวัติการซ่อม และสถานะงานได้อย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้แบบเรียลไทม์ พร้อมทั้งนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในรูปแบบระบบช่วยเหลือช่าง (Chatbot) เพื่อให้คำแนะนำและแนวทางแก้ไขปัญหาเบื้องต้นระหว่างการปฏิบัติงานหน้างาน แนวคิดสำคัญของการวิจัยมุ่งเน้นการเปลี่ยนรูปแบบการทำงานซ่อมจากการพึ่งพาประสบการณ์รายบุคคลและการสื่อสารแบบไม่เป็นระบบ ไปสู่การทำงานที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (Data-driven) และองค์ความรู้ขององค์กร โดยใช้กรอบแนวคิด IPOF (Input–Process–Output–Feedback) เป็นโครงสร้างในการออกแบบและพัฒนาระบบ

ผลที่คาดหวังคือการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของช่างเทคนิค ลดระยะเวลาในการซ่อม ลดการเกิดงานซ้ำ และช่วยให้ผู้ควบคุมงานสามารถบริหารจัดการและวางแผนทีมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงสร้างฐานความรู้ด้านงานซ่อมกล้องวงจรปิดที่สามารถนำไปต่อยอดและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องในอนาคต

9. เอกสารอ้างอิง

[1] Author(s). (2019). Changes in public attitudes toward CCTV installations in residential areas between 2008 and 2019.

[2] Choi, B.-G., Lee, S.-W., & Lim, H.-J. (2025). Determining optimal surveillance camera installation locations for crime prevention. IEEE Access.

[3] Faizal, E., Susilo, S. H., Winoko, Y. A., Yudiyanto, E., Roisatin, U. A., & Dani, A. (2025). Training and installation of CCTV security systems at Putra Baitul Qur'an Islamic boarding school Al-Khusyu Malang. Journal of Community Engagement.

[4] Skjuve, M., Følstad, A., Fostervold, K. I., & Brandtzaeg, P. B. (2021). My chatbot companion: A study of human–chatbot relationships. International Journal of Human–Computer Studies.

[5] Author, A. A., & Author, B. B. (Year). A critical review of state-of-the-art chatbot designs and applications.

[6] Author, A. A., Author, B. B., & Author, C. C. (Year). Line chatbot for audiovisual equipment repair notification. Proceedings.

[7] Siribansop, N., Nonthamand, N., Jandum, K., Wongthai, W., & Chan-in, P. (2025). Development of a monitoring and alerting system for network device status. The Journal of Spatial Innovation Development.

[8] Cumnonchai, R., & Ardarsa, P. (2025). Development of a repair request and maintenance tracking system for computer networks: Chaiyaphum Rajabhat University. Savant Journal of Social Sciences.

[9] Konghuayrob, N., & Lertputtarak, S. (2024). The requirement of closed-circuit television system installation for entrepreneurs in manufacturing and service sectors that using three nationalities of workers in the Eastern Economic Corridor. Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology.

[10] Author, A. A., & Author, B. B. (Year). The development of a Moodle-based online learning media for CCTV installation and maintenance.

ชื่อเรื่องภาษาไทย **การวิเคราะห์และคาดการณ์ความเสี่ยงของโครงการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) โดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ**

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ **Analysis and Prediction of Risks in CCTV Installation Projects Using Artificial Intelligence for Decision Support**

ชื่อ นามสกุล นางสาวรพีพรรณ พรหมพันธ์ใจ

นักศึกษาระดับปริญญาโท

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

โครงการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) เป็นโครงการที่มีความซับซ้อนและมีความเสี่ยงสูง ทั้งด้านแผนงาน งบประมาณ เทคโนโลยี และการปฏิบัติตามเงื่อนไขสัญญา งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และคาดการณ์ความเสี่ยงของโครงการติดตั้ง CCTV โดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงบริหาร แนวคิดการวิจัยอาศัยกรอบการประเมินความเสี่ยงตามแนวคิดโอกาสเกิดความเสี่ยงและระดับผลกระทบ ร่วมกับกรอบแนวคิด Input–Process–Output–Feedback (IPOF) ในการออกแบบระบบวิเคราะห์ ข้อมูลที่ใช้ ในการวิจัยประกอบด้วยข้อมูลโครงการย้อนหลังจำนวน 30 โครงการ และการประเมินความเสี่ยง โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่าความเสี่ยงที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการติดตั้ง CCTV มากที่สุด ได้แก่ ความเสี่ยงด้านแผนงานและระยะเวลา และความเสี่ยงด้านเอกสารสัญญา และ TOR ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของโอกาสเกิดความเสี่ยงและระดับผลกระทบอยู่ในระดับสูง ขณะที่ความเสี่ยงด้านเทคนิค อุปกรณ์ และการบริหารจัดการโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถช่วยให้ผู้บริหารโครงการมองเห็นระดับความเสี่ยงล่วงหน้า และใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการวางแผนและควบคุมโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การบริหารความเสี่ยงของโครงการ มีความเป็นระบบและเชิงรุกมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ

การบริหารความเสี่ยงโครงการ; ปัญญาประดิษฐ์; การคาดการณ์ความเสี่ยง; ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ

1. บทนำ

ครงการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) จัดเป็นโครงการโครงสร้างพื้นฐานด้านความปลอดภัยที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ต่อการป้องกันอาชญากรรม การบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะ และการกำกับดูแลในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐ โครงการดังกล่าวมักดำเนินการภายใต้สัญญาที่กำหนดขอบเขตงาน ระยะเวลา งบประมาณ และมาตรฐานทางเทคนิคอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ในบริบทการดำเนินงานจริง โครงการติดตั้ง CCTV มักเผชิญความเสี่ยงด้านความล่าช้า การไม่เป็นไปตามข้อกำหนดสัญญา การเปลี่ยนแปลงขอบเขตงาน และปัญหาคุณภาพการติดตั้ง ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิผลและความคุ้มค่าของการลงทุน

กระบวนการบริหารความเสี่ยงในปัจจุบันยังคงพึ่งพาการติดตามความก้าวหน้าแบบดั้งเดิมผ่านรายงานและดุลยพินิจของผู้บริหารโครงการ ซึ่งมีข้อจำกัดในการประมวลผลข้อมูลจำนวนมากและการประเมินสถานการณ์เชิงคาดการณ์ งานวิจัยล่าสุดชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยเฉพาะเทคนิคการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) สามารถเรียนรู้รูปแบบจากข้อมูลโครงการย้อนหลังและคาดการณ์ความเสี่ยงด้านเวลาและต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีการเชิงประสบการณ์ ขณะเดียวกัน การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP) ได้แสดงศักยภาพในการวิเคราะห์เอกสารสัญญาและสกัดประเด็นความเสี่ยงจากข้อความที่มีความซับซ้อน

แม้ว่าจะมีการประยุกต์ใช้ AI ในการบริหารโครงการก่อสร้างและโครงสร้างพื้นฐานในหลายบริบท แต่การพัฒนาระบบวิเคราะห์และคาดการณ์ความเสี่ยงที่มุ่งเน้นโครงการติดตั้ง CCTV โดยเฉพาะยังมีข้อจำกัด และขาดการบูรณาการข้อมูลโครงการย้อนหลัง ข้อมูลสัญญา และผลการดำเนินงานจริงในรูปแบบระบบอัจฉริยะที่สามารถใช้งานเชิงปฏิบัติได้ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาระบบวิเคราะห์และคาดการณ์ความเสี่ยงของโครงการติดตั้ง CCTV โดยประยุกต์ใช้ Machine Learning และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบูรณาการ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงคาดการณ์ เพิ่มความแม่นยำในการบริหารความเสี่ยง และยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินโครงการอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและรูปแบบความเสี่ยงของโครงการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) โดยอาศัยข้อมูลโครงการย้อนหลังและการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อระบุลักษณะของความเสี่ยงที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ

2.2 เพื่อพัฒนาแบบจำลองการวิเคราะห์และคาดการณ์ความเสี่ยงของโครงการติดตั้ง CCTV โดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ เพื่อจำแนกระดับความเสี่ยงและสนับสนุนการตัดสินใจเชิงบริหารโครงการอย่างเป็นระบบ

2.3 เพื่อประเมินประสิทธิภาพของแบบจำลองและระบบที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาความถูกต้องของการคาดการณ์ ความสอดคล้องกับการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ และศักยภาพในการสนับสนุนการตัดสินใจในบริบทโครงการจริง

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โครงการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐและ/หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับโครงการด้านความมั่นคงและความปลอดภัย ซึ่งมีลักษณะการดำเนินโครงการคล้ายคลึงกันในด้านขอบเขตงาน กระบวนการดำเนินงาน และเงื่อนไขสัญญา โดยพิจารณาจากโครงการที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วในช่วงระยะเวลาที่กำหนด

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โครงการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) จำนวน 30 โครงการ ซึ่งคัดเลือกโดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง จากโครงการที่มีข้อมูลครบถ้วน ทั้งโครงการที่ประสบความสำเร็จและโครงการที่ประสบปัญหาหรือไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน

นอกจากนี้ การประเมินความเสี่ยงของโครงการดำเนินการโดย ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านทำการประเมินโครงการทั้ง 30 โครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลการประเมินที่ครอบคลุมและสะท้อนมุมมองเชิงวิชาชีพอย่างรอบด้าน

3.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.3.1 ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงของโครงการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ซึ่งประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านแผนงานและระยะเวลาดำเนินโครงการ
   - ความล่าช้า (Schedule Delay)
   - การเปลี่ยนแปลงแผนงานด้านแผนงาน
2. ปัจจัยด้านงบประมาณตามสัญญา
   - ค่าใช้จ่ายจริง
   - การเกินงบประมาณ (Cost Overrun)

3. ปัจจัยด้านเทคนิคและอุปกรณ์

- ความซับซ้อนของระบบ
- ปัญหาอุปกรณ์

4. ปัจจัยด้านเอกสารสัญญาและ ความชัดเจนของ TOR

- จำนวนการแก้ไขสัญญาเพิ่มเติมแนบท้าย
- ข้อพิพาทจากเงื่อนไขสัญญา

5. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการโครงการ

- การประสานงาน
- การติดตามงาน
- ประสบการณ์ทีมงาน

3.3.2 ตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ระดับความเสี่ยงของโครงการติดตั้ง CCTV ซึ่งได้จากการคำนวณคะแนนความเสี่ยง จากค่าเฉลี่ยของ Likelihood และ Impact

2. ผลการวิเคราะห์และคาดการณ์ความเสี่ยงของโครงการ ที่ได้จากระบบวิเคราะห์ความเสี่ยงโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

3. ข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ สำหรับการบริหารความเสี่ยงโครงการ

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในช่วงระยะเวลา 12 เดือน โดยแบ่งออกเป็นขั้นตอนสำคัญ ได้แก่

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การรวบรวมและจัดเตรียมข้อมูลโครงการย้อนหลัง
3. การประเมินความเสี่ยงของโครงการโดยผู้เชี่ยวชาญ
4. การออกแบบและพัฒนาระบบวิเคราะห์และคาดการณ์ความเสี่ยง
5. การประเมินผลและวิเคราะห์ผลการวิจัย
6. การสรุปผลและจัดทำรายงานวิทยานิพนธ์

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ช่วยให้สามารถวิเคราะห์และคาดการณ์ความเสี่ยงของโครงการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ได้อย่างเป็นระบบและมีความแม่นยำมากขึ้น

4.2 สนับสนุนการตัดสินใจด้านการบริหารโครงการ โดยช่วยให้ผู้บริหารมองเห็นระดับความเสี่ยงและสถานะโครงการได้ชัดเจน

4.3 ลดความเสี่ยงด้านความล่าช้าและงบประมาณบานปลายของโครงการติดตั้ง CCTV

4.4 เป็นแนวทางต้นแบบในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อการจัดการความเสี่ยงของโครงการในบริบทจริง

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (IPOF) ระบบวิเคราะห์และคาดการณ์ความเสี่ยงของโครงการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV)

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้พัฒนาขึ้นภายใต้แนวคิด Input–Process–Output–Feedback (IPOF) โดยกำหนดให้ปัจจัยความเสี่ยงของโครงการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ทำหน้าที่เป็นตัวแปรนำเข้า (Input) ซึ่งถูกนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ (Process) ประกอบด้วยการคำนวณคะแนนความเสี่ยงตามแนวคิด Likelihood × Impact และการวิเคราะห์เชิงคาดการณ์ด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ผลลัพธ์ที่ได้ (Output) คือระดับความเสี่ยงของโครงการและข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ โดยมีขั้นตอนการป้อนกลับ (Feedback) เพื่อนำผลการดำเนินงานจริงและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาใช้ในการปรับปรุงความแม่นยำของระบบอย่างต่อเนื่อง

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูล

ศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงโครงการ แนวคิดการประเมินความเสี่ยงแบบโอกาสเกิดและผลกระทบ รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการวิเคราะห์ความเสี่ยง จากนั้นทำการรวบรวมข้อมูลโครงการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิดย้อนหลังจำนวน 30 โครงการ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลด้านแผนงาน งบประมาณ เทคนิค เอกสารสัญญา และผลลัพธ์ของโครงการ

6.2 การออกแบบเครื่องมือวิจัย

ออกแบบแบบสรุปข้อมูลโครงการ และแบบประเมินความเสี่ยงสำหรับผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ครอบคลุมการประเมิน โอกาสเกิดความเสี่ยงและ ระดับผลกระทบในมิติความเสี่ยงหลักของโครงการ

6.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ

คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารโครงการและระบบ CCTV โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านประเมินความเสี่ยงของโครงการทั้ง 30 โครงการ ผลการประเมินถูกนำมาคำนวณค่าเฉลี่ยและคะแนนความเสี่ยง เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงเชิงผู้เชี่ยวชาญ

6.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและพัฒนาแบบจำลอง

นำข้อมูลการประเมินความเสี่ยงมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมทั้งจัดระดับความเสี่ยง จากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาแบบจำลองการวิเคราะห์และคาดการณ์ความเสี่ยงด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

6.5 การประเมินประสิทธิภาพของระบบ

ประเมินประสิทธิภาพของแบบจำลองและระบบที่พัฒนาขึ้น โดยเปรียบเทียบผลการคาดการณ์กับผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์ศักยภาพของระบบในการสนับสนุนการตัดสินใจด้านการบริหารความเสี่ยงของโครงการ

7. สรุปแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้มีแนวคิดหลักในการนำ การบริหารความเสี่ยงโครงการ มาบูรณาการร่วมกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาระบบที่สามารถวิเคราะห์และคาดการณ์ความเสี่ยงของโครงการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ได้อย่างเป็นระบบ โดยใช้กรอบแนวคิด Likelihood × Impact เป็นพื้นฐานในการประเมินระดับความเสี่ยง และออกแบบกระบวนการวิเคราะห์ภายใต้กรอบ Input–Process–Output–Feedback (IPOF) เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงบริหารโครงการผลการวิจัยจากข้อมูลโครงการย้อนหลังจำนวน 30 โครงการ และการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 15 คน พบว่า ความเสี่ยงที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการติดตั้ง CCTV มากที่สุด ได้แก่ ความเสี่ยงด้านแผนงานและ

ระยะเวลา และ ความเสี่ยงด้านเอกสารสัญญาและ TOR ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของโอกาสเกิดความเสี่ยงและระดับผลกระทบอยู่ในระดับสูง ขณะที่ความเสี่ยงด้านเทคนิค อุปกรณ์ และการบริหารจัดการโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ระบบวิเคราะห์และคาดการณ์ความเสี่ยงที่พัฒนาขึ้นสามารถช่วยให้ผู้บริหารโครงการมองเห็นระดับความเสี่ยงล่วงหน้า และใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการวางแผนและควบคุมโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การบริหารความเสี่ยงของโครงการเปลี่ยนจากแนวทางเชิงรับไปสู่การตัดสินใจเชิงรุกบนฐานข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์

8. เอกสารอ้างอิง

1] Project Management Institute, *A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK® Guide)*, 6th ed. Newtown Square, PA, USA: PMI, 2017.

[2] International Organization for Standardization, *ISO 31000: Risk Management – Guidelines*. Geneva, Switzerland: ISO, 2018.

[3] T. Aven, *Risk Analysis*, 2nd ed. Chichester, UK: Wiley, 2015.

[4] H. Kerzner, *Project Management: A Systems Approach to Planning, Scheduling, and Controlling*, 12th ed. Hoboken, NJ, USA: Wiley, 2017.

[5] J. W. Creswell and J. D. Creswell, *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*, 5th ed. Thousand Oaks, CA, USA: SAGE, 2018.

[6] I. Goodfellow, Y. Bengio, and A. Courville, *Deep Learning*. Cambridge, MA, USA: MIT Press, 2016.

[7] C. M. Bishop, *Pattern Recognition and Machine Learning*. New York, NY, USA: Springer, 2006.

[8] T. Hastie, R. Tibshirani, and J. Friedman, *The Elements of Statistical Learning*, 2nd ed. New York, NY, USA: Springer, 2009.

[9] J. Han, M. Kamber, and J. Pei, *Data Mining: Concepts and Techniques*, 3rd ed. Waltham, MA, USA: Morgan Kaufmann, 2012.

[10] D. Jurafsky and J. H. Martin, *Speech and Language Processing*, 3rd ed. Upper Saddle River, NJ, USA: Prentice Hall, 2021.

[11] R. H. Sprague and E. D. Carlson, *Building Effective Decision Support Systems*. Englewood Cliffs, NJ, USA: Prentice Hall, 1982.

[12] E. Turban, R. Sharda, and D. Delen, *Decision Support and Business Intelligence Systems*, 10th ed. Upper Saddle River, NJ, USA: Pearson, 2015.

[13] M. Chen, S. Mao, and Y. Liu, "Big data: A survey," *Mobile Networks and Applications*, vol. 19, no. 2, pp. 171–209, Apr. 2014.

[14] S. Russell and P. Norvig, *Artificial Intelligence: A Modern Approach*, 4th ed. Upper Saddle River, NJ, USA: Pearson, 2021.

[15] J. Hair, W. Black, B. Babin, and R. Anderson, *Multivariate Data Analysis*, 7th ed. Upper Saddle River, NJ, USA: Pearson, 2014.

[16] Z. Li, G. Q. Huang, and J. Liu, "Risk analysis of construction projects using machine learning methods," *Automation in Construction*, vol. 97, pp. 102–113, Jan. 2019.

[17] O. Zwikael and J. Smyrk, "Project governance: Balancing control and trust," *International Journal of Project Management*, vol. 33, no. 4, pp. 852–866, May 2015.

[18] Ministry of Interior, Thailand, *Standards for CCTV Installation and Management*. Bangkok, Thailand: Department of Local Administration, 2020.

ระบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานอัจฉริยะสำหรับการปรับพื้นฐานกราฟิก ของนักศึกษาระดับ ปวส. สาขาดิจิทัลกราฟิก Intelligent Blended Learning System

นางสาวสลิลาภรณ์ พลอยวิลัย รหัสประจำตัว 168480322005

นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาคสมทบ

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะสำหรับการปรับพื้นฐานกราฟิกของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาดิจิทัลกราฟิก มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ช่วยแก้ปัญหาความแตกต่างของพื้นฐานทักษะด้านกราฟิกดิจิทัลของผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษา โดยบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยเริ่มจากการศึกษาความเป็นไปได้และการสำรวจความต้องการของนักศึกษาระดับ ปวส.1 สาขาดิจิทัลกราฟิก เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการออกแบบระบบตามกรอบแนวคิด Input–Process–Output–Feedback ระบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยการประเมินพื้นฐานผู้เรียน การวิเคราะห์และจำแนกผู้เรียนตามระดับความสามารถ การแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคล การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างการเรียนออนไลน์และการฝึกปฏิบัติจริง และการติดตามพัฒนาการของผู้เรียนผ่านระบบแดชบอร์ดอัจฉริยะ ผลจากข้อมูลเบื้องต้นสะท้อนให้เห็นถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำระบบไปใช้เพื่อปรับพื้นฐานทักษะด้านกราฟิกดิจิทัล ลดความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้ และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเชิงข้อมูลในบริบทของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ในอนาคตได้

คำสำคัญ : การเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะ, การแนะนำการเรียนรู้ด้วยปัญญาประดิษฐ์, การเรียนรู้เฉพาะบุคคล, การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้

Intelligent Blended Learning, AI-Based Recommendation, Personalized Learning, Learning Analytics

1. บทนำ

ในยุคดิจิทัลปัจจุบัน ทักษะด้านการออกแบบกราฟิกดิจิทัลถือเป็นสมรรถนะสำคัญที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมสื่อดิจิทัล โฆษณา และการตลาด เนื่องจากองค์กรและธุรกิจต้องการบุคลากรที่สามารถสร้างสรรค์สื่อที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างรวดเร็ว [1] ส่งผลให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีพื้นฐานด้านการออกแบบกราฟิกที่เข้มแข็งและสอดคล้องกับแนวโน้มของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม จาก

การจัดการเรียนการสอนรายวิชากราฟิกดิจิทัลในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พบว่า ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้และทักษะด้านกราฟิกที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ทั้งในด้านองค์ประกอบศิลป์ หลักการออกแบบ และการใช้ซอฟต์แวร์กราฟิก ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพของผลงานที่ผู้เรียนผลิตได้ [2], [3]

เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ประกอบการวิเคราะห์ปัญหา ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้ของการพัฒนาระบบปรับพื้นฐานกราฟิก โดยใช้การสำรวจความต้องการ (Needs Assessment Survey) จากนักศึกษาระดับ ปวส.1 สาขาวิชาดิจิทัลกราฟิก จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่จัดเรียงคำถามอย่างเป็นระบบ เพื่อรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น ทัศนคติ และข้อเท็จจริงจากกลุ่มเป้าหมาย [4] ผลการสำรวจพบว่านักศึกษาร้อยละ 72.50 มีพื้นฐานด้านกราฟิกในระดับต่ำถึงปานกลาง และร้อยละ 82.50 มีความต้องการให้มีระบบที่ช่วยแนะนำแนวทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคล โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน [5]

จากผลการสำรวจดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเชิงวิจัยที่สำคัญ ได้แก่ ความแตกต่างของพื้นฐานทักษะผู้เรียน และข้อจำกัดของรูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิมที่ไม่สามารถรองรับความต้องการรายบุคคลได้อย่างทั่วถึง [2], [6] ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนาระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เฉพาะบุคคลและลดความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้ในบริบทของสถานศึกษาอาชีวศึกษา [7]

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะ ที่บูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ สำหรับการประเมินผู้เรียน การจำแนกกลุ่มตามระดับความสามารถ และการแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคล เพื่อแก้ปัญหาความแตกต่างของพื้นฐานทักษะด้านกราฟิกดิจิทัลของนักศึกษาระดับ ปวส.

2.2 เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำระบบไปใช้จริง ในบริบทของสถานศึกษาอาชีวศึกษา
โดยประเมินจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาและด้านกราฟิกดิจิทัล

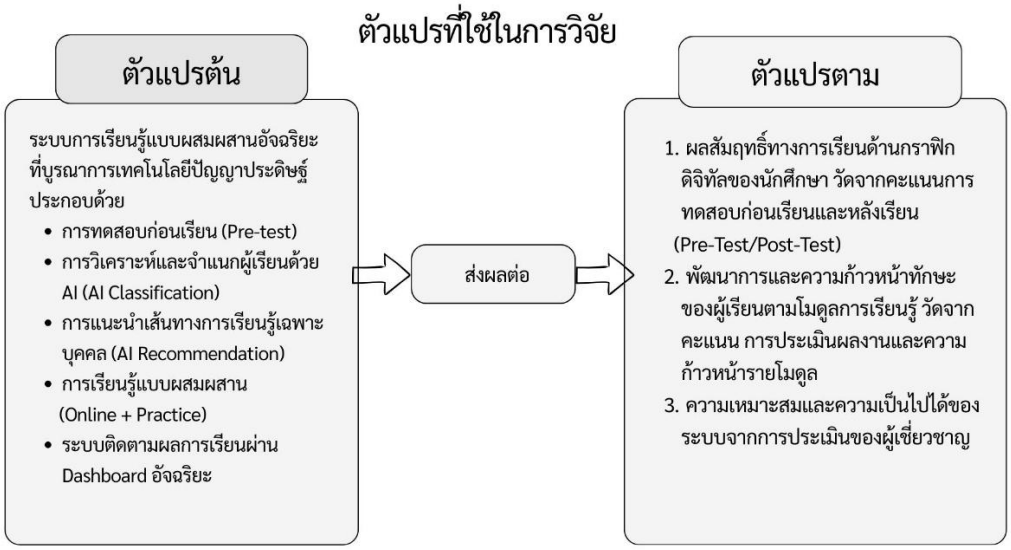
2.3 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการของผู้เรียน ก่อนและหลังการใช้ระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะ ในรายวิชากราฟิกดิจิทัล

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.1) จำนวน 40 คน สาขาดิจิทัลกราฟิก วิทยาลัยอาชีวศึกษานครสวรรค์ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการออกแบบกราฟิกดิจิทัลในภาคเรียนที่ใช้ในการวิจัย [1], [2]

3.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับ ปวส.1 สาขาดิจิทัลกราฟิก จำนวน 20 คน ที่ได้มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นผู้เรียนในรายวิชาที่มีการใช้ระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะที่พัฒนาขึ้น [3]

3.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 ตัวแปรต้น

ระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะที่บูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งประกอบด้วย การทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) การวิเคราะห์และจำแนกผู้เรียนด้วย AI (AI Classification) การแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (AI Recommendation) การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Online + Practice) ระบบติดตามผลผ่าน Dashboard อัจฉริยะ [4], [5]

ตัวแปรต้น *ระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะ* ที่บูรณาการ AI องค์ประกอบหลักที่ระบุไว้ในไฟล์ ได้แก่

- Pre-test 20 ข้อ (4 หมวด)
- AI Classification จัดกลุ่ม A/B/C
- AI Recommendation แนะนำเส้นทางเรียนเฉพาะบุคคล
- Blended Learning (Online + Practice) แบ่งเป็น 4 โมดูล (M1–M4)
- AI Suggestion เสนอเนื้อหา/กิจกรรมเสริมเมื่อคะแนนต่ำ
- Intelligent Dashboard ติดตามผลรายบุคคลแบบเรียลไทม์

- Performance Assessment ประเมินสมรรถนะจริงจากผลงาน/รูบริก

การวัดตัวแปรต้น จากการใช้ระบบ ความเข้มของการใช้ระบบ เช่น

- สัดส่วนการเข้าเรียนออนไลน์ (จำนวนครั้ง/ชั่วโมงใน Google Classroom)
- อัตราการทำกิจกรรมครบตามโมดูล (M1–M4 ผ่านเกณฑ์ ≥60% หรือไม่)
- จำนวนครั้งที่ระบบให้ AI Suggestion และผู้เรียนทำตาม (ทำแบบฝึกเสริม/เรียนซ้ำ)
- Log การใช้งาน Dashboard (ครูเปิดดูรายงานกี่ครั้ง/สัปดาห์)

3.3.2 ตัวแปรตาม

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านกราฟิกดิจิทัลของนักศึกษา [3]
2. พัฒนาการและความก้าวหน้าทักษะของผู้เรียนตามโมดูลการเรียนรู้ [4]
3. ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ [6]

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) มีตัวแปรตาม 3 กลุ่มใหญ่ “ตัวชี้วัด + เครื่องมือ + วิธีวัด”

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านกราฟิกดิจิทัล

   ตัวชี้วัดที่วัดได้จริง

   - คะแนน Pre-test / Post-test (ก่อน–หลังใช้ระบบ)
   - คะแนนทดสอบรายโมดูล (M1–M4)
   - % การพัฒนาคะแนน (Gain score)

   เครื่องมือ/วิธีวัด

   - แบบทดสอบก่อนเรียน 20 ข้อ (4 หมวด)
   - แบบทดสอบหลังเรียน
   - วิเคราะห์: ค่าเฉลี่ย/SD และเปรียบเทียบก่อน–หลัง
2. พัฒนาการ/ความก้าวหน้าทักษะตามโมดูลการเรียนรู้

   ตัวชี้วัดที่วัดได้จริง

   - สถานะ “ผ่านเกณฑ์” รายโมดูล (≥60%)

- Rubric Score งานปฏิบัติ (โดยเฉพาะ M3–M4 ที่เป็น Practice)
- เวลาเรียน/จำนวนครั้งทำแบบฝึก (Learning analytics)

เครื่องมือ/วิธีวัด

- แบบประเมินผลรายโมดูล (Module assessment)
- Rubric งานปฏิบัติ/ผลงานออกแบบ (Performance-based)
- ข้อมูลพฤติกรรมจาก Dashboard: เวลาเรียน คะแนน ความก้าวหน้า

3. ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบ (ผู้เชี่ยวชาญประเมิน)

ตัวชี้วัดที่วัดได้จริง

- ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญรายด้าน (โครงสร้างระบบ, AI recommendation, การใช้งานจริง ฯลฯ)
- ระดับความเหมาะสมตามช่วงคะแนน 5 ระดับ

เครื่องมือ/วิธีวัด

- แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มาตราส่วน 5 ระดับ
- วิเคราะห์ Mean/SD และแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย

การวิจัยดำเนินตั้งแต่เดือน กรกฎาคม 2569 ถึงเดือนมีนาคม 2570 รวมระยะเวลาทั้งหมดประมาณ 12 เดือน ครอบคลุมขั้นตอนการออกแบบระบบ พัฒนาระบบ ทดลองใช้และประเมินผล

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

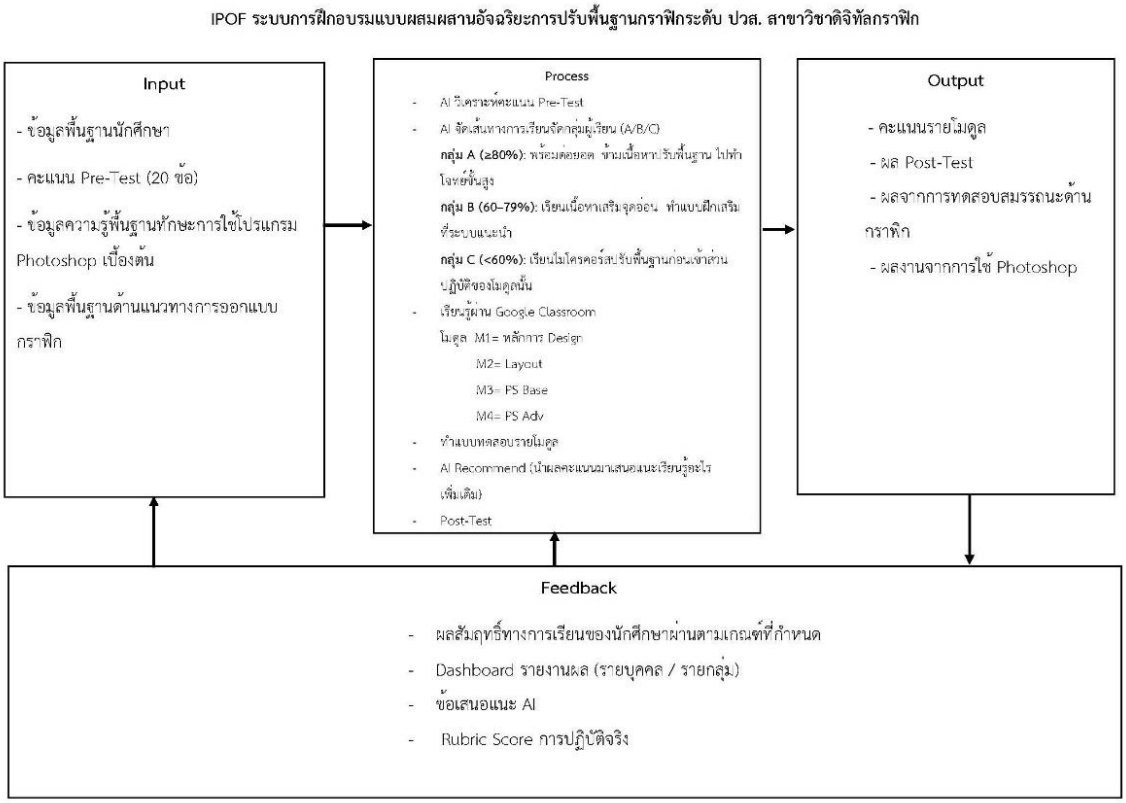
4.1 ได้ระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะที่บูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ เพื่อปรับพื้นฐานทักษะด้านกราฟิกดิจิทัลของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ให้สอดคล้องกับระดับความสามารถรายบุคคล

4.2 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการด้านทักษะกราฟิกดิจิทัลเพิ่มขึ้นอย่างเป็นระบบ สามารถลดความแตกต่างของพื้นฐานทักษะระหว่างผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้เฉพาะบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ครูผู้สอนได้เครื่องมือสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนติดตามความก้าวหน้ารายบุคคล และนำข้อมูลไปใช้วางแผนการสอนเชิงข้อมูล (Data-driven Teaching) ได้อย่างเหมาะสม

4.4 สถานศึกษาได้รับต้นแบบนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาสายอาชีพอื่น ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่ตลาดแรงงานดิจิทัล

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 IPOF ระบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานอัจฉริยะการปรับพื้นฐานกราฟิกระดับ ปวส. สาขาวิชาดิจิทัลกราฟิก

คำอธิบาย

- Input ⟶ รับข้อมูลนักศึกษาและคะแนนความรู้เบื้องต้น
- Process ⟶ ใช้ AI วิเคราะห์ ⟶ จัดกลุ่ม ⟶ เรียนรู้ผ่าน Blended Learning (Google Classroom + Face-to-Face) ⟶ AI Recommend (นำผลคะแนนมาเสนอแนะเรียนรู้อะไรเพิ่มเติม)
- Output ⟶ ได้ผลคะแนน + สมรรถนะ + ผลงานออกแบบ
- Feedback ⟶ แสดงผลผ่าน Dashboard, Rubric, และข้อเสนอแนะ AI

รูปแบบ Input ⟶ Process ⟶ Output ⟶ Feedback

1. Input (ข้อมูลนำเข้า)
    - ผู้เรียนระดับ ปวส. สาขาดิจิทัลกราฟิก (มีพื้นฐานต่างกัน)
    - เนื้อหาความรู้พื้นฐานด้านกราฟิก (Photoshop, Illustrator, องค์ประกอบศิลป์, หลักการออกแบบกราฟิก)
    - เทคโนโลยีสนับสนุน เช่น LMS (Google Classroom / e-Learning), AI Dashboard
    - ครูผู้สอนและสื่อการเรียนรู้ดิจิทัล
2. Process (กระบวนการ)
    - Blended Learning: ผสมผสาน Online + Onsite
    - Adaptive Learning with AI: วิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียนและปรับเนื้อหาให้เหมาะสม
    - Problem-based ใช้โจทย์ปัญหาเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้
    - ระบบแนะนำอัจฉริยะจัดกลุ่มผู้เรียน (A/B/C)
    - AI วิเคราะห์คะแนน Pre-Test
    - วิเคราะห์ผลด้วย AI จัดกลุ่มผู้เรียน
    - AI Recommend (นำผลคะแนนมาเสนอแนะเรียนรู้อะไรเพิ่มเติม)
    - Learning Analytics Dashboard: วิเคราะห์ผลและพฤติกรรมผู้เรียน (เวลาเรียน, คะแนน)

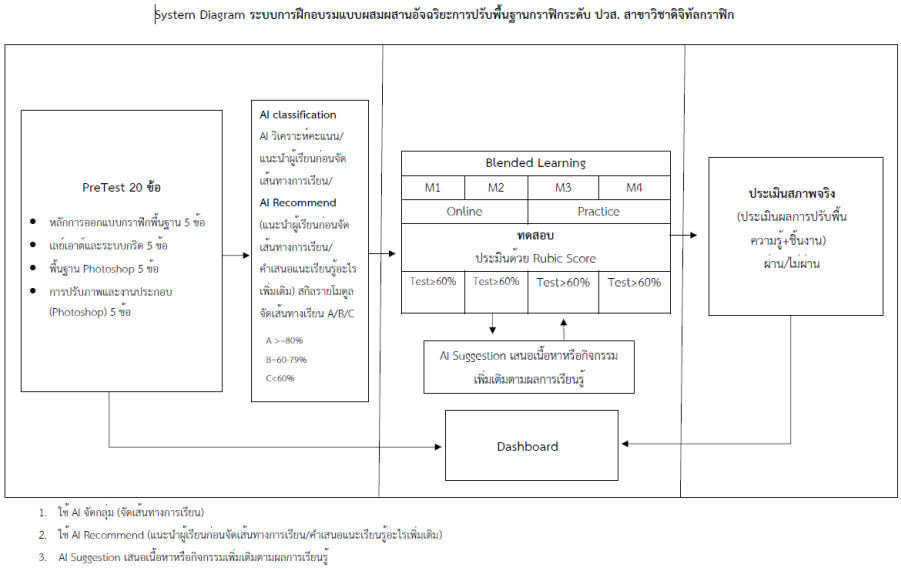
3. Output (ผลลัพธ์)

- ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานด้านกราฟิกที่เข้มแข็งขึ้น (Photoshop, Illustrator, องค์ประกอบกราฟิก, หลักการออกแบบกราฟิก)
- คะแนนรายโมดูล และ Post-Test
- ผลงานที่สร้างด้วยโปรแกรมกราฟิก
- มีสมรรถนะในการเรียนรู้ด้วยตนเองและปรับใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

4. Feedback (การป้อนกลับ)

- ผู้เรียนให้ข้อเสนอแนะต่อระบบ (ความพึงพอใจ, ความเข้าใจ)
- ระบบ AI เรียนรู้และปรับปรุงฐานข้อมูลเพื่อแนะนำเนื้อหา/กิจกรรมที่เหมาะสมในอนาคต
- ครูใช้ Dashboard เพื่อติดตาม ปรับการสอน และออกแบบสื่อใหม่
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์
- Dashboard รายงานผล (รายบุคคล/รายกลุ่ม)
- AI ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
- Rubric Score การปฏิบัติจริง

System Diagram ระบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานอัจฉริยะการปรับพื้นฐานกราฟิกระดับ ปวส. สาขาวิชาดิจิทัลกราฟิก

ภาพที่ 2 System Diagram ระบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานอัจฉริยะการปรับพื้นฐานกราฟิกระดับ ปวส.สาขาวิชาดิจิทัลกราฟิก

ขั้นตอนที่ 1 การทดสอบก่อนเรียน (Pre-test 20 ข้อ) ผู้เรียนเริ่มต้นด้วยการทำ **แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)** จำนวน 20 ข้อแบ่งเป็น 4 หมวดหลัก ได้แก่ หลักการออกแบบกราฟิกพื้นฐาน 5 ข้อ สีและองค์ประกอบศิลป์ 5 ข้อ พื้นฐานโปรแกรม Photoshop 5 ข้อ การปรับภาพและงานประกอบ Photoshop 5 ข้อ ข้อมูลคะแนนจาก Pre-test จะถูกส่งเข้าสู่ระบบ AI เพื่อวิเคราะห์ระดับความรู้พื้นฐานของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ด้วย AI (AI Classification & Recommendation) ระบบจะใช้ **กลไก AI สองส่วนหลัก** ได้แก่ **AI Classification** วิเคราะห์คะแนนของผู้เรียนจาก Pre-test เพื่อจำแนกระดับความสามารถเป็น 3 ระดับ A = มากกว่า 80% (ระดับสูง) B = 60–79% (ระดับกลาง) C = ต่ำกว่า 60% (ระดับพื้นฐาน) จากนั้นระบบจะจัดกลุ่มผู้เรียนให้เหมาะกับ “เส้นทางการเรียนรู้” **AI Recommendation** แนะนำเส้นทางการเรียนรู้รายบุคคล (Personalized Learning Path) โดยเสนอโมดูลที่ผู้เรียนควรเรียนเพิ่มเติม เช่น บทเรียนออนไลน์ หรือแบบฝึกเสริม เพื่อเพิ่มทักษะในหัวข้อที่ยังอ่อน

ขั้นตอนที่ 3 การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning Modules) ระบบแบ่งการเรียนออกเป็น 4 โมดูล (M1–M4) โดยผสมผสานระหว่างการเรียน **Online** และ **Practice (ฝึกปฏิบัติจริง)**

โมดูล	รูปแบบการเรียนรู้	การประเมินผล
M1 หลักการ Design	Online	Test ≥ 60%
M2 Layout	Online	Test ≥ 60%
M3 PS Base	Practice	Test ≥ 60%
M4 PS Adv	Practice	Test ≥ 60%

ทุกโมดูลจะมีการทดสอบวัดผล (Rubric Score) เพื่อประเมินความเข้าใจของผู้เรียนก่อนเข้าสู่โมดูลถัดไป

ขั้นตอนที่ 4: ระบบแนะนำเพิ่มเติม (AI Suggestion) หลังการเรียนในแต่ละโมดูล ระบบจะใช้ **AI Suggestion**
ในการ “เสนอเนื้อหาหรือกิจกรรมเพิ่มเติม” ให้กับผู้เรียนที่มีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ เช่น การฝึกทำแบบฝึกหัดเพิ่ม การดูคลิปเสริม หรือเรียนซ้ำในบางหัวข้อ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาทักษะให้ถึงระดับมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 5: แดชบอร์ดสรุปผลอัจฉริยะ (Intelligent Dashboard) ระบบจะรวบรวมข้อมูลทั้งหมด เช่น คะแนนจาก Pre-test ผลการเรียนรู้ในแต่ละโมดูล การแนะนำเนื้อหาจาก AI ผล Rubric Score เพื่อนำเสนอผ่าน **Dashboard** ให้ครูผู้สอนสามารถติดตามความก้าวหน้า (Learning Progress) ของผู้เรียนรายบุคคลได้แบบเรียลไทม์

ขั้นตอนที่ 6: การประเมินสภาพจริง (Performance Assessment) เมื่อผู้เรียนเรียนครบทุกโมดูล ระบบจะประเมิน “สมรรถนะจริง โดยพิจารณาจาก **ผลงานการออกแบบ (Practical Work)** และความเข้าใจเชิงเทคนิค ผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์จะได้รับผล “ผ่าน” ในการปรับพื้นฐานกราฟิก หากไม่ผ่าน ระบบจะส่งกลับไปยังโมดูลที่ต้องปรับปรุงเพิ่มเติม

สรุปแนวคิดของระบบ

องค์ประกอบ	กลไกหลัก	เป้าหมาย
Pre-test	ตรวจวัดพื้นฐาน	รู้ระดับเริ่มต้นของผู้เรียน
AI Classification	วิเคราะห์/จัดกลุ่ม	จัดเส้นทางเรียนรู้ที่เหมาะสม
AI Recommend	แนะนำโมดูล	เสริมเนื้อหาตามจุดอ่อน
Blended Learning	เรียน Online + Practice	สร้างทักษะและประสบการณ์จริง
AI Suggestion	เสนอเนื้อหาเสริม	ปรับปรุงผลการเรียน
Dashboard	วิเคราะห์ผล	ติดตามพัฒนาการผู้เรียน
ประเมินสภาพจริง	ประเมินสมรรถนะ	ตรวจสอบผลลัพธ์การเรียนรู้จริง

สรุปภาพรวม ระบบนี้ออกแบบเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ตามระดับของตนเอง (Personalized Learning) ใช้ AI ช่วยครูในการจำแนก แนะนำ และติดตามผลแบบเรียลไทม์ สนับสนุนรูปแบบการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) และประเมินผลตามสมรรถนะจริง (Competency-Based Learning)

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะสำหรับการปรับพื้นฐานกราฟิกของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาดิจิทัลกราฟิก เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบ พัฒนา และประเมินประสิทธิภาพของระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะ โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

6.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่บูรณาการการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการทดลองใช้ระบบ (Experimental Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงความต้องการ ความเหมาะสม และผลลัพธ์ของการใช้ระบบในบริบทจริงของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

6.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาปัญหาและความต้องการ (Needs Assessment)

1. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
    - การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning)
    - การเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Personalized Learning)
    - การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษา
2. สำรวจความต้องการและปัญหาการเรียนรู้ด้านกราฟิกดิจิทัลของนักศึกษาระดับ ปวส.1 สาขาดิจิทัลกราฟิก
3. เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการของนักศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และคำถามปลายเปิด
4. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำผลไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบระบบ

ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนาระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะ

1. ออกแบบระบบตามกรอบแนวคิด IPOF (Input–Process–Output–Feedback)
2. พัฒนาองค์ประกอบของระบบ ประกอบด้วย

- แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (Pre-test / Post-test)
- ระบบ AI สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลและจำแนกผู้เรียน
- โมดูลการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Online + Practice)
- ระบบแนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคล
- ระบบ Dashboard สำหรับติดตามพัฒนาการผู้เรียน

3. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลตามสมรรถนะ (Competency-Based Assessment)

ระยะที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของระบบ

1. นำระบบที่พัฒนาขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาและด้านกราฟิกดิจิทัล จำนวน 5 คน
2. ประเมินความเหมาะสมของระบบในด้าน
   - โครงสร้างและกระบวนการเรียนรู้
   - เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
   - การใช้งานและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง
3. เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
4. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำผลการประเมินไปปรับปรุงระบบ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยวิธี IOC (Index of Item-Objective Congruence) ตามสูตรของ Rovinelli และ Hambleton (1977):

$$IOC=\frac{\sum R}{N}$$

โดยที่ R = คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ (+1 = สอดคล้อง, 0 = ไม่แน่ใจ, -1 = ไม่สอดคล้อง)

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

ผลการตรวจสอบพบว่าค่า IOC ของข้อคำถามทั้งหมดอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดี แสดงถึงความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเก็บข้อมูล

ดำเนินการส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตอบกลับผ่านการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection Methods) อธิบายวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การสัมภาษณ์ การสำรวจ การสังเกตการณ์

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (*Survey Research*) ที่มุ่งศึกษาความต้องการในการนำ “ระบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานอัจฉริยะการปรับพื้นฐานกราฟิกระดับ ปวส.” ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในระดับอาชีวศึกษา โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลัก 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ และ ผู้ใช้งานระบบ (ครูผู้สอน) เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงเทคนิคและเชิงปฏิบัติการที่ครอบคลุม

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อสรุประดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis Methods) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความต้องการและความเหมาะสมของระบบนำมาวิเคราะห์ด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายแนวโน้มและระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านโดยใช้สถิติพื้นฐาน ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{x}$) ใช้เพื่อหาค่ากลางของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อ

$$\bar{x} = \frac{\sum x_i}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$= ค่าเฉลี่ย (Mean), $\sum x_i$= ผลรวมของคะแนนทั้งหมด, n = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ใช้เพื่อแสดงการกระจายของข้อมูลหรือระดับความแตกต่างของความคิดเห็น

$$\text{S.D.} = \sqrt{\frac{\sum(x_i + \bar{x})^2}{n-1}}$$

เมื่อ S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน x_i = คะแนนของแต่ละคน

$\bar{x}$= ค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมด n = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

3. การแปลผลระดับความคิดเห็น (Interpretation of Mean Scores)

ช่วงคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับความคิดเห็น
4.51 – 5.00	มากที่สุด (Very High)
3.51 – 4.50	มาก (High)
2.51 – 3.50	ปานกลาง (Moderate)
1.51 – 2.50	น้อย (Low)
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด (Very Low)

การสรุปผล เมื่อได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุประดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน เช่น ด้านความเหมาะสมของโครงสร้างระบบ ด้านการออกแบบ AI Recommendation หรือด้านการใช้งานจริง เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาและปรับปรุงระบบต่อไป

ระยะที่ 4 การทดลองใช้ระบบและประเมินผล

1. ทดลองใช้ระบบกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่างระดับ ปวส.1 สาขาดิจิทัลกราฟิก จำนวน 20 คน
2. ดำเนินการเรียนการสอนตามระบบที่พัฒนาขึ้น
3. เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่
    - คะแนน Pre-test และ Post-test
    - คะแนนการประเมินผลรายโมดูล
    - ข้อมูลพฤติกรรมการเรียนรู้จากระบบ Dashboard
4. วิเคราะห์ข้อมูลด้วย
    - สถิติเชิงพรรณนา (ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)
    - การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้ระบบ
5. สรุปผลการทดลองใช้และอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

6.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามสำรวจความต้องการของนักศึกษา
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน
3. แบบประเมินผลการเรียนรู้รายโมดูล
4. แบบประเมินสมรรถนะตามสภาพจริง (Performance Assessment)
5. แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
6. ระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะและ Dashboard

6.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้ระบบ
3. วิเคราะห์พัฒนาการรายบุคคลและรายกลุ่มจากข้อมูล Dashboard

6.5 การสรุปผลและนำเสนอผลการวิจัย

นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุป อภิปรายผล เปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเสนอแนวทางการพัฒนาระบบในอนาคต

7. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง **ระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะสำหรับการปรับพื้นฐานกราฟิกของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาดิจิทัลกราฟิก** ในระยะเริ่มต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากการศึกษาความเป็นไปได้ของการพัฒนาระบบ โดยใช้การสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของนักศึกษา (Needs Assessment Survey) เพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการออกแบบระบบและกำหนดแนวทางการวิจัย [1], [2]

7.1 ผลการสำรวจความต้องการของนักศึกษา

ผลการสำรวจจากนักศึกษาระดับ ปวส.1 สาขาดิจิทัลกราฟิก จำนวน **40 คน** โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พบว่า

1. นักศึกษาร้อยละ **72.50** ระบุว่ามีพื้นฐานความรู้และทักษะด้านกราฟิกดิจิทัลอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง โดยเฉพาะด้านหลักการออกแบบกราฟิกและการใช้โปรแกรม Adobe Photoshop [3]
2. นักศึกษาร้อยละ **67.50** ประสบปัญหาในการเรียนรู้จากความแตกต่างของพื้นฐานผู้เรียนและความเร็วในการเรียนรู้ที่ไม่เท่ากัน [4]
3. นักศึกษาร้อยละ **75.00** เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิมยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการรายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ [2]
4. นักศึกษาร้อยละ **82.50** แสดงความต้องการให้มีระบบที่ช่วยประเมินระดับความรู้พื้นฐาน วิเคราะห์จุดอ่อน และแนะนำแนวทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคล [5]
5. นักศึกษาร้อยละ **80.00** มีทัศนคติเชิงบวกต่อการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ร่วมกับการเรียนรู้แบบผสมผสานมาใช้ในการเรียนการสอนรายวิชากราฟิกดิจิทัล [6]

7.2 สรุปผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผลการสำรวจความต้องการของนักศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของพื้นฐานทักษะด้านกราฟิกดิจิทัลของผู้เรียน และความจำเป็นในการพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่

สามารถปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคลได้อย่างเป็นระบบ ข้อมูลเชิงประจักษ์นี้แสดงถึง **ความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการพัฒนาระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะ** เพื่อปรับพื้นฐานทักษะด้านกราฟิกดิจิทัลในระดับ ปวส. และใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการออกแบบ พัฒนา และทดลองใช้ระบบในขั้นตอนถัดไปของการวิจัย [5], [7]

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง **ระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะสำหรับการปรับพื้นฐานกราฟิกของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาดิจิทัลกราฟิก** มีแนวคิดพื้นฐานมาจากปัญหาความแตกต่างของพื้นฐานทักษะด้านกราฟิกดิจิทัลของผู้เรียน และข้อจำกัดของการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมในบริบทของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งไม่สามารถตอบสนองความต้องการรายบุคคลและติดตามพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ [1], [2]

จากการศึกษาความเป็นไปได้และการสำรวจความต้องการของนักศึกษาระดับ ปวส.1 สาขาดิจิทัลกราฟิก พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีพื้นฐานทักษะด้านกราฟิกดิจิทัลอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง และมีความต้องการระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่สามารถประเมินระดับความรู้ วิเคราะห์จุดอ่อน และแนะนำแนวทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมเฉพาะบุคคล ข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสำรวจดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์เข้ามาช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน [3], [4]

ผู้วิจัยจึงพัฒนาแนวคิด **ระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะ (Intelligent Blended Learning System)** โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด **IPOF (Input–Process–Output–Feedback)** ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) และการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Personalized Learning) ระบบดังกล่าวบูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน จำแนกกลุ่มตามระดับความสามารถ แนะนำเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคล และติดตามพัฒนาการของผู้เรียนผ่านระบบ Dashboard แบบเรียลไทม์ [5], [6]

ผลจากข้อมูลเบื้องต้นและกรอบแนวคิดการวิจัยแสดงให้เห็นว่า แนวคิดของระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอัจฉริยะมีความเหมาะสมและมีศักยภาพในการนำไปใช้จริงในบริบทของการศึกษาสายอาชีพ โดยคาดว่าจะสามารถช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลดความเหลื่อมล้ำของพื้นฐานทักษะผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้เฉพาะบุคคล และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเชิงข้อมูลของครูผู้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ [6], [7]

โดยสรุป แนวคิดการวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่ผสานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้ากับการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

กราฟิกดิจิทัลในระดับอาชีวศึกษา และสามารถใช้เป็นฐานในการดำเนินการวิจัย ทดลองใช้ระบบ และประเมินผลการวิจัยในขั้นตอนถัดไปอย่างเป็นระบบและมีความน่าเชื่อถือทางวิชาการ [5], [8]

9. เอกสารอ้างอิง

[1] สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, *รายงานอุตสาหกรรมดิจิทัลสร้างสรรค์ประเทศไทย*, กรุงเทพฯ: ดีป้า, พ.ศ. 2566.

[2] สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, *รายงานสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านดิจิทัลในสถานศึกษาอาชีวศึกษา*, กรุงเทพฯ: สอศ., พ.ศ.2565.

[3] วรัญญา เจนชัย, “ปัญหาและความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนรายวิชากราฟิกในระดับอาชีวศึกษา,” *วารสารอาชีวศึกษาศึกษา*, ปีที่ 12, ฉบับที่ 1, หน้า 55–68, พ.ศ.2564.

[4] สุดารัตน์ พรมดี, “การวิเคราะห์ช่องว่างทักษะพื้นฐานของผู้เรียนในรายวิชาการออกแบบกราฟิก,” *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, ปีที่ 20, ฉบับที่ 3, หน้า 101–114, พ.ศ.2565.

[5] กิตติศักดิ์ นิมิตรานนท์ และชญานิศา กิจเจริญ, “ระบบการเรียนรู้แบบปรับให้เหมาะสมเฉพาะบุคคลโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์,” *วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา*, ปีที่ 6, ฉบับที่ 2, หน้า 25–38, พ.ศ.2564.

[6] ธีระวัฒน์ จิตรมงคล, “การประยุกต์ใช้แมชชีนเลิร์นนิงเพื่อพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนระดับอาชีวศึกษา,” *วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศและการศึกษา*, ปีที่ 17, ฉบับที่ 1, หน้า 72–84, พ.ศ. 2565.

[7] J. Martin, “Integrating AI into Blended Learning Systems,” *International Journal of Educational Technology*, vol. 7, no. 4, pp. 205–219, 2023.

[8] S. Chen and K. Lee, “AI-driven Adaptive Learning Models,” *Computers & Education*, vol. 175, pp. 104–118, 2022.

[9] A. Kumar, “Machine Learning for Student Performance Prediction,” *IEEE Access*, vol. 10, pp. 12345–12358, 2022.

[10] P. Smith, *Digital Creative Industries and Workforce Trends*, New York: Routledge, 2021.

ระบบผู้ช่วยอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคในการแก้ไขปัญหาด้านซอฟต์แวร์ให้กับลูกค้า

(Intelligent Assistant System to Support Technical Staff in Troubleshooting Software Issues for Customers)

นางสาวน้ำทิพย์ วัฒนภิญญา

นักศึกษาระดับปริญญาโท

สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบผู้ช่วยอัจฉริยะ (Intelligent Assistant System) สำหรับสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคในการแก้ไขปัญหาซอฟต์แวร์ โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยี Generative AI ร่วมกับเทคนิค Retrieval-Augmented Generation (RAG) ที่ทำงานร่วมกับเทคนิคการค้นคืนแบบผสมผสาน (Hybrid Retrieval) ภายใต้กรอบแนวคิดเชิงระบบ(System Concept) เพื่อแก้ปัญหาความล่าช้าในการเข้าถึงข้อมูลเทคนิคและความรู้ที่กระจัดกระจาย ระบบที่พัฒนาขึ้นทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมและประมวลผลความรู้จากแหล่งข้อมูลขององค์กร (Knowledge base) เพื่อสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องและรวดเร็ว เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการลูกค้า และสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้กับทีมงานผ่านกลไกข้อมูลป้อนกลับ

คำสำคัญ ฐานความรู้ (Knowledge base) แชทบอท RAG (Chatbot RAG) การค้นคืนแบบผสมผสาน (Hybrid Retrieval) AI LLM

1. บทนำ

ในยุคดิจิทัล การให้บริการสนับสนุนทางเทคนิค (Technical Support) สำหรับซอฟต์แวร์มีความซับซ้อนและเร่งด่วน เจ้าหน้าที่ทางเทคนิคต้องเผชิญกับข้อมูลปริมาณมหาศาลที่กระจัดกระจายอยู่ในหลายแหล่ง ทำให้เกิดความล่าช้าในการค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหา การนำเทคโนโลยี AI และ Chatbot เข้ามาช่วยงานจึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับงานบริการลูกค้า [1] อย่างไรก็ตาม การใช้โมเดลภาษาขนาดใหญ่ (LLM) เพียงอย่างเดียวมักประสบปัญหาการสร้างข้อมูลเท็จ (Hallucination) หรือให้คำตอบที่ไม่เป็นปัจจุบัน [2] งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยเทคนิค Retrieval-Augmented Generation (RAG) ซึ่งช่วยให้ AI สามารถอ้างอิงข้อมูลที่ถูกต้องจากฐานข้อมูลองค์กรได้ [3] เพื่อให้ระบบมีความแม่นยำสูงสุด งานวิจัยนี้ได้ประยุกต์ใช้เทคนิค Hybrid Retrieval ซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วว่าช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการค้นคืนข้อมูลที่มีความเฉพาะเจาะจงทางเทคนิคได้ดีกว่าการค้นหาแบบเดิม [4] โดยนำมาออกแบบร่วมกับกรอบแนวคิดเชิง

ระบบ (System Concept) เพื่อให้เห็นกระบวนการไหลของข้อมูลและการเรียนรู้ของระบบอย่างเป็นองค์รวม [5] ระบบที่พัฒนาขึ้นนี้จะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยอัจฉริยะที่ช่วยลดภาระงานของเจ้าหน้าที่และเพิ่มความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบผู้ช่วยอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคในการแก้ไขปัญหาด้านซอฟต์แวร์ให้กับลูกค้า

2.2 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของระบบผู้ช่วยอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคในการแก้ไขปัญหาด้านซอฟต์แวร์ให้กับลูกค้า

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบผู้ช่วยอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคในการแก้ไขปัญหาด้านซอฟต์แวร์ให้กับลูกค้า

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิค (Technical Staff) ที่ปฏิบัติงานในบริษัทพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software House) กรณีศึกษา ประกอบด้วย ทีมสนับสนุนทางเทคนิค (Technical Support) ทีมพัฒนา (Developer) และทีมทดสอบระบบ (QA)

3.2 กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ทีมสนับสนุนทางเทคนิคระดับ 1 และ 2 (L1-L2 Support) จำนวน 5 คน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการตอบคำถามและแก้ไขปัญหาให้ลูกค้าโดยตรง

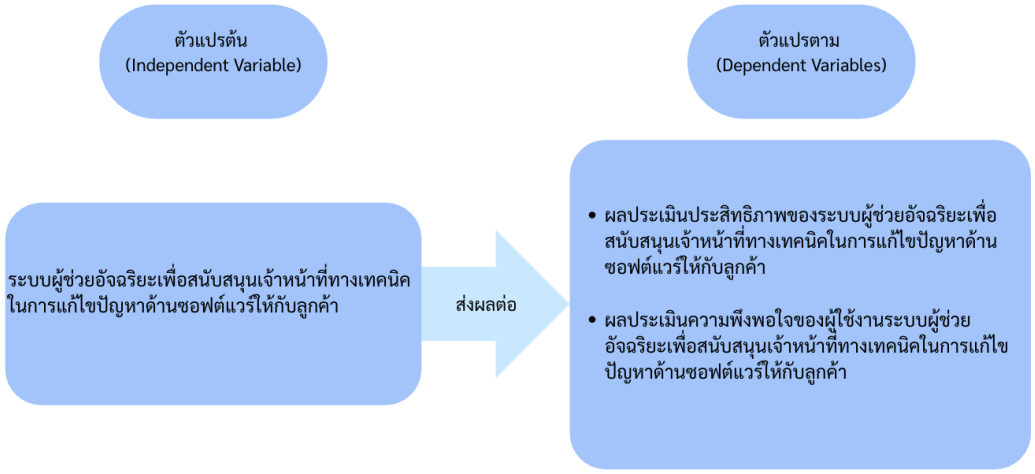
3.3 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ได้แก่

3.3.1 ตัวแปรอิสระ ระบบผู้ช่วยอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคในการแก้ไขปัญหาด้านซอฟต์แวร์ให้กับลูกค้า

3.3.2 ตัวแปรตาม

3.3.2.1 ผลประเมินประสิทธิภาพของระบบผู้ช่วยอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคในการแก้ไขปัญหาด้านซอฟต์แวร์ให้กับลูกค้า

3.3.2.2 ผลประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบผู้ช่วยอัจฉริยะเพื่อสนับสนุนเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคในการแก้ไขปัญหาด้านซอฟต์แวร์ให้กับลูกค้า

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปร (Research Variables)

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย ดำเนินการวิจัย พัฒนาระบบ และเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นระยะเวลา 3 เดือน (ตั้งแต่เดือน มีนาคม พ.ศ.2569 ถึงเดือน มิถุนายน พ.ศ.2569)

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 เพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนได้รวดเร็วขึ้น ลดภาระงานของบุคลากรระดับอาวุโส

4.2 องค์กรมีระบบจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ ข้อมูลมีความทันสมัยและเชื่อถือได้ ลดปัญหาความรู้กระจุกตัว

4.3 ยกระดับคุณภาพการให้บริการลูกค้าผ่านการตอบสนองที่รวดเร็วและแม่นยำ

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

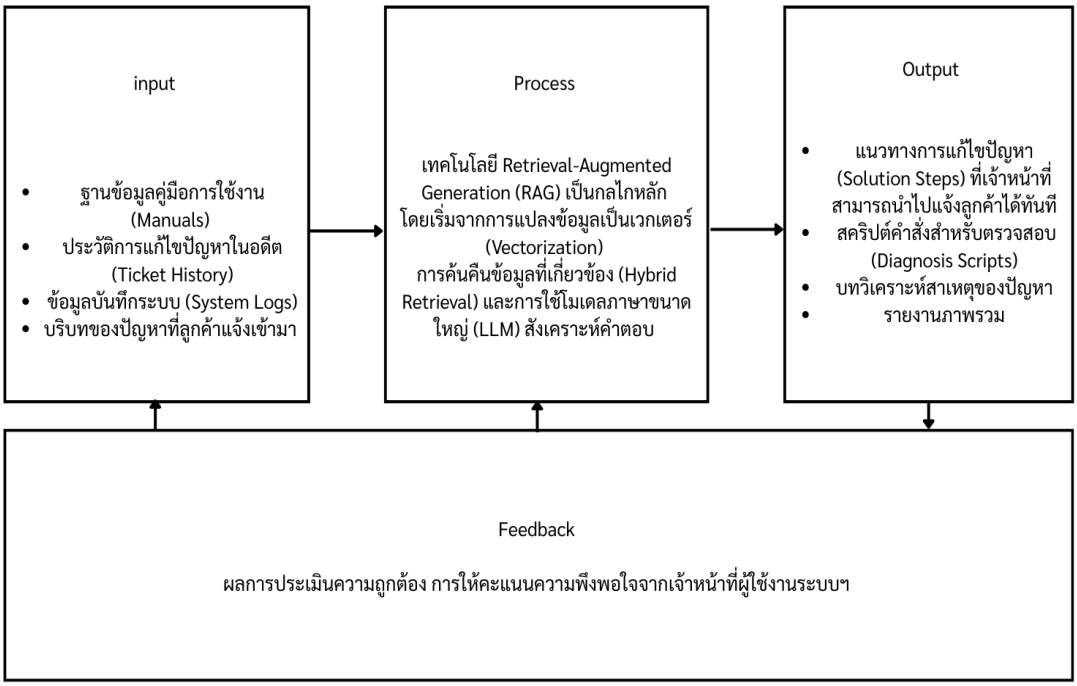
ผู้วิจัยได้นำ แนวคิดเชิงระบบ (System Concept) และ วิธีระบบ (System Approach) มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบนวัตกรรม [2] เพื่อให้ระบบสามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งองค์ประกอบตามโครงสร้าง IPOF ดังนี้

สิ่งที่ป้อนเข้าไป (Input) หมายถึง ทรัพยากรข้อมูลดิบที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ของระบบ [3] ในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย ฐานข้อมูลคู่มือการใช้งาน (Manuals) ประวัติการแก้ไขปัญหาในอดีต (Ticket History) ข้อมูลบันทึกระบบ (System Logs) และบริบทของปัญหาที่ลูกค้าแจ้งเข้ามา ข้อมูลเหล่านี้เปรียบเสมือนวัตถุดิบที่ต้องผ่านการคัดกรองคุณภาพ

กระบวนการ (Process) คือขั้นตอนการเปลี่ยนสภาพข้อมูลนำเข้าให้เป็นผลลัพธ์ [4] งานวิจัยนี้ใช้เทคโนโลยี Retrieval-Augmented Generation (RAG) เป็นกลไกหลัก โดยเริ่มจากการแปลงข้อมูลเป็นเวกเตอร์ (Vectorization) การค้นคืนข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (Hybrid Retrieval) และการใช้โมเดลภาษาขนาดใหญ่ (LLM) สังเคราะห์คำตอบ ซึ่งถือเป็น วิธีการใหม่ (Initiatives) ที่ออกแบบมาเพื่อปิดช่องว่างของวิธีการทำงานแบบเดิม

ผลผลิต (Output) คือผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการ ซึ่งต้องตรงกับความต้องการ [3] ได้แก่ แนวทางการแก้ไขปัญหา (Solution Steps) ที่เจ้าหน้าที่สามารถนำไปแจ้งลูกค้าได้ทันที สคริปต์คำสั่งสำหรับตรวจสอบ (Diagnosis Scripts) และบทวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ระบบเป็น ระบบเปิด (Open System) [5] โดยรับผลการประเมินความถูกต้องจากเจ้าหน้าที่และการให้คะแนนความพึงพอใจ เพื่อนำกลับมาปรับปรุงฐานข้อมูลความรู้ (Input) และปรับแต่งกระบวนการค้นหา (Process) ให้มีความแม่นยำยิ่งขึ้นในรอบถัดไป

ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงกรอบแนวคิด IPOF

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) ศึกษากระบวนการทำงานปัจจุบัน (As-Is) และระบุปัญหาตามทฤษฎีระบบ เพื่อกำหนดขอบเขตของข้อมูลนำเข้าและผลลัพธ์ที่คาดหวัง

6.2 การออกแบบระบบ (System Design) ออกแบบสถาปัตยกรรม Chatbot RAG โดยใช้เทคโนโลยี Vector Database และ Hybrid Retrieval สมดุล (Balancing Loop)

6.3 การพัฒนาและทดสอบ (Development & Testing) พัฒนาระบบต้นแบบและทดสอบประสิทธิภาพด้านความแม่นยำ (Accuracy) และความเร็ว (Latency)

6.4 การประเมินผล (Evaluation) ทดลองใช้งานจริงกับกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ทางเทคนิค และเก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดที่กำหนด

7. บทสรุป

การนำทฤษฎีระบบและกรอบแนวคิด IPOF มาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาระบบผู้ช่วยอัจฉริยะ ช่วยให้การออกแบบระบบมีความสมบูรณ์และครอบคลุมทุกมิติ ตั้งแต่การคัดเลือกข้อมูลนำเข้าที่มีคุณภาพ การใช้เทคโนโลยี AI ในกระบวนการประมวลผลที่ทันสมัย ไปจนถึงการสร้างผลลัพธ์ที่นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง การมีกลไกข้อมูลป้อนกลับยังช่วยให้ระบบเกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับพลวัตของเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของปัญหาลูกค้าในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

[1] กิตติพงษ์ สุวรรณราช. (2566). *การประยุกต์ใช้ AI Chatbot เพื่อยกระดับงานบริการลูกค้าในยุคดิจิทัล*. วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม, 11(2), 34-45.

[2] Zhao, W. X., et al. (2023). *A Survey of Large Language Models*. arXiv preprint arXiv:2303.18223.

[3] Gao, Y., et al. (2024). *Retrieval-Augmented Generation for Large Language Models: A Survey*. IEEE Transactions on Knowledge and Data Engineering. (Early Access).

[4] Sarat, K. (2025). *Hybrid Retrieval-Augmented Generation (RAG) Systems with Embedding Vector Databases*. International Journal of Scientific Research in Computer Science, Engineering and Information Technology, 11(2), 2694-2702.

[5] Punsri, P., & Susaowaluk, W. (2023). *Input Process Output (IPO) AI Chatbot as Personal Learning Assistant for Programming Coursework*. In Proceedings of the 2023 10th International Conference on Technical Education (ICTechEd), Thailand.

ระบบอัจฉริยะสำหรับการจัดหมวดหมู่บัญชีอัตโนมัติจากข้อมูลในกำกับภาษี ด้วยปัญญาประดิษฐ์

An Intelligent System for Automatic Accounting Classification from Invoice Data Using Artificial Intelligence)

นางสาวนภัสสรณ์ วุฒิโรจน์รังษี

นักศึกษาระดับปริญญาเอก ภาคปกติ ชั้นปีที่3
สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินระบบอัจฉริยะสำหรับการสกัดข้อมูลจากเอกสารใบกำกับภาษีและการจัดหมวดหมู่บัญชีอัตโนมัติ โดยมุ่งเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเทคนิคการสกัดข้อมูลสองแนวทาง ได้แก่ การรู้จำอักขระด้วยแสงแบบดั้งเดิม (Optical Character Recognition: OCR) และการใช้แบบจำลองภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Model: LLM) ภายใต้กรอบโครงสร้างข้อมูลมาตรฐานในรูปแบบ JSON ที่กำหนดโดยผู้วิจัย

กระบวนการวิจัยเริ่มจากการรับเอกสารในรูปแบบภาพหรือ PDF และปรับปรุงคุณภาพภาพก่อนเข้าสู่ขั้นตอนการสกัดข้อมูล โดยแนวทาง OCR ใช้การแปลงข้อความร่วมกับกฎเชิงคำสำคัญเพื่อดึงข้อมูล ส่วนแนวทาง LLM ใช้การประมวลผลเชิงความหมายเพื่อสร้างข้อมูลเชิงโครงสร้างตาม JSON ที่กำหนด ผลลัพธ์จากทั้งสองแนวทางถูกนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลอ้างอิงที่ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินประสิทธิภาพด้วยตัวชี้วัด Accuracy, Precision, Recall และ F1-score

ผลการวิจัยคาดว่าจะช่วยให้เข้าใจข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละเทคนิคในการสกัดข้อมูลภาษาไทยจากเอกสารที่มีรูปแบบหลากหลาย และสนับสนุนการพัฒนาระบบต้นแบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานบัญชีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ ระบบอัจฉริยะ การจัดหมวดหมู่บัญชีอัตโนมัติ ข้อมูลใบกำกับภาษี โมเดลภาษาขนาดใหญ่

1. บทนำ

ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลที่ข้อมูลทางธุรกิจเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนต้องเผชิญกับปริมาณเอกสารทางการเงินจำนวนมหาศาล ไม่ว่าจะเป็นใบแจ้งหนี้ ใบเสร็จรับเงิน หรือใบสั่งซื้อ ซึ่งล้วนเป็นหลักฐานสำคัญสำหรับการบันทึกรายการบัญชี การจัดทำงบการเงิน และการปฏิบัติตามกฎระเบียบด้านภาษี แม้ว่าหลายองค์กรจะเริ่มปรับใช้ระบบดิจิทัล แต่กระบวนการป้อนข้อมูลด้วยมือยังคงเป็นแนวปฏิบัติที่พบได้ทั่วไป โดยเฉพาะในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ส่งผลให้เกิดต้นทุนแรงงานสูง ความล่าช้าในการปิดบัญชี และความเสี่ยงจากความผิดพลาดของมนุษย์ ซึ่งอาจกระทบต่อความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงินและประสิทธิภาพการบริหารจัดการ [1], [14], [21] ด้วยเหตุนี้ แนวคิดการประมวลผลเอกสารอัจฉริยะ (Intelligent Document Processing: IDP) จึงได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในฐานะเครื่องมือสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในยุคดิจิทัล

พัฒนาการของเทคโนโลยีสกัดข้อมูลจากเอกสารเริ่มต้นจากการใช้ระบบรู้จำอักขระด้วยแสง (Optical Character Recognition: OCR) ซึ่งสามารถแปลงภาพเอกสารเป็นข้อความดิจิทัลได้ อย่างไรก็ตาม OCR แบบดั้งเดิมมีข้อจำกัดอย่างชัดเจนเมื่อต้องเผชิญกับเอกสารที่มีรูปแบบหลากหลาย คุณภาพภาพต่ำ หรือมีสัญญาณรบกวนสูง [15], [16] ความท้าทายดังกล่าวนำไปสู่การประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก เช่น Convolutional Recurrent Neural Networks (CRNN) เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการอ่านเอกสาร [25] รวมถึงการพัฒนาโมเดลที่ผสานข้อมูลข้อความ ภาพ และตำแหน่งเชิงพื้นที่เข้าด้วยกัน เช่น StrucTexT และ LayoutLMv3 ซึ่งช่วยให้ระบบสามารถเข้าใจบริบทของเอกสารได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น [7], [10], [41]

แม้ความก้าวหน้าดังกล่าวจะช่วยยกระดับประสิทธิภาพของระบบ แต่กระบวนการแบบพึ่งพา OCR ยังคงเผชิญปัญหาการแพร่กระจายของความผิดพลาด (Error Propagation) กล่าวคือ หากขั้นตอนการรู้จำอักขระมีความคลาดเคลื่อน ข้อมูลที่ส่งต่อไปยังขั้นตอนวิเคราะห์ย่อมได้รับผลกระทบตามไปด้วย [30] เพื่อลดข้อจำกัดดังกล่าว จึงมีการเสนอแนวทาง OCR-free เช่น โมเดล Donut ซึ่งใช้สถาปัตยกรรม Transformer แบบ Encoder–Decoder ในการแปลงภาพเอกสารเป็นข้อมูลเชิงโครงสร้างโดยตรง [26], [46] แม้แนวทางนี้จะช่วยลดความซับซ้อนของระบบและลดการพึ่งพาหลายโมดูล แต่ยังคงมีข้อจำกัดด้านความละเอียดของภาพและการจัดการเอกสารที่มีตรรกะซับซ้อน เช่น การคำนวณตัวเลขทางการเงินหรือการจับคู่รายการสินค้าในตารางหลายระดับ [29], [47]

การเกิดขึ้นของโมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Models: LLMs) และโมเดลหลายรูปแบบ (Large Multimodal Models: LMMs) ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงสำคัญต่อวงการประมวลผลเอกสาร เนื่องจากโมเดลเหล่านี้สามารถเข้าใจบริบท ให้เหตุผล และจัดการกับข้อมูลที่กำกวมได้ดีกว่าโมเดลเฉพาะงานในอดีต [3], [32] งานวิจัยล่าสุดชี้ให้เห็นว่าการใช้ LLM ร่วมกับเทคนิค Prompt Engineering สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการสกัดข้อมูลสำคัญ (Key Information Extraction: KIE) และการจัดหมวดหมู่รหัสบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญ [6], [35], [43] อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้ LLM ในบริบทเอกสารทางการเงินยังคงเผชิญปัญหาการสร้างข้อมูลเท็จ (Hallucination) และความไม่สอดคล้องของผลลัพธ์เชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะเมื่อจำเป็นต้องสร้างผลลัพธ์ในรูปแบบ JSON ที่มีหลายระดับชั้น [4], [39] นอกจากนี้ ต้นทุนการประมวลผลและความหน่วงเวลาของโมเดลขนาดใหญ่ยังเป็นข้อจำกัดสำคัญสำหรับองค์กรที่มีทรัพยากรจำกัด โดยเฉพาะ SMEs [18], [19], [27]

ในบริบทของภาษาไทย ความท้าทายดังกล่าวยิ่งมีความซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากลักษณะเฉพาะของภาษา เช่น การไม่มีตัวเว้นวรรคระหว่างคำ โครงสร้างวรรณยุกต์ และการผสมผสานคำภาษาอังกฤษในเอกสารธุรกิจ ทำให้การรู้จำและวิเคราะห์ข้อความมีความยากกว่าภาษาอังกฤษ [36], [37] แม้จะมีการพัฒนาโมเดลเฉพาะทางสำหรับภาษาไทย เช่น Typhoon 2 [54] แต่การบูรณาการโมเดลดังกล่าวเข้ากับกระบวนการบัญชีและเอกสารทางการเงินยังอยู่ในระยะเริ่มต้น และยังขาดกรอบการทำงานที่เป็นระบบและผ่านการประเมินเชิงประจักษ์อย่างรอบด้าน

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการปรับปรุงความแม่นยำของโมเดลในแต่ละขั้นตอนแยกส่วน แต่ยังขาดแนวทางแบบบูรณาการที่สามารถสร้างสมดุลระหว่างความถูกต้องของข้อมูลเชิงโครงสร้าง ความสามารถในการให้เหตุผลทางบัญชี และประสิทธิภาพเชิงต้นทุนในระบบเดียวกัน โดยเฉพาะในเอกสารกึ่งโครงสร้างภาษาไทยที่มีความหลากหลายของรูปแบบและ

บริบททางวัฒนธรรม ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาเฟรมเวิร์กการประมวลผลเอกสารทางบัญชีภาษาไทยที่ผสานเทคโนโลยี OCR สมัยใหม่เข้ากับ LLM อย่างเป็นระบบ พร้อมกลไกควบคุมความถูกต้องเชิงโครงสร้าง การลดปัญหา Hallucination และการเพิ่มประสิทธิภาพเชิงทรัพยากรผ่านเทคนิค Parameter-Efficient Fine-Tuning (PEFT) และการประมวลผลที่เหมาะสมกับบริบทองค์กรไทย

ความสำคัญของการวิจัยนี้ครอบคลุมทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ ในเชิงทฤษฎี งานวิจัยจะช่วยเติมเต็มช่องว่างด้านการบูรณาการ LLM กับงานบัญชีในบริบทภาษาไทย ซึ่งยังมีงานศึกษาจำกัดและขาดการประเมินแบบองค์รวม [17], [43] ในเชิงปฏิบัติ ระบบที่พัฒนาขึ้นจะช่วยลดภาระงานป้อนข้อมูล เพิ่มความถูกต้องของการจัดหมวดหมู่บัญชี และสนับสนุนการพัฒนาระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ อันจะนำไปสู่การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลด้านการเงินและบัญชีขององค์กรไทยในระยะยาว และเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันในเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดของระบบอัจฉริยะสำหรับการจัดหมวดหมู่บัญชีอัตโนมัติจากข้อมูลใบกำกับภาษีด้วยปัญญาประดิษฐ์

2.2 เพื่อออกแบบระบบอัจฉริยะสำหรับการจัดหมวดหมู่บัญชีอัตโนมัติจากข้อมูลใบกำกับภาษีด้วยปัญญาประดิษฐ์

2.3 เพื่อพัฒนาและทดสอบการทำงานของระบบอัจฉริยะสำหรับการจัดหมวดหมู่บัญชีอัตโนมัติจากข้อมูลใบกำกับภาษีด้วยปัญญาประดิษฐ์

2.4 เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบอัจฉริยะสำหรับการจัดหมวดหมู่บัญชีอัตโนมัติจากข้อมูลใบกำกับภาษีด้วยปัญญาประดิษฐ์

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากรของการวิจัย คือ

3.1.1 เอกสารใบกำกับภาษี ซึ่งมีรูปแบบเป็นภาษาไทยตามข้อกำหนดของกรมสรรพากร จำนวน 1,000 **ใบ**

3.1.2 ผังหมวดหมู่บัญชีตามมาตรฐานการบัญชี

3.2 **กลุ่มตัวอย่าง** คือ ภาพใบกำกับภาษีที่ผานการทำความสะอาดและพร้อมสำหรับการประมวลผลข้อความ

3.3 ตัวแปรที่ศึกษา

3.3.1 ตัวแปรอิสระ คือ ระบบอัจฉริยะสำหรับการจัดหมวดหมู่บัญชีอัตโนมัติจากข้อมูลใบกำกับภาษีด้วยปัญญาประดิษฐ์

3.3.2 ตัวแปรตาม คือประสิทธิภาพของระบบอัจฉริยะสำหรับการจัดหมวดหมู่บัญชีอัตโนมัติ

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย กันยายน 2568 ถึง กันยายน 2569

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ได้แนวทางที่ชัดเจนในการประมวลผลข้อมูลจากใบกำกับภาษีเพื่อการจัดหมวดหมู่บัญชีอัตโนมัติ ซึ่งช่วยสร้างมารตฐานใหม่สำหรับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในงานด้านบัญชี

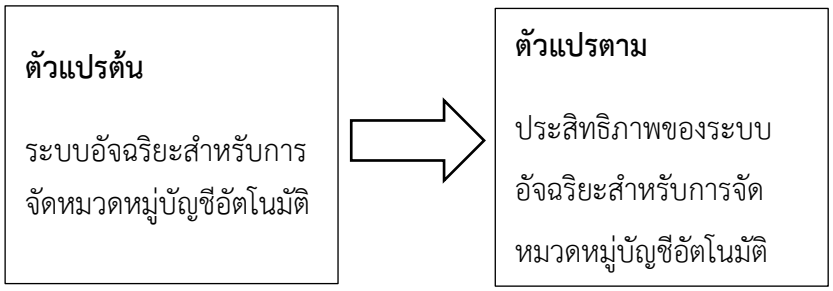
4.2 ได้ระบบต้นแบบที่สามารถลดเวลาและความผิดพลาดในการจัดหมวดหมู่บัญชี เพิ่มความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางการเงิน

4.3 ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการประเมินประสิทธิภาพของระบบอัจฉริยะ ทั้งด้านความถูกต้อง ความรวดเร็ว และความสอดคล้องกับมาตรฐานบัญชี ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจนำไปใช้งานจริง

4.4 สนับสนุนการทำงานของนักบัญชีและผู้บริหาร โดยช่วยให้เข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ และสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และการตัดสินใจในทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ระบบอัจฉริยะสำหรับการจัดหมวดหมู่บัญชีอัตโนมัติจากข้อมูลใบกำกับภาษีด้วยปัญญาประดิษฐ์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

1. ตัวแปรต้น (Independent Variables)

ระบบอัจฉริยะสำหรับการจัดหมวดหมู่บัญชีอัตโนมัติโดยใช้เทคนิคการสกัดและประมวลผลข้อมูลจากใบกำกับภาษีโดยใช้เทคนิคดังต่อไปนี้

- OCR-based ใช้เป็น baseline เปรียบเทียบ เนื่องจากเป็นเทคนิคดั้งเดิมที่แพร่หลายและเข้าใจง่าย แต่มีข้อจำกัดด้านความแม่นยำเมื่อนำไปใช้กับภาษาไทยหรือเอกสารที่มีโครงสร้างซับซ้อน
- OCR-free เนื่องจากะสามารถสกัดข้อมูลจากเอกสารเป็นโครงสร้าง JSON โดยตรง ลดปัญหาข้อผิดพลาดที่เกิดจากการแปลงอักษรด้วยการรู้จำอักขระด้วยแสงแบบเดิม

- LLM-based: เลือกใช้เนื่องจาก LLM รุ่นใหม่ (เช่น GPT-4o, Gemini, LLaMA) สามารถเรียนรู้ได้แม้ไม่มีตัวอย่าง หรือมีเพียงไม่กี่ตัวอย่าง และสามารถประมวลผลเอกสารที่มีความหลากหลายได้ดี

2. **ตัวแปรตาม (Dependent Variable)**

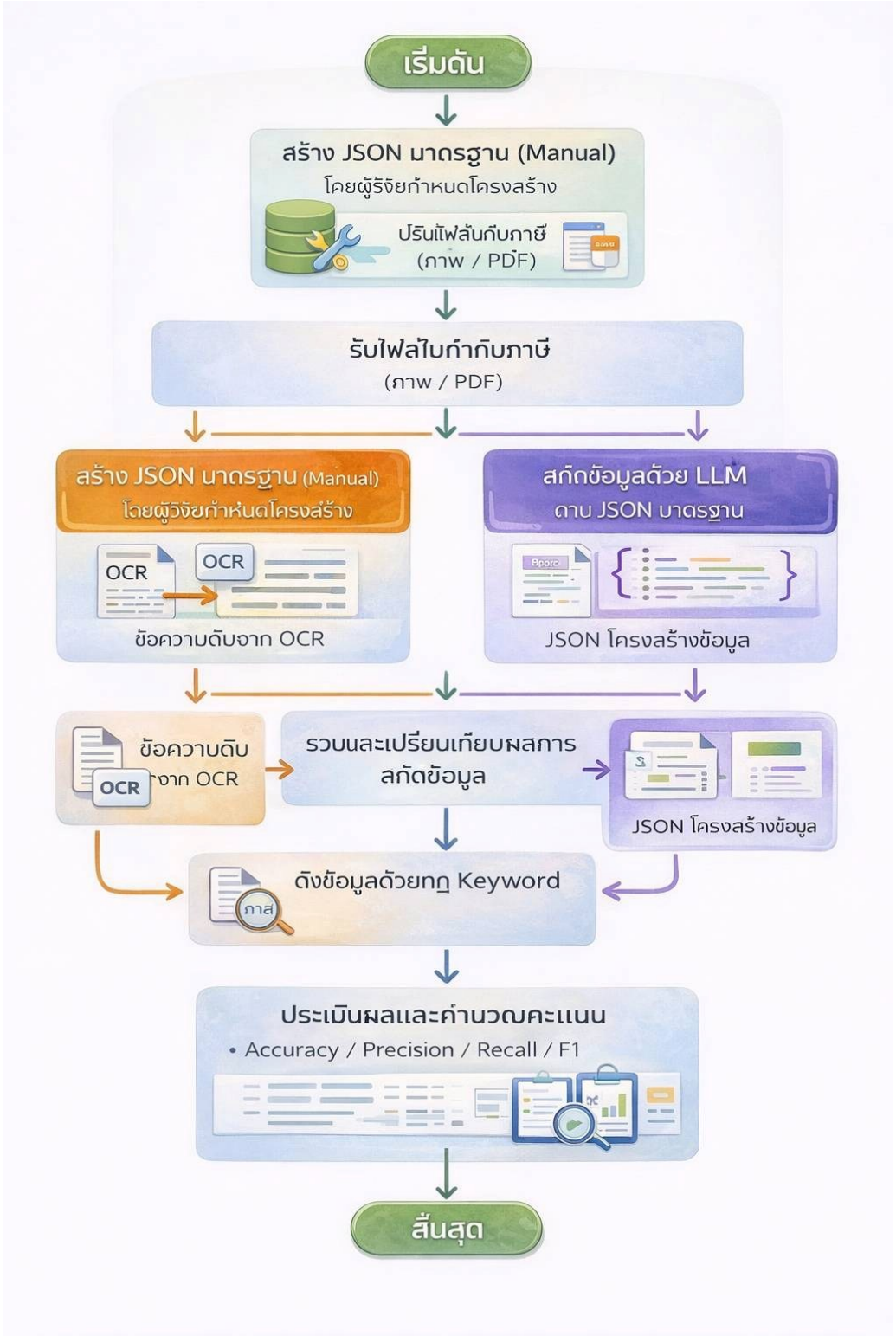
ความแม่นยำของการจัดหมวดหมู่บัญชีอัตโนมัติโดยใช้เทคนิคดังนี้

- Accuracy - ใช้วัดสัดส่วนของการจัดหมวดหมู่ที่ถูกต้องทั้งหมด
- Precision - เลือกใช้เพื่อประเมินความถูกต้องของหมวดหมู่ที่โมเดลทำนายออกมา
- Recall - เพื่อวัดความสามารถของโมเดลในการดึงข้อมูลที่ถูกต้องออกมาได้ครบถ้วน
- F1-score - เพื่อให้เห็นสมดุลระหว่าง Precision และ Recall โดยเฉพาะเมื่อข้อมูลมีการกระจายตัวไม่สมดุล

3. **ตัวแปรควบคุม (Control Variables)**

- ประเภทเอกสารเป็นใบกำกับภาษีภาษาไทย
- ชุดข้อมูลใบกำกับภาษีจำนวน 1,000 ใบ
- โครงสร้างผังบัญชี

กรอบแนวคิดนี้มุ่งเน้นการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคการสกัดข้อมูล (OCR, OCR-free, LLM) กับ ความแม่นยำในการจัดหมวดหมู่บัญชี โดยมีการควบคุมปัจจัยด้านประเภทเอกสาร ภาษา และโครงสร้างรหัสบัญชี เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบผลลัพธ์ของเทคนิคต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ

ภาพที่ 2 ระบบอัจฉริยะสำหรับการจัดหมวดหมู่บัญชีอัตโนมัติจากข้อมูลใบกำกับภาษี ด้วยปัญญาประดิษฐ์

6. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 พัฒนากรอบแนวคิดระบบอัจฉริยะสำหรับการจัดหมวดหมู่บัญชีอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์

4.1.1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยครอบคลุมทั้งการรู้จำอักขระด้วยแสงพื้นฐาน (OCR), เทคโนโลยีที่ไม่ต้องใช้การรู้จำอักขระด้วยแสง (OCR-free) เช่น Donut, โมเดลเชิงโครงสร้าง เช่น การประยุกต์โมเดลภาษาขนาดใหญ่ (LLMs) และเทคนิค Parameter-Efficient Fine-Tuning (PEFT - LoRA, Prefix-Tuning, RaSA) เพื่อการสกัดและจัดหมวดหมู่เอกสารทางบัญชี

4.1.2 วิเคราะห์แนวทางการสกัดข้อมูลจากเอกสารบัญชีและวิธีการเชื่อมโยงข้อมูลไปยังผังบัญชีที่กำหนด โดยพิจารณาความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และความเหมาะสมของข้อมูลที่ได้จากเอกสารจริง

4.1.3 ออกแบบกรอบแนวคิดของระบบอัจฉริยะ โดยกำหนดโครงสร้าง 3 ระบบย่อย ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลเอกสารใบกำกับภาษีภาษาไทย ระบบโมดูลปัญญาประดิษฐ์สำหรับการสกัดข้อมูลและการจัดหมวดหมู่บัญชี และระบบรายงานผลที่สามารถนำเสนอข้อมูลเชิงบัญชีอย่างถูกต้องและใช้งานได้จริง

4.1.4 ตรวจสอบความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญด้านบัญชีและปัญญาประดิษฐ์ เพื่อยืนยันความถูกต้องทั้งเชิงวิชาการและการนำไปใช้จริง

4.2 ออกแบบและสร้างต้นแบบระบบอัจฉริยะสำหรับการจัดหมวดหมู่บัญชีอัตโนมัติด้วยปัญญาประดิษฐ์

4.2.1 ออกแบบสถาปัตยกรรมระบบและฐานข้อมูลสำหรับการจัดเก็บและบริหารจัดการเอกสารบัญชี โดยให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่นและความปลอดภัยของข้อมูล

4.2.2 ออกแบบโมดูลการสกัดข้อมูลที่ประกอบด้วยการรู้จำอักขระด้วยแสง (OCR) เพื่อใช้เปรียบเทียบกับเทคโนโลยีใหม่ การใช้โมเดลที่ไม่ต้องพึ่งพาการรู้จำอักขระด้วยแสง (OCR-free) ตลอดจนการออกแบบโมดูลการจัดหมวดหมู่บัญชีด้วยโมเดลภาษาขนาดใหญ่และเทคนิค PEFT ได้แก่ LoRA, Prefix-Tuning และ RaSA

4.2.3 พัฒนาต้นแบบระบบ (Prototype) ที่สามารถทำงานครบวงจร ตั้งแต่การนำเข้าเอกสาร การสกัดข้อมูล การจัดหมวดหมู่บัญชี และการสร้างรายงานสรุปผลการจัดหมวดหมู่บัญชี

4.2.4 ทดสอบและปรับปรุงต้นแบบระบบเบื้องต้น โดยอาศัยข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญด้านบัญชีและปัญญาประดิษฐ์ เพื่อให้ระบบมีความถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการใช้งาน

4.3 พัฒนาระบบต้นแบบและทดสอบการทำงาน

4.3.1 จัดทำแบบประเมินความเหมาะสมของระบบ โดยมุ่งเน้นการวัดด้านความถูกต้องของผลลัพธ์ ความรวดเร็วในการประมวลผล และความสามารถของระบบในการจัดหมวดหมู่บัญชี

4.3.2 ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านบัญชีและเทคโนโลยีสารสนเทศจำนวน 5 คน ประเมินระบบต้นแบบทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อสะท้อนมุมมองจากผู้ปฏิบัติจริง

4.3.3 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) เพื่อวัดระดับความเหมาะสมและประสิทธิภาพของระบบ

4.4 ประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของระบบอัจฉริยะด้วยปัญญาประดิษฐ์

4.4.1 สรุปผลการประเมินความถูกต้องของการสกัดข้อมูลและการจัดหมวดหมู่บัญชีจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการใช้ OCR, OCR-free และการประยุกต์ LLMs ร่วมกับ PEFT

4.4.2 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำมาหาจุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางการปรับปรุงระบบ

4.4.3 ปรับปรุงระบบต้นแบบตามข้อเสนอแนะและผลการประเมิน เพื่อยกระดับความสมบูรณ์และให้ระบบสามารถใช้งานได้จริงในสภาพแวดล้อมของธุรกิจ

4.4.4 จัดทำรายงานผลการวิจัย พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาต่อยอดในอนาคต เช่น การขยายขอบเขตไปยังเอกสารบัญชีรูปแบบอื่น ๆ (เช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบแจ้งหนี้)

7. ผลการวิจัย (ถ้ามี)

กรณีงานวิจัยของนักศึกษาที่มีผลการวิจัย/ข้อมูลการสำรวจความเห็น/ผลการทดลองเบื้องต้น สามารถระบุผลในหัวข้อนี้ หากงานวิจัยของนักศึกษายังไม่มีผลการวิจัยใดๆ ให้ข้ามหัวข้อนี้และใช้หัวข้อสรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย เป็นหัวข้อที่ 7

.....

8. สรุปแนวคิดการวิจัย/ผลการวิจัย

.....

.....

9. เอกสารอ้างอิง

1. Saout, T., Lardeux, F., & Saubion, F. (2024). An overview of data extraction from invoices. *IEEE Access, 12*, 19872–19886. https://doi.org/10.1109/ACCESS.2024.3360528
2. Hajjaj, S. S. H., & Hamami, A. E. (2022). Artificial intelligence in invoice recognition: Literature review. *IAES International Journal of Artificial Intelligence (IJ-AI), 11*(3), 1010–1018. https://doi.org/10.11591/ijai.v11.i3.pp1010-1018
3. Jena, P. K., Dash, A. K., Maharana, D., & Palai, C. (2023). A novel invoice automation system. In *Proceedings of the 5th IEEE International Conference on Cybernetics, Cognition and Machine Learning Applications (ICCCMLA 2023)* (pp. 478–486). IEEE. https://doi.org/10.1109/ICCCMLA58983.2023.10346749
4. Ashlin Deepa, R. N., Chinta, S., Ashili, N. K., Babu, B. S., Vydugula, R. R., & Raj Sripada, V. S. L. (2024). An intelligent invoice processing system using Tesseract OCR. In *Proceedings of the International Conference on Advances in Data Engineering and Intelligent Computing Systems (ADICS 2024)*. IEEE. https://doi.org/10.1109/ADICS58448.2024.10533509
5. Verma, P., Mittal, R., & Sharma, V. (2022). OCR with Tesseract, Amazon Textract and Google Vision. In *Proceedings of the International Conference on Computer Communication and Informatics (ICCCI 2022)*. IEEE. https://doi.org/10.1109/ICCCI54379.2022.9740922
6. Ismail, M. A., Mangshor, N. N. A., Fadzil, A. F. A., & Ibrahim, S. (2024). Automated receipt scanning using convolutional recurrent neural network (CRNN). In *2024 IEEE 22nd Student Conference on Research and Development (SCOReD 2024)* (pp. 494–497). IEEE. https://doi.org/10.1109/SCOReD64708.2024.10872626
7. Kamisetty, V. N. S. R., Bodapati, S. C., Revathy, S., Jeyanthi, P., Anu, V. M., & Mary Gladence, L. (2022). Digitization of data from invoice using OCR. In *Proceedings of the 6th International Conference on Computing Methodologies and Communication (ICCMC 2022)*. IEEE. https://doi.org/10.1109/ICCMC53470.2022.9754117
8. Ha, H. T., & Horák, A. (2022). Information extraction from scanned invoice images using text analysis and layout features. *Signal Processing: Image Communication, 101*, 116601. https://doi.org/10.1016/j.image.2021.116601

9. Boonkwan, P., & Rungworawut, R. (2021). Improved Tesseract OCR performance on Thai document datasets. In *Proceedings of the 13th International Conference on Knowledge and Smart Technology (KST 2021)* (pp. 76–81). IEEE. https://doi.org/10.1109/KST51265.2021.9415839
10. Chumwatana, T., & Rattana-Umnuaychai, W. (2021). Using OCR framework and information extraction for Thai documents digitization. In *Proceedings of the 9th International Electrical Engineering Congress (iEECON 2021)* (pp. 440–443). IEEE. https://doi.org/10.1109/iEECON51072.2021.9440300
11. Arockia Xavier Annie, R., Karthikeyan, K., Mohanraj, J., & Sudhakar, P. (2023). A study on automated invoice recognition and text correction. *International Journal of Electrical and Computer Engineering, 13*(1), 1097–1104. https://doi.org/10.11591/ijece.v13i1.pp1097-1104
12. Li, Y., Qian, Y., Yu, Y., Qin, X., Zhang, C., Liu, Y., Yao, K., Han, J., Liu, J., & Ding, E. (2021). StrucTexT: Structured text understanding with multi-modal transformers. In *Proceedings of the 29th ACM International Conference on Multimedia (MM 2021)* (pp. 1912–1920). ACM. https://doi.org/10.1145/3474085.3475345
13. Li, Z., Tian, W., Li, C., Li, Y., & Shi, H. (2023). A structured recognition method for invoices based on StrucTexT model. *Applied Sciences, 13*(12), 6946. https://doi.org/10.3390/app13126946
14. Alkhaled, L., & Fei, N. Y. (2023). Automated invoice processing system. In *Proceedings of the 2023 IEEE International Conference on Industrial Engineering and Engineering Management (IEEM 2023)* (pp. 188–192). IEEE. https://doi.org/10.1109/IEEM58616.2023.10406704
15. Sangdee, W., & Hantrakul, L. (2020). Leveraging OCR-driven information extraction for product type classification from Thai receipt data. In *Proceedings of the 12th International Conference on Information Technology and Electrical Engineering (ICITEE 2020)* (pp. 1–6). IEEE. https://doi.org/10.1109/ICITEE49829.2020.9271671
16. Kim, G., Hong, T., Yu, D., & Lee, S. (2022). OCR-free document understanding transformer (Donut). In *Proceedings of the 36th Conference on Neural Information Processing Systems (NeurIPS 2022)*. NeurIPS. https://arxiv.org/abs/2111.15664
17. Kim, G., Lee, S., & Lee, S. (2022). Document understanding transformer without OCR. *arXiv preprint*. https://arxiv.org/abs/2206.01082

18. Jaume, G., Puranam, P., Karatzas, D., & Gomez, R. (2019). A comprehensive and challenging OCR benchmark for evaluating document image analysis systems. In *Proceedings of the 15th International Conference on Document Analysis and Recognition (ICDAR 2019)* (pp. 1–10). IEEE. https://doi.org/10.1109/ICDAR.2019.00012
19. Zhang, X., Xu, Y., Li, M., Liu, C., & Lu, J. (2022). Hierarchical visual feature aggregation for OCR-free document understanding. *Pattern Recognition, 132*, 108931. https://doi.org/10.1016/j.patcog.2022.108931
20. Wu, S., Xu, H., Chen, X., & Wang, Z. (2023). Large language model driven invoice understanding. In *Proceedings of the 31st ACM International Conference on Multimedia (MM 2023)* (pp. 4547–4556). ACM. https://doi.org/10.1145/3581783.3612100
21. Zhang, Z., Guo, L., & Xu, C. (2023). Multi-modal AI for structured data extraction from documents. *Information Sciences, 627*, 749–763. https://doi.org/10.1016/j.ins.2023.01.043
22. Wang, Y., Liu, S., Zhao, X., & Zhou, X. (2023). Unveiling the segmentation power of LLMs: Zero-shot invoice item description analysis. In *Proceedings of the 37th AAAI Conference on Artificial Intelligence (AAAI 2023)* (pp. 13648–13656). AAAI. https://doi.org/10.1609/aaai.v37i11.26715
23. Liu, X., Wang, L., & Sun, Y. (2023). Evaluation of prompt engineering on the performance of a large language model in document information extraction. In *Proceedings of the 2023 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing (EMNLP 2023)*. ACL. https://doi.org/10.18653/v1/2023.emnlp-main.322
24. Park, J., Lee, H., Kim, J., & Kim, H. (2023). Augmenting intelligent document processing (IDP) workflows with contemporary LLMs. *arXiv preprint*. https://arxiv.org/abs/2304.09103
25. Phan, A. H., Nguyen, V. T., & Hoang, T. T. (2022). Multilabel classification of account code in double-entry bookkeeping. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications, 13*(7), 523–530. https://doi.org/10.14569/IJACSA.2022.0130762
26. Nguyen, T. T., Le, V. H., & Pham, M. H. (2021). Hierarchical classification for account code suggestion. In *Proceedings of the 2021 International Conference on Data and Software Engineering (ICoDSE 2021)* (pp. 40–45). IEEE. https://doi.org/10.1109/ICoDSE53604.2021.9688435

27. Tran, D. Q., Bui, T. H., & Nguyen, M. H. (2021). A machine learning and deep learning-based account code classification system. *International Journal of Electrical and Computer Engineering, 11*(6), 5230–5238. https://doi.org/10.11591/ijece.v11i6.pp5230-5238
28. Liu, C., Chen, Y., & Zhang, J. (2022). Improving zero-shot text matching for financial auditing with large language models. *Applied Sciences, 12*(24), 12481. https://doi.org/10.3390/app122412481
29. Chen, Y., Wu, Z., & Yang, J. (2023). An empirical study on LLM-based classification. In *Proceedings of the 2023 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing (EMNLP 2023)*. ACL. https://doi.org/10.18653/v1/2023.emnlp-main.502
30. Sritrusta Sukaridhoto, D., & Tjahjadi, B. (2021). Menu item extraction from Thai receipt images using deep learning. In *Proceedings of the 2021 International Electronics Symposium (IES 2021)* (pp. 361–365). IEEE. https://doi.org/10.1109/IES53407.2021.9632145
31. AI Research Thailand. (2023). Typhoon 2: A family of open text and multimodal Thai large language models. *arXiv preprint*. https://arxiv.org/abs/2307.12988
32. Takahashi, Y., & Nakagawa, S. (2021). Natural language based posting account. *Journal of Information Processing, 29*, 45–54. https://doi.org/10.2197/ipsjjip.29.45
33. Zhu, Y., & Sun, Y. (2022). TopoLedgerBERT: Topological learning of ledger description. In *Proceedings of the 2022 IEEE International Conference on Big Data (BigData 2022)* (pp. 1231–1240). IEEE. https://doi.org/10.1109/BigData55660.2022.10020283
34. Park, J., Lee, K., & Kim, J. (2023). LLM-centric pipeline for information extraction from invoices. *Applied Intelligence, 53*(5), 4312–4328. https://doi.org/10.1007/s10489-022-04062-9
35. Chen, X., Li, J., & Xu, Y. (2023). Scalable invoice reconciliation for SMEs: Edge-deployed LLMs in multi-agent systems. In *Proceedings of the 2023 IEEE International Conference on Cloud Computing (CLOUD 2023)* (pp. 146–154). IEEE. https://doi.org/10.1109/CLOUD60044.2023.00027
36. Nguyen, H. T., & Bui, Q. V. (2023). Transforming accounting and business applications with AI: BERT framework injection into LLMs for GenAI model agents. *Journal of Artificial Intelligence and Soft Computing Research, 13*(2), 87–99. https://doi.org/10.2478/jaiscr-2023-0016

กรรมการ

1. ผศ.ดร.สุวุฒิ ตุ้มทอง
2. ดร.เอกชัย เนาวนิช
3. ผศ.ภิญญาพัชญ์ ทาสาธนัตย์ตระกูล
4. อาจารย์พงฐฉัตร เนียมทรง
5. อาจารย์ณัฐพงศ์ สนองคุณ
6. ผศ.ดร.อุทาน บูรณศักดิ์ศรี
7. ผศ.ณิชานันท์ สมัครไทย
8. ดร.เสาวลักษณ์ ลีลาวงศาโรจน์
9. ดร.ธนพร ปฏิกรณ์
10. ดร.ทศพร ดิษฐ์ศิริ
11. ดร.จิตตภู พูลวัน
12. ผศ.พินทุสร ปัสนะจะโน

ปริญญาเอก ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (เทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย)

ปริญญาโท วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีดิจิทัลมีเดีย)

ที่อยู่ 144 ถ.นนทบุรี ต.บางกระสอ
อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000
สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล ศูนย์นนทบุรี
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ